

THEOLOGIA
DOGMATICO-POLEMICA,

QUA
ADVERSUS VETERES NOVASQUE HAERESES
EX
SCRIPTURIS, PATRIBUS, ATQUE ECCLESIASTICA HISTORIA,
CATHOLICA VERITAS
DEFENDITUR.

AUCTORE
P. CAROLO SARDAGNA
SOCIETATIS JESU,
IN EPISCOPALI LYCEO AD D. PAULI RATISBONÆ
THEOL. DOGMATICO-POLEMICÆ PROF. ORD.
ET EXAM. SYNODALI.

TOMUS IV.

COMPLECTENS
TRACTATUM IV. DE PECCATIS, BONIS OPERIBUS,
ET LIBERO ARBITRIO.

Editio Secunda.

POLOCIÆ
Typis Collegii Soc. JESU. 1810.

CENSURA
ET
APPROBATIO.

Tractatus iste Theologiæ Dogmatico-Polemicæ de Peccatis, bonis Operibus, & Libero arbitrio nihil Orthodoxæ fidei & Christianis moribus adversum continet, ac solidis omnino nititur fundamentis. Quapropter merito Luce publica donabitur. Datum in Curia Episcopali Ratisbonensi die XXVI. Julii, 1770.

ADAMUS ERNESTUS,
Episc. Abilenæ, Suffrag. &
Præses Consist. Cons. Int.
Actual. & Cathedr. Eccles.
Canonicus Capitularis, m. p.

JOANNES BAPT. KLEIRL.
SS. Theol. & J. U. Licent. Consil. Eccl. Act. Director Car..
Authrte Aplca & Curiæ Episc.
publ. ac juratus Notarius,
m. p.

INDEX CONTROVERSIARUM,

quæ in Tractatu IV. de Peccatis, Bonis operibus, & Libero Arbitrio continentur.

ARTICULUS I.

DE PECCATO ORIGINALI, EJUSQUE POENIS.

CONTROVERSIA III.
DE POENIS PECCATI ORIGINALIS. 52.

CONTROVERSIA IV.
AN B. VIRGO DEIPARA ABSQUE ORIGINALI MACULA CONCEPTA FUERIT? 73.

APPENDIX.
DE DEBITO PROXIMO ET REMOTO PECCATI ORIGINALIS IN DEIPARA. 121.

ARTICULUS II.
DE PECCATO PERSONALI, EJUSQUE POENIS.

CONTROVERSIA I.
AN BEATISSIMA VIRGO SEMPER IMMUNIS FUERIT AB OMNI PECCATO PERSONALI? 126.

Quæ-

ARTICULUS III.
DE MERITO ET BONIS OPERIBUS.

CONTROVERSIA I.

CONTROVERSIA II.

CONTROVERSIA III.

CONTROVERSIA IV.

CONTROVERSIA V.

CON-

CON:

THEO-

THEOLOGIÆ DOGMATICO-POLEMICÆ

TRACTATUS IV.

DE PECCATIS, BONIS OPERIBUS, ET LIBERO ARBITRIO.

ARTICULUS I.

DE PECCATO ORIGINALI, EJUSQUE POENIS.

CONTROVERSIA I.

AN EXISTAT PECCATUM ORIGINALE, AB ADAMO PER GENERATIONEM IN EJUS POSTEROS TRANSFUSUM?

CONTRA PELAGIANOS, ANABAPTISTAS, ZWINGLIUM, SOCINIANOS.

1. *Peccatum* in genere, est libera Divinæ Legis transgreſsio, aut, ut illud S. Augustinus describit Lib. XXII. contra Faustum, Cap. XXVII. factum, vel dictum, vel concupitum aliquid contra æternam legem. Aliud est originale, personale aliud. Nomine peccati *Originalis* intelligitur labes quædam, quæ hominem naturali via generationis ab Adamo descendentem ipso ſuæ originis momento ita inquinat, ut tamquam veri nominis peccatum, eumdem hominem Deo exosum reddat, & variis hujus vitæ calamitatibus obnoxium: tum etiam a cœlesti beatitudine, nisi Baptismo eluatur, exclu-

Quid & quotuplex ſit peccatum?

cludat. *Personale* pecoatum in quo ab originali discrepet, optime explicat S. Anselmus Lib. de Conceptu Virginali, & Originali peccato, Cap. I. *Est peccatum, quod quisque trahit cum natura in ipsa sua origine, & est peccatum, quod non trahit cum ipsa natura, sed ipse facit illud, postquam est persona discreta ab aliis personis. Illud quod trahitur in ipsa origine, vocatur originale: quod potest etiam dici naturale; non quòd sit ex essentia naturæ, sed quòd propter ejus corruptionem cum illa assumitur. Peccatum autem, quod quisque facit, postquam persona est, hoc est sui juris & arbitrii, personale potest nominari, quia vitio personæ fit.* Porro peccatum personale *actuale* dicitur, quando actu committitur; *habituale* vero, quod quidem commissum est, actu autem neque existit amplius, neque a Deo remissum est, sed moraliter permanet. Dividitur etiam in mortale, ac veniale. *Veniale* dicitur, quod non dissolvit amicitiam Dei cum homine, quodque incompossibile non est cum charitate, sed solum fervorem ejus minuit: neque excludit a cœlesti beatitudine, sed solum retardat illius assecutionem. *Mortale* est illud, quod hominem Deo reddit odibilem, dignumque æterna pœna, mortem afferens animæ spiritualem, privando illam gratia sanctificante, in qua spiritualis animæ vita consistit.

Hæresis Pelagii. 2. Originale peccatum aperta fronte primus inficiari ausus est Pelagius e Scotia oriundus, professione Monachus. Marius Mercator in Commonitorio affirmat, hausisse ipsum erroris principia a Ruffino quodam Syro Presbytero, Theodori Mopsuesteni discipulo, quem Henricus Card. Norisius Lib. I. Hist. Pelagianæ, Cap. II. & Natalis Alexander in Historia Ecclesiastica Sæculi IV, Cap. VI. Artic. XXXIII. Aquilejensem illum putant fuisse, celebrem Hieronymi obtrectatorem, a longa in Oriente XXV. annorum commoratione Syrum dictum. Pelagius itaque ab originariæ noxæ impugnatione errorum suorum initium duxit, docuitque Imo peccatum Evæ & Adami ipsis tantummodo nocuisse, non posteris; credebatque absurdum hoc

satis.

ſatis cohonestari, si diceret, nocuiſse etiam posteris, ſed exemplo tantum: ream etiam effeciſse eorum propaginem, ſed imitatione; atque hinc dictum fuiſse, peccaſse in Adam omnes, tametsi re ipsa delictum propagatum non fuerit, nisi in ipsa transgreſsione, ad primorum parentum imitatores. II. Mortem omnium hominum, qui ex Adamo trahunt originem, naturalem eſse hominis conditionem, & ipsum Adamum, etiamsi non peccaſset, fuiſse moriturum. III. Homines nunc nasci, qualis conditus fuit Adamus, hoc est, ut ipse Pelagius contendebat, ſine virtute, & ſine vitio. IV. Neceſsarium eſse parvulis baptismum, non quidem ut peccatum eis originale remitteretur, cujus existentiam ille negabat; ſed quia per illum parvuli initiantur Deo, qui parvulos quos condendo fecerat bonos, innovando cum baptizantur, facit eſse meliores. V. Parvulos ſine baptismo decedentes, extra regnum Dei fruituros vita quadam beata atque æterna, originalis innocentiæ merito. Quid vero Pelagius beatæ atque æternæ vitæ nomine intellexerit, an ſupernaturalem felicitatem, quæ in clara atque intuitiva Dei visione consistit; an vero mere naturalem, omnis doloris ac tristitiæ expertem, liquidum atque exploratum non est. Atque hæc fuere præcipua Pelagiani erroris capita circa noxam originariam. Postea Pelagiani, Catholicorum argumentis oppreſsi, admisere tandem, ut testatur S. Augustinus Lib. IV. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. II. & IV, Adamum non fuiſse moriturum, si non peccaſset, & post peccatum, mortalem effectum, genuiſse mortales filios. Unde confiteri cœperunt, mortem corporis trahi ex Adamo per generationem, non vero mortem animæ, ſive peccatum. Pelagianam insaniam, ab Augustino, atque a Catholica Ecclesia Apostolico mucrone confoſsam, ab inferis excitarunt posteriorum temporum Novatores, Albigenses, Ulricus Zwinglius, Sociniani, atque hos inter Joannes Phereponus, ſeu Clericus, quem renovati Pelagianismi merito reum agit Lamindus Pritanius,

ſeu

ſeu Ludovicus Anton. Muratorius in Libro de Ingeniorum moderatione.

Exiſtentia originalis peccati oſtenditur ex Script.

3. Concluſio. Datur peccatum Originale, ab Adamo per generationem in ejus poſteros transfuſum. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Job Cap. XIV. dicitur: *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine?* Quem locum ſic vertunt LXX. Interpretes: *Nemo mundus a ſorde, nec infans, cujus eſt unius diei vita ſuper terram.* Ubi manifeſte S. Job loquitur non de ſordibus corporum infantilium, quas emundare poſſunt homines, ſed de ſordibus peccati; non perſonalis, cujus capaces non ſunt infantes, ſed originalis, quas ſolus Deus mundare poteſt. II. David Pſalmo L. ait: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Quo loco Sanctus Rex non loquitur de peccato parentum, quod illi admiſerint, cum generationi operam darent: ex ſancto enim conjugio, non ex adulterio, aut fornicatione fuerat progenitus; legitimi autem matrimonii uſum peccatum non eſse, certum eſt ex fide. III. Ad Rom. Cap. III. v. 23. ait Apoſtolus: *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei.* Ad Rom. Cap. V. v. 12. *Propterea ſicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.* II. Ad Cor. Cap. V. v. 14. *Quoniam ſi unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus.* Ad Ephes. Cap. II. v. 3. *Eramus natura filii iræ*, id eſt naturaliter, vel originaliter. Ex his locis, ac præcipue ex illo ad Rom. Cap. V. v. 12. hoc argumentum inſtruo. Apoſtolus l. c. ait omnes homines morti obnoxios eſse, eoquod omnes peccaverint. Ergo aſserit dari peccatum originale, quo omnes homines infecti ſunt. P. C. Infantes ex hac vita ſæpiſsime decedunt. Ergo neceſse eſt eos aliquo peccato maculari, cujus cauſa mortem ſubeant. Atqui peccatum hoc eſse nequit perſonale, cujus per ætatem capaces non ſunt. Ergo eſt originale. *Confirm.* Apoſtolus mortem vocat

ſtipen-

ſtipendium peccati: vultque per id ſignificare, ideo omnes homines mori, quia omnes peccarunt. Ergo si originale peccatum ab infantibus excludatur, aut ipsi morituri non eſsent, aut certe argumentum Apostoli infirmum foret, atque elumbe. Neque dicas, ſermonem ibi eſse dumtaxat de morte corporis: Siquidem Apostolus l. c. perpetuam antithesin instituit inter mortem, quæ est per inobedientiam Adami, & inter vitam, quæ est per obedientiam Christi. Ergo ſicut ea vita, quæ est per Christum, primario ac directe refertur ad vitam animæ: ita illa mors, quæ est per Adamum, primario ac directe referenda est ad mortem animæ.

4. Prob. II. Authoritate Patrum, qui ante exortam Pelagianam hæresin floruerunt. S. Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone ſcribit, Christum in Jordane baptizatum fuiſse, *generis hominum causa, quod Adami opera, præter privatam ac propriam unius cujusque culpam, deliquerat, & in mortem, ſerpentisque fraudem incidiſset.* S. Irenæus Lib. V. adv. Hær. Cap. XVII. *Delevit chirographum, debita noſtra, affigens illud Cruci, uti quemadmodum per lignum facti ſumus debitores Deo, per lignum accipiamus debiti remiſsionem.* Tertullianus Lib. de Anima, Cap. XL. *Omnis anima eousque in Adam censetur, donec in Chriſto recenseatur: tamdiu immunda, quamdiu recenseatur: Peccatrix autem, quia immunda.* S. Cyprianus Epist. LIX. ad Fidum: *Infans recens natus nihil peccavit, nisi quod ſecundum Adam carnaliter natus, contagionem mortis antiquæ prima nativitate contraxit.* S. Hilarius in Explicatione Psal. CXVIII. de S. David ſcribit: *Scit ſe ſub peccati origine, & ſub peccati lege eſse natum.* S. Ambrosius in Apologia David, ſive in Psalm. L. Cap. XI. *Antequam nascamur, maculamur contagio: & ante usuram lucis, originis ipsius excipimus injuriam, in iniquitate concipimur.* S. Gregorius Nazianz. Orat. III. de pace: *Totus lapsus ſum, atque ex primigeni hominis inobedientia, & diaboli fraude condemnatus ſum.* Similia habent S. Athanasius Serm. in illud,

Patribus.

lud, *Omnia mihi tradita sunt.* S. Basilius Hom. I. de Jejunio, & in Expositione Psal. XXXII. S. Cyrillus Jerosol. Catech. II. S. Siricius Epist. I. ad Himerium, Cap. II. S. Hieronymus Comment. in Cap. VI. Oseæ. S. Chrysostomus Homil. ad Neophytos &c. Jure itaque optimo scripsit Augustinus Pelagianorum malleus, Lib. III. de peccat. meritis & remiss. Cap. VI. *Non aliud* (de peccato originali) *ex quo Christi Ecclesia constituta est, divinorum Scripturarum tractatores scripserunt: non aliud a Majoribus acceperunt, non aliud posteris tradiderunt.* Vide Card. Bellarminu Lib. IV. de Amissione gratiæ, & statu peccati, Cap. V. & Natalem Alexandrum Dissert. XXI. in Hist. Ecclesiast. Sæculi V.

Conciliis. 5. Prob. III. Authoritate Conciliorum, & Pontificum. Pelagianam blasphemiam damnarunt S. Innocentius I. in Epist. ad Patres Synodi Carthaginensis & Milevitanæ. S. Zosimus in Epistola tractoria ad Episcopos totius orbis, cujus fragmentum exstat apud S. Augustinum Epist. CXC. ad Optatum, Cap. VI. Num. XXIII. & apud S. Prosperum Lib. contra Collatorem, Cap. V. Num. XV. S. Cœlestinus in Epist. ad Episcopos Galliarum. S. Leo M. Epist. LXXXVI. ad Nicetam Aquilejensem. S. Gregorius M. Lib. VII. Epist. LIII. ad Secundinum. Idem error damnatus est a Palæstina Synodo Episcoporum XIV. Diospoli, in qua errores suos voce tenus execratus est Pelagius, a Carthaginensi Episcoporum LXVIII. A. 416. Præside Aurelio Carthaginensi Episcopo, a Milevitana LXI. Episcoporum, a CPolitana sub Attico, ab Antiochena sub Theodoto ejusdem Urbis Episcopo, a Carthaginensi plenaria sub Aurelio CCXVII. Episcoporum A. 418. ab Ephesina Oecumenica A. 431, a Toletana VI. Can. I. Arausicana II. Canone II. quem iisdem fere verbis innovavit Tridentina Synodus Sess. V. Can. II. *Si quis Adæ prævaricationem sibi soli, & non ejus propagini asserit nocuisse, & acceptam a Deo sanctitatem & justitiam quam perdidit, sibi soli, & non nobis etiam eum perdidisse, aut inquinatum illum per*

inobe-

inobedientiæ peccatum, mortem & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animæ, anathema sit: cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Vide Joannis Garnerii Dissertationem II. de Synodis habitis in causa Pelagianorum, vivente S. Augustino.

6. Prob. IV. Ratione Theologica, eaque multiplici. I^ma^ petitur ex morte Christi pro omnibus obita. Christus Redemptor est & Salvator omnium hominum, etiam parvulorum. I. ad Timoth. Cap. II. *Dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Ad Rom. Cap. VIII. *Pro omnibus tradidit illum.* I. ad Timoth. Cap. IV. *Qui est Salvator omnium hominum.* I. Joan. Cap. II. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Ergo omnes, etiam parvuli, erant mortui. Ergo omnes peccato erant infecti, cui soli adscribi potest mors animæ. Atqui parvuli non sunt maculati peccato personali. Ergo Originali. Hinc recte ait S. Augustinus Lib. I. de peccat. meritis & remiss. Cap. XXIII. *Quis audeat dicere, non esse Christum infantium salvatorem, nec redemptorem? Unde autem salvos facit, si nulla in eis est originalis ægritudo peccati? Unde redimit, si non sunt per originem primi hominis venumdati sub peccato?* *Ex morte Christi pro omnibus.*

7. II^da^ petitur ex natura Baptismi. Baptismus ex institutione Christi abluit, abstergit, mundat, remittit, ut patet ex communi baptismi formula tum parvulis tum adultis adhibita, quæ ætate Pelagii erat hujusmodi: *Ego te baptizo in remissionem peccatorum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Ergo parvuli dum baptizantur, liberantur a peccatis. Atqui non liberantur ab actualibus, quæ cadere nequeunt in parvulos rationis usu carentes. Ergo ab originali; alias mentiretur Ecclesia parvulos in remissionem peccatorum baptizando. Pelagiani ut ab his difficultatum laqueis sese expedirent, ajebant, in remissionem pecca- *Ex natura Baptismi.*

cato-

catorum baptizandos esse infantes, non quod expiandi sint in baptismo peccato originis, quod nullum esset; sed, ne immutando cum parvulis baptismi formulam, & reticendo cum illis peccatorum remissionem, quæ cum adultis exprimitur, diversa baptismatis genera, unum pro parvulis, alterum pro adultis, non servata eadem cum utrisque baptismi formula, statui viderentur. Contra Pelagiana hæc subterfugia exstat Canon II. Concilii Africæ plenarii Carthagine habiti A. 418. qui est hujusmodi: *Placuit, ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat: aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expietur; unde sit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur; anathema sit.*

Atque ejusdem necessitate.

8. III^tia desumitur ex necessitate Baptismi. Omnes, parvuli æque ac adulti, indigent baptismo, ut ad Regnum Cœlorum, & vitam beatam perveniant, juxta illud Joan. Cap. III. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo parvuli ante baptismum obnoxii sunt peccato, quod ipsos ab æterna vita excludit. Atqui obnoxii non sunt peccato personali. Ergo Originali. P. C. Nemo in hac providentia ab æterna vita ac regno Dei excluditur, atque æternæ damnationi addicitur, nisi ob solum peccatum, cujus stipendium juxta Apostolum est mors corporis & animæ. Ergo cum parvuli absque baptismo decedentes excludantur a regno Dei, eos peccato infectos esse oportet. Reponebant Pelagiani, parvulos baptizari, non ut peccatum aliquod ipsis remitteretur, aut ut æternam vitam consequerentur, ipsis etiam absque baptismo aliunde debitam; sed ut regnum ingrederentur cœlorum, solis baptizatis promissum. Verum si Pelagiani per vitam æternam, parvulis aliunde debitam, felicitatem supernaturalem, claramque Dei visionem extra cœlum intelligebant, oppido fallebantur. Ut enim S. Augustinus scribit Serm. CCXCIV. alias XIV. de verbis Apostoli, Cap. III.

III. *Hic error aversandus ab auribus, exstirpandus a mentibus. Hoc novum in Ecclesia, prius inauditum est, esse vitam æternam præter regnum cœlorum, esse salutem æternam præter regnum Dei.* Quod si vero de naturali quadam beatitudine loquebantur, æterna mors magis quam vita compellari debuisset; eo quod naturalis illa beatitudo intuitivam Dei visiouem, atque amorem supernaturalem excluderet, in quibus vita beatæ animæ consistit.

9. IV^ta petitur ex cæremoniis Baptismi. Universa Ecclesia Dei, jam inde ab antiquissimis ac primis temporibus, exorcismum & exsufflationem adhibuit in baptismo parvulorum æque ac adultorum, quibus immundus Spiritus a baptizandis abigitur, ut docent S. Cœlestinus in Epist. I. ad Episcopos Galliarum Cap. XII. S. Augustinus Lib. VI. contra Julianum, Cap. II. & Lib. II. de peccato Originali Cap. XL. Ergo Ecclesia sensit, parvulos ante baptismum peccato inquinatos esse, ideoque dæmonis potestati subdi; non enim servi dæmonum efficimur, nisi per peccatum. Hinc S. Augustinus Lib. II. Operis imperfecti, Num. CLXXXI. scribit: *Propter hoc & infantes cum baptizantur, eruuntur de potestate tenebrarum: alioquin cum magna injuria Dei, sicut jam diximus, & sæpe dicendum est, exorcizatur & exsufflatur imago Dei, si non ibi ille exorcizatur, & exsufflatur princeps mundi, qui mittitur foras, ut sit illic habitatio Spiritus Sancti.* Ergo juxta perpetuum & constantem Ecclesiæ universæ sensum parvuli nascuntur originali peccato infecti.

Ac cæremoniis.

10. Quæres I. An originale peccatum veram ac propriam peccati rationem habeat? R. Quamvis originale peccatum nobis non sit voluntarium voluntate physica & personali, sed tantum morali, propriam tamen & veram habet rationem peccati; non personalis, sed in genere spectati. Hinc Tridentinum Sess. V. Can. V. ait: *Siquis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id,*

Originale peccatum veram habet rationem peccati.

quod

quod veram & propriam peccati rationem habet: sed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit. Quo loco Concilium etsi non directe definiat, peccatum Originale veram & propriam habere rationem peccati, id tamen tamquam certum & indubitatum supponit.

Unicuique ex posteris Adæ est proprium.

11. Quæres II. An originale peccatum unicuique ex posteris Adæ sit proprium? R. affirmative. Tridentinum enim Sess. V. Can. III. asserit, originale peccatum *inesse unicuique proprium.* Et Sess. VI. Cap. III. docet, homines, *dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahere.* Et sicuti error est asserere nos esse justos, non justitia nobis propria & inhærente, sed justitia unius Christi: ita etiam error est asserere, infantes esse injustos seu peccatores, non peccato unicuique proprio & inhærente, sed peccato unius Adæ; eo quod *peccare* simpliciter denotet actuale peccatum, quod nullum fuit in parvulis, sed solum in Adamo. Hinc male propterea apud Catholicos vapulant Albertus Pighius, & Ambrosius Catharinus, qui opinabantur, peccatum originis esse illud unum unius Adæ peccatum, quod ille libera voluntate commisit, cujus reatu constringantur ejus posteri, indeque peccatores denominentur.

Ac per naturalem generationem in singulos derivatur.

12. Quæres III. An peccatum Originale per naturalem generationem in singulos posteros derivetur, etiam filios fidelium? R. contra Zwinglium, Calvinum, Bucerum, Vermilium, Bullingerum &c. affirmative, excepta tamen B. Virgine Maria, quæ per speciale privilegium, ut Controversia IV. ostendemus, ab originali noxa præservata est, quamvis per naturalem generationem originem duxerit ab Adamo. Prob. assertio Imo. Authoritate Scripturarum. David filius hominis fidelis & justi Psal. L. ait: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Paulus de genere Israël ex Tribu Beniamin, scribit ad Ephes. Cap. II. *Et eramus naturâ filii iræ, sicut & cæteri.* II. Authoritate Patrum, S. Cypriani Epist. LIX. ad Fidum, S. Ambrosii in Apologia David, S. Hieronymi in Epist. ad Lætam, S. Augustini Lib. II. de

de peccato originali, Cap. XL. Lib. I. de Nuptiis & concupisc. Cap. XVIII. XIX. XX. Lib. VI. contra Julianum, Cap. II. & III. III^tio. Authoritate Concilii Milevitani Can. II. S. Siricii Epist. I. ad Himerium, atque ipsius Ecclesiæ Catholicæ, quæ ſemper maximopere cavit, ne fidelium filii absque baptismo decederent. Aliud dicendum est de Christo, qui, quamvis verus homo fuerit, originis tamen noxam contrahere non potuit in ſui conceptione: quippe qui non ex maritali congreſsu, ſed ex ſola Virgine matre, virtute Spiritus Sancti, conceptus est.

13. Quæres IV. An alia peccata Adami, præter illud inobedientiæ, aut etiam parentum in filios & nepotes ipsorum deriventur? R. negative. Ratio est, quia nulli ex parentibus, ſed ſoli Adæ in terrestri paradiso commiſsa fuit a Deo justitia & ſanctitas in posteros transfundenda. Et quamvis S. Augustinus in Enchiridio, Cap. XLVI. ſcribat: *Parentum quoque peccatis parvulos obligari, non ſolum primorum hominum, ſed etiam ſuorum, de quibus ipsi nati ſunt, non improbabiliter dicitur:* Idemque aſseruerint S. Leo M. Epist. LXXXVI. ad Nicetam, & S. Gregorius M. Lib. XV. Moralium, Cap. XXII; intelligendum id tamen est non de contagione culpæ, ſed de communicatione pœnæ, cum citent verba illa Exodi XX. *Qui reddis peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem.* Et Apostolus ſæpe diserte testetur, unum, Adæ nimirum, fuiſse delictum, quod omnes homines perdidit: *Unius delicto multi mortui ſunt. Unius delicto mors regnavit. Per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi.* Idem ſumma consensione SS. PP. testantur, S. Irenæus Lib. V. adv. Hær. Cap. XVII. S. Cyprianus Epist. LIX. ad Fidum. S. Chrysost. Hom. XL. in I. ad Cor. S. Hieronymus Lib. III. adversus Pelagianos &c.

Non tamen alia Adami aut parentum peccata.

14. Quæres V. Quandonam peccatum originale in prolem transfundatur? R. Originale peccatum actu & formaliter in prolem transfundi eo temporis momento, quo anima rationalis corpori unitur. Sola enim creatura rationalis capax est peccati, ſeu personalis,

Transfunditur, quando anima rationalis corpori unitur.

seu originalis; sicuti sola illa capax est gratiæ sanctificantis, in cujus privatione consistit peccatum originale, ut suo loco dicetur. Cæterum etsi originale peccatum proprio jure ad animam pertineat, non ad corpus, nihilo tamen minus totus homo dicitur peccator: quemadmodum licet cæcitas non sit nisi in solo oculo, & surditas nisi in aure, homo tamen dicitur cæcus, vel surdus.

Argumenta contraria refutantur.

Pelagianis neque Scripturarum,

15. Objicitur I. Authoritas Scripturarum. Ezechielis Cap. XVIII. dicitur: *Filius non portabit iniquitatem patris.* Ergo non datur peccatum originale. II^do^. II. ad Cor. Cap. V. ait Apostolus: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Ergo cum nullus puniatur, nisi ob delicta personalia, commentitia est noxa originalis. III. Ad Rom. Cap. IV. v. 15. dicitur: *Ubi enim non est lex, nec prævaricatio.* Atqui parvuli non acceperunt legem. Ergo nulla est in eis prævaricatio, nullum peccatum. R. I. D. A. Si parvuli per novam generationem, id est, per lavacrum baptismi transferantur ab illo patre ad alium, a primo ad secundum Adam, quod teste Augustino Lib. VI. contra Julianum, Cap. XXV. ibi vaticinatur Ezechiel, C. A. Secus, N. A. R. II. C. A. N. C, aut potius suppositum, quod parvuli absque baptismo decedentes alienam portent iniquitatem. Peccatum enim originale, quamvis ab Adamo sit, non est tamen solius Adami peccatum, sed nostrum etiam, unicuique proprium & intrinsecum. Ad II. R. I. Ergo parvuli, post baptismum decedentes, nullum præmium recipient, nec vita æterna donabuntur, eoquod bonum non gesserint in proprio corpore? R. II. Apostolum vel de solis adultis loqui, vel si etiam de parvulis, eos sine baptismo decedentes æterna felicitate privandos propter peccatum ipsis proprium, aliena tamen voluntate commissum; sicuti infantes baptizati æternam gloriam refe-

referunt propter meritum fidei, quam per Ecclesiam exercent. Ad III. D. m. Non acceperunt legem, quam voluntate physice propria transgressi sunt, C. m. Voluntate physice aliena, nempe Adami, moraliter tamen propria, N. m. Parvuli legem divinam transgressi sunt; non quidem per voluntatem malam physice propriam, sed per voluntatem Adami, quæ & ipsorum fuit moraliter.

16. Dices I. Apostolus ad Rom. Cap. V. v. 19. scribit: *Sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi &c.* Ergo peccatum Adami intravit in mundum, non propagatione, sed tantum imitatione. P. C. Si ob Adami inobedientiam homines propagatione constituerentur peccatores, Apostolus non dixisset *multi*, sed *omnes*. Ergo. *Confirm.* I. Si peccatum intrasset in mundum per generationem, Paulus non dixisset, *per unum hominem*, sed per duos homines; cum generatio duos requirat. *Confirm.* II. Verba Apostoli ad Rom. Cap. V. v. 12. *In quo* (Adamo) *omnes peccaverunt*, mendose reddita sunt, cum in Græco textu dicatur, *quatenus*, vel *eoquod omnes peccaverunt.* Ergo ruit primarium fundamentum nostræ assertionis. R. C. A. N. C. Ad *probat.* N. A. In Scripturis sæpe omnes dicuntur multi. v. g. Genes. Cap. XVII. *Patrem multarum gentium posui te;* cum tamen Cap. XXII. dicatur: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Matth. Cap. XXVI. *Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Apostolus vero I. ad Timoth. Cap. II. ait: *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Præterea Apostolus in eodem Capite utrumque dixit, & multos, & omnes. v. 12. *Et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* v. 18. *Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem &c.* Et II. ad Cor. Cap. V. *Quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: Et pro omnibus mortuus est Christus.* Cæterum quod peccatum non imitatione, sed propagatione per unum hominem in hunc mundum intraverit,

probatur ex proposito Apostoli. Hic enim tota Epistola ad Romanos ostendit, omnes homines, tam Judæos quam Gentiles, vocatos eſse ad Evangelium absque ullis præcedentibus meritis; idque probat ex eo, quia nullus hominum inveniri potest, qui peccatum non habeat ad ſe ex prima origine derivatum, quique Adamo peccante non peccaverit; nullumque ſupereſse remedium, nisi in fide & baptismo per gratiam Jesu Christi. Ad I. *confirm.* N. A. Præterquam enim, quod vir & mulier, per matrimonium conjuncti, non duo ſint ſed una caro, Apostolus dicit *per unum hominem*, quia primaria causa peccati Originalis non Eva, sed Adamus fuit, cui ſoli commiſsa fuit justitia in posteros traducenda. Ad II^{dam} *confirm.* R. I. N. A. S. Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius, græcæ linguæ peritiſsimi, diserte explicant *in quo Adamo*. Similiter exposuiſse S. Hilarium Pictaviensem testatur S. Augustinus Lib. IV. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. IV. R. II$^{do.}$ N. C. Sive enim, *in quo*, vel *quatenus* legatur, probationis robur non infringitur. Apostolus enim l. c. dicit omnes homines, etiam parvulos, morti eſse obnoxios, eoquod omnes peccaverint, cum mors ſit ſtipendium peccati. Ergo cum parvuli ſæpe in ipsa infantia moriantur, peccato aliquo maculantur; non personali: ergo originali.

17. Dices II. Ad Rom. Cap. V. v. 15. ſcribit Apostolus: *Sed non ſicut delictum, ita & donum. Si enim unius delicto multi mortui ſunt: multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Chriſti in plures abundavit.* Ergo Apostolus non loquitur de peccato, quod per generationem, ſed per imitationem in posteros transfunditur. P. C. Apostolus ait plures fuiſse, qui gratiam Christi receperunt, quam qui mortui ſunt per Adæ peccatum. Ergo juxta Apostolum non datur peccatum per generationem in omnes posteros transfusum. R. C. A. N. C. Ad *probat.* N. A. Verba illa, *multo magis in plures*, non ſignificant exceſsum justorum ultra peccatores, ut manifeste colligitur ex textu Græco, quo hæc Epistola a B. Paulo conscripta est, ubi legitur

tur πολλȣς, five *in multos;* fed multitudinem donorum ac bonorum, quæ hominibus per gratiam Christi collata funt. Senfus itaque citati textus est iste: Non ficut delictum, ita & donum est: Nec ficut Adam uno peccato omnes perdidit, ita & redemptio Christi, quibus fuerit applicata, ab uno folo peccato liberat; fed a multis, quæ Adami posteri addiderunt primi parentis peccato: id est, Gratia Christi non ab originali tantum, verum etiam a personalibus noxis eos liberat.

18. Dices III. Ad Rom. Cap. V. v. 14. ait Apostolus: *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysem etiam in eos, qui non peccaverunt in fimilitudinem prævaricationis Adæ.* Ergo fola mors corporis, non autem peccatum ab Adamo trahitur. R. C. A. N. C. Apostolus enim ut probaret etiam ante legem Mosaicam fuiſse in mundo peccatum originale, quamvis homines folo lumine naturæ instructi, & fide ac doctrina Legis destituti non existimarent fe illi obnoxios eſse, ait mortem fæviiſse in omnes Adami posteros, quamvis propria voluntate, & cum clara cognitione peccati non peccaverint ficut Adam; quia nimirum illo etiam tempore viguit in mundo peccatum originale, cui omnes obnoxios fuiſse certo constat, & colligitur ex effectu & pœna ejusdem peccati, nempe ex morte. Ex quo patet, textu citato comprobari ab Apostolo, non fubrui originariam noxam.

19. Dices IV. I. ad Cor. Cap. VII. v. 14. fcribit Apostolus: *Sanctificatus eſt enim vir infidelis per mulierem fidelem, & fanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii veſtri immundi eſsent, nunc autem Sancti funt.* Ergo faltem fidelium filii originale peccatum non contrahunt. R. C. A. N. C. Apostolus non loquitur ibi de vera, intrinseca, & fupernaturali fanctitate, fed folum de improprie dicta, extrinseca, & civili, quali fanctitate ad Rom. Cap. XI. v. 16. dixit totam maſsam populi Isräelitici eſse Sanctam. Ait itaque Apostolus, virum infidelem per mulierem fidelem fanctificari, morali quadam denominatione, & quasi aspergine extrinsecæ fanctitatis, partim quia maritus est fidelis

lis conjugis, & una caro cum illa: partim quia non impediendo illam in ſua fide & religione, ſed benevole cum ipsa vivendo, quasi viam ſternit ſibi ad veram ſanctitatem, ut ſcilicet per preces, merita, monita, & exempla fidelis conjugis paulatim etiam ipse convertatur, & Sanctus fiat. Atque idcirco filios ex hoc matrimonio ſusceptos Sanctos vocat, id est, mundos & legitimos, qui Matris industria facile poſsunt baptizari, in fide instrui, atque ita vere ſanctificari.

Neque Chrysoſtomi. 20. Objic. II. Authoritate S. Chrysostomi. S. Doctor Hom. XVII. in I. ad Cor. ſcribit: *Quid igitur faciam, inquis, propter illum* (Adamum) *pereo? Minime propter illum. Neque enim tu ſine peccato permanſiſti: quod ſi non idem peccatum, tamen aliud commiſiſti.* Et Hom. XXIV. in Epistolam ad Ephesios: *Corruptibile nobis corpus, ſed incorruptibilis anima. Ne igitur & ipsam corrumpamus. Hoc primum primi hominis peccatum fecit; quod autem poſt lavacrum fit, etiam animam corrumpere poteſt.* Ergo S. Chrysostomus docuit ex peccato Adami trahi quidem mortem corporis, non autem animæ. R. I. cum S. Augustino Lib. I. contra Julianum, Cap. VI. *Itane iſta verba Sancti Joannis Episcopi audes tamquam e contrario tot taliumque ſententiis Collegarum ejus opponere, eumque ab illorum concordiſsima ſocietate ſejungere, & eis adverſarium conſtituere? Abſit, abſit hoc malum de tanto viro credere aut dicere. Abſit, inquam, ut CPolitanus Joannes de baptiſmate parvulorum, eorumque a paterno chirographo liberatione per Chriſtum, tot ac tantis coepiſcopis ſuis, maximeque Romano Innocentio, Carthaginenſi Cypriano, Cappadoci Baſilio, Nazianzeno Gregorio, Gallo Hilario, Mediolanenſi reſiſtat Ambroſio -- Hoc ſenſit, hoc credidit, hoc didicit, hoc docuit & Joannes.* Vera dixiſse Augustinum liquet ex Hom. X. in Epist. ad Rom. in qua S. Chrysostomus ſcribit: *Liquet, quod non ipsum peccatum, quod a legis transgreſſione ortum eſt, ſed illud quod ab Adam inobedientia, ipſum illud, inquam, peccatum erat, quod omnia perdebat. Et quænam rei hujus probatio fuerit? Nempe quod homines ante legem interirent.* Hom. IV.

IV. in I. ad Corinth. *Deus in regenerationis lavacro mentem gratia tangit, radicale peccatum evellit.* Et in Epistola ad Olympiam. *Quando Adam peccavit, illud grave peccatum omne genus hominum in commune damnavit.* R. II. S. Chrysostomum utroque loco fermonem habere de jam baptizatis, qui, cum jam in baptismo abluti fuerint a fordibus originariæ noxæ, damnationis causam frustra in Adamum rejiciunt; non alterius, nisi propriæ voluntatis vitio damnandi, nec animam morte peccati corrupturi, si baptismalem gratiam diligenter confervent.

21. Neque majus Catholicis negotium facefsunt alii textus S. Chrysostomi, quibus Pelagiani evincere conabantur, rejectum fuifse ab illo originale peccatum. Sic Hom. XXXIX. in I. ad Cor. loquitur S. Chrysostomus de morte peccati non qualicunque, fed irreparabili, aitque peccatum Adami & posterorum ejus non efse irreparabile, ficut peccatum Angelorum: mortem quidem, quæ a peccato Adami ortum fuum habuit, ineluctabilem efse, ac vitari non pofse; at non ita peccatum, cum Noe, Abraham, & Job in Scripturis justi prædicentur. In Homilia ad Neophytos negat infantes inquinatos efse peccato, nimirum personali, feu actuali; refellit enim ibi S. Doctor exemplo parvulorum baptizatorum eos, qui dicebant in Baptismo condonari folum peccata personalia per condonationem extrinsecam, fine infusione gratiæ fanctificantis. Denique Hom. X. in Epist. ad Rom. fignificare vult S. Chrysostomus, per unius personalem inobedientiam non pofse alios constitui actu & personaliter peccatores; minime autem negat, fed potius diserte afserit, pofse alios constitui per alienam inobedientiam habitualiter peccatores, id est, dignos odio Dei, & pœnæ æternæ obnoxios, ut patet consideranti locum illum fuperiori numero laudatum.

22. Objic. III. Authoritas aliorum Patrum. Clemens Alexandrinus Lib. III. Stromatum ait: *Dicant ergo nobis, ubi formicatus est infans natus, vel quomodo fub Adæ cecidit execrationem, qui nihil operatus est?* *Neque aliorum Patrum authoritas fuffragatur.*

II.

II. Tertullianus Lib. de Baptismo, Cap. XVIII. *Veniant ergo* (parvuli ad baptismum) *dum adolescunt; veniant dum discunt, dum quo veniant docentur; fiant Christiani, cum Christum nosse potuerint. Quid festinat innocens ætas ad remissionem peccatorum?* III. Origenes Lib. V. Commentar. in Epistolam ad Rom. scribit, mundum, in quem Apostolus ait peccatum intrasse, esse terrenos & carnales homines, ac mortem peccati per imitationem, non per propagationem in omnes homines grassatam esse. IV. S. Gregorius Nyssenus in Oratione de infantibus præmatura morte abreptis exclamat: *O altitudo! puellulus infans, simplex, omnis malitiæ expers, sanctitate, quæ per purgationem contingit, non indigens.* V. Theodoretus, præterquam quod in Libris hæreticarum fabularum non meminerit eorum, qui originale peccatum negarunt, Commentario in Cap. V. Epistolæ ad Rom. scribit: *Non enim propter primi hominis peccatum, sed propter suum unusquisque mortis decretum suscipit.* Ergo. Ad I. respondet Bellarminus Lib. IV. de Amissione gratiæ, Cap. IX. citatis verbis probabilius contineri objectionem Julii Cassiani hæretici, qui generationem malam esse docebat, atque idcirco nuptias damnabat. Contra Natalis Alexander Dissertat. VIII. in Hist. Eccles. Sæculi II. censet, Clementem Alexandrinum quæstionem de peccato originali ibi non attingere, sed agere dumtaxat contra hæreticos, qui liberorum procreationem esse execrationem effutiebant. Negat autem Clemens infantes cadere sub Adami execrationem ob id quod generatio mala sit & peccatum, non autem ob id quod peccatum originale non contrahatur ab illis. Unde fatetur quidem conceptum infantem in peccatis; sed negat ipsum in peccato esse, id est, conceptum esse per actionem, quæ peccatum sit, aut, ut Basilidiani asserebant, qui animas ante corpora creatas fuisse docebant, in illa anteriori vita actuali peccato maculatum esse, quod in suum deinde corpus intulerit. Cæterum quod Clemens Alexandrinus originale peccatum admiserit, patet tum ex silentio Pelagianorum, qui eum num-

numquam adduxere testem & patronum ſui erroris; tum ex testimonio S. Athanasii, qui dogma istud in Ecclesia Alexandrina receptum fuiſse testatur; & ipsius Clementis verbis, qui Lib. I. Pædagogi, Cap. VI. de Baptismo ſcribit: *Tincti illuminamur: illuminati in filios adoptamur; adoptati perficimur; perfecti immortales reddimur. Multis autem modis vocatur hoc opus, Gratia, illuminatio, perfectio, & lavacrum. Lavacrum quidem, per quod peccata abſtergimus, gratia autem, qua remittuntur pœnæ, quæ peccatis debentur.* Ad II. R. a Tertulliano parvulos vocari *innocentes*, eoquod peccato careant personali, quamvis originali ſint inquinati. Putabat autem Tertullianus baptismum parvulorum, citra mortis periculum, ad adultiorem ætatem differendum eſse, ut tunc majori cum fructu reciperetur: quem errorem jam Sæculo III. in Africano Concilio, ut ipse S. Cyprianus Epist. LIX. ad Fidum testatur, Ecclesia damnavit, Sæculo autem XVI. ab inferis iterum excitarunt Anabaptistæ. Ad III. R. I. Origenem non litteraliter, ſed allegorice, quod ipsi familiare est, Apostolum ibi interpretari. R. II. Origenis a V. Synodo damnati authoritatem, hac præcipue in re, exigui eſse momenti; cum teste S. Hieronymo Pelagii doctrina Origenis ramusculus fuerit. Non desunt quidem viri eruditi, qui Origenem hac in re Catholice ſensiſse autumant; ea tamen ſunt Origenis principia, quæ Originalis noxæ existentiam haud modice labefactare videntur. Nam ad hujus vitæ miserias, citra divinæ justitiæ, ſidelitatis ac bonitatis reprehensionem admittendas, non ad originis demerita cum Catholica Ecclesia recurrit; ſed in alia ſuperiori vita homines peccaſse fingit, quorum postea criminum animæ in corpora, tamquam ergastula, recens detrusæ merito pœnas darent. Vide Card. Norisium Hist. Pelag. Lib. I. Cap. I. Ad IV. R. S. Gregorium Nyſsenum loqui de infantibus jam baptizatis, qui ab originaria noxa mundati peccatorum personalium capaces non ſunt. Ad V. R. Quacunque demum de causa Theodoretus hæresis Pelagianæ non meminerit, Catholicam tamen de peccato originis ſententiam

in

in ſuis libris propugnavit. In Epitome enim divinorum Decretorum, Cap. XII. hæc ſcribit: *Superat benignitatis munificentia juſtitiam. Juſtitiæ namque decretum cum unus peccaſset, universum genus morti tradidit: divina autem misericordia, cum omnes homines eſsent ſub maledicto, & peccati laqueis eſsent irretiti, per unius juſtitiam dedit omnibus ſalutem.* Neque obstat textus in objectione allatus, si quidem is ex aſse Catholicus est. Homines enim non propter primi parentis peccatum extrinsecus dumtaxat imputatum; ſed propter ſuum, id est, propter peccatum ab Adamo traductum, quod carnali propagatione unius cujusque proprium evadit, mortis decreto ſubjacere aſserit Theodoretus. Cum itaque l. c. & peccatum, & mortis debitum ab Adamo ad totum genus humanum pervasiſse aſserat, & in omnes homines mortem pertransiiſse, quatenus omnes peccaverunt, peccatum originale agnovit, admisitque. Quæ hic ex facto Zosimi Romani Pontificis in causa Cœlestii objici poſsent, ſolvimus Tractatu III. de Ecclesia, Articulo III. Controversia VII. Num. 444.

Fruſtra rationem. 23. Objic. IV. Ratio. Omne peccatum debet eſse voluntarium. Atqui originaria noxa homini recens generato non est voluntaria. Ergo originaria noxa non est verum peccatum. P. m. Parvuli recens nati carent rationis usu. Ergo peccatum illis non est voluntarium. *Confirm.* Omne peccatum est factum, dictum, vel concupitum contra legem Dei. Atqui infantes recens nati nec facere, nec dicere, nec concupiscere aliquid poſsunt contra legem Dei. Ergo. R. D. M. Omne peccatum personale, ſeu actuale debet eſse voluntarium, C. M. Originale, ſubdist. Debet eſse voluntarium voluntate physice propria, N. M. Moraliter tantum propria, & physice aliena, C. M. & D. m. Originaria noxa non est recens generato voluntaria, voluntate physice propria, C. m. Moraliter propria, N. m. *Ad prob.* C. A. D. C. ut prius. Voluntarium ad rationem actionis malæ neceſsario requiritur, non autem ad rationem reatus, ſeu maculæ: Qui enim actionem malam voluntate libera posuit, reatum & maculam, nolens etiam,

pec-

peccando contrahit. Jam vero in infantibus recens natis non datur actio mala, quia peccato personali seu actuali carent; sed solus reatus sive macula, eos Deo exosos reddens, & a consecutione beatitudinis impediens tamquam filios adulterinos ob inobedientiam primi parentis, quæ secundum moralem æstimationem fuit etiam inobedientia posterorum. Ergo non requiritur, ut peccatum originale sit voluntarium nobis voluntate physice propria. *Ad confirm.* C. M. D. m. ut prius. Infantes recens nati non possunt dicere, facere, aut concupiscere aliquid contra legem Dei, voluntate physice propria, C. m. Moraliter propria, & physice aliena, N. m.

24. Dices I. Parvuli non potuerunt vere ac proprie peccare in Adamo. Ergo. P. A. Quando Adamus divinum violavit præceptum, posteri illius nondum existebant. Ergo peccare non potuerunt Adamo peccante. *Confirm.* Nullum traxere peccatum ab Eva omnium matre. Ergo neque ab Adamo omnium patre. R. N. A. Apostolus ad Rom. Cap. V. scribit: *In quo omnes peccaverunt*, quia nimirum continebantur in Adamo tamquam in capite morali, & persona illos repræsentante, vi decreti divini quoad violationem vel observationem solius præcepti de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali. Ad *probat.* D. A. Posteri nondum existebant physice, & secundum suam entitatem, C. A. Moraliter, N. A. Adamus, licet unus in se, moraliter erat omnis homo per naturalem generationem ex ejus lumbis proditurus, quia omnes homines repræsentabat in ordine ad observationem mandati divini. Ad *confirm.* C. A. N. C. Solus Adamus, non autem Eva, constitutus a Deo fuit tamquam caput morale omnium hominum in ordine ad observationem mandati divini de non comedendo fructu. Hinc sola Adami voluntas fuit etiam moraliter voluntas posterorum. Et quamquam Ecclesiastici Cap. XXV. dicatur: *A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur:* id tamen intelligendum est de causa impulsiva tan-

tantum, quia Eva ſuadendo Adamum impulit in peccatum, quo peccante omnes peccavimus.

25. Dices II. Peccatum, ab Adamo commiſsum, fuit ei condonatum priusquam filios gigneret, juxta illud Sapientiæ Cap. X. *Hæc* (Sapientia) *illum, qui primus formatus eſt a Deo pater orbis terrarum, cum ſolus eſset creatus, cuſtodivit, & eduxit illum a delicto ſuo.* Ergo non potuit peccatum transfundi in posteros. Idem a fortiori dici potest de parentibus jam baptizatis. P. C. Nemo potest communicare quod non habet. Ergo cum parentes baptizati non amplius ſint inquinati peccato originali, non poſsunt illud in prolem transfundere. *Confirm.* Si per naturalem generationem parentum transfunderetur, deberet censeri vitium naturale. Atqui hoc dici nequit. P. m. Si vitium foret naturale, tunc Deo adscribi poſset omnium naturalium rerum authori. Ergo. R. D. A. Fuit ei condonatum, ut erat peccatum Adami personale, C. A. Ut erat peccatum posterorum, N. A. & Consec. Peccatum, quod commisit Adam tamquam caput morale totius humani generis, fuit quidem physice unum, ſed tamen moraliter multiplex, pro numero hominum qui ab Adamo per viam naturalis generationis erant prodituri. Condonari igitur potuit, prout peccatum est unius hominis, & personale, quin condonatum fuerit, ut erat peccatum omnium posterorum. Ad *probat.* D. A. Nemo potest communicare tamquam vera causa, quod non habet, C. A. Tamquam conditio ſine qua non, N. A. & Consec. Vera causa peccati originalis est voluntas Adami, prout erat etiam moraliter nostra; parentes vero non ſunt vera illius causa & origo, ſed tantum conditio ſine qua non, instrumenta ac veluti canales, per quos peccatum a primo parente transmittitur: ac per generationem efficiunt, ut filii ipsorum censeantur eſse membra generis humani, quæ in Adamo tamquam in principio continentur. Ex quo patet, poſse a parentibus, etiam baptizatis, transfundi in filios peccatum originale, quamvis ipsi illo careant. S. Augustinus Sermone CCXCIV. alias XIV. de verbis Apo-

Apostoli, qui est de baptismo parvulorum, Cap. XVI. ait: *Quando dicunt* (Pelagiani) *Si de peccatore peccatores nati sunt, quare non de baptizato jam fideli, cui remissa sunt universa peccata, justi nascuntur? Cito respondete: Ideo de baptizato non justus nascitur, quia non eum generat* (de Spiritu) *unde regeneratus est, sed* (de concupiscentia) *unde generatus est. - - - Miraris quare peccator nascitur de semine justi: non te delectat mirari, quare oleaster nascatur de semine olivæ?* Et Lib. I. de Nuptiis & concupiscentia, Cap. XVIII. *Propter hanc ego* (concupiscentiam) *ut etiam de justis & legitimis nuptiis filiorum Dei, non filii Dei, sed filii sæculi generentur: quia & ii qui generant, si jam regenerati sunt, non ex hoc generant ex quo filii Dei sunt, sed ex quo adhuc filii sæculi.* Accedit, quod peccatum originale non sit res aliqua positiva, quam per se parentes, cum generant, debeant in filiis tamquam causæ principales producere; sed res sit negativa, privatio nempe justitiæ originalis, ut Controversia II. explicabimus: atque eatenus solum parentes originale peccatum in filios transfundant, quatenus generatione efficiunt, ut sint membra illius totius specifici, cujus Adam fuit caput morale. Ad *confirm.* D. A. Deberet censeri vitium naturale, id est, pars vel proprietas naturæ humanæ, N. A. Quatenus a nativitate trahitur, & omnibus Adami posteris inest, propter abusum libertatis, nisi quis ex speciali privilegio præservetur, C. A. N. C. Deus naturam condidit bonam; sed de opere Dei quod non habebat culpam, nata est culpa hominis per liberam prævaricationem Adami, qui constitutus erat caput morale omnium hominum. Culpa igitur non Deo, sed abusui libertatis adscribenda est.

26. Dices III. Absque ullo solido fundamento dicitur, Deum in voluntate Adami conclusisse voluntatem omnium posterorum. Ergo. R. N. A. S. Hieronymus hanc Dei ordinationem colligit ex Cap. VI. Oseæ: *Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prævaricati sunt in me.* S. Augustinus vero Lib. XVI.

de

de Civit. Dei, Cap. XXVII. ex illo Genesis Cap. XVI. v. 14. *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo: quia pactum meum irritum fecit.* Cæterum a posteriori luculentius id evincitur. Hoc ipso enim, quod Deus nobis ſufficienter revelaverit, omnes posteros in Adamo peccaſse, ſufficienter declaravit, in voluntate Adami conclusam fuiſse omnium posterorum voluntatem; cum alio modo explicari nequeat originaria noxa in omnes posteros transfusa. Deus itaque independenter a consensu Adami, cum id commendare magis videatur ſupremum Creatoris in creaturas omnes dominium, justitiam originalem, tamquam donum totius naturæ humanæ, in Adamo reposuit, ea lege, ut voluntas ipsius habenda eſset pro voluntate posterorum, quantum ad observationem vel transgreſsionem præcepti, ex quo pendebat conservatio vel amiſsio justitiæ originalis: eo fere modo, quo Magistratus civilis, in ordine ad bonorum dispositionem, alligat voluntatem pupilli voluntati tutoris. Ut autem in re omnium maxima atque graviſsima Adamus consultius de ſuo, totiusque posteritatis ſtatu decerneret, atque a peccando magis deterreretur, verisimile est, hanc Dei constitutionem ipsi divinitus patefactam, atque intellexiſse, personam ſe atque ſortem omnium futurorum hominum ſustinere, maximoque ſcelere ſe fore obstricturum, si ut morale omnium caput, & ut persona communis & publica peccato ſuo totam posteritatem obstringeret.

27. Dices IV. Si Adam nocuiſset his qui non peccaverunt, & Christus prodeſse debuiſset his qui non crediderunt: commune enim malum commune poscebat remedium. Igitur quemadmodum his non profuit Christus, ita illis non nocuit Adam. R. Christus adversus peccatum originis, ejusque præcipuum effectum, instituit remedium, quod de ſe prodest omnibus. Cum infantes baptismate lustrantur, juvat Christus etiam illos, qui non credunt nisi per fidem parentum: unde quemadmodum per fidem illorum in baptismo purgantur, ita etiam eorum peccato fuerunt contaminati.

Tri-

Tribuitur peccatum nihil committenti, uti fides non respondenti.

28. Dices V. Subjectum peccati est sola anima. Ergo cum anima non generetur a parentibus, sed a solo Deo creetur, per naturalem generationem contrahi non potest peccatum originale. R. C. A. N. C. Originale peccatum licet non in carne, sed in anima propriam sedem habeat, ad contrahendum tamen illud ex Adamo simul cum natura, non opus est ut animæ posterorum ex primi parentis anima propagentur veluti per traducem, sicuti caro propagatur ex carne: sed satis est, ut posteri ipsi, corpore & anima constantes, per veram & naturalem carnis generationem originem trahant ex Adamo. Nam hoc ipso tamquam veri & naturales filii Adæ concipiuntur privati justitia & sanctitate, quam acceperant in primo parente, & per ipsius prævaricationem amiserunt; ac proinde concipiuntur in peccato originali. Enim vero ut homo vere ac proprie dicatur generari ex homine, & esse proprius ac naturalis filius ipsius, non est necesse animam filii ex patris anima generari; sed satis est quod generetur corpus, eæque ponantur in materia dispositiones, quibus positis a Deo tamquam authore naturæ infunditur anima, ex qua simul cum corpore consurgit homo. Augustino equidem propagatio animarum per traducem quandoque magis idonea videbatur ad explicandam hanc Pelagianorum difficultatem de propagatione peccati originalis. Verum, præterquam quod Ecclesiasticum dogma, animas a solo Deo creari, propagatio hæc animarum posterorum ex anima Adami ad explicandam difficultatem illam nihil admodum prodesse videtur. Imo, quia cum Adam Cainum genuit, pœnitentiam de peccato suo jam egerat, ac proinde tunc ejus anima peccato vitiata non erat, etsi corpus manserit fomite vitiatum. Neque fideles parentes, cum generant filios suos, animam habent peccato originali infectam. IIdo. Si anima filii ex anima patris, a qua propagatur, originariam noxam contrahit; contraheret

ret etiam ex illa peccata alia personalia, quibus non raro ſordescit, cum filius generetur.

Sanctitatem Matrimonii.

29. Objic. V. Sanctitas Matrimonii. Si peccatum originale per naturalem generationem propagatur in posteros, Matrimonium non eſset Sacramentum, ſed impius contractus, ejusque usus graviter foret illicitus. Atqui hoc manifeſte falsum est. Ergo. P. M. Matrimonium eſset causa peccati. Ergo. P. A. Sine usu conjugii non contraheretur peccatum originale. Ergo matrimonium est illius causa. R. N. M. Originariæ noxæ vera causa est ſola voluntas Adami, ut moraliter nostra. Ad *prob.* N. A. Ad hujus *prob.* C. A. N. C. Ex eo, quod originale peccatum absque usu conjugii non contrahatur, id unum ſequitur, matrimonium respectu peccati originalis eſse conditionem ſine qua non; quia Adamus eos ſolum repræsentavit, qui ab eo per generationem naturalem erant descensuri. Originale itaque peccatum ſequitur ex generatione, non tanquam ex causa, ſed mera conditione ſine qua non, & quidem mere per accidens; in ſtatu enim innocentiæ fuiſset usus cojugii, & tamen non fuiſset peccatum originale.

30. Dices. Parentes, dum generant prolem, faciunt ut illa ſit rea peccati originalis. Ergo tenentur abstinere ab usu conjugii. P. C. Usus conjugii multiplicat peccata, quia homines generantur peccato infecti, atque innumeris malis, æternæ morti atque odio Dei proles obnoxia redditur. Ergo matrimonii usus graviter illicitus foret. R. D. A. Faciunt ut proles ſit rea peccati originalis in hoc ſensu, ut peccatum actu committat, N. A. Ut peccatum pridem in Adamo commiſsum contrahat, ſubdist. Ita ut hoc ipsum ſequatur per ſe ex generatione tamquam ex causa, N. A. Tamquam ex conditione ſine qua non, & mere per accidens, C. A. N. C. Proles voluntate moraliter propria, nimirum voluntate Adami, jam dudum peccatum hoc commisit, antequam nasceretur: parentes vero generando prolem efficiunt, ut ſit membrum totius illius ſpecifici, cujus Adam fuit caput morale. Ad *probat.*

D. A.

D. A. ut prius, & N. C. Malum, quod incurrunt parvuli contrahendo peccatum originale, non est tantum, ut iis expediret potius non existere, quam concipi in peccato originali; quia infans per baptismum facile ab eo liberari, atque æternam consequi salutem potest.

31. Objic. VI. Perfectio Dei. Decretum includendi in voluntate Adami voluntates posterorum derogat Sanctitati, Bonitati, ac Justitiæ Dei. Ergo est commentitium. Ergo non datur peccatum originale. P. A. Derogat Sanctitati, quia peccatum Adami tali modo Deo potius, quam Adami posteris esset tribuendum. Bonitati adversatur, quia Deus Adami lapsum prævidens, illum non debuisset tamquam caput morale constituere, aut saltem efficacem gratiam dare debuisset, quæ consensum post se traheret. Denique Justitiæ divinæ derogat, quia Deus absque consensu nostro, immo ignorantibus nobis, hoc virtuale pactum cum Adamo iniisset, nosque ob actionem malam, ab Adamo elicitam absque consensu nostro, acerbissime puniret. Ergo. R. N. A. Ad *probat.* iterum N. A. Deus in voluntate Adami inclusit voluntates posterorum, non ea intentione, ut eo peccante peccarent; sed ex sincero affectu, ut in Adamo præceptum observante censeri possent & ipsi præceptum observare, & sic observando mererentur justitiam originalem. Ergo peccatum Adami nullo modo Deo tribui potest. Neque decretum hoc derogat infinitæ Dei bonitati; alias Deus absque bonitatis suæ detrimento nullum permittere posset peccatum, omnibusque subministrare teneretur gratias efficaces, quibus homines cooperaturos esse prævidet. Deus itaque occulto quidem, sed justo judicio Adami lapsum permisit, ut ex hoc majus bonum eliceret, divinasque perfectiones suas humano generi manifestaret. Immo hoc ipsum decretum, seu virtuale pactum bonitatem Dei quam maxime commendat. Cum enim ageretur de donis supernaturalibus, humanæ naturæ prorsus indebitis in nos transferendis, benignitate sua conditionem exegit, quæ erat observatu facillima, nempe unius dumtaxat & facillimi præcepti obedientiam, a

Ac Dei perfectiones obtendunt.

primo parente præstandam, quem propterea Deus tot gratiæ donis & auxiliis cumulaverat, atque ab internis impedimentis expedierat. Ex quo consequitur, decretum hoc non modo commodum nobis, verum etiam æquiſsimum fuiſse, cum Deus, ſupremus creaturarum omnium Dominus, quamcunque pro libito ſuo exigere conditionem potuerit pro derivanda in nos justitia originali, cujus alioquin homines ſuapte natura expertes nasci deberent, tametsi nemo umquam peccaſset.

32. Dices. Princeps terrenus injuste ageret, ſubditum ad mortem damnando propter ſcelus hominis v. g. apud Indos constituti, eoquod ſubditi voluntatem, eo non consulto, immo ignorante, alligaverit voluntati ſcelesti illius hominis. Ergo a pari. R. C. A. N. C. & paritatem. Disparitas petenda est tum ex eo, quod longe excellentius Deo in creaturas omnes dominium competat, quam terreno Principi in ſubditos: tum etiam ex eo, quod Princeps damnando ejusmodi ſubditum ad mortem, ſpoliet illum jure quod habet ad vitam & fortunas conservandas. At vero Deus privans homines justitia originali, ac visione intuitiva ſummi Boni ob peccatum, quod in Adamo commiserunt, nullam eis infert injuriam, eoquod illi nullum jus habeant ad ea bona; quia justitia originalis, & visio intuitiva Dei ſunt dona ſupernaturalia, & naturæ rationali de ſe prorsus indebita, quamvis eadem nullo peccato inquinata foret.

CONTROVERSIA II.

DE NATURA ET FORMALI RATIONE PECCATI ORIGINALIS.

CONTRA ILLYRICUM, LUTHERUM, ET CALVINUM.

Natura peccati Originalis est explicatu difficilis.

22. Quam explorata apud Catholicos est existentia peccati Originalis, tam explicatu difficilis ſemper visa est ejusdem peccati natura. *Antiquo peccato*, ajebat Augustinus Lib. de Moribus Ecclesiæ, Cap. XXII, *nihil*

nihil est ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius. Hinc magna dissensio, & opinionum varietas orta est inter Scholasticos, quarum præcipuas citra disputationem enumerabimus, refutatis prius Novatorum circa præsentem materiam erroribus.

34. Prior est Illyrici, alter Protestantibus omnibus communis. Mathias Illyricus, secta Lutheranus, vir ad monstra excogitanda natus, in plurimis libris quos de natura originalis peccati conscripsit, asserit peccatum originale esse ipsammet animæ rationalis substantiam, ipso Adami peccato substantialiter vitiatam, & ex imagine Dei, quam in creatione acceperat, in imaginem diaboli transformatam, qua proclivis sit ad omnem impietatem; adeo ut per se nihil aliud possit, quam Verbum Dei contemnere, Deum odio habere, atque omnia peccatorum genera perpetrare. Ut autem absurda, quæ ex hac sententia consequuntur, facilius declinare posset, asserit hominem dupliciter considerandum esse, Physice, & Theologice. Physicum hominem appellat, quatenus a Philosophis consideratur ut animal rationale: Theologicum vero, quatenus secundum nobiliorem sui partem, nempe mentem, capax est divinæ legis ad finem ultimum proprie pertinentis. Jam vero hominem Physicum eumdem etiam post peccatum Adami perseverasse concedit; Theologicum vero hominem ait fuisse corruptum, & emortuum amissione illius formæ, secundum quam factus fuerat ad imaginem Dei. Atque hac ratione si homo consideretur, non negat ipsum esse diversæ speciei ante & post corruptionem.

Illyrici singularis error.

35. Mitius errarunt Henricus Gandavensis, Robertus Holckot, Gregorius Ariminensis, aliique antiquiores Scholastici, peccatum Originale explicantes per quasdam morbidas seu vitiosas qualitates physicas. Ajebant enim ex libidine & infecta carne generantium, a primo parente usque ad ultimum, per semen derivari in carnem prolis morbidam quamdam qualitatem ipsi inhærentem: ex hac autem morbida carnis qualitate obvenire & imprimi animæ, simul atque infunditur corpori,

Veterum Scholasticorum opinio.

pori, morbidam aliam qualitatem ipsi propriam. Et in priori quidem qualitate reponebant originale peccatum tamquam in radice; posteriorem vero dicebant eſse formaliter ipsum originale peccatum, quia ſola anima est ſubjectum capax peccati. In hujuscemodi etiam qualitatibus morbidis constituebant hi auctores habitualem ipsam concupiscentiam tam in corpore quam in anima.

Error Proteſtantibus communis.

36. Alter error, Protestantibus omnibus præter Illyricum communis, ſtatuit originale peccatum eſse formaliter ipsam concupiscentiam, ſeu hæreditariam quamdam naturæ nostræ corruptionem & pravitatem, quæ nos iræ divinæ, & damnationis æternæ reos faciat, & præterea origo ſit reliquorum omnium flagitiorum, quæ ad Galat. Cap. V. *Opera carnis* vocantur. Hanc naturæ pronitatem ad malum, ut ſit nobis imputabilis ad culpam, docent non constitui ex defectu rectitudinis alicujus, ſive perfectionis talis, quæ ſoleat per Christi gratiam in hac vita hominibus restitui, ut ſentiunt Catholici; ſed consistere in defectu integræ justitiæ, qualem habuit initio Adamus, & qualis numquam restituitur homini in hac vita: ac proinde in hominibus quantumcunque etiam justis & baptizatis hærere ſemper hoc peccatum originale, quamdiu in hac vita versantur; hoc tamen discrimine, quod concupiscentia, ſeu pronitas hæc ad malum, quamvis ei non accedat consensus voluntatis, in non baptizatis ſit verum peccatum: odio Dei ac pœna æterna dignum: renatis vero non imputetur ad peccatum, ob ſigmentum illud justitiæ imputativæ Christi.

Catholicorum Doctorum ſententia.

37. Quadruplex est potiſsimum Catholicorum Doctorum, de peccati Originalis natura atque eſsentia, opinio. I^ma^ est Toleti, Lugonis, Cornelii a Lapide &c. aſserentium, peccatum originale eſse ipsam actualem inobedientiam Adæ, qua præceptum non edendi de vetito fructu arboris ſcientiæ boni & mali, tamquam morale omnium nostrum caput, est transgreſsus, prout hæc moraliter perseverat in posteris, in ordine ad reddendum nos rationabiliter Deo exosos, usquedum per

con-

condignam ſatisfactionem, vel per condonationem deleatur. II[da] ſententia est S. Augustini, constituentis peccatum originale in concupiscentia ſeu pronitate naturæ ad malum, ut nobis a primo instanti infusionis animæ in corpus, ad vituperium, odium & ſupplicium æternum imputabili, non per ſe præcisè, ſed per reatum ab ea distinctum & ſeparabilem, nimirum per aversionem a Deo, & privationem gratiæ ſanctificantis: qui reatus proinde per baptismum tollitur, ſola manente concupiscentia, quæ tunc desinit nobis eſse imputabilis, ſimulque desinit eſse peccatum proprie ac vere tale. III[tia] opinio est Sancti Thomæ aliorumque, peccatum originale in quodam toto constituentium, resultante ex concupiscentia veluti parte materiali, & privatione justitiæ originalis velut parte formali. IV[ta] denique opinio, priori non absimilis, est Suarii Vasquii, Valentiæ, Bellarmini, Raynaudi &c., qui formalem peccati originalis rationem consistere ajunt in privatione justitiæ originalis propter actualem prævaricationem Adæ, in quo omnes eramus. Cum vero justitia originalis tria complectatur, I. perfectam ſubjectionem voluntatis ad Deum per gratiam ſanctificantem, II. integram ſubordinationem virium inferiorum ad rationem, III. obedientiam corporis ad animam, per quam incorruptibile corpus animam nulla premit molestia: per justitiam originalem, cujus privatio formaliter est peccatum originale, citati authores aliud non intelligunt, nisi gratiam ſanctificantem, quæ erat pars potiſsima & primaria in originali justitia, quippe quæ vere & proprie reddit hominem justum, & Deo acceptum. At vero privatio integræ ſubordinationis virium inferiorum ad rationem, & obedientiæ corporis ad animam, ad originalis peccati naturam ſpectare nullo modo potest. Quia cum per gratiam, quæ in Baptismate confertur, non restituatur nobis ista virium animæ ſubordinatio & obedientia corporis, privatio hujuscemodi nihil habet de culpa originali: ſecus per gratiam baptismalem non tolleretur totum id, quod veram & pro-

propriam rationem peccati habet. Qui est error a Tridentino Concilio damnatus Sess. V. Can. V.

38. Quod si quis hujus IV^{tae} sententiæ patronis objiciat, privationem hujus justitiæ dici non posse peccatum originale, I$^{mo.}$ Quia magis rationem habere videtur effectus & pœnæ peccati. II$^{do.}$ Quia peccatum originale tali modo Deum authorem haberet, cum privatio gratiæ sanctificantis fit a Deo subtrahente influxum, quo conservabatur justitia originalis. Respondent illi ad I. eam esse effectum ac pœnam peccati actualis, quod in Adamo præcessit; non vero peccati originalis, quod in posteris illius est habituale. Ad II. ajunt, Deum non esse authorem peccati originalis, eoquod privatio gratiæ sanctificantis fit quidem a Deo physice, tamquam a causa universali cessante conservare supernaturalem illum habitum; sed non moraliter tamquam a causa particulari determinante secundam. Ergo privatio gratiæ originalis non est a Deo, sed a voluntate primi parentis tamquam a propria causa emanat.

Peccatum originale non est substantia mala a diabolo producta.

39. Conclusio I. Peccatum originale non est substantia mala, a diabolo producta. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Joannis Cap. I. dicitur: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Ergo nullius substantiæ productio adscribi potest diabolo, sed soli Deo. I. ad Timoth. Cap. IV. ait Apostolus: *Omnis creatura Dei bona est.* Ergo malam illam substantiam Deus non creavit, qui nullo modo author peccati esse potest. Ergo peccatum originale esse non potest substantia mala, cum illam neque Deus, neque diabolus producere, aut a semetipsa existere illa potuerit. II. Authoritate Patrum, qui Marcionitas & Manichæos execrati sunt, quod hæretici illi docerent, malam esse substantiam, quam non fecisset Deus, & quæ in homine fons esset & origo omnium peccatorum. Ex innumeris pauca nobis sufficiant Patrum testimonia. S. Basilius in Orat. quod Deus non sit author malorum, ait: *Non imagineris propriam esse aliquam substantiam mali; nam malitia non est aliquid subsistens.* S. Gregorius

gorius Nazianz. in Orat. in sanctum lavacrum: *Crede nullam mali esse essentiam, nec per se subsistere, nec a Deo creatam.* S. Epiphanius Hær. XXXVII. *Malum aliquando non erat, neque radix ulla fuit malitiæ, neque malum est quiddam per se subsistens.* S. Hieronymus in Epist. ad Ctesiphontem: *Numquam a me audies malam esse naturam.* S. Augustinus Serm. I. in Psalm. LXVIII. *Quia per iniquitatem homo lapsus est a substantia, in qua factus est, (iniquitas quippe ipsa non est substantia; nan enim iniquitas est natura, quam formavit Deus, sed iniquitas est perversitas quam fecit homo,) venit Filius Dei ad limum profundi, & infixus est; & non erat substantia in qua infixus est. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Naturæ omnes per ipsum factæ sunt, iniquitas per ipsum facta non est; quia iniquitas facta non est.* Neque per hoc Illyricus a Manichæorum errore se purgat, quod mali naturam neque sempiternam, neque absque principio fuisse fateatur; siquidem cum Manichæis admittit aliquam substantiam esse malam, & non a Deo, sed a diabolo procreatam: quod peccatorum nostrorum causa non sit liberum arbitrium, sed substantia illa mala. III. Ex sequelis. Sequeretur enim ex errore hoc absurdissimo, I^mo^ peccatum originale non auferri per baptismum, cum in illo nulla auferatur forma substantialis. II^do.^ Nullam fore carnis resurrectionem. Si enim resurgeret eadem substantia hominis, quæ per mortem destructa est, resurgeret etiam peccatum, quod certo falsum est: Si vero alia substantia produceretur, non erit vera resurrectio ejusdem carnis, sed nova productio. III^tio.^ Æternum non fore hominis præmium, vel supplicium; si enim non idem resurget qui cecidit; neque idem coronabitur qui in agone certavit, aut idem punietur qui in certamine defecit. Vide Bellarminum Lib. V. de Amiss. Grat. Cap. II.

40. Fictitia pariter qualitas illa morbida, quam adstruunt Gandavensis, Ariminensis, aliique veteres Scholastici, penitus rejicienda est. Nam I. dici non potest, *Qualitas morbida exsufflatur.*

potest, undenam emanarit illa in ſemen primi parentis, quæ per ſucceſsivas generationes in ejus posteros traducta est. Non ab ipso Adami peccato; ſecus cur alia aliorum parentum peccata non imprimunt ipsorum ſemini ejusmodi qualitates, in posteros traducendas? Non a Deo, quia Deus author peccati non est. Non a diabolo, quia hic non agit in corpora, nisi per motum localem applicando activa paſsivis. Non ab esu pomi vetiti, quia docente Augustino Lib. XIV. de Civit. Dei, Cap. XII. *Esca illa non erat mala, nec noxia, nisi quia prohibita.* Non demum a ſerpente, ut quidam fabulabantur, ſub cujus ſpecie diabolus Evam ſeduxit; nam etsi quorumdam ſerpentum flatus noceat hominum corporibus, animæ tamen nocere non potest. II. Quamvis admitteretur in carne qualitas illa morbida, fieri tamen non poſset, ut ob conjunctionem cum infecto corpore anima ex natura ſua ſpiritualis inde contrahat qualitatem illam morbidam, quæ ipsam peccato inficiat: res enim corporea non ita agere potest in Spiritum, ut ei peccatum imprimat. III. Vel qualitas illa morbida inhærens animæ omnino deleretur per baptismum, vel adhuc manet quoad ſubstantiam in renatis? Si manet: ergo per gratiam in baptismo collatam non tollitur omne id, quod veram & propriam rationem habet peccati: qui error est a Tridentino damnatus. Si vero deleri dicatur: ergo cum qualitas illa morbida nihil aliud ſit, quam concupiscentia, post baptismum non manet eadem concupiscentia quoad ſubstantiam, quæ erat prius ante baptismum. At concupiscentiam ſimpliciter manere in baptizatis eadem Tridentina Synodus fatetur, & quotidiana experientia demonstat.

Concupiscentiam non eſse peccatum originale oſtenditur variis argumentis.

41. Conclusio II. Concupiscentia, ſeu pronitas ad malum, non est peccatum originale. Prob. Concupiscentia antecedens, (de hac enim ſola loquimur, eoquod consequens juxta omnes ſit peccatum actuale,) non est peccatum vere ac proprie tale. Ergo non potest eſse peccatum originale. P. A. Imo. Authoritate Scripturarum. Ecclesiastici Cap. XVIII. dicitur:

Poſt

Post concupiscentias tuas non eas. Ex quibus verbis ita argumentatur S. Augustinus Lib. V. contra Julianum, Cap. III. *Frustra dictum est, post concupiscentias tuas non eas, si jam quisque reus est, quod tumultuantes, & ad mala trahere nitentes sentit eas.* B. Jacobus in sua Epistola Catholica, Cap. I. scribit: *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.* Quibus verbis concupiscentia clare distinguitur a peccato, sicut causa ab effectu, ut observat S. Augustinus Lib. VI. contra Julianum, Cap. XV. *In his verbis partus a pariente discernitur; pariens enim est concupiscentia, partus peccatum. Sed concupiscentia non parit, nisi conceperit; nec concipit, nisi illexerit, hoc est, ad malum perpetrandum obtinuerit volentis assensum.* II. Authoritate Patrum. S. Chrisostomus Hom. XVII. in Matth. ait: *Non simplieiter dixit, qui concupiverit; sed qui viderit mulierem ad concupiscendum, id est, qui concupiscentiam sibi consciverit, quique nullo omnino cogente, quiescenti animæ feram illam subito immiserit. Hoc enim non jam naturæ est, sed propriæ desidiæ.* S. Augustin. Lib. I. de Nuptiis & concupiscentia, Cap. XXIII. *Nam ipsa quidem concupiscentia jam non est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non consentitur, atque ut ea perpetrent, a regina mente membra non dantur: ut si non fit quod scriptum est, Non concupisces; fiat saltem quod alibi legitur, Post concupiscentias tuas non eas: Sed quia modo quodam loquendi peccatum vocatur, quod & peccato facta est, & peccatum si vicerit facit; reatus ejus valet in generato: quem reatum Christi gratia per remissionem omnium peccatorum in regenerato, si ad mala opera ei quodam modo jubenti non obediat, valere non sinit. Sic autem vocatur peccatum, quia peccato facta est, cum jam in regeneratis non sit ipsa peccatum: sicut vocatur lingua locutio, quam facit lingua; & manus vocatur scriptura, quam facit manus. Itemque sic vocatur peccatum, quia peccatum si vincit facit: sicut vocatur frigus pigrum, non quod a pigris fiat, sed quod pigros*

gros faciat. III. Ratione Theologica. Ad peccatum requiritur advertentia & libertas indifferentiæ. Ergo cum concupiscentia antecedens prævertat advertentiam rationis, neque liberum nobis ſit ejus motibus carere, concupiscentia eſse nequit peccatum vere ac proprie tale.

Atque ex natura baptismi. 42. Denique invicte ſtabilitur conclusio argumento ex natura baptismi petito. Concupiscentia remanet in baptizatis. Atqui nullum peccatum remanet in baptizatis. Ergo concupiscentia non est peccatum. P. m. I. Authoritate Scripturarum. Ad Rom. Cap. VIII. ait Apostolus: *Nihil damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jesu;* quia nimirum cum nullum habeant peccatum, hoc ipso nulla est in ipsis causa, ob quam condemnentur. I. Joan. Cap. I. *Sanguis Jesu Chriſti Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* II. Authoritate Patrum. S. Hieronymus in Epist. ad Oceanum ſcribit: *Quomodo juſtificati ſumus, & ſanctificati, ſi peccatum aliquod in nobis relinquitur?* S. Augustinus Lib. I. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. XIII. *Dicimus baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere.* S. Gregorius M. Lib. IX. Epist. XXXIX. ad Theoctistam: *Si qui ſunt, qui dicunt, peccata in baptismate ſuperficie tenus dimitti, quid eſt hac prædicatione infidelius, in qua ipsum fidei Sacramentum feſtinant ſolvere? In quo principaliter ad cœleſtis munditiæ myſterium anima ligatur, ut absoluta radicitus a peccatis omnibus ſoli illi inhæreat, de quo Psalmiſta ait: Mihi adhærere Deo bonum eſt.* Neque dicant Novatores, peccata in baptismo tegi, non imputari: Scripturæ enim dicunt, fieri per baptismum veram peccatorum remiſsionem: condonari non ſolum debitum pœnæ, verum etiam maculas ablui, purgari, deleri, tolli.

Et doctrina Tridentini. 43. Ex quibus manifeste elucet, quam consentanea divinis Scripturis ſit, atque antiquiſsimis Ecclesiæ Patribus doctrina Tridentinæ Synodi, quæ Seſs. V. Can. V. ita ſtatuit: *Si quis per Jesu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in baptismate confertur, reatum originalis*

lis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet; sed illud dicit tantum radi, aut non imputari; anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus; quia nihil est damnationis iis, qui vere consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem. - - - Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hæc Sancta Synodus fatetur, & sentit; quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Jesu Christi gratiam repugnantibus non valet: quin immo qui legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam numquam intellexisse peccatum appellari, quod vere & proprie in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Siquis autem contrarium senserit, anathema sit.

Argumenta contraria refutantur.

Illyricus frustra provocat ad Scripturas.

44. Objicitur I. contra I. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. Scriptura peccatum originale describens utitur verbis substantiam significantibus. Ergo peccatum originale est substantia. P. A. Genes. Cap. VIII. dicitur: *Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* In Hebraico textu dicitur: *Figmentum cordis humani malum est ab adolescentia sua*, id est, ipsa cordis substantia mala est. Ad Rom. Cap. VI. *Vetus homo noster crucifixus est, ut destruatur corpus peccati.* Eodem Cap. v. 12. *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* *Confirm.* I. Christus II. ad Cor. Cap. V. dicitur *peccatum.* Sed Christus est substantia. Ergo peccatum est substantia. *Confirmat.* II. Homines ad Ephes. Cap. II. dicuntur *natura filii iræ.* Ergo peccatum est natura: ergo est substantia. R. I. Ergo confusio & febris erunt etiam substantia, eoquod Psalmo LXVIII. dicitur: *Operuit confusio faciem meam.* Et Lucæ Cap. IV. de Christo: *Et stans super illam* (Socrum Simonis) *imperavit febri, & dimisit illam.* R. II. N. C. Scriptura locis citatis figurate & metaphorice loquitur.

tur. Sic figmentum cordis non dicitur ipsa cordis ſubſtantia, ſed cogitatio, quæ a corde fingitur: per hominem veterem ſignificatur vetus vita, quæ agitur in peccatis, ſicut per hominem novum vita nova, quæ virtutibus exornatur: & per corpus peccati congeries & multitudo peccatorum denotatur, quam male vivendo contraximus. Peccatum in corpore regnare dicitur, quando concupiscentia ardentius incitata consensum voluntatis eblanditur. Ad I. *confirm.* D. M. Christus dicitur peccatum, id est, victima pro expiatione peccati, C. M. In alio ſensu, N. M. Ad II. *confirm.* C. A. N. C. Homines dicuntur natura filii iræ, non quod ipsum peccatum ſit natura; ſed quia a nativitate, & per naturalem propagationem peccatum originale traducitur.

Et rationem. 45. Objic. II. Ratio. Peccatum originale est radix omnium peccatorum. Atqui radix omnium peccatorum est cor, ſeu anima hominis. Ergo peccatum originale est anima hominis. Ergo est ſubstantia. P. M. Ad Rom. Cap. VII. ait Apostolus: *Peccatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiam.* Ergo est radix omnium peccatorum. *Confirm.* Jllud est peccatum proprie dictum, quod est divinæ legi contrarium. Atqui natura humana per peccatum vitiata, est divinæ legi contraria. Ergo natura humana est peccatum. R. I. N. C. Argumentatio est illegitima, eoquod medius terminus numquam distribuatur; ſimilisque huic: Diabolus est mendax. Mathias Illyricus est mendax. Ergo Mathias Illyricus est diabolus. R. II. N. M. Nam Adamus & Eva, omnesque Angeli mali in actuale peccatum inciderunt, quamvis originali peccato caruerint. Adde, quod homines etiam in ſtatu naturæ integræ peccare potuiſsent, & multi absque dubio peccaſsent. Ad *probat.* R. per illa verba Apostoli non intelligi peccatum originale, ſed fomitem, ſive concupiscentiam, quæ per metonymiam peccatum dicitur, eoquod ſit causa peccati actualis, & effectus peccati originalis. R. III. D. m. Cor, ſeu anima hominis est radix omnium peccatorum, eo modo quo peccatum originale est radix,

dix, N. m. Diverso modo, C. m. Efse fontem & radicem peccatorum, convenit animæ, peccato originali, concupiscentiæ, & diabolo, fed modo diverso. Anima est fons peccatorum per modum principii activi & determinantis: peccatum originis dici potest fons & radix peccatorum per modum removentis obstaculum; cum enim peccatum originale formaliter fit privatio justitiæ originalis, removet obstaculum peccati, id est, gratiam fanctificantem. Concupiscentia dici potest fons peccatorum per modum causæ extrinsece proponentis objectum voluntati: quo modo etiam diabolus, hominum tentator, nominari poterit fons peccatorum. Ad *confirm.* D. m. Natura humana est contraria legi divinæ propter peccatum ipsi inhærens, C. m. Est contraria legi divinæ propter fe ipsam, & propriam fubstantiam, N. m. & Conseq.

46. Dices. Homo per peccatum amisit imaginem Dei, & induit imaginem diaboli, juxta illud Joan. Cap. VII. *Vos ex patre diabolo estis.* Ergo mens hominis fuit in aliam fubstantialiter transformata. P. C. Peccatum corrumpit animam. Ergo quemadmodum vinum in acetum convertitur, & lac in caseum, ita etiam mens hominis mutata est in imaginem diaboli. R. D. A. Homo per peccatum amisit imaginem Dei accidentalem, quæ consistit in donis fupernaturalibus, C. A. Imaginem Dei fubstantialem, quæ consistit in anima rationali, quæ fpiritualis est, intellectu & voluntate prædita, N. A. & Conseq. Homines mali dicuntur efse ex patre diabolo, non natura, fed imitatione. Ad *prob.* D. A. Peccatum corrumpit animam proprie, id est, efsentiam animæ, N. A. Metaphorice, quatenus gratiam fanctificantem adimit, quæ est vita fpiritualis animæ, C. A. N. C, & paritatem. Vinum & lac res funt naturaliter transmutabiles, ac veræ corruptioni obnoxiæ: contra vero anima est fubstantia fpiritualis, materiæ ac corruptionis expers.

47. Objic. III. contra II. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. Ad Rom. Cap. VI. fcribit Apostolus: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Ergo

Protestantibus non suffragantur Scripturæ.

go cum per peccatum Apostolus intelligat concupiscentiam, concupiscentia est peccatum. Atqui non est actuale, eoquod ob noxam primi parentis naturæ obvenerit. Ergo est originale. *Confirm.* Ad Rom. Cap. VII. dicitur: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Ex quo hoc formatur argumentum. Lex membrorum, ſeu concupiscentia repugnat legi Dei. Sed quod repugnat legi Dei, est peccatum proprie tale. Ergo concupiscentia est peccatum proprie tale. R. C. A. D. C. Concupiscentia est peccatum proprie tale, N. C. Improprie, quia est effectus peccati originalis, & ad peccata actualia inclinat, C. C. Peccatum in Scripturis ſæpius accipitur nunc pro culpa, nunc pro pœna, nunc etiam pro causa peccati, aut illius expiatione. Sic Deuteronomii Cap. IX. dicitur: *Peccatum autem veſtrum, quod feceratis, id eſt, vitulum arripiens, igne combuſſi.* Oseæ Cap. IV. dicuntur Sacerdotes comedere *peccata populi*, id est, oblationes pro expiatione peccatorum. Et ad Rom. Cap. VII. *Quid ergo dicemus? lex peccatum eſt?* id est, lex ergo causa peccati est? Ad *confirmat.* T. M. N. m. Homo ſæpe repugnat legi Dei, nec tamen homo peccatum est, ſed causa peccati. Concupiscentia, cui non accedit consensus voluntatis, repugnat legi mentis, non ut actio recedens a regula, cum poſset & deberet regulæ congruere; ſed ut lex contraria impellens ad malum. Jllud autem, *Captivantem me in lege peccati*, exponit S. Augustinus Lib. I. de Nuptiis & concupiscentia, Cap. XXX, ubi docet concupiscentiam dici captivantem, id est, captivare conantem, vel captivantem ſecundum carnem, non ſecundum mentem.

48. Dices I. Transgreſsio legis est verum peccatum. Sed concupiscentia est transgreſsio. Ergo. P. m. Apostolus ad Rom. Cap. VII. ait: *Peccatum non cognovi nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Ergo. R. C. M. D. m. Concupiscentia ſumpta pro actu voluntario & deliberato hominis

minis concupiscentis, est transgreſsio legis, C. m. Sumpta pro primis motibus, quibus resistit ratio, vel pro ipsa ad hos motus proclivitate, N. m. Ad *probat.* R. Apostolus l. c. loquitur de motibus concupiscentiæ deliberatis, quos Judæi perversis Pharisæorum opinionibus imbuti, putabant peccato carere, nisi in actum externum prodirent.

49. Dices II. Ad Rom. Cap. VII. pergit Apostolus: *Scimus enim, quia lex ſpiritualis eſt; ego autem carnalis ſum, venumdatus ſub peccato.* Hoc loco Paulus non loquitur de lege prohibente actiones voluntarias, quam tunc Spiritu Sancto plenus utique ſervabat. Ergo loquitur de concupiscentia nobis insita per peccatum Adæ. Ergo lex *Non concupisces*, extendit ſe etiam ad motus concupiscentiæ indeliberatos. Ergo concupiscentia antecedens, quia repugnat legi, peccatum est. R. conceſso primo enthymemate, Nego II^{dam} Consequentiam, vel D. C. Ergo lex *Non concupisces*, extendit ſe ad motus concupiscentiæ indeliberatos, ita ut lex nos obliget ad illos non ſentiendos, N. C. Ad illis non consentiendum, C. C. Præceptum *Non concupisces*, media ſimul & finem comprehendit. Media ſunt resistere concupiscentiæ motibus, eisque numquam aſsentiri, numquam cedere: atque hæc ita obligant, ut qui id non fecerit, continuo reus existat. Finis est concupiscentias funditus extirpare, atque id efficere, ut nullus in carne motus oriatur contra rationem. Hunc autem finem lex proponit, ut intelligamus quo ſit nobis Deo juvante tendendum; non vero ut rei ſimus, si id non faciamus, quod facere in nostra potestate non est, & quod ad felicitatem futuræ vitæ, non ad obligationem præsentis pertinet. Apostolus itaque l. c. non vult ſignificare, legem ſpiritualem non ſervari a justificatis, quatenus opus est ad vitandum peccatum; ſed non ſervari quantum ad quamdam perfectionem, quæ est finis præcepti, ac proptera proprie non est in præcepto. Vide Card. Bellarminum Lib. V. de amiſsione gratiæ, & ſtatu peccati, Cap. X.

50.

Non Augustinus. 50. Objic. IV. Authoritas S. Augustini. S. Augustinus docet concupiscentiam in non regeneratis reum facere hominem, & debitorem æterni ſupplicii. Ergo juxta S. Doctorem est verum peccatum. Ergo idem dicendum est de concupiscentia etiam post baptismum, cum eadem omnino maneat, nec per baptismum auferatur. P. A. Lib. I. de Nupt. & concupisc. Cap. XXXII. ſcribit: *Hæc itaque remiſsio peccatorum quamdiu non ſit in prole, ſic ibi eſt lex iſta peccati, ut etiam in peccatum imputetur, id eſt, ut etiam reatus ejus cum illa ſit, qui teneat æterni ſupplicii debitorem.* R. D. A. Reum facere hominem reatu, qui ab ipsa concupiscentia oritur, & in ipsa fundatur, quasi habere concupiscentiam præcise ſit reum eſse, N. A. Reatu, qui oritur & fundatur in peccato originali, quocum concupiscentia in non renatis conjuncta est, C. A. N. C. Concupiscentia juxta mentem S. Augustini non alio modo peccatum est in non renatis, quam v. g. cæcitas peccatum est in eo, qui ſibi ipse effodit oculos. Cæcitas autem in hoc casu non est peccatum per ſe, & ratione ſui: nam eſse cæcum præcise, non est aliquid homini imputabile ad vituperium & pœnam, & Deo odibile; ſed ratione alterius tantum, nempe voluntariæ effoſsionis oculorum; per hoc enim homo vere dignus est vituperio, pœna & odio Dei, quod ſua gravi culpa cæcus ſit. Quemadmodum igitur cæcitas ſublato, quo facta est, reatu per condonationem culpabilis effoſsionis oculorum, non aliam amplius habet rationem, quam defectus & carentiæ perfectionis naturalis: ita etiam concupiscentia ſublato, quo facta est, reatu per condonationem peccati, a nobis Adami voluntate commiſsi, non aliam amplius habet rationem, quam languoris, infirmitatis & pœnæ. Vide Simonnet Institut. Theol. Tractatu V. de Peccatis, Artic. VIII. Disputatione V. ubi pluribus rem hanc illustrat.

Non ratio Theologica. 51. Objic. V. Ratio. Motus concupiscentiæ, etiam indeliberati, ſunt illiciti. Ergo lege divina prohibentur. II. Quod per ſe trahit ad malum, eadem lege prohibetur, qua prohibetur ipsum malum. Atqui concupi-

cupiscentia, quamtumvis involuntaria, per ſe trahit ad malum. Ergo. III. Deus odio proſequitur concupiſcentiam, quæ remanet in baptizatis, noſque ipſi tenemur illam odiſse. Ergo concupiſcentia eſt peccatum. P. C. Deus nihil odit niſi peccatum. Ergo. IV. Concupiſcentia non eſt a Deo At omnis juſta pœna eſt a Deo. Ergo concupiſcentia non eſt tantum pœna, ſed etiam culpa. V. Si concupiſcentia non eſset peccatum, poſset expeti propter aliquem bonum finem. Atqui non poteſt expeti. Ergo. VI. Chriſtus per omnia nobis ſimilis factus abſque peccato, non aſsumpſit concupiſcientiam. Ergo concupiſcentia eſt peccatum. R. ad I. D. A. Sunt illiciti, quia non licet eos pati, N. A. Quia non licet eis obedire, C. A. N. C. Ad II. D. M. Si illud, quod trahit ad malum, ſit in noſtra poteſtate, ut eo careamus, C. M. ſecus N. M. Atqui in noſtra poteſtate non eſt, non experiri motus inordinatos ad malum impellentes. Ad III. C. A. N. C. Deus odio habet concupiſcentiam, noſque ipſi tenemur eam odiſse, non quia peccatum eſt, ſed quia aliquid inordinatum eſt, & ad peccatum incitat. Ad *prob.* D. A. Deus nihil odit niſi peccatum, odio redundante in perſonam, C. A. Aliter, N. A. & Conſeq. Ad IV. R. Imo. Retorquendo. Mors corporis non eſt a Deo, *Quoniam Deus mortem non fecit.* Sapientiæ Cap. I. v. 13. At omnis juſta pœna eſt a Deo. Ergo mors non eſt ſolum pœna, ſed etiam culpa. R. IIdo. D. M. Concupiſcentia non eſt a Deo, quatenus eſt ordinata propenſio ad bonum ſenſibile, N. M. Quatenus eſt inordinata propenſio ad malum alliciens, ſubdiſt. Non eſt a Deo poſitive, quatenus nempe Deus non fuit author peccati, cujus effectus eſt concupiſcentia, C. Non eſt a Deo quaſi negative, quatenus Deus in ultionem peccati abſtulit originalem juſtitiam, quæ carnem ſpiritui ſubjiciebat, N. M. Ad V. N. M. Quia concupiſcentia ad peccatum allicit, nullus honeſtus finis excogitari poteſt, ob quem a nobis expetatur. Ad VI. C. A. N. C. Chriſtus eadem de cauſa non aſsumpſit concupiſcentiam, ex quâ aſsumere noluit ignorantiam, licet & il-

la, si ſit omnino involuntaria, peccatum non ſit. Nimirum concupiscentia & ignorantia repugnabant plenitudini gratiarum ac donorum, quæ Christo debebantur, nihilque ad redemptionem nostram proderant.

CONTROVERSIA III.

DE POENIS PECCATI ORIGINALIS.

CONTRA PELAGIANOS.

Pelagianorum errores. 52. Pelagiani præterquam, quod originariam noxam in posteros Adami traduci inficiarentur, docebant concupiscentiam malam non eſse, nec partum peccati, ſed a natura provenire: Adamum conditum fuiſse mortalem, ideoque etiamsi non peccaſset, fuiſse corpore moriturum; atque ita mortuum eſse, non merito culpæ, ſed conditione naturæ: Nasci infantes eodem ſtatu, quo erat Adam ante peccatum, eosque baptismate lustrari, non ut condonentur peccata, ſed ut morientes poſsint admitti in regnum Dei. Pelagianum hunc errorem de mortali conditione Adami adoptavit Joannes Mercerus (Le Mercier) Calvinianus, qui in Commentario in Genesin de Adamo ſcribit: *Mors ei moleſta non fuiſset, nec iræ Dei ſignum ex peccato, ut hodie: ſed dulcis quædam & ſuavis animæ a corpore ſeparatio, vel commutatio potius & translatio in ſolidiſsima & æterna gaudia.* Zwinglius, Pelagianis longe audacior, in Declarat. de peccato originali ad Urbanum Rhegium docuit, probabile eſse, per Christum universam naturam humanam ita eſse restitutam, ut etiam filii infidelium, ſine baptismo decedentes, ſalventur: id autem non ſolum probabile, ſed etiam certum eſse de filiis fidelium. Quem errorem, circa filios fidelium, ſecuti ſunt Calvinus, Bucerus, Vermilius &c.

Mors corporis eſt pœna peccati originalis. 53. Conclusio I. Mors corporis est pœna peccati Originalis. *Probat*, Adamus si in innocentia ſui ſtatus perseveraſset, numquam mortuus fuiſset. Ergo mors corporis, morbi &c. ſunt pœna inobedientiæ Adami, & peccati Originalis. P. A. I. Authoritate Scriptura-

pturarum. Sapientiæ Cap. I. v. 13. dicitur: *Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.* Et Cap. II. v. 23. *Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum. Invidiâ autem diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Ad Rom. Cap. V. v. 12. *Per unum hominem peccatum in mundum hunc intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Et Cap. VIII. v. 10. *Corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus vero vivit propter justificationem.* Denique si Adamo, etiam absque peccato, aliquando moriendum fuisset, inepta fuisset comminatio Dei ante prævaricationem Adæ facta Gen. Cap. II. v. 17. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* *Probat.* II. Authoritate Conciliorum. Milevitanum, seu potius Carthaginense Can. I. ita statuit: *Placuit, ... ut quicunque dixerit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ; anathema sit.* Arausicanum II. Cap. II. *Siquis soli Adæ prævaricationem suam, non & ejus propagini asserit nocuisse: aut certe mortem tantum corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transiisse testatur, injustitiam dabit Deo, contradicens Apostolo dicenti: Per unum hominem intravit in mundum &c.* Similia habet Tridentinum Sess. V. Can. I. *Probat.* III. Authoritate Patrum. S. Augustinus Lib. XIII. de Civit. Dei, Cap. XV. *Unde constat inter Christianos veraciter Catholicam tenentes fidem, etiam ipsam nobis corporis mortem, non lege naturæ, quia nullam mortem homini Deus fecit, sed merito inflictam esse peccati: quoniam peccatum vindicans Deus, dixit homini, in quo tunc omnes eramus, Terra es, & in terram ibis.* S. Fulgentius Lib. de Incarnat. Cap. XII. *Nisi præcessisset in peccato mors animæ, numquam corporis mors in supplicio sequeretur. --- Homo in terram carne non iret, si terra peccando non fieret.*

54. Cæterum immortalitas, quam habuit Adamus ante prævaricationem, quamque habuiſsent posteri, si in ſtatu innocentiæ perseveraſsent, non erat naturæ humanæ debita, ſed dono Conditoris conceſsa: neque fuiſset plena atque perfecta, quæ moriendi neceſsitatem excluderet, qualem Beati post resurrectionem corporum ſortientur; ſed cujus beneficio non morerentur quidem re ipsa, ſed mori tamen poſsent, si aut peccarent, aut extra Paradisum collocati a ligno vitæ prohiberentur, ut explicat S. Augustinus Lib. VIII. de Genesi ad litteram, Cap. V. Homo itaque in ſtatu innocentiæ immunis fuiſset a morte violenta, partim per prudentiam naturalem, vi cujus plurima vitæ pericula evitare potuiſset: partim per ſpecialem Dei providentiam, avertentis ea pericula, quæ humana industria caveri non poterant. A naturali autem morte ac morbis immunem præstitiſset fructus de ligno vitæ opportune adhibitus, qui temperamentum corporis vel ad optimum ſtatum reduceret, si per reliqua alimenta fuiſset non nihil alteratum: vel omnino præservaret, ne umquam ad ſtatum præternaturalem perveniret.

Concupiscentia rebellis est mala.

55. Conclusio II. Concupiscentia rebellis est mala, atque a peccato originali proficiscitur. Dixi concupiscentia *rebellis*, qualem modo miseri experimur. Concupiscentia enim, prout est ordinata propensio ad bonum ſensibile, est bona, atque a Deo, locumque habuiſset etiam in ſtatu innocentiæ. Nomine itaque concupiscentiæ rebellis veniunt actus illi inordinati appetitus inferioris, tam irascibilis quam concupiscibilis, quibus incitamur ad malum, aut retardamur a bono, & qui in nobis oriuntur citra advertentiam rationis, atque accedente etiam ea advertentia perdurant, tametsi voluntas eisdem positive resistat. Probatur jam prima pars Conclusionis I^{mo} Authoritate Scripturarum. Apostolus ad Rom. Cap. VII. ait: *Malum adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio.* Ubi per *malum adjacens* nihil aliud intelligi potest, quam concupiscentia carnis, quam etiam eodem capite vocat *legem membrorum, & legem peccati.* I. ad Cor. Cap. IX. ait

ait Apostolus se castigare, & in servitutem redigere corpus suum. Et II. ad Cor. Cap. XII. ter se rogasse Dominum, ut auferatur a se stimulus carnis. Ergo concupiscentia rebellis est mala; bonum enim a se numquam removere conatus est Apostolus. S. Joannes Epist. I. Cap. II. ait, concupiscentiam carnis non esse ex Patre, sed ex mundo. Ergo cum non sit a Deo, a quo est omne bonum, non est bona. II. Authoritate Patrum, Cypriani, Ambrosii, Hilarii, Chrysostomi, ac præcipue B. Augustini passim in libris suis adversus Pelagianos. III. Ratione manifesta. Concupiscentia rebellis inclinat hominem ad peccatum, & spiritui adversatur. Ergo rebellis concupiscentia, qualem nos experimur, est mala.

Atque a peccato originali proficiscitur.

56. Probatur etiam altera pars Conclusionis. I^mo. Authoritate Scripturarum. Apostolus ad Rom. Cap. VII. describens pugnam carnem inter & spiritum ait: *Si autem quod nolo, illud facio: jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Ergo concupiscentia rebellis, seu indeliberati illi motus contra rationem insurgentes, sunt effectus peccati Adami. Ergo ante peccatum non dabatur hæc rebellio. Præterea Apostolus sæpius concupiscentiam vocat *legem peccati.* Genes. Cap. II. legimus de primis nostris parentibus: *Erat autem uterque nudus, & non erubescebant.* Hujus rei causam Patres assignant, quod ii tunc carerent pudenda illa rebellione membrorum, ob quam nunc erubescimus, si nudi conspiciamur. II. Authoritate Patrum, præcipue S. Augustini, qui Lib. IV. contra Julianum, Cap. ult. de Adamo scribit: *Gratia quippe Dei magna ibi erat, ubi terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat.* Et Lib. II. de peccatorum meritis & remiss. Cap. XXII. *Hanc ergo* (obedientiam) *priusquam violassent, placebant Deo, & placebat eis Deus: & quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversum se moveri sentiebant. Faciebat quippe hoc ordo justitiæ, ut quia eorum anima famulum corpus a Deo acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus ejus* obedi-

obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sine ulla resistentia famulatum. Hinc & nudi erant, & non confundebantur.

Exclusio ab æterna gloria est pœna peccati Originalis.

57. Conclusio III. Exclusio ab æterna gloria est pœna peccati originalis. Prob. I^mo. ex Scripturis. Joannis Cap. III. ait Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ergo peccatum originale, quod in baptismo remittitur, cujusque tantum capaces sunt parvuli, est obex æternæ gloriæ. Ergo exclusio ab æterna gloria est effectus peccati originalis. II. Authoritate Conciliorum Diospolitani, Carthaginensis, Milevitani, quorum meminit S. Augustinus Lib. II. de Anima & ejus origine, Cap. XII. *Novellos hæreticos Pelagianos justissime Conciliorum Catholicorum & Sedis Apostolicæ damnavit authoritas, eoquod ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis & salutis locum, etiam præter regnum cœlorum.* III. Authoritate Patrum, præcipue S. Augustini, qui Lib. III. de Anima & ejus origine, Cap. IX. scribit: *Noli credere, nec dicere, nec docere, infantes antequam baptizentur morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Et Cap. XIII. *Noli credere, nec dicere, nec docere, aliquos eorum, qui sine baptismo Christi ex hac vita emigraverint, interim non ire in regnum cœlorum, sed in paradisum; postea vero in resurrectione mortuorum etiam ad regni cœlorum beatitudinem pervenire, si vis esse Catholicus.* Et Epistola XXVIII. nunc CLXVI. ad S. Hieronymum: *Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt, hic profecto & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo vivificari omnino non posse.* IV. Ratione Theologica. Æterna gloria est hæreditas filiorum adoptivorum Dei. Atqui peccato originali inquinati, quamdiu hoc non remittitur, non sunt filii adoptivi Dei. Ergo æterna gloria non est illorum hæreditas.

Ergo

Ergo peccatum originale hominem ab æterna gloria excludit quamdiu non fuerit remiſsum. P. m. Filii adoptantur a Deo per gratiam ſanctificantem. Ergo cum peccatum originale ſit privatio justitiæ originalis, & gratiæ ſanctificantis, peccato originali inquinati non ſunt filii adoptivi Dei.

48. Atque hæ præcipuæ ſunt peccati originalis pœnæ; qui enim reliquam malorum illuviem, quæ ex originali peccato, tamquam ex Lernæo fonte derivata, totum humanum genus inundavit, penitius cupit cognoscere, Bellarminum adeat, Lib. VI. de Amiſsione gratiæ & ſtatu peccati, Cap. IX. & ſequentibus. Cæterum has inter tres præcipuas peccati Originalis pœnas discrimen aliquod notandum est. Mors corporis perinde ac concupiscentia rebellis non tantum ſunt pœna peccati originalis a ſingulis contracti, verum etiam ſunt effectus proximus peccati primi parentis, ob quod justiſsime meruit, ut ipse & ſua posteritas ſpoliarentur a Deo dono gratuito immortalitatis, & ſubjectionis appetitus ſentientis ad voluntatem & rationem. Sicut homo perduellis meretur, ut ipse ſuique filii ac nepotes priventur donis acceptis a regia liberalitate: & ideo deleto, vel etiam non contracto originali peccato, adhuc maneret homo morti & concupiscentiæ obnoxius; quia hæc dona Dei erant ſpecialia, a dono gratiæ ſanctificantis discreta, & inconnexa, ex merito tamen primi parentis una cum ipsa gratia ſanctificante in posteros transfundenda. At vero exclusio ab æterna gloria non est effectus proximus peccati primi parentis, ſed proxime consequitur ipsum ſolum originale peccatum a ſingulis contractum, nempe privationem gratiæ ſanctificantis. Quam ob rem etsi contingat plene remitti originale peccatum, quin remittatur debitum moriendi, & carendi concupiscentia rebelli; non tamen contingit ſimpliciter remitti peccatum originale, quin remittatur pœna exclusionis ab æterna gloria: hæc enim remiſsio non fit, nisi per infusionem gratiæ ſanctificantis, quæ jus homini confert ad gloriam, tamquam filio adoptivo Dei. Vide Benedictum Plazza

in

in Causa Immaculatæ Conceptionis, in Apparatu ad Causam, Artic. I. Paragr. III.

Parvuli sine baptismo decedentes non fruuntur naturali beatitudine.

59. Quæres I. An parvuli sine baptismo decedentes, quamvis priventur vita æterna, quæ consistit in visione intuitiva Dei, fruantur tamen naturali quadam beatitudine? R. hanc Pighii & Catharini sententiam, a Pelagianis placitis non adeo remotam, perabsurdam esse, omnique fundamento destitui. Prob. assertio I. Qui in æternum damnandi sunt, nulla prorsus beatitudine sunt fruituri; eoquod damnatio sit maxima miseria, beatitudo vero sit status omnium bonorum aggregatione perfectus. Sed parvuli sine baptismo decedentes æternum damnandi sunt. Ergo. P. m. Parvuli per solum baptismum liberantur ab æterna perditione, seu damnatione. Ergo qui sine baptismo decedunt, æternum damnandi sunt. P. A. Patres Concilii Carthaginensis in Epistola Synodica ad S. Innocentium I, quæ inter Augustinianas est XC, nunc CLXXV, scribunt: *Quicunque negat, parvulos per baptismum Christi a perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit.* Et S. Augustinus Lib. I. de Anima & ejus origine, Cap. IX. *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem regnumque cœlorum, quietis vel felicitatis cujuslibet, atque ubilibet quasi medium locum. Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit.* II. Parvuli illi sunt vasa iræ, sub potestate & imperio dæmonis, antequam baptizentur, ut manifestum est ex doctrina Patrum ac præcipue Augustini, qui frequenter id tum alibi sæpius, tum Lib. VI. contra Julianum, Cap. V. inculcat: *Verum est, quod antiquitus veraci fide Catholica prædicatur & creditur per Ecclesiam totam, quæ filios fidelium non exorcizaret, nec exsufflaret, si non eos de potestate tenebrarum, & a principe mortis erueret.* Ergo non fruentur beatitudine naturali decedentes sine baptismo, sed infelices erunt & miseri. III. Parvuli sine baptismo decedentes æternum includentur in carcere aliquo subterraneo ac tenebricoso. Ergo beati esse non poterunt. P. A. authoritate Patrum, ac Scholæ Principum, S.

Tho-

Thomæ, S. Bonaventuræ, Alensis, Scoti &c. Atque ipsius Florentinæ Synodi, quæ Sess. ultima in Decreto fidei definivit, *Illorum animas, qui in actuali peccato mortali, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.* Neque ulla est ratio, ob quam ex eo loco post universalis judicii diem dicantur liberandi; cum post hanc vitam non sit locus misericordiæ, sed justitiæ. Quod si dicas, post universale judicium transferendos esse super terram. R. Fabulam hanc nulla Scripturarum, aut Patrum authoritate fulciri; tuncque probabilius omnia elementa suum situm naturalem repetitura esse: sicque aqua, quæ initio terram ambiebat, revertetur ad pristinum locum, a quo jubente Domino recesserat, ut terra esset commoda habitatio hominum, & animalium.

60. Quæres II. An parvuli sine baptismo decedentes ita priventur visione intuitiva Dei, ut nullum exinde dolorem etiam internum patiantur? R. negative. Prob. assertio I. Authoritate S. Augustini, qui Tract. LXVII. in Joannem scribit: *Proinde respuendi sunt* (Pelagiani) *a corde Christiano, qui putant ideo dictum multas esse mansiones, quia extra regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocentes, qui sine baptismo ex hac vita emigrarunt, quia sine illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides non est fides; quia non est vera & Catholica fides.* Et Lib. I. de Anima & ejus origine, Cap. IX. ait, parvulis non baptizatis nullum quietis vel felicitatis cujuslibet quasi medium locum inter damnationem regnumque cœlorum promittendum esse. Atqui quiete illa fruerentur parvuli non baptizati, si ne internum quidem animi dolorem ex jactura cœlestis beatitudinis persentiscerent. II. Ratione, quam assignat S. Augustinus Lib. VI. contra Julianum, Cap. X. *Si hoc eis non erit malum* (exclusio a regno cœlesti) *non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum ejus, a quo ad ipsius imaginem creantur, nihilne mali de hac ipsa separatione patientur?*

Sed dolorem internum patiuntur.

61. Neque dicas I. Parvulos ſine baptismo decedentes non pati pœnam ſensus, ideoque neque internum dolorem. II. Eos justum Dei judicium in ſua calamitate agnoscere, adeoque dolorem omnem abstergi ob privationem regni cœlestis. III. Ex amiſsione beatitudinis nullum dolorem percepturos, eoquod forte ignoraturi ſint ſe illam amiſiſse. IV. Deum ſingulari providentia dolorem omnem ab eorum animis remoturum. Nam ad I. R. Dolor animi ex beatitudinis privatione ortus, proprie ac directe a Deo non infligitur, ſicut dolor ortus ex pœna ſensus; ſed per ſe & naturaliter ex ea ſequitur. Ad II. N. C. Sic animæ in purgatorio, quamvis cognoscant ſe justo Dei judicio acerbiſsimas pœnas luere, acerrimo tamen discruciantur dolore ob retardatam beatitudinem, quin de Deo conquerantur. Ergo a pari. Ad III. N. A. Parvuli cognoscent dari aliquam beatitudinem, eamque ſe amiſiſse; quia cognoscent naturam ſuam, & in ea naturale desiderium ſummi Boni adipiscendi ab Authore naturæ inditum eſse non ignorabunt. Præterea omnino certum est, parvulos interſuturos eſse ultimo judicio, eoquod Christus omnium vivorum & mortuorum ſit judex; idque Scriptura frequenter aſserat, nullo facto discrimine. Ergo non ignorabunt excludi ſe propter peccatum originale ab æterna felicitate. Ad IV. N. A. Si Deus non impedit, quo minus parvuli in hac vita dolores patiantur, qui ex amiſsione justitiæ originalis ſequuntur; neque impediturus censeri debet dolorem, qui post mortem naturaliter consequetur cognitionem amiſsæ beatitudinis.

Eos æterno igne cruciari docuit Auguſtinus.

62. Quæres III. An parvuli ſine baptismo decedentes æterno igne ſint cruciandi apud inferos in carcere damnatorum? R. Quæstionem hanc non adeo facilem & expeditam eſse, ut quidam opinantur. Eosdem æterno igne cruciandos eſse ſensit B. Augustinus. Ex multis S. Doctoris locis unicum ſeligo. Exprobraverat Augustino Julianus Eclanensis, Pelagianæ factionis ſignifer, tamquam absonam prorsus, absurdamque ſententiam, quam piorum aures ferre omnino

non

non poſsent, id est, parvulis non baptizatis æternum deberi incendium propter peccatum originale. Hic admonebat locus, ipsaque res postulabat, ut, si Augustinus non fuiſset in ea ſententia, quam ſibi Julianus exprobraverat, illatam ſibi calumniam repelleret, palamque faceret, ſe non docere, parvulos non baptizatos originalis peccati causa æterno eſse addictos incendio, ſed in æterna duntaxat animi tristitia futuros de amiſsione Dei ſummi Boni, finisque ultimi, quo uno anima conquiescat. Sed ſecus omnino accidit: ſuam eſse objectam ſibi a Juliano ſententiam agnovit Augustinus, admirationemque Juliani, tamquam de opinione incredibili, verbis illis compreſsit Lib. III. Operis imperfecti contra Julianum, Num. CXCIX. *Si non eruitur a poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus; quid miraris in igne æterno cum diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis, præter Dei regnum, quietis & vitæ æternæ locum præparant, ideo Chriſti erit falsa ſententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur?*

63. Idem, Augustino duce, post exortam Pelagii hæresin magno consensu aſseruerunt Latini Patres: Author Hypognostici; S. Avitus Viennensis in Carmine ad Sororem Fuscinam; XV. Episcopi Africani Provinciæ Byzacenæ in Sardinia exules in Lib. de Incarnatione & Gratia, Cap. XXX., quem illorum nomine ſcripsit S. Fulgentius Ruspensis. Idem S. Fulgentius Lib. de Fide ad Petrum, Cap. XXVII. S. Gregorius M. Lib. IX. Moralium, Cap. XII. S. Isidorus Hispalensis Lib. I. Different. Num. XXVI. S. Anselmus Lib. de Conceptu virginali & originali peccato, Cap. XXII. & Ælredus Abbas in Anglia Sæc. XII. Lib. I. Speculi charitatis, Cap. XV. Quibus accedere videtur S. Hieronymus in Dial. III. contra Pelagianos, qui ad querimoniam illam Pelagianorum contra Catholicos, quod parvulis ſine baptismo decedentibus, juxta eorum placita, æternæ miseriæ cruciatus præparentur, nil aliud respondet, quam omnes homi-

Aliique Patres poſt illum.

nes,

nes, aut antiqui propagatoris Adam, aut ſuo nomine teneri peccato obnoxios.

De quorum mente vix poteſt ambigi.

64. Equidem multi non deſunt Theologi, qui Augustinum aliosque Patres mitius interpretantur, dicuntque, durum illud vocabulum *ignis* quandoque mollius pro quovis ſive corporis, ſive animi dolore a Patribus adhiberi. At vero verba Patrum, si rite conſiderentur, clariora mihi videntur, quam ut hanc interpretationem admittant: neque facile mihi ſuadere poſſum, quod ignis ſignificatus in ea ſententia: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & Angelis ejus*, cujus ſententiæ effectus, juxta Augustinum, futura ſit ſempiterna damnatorum combustio in igne æterno, communis parvulis decedentibus absque baptismo, accipiatur ab illo pro tristitia quavis & ægritudine animi.

65. Neque felicius rem conficiunt illi, qui ipsum Augustinum de pœnis parvulorum dubium hæsiſse evincere conantur I. ex Epistola illius XXVIII. nunc CLXVI. ad Hieronymum, ubi ſic loquitur: *Cum ad pœnas ventum eſt parvulorum, magnis, mihi crede, coarctor anguſtiis, nec quid respondeam, prorsus invenio.* II. Ex Enchiridio, Cap. XCIII. & Lib. I. de peccat. meritis & remiſs. Cap. XVI, ubi dicit parvulos *in damnatione omnium mitiſsima futuros.* III. Ex Lib. III. de Lib. arbitrio, Cap. XXIII. *Non enim metuendum eſt, ne vita eſse potuerit media quædam inter recte factum atque peccatum, & ſententia judicis media eſse non poſsit inter præmium atque ſupplicium.* Ad I. enim facile responderi potest, id unum ab Augustino affirmari, quod in hypothesi creationis animarum, ſive posito, quod per traducem non propagentur, explicare ipse non valeat, quomodo parvuli ſine baptismo decedentes in hac vita multis pœnis temporaneis, in altera vero pœna æterna puniantur. Ad II. R. S. Augustinum non loqui de futura parvulorum pœna ſecundum ſe ſpectata; ſed facta comparatione cum pœna adultorum, qui communi peccato originis addiderunt ſingularia crimina, quæ ſcientes prudentesque libero ſuæ voluntatis arbitio malitiose

tiose admiserunt. Ad III. R. S. Augustinus Lib. de Dono perseverantiæ, Cap. XII. ſcribit, ſe olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoaverat, in Africa confeciſse, nempe ante annum 395. Quare etiamsi ante Episcopatum ſuum de parvulorum pœnis dubitaſset, minime tamen ſequitur, eum circa pœnas illas ſemper fluctuaſse: potuit enim postea proficere, & proficiendo veritatem investigare, quam antea ignoraverat. Verum, hoc etiam omiſso, ajo Augustinum l. c. loqui de ſupplicio in genere, non in ſpecie: noluiſseque hanc de pœnis parvulorum quæstionem tunc instituere, quia hoc minime neceſsarium erat ad refellendum errorem Manichæorum, duarum naturarum, boni ſcilicet & mali, permixtionem aſserentium, ut ipse testatur S. Augustinus Lib. de Dono perseverantiæ, Cap. XII, ubi ſic ulterius pergit: *Abſit ut cauſam parvulorum ſic relinquamus, ut eſse nobis dicamus incertum, utrum in Chriſto regenerati, ſi moriantur parvuli, tranſeant in æternam ſalutem; non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam.* Quid autem *mortis ſecundæ* nomine intelligatur, ipse S. Augustinus ſæpe diserte docuit Lib. XIX. de Civit. Dei, Cap. XXVIII. in Enchiridio Cap. XCII, & Lib. VI. Operis imperfecti contra Julianum, Num. XXXI., ubi ait: *Eſt etiam mors, quæ in Apocalypſi mors ſecunda dicitur, qua & corpus & anima igne cruciabuntur æterno; quam minatur Dominus ubi dicit, Eum timete, qui habet poteſtatem & corpus & animam perdere in gehennam. Quamvis ergo multæ mortes inveniantur in Scripturis; duæ tamen ſunt præcipuæ, prima & ſecunda: prima eſt, quam peccando intulit primus homo; ſecunda eſt, quam judicando illaturus eſt ſecundus homo.* Vide Card. Henricum Norisium in Vindiciis Augustinianis. Laurentium Alticotium in Summa Augustiniana Parte IV. Quæst. I. Artic. IV. Edmundum Simonnet in Institur. Theolog. Tract. V. de Peccatis, Disput. V. Artic. XII.

66. Benignam ſententiam, quæ parvulos ſine baptismo decedentes a pœna ſensus, ſive cruciatibus inferni *In benigniorem partem*

propendent SS. Nazianzenus & Nissenus.

ni absolvit, docuit uterque Gregorius, Nazianzenus, & Nyssenus, Augustino antiquiores. Nazianzenus Orat. XL. in Sanctum Baptisma de infantibus sine baptismo ex hac vita decedentibus scribit: *Postremi denique nec cœlesti gloria, nec suppliciis a justo judice afficientur, ut pote qui, licet baptismo consignati non fuerint, improbitate tamen careant, atque hanc jacturam passi potius fuerint, quam fecerint. Neque enim quisquis dignus supplicio non est, protinus honorem quoque meretur: quemadmodum nec quisquis honore indignus est, statim etiam pœnam promeretur.* S. Gregorius Nyssenus in Orat. de iis, qui præmatura morte abripiuntur: *Immatura mors infantium neque in doloribus ac mœstitia esse eum, qui sic vivere desiit, intelligendum esse nobis suggerit.* Citari etiam solet S. Ambrosius in Caput V. Epistolæ ad Rom. Verum cum liber ille non ab Ambrosio, sed ab Hilario Diacono Luciferiano Schismatico conscriptus fuerit, nullam habet authoritatem.

Ac communior Theologorum gravi ratione subnixa.

67. Nazianzeni ac Nysseni sententiam a Sæculo XII. ad nostra usque tempora fere omnes Theologi, ac Scholæ Principes secuti sunt, Petrus Lombardus Magister sententiarum, S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, aliique: adeo ut Augustinianam sententiam paucissimi tantum propugnarint, Gregorius Ariminensis nempe, Joannes Diedo, Michael Paludanus, Joannes Poncius, Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis, Franciscus Macedo, Henricus Cardinalis Norisius; reliqui vero tantum non omnes Theologi per VII. jam sæcula benignam sententiam docuerint, doceantque, Innocentium III. secuti, qui Extrav: Cap. *Majores* de Baptismo, & ejus eff. ait: *Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei; actualis vero peccati pœna est gehennæ perpetuæ cruciatus.* Communissimæ huic Theologorum authoritati suffragatur consensus fidelium, qui ægre admodum audiunt, parvulos sine baptismo decedentes mitti in ignem æternum cruciandos. Neque rationibus suis destituitur hæc sententia. Ut enim alias omittam, durum valde, ac divinæ bonitati contrarium videtur, ob

pec-

peccatum voluntate physice aliena commissum tot animas sempiternis inferorum cruciatibus mancipari, cum tamen immunitas ab his pœnis videatur creaturæ rationali naturaliter debita, quamdiu personali peccato non est inquinata. Omnium enim judicio crudeliter agere censeretur Rex ille, qui ob parentis peccatum, cujus nullo modo conscii, nec voluntate physice propria participes fuerunt filii, eos non modo beneficiis regia liberalitate concessis privaret, quod æquitati minime repugnat; verum etiam capitali afficeret supplicio. Quare quod Deus posteros Adami in pœnam peccati originalis gratia sanctificante spoliarit, eosque morti, morbis, aliisque hujus vitæ miseriis obnoxios velit, facile capio, cum immunitas ab his malis donum sit supernaturale, naturæ humanæ de se prorsus indebitum, atque ex mera Dei liberalitate Adamo concessum. At vero quod Deus homines ob solum peccatum originale sempiternis addicat inferorum cruciatibus, difficulter adducor ut credam, eoquod immunitas ab illis videatur esse creaturæ rationali, omnis personalis noxæ experti, naturaliter debita. Itaque, spectatis omnibus, benigna sententia probabilior mihi videtur; quamvis ob gravissimam sententiæ contrariæ authoritatem, eam nullius erroris arguam, suamque illi probabilitatem minime denegem.

Argumenta contraria refutantur.

Adversarii frustra obtendunt infirmitatem nostri argumenti

68. Objicitur I. contra I. Conclusionem, Infirmitas argumenti ex Scripturis petiti. Locus ille Gen. Cap. II. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris*, intelligendus non est de morte corporis, sed de morte solius animæ. Ergo ex illo loco nihil evincitur. P. A. authoritate S. Gregorii Magni, qui Lib. V. Epist. XIV. locum illum exponit de morte animæ. R. N. A. Deus enim dixit Adamo post prævaricationem, Gen. Cap. III. *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Ergo damnavit eum ad illam pœnam,

nam, quam ei comminatus fuerat ante prævaricationem. Atqui non damnavit animam natura ſua immortalem, ad mortem, ſed corpus. Ergo comminatus fuit Adamo mortem corporis. Ad *probat.* D. A. Ita ut S. Gregorius mortem corporis excludat, N. A. Ut eam præsuponat, C. A. N. C. Proprie ac ſtricte si loquamur, mors animæ non est effectus peccati, ſed ipsum peccatum, quod ex natura ſua mors animæ nuncupari potest, ac debet.

69. Dices. Adam non eo die, quo comedit de fructu vetito, ſed post triginta & nongentos annos mortuus est. Ergo locus ille intelligi non debet de morte corporis. P. C. Si de morte corporis intelligendus foret, Adam eadem die, qua fructum vetitum gustavit, mori debuiſset; dicitur enim, *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Ergo. R. C. A. N. C. Ad *prob.* N. A. Citato loco mors ſumitur pro neceſsitate moriendi. *Eo quippe die*, ait S. Augustinus Lib. XIII. de Civit. Dei, Cap. XXIII, *mutata in deterius vitiataque natura, atque a ligno vitæ ſeparatione justiſsima, mortis in eis etiam corporalis neceſsitas facta eſt, cum qua nos neceſsitate nati ſumus.* Hinc Symmachus citata verba ita interpretatus est: *Quocunque die comederis de ligno hoc, mortalis eris.* Quam interpretationem laudant S. Hieronymus Lib. Quæst. Hebraic. in Genesin, Cap. II. & Theodoretus Quæst. XXXVIII. in Genesin.

Rationem. 700. Objio. II. Ratio. Corpus Adami constabat ex elementis perpetuo inter ſe pugnantibus. Ergo tandem aliquando moriendum illi fuiſset, etiamsi non peccaſset. Ergo mors corporis non est pœna peccati, ſed naturali hominis conditioni est tribuenda. R. C. A. D. C. Ergo moriendum illi tandem aliquando fuiſset, si consideretur nuda naturæ conditio, C. C. Supposita gratuita promiſsione Dei, qua Adamo non peccanti immortalitatem corporis pollicitus fuerat, N. C. Atque hac ratione vere dicimus, mortem fuiſse Adamo pœnam admiſsi criminis: nisi enim peccaſset, in illo felici ſtatu permanens a morte fuiſset immunis. Quemadmo-

admodum Sauli, ante electionem & promotionem ad regnum, pœna non erat regno carere; at postquam regno potitus est, magna profecto fuit pœna & ipsum & filios regno privari.

71. Objic. III. Sequela. Si Adam a Deo immortalis creatus fuisset, sequeretur eum v. g. aquis suffocandum non fuisse, si in illas præcipitem se egisset: neque moriturum, quamvis omni cibo abstinuisset. Atqui hæc perabsurda & incredibilia sunt. Ergo. R. N. M. Adam id agendo graviter peccasset, tentando Dominum, Deique mandatum transgrediendo, qui Gen. Cap. II. præcepit ei dicens: *Ex omni ligno paradisi comede.* Cum igitur ex observantia mandatorum Dei penderet immortalitas primi hominis, Adamus absque rationabili causa amittendæ vitæ periculo proximo se exponens, atque a cibis ad hunc finem a Deo paratis abstinens, graviter deliquisset, mortique, quam Apostolus stipendium peccati vocat, haud dubie succubuisset. *Sequelam.*

72. Objic. IV. Mors B. Mariæ Virginis. Beatissima virgo Deipara, quamvis juxta comminissimam veramque Catholicorum Doctorum sententiam peccatum originale numquam contraxerit, a morte tamen non fuit immunis. Ergo mors corporis non est pœna peccati originalis. R. C. A. N. C. B. Virgo Deipara mortis debitum non persolvit ob peccatum quod contraxit; sed ob peccatum Adami, prout illud erat personale, ac physice proprium Adami; cum mors sit effectus proximus peccati ipsius primi parentis, ob quod justissime meruit, ut ipse & sua posteritas spoliarentur a Deo dono gratuito immortalitatis. Vide dicta superius Numero 58. *Ac mortem B. Virginis.*

CONTROVERSIA IV.

AN BEATA VIRGO DEIPARA ABSQUE ORIGINALI MACULA CONCEPTA FUERIT?

73. Equidem hæc controversia, quam pertractandam suscepimus, supremo Ecclesiæ judicio nondum ita decisa est, ut contrariæ sententiæ patroni aut hæreticis

adnumerari, aut aliqua Theologica censura perstringi a nobis posſint, aut debeant: quia tamen hanc paſsim a Dogmaticæ Theologiæ tractatoribus ſolide propugnatam invenio, operæ pretium eſse existimavi illustrem hanc ac pervagatam quæstionem Theologiæ Polemicæ Studiosis paulo uberius exponere, ut Mariana gloria ſplendidius emicet, tantaque pulchritudine illecti, omnes Divinam Matrem, perfectiſsimum illud Sanctiſsimæ Trinitatis Opus, ac Sacrarium, intimo cordis affectu prosequantur, atque unice in oculis gerant.

Prænotanda. 74. Ne in limine quæstionis offendamus, notandum est duplicem distingui hominis conceptionem. Una est inchoata ac ſeminalis, quæ aliud non est, quam coagmentatio materiæ in utero matris, aptæ ad inchoandum fœtum. Altera est consummata, quæ vitalis ſeu animalis dicitur, quando nimirum in corpusculum jam ſatis præparatum ad eliciendas vitales operationes, infunditur a Deo creante rationalis anima: atque idcirco animatio etiam appellatur. In præsenti itaque controversia non loquimur de conceptione inchoata ac ſeminali; cum enim ſola anima ſit capax peccati, certum atque exploratum est, peccatum originale ante creationem animæ rationalis a nemine contrahi poſse: ſed tantum ſermo nobis est de conceptione consummata ac vitali; an videlicet Dei Genitricis anima in primo instanti creationis atque infusionis in corpus, fuerit ex ſpeciali Dei gratia ac privilegio, intuitu meritorum Jesu Christi, a macula originalis peccati præservata. Dixi I. *In primo inſtanti creationis atque infusionis.* Quod enim in ſecundo instanti, aut ſaltem ante nativitatem mundata fuerit, facile etiam a contrariæ ſententiæ patronis admittitur, eoquod Ecclesia Nativitatem B. Mariæ velut ſanctam colat. II. *Ex ſpeciali Dei gratia ac privilegio, intuitu meritorum Chriſti.* Cum enim Deipara per ordinariam generationis viam ex Adamo ortum traxerit, certumque ſit, Christum omnium hominum, nullo excepto, redemptorem eſse, neceſsario dicendum est, Beatiſsimam Virginem de ſe, præscindendo a ſpeciali

75.

Dei gratia, & meritis Christi Domini, obnoxiam futuram fuiſse peccato originali.

75. Neque dicas cum Erasmo Roterodamo, totam hanc de immaculata B. Virginis conceptione quæstionem, inutilem eſse ac ſupervacaneam, eoquod parum aut nihil intersit, si dicatur B. Virginem exiguo tempore, aut etiam unico momento peccato originali maculatam fuiſse, ac postea mundatam. Ut enim nihil dicam de ſummis Pontificibus & Ecclesiæ Præsulibus, Doctoribus, universi Catholici orbis Academiis, de Imperatoribus, Regibus, Principibus, qui omnes in Immaculatæ Conceptionis tutelam & cultum ea qua valent authoritate, ſtudio, animique contentione incumbentes, illam graviſsimi momenti rem eſse factis ipsis abunde contestantur, optabilius Beatæ Virgini fuiſset concipi filiam adoptivam Dei, & non ſervam diaboli vel unico etiam temporis momento, quam concipere hominem Filium Dei naturalem, & eſse Dominam Angelorum. Quis igitur inficias ibit, graviſsimi momenti eſse quæstionem hanc, fuerit ne a tanto malo immunis ſanctiſsima Dei Genitrix? *Quæſtio hæc eſt maximi momenti.*

76. Conclusio. Beatiſsima Virgo absque originali macula concepta, atque in primo creationis ſuæ instanti ſanctificata est. Prob. I. Authoritate Ecclesiæ. Universalis Ecclesia cultum publicum, Sacrificium & Officium Canonicum præcipit & exhibet in honorem Sanctitatis Conceptionis B. Mariæ, ſeu in honorem ipsius Deiparæ, ratione ſanctitatis in primo instanti ſuæ creationis. Ergo Deipara in primo creationis ſuæ ſeu animationis instanti fuit ſancta, adeoque peccatum originale non contraxit; cum illud in eodem instanti ſtare non poſsit cum gratia ſanctificante: alioquin duo contradictoria in eodem instanti darentur, gratia ſanctificans nempe, ejusque privatio. P. A. Authoritate Pontificum, præcipue Alexandri VII. paulo inferius adducenda, atque ex ipsis verbis divini Officii, quod ea die recitandum est. *Cum jucunditate Conceptionem B. Mariæ celebremus. Glorioſæ Virginis Mariæ Conceptionem digniſsimam recolamus. Sentiant omnes tuum juvamen, qui-* *Immunitas B. V. M. a culpa originali oſtenditur authoritate Eccleſiæ.*

cunque celebrant tuam Sanctam Conceptionem. P. C. Certum est, Ecclesiam instituere & decernere non posse cultum sacrum & religiosum, præcipue Sacrificii & Officii divini, publice & universaliter exhibendum in honorem alicujus personæ tamquam Sanctæ, quæ Sancta vere non fuerit, sed peccato infecta: alias præciperet cultum materialiter saltem superstitiosum; siquidem cultum religiosum illi decerneret, qui cultu dignus non est. Ergo cum Ecclesia universa die VIII. Decembris Marianæ Conceptioni cultum exhiberi decreverit per Officii divini recitationem, & Missæ celebrationem, Mariana Conceptio vere Sancta est, atque ab originaria noxa immunis.

Quæ sicut Nativitati, ita etiam B. M. Conceptioni publicum cultum defert

77. Quanti ponderis sit hoc argumentum, luculenter colligitur ex S. Augustino, qui Sermone II. in Nat. S. Cypriani scribit: *Quando natus est, ignoramus; & quia hodie passus est, natalem ejus hodie celebramus: sed illum diem non celebraremus, etsi nossemus: Illo enim die traxit originale peccatum; isto autem die vicit omne peccatum.* Patres & Doctores posteriorum temporum Nativitatem B. Mariæ Sanctam, atque a peccato immunem fuisse ex eo potissimum evincunt, quod Ecclesia nativitatem B. Mariæ celebret. S. Ildephonsus Toletanus, aut ut Mabillonio & Lucæ Acherio videtur, S. Paschasius Radbertus Lib. de Parturitione Virginis scribit: *Enim vero si non beata esset & gloriosa,* (Nativitas B. Mariæ) *nequaquam ejus festivitas celebraretur ubique ab omnibus; sed quia tam solemniter colitur, constat ex Authoritate Ecclesiæ, quod nullis, quando nata est, subjacuit delictis.* S. Bernardus Epist. CLXXIV. ad Canonicos Lugdun. *Non fallitur omnino Sancta Ecclesia, Sanctum reputans ejus nativitatis diem, & omni anno cum exultatione universæ terræ votiva celebritate suscipiens.* S. Thomas III. Parte, Quæst. XXVII. Art. II. *Ecclesia celebrat Nativitatem B. Virginis: non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi de aliquo Sancto. Ergo B. Virgo in ipsa sua nativitate fuit Sancta: fuit ergo in utero sanctificata.* S. Bonaventura in III. Sententiarum, Dist.

III.

III. Quæst. I. Art. III. *Dicendum, quod pro indubitato habet hoc Ecclesia, videlicet quod B. Virgo fuerit in utero ſanctificata: & illud ex hoc patet, quod ejus Nativitatem tota Ecclesia celebrat; quod non faceret nisi ſanctificata eſset.* Eidem fundamento institerunt Petrus de Tarantasia, postea Innocentius V. in III. Dist. III. Quæst. I. Art. I. Henricus Gandavenss Tom. II. Quodlib. XV. Quæst. XIII. Alexander de Ales III. parte Summæ Theologicæ, Membro II. Quæst. IX. Art. IV. Durandus a S. Portiano in III. Sentent. Dist. III. Quæst. II. aliique. Ex quo manifeste colligitur, etiamsi aliqui Patres, vel Doctores negaſsent immaculatum Virginis conceptum, hodie tamen si viverent, viderentque festum Conceptionis, perinde ac Nativitatis, vel Aſsumptionis, ab universa Ecclesia celebrari, eos absque ulla dubitatione, ob manifestam doctrinæ consecutionem, ſententiam nostram ut certiſsimam fore amplexuros.

78. Prob. II. Authoritate Patrum, apud quos quamvis hæc propositio disertis verbis non reperiatur, *B. Virgo caruit peccato originali:* eoquod hæc quæstio nondum exorta fuerit; certatim tamen, Patres præcipue Græci, Beatiſsimam Virginem vocant *Immaculatam, omni ſemper macula carentem, omnibus modis Sanctam, Cherubinis ac Seraphinis longe puriorem, ſolam ſine omni peccato, terram numquam maledictam &c.* Quæ verba ſigniſicant eam non veniali tantum, verum etiam originali peccato caruiſse; alias non eſset *ſola* ſine omni peccato, cum etiam infantes baptizati nulla culpa personali ſint inquinati: neque eſset immaculata, ſiquidem originali noxa fuiſset vitiata; cum apud Latinos, atque antiquum Græcum interpretem in Psalm. CXVIII. apud S. Chrysostomum Tomo V. immaculatus is dicatur, *qui omni ſcelere, flagitio & ſorde liber eſt.* Neque Angelis fuiſset purior, qui nec originali, nec personali peccato umquam fuere inquinati. Integros Patrum textus exhibet Benedictus Plazza in præclaro Opere, cui titulus: *Causa Immaculatæ Conceptionis B. V. Mariæ*, Actione II. Artic. III. Ex Latinis Patribus duo tantum *Authoritate Patrum.*

testi-

testimonia profero. S. Ambrosius Sermone XXII. in Psalm. CXVIII. de B. Virgine ſcribit: *Virgo per gratiam, ab omni integra labe peccati.* S. Augustinus Lib. de Natura & Gratia, Cap. XXXVI. postquam docuit, ex peccato originali factum eſse, ut nemo etiam ſanctiſsimus, ſit absque omni peccato actuali, ab hac communi ſorte excipit Beatiſsimam Virginem his verbis: *Excepta Sancta Virgine Maria, de qua, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi volo quæſtionem. Inde enim ſcimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac parere meruit, quem conſtat nullum habuiſse peccatum.*

Præcipue S. Auguſtini.

79. Neque dicas, Augustinum hic a ſolis peccatis personalibus B. Virginem excipere. Nam I. hæc exceptio, *cum de peccatis agitur*, est omnino generalis. II. Virgini, ait, plus gratiæ collatum fuiſse ad vincendum *omni ex parte* peccatum. Atqui Deipara non omni ex parte peccatum viciſset, ſiquidem aliquando peccatum originale contraxiſset. III. B. Virginem ait excipiendam eſse *propter honorem Domini.* Honor autem Domini non minus originalis, quam personalis culpæ immunitatem in Matre ſua postulare videtur. IV. S. Augustinus ex peccato originali colligit ac deducit illam impotentiam moralem, quæ inest ſingnlis hominibus, vitandi omnia & ſingula peccata venialia. *Propterea*, inquit Lib. V. contra Julianum, Cap. XV. *nullus eſt hominum, præter ipsum,* (Christum) *qui peccatum non fecerit grandioris ætatis acceſsu; quia nullus eſt hominum, præter ipsum, qui peccatum non habuerit infantilis ætatis exortu.* Ergo cum eam gratiam B. Virgini collatam fuiſse concedat, qua omni ex parte vinceret peccatum actuale, ſive personale, ſupponit pariter, negatam ei non fuiſse gratiam illam, qua vitaret peccatum originale.

Authoritate Tridentini.

80. Prob. III. Authoritate Conciliorum. In Tridentino plerique Patres, teste Ambrosio Catharino in Disputatione pro veritate Immaculatæ Conceptio-

tionis, suffragium suum dederunt, ut speciale Decretum ederetur de Immaculata B. V. Conceptione. Editum tamen non fuit ob instantissimas preces paucorum Episcoporum, & Theologorum O. P. Sessione autem V. ad finem Decreti de peccato originali addita fuit hæc declaratio: *Declarat tamen hæc sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam & immaculatam Virginem Mariam, Dei Genitricem; sed observandas constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ IV. sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat.* Hæc declaratio, quamvis in antiquioribus aliquot sex primarum Sessionum editionibus non inveniatur, legitima tamen, atque unanimi Patrum omnium consensu approbata, ut testantur Ambrosius Catharinus l. c. Dominicus Sotus Commentario in Epist. ad Romanos Cap. V. Alphonsus Salmeronius, ac Petrus Canisius, qui omnes Concilio interfuerunt; legiturque in editione Mediolanensi anni 1548, atque in Romana totius Concilii editione jussu & authoritate Pii IV. adornata, omnibusque posterioribus editionibus. Jam vero Tridentina Synodus per hanc B. Virginis exceptionem declaravit, suæ intentionis non esse Dei Genitricem comprehendere in illa sua generali doctrina, ex Scripturis, Patribus, Conciliis, & Ecclesiæ judicio eruta de peccato originis in omne genus humanum transfuso, ac per regenerationis lavacrum expiando. Sensit ergo Concilium ea omnia sarta tectaque manere, tametsi B. Virgo excipiatur: secus Tridentinum declarationem illam adjiciendo, Catholicam Scripturarum, Patrum, Conciliorum, & Ecclesiæ de originali peccato doctrinam, quam in eo Decreto se tradere profitetur, minus sincere & integre nobis exposuisset. Unde fit per hanc Tridentini Concilii declarationem erepta esse adversariis arma omnia, quibus immaculatam Deiparæ Conceptionem ex Scriptura, Patribus, & Ecclesiæ judicio solide impugnare queant; magnumque piæ sententiæ emolumentum accessisse, quod Tridentinum Constitutiones Sixti IV. innovaverit, ac confirmaverit.

81.

Et Pontificum, Sixti IV.

81. Prob. IV. Authoritate Pontificum. Sixtus IV. A. 1476. Constitutionem edidit, cujus initium, *Cum præcelsa meritorum insignia*, in qua Conceptionis festum authoritate sua solemniter instituit, nondum authentica atque indubia Sedis Apostolicæ authoritate firmatum, easdemque devote festum Conceptionis celebrantibus concessit indulgentias, quas lucrari possunt fideles festo Corporis Christi, Missamque & Officium peculiare designavit cum hac oratione: *Deus, qui per immaculatam Virginis Conceptionem, dignum Filio tuo habitaculum præparasti; concede quæsumus, ut sicut ex morte ejusdem Filii tui prævisa, eam ab omni labe præservasti: ita nos quoque mundos ejus intercessione ad te pervenire concedas.* Atque hæc oratio per centum fere annos a Sixti IV. ad Pii V. usque tempora in Ecclesia Catholica usurpata est. A. 1482. altera Constitutione, *Grave nimis gerimus, & molestum*, damnavit & reprobavit Sixtus IV. *hujusmodi assertiones eorumdem Prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eamdem Sanctam Romanam Ecclesiam de spirituali dumtaxat conceptione & sanctificatione ejusdem Virginis gloriosæ festum celebrare; & eos, qui crederent & tenerent, eamdem Dei Genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore.* Atque, ut in tertia Constitutione A. 1483. ejusdem ferme tenoris additur, *vel mortaliter peccare, aut Officium Conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes alicujus peccati reatum incurrere; utpote falsas & erroneas: & a veritate penitus alienas: editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc authoritate Apostolica, tenore præsentium reprobamus, & damnamus.* Prædicatores dein Verbi Dei, qui ausu temerario docuerint has propositiones damnatas veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere præsumpserint, vult excommunicationem incurrere Sedi Apostolicæ reservatam. Simili pœnæ ac censuræ subjicit eos, *qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali pecca-*

peccato fuiſse conceptam, hæresis crimen, vel peccatum incuerrre mortale; cum nondum ſit a Romana Ecclesia & Apoſtolica Sede decisum.

82. S. Pius V. A. 1568. Conceptionis festum in Romano Breviario & Ecclesiastico Calendario ſtabiliter collocavit inter alia festa, ab Ecclesia Dei universa divinis Officiis de præcepto celebranda. Officium vero Conceptionis ſub Sixto IV. editum ſuppreſsit, data Franciscanis Patribus tantummodo facultate illud recitandi; non quod in eo aliquid reprobatione dignum invenerit, ſed ut omnia ad pristinum morem reduceret, & conformem toti Ecclesiæ præsciberet publicarum precum rationem: eo enim tempore varia circumferebantur de Conceptione B. Virginis Officia, Leonardi de Nogarolis, Bernardini de Bustis, Francisci Quignonii, Roberti Gaguini &c. Ex tot igitur Officiis peropportunum judicavit S. Pius V. primævum illud ſeligere, & recitandum præscribere, quod Abbati Helsino cœlitus præscriptum fuerat, juxta ritum & formam Nativitatis, mutato tantum *Nativitatis* nomine in *Conceptionis.* Quapropter S. Pius V. non obscuraſse, ſed illustraſse censendus est cultum Conceptionis. Sicut enim Ecclesia in festo Nativitatis B. Mariæ non illius ſanctificationem, quocunque demum tempore contigerit, devote celebrat, ſed ipsam ejum Nativitatem tamquam ſanctam colit: ita etiam in festo Conceptionis non celebrat ſanctificationem B. Mariæ pro quacunque temporis differentia, ſed ipsam ejus Conceptionem tamquam ſanctam & immaculatam veneratur. *S. Pii V.*

83. Paulus V. A. 1616. ſub pœnis & censuris in Bulla Sixti IV. contentis graviſsime omnibus prohibuit, ne quis audeat in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscunque actibus publicis aſserere, quod eadem Beatiſsima Virgo fuerit concepta in peccato originali. Gregorius XV. A. 1622, quia ſcandala, diſsensiones ac discordiæ in populo Christiano ortæ ſunt ob ſententiam piæ contrariam, ampliavit & extendit Decretum Pauli V. etiam ad privata colloquia & ſcripta, *Mandans & præcipiens omnibus & ſingu-* *Pauli V.* *Gregorii XV.*

ſingulis ſupradictis, ne de cætero, donec articulus hujusmodi a Sede Apoſtolica definitus, vel per Sanctitatem ſuam & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum; neque etiam in ſermonibus & ſcriptis privatis audeant aſserere, quod eadem Beatiſsima Virgo fuerit concepta cum peccato originali; nec de hac opinione, affirmative aliquo modo agere, ſeu tractare: exceptis tamen, quibus a Sancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Indulsit autem Dominicanis eodem anno 1622. XXVIII. Julii, *Ut in quibuscunque privatis eorum colloquiis, ſeu conferentiis, inter ſe dumtaxat, & non inter alios, aut cum aliis, de materia ejusdem Conceptionis B. M. V. diſserere & tractare, absque ullo pœnarum, in dictis Decretis contentarum incursu, libere & licite poſsint.* Idem Gregorius XV. ſub graviſsimis pœnis censurarum &c. omnibus & ſingulis personis Ecclesiasticis, tam ſæcularibus quam regularibus præcepit, ut in Sacrosancto Miſsæ Sacrificio, ac divino Officio celebrandis, tam publice quam privatim, non alio quam *Conceptionis* nomine uti debeant. Dominicani enim voci *Conceptionis* aliam ſubrogaverant, nempe *Sanctificationis:* quo facto ſatis ostendebant, non coli a ſe animationem B. Mariæ, ſed mundationem illius a peccato originali per gratiam ſanctificantem.

84. Jam vero ex Gregoriano hoc Decreto colliges Imo. Contrariæ ſententiæ humanum omne commercium interdictum eſse, omnemque illi ademtam eſse facultatem ſeu publice ſeu privatim, ſeu voce ſeu ſcripto comparendi: ita ut ſola pia ſententia tam publice quam privatim, tam ore quam calamo, ſemper & ubique audiatur. II. Quod contraria ſententia non debuiſset tam rigido ſilentio mulctari, ſiquidem illa Ecclesiasticæ disciplinæ & Christianæ pietati omni ex parte foret consentanea. III. Quod Gregorius XV. præcipiens, ut in divinis Officiis ac Miſsæ Sacrificio *Conceptionis* nomine omnes utantur, hoc ipso præcipiat, ut omnes ipsam Deiparæ Conceptionem, utique tamquam ſanctam & immaculatam venerentur & celebrent; cum nemini fas ſit, in iis præsertim quæ ad religio-

sum

sum cultum spectant, aliud in ore, aliud in mente & corde habere, simulando se colere quod revera non colit. IV. Absurde omnino ab aliquibus dici, *Conceptionis* nomen esse indifferens ad utramque sententiam: aut nomine *Conceptionis* intelligi *Sanctificationem*, quocunque demum instanti eadem contigerit. Hac namque ratione omnes Pontificum sanctiones eludi facile possent, comminiscendo, aliam verbis significationem a Pontificibus tributam fuisse. Numquid enim absurdum non est dicere, vocabularium Ecclesiasticum a Gregorio XV. reformatum fuisse, nomenque Conceptionis, quod antea primam B. Virginis animationem significabat, in divinis Officiis longe aliud significare cœpisse, quin Pontifex clare & expresse fideles moneret de mutato a se Conceptionis significatu, ne eos in errorem induceret? Numquid si Conceptio sanctificationem pro quocunque instanti significaret, non inepte egisset Gregorius, adversariis severissime prohibendo, ne amplius verbo Sanctificationis, sed Conceptionis in Missa & Officio utantur? Numquid Catholicos Reges Philippum III. & IV. insigniter non ludificasset Gregorius, qui per Oratorem suum postulaverant a Pontifice, ut in celebrando Mysterio Conceptionis omnes juberentur ritum, vocem, & sensum Ecclesiæ usurpare, nec cuiquam in posterum liceret sub sanctificationis, aut alterius cujusquam vocis varietate ab ea discrepare?

85. Alexander VII. A. 1661. Constitutionem edidit, cujus initium est, *Sollicitudo omnium Ecclesiarum.* *Et Alexandri VII.* In hac Pontifex ita loquitur: *Nos considerantes - - - volentesque laudabili huic pietati, & devotioni, & festo, ac cultui secundum illam exhibito in Ecclesia Romana, post ipsius cultus institutionem numquam immutato, Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum exemplo favere; nec non tueri pietatem & devotionem hanc colendi & celebrandi Beatissimam Virginem, præveniente scilicet Spiritus Sancti gratia, a peccato originali præservatam - - - Constitutiones & Decreta a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris,*

ſtris, *& præcipue a Sixto IV*, *Paulo V*, *Gregorio XV*. *edita in favorem ſententiæ aſſerentis*, *animam B. Mariæ Virginis in ſui creatione*, *& in corpus infuſione*, *Spiritus Sancti gratia donatam*, *& a peccato originali præſervatam fuiſſe*, *nec non & in favorem feſti*, *& cultus Conceptionis ejusdem Virginis Deiparæ ſecundum piam iſtam ſententiam*, *ut præfertur*, *exhibiti*; *innovamus*, *& ſub cenſuris & pœnis*, *in eisdem Conſtitutionibus contentis*, *obſervari mandamus*. Hac itaque Constitutione declarat Alexander, non ea definiendo tamquam Ecclesiæ dogmata, ſed ita aſseverando, ut pro certis atque exploratis apud fideles ſint habenda, I[mo.] Romanam Ecclesiam olim celebraſse festum Conceptionis, ut immaculatæ, & ab originali peccato immunis. II. Hoc festum, & hunc cultum Conceptionis olim exhibitum in Ecclesia Romana, post ipsius cultus institutionem, numquam immutatum fuiſse: Objectum festi Conceptionis, quod Romana Ecclesia celebrat, ipsam eſse Deiparæ, ab originali peccato præservatæ, Conceptionem immaculatam, quod Catholicus Rex Philippus IV. in libello ſupplici enixe postulabat a Pontifice declarari. *Quatenus*, ajebat, *declarare dignetur ſuo ſpeciali decreto*, *motivum*, *ſeu objectum prædictæ feſtivitatis eſſe*, *& fuiſſe gratiam primi inſtantis*, *in quo creata fuit Sanctiſſima Virginis anima*, *ab originali peccato præſervata*. III. Sanctam Apostolicam Sedem, per Romanos Pontifices, prædeceſsores ſuos, ſensui & cultui Immaculatæ Conceptionis, ſecundum piam ſententiam, constanter faviſse, atque in hunc ſcopum Conceptionis festum instituiſse, Officium ordinaſse, Indulgentias conceſsiſse, Religiosos Ordines & Confraternitates approbaſse, vocem tam publicam quam privatam adversariis eripuiſse, divinaque Officia ſub uno Conceptionis titulo ac nomine celebrari juſsiſse. Jllud præterea observo, si quid in Constitutionibus ac Decretis, Prædeceſsorum ſuorum conniventiâ, datum fuiſset contrariæ ſententiæ, Alexandrum VII. hac ſua Constitutione innovare ac confirmare minime voluiſse, dataque opera idcirco abstinuiſse a clausula illa, quam

Pau-

Paulus V. & Gregorius XV. adjecerunt, *de præjudicio contrariæ ſententiæ non inferendo, præterquam quoad ſupra diſpoſita.*

86. Prob. V. Authoritate Theologorum & Academiarum. A Sæculo XIII, quo primum in Scholis agitari cœpit hæc quæstio, ad Sæculum usque XV. præter Henricum Gandavensem, Ægydium Columnam, Durandum a S. Portiano, Alvarum Pelagium, & Gregorium Ariminensem, qui in adversariorum castris militarunt: piam ſententiam invicte propugnarunt Joannes Duns Scotus, Petrus Aureolus, Franc. de Mayronis, Joannes Baſsolius, Guilielmus de Rubione, Petrus de Aquila Scotellus, Thomas de Argentina, Franc. Martini, Petrus de Alliaco, Joannes Charlier Gersonius, Joannes de Segovia, Alphonsus Tostatus, Nicolaus Cusanus, Guilielmus Vorrilongus, Nicolaus Orbellus, Dionysius Richel Carthusianus, Jacobus de Valentia, Gabriel Biel, Pelbartus de Temesvar, Ambrosius Spiera, Marsilius ab Inghen, Joannes Trithemius. Priorem ſententiam immaculatæ Conceptioni adversantem retractarunt, piæ adhærentes, B. Albertus Magnus in Bibliis Marianis, & in Quæstionibus ſuper *Miſsus eſt*, Quæst. XXXI. & Quæst. CLXXVII. Petrus Paludanus Enarratione I. in Evangelia de Tempore, part. Hyem. S. Bonaventura Serm. I. & II. de B. V. M. & parte II. Opuscul. de VII. gradibus contempl. Richardus de Media villa Lib. de Conceptione B. V. ut refert Wadingus Lib. de Scriptoribus Ord. Minorum, Nicolaus Lyranus in Cap. IV. Libri III. Esdræ, & in Cap. IV. Epist. I. ad Theſsalon. Joannes Baconius in IV. Sentent. Dist. II. Quæst. II. Art. III. & IV. Richardus Armacanus Serm. de Conceptione B. M. Avenione habito in Conventu Carmelitarum A. 1342. ut testatur Thomas Waldensis Tomo III. de Sacramentalibus, Cap. LXXXIX. Cuinam ſententiæ S. Thomas Doctor Angelicus adhæserit, paulo inferius examinabimus. A Sæculo XV. ad nostra usque tempora, nullos invenire est Theologos alicujus nominis, nisi ſolos, etsi non omnes, Sacri Ordinis Prædicatorum Magistros, Capreolum,

Authoritate Theologorum.

lum, Turrecrematam, Bandellum, Cajetanum, Spinam &c. qui adversus immaculatum Virginis conceptum calamum ſtrinxerunt.

Et Academiarum. 87. Theologos Marianæ innocentiæ vindices ſecutæ ſunt Academiæ. Pariſienſis Facultas Theologica jam Anno 1387. Joannis de Monteſono O. P. XIV. ſolemni ritu proſcripſit propoſitiones, quatuorque ex illis, nempe X. XI. XII. XIII. quibus ſignificabatur, *B. Virginem non contraxiſſe originale peccatum, eſſe expreſſe contra fidem, vel contra Sacram Scripturam*, pronuntiavit eſſe revocandas, tamquam falsas, ſcandaloſas, & piarum aurium offenſivas, ac præsumptuose aſſertas. A. 1497. eadem ſacra Facultas Pariſienſis ſolemni juramento ſe obſtrinxit defendendi ſemper Conceptionem B. M. V. ab originali peccato immunem; ſtatuitque neminem deinceps Facultatis ſacræ Collegio adſcribendum eſſe, niſi ſe hujus religioſæ doctrinæ ſtrenuum propugnatorem ſemper pro viribus futurum ſimili juramento profiteretur. Academia Colonienſis A. 1499. hanc ipsam doctrinam ſuis præscripſit. A. 1501. Academia Moguntina. A. 1617. Complutenſis, Compoſtellana, Cæsaraugustana, Granatenſis, Toletana &c. nemini Theologicum gradum conferre decreverunt, niſi tactis Evangeliis promitteret, reciperet, ſponderetque, ſe piæ ſententiæ ſemper adhæsurum, eamque pro viribus propugnaturum. Idem a reliquis Academiis Germaniæ, Italiæ, Galliæ, Belgii, Hiſpaniæ, Luſitaniæ, Poloniæ, Hungariæ, factitatum eſt; adeo ut vix ulla ſit in toto Catholico orbe Academia, quæ immaculatum Virginis conceptum tuendum ſibi, propugnandumque non propoſuerit. Quanti autem ſit ponderis communiſſima ac graviſſima hæc Theologorum, atque Univerſitatum authoritas, nemo eſt qui ignoret. Vide Benedictum Plazza tota Actione VII.

Ex ſenſu fere univerſali Fidelium. 88. Prob. VI. ex communiſſimo ſenſu ac fere univerſali Fidelium. Immaculatum Virginis conceptum non Academiæ ſolum tuentur ac Theologi, verum etiam Pontifices, Epiſcopi, Clerus, Imperatores, Reges, Principes, Senatus, Populus: Omnes ſacri Ordines, Domi-

Dominicanos si demas, Benedictinus, Carthusianus, Cisterciensis, Cœlestinus, Præmonstratensis, Augustinianus, Seraphicus, Carmeli, & Societatis Jesu &c. Adeo ut in hac causa merito locum habeat illa S. Augustini ſententia Epist. VII. nunc CXLIII. ad Marcellinum: *Neque enim ut videamus quam hoc ſit verum, Scripturarum authoritas neceſsaria eſt, ac non ſensus ipse communis ita verum eſse perspicua ratione proclamat, ut quisquis contradixerit, dementiſsimus habeatur.* Et Epist. XCIX. nunc CLXIV. ad Evodium: *Ecclesia fere tota consentit: quod eam non inaniter credidiſse credendum eſt, undecunque hoc traditum ſit, etiamsi canonicarum Scripturarum hinc expreſsa non proferatur authoritas.* Quanti faciendus ſit fidelium consensus, ſatis ostendit Joannes Cassianus Lib. I. de Incarnatione Christi, Cap. VI. ſcribens: *Sufficere ergo ſolus nunc ad confutandam hæresin deberet consensus omnium: quia indubitatæ veritatis manifeſtatio eſt authoritas universorum; & perfecta ratio facta eſt, ubi nemo diſsentit: ita ut, qui contra hoc ſentire nitatur, hujus prima ſtatim fronte non tam ſit audienda aſsertio, quam damnanda perversitas. Quia præjudicium ſecum damnationis exhibuit, qui judicium universitatis impugnat: & audientiæ locum non habet, qui a cunctis ſtatuta convellit.* Profecto verisimile non est, permiſsurum fuiſse Spiritum Sanctum, ut universa ferme Ecclesia in re tanti momenti decipiatur: immo credendum est, ex illius inspiratione hunc universorum ferme fidelium ſensum affectumque manaſse. Neque hujus authoritatem infirmat perpaucorum diſsensus: ubicunque enim communi consilio & deliberatione res agitur, quod omnes fere, paucisſimis tantum exceptis, ſentiunt atque decernunt, id omnium ſimpliciter consilio ac deliberatione ratum ſanctumque habetur. In iis quippe rebus, quarum judicium ab aliqua universitate pendet, universitas non arithmetice, ſed moraliter æstimanda est. Cum igitur Christus ſuam & Spiritus Sancti præsentiam universæ promisit Ecclesiæ, ne in rebus ad fidem & religionem ſpectantibus a vero aberraret, de Ecclesia locutus est

uni-

universa, non arithmetice ſed moraliter æstimata; ne ſua promiſsio cavillationibus pateret, & deludi facile poſset. Præterea si obnoxius foret errori hujusmodi communis Catholicæ Ecclesiæ ſensus, cui perpauci tantum resistunt, argumentum ex eo deductum nullam umquam haberet vim ad refellendos novos errores in Ecclesia Dei ſubortos. Dicerent enim eorum authores & ſectatores, nondum ab Ecclesiæ communione aperta defectione ſeparati, contrarium ſibi non eſse unanimem totius Ecclesiæ ſensum, cum & ipsi ſint pars Ecclesiæ. Plura argumenta congerunt Theologi Marianæ gloriæ vindices, a quibus consulto abstinemus, ne nimis prolixi ſimus. Vide Card. Cœlestinum Sfondrati in Innocentia vindicata.

Antiquitas cultus Immaculatæ Conceptionis.

89. Quæres I. An antiquus ſit Immaculatæ Conceptionis cultus in Ecclesia Dei? R. affirmative. Et quidem in Græca Ecclesia celebratam fuiſse Conceptionem Deiparæ jam Sæculo V. clare colligitur ex Typico S. Sabbæ Abbatis, id est, ex ordine recitandi Officium per totum annum; die enim IX. Decembris ſignatur *Conceptio S. Annæ, Matris Deiparæ*, quo nomine Græci intelligunt conceptionem activam S. Annæ, & paſsivam Deiparæ. Sæculo VII. S. Andreas Cretensis Canones & Triodia composuit pro Ecclesiasticis Officiis Græcorum. Primus horum Canonum hunc habet titulum: *Die IX. Decembris Conceptio Sanctæ, ac Dei Aviæ Annæ. Tuam hodie, Religiosa Anna, celebramus conceptionem, quod absoluta ſterilitatis vinculis, eam utero conceperis, quæ eum potuit capere, qui nusquam capi poteſt.* Sæculo IX. plures a Patribus Græcis habitæ ſunt orationes, ſive homiliæ ad populum de immaculata Conceptione B. M. nempe a Georgio Nicomedienſi, S. Petro Argorum Episcopo, & Leone VI. Philosopho, Imperatore CPolitano. Sæculo X. Conceptionem B. M. in universa Ecclesia Græca ſolemnem fuiſse patet ex Menologio, juſsu Basilii junioris ante annum 984. conscripto, in quo V. Idus Decembris, more Græcorum, notatur *Conceptio S. Annæ Matris Genitricis Dei.* Sæculo XII. Marianæ Conceptionis Festum in toto

to Navarræ regno sanctum ratumque fuisse ostenditur ex Collectaneis de Vita & veneratione S. Veremundi Abbatis apud Bollandi Continuatores in Actis SS. Tomo I. Martii. Solemnitatem hanc in Anglia celebriorem fuisse constat tum ex Epistolis Nicolai Monachi ad Petrum Abbatem Cellensem: tum ex Vita Gaufridi Abbatis Monasterii S. Albani, qui, teste Matthæo Paris, Conceptionem Deiparæ in cappis festive celebrari statuit. In Gallia quoque, præcipue in Ecclesia Lugdunensi propagatum fuisse hunc cultum, testatur Epistola S. Bernardi CLXXIV. ad Canonicos Lugdunenses. Idem de Flandria, Hannonia, Diœcesibus Namurcensi & Leodiensi, ac finitima Germania ostendunt diplomata Principum, ac instrumenta authentica. Sæculo XIII. S. Bonaventura Magister Generalis Seraphici Ordinis, Pisis in Comitiis Generalibus Anno 1263, teste Wadingo Tom. II. Annal. Ord. Minorum, *statuit, ut hæ novæ festivitates admitterentur in Ordine, videlicet Conceptionis B. V. Mariæ, Visitationis ejusdem &c.* Sæculo XIV. Statuto Synodali Ecclesiæ Cameracensis, & Concilii Provincialis Londinensis mandatum est, ut tamquam festivum & solemne celebraretur Festum Conceptionis, idemque præscriptum est a Synodo Suessionensi Anno 1334. Celebrabatur pariter Avenione Festum Conceptionis a Romana Curia cum frequentia Cardinalium, solemni Missa & sermone in Ecclesia Fratrum Carmelitarum, ut testatum reliquerunt insignes duo Carmelitani Theologi Joannes Baconius, & Franc. Martini. Eamdem Conceptionem ab Universitatibus quoque Parisiensi, Oxoniensi, & Cantabrigiensi celebratam fuisse, edito in hanc rem decreto, refert idem Baconius Tomo II. in Lib. IV. Sentent. Dist. II. Quæst. IV. Art. III. Anno 1378. Synodus Cæsaraugustana decrevit, ut Festum Conceptionis B. M. tam ab Ecclesiasticis quam a populo quot annis celebraretur, quiescendo ab omni opere servili. A. 1388. Fratres Prædicatores in Galliis adacti fuerunt, Regis authoritate, ad propositiones Joannis de Montesono publice revocandas, & Festum Conceptionis B. M. cele-

celebrandum, ut refert Spondanus Tomo I. Continuation. Annal. Ecclesiast. Baronii, ad annum 1387. Num. VII. Anno 1394. Joannes I. Aragoniæ Rex idem Festum in omnibus regnis ſuis ac provinciis celebrari juſsit. Sæculo XV. Synodus Basileensis, quæ lucidum quandoque intervallum habuit, Seſs. XXXVI. Festum Conceptionis B. M. ab universa Ecclesia celebrandum constituit. Sixtus IV. Anno 1476, hujus festivitatis institutioni Apostolicæ firmitatis robur adjecit, edita Constitutione, *Cum præcelsa &c.* Miſsam quoque & Officium, propria ac peculiaria, pro eo festo devotius celebrando instituit; & hæc recitantibus vel audientibus easdem prorsus indulgentias, & peccatorum remiſsiones largitus est, quas Urbanus IV. Miſsam, & Horas Canonicas in Festo Corporis Christi recitantibus, vel audientibus indulserat. Sæculo XVI. Anno 1568. S. Pius V. Festum Conceptionis Deiparæ in Calendario Breviarii Romani a ſe reformati collocandum mandavit; eique Officium instar Officii Nativitatis ejusdem B. Virginis aſsignavit, atque ab omnibus Ecclesiasticis recitari juſsit. Sæculo XVII. Anno 1602. Clemens VIII. Conceptionis Festum ad ritum duplicis majoris, Anno vero 1693. Innocentius XII. ad ritum duplicis ſecundæ claſsis cum Octava evexit, atque ab universa Ecclesia ſervari mandavit. Sæculo XVIII. Anno 1708. Clemens XI. Conceptionem Deiparæ inter festo dies de præcepto ab universa Ecclesia ſervandos retulit. Anno 1742. Benedictus XIV. die Immaculatæ Conceptioni ſacro Capellam Pontificiam in Liberiana Basilica quot annis in perpetuum celebrari constituit. Fusius hæc enarrat Benedictus Plazza in Causa Immaculatæ Conceptionis B. M. V, Actione III. Articulo II. Paragr. I.

Pia ſententia eſt ſtricte moraliter certa.

90. Quæres II. An pia ſententia probabitatis limites excedat? R. piam ſententiam non modo probabilem, aut opposita probabiliorem, verum etiam ſtricte moraliter certam eſse, adeo ut omne prudens dubium de opposito excludat, ut patet expendenti probationes, & rationum momenta, quibus ſententiam nostram

stram communivimus. Piæ etenim ſententiæ aperte ſuffragatur authoritas Eccleſiæ, Feſtum Immaculatæ Conceptionis ſolemniter instituentis ac celebrantis: favor Patrum, Tridentini Concilii, ac Pontificum Romanorum a Sixto IV. ad nostra usque tempora: conſenſus non populorum modo, verum etiam Doctorum, Academiarum, Religioſorum Ordinum, atque Episcoporum: pietas ſingularis omnium ordinum erga immaculatam Deiparæ conceptionem: invicta cum Aſsumptione & Nativitate B. Mariæ paritas. Quæ omnia certitudinem pariunt, non illam quidem fidei propriam, vere tamen ac ſtricte Theologico-moralem.

91. Neque dicas I. Si paritas rite institui poſset inter Feſtum Conceptionis & Nativitatis, eum qui Deiparam abſque macula conceptam fuiſse negat, erroris ac temeritatis arguendum eſse, æque ac qui ſanctam fuiſse ejus Nativitatem it inficias. II. Contrariæ ſententiæ, cui omnis probabilitas adimitur, cenſuram inuri, contra Pontificias Constitutiones. Nam R. ad I. Inter illam de ſancta Nativitate, atque hanc de Immaculata Conceptione B. Mariæ ſententiam hoc tantum diſcrimen intercedere, quod Theologi ſententiam Nativitatis ſanctitati contrariam temeritatis & erroris impune damnare poſsint: at vero opinionem immaculato conceptui adverſantem nulla Theologica cenſura afficere valeant, Sede Apostolica justis de cauſis id graviter prohibente. Hæc tamen prohibitio certitudini piæ ſententiæ minime officit; quia non impedit, quo minus Sedes Apostolica præcipiat colere, & univerſalis Eccleſia colat, non tamquam mere probabilem, ſed tamquam ſimpliciter veram, Marianæ Conceptionis ſanctitatem, quam Alexander VII. Anno 1662. in diſputationem, vel in dubium revocari ſeveriſsime prohibuit. Ad II. R. Dum contrariam ſententiam abſolute improbabilem dicimus, nullam ei cenſuram inurimus, quia improbabilitas non est cenſura Theologica.

92. Quæres III. An fieri poſsit, ut pia ſententia quocunque tempore a Sede Apostolica damnetur tamquam hæretica, vel peccaminoſa? R. negative. Cum enim

Neque amplius a Sede Apoſtolica dam-

nari potest tamquam hæretica, vel peccaminosa. enim Sixtus IV. damnaverit tamquam falsum, erroneum, & a veritate penitus alienum, quod pia ſententia ſit hæresis, vel materiam contineat peccati mortalis: hoc ipso definivit tamquam certum, certitudine ſaltem conclusionis Theologicæ propria, quod ſententia docens, Dei Genitricem ab originalis peccati macula in ſui Conceptione præservatam fuiſse, non ſit hæresis, nec materiam contineat peccati mortalis. Ergo pia ſententia numquam damnari potest a Sede Apostolica, tamquam hæretica vel peccaminosa: neque contraria unquam definiri potest tamquam de fide. P. A. Damnatio unius propositionis, ſervata proportione, est definitio alterius contradicentis. Ergo ſicut hoc ipso, quod Ecclesia damnet propositionem aliquam tamquam hæreticam, alteram contradicentem definit tamquam de fide: ita hoc ipso, quod Ecclesia damnet aliquam propositionem tamquam erroneam, alteram contradicentem definit tamquam conclusionem Theologicam, cui error opponitur.

93. Probatur etiam Conseq. I^mi enthymematis. Judicium Pontificis in ferendis censuris propositionum, ad fidem vel mores ſpectantium, est infallibile; non ſolum quando declarat propositionem aliquam eſse hæreticam, verum etiam quando declarat propositionem aliquam eſse erroneam vel ſcandalosam. Ergo judicium Sixti IV. retractari amplius non potest. P. A. tum ex constanti Theologorum doctrina, qui oppositum censent falsum eſse & erroneum: tum etiam ratione ſolidiſsima. Ecclesia Pastorem ſuum ex Cathedra loquentem ſemper tenetur audire, cum de rebus ad fidem & mores ſpectantibus ab eo instruitur. Si ergo Pontifex in iis aliquando erraret, tota in errorem induceretur Ecclesia, quod fieri non poſse certo nobis constat ex Christi promiſsionibus. Id ipsum in præsenti materia admitti debet etiam ab illis, qui ſolius Romani Pontificis judicium infallibile non eſse autumant ante acceptationem Ecclesiæ: Siquidem Oecumenica Synodus Tridentina has ipsas Sixti IV. Constitutiones approbavit, atque innovavit Seſsione V.

94. Neque dicas, ex Sixtina Constitutione nihil evinci, quod in illa excommunicationis sententiam ipso facto incurrere dicantur etiam illi, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, vel peccatum mortale incurrere. Hæc enim censura non cadit in ipsam assertionem, quæ a Sixto IV. damnata non fuit ut falsa, erronea, aut a veritate aliena, sicut damnata fuit assertio adversariorum; sed cadit in assertores, qui hac pœna a Pontifice mulctantur, quod in hoc Religionis negotio Judicis munus sibi arrogent; cum tamen pia sententia nondum sit a Romana Ecclesia decisa.

Votum illam tuendi usque ad sanguinem est pium et laudabile.

95. Quæres IV. An ratum & honestum sit votum tuendi usque ad sanguinem immaculatum Deiparæ conceptum? R. affirmative. Prob. assertio I. Votum hoc versatur circa rem stricte moraliter certam, atque indubitatam, quæ cum Religione nostra connectitur. Ergo objectum hujus voti pertinet ad virtutem Religionis, præscindendo etiam a voto. Ergo votum hoc non potest non esse Deo acceptum. II. Licitum, honestum ac Deo gratum est votum fundendi sanguinem pro virginitate tuenda: mortem oppetendi ex charitate in obsequio peste infectorum: moriendi in servandam patris, vel matris vitam. Ergo cum certum sit, cultum Immaculatæ Conceptionis esse pium, & virtutis opus, votum illam tuendi etiam fuso, si opus fuerit sanguine, honestum est, Deoque acceptum. III. Defendenti piam sententiam non aliunde imminere potest periculum amittendæ vitæ, nisi ab homine perditissimo, qui in contemptum voti, & legis Pontificiæ (neque enim alia mens prudenter præsumi potest,) mortem intentet, nisi serio ille asserat, B. Virginem in peccato originali conceptam fuisse. Quo casu, cum hic contemptus sit intrinsece malus, mors utique ab omnibus est eligenda. IV. Qui hoc votum emisit, firmissime sibi persuadet, piam sententiam esse veram. Ergo si metu mortis impulsus, B. V. Mariam in originali peccato conceptam fuisse diceret, contra mentem

loque-

loqueretur, falsum crimen Sanctissimæ Dei Genitrici affingeret, ac veluti falsum testimonium in eam diceret. Præstat autem millies vitam dare, quam eamdem mendacio, falsa criminatione, aut falso testimonio turpiter redimere. Atque hæc ratio ostendit, non solum voventi, sed etiam cuicunque firmiter piæ sententiæ assentienti obligationem impositam esse, eam defendendi usque ad sanguinem, defensione scilicet negativa, id est, eam non abnegandi.

Argumenta contraria refutantur.

Adversarii frustra ad Scripturas provocant.

96. Objicitur I. Authoritas Scripturarum, quæ absque ulla limitatione asserunt omnes peccasse. Ad Rom. Cap. III. *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.* Et Cap. V. *In quo* (Adamo) *omnes peccaverunt &c.* R. I. Gen. Cap. III. omnibus mulieribus in Eva dicitur: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios.* Ecclesiastici Cap. XL. *Omnia quæ de terra sunt, in terram convertentur.* Jacobi Cap. III. *In multis offendimus omnes.* III. Reg. Cap. VIII. v. 46. *Non est homo, qui non peccet.* Proverb. Cap. XXIV. *Septies cadet justus, & resurget.* Ecclesiastis Cap. VII. v. 21. *Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* I. Joan. I. v. 8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Neque tamen ullus adversariorum asserere audet, B. V. Mariam puerperii dolores expertam esse, corpus illius in cineres redactum esse, aut peccatis personalibus inquinatam fuisse. Igitur si textus hi in sensu accomodo sumuntur, cur non & illi, qui originariam noxam in omnes homines fuiss diffusam asserunt? R. II. Si textus hi etiam B. Virginem includerent, Tridentinum nullam habuisset rationem non comprehendendi in suo Decreto de peccato originali B. Virginem: neque Ecclesia Festum instituisset Immaculatæ Comceptionis. Cujusnam autem authoritate magis standum est in interpretandis Scripturis, Ecclesiæ ne universalis, an paucorum Theologorum,

a quo-

a quorum ſententia totus propemodum orbis Catholicus abhorret? Certe universales hæ Scripturarum propositiones non includunt omnia omnino individua. illud præsertim, quod, ut juridica utar phrasi, ſpeciali nota dignum est, quodque, vel ob ſolam Matris Dei dignitatem, exceptionem meretur.

97. Dices I. Juxta Scripturas Christus pro omnibus mortuus est, & dedit ſemetipsum redemptionem pro omnibus. Ergo etiam Deipara mortua est, & a Christo redempta. Atqui si absque originali peccato concepta est, neque mortua, neque redempta fuiſset a Christo. Ergo. R. C. A. D. C. Ergo Deipara a Chriſto redempta non est, redemptione reparativa, ſeu remiſſiva peccati, C. C. Redemptione præservativa, N. C. Quemadmodum B. Virgo a personalibus peccatis, ita etiam ab originali redempta est, redemptione mere præservativa, quæ longe nobilior & excellentior est reparativa, eoquod a pluribus malis liberet. Porro ne quis divisionem hanc redemptionis in reparativam ac præservativam, velut novam, atque in favorem piæ ſententiæ a posterioribus Theologis excogitatam criminetur, clare eam in Scripturis ac S. Augustino exprimi ostendimus. Psalmo CXLIII. v. 10. dicitur: *Qui redemiſti David ſervum tuum de gladio maligno: eripe me.* Ubi Regius Psaltes loquitur de gladio Goliathi, a quo cæsus quidem non fuit, fuiſset tamen cædendus, nisi Deus ictum avertiſset. Porro ſermonem ibi eſse de gladio Goliathi, ostendit ipse titulus Psalmi, qui inscribitur, *adversus Goliath.* Psalmo LXXXV. v. 13. dicitur: *Quia misericordia tua magna eſt ſuper me: & eruiſti animam meam ex inferno inferiori.* In quem ſane infernum numquam decidit David; erat tamen præcipitandus, nisi Deus ipsum ab hoc lapsu præservaſset. S. Augustinus Enarratione in Psalm LXXXV. ſcribit: *Nescio quis habens causam moleſtam, mittendus erat in carcerem: venit alius, defendit eam: gratias agens quid dicit? Eruiſti animam de carcere. Suspendendus erat debitor, ſolutum eſt pro eo: liberatus dicitur de ſuspendio. In his omnibus non erant; ſed quia talibus meritis agebantur,*

ut

ut nisi ſubventum eſset, ibi eſsent, inde ſe recte dicunt liberari, quò per liberatores ſuos non ſunt permiſsi perduci. Similia habet Lib. de Natura & Gratia, Cap. LXVII. & Lib. II. Confeſsionum, Cap. VII. Agnovit eam etiam S. Thomas IIda IIdæ Quæst. CVI. Art. II.

98. Dices II. Jlle omnium judicio censeretur hæreticus, qui doceret, aliquem determinatum hominem non contraxiſse peccatum originale, eoquod Scriptura contrarium de omnibus hominibus testetur. Ergo etiam piæ ſententiæ patroni ſaltem non conformiter Scripturis loquuntur, quando ab hac labe Deiparam eximunt. R. cum Bellarmino Lib. IV. de Amiſs. gratiæ, & ſtatu peccati, Cap. XVI. N. A. & Conseq. Fides Catholica id ſolum requirit, ut credamus, omnes homines qui per carnalem generationem ex Adamo naſcuntur, ex eodem trahere originale peccatum, nisi forte ſingulari privilegio a communi lege quis excipiatur. Proinde cum ad ſingulos descenditur, non erit continuo hæreticus, qui hunc aut illum hominem in peccato originali conceptum fuiſse negaverit: ſed tamen temere id negabit, & jure præsumetur hæreticus, nisi probabiles attulerit rationes, cur ſingulare illud privilegium in hunc vel illum hominem conveniro censuerit. At vero piæ ſententiæ patroni ſolidiſsimis atque invictis rationibus innocentiam Virginis comprobant, cum tamen pro aliis ne probabiles quidem afferri queant.

Et Patres. 99. Objic. II. Authoritas Patrum. Patres Græci & Latini, præcipue Augustinus, paſsim ſolum Christum a peccato originali excipiunt: carnem B. Virginis vocant carnem peccati: Deiparam ajunt a Christo ſanctificatam, mundatam, purgatam fuiſse. Ergo pia ſententia Patribus tam Græcis quam Latinis adversatur. R. præter dicta Num. 78. ex Patribus primorum X. ſæculorum, quos longiſsima ſerie recensere ſolent adversarii, ne unicum quidem reperiri, qui vel expreſse tradat, Deiparam originali peccato infectam fuiſse, vel id ab anterioribus Patribus traditum eſse referat. Testimonia itaque Patrum ab adverſariis referri ſolita,

qui-

quibus dicitur, ſolum Christum a peccato originali excipi, aſserimus in ſensu accommodo accipienda, atque ab ipsis etiam adversariis limitanda eſse. Iidem quippe Patres dicunt, non tantnm omnes homines, præter ſolum Christum, concipi, verum etiam nasci cum peccato: ſolum Christum non ab originali tantum, verum etiam a personali peccato immunem eſse. Atque hanc doctrinam tamquam inconcuſsum fidei Catholicæ dogma tradunt; oppositam vero tamquam hæresin manifestam explodunt, ' ut patet ex S. Augustino Lib. II. de peccat. meritis, Cap. XXXV. Lib. VI. contra Julianum, Cap. IV. & S. Fulgentio Lib. de Fide ad Petrum, Cap. XXVI. Quis autem adversariorum dicere audeat, Nativitatem Deiparæ ſanctam non fuiſse, B. Virginem peccata actualia commisiſse, piam ſententiam hæreticam eſse, præcipue cum Sixtus IV, & Concilium Tridentinum hanc ipsam aſsertionem erroneam eſse declaraverint, & a veritate penitus alienam? Patres igitur tantummodo contra hæreticos contendebant, juxta legem communem omnes homines, præter Christum, ſubeſse peccato originali, & ſolum Christum ratione ſuæ Conceptionis, eoquod non ex commercio viri & mulieris natus fuerit, ab eo incurrendo fuiſse immunem, immo ab ipso etiam debito illud incurrendi. Sic autem intellecta ejusmodi testimooia piam ſententiam non tangunt. Non enim dicimus B. Virginem ex communi lege, aut ratione ſuæ Conceptionis; ſed ex privilegio & gratia ſingulari, ob merita Christi, exemptam fuiſse a noxa originali.

100. Porro hanc fuiſse mentem Patrum colligitur I. ex errore Pelagianorum, quem nervis omnibus evertere conabantur Patres. Pelagiani enim non contendebant, ex ſingulari Dei privilegio, unum aliquem hominem, præter Christum, originariam noxam non contrahere; ſed ex ipsa lege naturæ nullum hominem revera nasci aut concipi cum peccato originali. Satis ergo erat Patribus aſserere, omnes homines, præter Christum, ſpectata lege communi & naturali eorum propagatione ex Adamo, contrahere peccatum originale.

Quorum mens ex errore Pelagii, & ſcopo eſt dignoscenda.

Colli-

Colligitur id II. ex ſcopo, ad quem collineabant Patres in adstruendo peccato originali: nempe ut contra Pelagianos gratiæ Dei hostes evincerent, Christi redemptionem, & gratiam Dei per Christum omnibus omnino neceſsariam eſse, ut a peccati captivitate liberentur. Cum igitur Augustinus aliique Patres omnes homines, præter unum Christum, peccato ſubjiciunt, de ſubjectione & captivitate loquuntur ſive in re ſive in debito, quam omnes homines incurrunt, præter unum Christum, qui ſolus virtute ſuæ conceptionis redemptione non indiguit. Ergo cum Beatiſsima Virgo, quamvis originale peccatum non contraxerit, redemptione indiguerit præservativa, Patres nullam habuere rationem aſserendi, quod eadem originali peccato actu aliquando fuerit inquinata. Vide Ven. Petrum Canisium Lib. I. de Maria Deipara, Cap. VII.

101. Quod si quæras, cur ergo Augustinus expreſsis verbis ac dilucide B. Virginem a peccato originali immunem fuiſse non aſserit? R. I. Cur ergo Augustinus de peccato originali agens, totque alios ſanctos viros originali peccato inquinatos memorans, numquam in eorum numero ponit Virginem Beatiſsimam? cum tamen id Augustini causæ maxime opportunum fuiſset. Nam & istâ originali peccato corruptâ, nulla amplius Pelagianis ratio ſuperfuiſset alios, ac præcipue filios Patriarcharum excipiendi. R. II. Deiparam idcirco ab Augustino nominatim non excipi, tum quia jam ſemel pro ſemper eam exceperat Lib. de Natura & Gratia, Cap. XXXVI. *Excepta Sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi volo quæſtionem:* tum ne Deiparam ſæpius nominatim excipiendo Pelagianis ansam daret cavillandi, dicendique, legem illam non eſse universalem.

Quo ſensu carnem Deiparæ carnem peccati vocarint.

102. Patres, quando carnem Deiparæ appellant *carnem peccati*, intelligi nec poſsunt, nec debent de formali originis peccato. I. Quia peccatum originis non est in carne, ſed in anima. II. Quia carnem peccati appellant, priusquam anima in ipsam infusa fuerit, ut patet

patet ex S. Augustino Lib. II. de peccat. meritis & remiſs. Cap. XXXVI. III. Quia iidem Patres hanc appellationem carni Deiparæ conveniſse ſignificant ipso etiam Dominicæ Incarnationis tempore, ut loquuntur S. Augustinus Lib. II. de peccat. meritis & remiſs. Cap. XXIV. & S. Fulgentius Lib. de Incarnatione & Gratia, Cap. VI: neque tamen ullus Patrum censuit, B. Virginem usque ad id tempus originali peccato infectam fuiſse. Igitur per carnem peccati nihil aliud intellexere, quam carnem per carnalem concupiscentiam ex ſemine utriusque parentis propagatam: quæ concupiscentia effectus est peccati originalis, & nisi ſingulare Dei privilegium intercedat, via est, qua transfundatur in fœtum, cum primum animatur, peccatum originale. Sicut igitur in Scripturis ipsa concupiscentia peccatum dicitur, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat: ita etiam caro Deiparæ per concupiscentiam parentum propagata, *caro peccati* a Patribus appellatur.

103. Neque negotium nobis aliquod faceſsit, quod Patres Deiparam ſanctificatam fuiſse a Deo dicant, mundatam, purgatam: aut quod indiguerit ſanctificatione, mundatione aut purgatione. Quando enim Patres dicunt B. Virginem vel absolute, vel in utero Matris ſanctificatam, commode intelliguntur de ſanctificatione, prout illa est motus in ſanctitatem, de non Sancto negative in Sanctum, hoc est, de ſanctificatione, quæ illi contigit in primo animationis ſuæ instanti, ita ut ſimul existere cœperit, & eſse ſancta, ac proinde ab originali peccato immunis. Cum vero Patres indicant, B. Virginem ſub ipsum Dominicæ Incarnationis tempus ſanctificatam fuiſse, neceſsario intelliguntur de ſanctificatione, quæ ſit motus de minori in majorem ſanctitatem. Quare falsum omnino est, quod hæc vox *Sanctificatio* ex ſua propria notione denotet præcedens peccatum quod deleat, ut optime jam observarunt S. Thomas III. Parte, Quæst. VII. Art. IX. ad II. & Alexander de Hales III. Parte Summæ Theologicæ, Quæst. IX. memb. I. Artic. II. Aliàs quomodo Christus

Et Deiparam ſanctificatam, ac mundatam fuiſse aſseruerint?

stus de se ipso dicere potuisset Joan. Cap. X. v. 36. *Quem Pater sanctificavit?* Eadem pariter ratione, qua sanctificatio, multiplex quoque est emundatio, vel purgatio. Una, quæ quod immundum erat, a præjacentibus sordibus mundat: altera quæ de non mundo negative facit mundum, hoc est, quæ, quod simpliciter non erat, facit ut mundum & purum existat. Tertia denique emundationis & purgationis species est, promotio a minori ad majorem munditiam, seu perfectionem. Præterea dupliciter potest quis emundatione indigere: uno modo, ut mundetur a sordibus, quibus jam inquinatus erat: alio modo, ut præservetur a sordibus, quibus contrahendis erat obnoxius. Et qui hoc modo purgatur, vere ac proprie a sordibus emundatus dicitur: sicut qui præservatur ab imminente captivitate, vere ac proprie a captivitate redemptus dicitur. Ubicunque igitur Patres Deiparam mundatam vel purgatam fuisse dicunt, rectissime intelliguntur vel de illa emundationis specie, quæ ipsam de non munda negative fecerit mundam, vel de munda mundiorem; vel certe de mundatione præservativa, quæ ipsam a labe alioquin incurrenda præstiterit illæsam. Atque id circo Mariam *præpurgatam* & *præmundatam* fuisse asserunt S. Gregorius Nazianzenus Orat. XXXVIII. in Christi Nativit. S. Germanus CPolitanus in Theoria rerum Ecclesiasticarum, Tomo X. Biblioth. PP. & S. Nicephorus CPolitanus in Epistola ad Leonem III. Papam.

104. Dices. Vincentius Bandellus de Castro novo CCC. testimonia Patrum, & antiquiorum Doctorum contra piam sententiam allegavit in suo libro de singulari puritate & prærogativa Conceptionis Christi. Melchior Canus fidenter pronuntiat, Sanctos omnes, qui in hujus rei mentionem inciderunt, uno ore asseverasse, B. Virginem in originali peccato conceptam fuisse. Idem ante Canum affirmaverat Cardinalis Cajetanus. Ludovicus Antonius Muratorius, Estensis Bibliothecarius, qui sub ementito nomine Lamindi Pritanii, Lampridii, & Valdesii delitescit, sancte testatur, se exquisivisse

in

in ſcriniis Patrum, & ne unum quidem reperiſse piæ ſententiæ aſsertorem. R. Vincentium Bandellum plurimos in eo libro adduxiſse Patrum textus absque delectu, temere vitiatos ac corruptos, aut certe ad evincendum maculatum B. Virginis conceptum nequaquam idoneos. Hinc mirandum non est, Cajetanum, & Canum, Bandelli malis artibus deceptos, conficta ac vitiata Patrum testimonia pro veris & genuinis habuiſse. Cæterum quæ Estensis Bibliothecarius, facta diligenti pervestigatione, nescio quo fato, in Patrum ſcriniis reperire non potuit testimonia, felicius a pluribus Theologis inventa ſunt, atque a Benedicto Plazza in Causa Immaculatæ Conceptionis, Actione II. Artic. III. atque Act. VI. Art. II. ordine chronologico omnium conspectui exposita.

105. Objic. III. Authoritas S. Bernardi, & S. Anselmi Cantuariensis. S. Bernardus, cum Lugdunenses Cauonici in Galliis Anno 1136. ſolemni ritu Festum Immaculatæ Conceptionis celebrarent, gravem ad eos Epistolam dedit, ordine CLXXIV, eosque ob novum hunc in ea Ecclesia cultum reprehendit ſcribens: *Ante quidem apud aliquos errorem compereram; ſed diſsimulabam, parcens devotioni, quæ de ſimplici corde, & amore Virginis veniebat. Verum apud ſapientes, & in famosa, nobilique Ecclesia, & cujus ſpecialiter filius ſum, ſuperſtitione deprehensa, nescio an ſine gravi offensa etiam veſtri omnium diſsimulare potuerim.* Demum de ipsa Conceptione diſserens, *Reſtat*, ait, *ut poſt conceptum, in utero jam exiſtens, ſanctificationem accepiſse credatur; quæ, excluso peccato, ſanctam fecerit Nativitatem, non tamen & Conceptionem.* II. S. Anselmus Cantuariensis Lib. II. Cur Deus homo, Cap. XVI. ſcribit: *Virgo ipsa, unde aſsumptus eſt* (Christus,) *eſt in iniquitatibus concepta, & in peccatis concepit eam Mater ejus; & cum Originali peccato nata eſt: quia & ipsa in Adam peccavit, in quo omnes peccaverunt.* Ergo. *Adversariis non favet S. Bernardus.*

106. R. I. S. Bernardum l. c. non loqui de conceptione vitali, ſeu animatione fœtus, quam ſolam ſan-

ſanctam & immaculatam fuiſse contendimus; ſed de primo conceptu hominis, cum videlicet parentum ſanguis in materno utero commiſcetur, & primæ fibræ ducuntur humani fœtus. Patet id I. ex primorum Scholaſticorum conſenſu, Alexandri de Hales, B. Alberti Magni, S. Thomæ, ac S. Bonaventuræ, qui citata S. Bernardi verba ad eum dumtaxat ſcopum adducunt, ut probent B. Virginem ante animationem ſanctificari non potuiſse. Atque ita Bernardum intellexere quam plurimi etiam recentiores, Bivarius, Manriquez, Sfondrati, Plazza, Sianda in Lexico polemico &c. Patet id II. ac præcipue ex toto contextu citatæ Epiſtolæ, in qua S. Bernardus ita argumentatur: Si B. Virgo fuit Sancta in ſua conceptione, vel quia fuit ſanctificata ante primum inſtans organizationis, vel in primo inſtanti organizationis. Non primum; nam B. Virgo non potuit ante primum inſtans ſanctificari, quia nondum exiſtebat: non ſecundum affirmari poteſt; quia primum inſtans organizationis fuit illud ipſum, quo parentes B. Virginem generarunt: non potuit autem B. Virgo ſanctificari eo inſtanti, quo parentes eam generarunt, quia cum libidine generarunt. Ubi manifeſte vides Bernardum loqui de conceptione ſeminali, totumque argumentum ſubrui dicendo, B. Virginem neque ante primum inſtans, neque in ipſo inſtanti organizationis fœtus; ſed in primo inſtanti animationis, ſeu infuſionis animæ in corpus fuiſse ſanctificatam; eoquod ante animationem nec peccatum, nec ſanctitatem habere potuerit, cum peccatum & ſanctitas non corpus inanime, ſed animam, ſeu hominem ex corpore & anima compoſitum afficiant. Proinde non coli a nobis Conceptionem ſeminalem B. Mariæ, ſed formalem & vitalem. Vide Simonnet Tract. V. de Peccatis, Disp. V. Art. VII.

107. R. II. S. Bernardus idcirco præcipue reprehendit Canonicos Lugdunenſes, quod inconſulta Romana Eccleſia, quæ illo tempore Conceptionem non celebrabat, Feſtum hoc inſtituerint. *Nam ſi ſic videbatur*, inquit, *conſulenda erat prius Apoſtolicæ Sedis authori-*

thoritas, & non ita præcipitanter atque inconsulte paucorum ſequenda ſimplicitas imperitorum. Præterea in eadem Epistola ſcribit: *Hæc mihi de illa cantat Ecclesia, & me eadem docuit decantare. Ego vero, quod ab illa accepi, ſecurus & teneo, & trado. Accepi ſane ab Ecclesia illum diem cum ſumma veneratione colendum, quo aſſumpta de ſæculo nequam, & cœlis quoque intulit celebritatem gaudiorum. Sed & ortum Virginis didici nihilo minus in Ecclesia, & ab Ecclesia indubitanter habere feſtivum atque ſanctum, firmiſſime cum Ecclesia ſentiens, in utero eam accepiſſe, ut Sancta prodiret.* Si ergo nostris temporibus viveret S. Bernarpus, cerneretque Conceptionem Deiparæ ab universali Ecclesia celebrari, ut ſuo ævo Festum Nativitatis & Aſsumptionis, numquid eam indubitatam haberet, numquid eam ſecurus & teneret, & traderet?

108. Ad II. R. Allagata verba, non ut a ſe, ſed ut a Bosone ſuo collocutore & discipulo in eum modum inquirente & argumentante prolata ſcribit S. Anselmus. Et quamvis ipse respondendo verba illa non corrigat, non ideo tamen illa approbat, ſed prætermittit; tum quia ſcopus ejus erat ostendere, Christum ab originali peccato immunem eſse, quamtumvis etiam de Matre peccatrice conceptus foret: tum quia, ipso nesciente, ab aliquibus festinanter descriptus est liber ille, antequam ultimam ei manum admoveret. Idcirco ſubjungit S. Anselmus pag. 74. Operum ſuorum editionis Gerberonianæ: *Plura, quæ tacui, inseruiſsem, & addidiſsem, ſi in quiete & congruo ſpatio illud mihi edere licuiſset.* *Nec Anselmus.*

109. Objic. IV. Authoritas S. Thomæ, & Scholæ Thomisticæ. S. Thomas ſæpiſsime ſuis in libris adversatur piæ ſententiæ. In III. Sentent. Dist. III. Art. II. ſcribit: *Eſse ſine peccato dicitur eſse proprium Chriſto, quia nec originali, nec actuali peccato fuit umquam infectus. Virgo autem Mater ejus fuit quidem peccato originali infecta, a quo, antequam nasceretur fuit mundata; ſed ab actuali peccato omnino fuit immunis.* III. Parte, Quæst. *Neque S. Thomas.*

XXVII.

XXVII. Artic. II. *Sanctificatio B. Virginis non potest intelligi ante animationem, nec in instanti animationis, sed post animationem; aliter enim non incurrisset maculam peccati originalis, & per consequens non indiguisset redemptione facta per Christum.* In Expositione Salutationis Angelicæ scribit: *Christus excessit B. Virginem in hoc, quod sine peccato originali conceptus & natus est; Beata autem Virgo in originali peccato concepta fuit, sed non nata.* II. Sententiam S. Thomæ universa tuetur schola Thomistica. Ergo pia sententia plurimos habet adversarios, ideoque dici non potest stricte moraliter certa. R. S. Thomas pluribus locis Deiparam ab originaria noxa immunem fuisse docet verbis adeo disertis, ut aliam interpretationem omnino respuant. In I. Sentent. Dist. XLIV. Quæst. unica, Art. III. ad III. *Puritas intenditur per recessum a contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit: & talis fuit puritas B. Virginis, quæ a peccato originali & actuali immunis fuit: fuit tamen sub Deo, in quantum erat in ea potentia ad peccandum.* Parte II. Opusculorum, Opusculo LXI. de Dilectione Dei & proximi, Cap. XXVII. *Facit ergo summus artifex in ostentationem pleniorem artis suæ, speculum unum, clarissimo* (scilicet Angelico) *clarius, Seraphico tersius, & purius; & tantæ puritatis, ut purius intelligi non posset, nisi Deus esset, Personam scilicet Virginis Gloriosissimæ, de quo* (speculo) *Anselmus: Decebat, ut illius conceptio Hominis de Matre purissima fieret, ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi.* Atqui si B. Virgo maculam originalem juxta S. Thomam contraxisset aliquando, purior Angelis non foret, possetque aliquid illa purius excogitari. In Cap. III. Epistolæ ad Galatas, Lect. VI. scripsit S. Doctor: *Mulierem ex omnibus non inveni, quæ omnino a peccatis immunis esset, ad minus originali, vel veniali. Excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo Maria, quæ omnino a peccato immunis fuit, originali, & veniali.* Ita antiquiores editiones tantum non omnes habent, quamvis hæc ver-

ba

ba in editione Antuerpiensi Anni 1591. & in recentioribus omissa fuerint. Pia igitur sententia merito dicenda est niti authoritate S. Thomæ: iique omnes, qui in verba Doctoris Angelici jurarunt, piam sententiam tuendo, de utroque, de B. Virgine nimirum, ac de S. Thoma præclare mereri poterunt: neque enim S. Thomas majori fide dignus est, cum Virginem videtur damnare, quam cum eam absolvit.

110. Cæterum ne adversarii S. Thomam sibi contradixisse, aut priorem sententiam revocasse dicant, ajo textus omnes specie tenus contrarios, qui ex S. Thoma afferri solent, facile conciliari posse. Nam I. quando S. Thomas dicit Deiparam conceptam fuisse in peccato originali, loquitur de conceptione seminali, non vitali. Multi enim antiquiorum Theologorum censebant, originale peccatum prius esse in fœtu inanimato, quam in anima; non quidem per effectum suum primarium, qui est privatio gratiæ, sed quoad alios quorum corpus capax est, concupiscentiæ nimirum, maledictionis ac virtutis infectricis, ut patet ex S. Bernardo, S. Anselmo, atque ipso S. Thoma, qui III. Parte Quæst. XIV. Art. III. ad I. ait: *Dicendum quod caro Virginis concepta fuit in peccato originali, & ideo hos defectus contraxit.* Ergo cum nos loquamur de sola Conceptione formali, seu vitali, S. Thomas nobis non est contrarius. II. S. Thomas multis locis ait B. Virginem contraxisse peccatum originale, non reipsa & in se, sed in debito; assertionem enim suam probat ex eo, quia secus Deipara non indiguisset redemptione. Ergo cum S. Thomas senserit ad indigentiam redemptionis satis esse necessitatem, seu debitum contrahendi peccatum originale, ut patet ex I^ma^ II^dæ^ Quæst. CVI. Art. II. & in IV. Sentent. Dist. XLIII. Quæst. I. Art. IV. ad III, doctrina ista S. Thomæ intelligenda est de peccato a Deipara contracto tantum in debito. III. S. Thomas, quando in III. Parte, Quæst. XXVII. Art. II. sanctificationem Deiparæ ait contigisse post animationem, non intelligit posterioritatem temporis, sed naturæ: quia cum subjectum proprium gra-

tiæ ſanctificantis ſit creatura rationalis, infusio gratiæ ſanctificantis ſemper est posterior infusione animæ. Si vero locus ille de posterioritate naturæ non intelligendus eſset, inepta foret S. Doctoris illatio. Ex eo namque, quod ſanctificatio Deiparæ non fuerit prior tempore ad animationem, perperam infertur, quod fuerit determinate posterior ad animationem; dari enim potest medium inter hæc duo extrema, nempe quod fuerit ſimul tempore cum ipsa animatione.

III. Præterea non inanis ſuspicio est, textus illos, qui ex Operibus Doctoris Angelici contra piam ſententiam afferuntur, aliquorum malitia vitiatos fuiſse. Ut enim nihil dicam de Ægydio Columna, Sancti Thomæ discipulo, qui castigatorium conscripsit in corruptorem librorum Thomæ Aquinatis, Wilhelmus, Richardus Klapöel, Hervæus Natalis, Guilhelmus Meſselech, Joannes Parisiensis, Guilhelmus Bollionius, Cambertus de Primatiis, omnes ex Ordine Prædicatorum, calamos acuerunt contra corruptores Sancti Thomæ. Profecto omnibus exploratum est, multis ac maximis fraudibus ab aliquibus impugnatam fuiſse Immaculatam Deiparæ Conceptionem. Conficta fuere miracula, quibus contractam fuiſse a B. Virgine originariam noxam comprobabatur: ſubornatæ revelationes, ſimulatæ Angelorum & Deiparæ apparitiones, incisa dormientibus ſtigmata, voces occultis e parietibus velut e nubibus miſsæ, aliaque quæ a Spondano memoriæ prodita ſunt ad Annum 1508. Hæc, pluraque alia vide apud Cælestinum Card. Sfondrati in Innocentia vindicata, Paragr. XI.

Sed quamvis liberaliter adversariis daretur, textus ex S. Thoma afferri ſolitos, corruptos non fuiſse, ac difficulter aliam interpretationem admittere; ex duobus tamen S. Thomæ principiis per ſolidiſsimam ac legitimam argumentationem certo deducitur, Conceptionem Deiparæ ſanctam fuiſse atque immaculatam, eo ſensu, quo a piæ ſententiæ patronis aſseritur. Imum legitur III. Parte, Quæst. XXVII. Art. I. *Ecclesia celebrat Nativitatem B. Virginis: non autem celebratur Feſtum*

in

in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto. Ergo Beata Virgo in ipsa sua nativitate fuit Sancta. Fuit ergo in utero sanctificata. Subinfero. Ergo cum Ecclesia juxta piam sententiam celebret Conceptionem vitalem, Deipara in primo instanti infusionis animæ in corpus fuit Sancta, adeoque maculam originalem numquam contraxit. Alterum principium habetur II^da. II^dæ. Quæst. X. Artic. XII. *Maximam authoritatem habet Ecclesiæ consuetudo, quæ semper est omnibus æmulanda. Et magis standum est authoritate Ecclesiæ, quam authoritate Augustini, & Hieronymi, vel cujuscunque Doctoris.* Subinfero. Atqui certum est, quod Ecclesia magis faveat piæ sententiæ, quam adversariorum, quibus perpetuum ac rigorosum silentium imposuit. Ergo, vel ipso S. Thoma judice, præponenda est pia sententia.

Plures ex Schola Thomistica piæ sententiæ adhæserunt.

112. Ad II. N. A. Quamvis satis multi ex Ordine Prædicatorum, præsertim prioribus sæculis, piam sententiam impugnaverint: non defuerunt tamen in hoc celeberrimo Ordine magni nominis Theologi, qui immaculatum Virginis conceptum strenue propugnarunt. Horum, licet non omnium, indiculum exhibemus. B. Albertus Magnus in Bibliis Marianis, & in Quæstionibus super *Missus est*, Quæst. XXXI. S. Thomas in I. Sentent. Dist. XLIV. Quæst. unica, Art. III. ad III, & alibi, ut diximus Num. CIX. Jacobus de Voragine Serm. VII. de Annuntiatione, Tom. I. Sermonum de SS; & Serm. III. de Assumptione Tom. II. Nicolaus de Gorran Enarratione in Cap. I. Lucæ v. 28. Joannes a S. Geminiano Concione VI. Armandus de Bello Visu Collatione IV. de Conceptione B. V. Petrus Paludanus Enarratione I. in Evangelia de Conceptione B. M. part. Hyem. Serm. de Tempore. Robertus Holkot Anglus, Comment. in librum Sapientiæ, in Caput XIII. Lectione CLXI. Joannes Thaurerus in Sermonibus de Tempore Sermone de Festo Purificationis B. M. Joannes Bromiardus in Summa prædicantium, Artic. IV. Num. XXVIII. S. Vincentius Ferrerius III. parte Sermonum de Sanctis, in Sermone de Conceptione B. M. Joannes Herolt,

ſeu Discipulus, de Sanctis Serm. V. de Conceptione B. M. Leonardus Matthæi de Utino in Sanctuario, Serm. de Nativitate B. M. Guilhelmus Pepin Lib. de imitatione Sanctorum, & Lib. de Secretis ſecretorum. Joannes Viguerius in Institutionibus ad Naturalem & Christianam Philosophiam, Cap. XVIII. Paragr. V. de peccato originali, & in Commentario in Epist. ad Romanos, parte III. Cap. V. Ambrosius Catharinus quatuor opuscula edidit pro immaculata Conceptione, Tridentum ad Concilii Patres mittenda. Dominicus Soto Comment. in Cap. V. Epist. ad Rom. & Lib. IV. Sentent. Dist. V. Quæst. unica, Art. II. Petrus Dore in Imagine virtutis, Cap. I. & II. Ludovicus Granatensis duabus disertiſsimis concionibus pro Festo Conceptionis, quæ extant Tomo I. Concionum. S. Ludovicus Bertrandus in Serm. de puriſsima Conceptione B. Virginis, habito Valentiæ, quem ex ipso autographo descriptum habemus apud Nierembergium in Exceptionibus Conc. Tridentini, Cap. XXIV. Bartholomæus Medina Comment. in III. partem S. Thomæ, ad Quæst. XXVII. Art. II. Antonius Navarro Tomo I. Sermonum de Sanctis, Sermone de Conceptione. Vincentius Justinianus Antistius in Tractatu de Immaculata Conceptione SSmæ V. M, in quo ſcribit, a S. Dominico usque ad ſua tempora, Sanctos magnosque viros ſui Ordinis piæ ſententiæ adstipulatos eſse, omnesque, quotquot ſua ætate Dominicanos Concionatores audivit, Immaculatam Virginis Conceptionem coram populo prædicaſse. Hieronymus de Lanuza in V. Tomo Homiliarum ſuper Evangelia, pro Evangelio Festi Conceptionis. Alphonsus de Cabrera Tomo I. Considerationum ſuper Evangelia in Adventu. Stephanus Mendez Tomo I. de dignitate Matris Dei, Lib. III. Cap. XLI. Nicolaus Coeffetau in Tabella innocentiæ & gratiarum. Seraphinus Capponi a Porrecta, & Joannes a S. Thoma Commentar. in Summam S. Thomæ. Natalis Alexander, qui Tomo VIII. Hist. Eccles. Cap. III. Art. XXIII. Scholio IV.

Fra-

Fratres suos ita alloquitur: *Author sum Fratribus meis Prædicatoribus, ut depositis antiquæ & jam antiquatæ opinionis præjudiciis, cujus tenebras Spiritus Sanctus dispulit (etsi nondum ita plene ac perfecte, ut quæstio ista sit in fidei luce per divinam revelationem Ecclesiæ factam constituta,) communem, piam & Ecclesiasticam sententiam, ac devotionem erga Immaculatam Deiparæ Virginis Conceptionem amplectantur, prædicent, ac propagare studeant.* Horum numerum augent quotquot Dominicani jam duobus aut tribus sæculis abhinc Doctoris Theologi insignia consecuti sunt in Catholicis fere omnibus Academiis, quæ neminem ad litterarios gradus admittunt, nisi piam sententiam se defensurum juret.

113. Objic. V. Authoritas Clementis XI. Hic in celebri Constitutione Anno 1708. edita, qua Deiparæ Conceptionem ut Festum de præcepto ab omnibus observari præcipit, non appellat *Festum Immaculatæ Conceptionis*, sed *Festum Conceptionis B. M. V. Immaculatæ.* Ergo Ecclesia colit quidem Immaculatam Virginem, neutiquam vero Immaculatam Conceptionem. *Confirm.* Cum Bulla Clementis XI. in quadam Italiæ civitate iterum impressa esset verbis aliquot immutatis, *Ut Festum Immaculatæ Conceptionis B. V. Mariæ &c.* vehementer ea de re conquestus est Pontifex, ac die XII. Octobris Anno 1709. Ordinario loci mandavit, ut eos acriter reprehenderet, qui typis eam Bullam ita imprimendam curaverant, eamque eum in modum impressam supprimi jussit, & luce publica prohiberi. Ergo. R. C. A. N. C. Ecclesia juxta declarationes & constitutiones Pontificum, ac verba divini Officii, colit B. Virginem non a personali tantum, sed etiam ab originali peccato semper immunem, cultu ab ejus institutione numquam immutato: colit Conceptionem ut Sanctam: ergo colit Conceptionem Immaculatam. Si enim Conceptio vitalis Deiparæ in primo instanti fuisset maculata, neque *sancta*, neque *dignissima* appellari posset, falsaque forent illa divini Officii verba: *Gloriosæ Virginis Mariæ Conceptionem dignissimam recolamus. Sentiant*

Quam neque Clementis XI. authoritas

omnes

omnes tuum juvamen, quicunque celebrant tuam Sanctam Conceptionem. Certe Innocentius XI. Anno 1678. Officium parvum Immaculatæ Conceptionis, quod Raymundus Capisuccus S. Palatii Migister proscripserat, quia apocrypham indulgentiam continebat, non tantum in integrum restituit, & imprimi concefsit; verum etiam sponte sua mandavit, ut in novis ejusdem Officii parvi editionibus ad illa verba primæ orationis, *Ut qui nunc tuam Sanctam Conceptionem devoto affectu recolo*, pro majore exprefsione adderetur: *Ut qui nunc tuam Sanctam, & Immaculatam Conceptionem &c.* Ad *confirm.* C. A. N. C. Ut enim observat Prosper Lambertinus, postea Benedictus XIV. in suo Commentario de Festis Deiparæ, vocem Immaculatæ Clemens XI. non ad Conceptionem, sed ad B. Virginem referri voluit, ut appareret, ipsum, cum de præcepto observari eam solemnitatem juberet, noluifse hanc controversiam supremo ac irrefragabili judicio definire. Hinc mirum non est, quod hanc verborum transpositionem ægre tulerit; cum apice non immutato standum sit verbis præscriptis in Constitutionibus Pontificiis, nec immiscenda sint alia pro libito, etiamsi pia & vera.

Neque sequela infirmat. 114. Objic. VI. Sequela. Si pia sententia efset moraliter certa, adversariorum vero improbabilis, sequeretur adversarios peccare gravifsime. Atqui hæc sequela sub gravibus pœnis a Pontificibus prohibita est. Ergo. P. M. Qui virum honestum, absque probabili fundamento, adulterii aut alterius criminis arguit, omnium judicio graviter peccare censetur. Ergo etiam qui absque probabili fundamento Deiparam afserit originale peccatum contraxifse, gravifsimam illi infert injuriam. R. D. M. Si adversariis videatur ipsorum sententia improbabilis, sicut eadem improbabilis videtur piæ Sententiæ afsertoribus, C. M. Si appareat ipsis vere probabilis, aut probabilior, N. M. Potest contingere, ut adversariis, si qui hodiedum dantur, ad generalia Patrum & Scripturarum dicta attendentibus, Magistorum suorum præjudicio præoccupatis, piæ vero sententiæ fundamenta non satis ponderantibus, videa-

tur

tur probabile, in primo instanti infusionis animæ in corpus fuisse Deiparam originali noxa inquinatam. Hinc nos neminem judicamus, aut peccati mortalis reum arguimus, omne judicium Deo reliquentes. Quod si vero piam sententiam palam reprehenderent, aut in dubium vocare præsumerent, non video qua ratione a peccato mortali, gravique Pontificiarum Constitutionum contemptu excusari queant.

Vindicatur robur argumenti, quod ex authoritate Ecclesiæ petitur.

115. Objic. VII. Infirmitas I^mæ^ nostræ probationis. Quamvis Ecclesia Festum Conceptionis celebret, certum tamen non est, eam in præcipiendo hoc cultu errare non posse. Ergo pia sententia ex hoc capitenon est moraliter certa. P. A. Quamvis S. Joannes Baptista in originali peccato conceptus, ab eoque tunc primum mundatus fuerit, quando Deipara Elisabetham invisit; Ecclesia tamen Græca solemniter celebravit Conceptionem S. Joannis Baptistæ die XXIII. Septembris, idque Festum Latinis omnibus Martyrologiis vetustioribus, Hieronymi nempe, Bedæ, Adonis, Usuardi, Notckeri, Rabani, inscriptum fuit. Immo Melitæ, atque in aliis Ecclesiis a sacro Ordine militari S. Joannis pendentibus, hodie adhuc celebratur. Ergo. R. N. A. Ad *probat.* R. quod Ecclesia Græca Conceptionem S. Joannis Baptistæ numquam celebraverit ut sanctam, sed respectu tantum Mysteriorum ad ipsam spectantium, v. g. revelationis ab Angelo factæ Zachariæ &c. At vero Deiparæ Conceptionem utraque Ecclesia, Latina & Græca, ut sanctam & immaculatam in semet ipsa celebrat. Ecclesia Latina, ac præcipue Romana, Mater & Magistra omnium Ecclesiarum, sacro cultu divinisque Officiis numquam celebravit Conceptionem S. Joannis Baptistæ, quamvis in Martyrologiis annuntiata fuerit tamquam res memoratu digna his verbis: *Conceptio S. Joannis Baptistæ.* Quod de cultu Conceptionis S. Joannis additur Melitæ, atque in aliis Ecclesiis Melitensium Equitum, apertæ falsitatis arguit Plazza Act. III. Num. CLXXXVII.

116. Dices I. Quamvis Ecclesia coleret damnatum ut Sanctum, nullus adhuc error formalis in cultum

tum ipsum caderet. Ergo multo minus id fieret, quamvis Ecclesia Conceptionem Deiparæ peccato originali inquinatam coleret ut Sanctam; cum ab Ecclesia definita non fuerit pia sententia. P. A. Pia intentio Fidelium ultimato fertur in Deum, cujus causa damnatum illum ut Sanctum venerarentur. Ergo proprie non coleretur damnatus. *Confirmat.* Deus adoratur in justis. Ergo fieri non potest, ut error formalis cadat in ipsum cultum. R. N. A. Ad *prob.* C. A. N. C. Cultus noster interior & exterior directe & proxime fertur in illum ipsum Sanctum singularem, quem Ecclesia singulariter, absolute, ac determinate, absque conditione vult coli, ut patet ex Bullis Canonizationum. Si ergo hic singularis homo revera Sanctus non esset, sed damnatus: qui eum coleret, damnatum reipsa coleret, ac proinde error formalis in ipsum cultum caderet. Ad *confirm.* D. A. Quatenus hæc Sanctorum veneratio secundum voluntatem Dei est, C. A. Ita ut hæc adoratio, sive cultus ad solum Deum terminetur, non vero ad hominem justum, N. A. & Conseq. Certe nisi negare velimus Sanctos a nobis coli cultu duliæ, admittendum est cultum nostrum directe ac proxime in Sanctos ferri.

117. Dices II. Fideles tenentur adorare hostias, quæ tamquam consecratæ exponuntur: rite colunt reliquias Sanctorum, licet careant certitudine stricte tali, quod hostiæ illæ sint rite consecratæ, quod reliquiæ illæ Sanctorum sint genuinæ. Ergo etiam ab Ecclesia obligari possunt ad colendam Immaculatam Conceptionem, licet certum non sit, eam fuisse immaculatam. R. C. A. N. C. Nam I. Ecclesia numquam præcipit hanc determinatam hostiam esse adorandam, has determinatas reliquias esse colendas; sed tantum adorandas esse hostias rite consecratas, colendasque esse genuinas Sanctorum reliquias. Obligatio igitur adorandi singulas hujusmodi hostias, aut colendi Sanctorum reliquias, quæ communiter pro genuinis habentur, oritur partim ex fide, qua firmissime credimus in quavis hostia rite consecrata contineri Christum, honestum ac

pium

pium esse cultum reliquiarum: partim ex dictamine rectæ rationis præscribentis, illam hostiam esse habendam pro consecrata, illas reliquias pro genuinis, de quarum consecratione, veritate aut identitate, nullum prudens dubium occurrit. Quare siquis error interveniret, non is tribui posset Ecclesiæ, quæ nihil de singularibus hostiis aut reliquiis judicat; sed imbecillitati mentis nostræ, cujus prudentia non semper est conjuncta cum veritate. Contra vero Ecclesia præcipit, ut die VIII. Decembris, juxta piam sententiam, colatur Conceptio Deiparæ ut sancta, adeoque ut immaculata: declaravitque per Alexandrum VII. objectum hujus cultus esse Beatissimam Virginem in primo instanti animationis suæ, præveniente Spiritus Sancti gratia, ab originali præservatam, prohibens per Gregorium XV, ne quis alio in posterum nomine utatur, quam Conceptionis. Ergo si Conceptio non fuisset sancta, error hic Ecclesiæ tribuendus esset. II. Etsi hostia quam adorant fideles, non esset consecrata, aut reliquiæ non forent genuinæ, nullus error formalis in cultum ipsum interiorem caderet, sed error dumtaxat materialis immisceretur in exteriori cultu. Ratio est, quia species Eucharisticæ, & reliquiæ Sanctorum, sunt res inanimes, nullamque ex se excellentiam habent: hinc per se, & secundum se non sunt capaces adorationis aut cultus; sed tantum ut conjunctæ cum Christo, vel cum eo cujus sunt, eum scilicet in iis apprehendendo. Ergo in eis adoramus Christum, aut Sanctos ut materiam proximam & terminum adorationis; cultusque noster interior, dirigens omne opus exterioris adorationis, in solum Christum, vel Sanctos illos tendit, & notam tantum exteriorem honoris & submissionis speciebus illis, aut reliquiis servamus. Contra vero Deipara ab originali peccato præservata in primo instanti animationis suæ, ex se maximam habet excellentiam: per se, & secundum se est cultu digna, nosterque animus servitutis & submissionis ad illam terminatur. Ergo error formalis in ipsum cultum inte-

terio-

teriorem caderet, ſiquidem illa ab originali noxa non fuiſset præservata.

118. Dices III. Argumentum nostrum probat nimium; nimirum piam ſententiam poſse omnino credi fide divina, præscindendo etiam ab omni privata revelatione. Ergo nihil probat. P. A. Juxta communiſsimam Theologorum ſententiam fide divina credi potest, eum qui rite canonizatus fuit a Romano Pontifice, eſse in cœlo; eoquod Pontifex errare non poſsit, quando omnibus fidelibus præcipit cultum alicujus Sancti. Ergo cum Romani Pontifices omnibus fidelibus præceperint cultum Conceptionis Deiparæ, juxta piam ſententiam fide divina credi potest, Deiparam eſse ſine macula conceptam. R. N. A. Ad *prob.* R. ideo fide divina credi poſse eum qui rite canonizatus est, Sanctum eſse, ac visione intuitiva Dei in cœlis frui, quia Pontifex in Canonizatione ultimatum ac definitivum judicium tulit, quod talis ſit Sanctus, & cum Christo in cœlis regnet. Contra vero, Pontifices præcipiendo ut Festum Conceptionis ab omnibus celebretur, numquam tulere ultimum ac definitivum judicium, quod Deipara ſine originali labe concepta fuerit: immo protestati ſunt, nolle ſe per hoc quidquam definire.

119, Dices IV. Fide divina credendum est, non poſse a Pontifice universæ Ecclesiæ præcipi cultum ſuperstitiosum. Atqui si Conceptio B. Virginis non fuiſset immaculata & ſancta, Pontifices præcepiſsent universæ Ecclesiæ cultum ſuperstitiosum, ſeu cultum Mysterii, quod numquam contigit. Ergo. R. D. M. non poſse præcipi cultum formaliter ſuperstitiosum, illicitum & inhonestum, C. M. Materialiter ſuperstitiosum, ſubdist. Si objectum illius cultus a Pontifice definiatur, C. Si mere declaratum ſit, non vero decisum, N. M. Et ſic dist. minore, N. C. Cultum materialiter ſuperstitiosum a Pontifice præcipi non poſse, quamdiu objectum illius cultus ſuprema atque ultimata ſententia non definivit, equidem juxta communiſsimam Theologorum ſententiam, ſtricte moraliter certum est, non tamen de fide est. Cum igitur Pontifices, præcipue Ale-

Alexander VII, præcise tantum declararint, minime autem definierint objectum cultus qui Immaculatæ Conceptioni defertur, asserimus piam sententiam stricte moraliter certam esse, non vero de fide.

120. Dices V. Potest probabiliter dici, quod Ecclesia non colat ipsam Conceptionem formalem Deiparæ; sed quod ex ea occasionem tantummodo sumat Deo gratias agendi ob beneficia B. Virgini collata. Ergo ex eo quod Ecclesia Festum Conceptionis Deiparæ celebret, nihil evincitur. P. A. Si Ecclesia coleret Festum Conceptionis formalis, non illud celebraret die VIII. Decembris, sed longe serius. Cum enim anima rationalis fœmellis infundatur LXXX. primum die a conceptione, sequitur, Deiparam aut XII. fere mensibus in utero B. Annæ fuisse, quod prorsus insolitum atque incredibile est: aut Conceptionem vitalem Februario circiter mense contigisse. Ergo. *Confirmat.* Quamvis Ecclesia colat B. Virginem ad Nives, de Monte Carmelo, de Mercede &c. hi tamen tituli non evaserunt indubitati. Ergo quamvis etiam Ecclesia colat Conceptionem Deiparæ, hujus tamen sanctitas non idcirco est indubitata. R. I. Ergo etiam idem dici poterit de Festo Nativitatis, Assumptionis &c.? R. II. id omnino gratis confingi, neque absque temeritatis nota dici posse post tot editas Summorum Pontificum Constitutiones, in quibus objectum hujus cultus perspicue declaratur. Ad *prob.* N. A. & Consequ. Ecclesia posset Festum Conceptionis formalis VIII. Decembris colere, quamvis illa eadem die non contigerit: quemadmodum celebrat Festum Visitationis II. Julii, licet ex S, Luca aperte colligatur (siquidem juxta communissimam ac fere unanimem Catholicorum Doctorum sententiam, Annuntiationi diem XXV. Martii tribuamus) eamdem contigisse Martio exeunte. Consequentia autem cum ratione addita negatur, partim ob authoritatem Ecclesiæ ea die Conceptionem celebrantis, & revelationem Helsino Abbati factam: partim ob authoritatem illustrium Medicorum, qui fœtum humanum vel ipso primæ conceptionis die, vel proximis saltem diebus, ani-

anima rationali donari afserunt. Quæ si etiam ambigua efsent, nonne Ecclesia potuit VIII. die Decembris Conceptionem Deiparæ formalem celebrare, eoquod ipsi certo non constet, qua demum die contigerit? Ad *confirm.* O. A. N. C. Etiamsi hi tituli falsi forent, non tamen coleretur falsa ſanctitas; eoquod Ecclesia non colat illos titulos, ſed tantum ex illis occasionem ſumat colendi Deiparam. Contrà, si Deiparæ Conceptio maculata fuiſset, Ecclesia celebrando Conceptionem, coleret ſanctitatem falsam, & peccatum.

APPENDIX.

DE DEBITO PROXIMO ET REMOTO PECCATI ORIGINALIS IN DEIPARA.

Quid ſit debitum remotum, et proximum?

121. Quæres I. An Virgo Beatiſsima debitum remotum non habuerit contrahendi peccatum originale. II. An non etiam proximum? Debitum *remotum* est obligatio orta ex naturali descensu ab Adamo prævaricatore, vi cujus descensus omnes, qui ita nascuntur, præscindendo a ſpeciali Dei privilegio & gratia, per ſe comprehensi fuiſsent ſub pacto illo virtuali a Deo cum Adamo inito. Debitum *proximum* est obligatio, ſeu neceſsitas proxima habendi maculam originalem in instanti animationis, orta ex alligatione nostrarum voluntatum ad voluntatem Adami prævaricatoris. Unde si voluntas Deiparæ alligata fuiſset voluntati Adami, & comprehensa ſub generali illo pacto, eo ipso habuiſset debitum proximum contrahendi maculam originalem; licet dein in primo instanti Conceptionis vitalis, ſeu formalis, per infusionem gratiæ ſanctificantis, fuiſset præservata, ne peccato illo inficeretur: atque eo ipso moraliter peccaſset in Adamo; non tamen peccatum originale contraxiſset nascendo, utpote ſpeciali gratia præventa.

Deipara debitum habuit remotum contrahendi originale.

122. His præmiſsis R. ad I. affirmative. Videtur hoc ſine errore negari non poſse, eſseque omnino neceſsarium ad ſalvandas Scripturas, & indigentiam redemptionis: neque ulla datur ratio Deiparam eximendi

di a debito remoto. Nam Deipara, non minus ac cæteri homines, descendit ex Adamo per ordinariam viam generationis: & nisi ex Christi meritis fuiſset exempta, debuiſset cum cæteris intrare pactum: fuit ergo conditione naturæ obnoxia peccato Adæ contrahendo. Neque propterea Mariana gloria obscuratur; debitum enim remotum non importat verum defectum moralem, ſed mere naturalem: nec magis pudendum est hoc modo eſse debitorem, quam eſse filium ſuorum parentum.

123. Ad II. R. ipsos piæ ſententiæ patronos hac in re discordes eſse. Suarius, Bellarminus, Vasquius, Azorius, Tannerus, Theophilus Raynaudus, Simonnet, Antoine &c. ajunt Deiparam a debito proximo eximi non poſse, his ducti rationibus. I^mo. Scriptura ait omnes in Adamo mortuos eſse, omnesque in illo peccaſſe. II. Hoc privilegium nihil profuiſset B. Virgini; quia debitum proximum non est defectus moralis, ſed mere naturalis, & macula extrinseca: ſicut non est vitium morale progigni ex ſtirpe ignobili, vel quondam perduelli. III. Si Adam non peccaſset, Deipara accepiſset gratiam ſanctificantem & justitiam originalem vi hujus pacti cum Adamo initi, non ſecus ac alii homines. Ergo illius voluntas fuit alligata voluntati Adami. IV. Quando Deus per ſuum decretum voluntates nostras voluntati Adami alligavit, & Deiparam excepit, nulla adhuc existebant merita Christi. Ergo non fuiſset a pacto illo exempta propter merita Christi, adeoque propter illa non fuiſset redempta, ſeu præservata. *Confirm.* Decretum alligativum & permiſsivum peccati Adami factum est ante prævisionem peccati, ac multo magis ante decretum mittendi Christum, qui miſsus non fuiſset, si Adam non peccaſset. Ergo vel Deipara in ſigno priori ad decretum illud mittendi Christum comprehensa erat in illo generali pacto, ſicque debitum proximum contraxerat: aut si inclusa non fuit, id non erat ex meritis Redemptoris, pro illo ſigno nondum decreti.

Atque etiam proximum, juxta aliquos.

124.

Quod tamen alii multo probabilius negant.

124. Contrà Ambrosius Catharinus, Cornelius Mussus Bituntinus Episcopus, Salmeronius, Granado, Salazar, Nierembergius, Thyrsus Gonzalez, ac communissima Doctorum, præcipue Societatis Jesu, jam a sesqui sæculo, Deiparam a debito proximo absolvunt, hisque nituntur rationibus. I. Debitum proximum conciliari non potest cum ea puritate adeo commendata a SS. Augustino, Anselmo, & Thoma, qui dicunt Mariam omni ex parte vicisse peccatum: ea puritate nituisse, qua major sub Deo nequit intelligi: nihil purius esse illa in rebus creatis; facile enim excogitari posset major puritas, nimirum Angelica. II. Debitum proximum est vera macula, verum peccatum in Adamo moraliter commissum, vera rebellio contra Deum, in quam voluntate moraliter propria consensit, qui talis debitor est, ac præcipuum malitiæ caput in peccato originali. III. Hæc alligatio Deiparæ nec erat optabilis, nec conveniens: non optabilis, quia ut futura Mater Verbi Divini, longe majores præstantioresque gratias acceptura erat in primo vitalis Conceptionis suæ instanti, quam eidem promereri potuisset Adamus. Igitur alligata fuisset voluntati imperfectiori, & exposita periculo proximo peccati mortalis, absque ulla spe lucri, seu commodi. Non erat conveniens; quia decere non videtur, ut Domina subjiceretur servo, & Dei Genitrix, ac Regina Angelorum subderetur capiti multo inferiori, nempe Adamo. IV. Omnes prærogativæ ad gratiam sanctificantem spectantes, ex quibus nullus sequitur processus in infinitum, tribuendæ videntur Deiparæ, juxta regulam Petri Cellensis, Lib. IX. Epist. IX. scribentis: *B. Virgini concedenda sunt omnia privilegia, quæ ei fuisse negata positive & efficaciter non probatur, -- & presumptionibus standum, donec probetur contrarium.* Regulam hanc ratam habuit S. Thomas in III. Sentent. Dist. III. Quæst. I. Art. I. *Credendum omnino, ei* (Beatissimæ) *collatum esse, quidquid conferri potuerit.*

125. Facile itaque adversariorum argumentis satisfieri posse existimant. Ad I. Respondent, hos & simi-

les

les textus verificari in sensu accomodo, exceptis nimirum individuis speciali nota dignis. Quod si ipsi adversarii textus illos in sensu accommodo non sumant, sequeretur, contra illorum mentem, non modo debitum proximum, sed ipsam etiam originalem culpam in primo animationis instanti a Deipara fuisse contractam. Ad II. Respondent, licet non sit moralis macula ex Adamo perduelli per naturalem generationem descendisse; magnam tamen moralem indecentiam esse, in Adami perduellionem consensisse, sicque peccatum physice alienum moraliter proprium sibi fecisse: quæ omnia in debito proximo involvuntur. Ad III. Negant A. & Conseq. Antecedens quidem, quia, ut superius diximus, hæc alligatio, etiam quoad partem favorabilem, neque erat Deiparæ optabilis, neque conveniens. Consequentiam vero negant, quia quamvis fuisset in hoc pacto comprehensa quoad partem favorabilem, non ideo sequitur comprehensam etiam fuisse quoad partem odiosam. Ad IV. Resp. C. A. D. C. Non fuisset a pacto illa exempta propter merita Christi actu tunc posita, C. Aliquando ponenda, & tunc jam prævisa, N. C. Ad *confirm.* Cum in Deo non detur nisi unicum ac simplicissimum Decretum, realiter & virtualiter indivisum, ajunt in primo signo rationis, seu juxta nostrum concipiendi modum, Christum absolute decretum fuisse ut Redemptorem, antequam prævideretur peccatum Adami absolute futurum, & voluntates nostræ alligarentur voluntati Adæ. Deus itaque, juxta hanc responsionem, prælucente scientia simplicis intelligentiæ, ac scientia media de libertate Christi, Adami, Deiparæ &c. hoc vel simili modo decernere concipitur: *Volo Christum cum hac libertate merendi mittere in carne passibili, in remedium peccati, quod prævideo ab Adamo fore committendum, si ipsum producerem, caput morale posterorum constituerem, præceptum ei imponerem, & hanc libertatem conferrem. Atque hunc Adamum volo producere in tempore, & hunc posterorum numerum, & in isto hanc quoque Virginem Mariam. Decerno etiam Adamum caput morale posterorum, quorum voluntates alli-*

go

go ipsius voluntati in ordine ad observationem vel transgressionem præcepti, quod ei imponere volo, de non comedendo pomo: excipio tamen hanc Virginem Mariam, quam Matrem Christi cum hoc gratiarum cumulo eligo, & quidem ob merita ejusdem Christi Redemptoris: volo Adamo conferre hanc libertatem, & permittere ipsius peccatum. Verum uberiorem hujus rei discussionem Theologiæ Speculativæ tractatoribus relinquimus, contenti præcipua hujus quæstionis momenta indicasse.

ARTICULUS II.

DE PECCATO PERSONALI, EJUSQUE POENIS.

CONTROVERSIA I.

AN BEATISSIMA VIRGO SEMPER IMMUNIS FUERIT AB OMNI PECCATO PERSONALI?

CONTRA PROTESTANTES.

Hostes Deiparæ

126. Sectarii plerumque consueverunt Virginem illam maledico dente lacerare, quæ cunctas hæreses sola interemit in universo mundo. Nostrorum temporum Novatores, ne a proavorum suorum semita deflectant, impie sentiunt, Beatam Virginem, instar aliorum hominum, sæpius peccasse actualiter. Ita nominatim Calvinus in Harmonia Evangelica in Cap. I. Lucæ, & in Antidoto Conc. Tridentini. Lutherus in postilla majore Evangelii Dom. III. post Epiphan. & alibi. Joannes Pomeranus in Cap. XLIV. Jeremiæ. Georgius Major in Evang. Dom. I. post Epiphan. Lossius in Cap. II. Lucæ. Sarcerius in Cap. I. Lucæ. Jacobus Schenckius; Anton Corvinus, Brentius, Centuriatores Magdeburgici &c. ut refert Ven. Petrus Canisius in Præfat. Libri de Maria Virgine. Solus e Catholicis Doctoribus Gregorius Ariminensis in II. Sentent. Dist. XXX. Quæst. II. Artic. I. ausus est dicere, B. Virginem interdum venialiter peccasse, ne illam fateretur fuisse a peccato originali immunem; quia juxta Augu-

stini

stini regulam, nullus est in peccato originali conceptus, qui non interdum venialiter peccaverit. Contra vero Sanctissimam Dei Genitricem toto vitæ suæ tempore ab omni cujuscunque personalis peccati, etiam levissimi, sorde immunem prorsus fuisse, tamquam rem exploratam de qua nefas sit dubitare, & omnes reliqui Theologi docent, & omnes Catholici credunt; præsertim posteaquam Concilium Tridentinum Sess. VI. Can. XXIII. hanc esse traditionem Ecclesiæ declaravit his verbis: *Siquis hominem semel justificatum dixerit - - - posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia; anathema sit.*

Immunitas B. V. M. ab omni peccato personali ostenditur ex Scripturis.

127. Conclusio. Beatissima Virgo toto vitæ suæ tempore ab omni peccati personalis labe, ex speciali Dei privilegio, semper fuit immunis. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Gen. Cap. III. v. 15. Deus ait ad serpentem: *Inimicitias ponam inter te & mulierem; & semen tuum & semen illius: tu insidiaberis calcaneo ejus, & ipsa conteret caput tuum.* Per mulierem illam S. Cyprianus, S. Epiphanius, S. Augustinus, Theodoretus, Ven. Beda, Rupertus Tuitiensis Abbas, S. Bernardus, Petrus Blesensis, aliique Patres Deiparam intelligunt: per ejus semen, Christum; per serpentem, diabolum; per semen diaboli, infideles, & impios Christianorum hostes. Ergo dicendum est Deiparam ab omni personali labe semper immunem fuisse, non mortali tantum, sed etiam levissima. P. C. Si B. Virgo peccato personali inquinata fuisset, non ipsa contrivisset semper caput serpentis; sed contrita fuisset a serpente. Ergo. Canticorum Cap. IV. v. 7. dicitur: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Quæ verba ad B. Virginem pertinere, inferius in solutione objectionum ostendemus. Lucæ Cap. I. v. 28. *Et ingressus Angelus ad eam, dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum.* Ergo cum Deipara plena fuerit gratia sanctificante; habuit etiam gratiam præservantem ab omni labe peccati. Ut enim verbis utar S. Petri Damiani Hom. in Nativ. B. V. M. *Quid sanctitatis, quid justitiæ, quid religio-*

ligionis, quid perfectionis singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius divinæ gratiæ charismate plena fuit? Sic namque ab Angelo, dum salutaretur, audivit: Ave gratia plena, Dominus tecum. Quod rogo vitium in ejus mente, vel corpore vindicare sibi potuit locum, quæ ad instar cœli, plenitudinis totius Divinitatis meruit esse sacrarium? Jllud præterea observo, quod Angelus non dixerit, Deiparam gratia implendam esse, posteaquam conceperit Unigenitum Dei Filium, sed eam jam actu gratia plenam esse: Dominum non tantum cum illa futurum, sed actu esse, ac fuisse semper speciali providentia illi asistendo, gubernando, instruendo, ac defendendo illam; impediendo, ne diabolus umquam gloriari posset, se cum illa fuisse.

Patribus Græcis. 128. Prob. II. Authoritate Patrum, Græcorum & Latinorum. S. Dionysius Alexandrin. in Epist. Synodica contra Paulum Samosatenum de Christo ait: *Matrem incorruptam, a pedibus usque ad caput benedictam servavit.* S. Ephraem Syrus in Orat. de Sancta Dei Genitrice: *Immaculata, & intemerata, incorrupta, & prorsus pudica, atque ab omni sorde ac labe peccati alienissima Virgo, Dei Sponsa, & Domina nostra.* S. Proclus CPolitanus in laudatione S. Dei Genitricis Orat. VI. *Ipsa est penetrale innocentiæ sacrarium, ipsa sanctificatum Dei Templum.* S. Sabbas in Menæis Græcorum, die II. Januarii, Ode III. de B. Maria scribit: *In te, quæ nulli umquam culpæ affinis fuisti, spem omnem meam repono. Nemo, ut tu Domina, inculpatus est æque, nec, præter te, incontaminatus quisquam. O nævo nulli subjecta!* S. Sophronius Jerosolymitanus in Epistola Synodica ad Sergium CPolitanum, quæ a CPolitana III. Synodo Generali fuit approbata, aserit B. Mariam *ab omni contagione ac macula liberam fuisse corpore, anima, & intellectu.* S. Andreas Cretensis Tomo XII. Bibl. Maximæ PP. in encomio Zonæ Dei Genitricis, eam vocat *peccato omni ac sorde sublimiorem, & terrenum nihil habentem.* S. Joannes Damascenus Orat. II. de Asumpt. *Ad hunc paradisum serpens aditum non habuit, ubi falsæ divinitatis*

nitatis cupiditate flagrantes, jumentis comparati sumus. Ipse enim Unigenitus Filius, cum Deus, & ejusdem cum Patre substantiæ esset, ex hac Virgine & pura terra hominem sibi effinxit.

129. Eadem fuit Latinorum Patrum sententia. S. Ambrosius Enarrat. XXII. in Psal. CXVIII. ait: *Suscipe me* (Domine Jesu) *non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sit Virgo, sed Virgo per gratiam, ab omni integra labe peccati.* S. Hieronymus Comment. in Cap. X. Ecclesiastis: *Beata terra Ecclesiæ, cujus Rex est Christus, Filius ingenuorum; de Abraham, Isaac, & Jacob, Prophetarum quoque & Sanctorum omnium stirpe descendens, quibus peccatum non fuit dominatum, & ob id vere fuerunt liberi. Ex quibus nata est Virgo liberior, Sancta Maria, nullum habens fruticem, nullum germen ex latere, sed totus fructus ejus erupit in florem.* Ergo cum S. Hieronymus progenitores Christi liberos fuisse dicat, eoquod peccatum non sit eis dominatum; Virginem vero eis liberiorem fuisse asserat, satis insinuat nullum in ea simpliciter fuisse peccatum. S. Augustinus Lib. de Nativ. & Gratia, Cap. XXXVI. *Excepta itaque Sancta Virgine, de qua, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi volo quæstionem. Inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum: quæ concipere ac parere meruit, quem constat nullum habuisse peccatum.* S. Fulgentius in Serm. de duplici Nativit. Christi: *In secundi hominis Matre gratia Dei & mentem integram servavit, & carnem.* S. Ildephonsus Toletanus in Serm. de Assumptione, Deiparam comparat cum Arca veteris Testamenti, *supra quam propitiatorium & Cherubim hinc inde obumbrantia figurantur; quia Mariæ nullum intrinsecus obrepsit peccati contagium: sed intus omnis custodia legis, & manna fuit.* S. Anselmus Cantuariensis Lib. de Conceptu Virginali, Cap. XVIII. *Decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium, quem de corde suo æqualem sibi genitum, tamquam se ipsum diligebat, ita*

Et Latinis.

dare disponebat, ut naturaliter esset unus, idemque communis Dei Patris, & Virginis Filius; & quam ipse Filius substantialiter facere sibi Matrem eligebat; & de qua Spiritus Sanctus volebat, & operaturus erat, ut conciperetur ille, de quo ipse procedebat. S. Bernardus Serm. II. de Asumpt. *Ut omnino pium est credere, proprium Maria delictum non habuit.* Et in Epist. CLXXIV. ad Canonicos Lugdunenses: *Ego puto, quod & copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius non solum sanctificaret ortum, sed & vitam ab omni deinceps peccato custodiret immunem: quod nemini alteri in natis quidem mulierum creditur esse donatum. Decuit nimirum Reginam Virginum, singularis privilegio sanctitatis, absque omni peccato ducere vitam, quæ dum peccati, mortisque peremtorem, munus vitæ & justitiæ omnibus obtineret.* Antiquissimæ huic Patrum doctrinæ suffragantur Theologi Orthodoxi omnes cum S. Thoma, S. Bonaventura &c.

Authoritate Ecclesiæ. 130. Prob. III. Authoritate Ecclesiæ. Ecclesia, quæ est basis, columna, & firmamentum veritatis, jam a pluribus sæculis celebrat Nativitatem Deiparæ. Ergo hoc ipso sentit, jam tunc fuisse illam in gratia confirmatam, quando nata est; quia Ecclesia non veneratur publico ac solemni ritu nisi eam sanctitatem, quæ perpetuo est duratura. Præterea Tridentinum Sess. VI. Can. XXIII. declaravit hanc ipsam esse traditionem Ecclesiæ, quod Deipara ab omni peccato, etiam veniali & levissimo, semper immunis fuerit.

Et ratione Theologica. 131. Prob. IV. Ratione Theologica ex S. Thoma in III. Parte, Quæst. XXVII. Art. IV. *Respondeo dicendum, quod illos, quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat & disponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei. - - - Beata autem Virgo fuit electa divinitus, ut esset Mater Dei: & ideo non est dubitandum, quin Deus per suam gratiam eam ad hoc idoneam reddiderit, secundum quod Angelus ad eam dicit: Invenisti gratiam apud Deum: Ecce concipies &c. Non autem fuisset idonea Mater Dei, si peccasset aliquando: tum quia honor parentum redundat*

in

in prolem: - - - tum etiam quia ſingularem habuit affinitatem ad Chriſtum, qui ab ea carnem accepit, - - - tum etiam, quia ſingulari modo Dei Filius, qui eſt Dei Sapientia, in ipsa habitavit non ſolum in anima, ſed etiam in utero. Dicitur autem Sap. Cap. I. In malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Et ideo ſimpliciter fatendum eſt, quod B. Virgo nullum actuale peccatum commiſit, nec mortale, nec veniale; ut ſic in ea impleatur, quod dicitur Cantic. IV. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Cæterum si cui rationes istæ a D. Thoma allatæ, congruæ quidem, non tamen rem certam atque perspicuam facere videantur, ſciat non aliam hic dari poſse rationem quæ omnino ſatisfaciat, quam beneplacitum Dei, in Verbo ſcripto & tradito nobis manifestatum.

132. Quæres. An B. Virgo, eoquod in gratia fuerit confirmata, habuerit potentiam peccandi? R. cum Theophilo Raynaudo in Diptychis Marianis, Parte II. Puncto IX. Num. XXXV, aliisque, affirmative. *Quamvis Deiparæ potentiam peccandi habuerit.* Quamdiu enim Deipara fuit in hac vita mortali, non debuit locari extra conditiones ſtatus illius, inter quas est flexibilitas arbitrii in utramque partem, atque adeo potestas peccandi. Neque confirmatio in gratia, quæ B. Virgini adhuc viatrici negari nullo modo potest, fuit quasi carentia potestatis peccandi: etenim Apostoli confirmati erant in gratia; & tamen peccare poterant, ac teste Joanne Apostolo, reipsa venialiter peccabant. Quamvis autem non nisi leviter peccarent, tamen non destituebantur potestate peccandi graviter: non quidem in ſensu composito cum tali dono gratiæ, ut per ſe patet, ſed in ſensu diviso. Igitur confirmatio in gratia consistit in ubertate auxiliorum congruorum, quibus voluntas efficaciter illicitur ad bonum, tametsi eluctabiliter, atque adeo cum potestate peccandi. Ea enim libertas auxiliorum congruorum, juncta divinæ protectioni externæ, ſufficientiſsima est, ut intelligiamus hominem in gratia ſanctificante firmari, id est, ita in ea ſtabiliri, ut certo ea non excidat, quamvis poſset excidere, si luberet.

Argu-

Argumenta contraria refutantur.

Frustra obtendunt adversarii Scripturarum.

133. Objicitur I. Authoritas Scripturarum. Ex una parte Scriptura generaliter pronuntiat, quod in multis offendamus omnes: quod omnes habeant peccatum &c. ex altera parte locus a nobis adductus ex Cap. III. Genesis, parum est efficax ad evincendam immunitatem Deiparæ ab omni peccato. Ergo. P. A. In Hebraico textu non legitur *ipsa*, sed *ipse conteret caput tuum:* atque hoc pronomen non refertur ad mulierem, sed ad ejus semen, quod itidem in Hebraico est generis masculini, latine autem vertendum esset *ipsum*, nimirum semen mulieris, id est, Christus conteret caput tuum. R. has Scripturarum generales locutiones intelligendas esse in sensu accomodo; quia Scripturæ loquuntur tantum de eo, quod communiter, generaliter, & per se fieri solet, præscindendo a speciali Dei gratia & privilegio. Ratio id dicendi petitur tum ex Verbo Dei scripto, tum etiam tradito, ex quo in probatione nostra intulimus immunitatem Deiparæ ab omni prorsus peccato. Certe hos generales Scripturarum textus speciali Virginis privilegio non obstare declaravit tum Tridentinum Concilium, tum communissima Patrum sententia. Immo S. Augustinus Lib. de Spiritu & littera, Cap. II. dicit, si quis de aliquo Sancto affirmet, eum numquam peccasse, non propriis viribus, sed gratia & dono Dei, non multum esse cum illo contendendum; sed potius, si id sufficienter ostendat, illi esse gratulandum. Ad alteram Antecedentis partem R. I. *Ipsa* in fœminino, non *ipse* legerunt antiquissimi Patres, Claud. Marius Victorinus Lib. I. in Genes. Alcimus Avitus Lib. III. Carm. Cap. VI. S. Chrysostomus Hom. XVII. in Gen. S. Ambrosius Lib. de Fuga sæculi, Cap. VII. S. Augustinus Lib. II. de Gen. contra Manichæos, Cap. XVIII. & Lib. II. de Gen. ad litteram, Cap. XXXVI. S. Gregorius M. Lib. I. Moral. Cap. XXXVIII. Item Eucherius, Rupertus Tuitiensis, Ven. Beda, Rabanus, & Strabo in hunc locum. S. Bernar-

dus

dus Serm. II. ſuper *Miſsus eſt*. Neque repugnat huic lectioni textus Hebraicus, qui ambiguus est, ut ostendit Card. Bellarminus Lib. II. de Verbo Dei, Cap. XII. Atque hanc lectionem retinuit Vulgata nostra, quam si Ecclesiæ authoritatem rejicientes contemnant Protestantes, qui demum ipsi probare poterunt, legitimam ſe habere Scripturarum versionem? R. II. cum Cornelio a Lapide Comment. in l. c. eumdem in utraque lectione ſensum exprimi. Nam cum Deus hic opponat, quasi antagonistas, mulierem cum ſuo ſemine, ſerpenti cum ſuo ſemine; consequenter vult dicere, mulierem cum ſuo ſemine contrituram caput ſerpentis: ſicut e contrario ſerpens tam mulieris quam ſeminis ejus calcaneo insidiatur.

134. Dices. Saltem locus ille ex Cap. IV. Canticorum adductus, *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*, nihil evincit. Ergo. P. A. Quamvis concedatur, Salomonem in Cantico Canticorum figurate loqui, & ſub aliis vocabulis alia ſignificare: quæ tamen in illo dicuntur, Patres, aliique Scripturarum interpretes, communiter intelligunt de Christo, & Ecclesia ſponsa ſua. Ergo verba illa intelligi nequeunt de Deipara, ſed de Ecclesia. R. N. A. Ad *prob.* N. C. Idem Scripturæ locus plures habere potest litterales ſensus, ſimul æque ab eodem Spiritu Sancto intentos, ut non obscure indicant S. Hieronymus Comment. in Cap. III. Epist. ad Ephesios, S. Augustinus Lib. XII. Confeſs. Cap. XXXI. S. Leo M. Serm. IX. de Nativ. Domini, S. Gregorius M. Lib. I. in Ezechielem, Hom. VIII. S. Thomas I. Parte, Quæſt. I. Art. X. Nihil ergo vetat, quo minus illa eadem testimonia, quæ de Ecclesia, vel de Christo Domino ſecundum ſensum litteralem accipiuntur, in ſensu itidem litterali de Deipara quoque dicta eſse intelligantur, quæ Ecclesiæ nobiliſsimum membrum est, & cum ipso Christo tam arcta neceſsitudine conjuncta, quam est Mater cum Filio. Itaque juxta communem Sacrorum Interpretum ſensum canuntur quidem in Cantico Canticorum ſpirituales nuptiæ Christi & Ecclesiæ, ita

tamen

tamen ut etiam de particularibus ſponsis, & ſpecialis prærogativæ jure de B. V. Maria, tamquam de ſponsa omnium lectiſsima & dilectiſsima, ſermo ſit. Plures etiam antiqui doctique Interpretes totum istud Canticum de ipsa B. Virgine integro commentario explanarunt, Rupertus Abbas Tuitiensis, Alanus Magnus de Insulis, Honorius Augustodunensis, Dionysius Carthusianus, aliique.

Et Patrum authoritatem. 135. Objic. II. Authoritas Patrum. S. Basilius Epist. CCCXVII. aſserit Deiparam dubitatione quadam fluctuaſse moriente Christo, & ſcandalo jactatam, quando ſupplicio vidit affectum filium. Etenim *animam*, ait, *omnem paſsionis tempore dubitationi cuidam fuiſse ſubjectam, ſecundum Domini vocem, qui dixerat, Omnes vos ſcandalum patiemini in me.* Idem affirmat S. Cyrillus Alexandrinus ſuis in Joannem Commentariis, qui insuper ſcribit Deiparam a Christo Joanni discipulo commendatam fuiſse, ut egregius ille Mystagogus Mysterii Paſsionis altitudinem recte & idonee Deiparæ explicare poſset. II. S. Chrysostomus Hom. XXVII. & Hom. XLIV. in Matth. explicans illud: *Quæ eſt Mater mea, & qui ſunt Fratres mei?* ſcribit: *Nam quod illa* (Deipara) *facere inſtituerat, ſupervacaneæ cujusdam ambitionis erat. Quippe volebat oſtentare populo, ſe filio dominari, & in eum authoritatem exercere: cum nondum de ipso magnum aliquid imaginatione ſua ſibi proponeret. Ideo intempeſtive acceſsit. Ac vide quæso tam ipsius, quam illorum ſuperbiam.* Similia habet Tertullianus Lib. de Carne Christi, Cap. VII. III. S. Chrysostomus Hom. IV. in Matth. ait, nuntiatum prius fuiſse Virgini, conceptum iri in ejus utero filium; ne si rei penitus ignara gravidam ſe postea deprehendiſset, in ſummam perturbationem ac metum veniret: *Quippe verisimile eſt, ſi quid actum eſset, ignoraret, gravius aliquid in ſe conſulturam eſse, ac laqueo ferrove ſibi vitam erepturam; quod tantæ ferendæ ignominiæ impar eſset.* IV. Idem S. Chrisostomus Hom. XXI. in Joan. causam affert ejusmodi, cur Mater Christi ab eo postulaverit, ut aquam

in

in vinum converteret: *Volebat enim tum de illis bene mereri, tum se ipsam illustriorem per Filium facere, ac fortassis humani aliquid est passa; quemadmodum & fratres illius dicentes, Manifesta te ipsum mundo: nempe cupientes gloriam ex miraculis capere. Propterea durius illis respondit.* Suffragantur Chrysostomo Euthymius in Cap. II. Joannis, & Maximus Taurinensis, qui Hom. I. in Epiphan. Domini propterea temeritatis notam Virgini Deiparæ inurit. R. Cespitationem paucorum Patrum, qui parum commode de Deipara scripserunt, nihil officere certitudini sententiæ nostræ. Jlli enim levissimis, ac minime justis, ut paulo post ostendemus, inducti fuere rationibus ad id opinandum; ac communissimæ Patrum sententiæ, præcipue Latinorum, aperte adversantur, ut patet consideranti textus a nobis in probatione allatos, quibus nunc tota Ecclesia suffragatur.

136. Objiciuntur III. a Protestantibus prætensi Deiparæ lapsus. I. B. Virgo dubitavit in fide, quando Gabrielem Archangelum interrogavit, *Quomodo fiet istud?* II. Ex culpabili negligentia filium amisit; perditum nimis sollicite & anxie inquisivit: inventum arroganter & superbe allocuta est. III. In Cana Galileæ ambitiose miraculum a Filio suo postulavit; ideoque acriter ab illo fuit reprehensa. Joan. Cap. II. *Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea.* IV. Ambitiose Filium interpellavit tempore prædicationis, ut ostenderet populo, se Filio suo dominari. V. In morte Christi de illius Divinitate dubitavit, sicut illi prædixerat Simeon Lucæ Cap. II. *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius:* & nimis molliter ejus mortem tulit. VI. Certum est, quod Deipara Orationem Dominicam sæpius recitaverit, in qua dicitur, *Et dimitte nobis debita nostra*, id est, peccata. Ergo non fuit immunis ab omni peccato. R. hæc crimina infrunita prorsus petulantia Deiparæ affingi, præsertim hoc ævo, quo Deiparæ immunitas ab omni peccato personali Ecclesiæ judicio satis videtur eliquata. Ut vero manifestum fit omnibus, quam vana ac futilia, omnique ratione

Prætensos Deiparæ lapsus.

tione

tione destituta hic a Protestantibus objiciantur, brevi responsione singula singillatim diluemus.

137. Itaque ad I. R. N. A. Deipara nuntianti sibi Angelo conceptum prolis ac partum, credidit; modum tamen, quo res hæc perficienda erat, inquisivit. Nam, quia filii conceptio castitatis voto videbatur contraria, ad se pertinere putavit, quis esset futurus modus talis conceptionis, interrogare, & discere quid officii in eo negotio ipsa esset præstitura. Hanc fuisse mentem & fidem Virginis satis ostendunt verba Elisabeth Lucæ Cap. I. v. 45. *Beata, quæ credidisti:* & Patrum encomia, quibus idcirco Deiparam ornant. S. Irenæus Lib. XIII. adv. Hær. Cap. XXXIII. ait: *Quod Eva alligavit per incredulitatem, hoc Maria solvit per fidem, qua & altissima Mysteria statim credidit, & sine mora obediendo consensit.* S. Augustinus Serm. CCXC, alias Homil. XLIV. inter L. Cap. V. *Intelligimus Carissimi, quoniam Zacharias, quando ait, Per quid ego cognoscam hoc? Ego enim sum senex, & uxor mea progressa in diebus suis; desperando dixit, non inquirendo: Maria vero quando e contra ait, Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? inquirendo dixit, non desperando. Dum interrogavit, de promissione non dubitavit.*

138. Ad II. R. N. A. Christus sine culpa & negligentia Parentum a via deflexit. Lucæ Cap. II. v. 43. *Et non cognoverunt parentes ejus.* Quod eo facilius accidere potuit, quo ipsi minus erant solliciti; quia Filii virtutem, Divinitatem, & sapientiam exploratam habebant, nihilque sine illius voluntate evenire posse certe sciebant; quod satis significant verba illa, non superbiam, ut criminantur Sectarii, sed insignem fidem & charitatem redolentia, Lucæ Cap. II. v. 48. *Fili, quid fecisti nobis sic?* Cum vero exacto unius diei itinere, eum inter notos & amicos Maria & Joseph non invenirent, Jerosolymam regressi sunt, inquirentes illum. Quamvis enim nullius culpæ sibi conscii essent; quia tamen ignorabant, quid in tenera illa ætate Christus agere meditaretur, & an humanæ salutis negotium publice

blice aggredi vellet, merito erant ſolliciti, cavebantque, quantum in ſe erat, a Filio non ſeparari. Quod si quæras, cur Christus Mariam & Josephum certiores non fecerit commorationis ſuæ in Templo, eosque Nazarethum præire non juſserit? R. id neutiquam a Christo factum eſse, quod ab illis impediendum ſe prævideret, patefacto ſemel consilio ſuo; ſed ob majus Parentum meritum, uberiusque divinæ gloriæ incrementum. Facta enim apud notos & amicos a Deipara diligenti pervestigatione, pronum erat eos cupiditate incendi rei exitum explorandi, & quid demum Christo contigiſset: ſicque, Deo ita disponente, contigit, ut admirabilis Christi ſapientia, quam adeo Jerosolymitani Templi Doctores ſuspexerant, latius apud Nazarenos dimanaret, non absque prolixa divinæ gloriæ commendatione.

139. Ad III. R. In ea Virginis petitione nullam elucere ambitionem, ſed eximiam potius fidem & charitatem; nec verba Christi ullam reprehensionem continere: non enim verbo Matrem objurgavit, qui eam facto honoravit. Christus itaque, ut omnes intelligeremus miraculorum hujusmodi momenta altioris cujusdam providentiæ consilio temperari, (quod etsi Deipara non ignoraverit, non tamen ſatis ad aliorum uſum & utilitatem expreſserat,) utque ostenderet, miraculorum faciendorum vim parentum authoritati non eſse ſubjectam, Matri ſuæ dicenti, *Vinum non habent*, respondit, *Quid mihi & tibi eſt mulier? nondum venit hora mea.* Quæ verba non ſemper objurgationem ac reprehensionem ſignificant; ſed ſæpe indicant, ſuo judicio uſurum in re aliqua, qui ſic loquitur, nec ab alieno arbitrio pendere, aut legem imponi ſibi ſe eſse paſſurum. Certe Mariam illis verbis a Christo reprehensam non fuiſse, vel ex eo dignoscitur, quod illa obtinendi beneficii ſecura, ministros prompte omnia exequi juſserit, quæcunque Jesus dixiſset. Quare longe probabilior videtur mihi eorum opinio, qui citata verba ita interpretantur: Quid hoc ad me, vel ad te? si vinum non habent, vino non indigemus: nondum

venit

venit tempus, vivente adhuc Præcursore meo Baptista, Divinitatem meam prodigiis comprobandi. *Mulier.* Mulierem vocatam a Christo fuiſse Deiparam putat Cæsar Calino *Trattenimento Storico ſoprai Vangeli*, *Lib. IV. Cap. X.* eo modo, quo ſemetipſum Christus vocavit *Filium hominis:* ne forsitan illi, quibus ſe verum eſse Dei Filium manifestaverat, opinarentur, Deum aliquem ſub Mariæ ſchemate latitare, ſicque Christum non eſse verum hominem, ut pote non ex fœmina natum. Ven. Petrus Canisius Lib. IV. de Maria Virgine, Cap. XVIII. putat, Christum non Matris, quacum illi perbelle ſemper conveniebat, ſed aliorum causa, ſubaspere ac duriuscule respondiſse, ut contra futuros hæreticos hoc responso doceret, ſe majus habere aliquid, quam quod ex Maria ſumpsiſset; ſeque non ſolum illius, ſed & Dei Filium eſse: ac divinam quidem naturam ſine Matre, ſine tempore perfecte ſibi constare, ac etiamnum in carne libere operari: ut doceret miraculorum patrandorum authoritatem non ab humanis affectibus, neque a Matre quidem, ſed a divina virtute pendere, ſolique Deo adscribendam eſse: ut doceret, ſuum & aliorum, qui negotium Evangelicum probe administratum volunt, proprium eſse munus, ſepositis carnis affectibus, & affinium parentumque consiliis rejectis, non humana ſapere, ſed divina curare.

140. Ad IV. R. Nullum ibi peccati vestigium, objurgationem nullam deprehendi. Deipara non materna authoritate ſermonem interrupit, non in domum irruit, in qua Filius verba faciebat; ſed foris ſtabat, quærens Filium alloqui, donec quidam de turba Christum interpellantes admonuerunt eum, Matrem, & consanguineos foris expectare. Christus occasione hac utendum ratus, respondens dixit ad illos Lucæ Cap. VIII. v. 21. *Mater mea, & Fratres mei hi ſunt, qui verbum Dei audiunt, & faciunt.* Ut circunstantes doceret, propter consanguineos Dei opus intermittendum non eſse, potiorique apud ſe loco eſse homines charitatis operibus deditos, quam consanguineos ſuos, ip-

ſam-

samque Matrem, si ſolus in ea Maternitatis titulus ſpectetur.

141. Ad V. R. Hæc absque ullo prorsus fundamento dici: ſiquidem Simeon gladium illi prædixerat, non infidelitatis & dubitationis, ſed compaſsionis; quia ob mortem Christi ſummo dolore erat afficienda. Quamvis autem acerbiſsimo tunc doloris gladio fuerit transfixa, nihil tamen invicta animi fortitudine, & cœlesti robore virginei pectoris indignum egit. Unde exsibilandi ſunt, qui insanarum matrum pro filiis in pari causa intemperias ad Sacrarium Spiritus Sancti transferre, ac dicere non verentur, Deiparam in morte Filii ſpasmo correptam, exanimem fere prope Crucem corruiſse, unguibus ac digitis genas dein laceraſse, capillos vulsiſse, pugnis contudiſse pectus, vicina loca vociferationibus atque ejulatu compleſse, multaque in Judæos ac Judam proditorem intorsiſse. Perspectum habebat Virgo, hanc eſse debitam Deo ſatisfactionem pro expiandis hominum peccatis: nec aliam ob causam descendiſse Verbum divinum in terras, & carne indui voluiſse, quam ut per ignominiam Ccrucis homines e captivitate dæmonis liberaret. Itaque conformabatur agnitæ Dei voluntati, quia gratiæ plenitudinem a Deo obtinuerat: immo ipsa ſuis manibus, si oportuiſset, ad explendam Dei voluntatem, filium crucifigere parata fuiſset; quandoquidem virtute & obedientia excellentior erat Abrahamo. Admirabilem hanc Virginis constantiam egregie pro more ſuo describit S. Ambrosius Epist. XXV. *Maria Mater Domini ante Crucem Filii ſtabat. Nullus me hoc docuit, nisi Sanctus Evangeliſta. - - - Sed nec Maria minor, quam Matrem Chriſti decebat. Fugientibus Apoſtolis ante Crucem ſtabat, & piis ſpectabat oculis Chriſti vulnera, quia expectabat non pignoris mortem, ſed mundi ſalutem. - - - Hanc imitamini Matres ſanctæ, quæ in unico filio dilectiſsimo tantum maternæ virtutis exemplum edidit.*

142. Ad VI. C. A. N. C. Verba illa, *Dimitte nobis debita noſtra*, protulit Deipara pro aliis, ac pro tota Ecclesia: pro ſe vero gratias potius pro acceptis benefi-

neficiis agebat, eorumque perpetuam durationem postulabat. Neque majus nobis negotium facessunt, qui Confessarium ordinarium S. Joannem Evangelistam, extraordinarium vero, priori nimirum absente, S. Jacobum Jerosolymitanum Episcopum Deiparæ obtrudunt, a quibus in Sacramentali confessione expiaretur. Hujus enim perabsurdæ opinionis patroni B. Albertus Magnus super *Missus est*, Quæst. XXXIX. XL. XLIII. Dionysius Carthusianus Lib. III. de laudibus Deiparæ, Pelbartus de Temesvar Lib. VII. Stellarii, Parte I. Art. II. Cap. III, nimium quantum ab Apostolorum ævo remoti fuere; ideoque nullam merentur fidem, cum nullum idoneum testem rei hujus ante hac inauditæ proferre valeant. Putant quidem isti, Deiparæ confessionem non fuisse peccatorum, sed beneficiorum Dei, & suæ incongruitatis ad magnitudinem eorum, aut tantum sub conditione se accusasse, si v. g. in tali opere per negligentiam deliquisset. Verum quam incongrue hæc dicantur, nemo non videt. Cuilibet enim exploratum est, Sacramentum Pœnitentiæ administrari non posse deficiente materia remota, quam peccata personalia constituunt: ignorantiam vero affingere Deiparæ, ut posset confiteri; vel dicere eam confessam fuisse solum conditionate, repugnat manifeste eminentissimæ Virginis perfectioni, quæ in omni opere suo perfecte cognoscebat, quid secundum rectam rationem fieri posset, & oporteret: nihilque agebat, quod Deo gratum acceptumque fore certo non existimaret.

Et rationem Theologicam.

143. Objic. IV. Ratio. Deipara habuit fomitem peccati. Ergo experta est motus sensualitatis antevertentes plenam quidem & perfectam, non tamen omnem deliberationem rationis. Atqui hi motus semideliberati sunt peccaminosi, quia levem aliquam malitiam continent. Ergo Deipara non caruit omni peccato personali. Antequam respondeam, noto I. quod fomes peccati sit inordinatus motus appetitûs sentientis, præveniens rationem, inclinans, & alliciens voluntatem ad aliquid contra rectam rationem. Noto II. triplicem

plicem eſse Catholicorum Doctorum ſententiam. I^{ma} est Alexandri de Hales, qui peccati fomitem in Deipara penitus extinctum fuiſse aſserit, quam primum in utero matris ſanctificata est. II^{da} est B. Alberti Magni, & S. Thomæ, qui censent, post primam ſanctificationem remansiſse in B. Virgine peccati fomitem, ſecundum eſsentiam, perpetuo tamen ligatum ſeu impeditum, ne in ullum inordinatum motum prodiret; in ſecunda vero ſanctificatione, quæ contigit in conceptione Christi, fuiſse omnino ſublatum. III^{tia} eaque nunc communiſsima cum Suario, Toleto, Vega, Catharino, Canisio, Vasquio, Valentia &c. tenet, peccati fomitem in Deipara nec ligatum umquam fuiſse, quasi revera in illa aliquamdiu manserit; nec etiam extinctum aut ſublatum, quasi aliquando in ea præceſserit; ſed nullo umquam modo in Virgine extitiſse. Ratio tribus his ſententiis communis, est voluntas Dei manifestata nobis per Scripturas, & Sanctos Patres, qui dicunt Deiparam immaculatam eſse, puriſsimamque: nihil eam cum terrenis affectionibus commune habuiſse, Angelis ac Seraphinis puriorem fuiſse &c. Et quamvis Deus, relicto etiam fomite, potuiſset omnem culpam impedire in B. Virgine; cum tamen omnia ſapientiſsime & ſuaviſsime provideat, & fini idonea media accommodet, longe connaturalius Deiparam ab omni fomite, atque inordinato motu liberam fecit: quia moraliter impoſsibile est pati inordinatos motus, & ne venialiter quidem ac ſubreptitie umquam delinquere. Ex his jam habetur responsio ad propositum argumentum. Nego enim Antecedens, & Conseq. Quamvis enim, quod a nobis nequaquam conceditur, datus fuiſset aliquando fomes peccati in Deipara, ligatus tamen fuiſset, ne in ullum motum inordinatum ac rationi contrarium, etiam ſemideliberatum, prodiret.

CON-

CONTROVERSIA II.

AN DEUS SIT AUTHOR PECCATI?

CONTRA LIBERTINOS, CALVINUM, ZWINGLIUM, BEZAM.

Impia Novatorum doctrina.

144. Simon Magus, hæreticorum omnium Partriarcha, Deum ea ratione peccatorum nostrorum causam esse dixit, quod eam naturam nobis dederit, quæ non possit non peccare. Hinc Vincentius Lerinensis, in aureo suo Commonitorio adversus profanas vocum novitates, de eodem scribit Cap. XXIV. *Quis ante Magum Simonem, Apostolica districtione percussum, a quo vetus ille turpitudinum gurges, usque in novissimum Priscillianum, continua & occulta successione manavit, authorem malorum, id est, scelerum, impietatum, flagitiorumque nostrorum ausus est dicere Creatorem Deum?* Cerdonistæ, Marcionistæ, Manichæi, eorumque propago Priscillianistæ & Albigenses, primariam peccati causam Deum malum esse voluerunt. Sæculo II. Florinus, quem edito libro acerrime impugnavit. S. Irenæus Lugdunensis Episcopus, quamvis unicum solummodo Deum, eumque bonum admitteret, ausu tamen plus quam hæretico Deum fecit peccati authorem, teste Eusebio Lib. V. Hist. Eccles. Cap. XIX. Florinum secuti sunt Joannes Wickleffus, Quintinus Sartor Picardus, Libertinorum sectæ conditor, Ulricus Zwinglius, Martinus Bucerus, Petrus Martyr sive Vermilius, Joannes Calvinus, Theodorus Beza, Philippus Melanchton, qui in Cap. VIII. Epist. ad Rom. dicit, sic esse opus Dei Davidis adulterium, & Judæ proditionem, ut Pauli vocatio. Retractavit tamen hanc insaniam Melanchton in libro de Locis communibus.

A qua excusari nequit Calvinus.

145, Equidem Calvinus tum alibi, tum in Admonitione adversus Libertinos longa disputatione probare nititur, Deum non esse authorem peccati, eumque a turpissima hac nota purgare nervis omnibus contendunt Calviniani: sed frustra sunt, atque id solum evincunt, Calvinum pro more suo sibi non constare, ac pugnantia loqui. Cum Quintinistis depugnans,

gnans, negat ille Deum eſse authorem peccati: At vero contra Catholicos disputans aperte eam insaniam docet. Certe Lib. I. Institutionis, Cap. XVIII. Paragr. III. antea locutus de gravisſimis ſceleribus, de incestu Absolonis, de Apostasia decem Tribuum, de rabie Judæorum in Christum furentium, hæc ſubjungit: *Et jam ſatis aperte oſtendi, Deum vocari omnium eorum authorem, quæ iſti Cenſores volunt otioso tantum ejus permiſsu contingere.* Præterea manifeste id ex toto Calvinianæ doctrinæ ſystemate neceſsario fluxu consequitur. Calvinus enim docet I. Deum non ſolum velle fieri, ſed etiam ab æterno decreviſse, ut fierent quæcunque patrantur ab hominibus peccata, quamvis non prævisa determinatione voluntatis humanæ; cum juxta Calvinum Deus præsciat futura, quia ipse decrevit ut fierent. II. Deum non ſolum ab æterno decreviſse, ut patrarentur quæcunque fiunt ab hominibus peccata; verum etiam imperaſse Satanæ, & improbis hominibus, ut nos ad peccandum inducant: eosque ad hoc a Deo inclinari, urgeri, impelli. Cum enim Deus in impio Calvini ſystemate, ante omnem prævisionem demeritorum, absolute decreverit aliquibus infligere pœnas æternas: in hac vero providentia nemini hæ pœnæ actu infligantur, nisi ob commiſsa peccata, neceſsarium est, ut Deus reprobos in peccandi neceſsitatem detrudat; alias periculo ſe exponeret non obtinendi effectum reprobativi ſui decreti. III. Deum operari in mentibus impiorum, & per eos, ut ſua instrumenta: ipsum, tamquam primam causam, facere ea omnia, quæ respectu hominum quidem ſunt, & dicuntur vera peccata; respectu Dei vero ſunt opera bona & justa, eoquod homines mala intentione, Deus autem optima mente, bonoque consilio illa omnia faciat. IV. Deum positive excæcare, indurare homines: eos occulta quadam vi incitare, movere, neceſsitare ad omnia flagitiorum genera perpetranda. Ex quibus manifesta consecutione deducitur, juxta Calvinum, Deum eſse flagitiorum omnium authorem & causam. Jlle enim, omnium prudentum judicio, est moralis causa, & prima-

rius author peccati, qui physice & effective, tamquam principale agens, illud ponit: qui incitat, impellit, necessitat ad peccatum: qui utitur creatura tamquam mero instrumento: qui efficaciter procurat, ut quis peccet. Atqui juxta Calvinum, talis est Deus. Ergo juxta Calvinum Deus est moralis causa & author peccati. Vide Card. Bellarminum Lib. II. de Amissione gratiæ & statu peccati, Cap. III. & Becanum, in Manuali Lib. III. Cap. V.

Deum non esse peccati authorem docent Scripturæ

146. Conclusio. Deus non est author & causa peccati. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Psal. V. v. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Sapientiæ Cap. XIV. v. 9. *Odio sunt Deo impius & impietas ejus.* Ecclesiastici Cap. XV. v. 21. *Nemini mandavit impie agere.* Ezechielis Cap. XVIII. v. 23. *Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus?* Oseæ Cap. XIII. v. 9. *Perditio tua Israel*, (id est, ex te,) *tantummodo in me auxilium tuum.* I. ad Thessalon. Cap. IV. v. 3. *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* II. Petri Cap. III. v. 9. *Nolens aliquos perire.* Jacobi Cap. I. v. 13. *Nemo cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.*

Patres.

147. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Justinus in Dial. cum Tryphone ait: *Illud quoque ante docui, Deum non esse causam, cur ii, quorum peccata ante cognita sunt, sive Angeli, sive homines improbi efficiantur; sed sua quisque culpa tales sunt.* S. Irenæus in Lib. adversus Florinum, apud Eusebium Lib. V. Hist. Eccles. Cap. XIX. *Ista dogmata, Florine, ut tecum agam humanius, sanæ doctrinæ & sententiæ non sunt. - - - Ista dogmata ne hæretici quidem, qui erant ab Ecclesia exturbati, umquam affirmare audebant. Ista dogmata Presbyteri, qui ante nos fuerunt, quique erant Apostolorum discipuli, minime tibi tradiderunt.* Eusebius Cæsariensis Lib. VI. Præparat. Evang. Cap. V. *Impius profecto judicabitur, immo vero pessimus omnium, qui a Creatore universi alios ad adulteria, alios ad rapinas, alios ad alia vitia*

tia impelli arbitretur. Unde sequitur, aut hæc peccata non esse, aut peccandi causam in Creatorem referri. S. Basilius in Hom. *Quod Deus non est author malorum*, scribit: *Revera mente & prudentia privatus est, qui dicit Deum non esse. Consimilis vero huic est, & nihilo inferior dementia: qui dicit Deum malorum esse authorem. Æquale enim ipsorum peccatum esse judico, propterea quod utrique Deum esse negant; alter quidem omnino non esse dicens, alter vero non bonum esse decernens. Si enim malorum author est, nimirum non bonus est. Quare utrimque negatio est Dei.* S. Augustinus Lib. XIII. de Trinit. Cap. XII. *Modus autem iste, quo traditus est homo in diaboli potestatem, non ita debet intelligi, tamquam hoc Deus fecerit, aut fieri jusserit; sed quod tantum permiserit, juste tamen.* Et Lib. V. de Civit. Dei, Cap. IX. *Sicut omnium naturarum Creator est, ita omnium potestatum dator, non voluntatum. Malæ quippe voluntates ab illo non sunt; quoniam contra naturam sunt, quæ ab illo est.* Idem libros III. scripsit de Libero arbitrio, ea potissimum de causa, ut ostenderet Deum non esse authorem peccati. S. Prosper Aquitanus in Responsione ad Capitula Gallorum, Cap. XIV. *Infidelitas non credentium Evangelio, nequaquam ex Dei prædestinatione generatur. Bonorum enim Deus author est, non malorum.* S. Fulgentius Lib. I. ad Monimum, Cap. XIII. *Potuit Deus, sicut voluit, prædestinare quosdam ad gloriam, quosdam ad pœnam. Sed quos prædestinavit ad gloriam, prædestinavit ad justitiam: quos autem prædestinavit ad pœnam, non prædestinavit ad culpam. Posset enim peccatum aliquod ex prædestinatione Dei esse, si posset aliquis hominum juste peccare. Nullus autem hominum juste peccat, quamvis eum Deus juste peccare permittat.* Idem communi consensu asserunt reliqui Patres, Origenes Lib. IV. contra Celsum. S. Athanasius in Orat. contra idola. S. Epiphanius Hær. LXVI. S. Chrysostomus Hom. III. in Gen. & Hom. XXIII. in Acta Apost. S. Gregorius Nazianz. Orat. I. in Julianum. Theodoretus in Epitome divin. Decret. Cap. de Antichristo. S. Damasce-

mascenus Lib. IV. de Fide Orthodoxa, Cap. XX. Tertullianus Lib. adv. Hermogenem. S. Ambrosius Lib. de Paradiso, Cap. XV. & Lib. II. de Cain & Abel, Cap. IX. S. Hieronymus in Cap. I. Epist. ad Ephesios. S. Gregorius M. Lib. II. Moralium, Cap. XXI. & Hom. IX. in Ezechielem &c.

Concilia. 148. Prob. III. Authoritate Conciliorum. Arausicanum II. Capit. XXIII. ait: *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Quando autem id faciunt, quod volunt, ut divinæ serviant voluntati, quamvis volentes agant, illius tamen voluntas est, a quo & præparatur, & jubetur quod volunt.* Et Capit. XXV. *Aliquos vero ad malum divina potestate prædestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Tridentinum Sess. VI. Canone VI. *Siquis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere; sed mala opera, ita ut bona Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie & per se, adeo ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema sit.*

Ac sana ratio id dictat. 149. Prob. IV. Ratione Theologica, eaque multiplici. I^ma est. Deus non potest velle, desiderare, aut præcipere id, quod ipsius naturæ omnino contrarium est, quodque ipse maxime execratur. Atqui peccatum naturæ divinæ omnino contrarium est; eoquod natura Dei sit bonitas infinita, peccatum vero summa sit malitia. Ergo cum inter Deum & peccatum nulla sit proportio, sed maxima contrarietas, Deus non potest velle, desiderare, aut præcipere peccatum. II. Deus non potest ex animo velle & desiderare ut fiat id, quod diserte, serio, ac severe prohibet fieri: Deus enim habere non potest voluntates inter se contrarias. Atqui Deus diserte, serio, ac severe prohibet peccata, ut Scripturæ sacræ innumeris locis testantur. Ergo. Neque dicas, Deum velle peccatum, non sub ratione mali, sed ex bono fine: præterquam enim, quod etiam homo peccatum non velit sub ratione mali, quando obje-

objectum voluntatis est turpe, bonus finis neque excusat, neque impedit malitiam voluntatis. Nemo enim potest recte appetere adulterium, aut mendacium, etiamsi bono fine se dicat illud appetere, v. g. ad declinandum gravissimum incommodum. III. Nemo, nisi tyrannus, punit illud, quod ipsius voluntate ac consilio factum est. Atqui Deus punit peccata hominum, & quidem gravissimis suppliciis, tam in hac quam in altera vita. Ergo peccata hominum non fiunt voluntate ac consilio Dei. Neque dici potest, Deum punire peccata ad manifestandam justitiam suam: nam hoc Tyrannorum proprium est, eo fine velle alios delinquere, ut possit in iis puniendis libidinem suam explere. IV. Si Deus vellet hominem peccare, sequeretur aperta contradictio, hominem nimirum non peccare quando peccat. Ergo. P. A. Qui voluntatem suam cum divina voluntate conformat, non peccat; eo quod illa actio conformis sit voluntati divinæ, quæ est summa perfectionis regula: ideoque nullatenus peccarunt Judæi spoliantes Ægyptum, sicut Abraham immolare volens filium suum Isaac. Sed qui peccatum committit, conformaret suam voluntatem cum divina; quia juxta Calvinum Deus vult ab illo committi peccatum. Ergo qui peccatum committit, non peccat. Ergo frustra venit Christus in hunc mundum ad peccata tollenda. Ergo peccatum nihil est nisi falsa opinio, ut contendunt Libertini. V. Si Deus vult peccata perpetrari, sequitur, eos qui aliena diripiunt, vel adulteria & homicidia perpetrant, templa & altaria evertunt &c. non tantum non peccare, sed bene etiam atque honeste agere: e contrario eos solos peccare, qui hæc fieri prohibent. Nam priores illi conformant se divinæ voluntati; posteriores vero directe obsistunt, quia vetant ea fieri, quæ Deus absolute vult fieri. VI. Si Deus vellet peccata ab hominibus perpetrari, eosque ad peccandum urgeret, impelleret, necessitaret, ipse Deus gravissime peccaret. Atqui hoc implicat. Ergo. P. M. Hæc voluntas Dei foret mala, utpote contraria Sanctitati & essentiæ Dei, quæ omne peccatum

necesſario execratur, & prohibet. Ergo eſset peccaminosa: ubi enim est voluntas mala, ibi peccatum est Prob. etiam minor propositio. Peccare est deficere, ac recedere a regula legis æternæ, quæ est ipsa divina Sapientia. Atqui Deus deficere nequit; alias non eſset Ens ſummum & infinite perfectum: neque recedere potest a divina Sapientia, quæ cum Deo identificatur. Ergo implicat Deum peccare. Hæc certe tam perspicua, tam evidentia ſunt, ut Calviniana hæc doctrina merito amentiſsisima amentia, atque insaniſsimus furor ſit appellanda.

Argumenta contraria refutantur.

Neque contrarium evincunt Scriptura. 150. Objicitur I. Generatim Authoritas Scripturarum. In Scripturis divinis frequenter occurrunt textus, qui si in litterali ſensu ſumantur, Deum peccati authorem eſse dicunt. Ergo cum Scriptura in ſensu litterali ſumi debeat, dicendum est, Deum eſse authorem peccati. R. I. Retorquendo. In Scripturis clariſsimi atque innumeri textus dantur, a nobis Num. CXLVI. laudati, qui probrum hoc a Deo removent, causamque peccati non aliam designant, quam liberum hominis arbitrium. Ergo cum Scriptura in litterali ſensu ſumenda ſit, dici debet ipsum hominem eſse causam peccati. R. II. Nisi Deum etiam velimus humanis affectibus agi, & corporeum eſse, Scripturam non in proprio, ſed figurato ſensu ſumendam eſse, quando id vel irrefragabilis authoritas, vel ratio manifesta evincit, ut in præsenti controversia accidit. Hinc S. Augustinus Lib. III. de Doctrina Christiana, Cap. XVI. ſcribit: *Si præceptiva locutio eſt aut flagitium aut facinus vetans, aut utilitatem aut beneficium jubens, non eſt figurata. Si autem flagitium aut facinus videtur jubere, aut utilitatem aut beneficentiam vetare, figurata eſt.* Præterea ex Jllustriſsimo Scipione Maffejo Hist. Theolog. Lib. I. Cap. III. observo, duriusculas illas Scripturarum locutiones continuo emolliri, si quis noverit hebraicos eſse hos modos loquendi, qui aliud ſonant, aliud

aliud ſignificant: consuetudinem item omnia Deo tribuendi, tamquam causæ primæ, feciſse ut Hebræi phrases adhiberent, quibus non raro Deo videantur adscribi ea, quæ non nisi ab hominum perversitate procedunt. Sapienter S. Augustinus monet Lib. de vera Religione, Cap. L. *Habet omnis lingua ſua quædam propria genera locutionum, quæ cum in aliam linguam transferuntur, videntur absurda.* Hebraicum idioma & Syriacam dialectum qui callent, optime norunt quam asperos habeat loquendi modos, quamque ab eorum, qui Occidentis plagas incolunt, cogitandi ratione alienos. Non ſuppetunt Hebræis verba, quæ certas explicent præcisiones, aut recte distinguant agere & pati: carent non nullis temporibus, neque infrequenter tempus unum alteri ſurrogant: eodem utuntur vocabulo ad res affines quidem, at differentes: neque desunt iis verba & nomina, quorum ſignificationes complures non diversæ modo ſunt, ſed etiam oppositæ. Expreſsiones ſæpe adeo ſunt hyperbolicæ, ut ad litteram ſpectatæ mutare videantur ſignificatum; peccatum enim irremiſsibile idem interdum est, quod difficulter condonabile, odiſse idem ac minus amare &c. Novum usque adeo Testamentum, tametsi maxima ſaltem ex parte Hebraice ſcriptum non fuerit, Hebraismorum plenum est; tum quod veteris Testamenti effata ſæpe repetat: tum quod ab Hebræis concinnatum ſit.

151. Objic. II. Prædestinatio impiorum. Deus ab æterno prædestinavit, ſeu efficaciter decrevit & absolute peccata omnium hominum. Ergo est author peccati. P. A. Gen. Cap. XLV. v. 8. ait Joseph ad fratres: *Non veſtro consilio, ſed Dei voluntate huc miſsus ſum.* Et Cap. L. v. 19. *Nolite timere: Num Dei poſsumus resiſtere voluntati?* Act. Cap. II. v. 23. *Hunc definito consilio & præscientia Dei traditum* (Christum) *per manus iniquorum affigentes interemiſtis.* Act. Cap. IV. v. 27. *Convenerunt enim vere in Civitate iſta adversus Sanctum puerum tuum Jesum, quem unxiſti, Herodes, & Pontius Pilatus cum Gentibus & populis Israel, facere quæ manus tua*

Prædeſtinatio impiorum.

tua & consilium tuum decreverunt fieri. Ergo Deus prædestinavit, seu efficaciter & absolute decrevit peccatum fratrum Joseph, & Judæorum. R. N. A. Ad *prob.* C. A. N. C. Deus prædefinivit profectionem Josephi in Ægyptum, benevolentiam & charitatem illius erga fratres, patientiam Christi, & redemptionem humani generis, supposita malitia fratrum Josephi, & Judæorum, quam ab æterno præsciebat quidem, & permittere decreverat, minime tamen prædefiniverat. Hinc verba Josephi ad fratres hunc habent sensum: Non vestro consilio, sed Dei providentiæ, causam ingressus mei in Ægyptum adscribo; Deus enim malitiam vestram prævisam in bonum usum convertit, ut salvos facerem multos populos, fame alias morituros. Jllud vero, *Num Dei possumus voluntati resistere?* ad solum Josephum referendum est, de se in numero multitudinis loquentem ea de re, quæ ad omnes pertinet Deum vere timentes. Hebraicus enim textus, cui consonat Græcus & Chaldæus ita habent: *Nolite timere, nam sub Deo ego sum.* Id est, nolite putare, me illatæ injuriæ ultorem futurum; Deum enim timeo, & illi subjectus sum: atque ideo illum imitari, eique obedire debeo. Cum igitur Deus occasione vestri criminis tanta bona mihi contulerit, non possum vobis irasci, ne ingratus erga Deum videar.

152. Dices I. Deus prædefinivit mortem Christi, & redemptionem humani generis. Ergo Deus ab æterno prædefinivit causam mortis Christi. Sed causa mortis Christi fuit peccatum Judæorum. Ergo Deus prædefinivit peccatum Judæorum. P. C. Qui absolute vult effectum aliquem, absolute vult etiam causam, sine qua effectus ille non daretur. Ergo. R. C. A. N. C. Ex antecedente plus non infertur, quam quod Deus decreverit permittere peccatum Judæorum; minime vero quod illud prædefiniverit, vel præordinarit. Aliud autem est permissio peccati, quæ a Deo ordinatur ad finem bonum, ad manifestandas nempe mortalibus divinas suas perfectiones, justitiam, vel misericordiam; aliud est præordinatio peccati, quæ a Deo fieri non

potest,

potest eoquod nequeat velle aliquid turpe & inhonestum. Ad *probat.* D. A. Qui absolute, & nulla facta suppositione vult effectum, vult etiam causam, C. A. Qui facta suppositione, & sub conditione ab alio purificanda vult effectum, hoc ipso vult etiam causam, N. A. Deus juxta nostrum concipiendi modum, post præscientiam peccati Judæorum, quod permittere statuit, prædefinivit mortem Christi; adeoque non nisi facta suppositione, quod Judæi ex propria malitia sint Christum interfecturi.

153. Dices II. Si Deus peccata non præordinat, sed tantum permittit, hæc permissio fieret Deo nolente, aut volente: si Deo nolente; Deus omnipotens non est, qui peccatum impedire nequeat: si volente; ergo peccata fiunt Deo volente, ut contendit Calvinus. R. Permissio peccati, eoquod sit bona, Deusque illa utatur ad manifestationem divinarum perfectionum suarum, fit Deo volente: peccatum vero ipsum, quia semper malum est omni honestate carens, fit Deo non volente. Quod si inferas: Ergo peccatum ipsum fit Deo nolente. Nego illatum. Inter velle & nolle datur medium, nimirum non velle.

154. Dices III. Si Deus prohibendo peccata non vellet ea fieri, nullum umquam comitteretur ab hominibus peccatum. Atqui plurima committuntur quotidie. Ergo falsum est, quod Deus non velit ea fieri. P. M. Dei voluntati nemo potest resistere. R. D. M. Si Deus non vellet ea fieri, voluntate absoluta & efficaci, id est, si positive nollet ea fieri, C. M. Si Deus non vellet ea fieri, voluntate seria quidem, non tamen efficaci & absoluta, N. M. Deus voluntate seria, & beneplaciti quantum est in se, non vult peccata fieri, sed omnes cupit salvos fieri: non tamen idcirco liberum hominibus adimit arbitrium, quo bene vel male utentes justissime judicentur. Vult igitur Deus aut peccata non fieri; aut si fiant, justissimas pœnas expetere.

155. Dices IV. Deus vult pœnam, quam infligit. Atqui peccatum sæpe est pœna alterius peccati. Ergo

Deus ſæpe vult peccatum. P. m. Peccatum ſæpe eſse pœnam alterius peccati testatur S. Augustinus Lib. V. contra Julianum, Cap. V, immo ipse Apostolus ad Rom. Cap. I. v. 28. *Propter quod tradidit illos Deus in reprobum ſensum, ut faciant ea quæ non conveniunt.* R. C. M. N. m. Peccatum est pœna alterius peccati improprie tantum ac consecutive, quatenus nimirum Deus in pœnam prioris peccati homini gratiam efficacem denegat, ſicque homo a Deo desertus facile iterum in priora ſcelera relabitur: aut etiam quatenus ex peccato alia mala consequuntur, v. g. tristitia, remorsus conscientiæ, infamia, valetudo infirma &c. quæ omnia veræ pœnæ rationem habent. Quare ipsum peccatum pœna dici non potest ratione ſui, ſed tantum ratione mali annexi, aut derelictionis & desertionis. Neque quidquam Catholicæ veritati contrarium ex Augustini libris contra Julianum exculpi potest. Augustinus enim Julianum non reprehendit, quod dixerit Deum tradere deserendo; ſed I. Quia dixerat Julianus hominem a Deo non deseri in pœnam alterius peccati. II. Quod per ly *deserere* non intellexerit destituere, ſeu non juvare cadentem, ſed permittere ut quis hæreat in desideriis, in quibus jam erat; cum tamen *tradi in desideria* aperte ſignificet, permittere ut in aliquo ſint desideria prava, illisque consentiatur. III. Quia Julianus desertionem Dei non accepit pro destitutione auxilii efficacis, ſed pro ſimplici tolerantia & patientia Dei.

Finis creationis eorumdem. 156. Objic. III. Finis creationis impiorum. Deus impios creat ad ſempiternum interitum, ut in illis puniendis divinam ſuam justitiam exerceat. Ergo Deo volente ac decernente fiunt peccata. P. A. Proverb. Cap. XVI. dicitur: *Universa propter ſemetipsum operatus eſt Dominus; impium quoque ad diem malum.* Ad Rom. Cap. IX. *An non habet poteſtatem figulus facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?* Exodi Cap. IX. v. 16. *Idcirco autem posui te* (Pharaonem) *ut oſtendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra.* Et ad Rom. Cap. IX. de eodem Pharaone dicitur:

citur: *In hoc ipsum excitavi te, ut oſtendam in te virtutem meam.* R. D. A. Deus impios creat ad ſempiternum interitum, ante prævisionem absolutam demeritorum, N. A. Consequenter ad illam, C. A. N. C. Alicui ante demeritorum absolutam prævisionem ſupplicium decernere, non justitia est, ſed injustitia: ſicut injustitia est ſine demerito aliquem ſuppliciis afficere, ut docet S. Augustinus Epist. CVI. nunc CLXXXVI. ad Paulinum: *Quemquam immeritum, & nulli obnoxium peccato ſi Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur.* Deus igitur dicitur creare impios ad diem malum, quia creat illos cum æterno decreto eos damnandi, ſed præsupponente absolutam prævisionem demeritorum, quæ ipse Deus facturus non est, ſed ſolum permiſsurus: quæ ipse non præparavit, ſed ſolum permittere decrevit ab æterno, ut in tempore justitiam & potentiam ſuam demonstret in puniendis malis meritis, quorum non est author, ſed justus ultor. Deus fecit vasa quædam in contumeliam ex materia damnata & contumeliosa, non pro voluntate ſua, ſed pro conditione materiæ: non antecedenter, ſed consequenter ad absolutam demeritorum prævisionem. Nec majorem difficultatem habet illud, quod de Pharaone Exodi Cap. IX, & ad Rom. Cap. IX. dicitur; teste enim Augustino Quæst, XXXII. in Exodum, habet hunc ſensum: Ubi primum malus & impius effectus es, potui tibi regnum cum vita eripere: malui tamen in vita te diutius conservare, ut malitia tua, quam non feci, ſed ſolum permisi, uterer ad probationem populi mei, & potentiæ meæ in tuo ſupplicio demonstrationem. Deus igitur non facit malos, ſed illis utitur ad bonum electorum: neque creat, ut mali ſint, ſed creatos permittit fieri malos: neque malos effectos patitur ut pejores fiant, & malitiam ſuam augeant; ſed ut vitio ſuo in malitia obstinati bonos exerceant, vel debito ſupplicio affecti admoneant, omnesque agnoscant, quanta ſit ira & potentia Dei in ſceleribus vindicandis.

157. Dices I. Deus non ambiguo fine condidit reprobos. Ergo ab æterno decrevit, ut enormia commit-

mitterent ſcelera, & in impietate ſua perseverarent. R. C. A. N. C. Deus omnes creaturas rationales ad majorem ſuam gloriam condidit, ſerio desiderans, quantum est in ſe, ut omnes ad agnitionem veritatis perveniant, & æternam ſalutem consequantur. Neque hæc ſeria Dei voluntas, quamvis affective tantum respectu omnium, non effective efficax fuerit, frustranea dici potest. Siquidem idcirco ex hoc desiderio ſalutis omnium conceſsit Deus omnibus gratias vere ſufficientes, quibus adjuti æternam ſalutem consequi omnes poſsent, si vellent. Quod si vero homines nollent mandata ſervare, & ſalutem adipisci, ficque misericordiam Dei commendare: voluit ut justitiam Dei punientis experirentur, fieretque de illis voluntas Dei consequens prævisionem absolutam consummatæ impietatis eorum, qui neglexerunt implere voluntatem Dei antecedentem eorum demerita. Ad hunc autem finem obtinendum nullo opus est decreto prædefinitivo, quo Deus efficaciter velit ſcelera patrari; ſed ſola ſufficit præscientia cum decreto permittendi, ſeu non impediendi ea ſcelera.

158. Dices II. Deus debuit manifestare hominibus, posito quod creaturas condere voluerit, divinas ſuas perfectiones, misericordiam præcipue & justitiam. Ergo ab æterno decrevit lapsum & interitum plurimorum hominum. P. C. Si nulla creatura in culpam lapsa fuiſset, non eſset qui juste puniri, aut misericorditer liberari poſset. Ergo Deus ab æterno prædefinire debuit lapsum & interitum plurimorum. R. C. A. N. C. Ad *probat*. D. A. Non eſset qui misericorditer liberari poſset, liberatione reparativa, C. A. Præservativa, N. A. Quamvis nulla creatura in culpam lapsa fuiſset, Deus tamen misericordiam ſuam apertiſsime demonstraſset creturas a lapsu præservando, easque tot beneficiis cumulando: justitiam etiam ſuam manifestaſset coronando bene merentes, & promiſsiones ſuas adimplendo. Quin immo justitiam vindicativam luculenter ostendiſset comminando prævaricatoribus legis acerbiſsima ſupplicia. Quamvis enim nulla creatura, ut-

pote

pote ſingulari Dei gratia a peccatis præſervata, vindicem Dei manum experta fuiſset; ob infinitam tamen Dei minantis & loquentis potentiam atque authoritatem, nullus dubio locus fuiſset, Deum & ſcelera omnia execrari, & justiſsimas de illis pœnas, si quæ patrarentur, exacturum eſse.

159. Objic. IV. Incitatio ad peccatum. Deus impellit, atque incitat homines ad peccatum, tum per ſe, tum per alios, quibus tamquam instrumentis utitur. Ergo. P. A. I^mo. Lib. II. Regum, Cap. XXIV. dicitur: *Commovit* (Dominus) *David dicentem in eis: Vade, numera Israel & Judam.* II. Psal. XLIII. *Declinaſti ſemitas noſtras a via tua.* III. Lib. III. Regum, Cap. XXII. *Dixit Dominus:* (diabolo) *Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita. - - - Dedit Dominus ſpiritum mendacii in ore omnium Prophetarum.* IV. Matth. Cap. VI. *Et ne nos inducas in tentationem.* V. Lib. II. Regum, Cap. XVI. *Dominus præcepit* (Semei) *ut malediceret David.* VI. Psal. CIV. *Convertit cor eorum* (Ægyptiorum) *ut odirent populum ejus.* VII. Lib. III. Reg. Cap. XI. & XII. item Lib. IV. Cap. IX. & X. rebellio Jeroboam contra Roboamum, & Jehu contra Achab dicitur a Deo fuiſse. Ergo. R. N. A. in ſensu ab adversariis intento. Triplici modo Deus dici potest hominem impellere & incitare in ſensu tropico & figurato ad peccatum, ut observant Card. Bellarminus Lib. II. de Amiſsione gratiæ & ſtatu peccati, Cap. XIII. Et Simonnet Tract. V. de Peccatis, Disput. I. Art. VI. Ac I^mo quidem permittendo homines male agere, pravamque eorum voluntatem non impediendo. Cum enim ſine permiſsione Dei nihil fieri poſsit; ea vero quæ Deus post prævisionem permittere vult, certiſsime ſint eventura, hoc ipso quod peccatum hominis non impediat, in ſensu quodam tropico ac figurato dici potest homines ad peccatum impellere & incitare: ſicut tropice indurare aliquem dicitur, quando illum indurari permittit. II^do modo Deus improprie ad peccatum inducere dicitur, quatenus voluntates hominum proprio vitio malas, non positive quidem, ſed permiſsive

Incitatio ad peccatum.

sive ordinat ad unum potius malum, quam ad aliud, impediendo ne unum malum faciant, & ut aliud faciant permittendo, seu per occultam & invisibilem operationem illis permittendo, ut hoc modo mali sint, & non alio, ut hoc malum velint, & non aliud. Atque hoc modo Deus ipse dixit, afflictum a se fuisse servum suum Job, Satanam ita alloquens Job. Cap. II. v. 3. *Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra*, quamvis vexationum illarum author fuerit dæmon, cui facultatem petenti Sanctum virum vexandi respondit Deus verbis illis Job. Cap. I. v. 12. *Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas manum tuam.* IIItio modo Deus per tropum homines ad peccandum provocare dicitur, quatenus malas eorum voluntates, & ad malum sua sponte jam determinatas, ad unum potius malum faciendum quam ad aliud inclinat, non solum permissive, sed etiam positive flectendo ad unum, & detorquendo ab alio: non quidem per actionem, qua physice voluntates illas ad unum malum immediate moveat ac determinet, atque ab alio avertat, (hic enim modus & humanam libertatem tolleret, & Deum faceret peccati authorem) sed occasionaliter, immittendo v. g. bonam aliquam cogitationem, ex qua homo malus occasionem sumit unum malum potius volendi quam aliud, judicandi v. g. melius esse huic nocere quam alteri, huic iniquitati potius serviendum esse quam alteri.

160. Ex his facile respondetur ad textus illos in objectione allatos. Primi quatuor textus pertinent ad primum compulsionis modum. Deus nimirum ad punienda populi ac Principum peccata, congruum eis auxilium subtrahendo permisit, ut David numeraret populum, ut Judæi averterentur a viis Domini, ut Achab deciperetur: rogamusque Deum in Oratione Dominica, ne nos deserendo tentationi succumbere permittat. Vtus textus explicandus est per secundum compulsionis modum. Nimirum Deus voluntati Semei, qui Davidem oderat, atque ad gravissima mala inferenda paratus erat, occulta operatione ad hoc malum Davidi infe-

inferendum viam aperuit, & ad alia præclusit, non impediendo ne malediceret, & impediendo ne gravius malum inferret. *Quomodo dixerit Dominus huic homini*, ſcribit S. Auguſtinus Lib. de Gratia & Libero arbitrio, Cap. XX, *maledicere David, quis ſapiens & intelliget? Non enim jubendo dixit, ubi obedientia laudaretur; ſed quod ejus voluntatem proprio vitio ſuo malam in hoc peccatum judicio ſuo juſto & occulto inclinavit, ideo dictum eſt, Dixit ei Dominus. Nam ſi jubenti obtemperaſſet Deo, laudandus potius quam puniendus eſſet, ſicut ex hoc peccato poſtea novimus eſſe punitum.* VI[tus] textus ad tertium compulsionis modum pertinere videtur. Deus Ægyptiorum corda ad odium Israelitarum convertit, non ſolum permiſsive, id est, hoc odium non impediendo, ſed etiam positive: non quidem Ægyptios per ſe vel per alios ad odium provocando, ſed Israelitis beneſaciendo; cum præsideret Deus, Ægyptios inde pro ſua malignitate occasionem ſumpturos Israelitas acerbius insectandi. Ad VII. R. cum S. Auguſtino Lib. XVII. de Civit. Dei, Cap. XXI. & XXII. Jeroboam & Jehu in illa defectione non peccaſse, fuiſseque legitimos Reges, atque a Deo electos. Cum enim Roboam Rex Juda exercitum eduxiſset, Israelitas idcirco cum Jeroboamo deleturus, misit Deus Semejam Prophetam, qui Roboamo, & Tribui Juda diceret, III. Reg. Cap. XII. v. 24. *Hæc dicit Dominus: Non aſcendetis, neque bellabitis contra fratres veſtros filios Iſrael: revertatur vir in domum ſuam, a me enim factum eſt verbum hoc.* Jehu pariter nihil tale cogitans, Elisæi juſsu ab uno Prophetarum Rex Israel unctus est, dixitque ad eum Dominus IV. Reg. Cap. X. v. 30. *Quia ſtudioſe egiſti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo, feciſti contra domum Achab: filii tui uſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronum Iſrael.* Quæ vero habentur Oseæ Cap. VIII. *Ipſi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi*, intelligenda ſunt de usu regni, non de institutione.

161.

Induratio & excæcatio.

161. Objic. V. Induratio & excæcatio impiorum. Deus indurat, & excæcat peccatores. Ergo Deus est causa peccati. P. A. Exodi Cap. IX. dicitur: *Induravit Dominus cor Pharaonis.* Isaiæ Cap. LXIII. *Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis? indurasti cor nostrum, ne timeremus te?* Ad Rom. Cap. IX. *Cujus vult miseretur, & quem vult, indurat.* Isaiæ Cap. VI. v. 10. *Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos claude: ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.* Joannis Cap. XII. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum.* R. D. A. Deus indurat & excæcat peccatores directe ac positive, N. A. Indirecte ac negative, C. A. N. C. Deus est tantum causa permissiva indurationis & excæcationis, non impediendo, non miserendo, deserendo illos, a quibus prior desertus est, ut S. August. docet Epistola CV. nunc CXCIV. ad Sixtum: *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* Et Lib. I. ad Simplicianum, Quæst. II. *Obduratio Dei est nolle misereri: nec ab illo irrogatur aliquid, quo sit homo deterior; sed tantum quo sit melior, non erogatur.* Item Tract. LIII. in Joan. *Sic excæcat, sic obdurat Deus, deserendo, & non adjuvando: quod occulto judicio facere potest, iniquo non potest.* Cæcitas mentis consistit in præjudiciis, seu persuasionibus falsis, quibuscum falsa & erronea conscientia naturali necessitate connexa est, & ad quas voluntas ita afficitur, ut præ illis non solum quamlibet verisimilitudinem, sed etiam ipsammet evidentiam contemnat & abjiciat. Durities cordis est affectus pravus, quo voluntas admonitiones divinas tam internas quam externas contemnit, eisque resistit, immo nec eas sentit. *Quid ergo cor durum?* inquit S. Bernardus Lib. I. de Considerat. Cap. III. *Ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur.* Utraque, tam cæcitas mentis, quam durities cordis, peccatum est gravissimum; eo-

quod

quod ſit affectus pravus, & error gravis ac voluntarius in materia morum, & quidem cum pertinacia: est causa peccati; multa enim ab induratis & excæcatis male fiunt ex culpabili ac voluntaria cæcitate mentis, & duritie cordis: est pœna peccati; quia Deus neminem deserit, nisi in pœnam peccatorum admiſsorum. Ad *probat.* C. A. N. C. Primi tres textus ex hactenus dictis facile explicantur. IV[tus] ex Isaia hunc habet ſensum: Prædic eos excæcandos, atque indurandos eſse; occludent enim Judæi ſponte, ac propria malitia, oculos mentis, ne quo forte casu videant veritatem: aures data opera obturabunt, ne audiant veritatem. Vide Tirinum in Cap. VI. Isaiæ. Postremum locum ex Cap. XII. Evangelii S. Joannis luculenter explicat S. Augustinus Tract. LIII. in Joan. *Dicitur enim nobis: Si non potuerunt credere, quod peccatum eſt hominis non facientis quod non poteſt facere?* Ad quod respondet: *Si autem non credendo peccaverunt, potuerunt ergo credere, & non fecerunt. Si ergo potuerunt, quomodo dicit Evangelium: Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum? - - Hoc autem Propheta prædixit, quia Deus hoc futurum eſse præscivit. Quare autem non poterant, ſi a me quæratur, cito respondeo, quia nolebant: malam quippe eorum voluntatem prævidit Deus, & per Prophetam prænuntiavit ille, cui abscondi futura non poſsunt.*

162. Dices I. Si Deus hominem excæcat & indurat deserendo, peccatum merito adscribi potest Deo. Ergo Deus est author peccati. P. A. Homo excæcatus & induratus non tantum non videt veritatem, aut Spiritui Sancto actu resistit, verum etiam non potest videre veritatem, aut divinis inspirationibus cedere. Ergo peccata, quæ committuntur ab excæcatis & induratis, non poſsunt illis imputari, ſed Deo. R. N. A. Ad *probat.* D. A. Non potest videre veritatem, aut divinis inspirationibus cedere, in ſensu composito excæcationis & indurationis, C. A. In ſensu diviso, N. A. & Conseq. Quamvis homo dum est cæcus & induratus,

non posſit cernere veritatem, & cedere inspirationi, potest tamen facere ſensum divisum, id est, removere cæcitatem & obdurationem, petendo a Deo auxilium; ſicque remoto obice, & videre & cedere poterit. Numquam enim Deus ita destituit hominem, quin ſaltem juvet illum ad impetrandam gratiam & vires, quibus obduratio tolli posſit; ſaltem quamdiu homo tenetur ad fidem, vel ad justitiam converti, ita ut si hoc non agat, peccet.

163. Dices II. Si homo petendo auxilium removere potest cæcitatem & obdurationem, judicium Dei, quo aliquos in pœnam præteritorum ſcelerum indurat & excæcat, erit incertum. Atqui hoc dici non potest. Ergo. R. N. M. Deus non ſolum deserit, atque hac desertione ſua vinci ſinit ab hostibus eum, qui excæcari & indurari meretur; ſed etiam denegat illi gratiam congruentem ejus ingenio ad petendum auxilium, id est, eum non excitat & vocat, quomodo prævidet illi aptum eſse, ut ſequatur excitantem & vocantem. Et quamvis non deneget auxilium, quo ille absolute posſit opem a Deo petere; certiſsime tamen prævidet, eum auxilio illo ad ſalutem non usurum eſse. Atque ita cujus vult miseretur, & quem vult, certiſsimo ac justiſsimo judicio indurat.

Operatio. 164. Objic. VI. Operatio Dei. Deus reipsa operatur & efficit ea quæ mala ſunt, tamquam causa principalis. Ergo. P. A. I. Isaiæ Cap. XLV. v. 7. dicitur: *Ego Dominus, & non eſt alter: faciens pacem & creans malum. Ego Dominus faciens omnia hæc.* II. Lib. II. Reg. Cap. XII. *Hæc dicit Dominus: Ego ſuscitabo ſuper te malum de domo tua: & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo. - - - Ego faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael.* Ergo incestus Absolonis Deum habuit authorem. III. Lucæ Cap. II. dicitur de Christo: *Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum in Iſrael.* Et ad Rom. Cap. IX. dicitur Christus *lapis offenſionis, & petra ſcandali.* IV. Ad Ephesios Cap. I. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Ergo si omnia, hoc ipso etiam pec-

peccata operatur. R. N. A. Ad I. Sermo ibi est de malo pœnæ, non de malo culpæ, ut notant Tertullianus, Origenes, Hieronymus, Damascenus, aliique Patres. Ad II. N. C. Nec imperavit, nec suasit Deus tantum scelus Absoloni; permisit tamen ad puniendum Davidem, ut Absolonis voluntas ad multa scelera jam inclinata, in hoc rueret, cohibendo ab aliis. Ad III. R. Christum non fuisse missum in hunc mundum, ut esset causa & occasio ruinæ vel scandali, sed ut esset omnibus causa salutis, quamvis Deus prævideret aliquos, malitia sua, occasionem scandali sumpturos. Quare non lapis ipse a Deo positus, sed voluntaria cæcitas ac perfidia offendentis ruinam generavit. Ad IV. N. C. Scriptura nullibi dicit, Deum operari omnia quæ fiunt in mundo, tam bona quam mala: immo sæpius diserte contrarium docet. Apostolus igitur ait, Deum operari omnia quæ operatur, non temere atque invitum, sed liberrime & prudentissime, ut Deum decet operari.

165. Objic. VII. Influxus Dei. Juxta communissimam Doctorum Catholicorum sententiam, Deus immediate influit in omnes actiones creaturarum, etiam malas. Ergo Deus est causa moralis peccatorum, sicut est causa moralis ac per se actus boni. P. A. Deus cooperatur homini peccanti. Ergo per se est causa peccati. R. C. A. N. C. Quamvis Deus in actiones creaturarum etiam peccaminosas influat, author tamen peccati dici non potest, I. Quia peccatum nec præcipit, nec suadet. II. Quia licet illud impedire possit, non tamen tenetur: cum ex illo plurima bona eruere possit, nimirum manifestationem divinarum perfectionum suarum. III. Quia non immediate libere, neque ex propria determinatione, aut cum inclinatione & jure electionis influit. Hinc licet Deus sub ratione causæ physicæ non magis sit causa actus boni quam mali; sub ratione tamen causæ moralis, cui talis actus imputari potest, est causa actus boni, non vero mali: quia in actus bonos influit cum inclinatione positiva, illos suadet, atque etiam præcipit, quod non facit respectu

Aut influxus Dei.

actus mali. Ad *probat.* N. A. Cooperari peccanti dicitur ille, qui immediate libere ponit aliquid ad peccatum conducens, quod ipse tamen, quantum potest, tenetur impedire.

166. Dices. Si Deus non immediate libere influit in actiones peccaminosas creaturarum, actio creaturæ deberet esse natura prior ad influxum. Hoc dici nequit. Ergo. P. M. Si actio creaturæ non est natura prior ad influxum, nulla dari potest ratio, cur creatura dicatur determinans, Deus vero determinatus. Ergo. R. N. M. Deus causaliter quidem est determinatus ad concurrendum ex ipsa natura sua, ac per ipsam applicationem omnipotentiæ; formaliter vero determinatur per ipsam actionem: quæ actio, in quantum est determinatio activa creaturæ, non est determinatione passiva Dei, prior naturâ, sed logice tantum; illam enim ut antecedentem concipimus, eoquod creatura non ideo agat, quia Deus illam absolute & efficaciter vult agere; sed potius ideo cum creatura agit & concurrit Deus, quia creatura vult agere. Ad *probat.* N. A. Ex duabus causis in eumdem effectum influentibus illa jure dicitur determinans, in cujus potestate est, posito toto actu primo proximo, agere vel non agere: illa vero, in cujus potestate id tunc amplius non est, dicitur influere ut determinata. Cum ergo, posito toto actu primo proximo, in solius creaturæ potestate sit ponere vel non ponere actum, (Deus enim respectu actus non amplius est immediate liber) habetur ratio aliqua, cur creatura dici queat determinans, Deus vero, juxta nostrum concipiendi modum, determinatus.

167. Ad solvendas alias objectiones, quas afferre quis posset, ut evincat, Deum ob immediatum in actiones peccaminosas influxum authorem esse peccati, ex Philosophia, in qua olim fusius hæc quæstio pertractari solebat, noto I. Deus est causa per se illius tantum actionis, quam ipse immediate libere ponit ex sua electione ac determinatione; non vero illarum, quas mediate libere tantum ponit contra inclinationem suam, atque ex aliena determinatione, quales sunt actiones

pec-

peccaminosæ. II. Ratione peccati non debet dari causa prima, ac per se: cum peccatum non tam sit actio, quam defectio; sed sola sufficit causa creata, quia hæc sola deficere potest. III. Deus ponit physice determinationem tantum formalem peccati, id est, ipsam actionem, non vero immediate libere, & cum inclinatione. IV. Quamvis Deus immediate libere conferat actum primum proximum, sine quo actio peccaminosa dari non posset, non tamen propterea etiam immediate libere ponit actionem peccaminosam; quia illa non necessario, sed ex libera determinatione creaturæ sequitur ex concursu indifferente. V. Deus concurrit ad peccatum volens negative, id est, permittens; non autem positive, id est, eligens atque intendens peccatum. Neque hic concursus consequenter ad actum primum proximum, qui includit negationem omnis impedimenti inauferibilis a creatura, ac decreti miraculosi, quo Deus nollet concurrere, amplius liber est Deo. VI. Deus ponit influxum physicum positive, contra suam tamen inclinationem, & ex determinatione creaturæ: peccatum vero positive non vult, neque ad illud determinat; immo neque positive vult concursum suum in actu secundo, qui ipsi displicet, quamvis eum, ex aliena determinatione, contra inclinationem suam ponat. VII. Quamvis Deus conferendo actum primum proximum ad peccatum prævideat peccatum esse secuturum, id tamen Deo imputari non potest. 1. Quia Deus habet jus conferendi actum primum proximum. 2. Quia non tenetur peccatum impedire. 3. Quia non concurrit peccatum intendendo. 4. Quia peccatum neque physice, neque metaphysice connexum est cum actu primo proximo, & concursu Dei indifferente. VIII. Concursus Dei ad peccatum in se neque bonus, neque intendibilis est: honeste vero ponitur ac permittitur a Deo; quia illum non ponit immediate libere, sed tantum ut causa universalis, & ad fines optimos suæ providentiæ. IX. Omnipotentia Dei potest cum creatura positive ponere peccatum; quia omnipotentia Dei formaliter sumpta non est potentia

imme-

immediate libera: atque hinc denominari non potest moraliter mala, cum illud non eligat libere. Contra voluntas Dei est potentia immediate libera & electiva. Si ergo vellet positive peccatum, dici posset ac deberet moraliter mala.

CONTROVERSIA III.

AN PECCATA VENIALIA ET MORTALIA DIFFERANT INTER SE INTRINSECE, ET EX NATURA SUA?

CONTRA JOVINIANUM, PELAGIUM, WICKLEFFUM, LUTHERUM, CALVINUM, BAJUM.

Errores Novatorum. 168. Jovinianus Monachus Mediolanensis, novæ hæresis author, ad finem Sæculi IV. docuit, omnia peccata esse paria, ut clare indicat S. Hieronymus Lib. II. adversus Jovinianum prope finem: *Non tibi habebunt tantas gratias, quos de humili in sublime levas, quantum irascentur, quos propter leve quotidianumque peccatum in exteriores tenebras retrusisti.* Pelagius quolibet peccato justitiam amitti asseruit: cumque negare haud posset, multos in hoc sæculo nequam dari justos, affirmabat posse hominem in hac vita nullum omnino habere peccatum, atque ex his Ecclesiam Christi tamquam membris constitui, ut sit omnino sine macula & ruga. Joannes Wickleffus contendebat omnia peccata, etiam illa quæ a nobis venialia dicuntur, inducere posse mortem æternam; ideoque esse de se mortalia, quamvis eam de facto prædestinatis non inducant, sed solis reprobis. Hanc ipsam insaniam renovavit Calvinus, docens peccata fidelium prædestinatorum, quantumvis gravia & enormia, esse venialia, non tam quia electi sunt, quam quia fidem & charitatem semel acceptam numquam amittunt; reproborum vero peccata, quamtumvis levia videantur, esse mortalia, eoquod fide & gratia destituti in omnibus suis actibus gravissime peccent. Contrà Lutherus omnia quidem peccata de se mortalia esse ajebat, eaque infidelibus ad mortem æternam imputari; fidelibus autem, sive prædestinati

sive

ſive reprobi ſint, ex ſola Dei miſericordia fieri venialia. Michäel Bajus Belga, Theologus Lovanienſis, hanc propoſitionem ſtatuit inter damnatas a S. Pio V. & Gregorio XIII. ordine XX. *Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale; ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

169. Ex Catholicis Doctoribus propius ad Sectariorum errorem acceſsere Joan. Gerſonius Cancellarius Academiæ Pariſienſis, in Tract. de Vita Spirit. Lect. I. Jacobus Almainus Tract. III. Cap. XX, & Joannes Fiſcherus Epiſcopus Roffenſis in refutatione Lutheri, Art. XXXII. docentes, omnia peccata ex natura ſua eſse mortalia, quædam vero ex Dei miſericordia eſse tantum venialia. Verum præterquam quod opinionem hanc ſuam pertinaciter non defenderint, diſcrepant etiam a Novatorum errore, I. Quia Deum ajunt indiſcriminatim, fidelibus & infidelibus, reprobis & prædeſtinatis aliqua peccata non imputare ad pœnam æternam. II. Quia fatentur, aliqua peccata, ſecundum præſentem providentiam, non mereri pœnam æternam, licet abſolute eadem pœna a Deo ſtatui potuiſset in alia providentia.

Ac quorumdam Catholicorum.

170. Concluſio. Peccata mortalia & venialia differunt inter ſe intrinſece, & natura ſua, non autem ex ſola relatione ad prædeſtinationem, vel ſtatum renatorum. Prob. I. Authoritate Scripturarum, quæ dicunt etiam in eximiis juſtis eſse quædam peccata, ob quæ tamen non deſinunt eſse juſti. Proverb. Cap. XXIV. v. 16. *Septies in die cadet juſtus, & reſurget.* Eccleſiaſtis Cap. VII. v. 21. *Non eſt enim homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* I. Joan. Cap. I. v. 8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Jacobi Cap. III. v. 2. *In multis offendimus omnes.* Ergo peccata venialia & mortalia ex natura ſua differunt, non vero ex ſola relatione ad prædeſtinationem, vel ad ſtatum renatorum: alias Adamus, David, ac B. Petrus, qui certe erant fideles & prædeſtinati, numquam graviter peccaſsent, quod certe repugnat Scripturis, atque

Venialia differre ex natura ſua a mortalibus oſtenditur ex Scripturis.

que unanimi Doctorum interpretationi ac sensui. Ipse Christus Dominus Lucæ Cap. VI. quædam peccata comparat rebus levissimis, festucæ & culici: alia gravissimis, camelo & trabi. Matthæi Cap. V. v. 22. ait: *Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue; reus erit gehennæ ignis.* Ubi distinguit tria peccata iracundiæ, quorum tertium æterna pœna dignum est, ac proinde mortale; reliqua duo non item.

Patribus. 171. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Ambrosius Lib. II. de Pœnitentia, Cap. X. scribit: *Sicut Baptisma, ita una pœnitentia, quæ tamen publice agitur: nam quotidiani nos debet pœnitere peccati; sed hæc delictorum leviorum, illa graviorum.* S. Hieronymus Comment. in Cap. VII. Matthæi: *De iis loquitur* (Christus) *qui cum ipsi mortali crimine teneantur obnoxii, minora peccata fratribus non concedunt; culicem liquantes, & camelum glutientes.* Et in Epist. ad Cælantiam: *Stoicorum quidem est peccatorum tollere differentiam, & delicta omnia paria judicare, nec ullum inter scelus & erratum discrimen facere. Nos vero etsi multum inter peccata distare credimus, quia & legimus: tamen satis prodesse ad cautionem ducimus, etiam minima pro maximis cavere.* S. August. Lib. de Natura & Gratia, Cap. XXXVIII. *Quia sæpe in levissimis, & aliquando incautis obrepit peccatum; & justi fuerunt, & sine peccato non fuerunt.* In Enchiridio Cap. LXXI. *De quotidianis, levibus, brevibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio satisfacit. Eorum enim est dicere, Pater noster qui es in cœlis, qui jam Patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu. Delet omnino hæc oratio minima & quotidiana peccata.* S. Gregorius M. Lib. XXI. Moral. Cap. IX. *Hoc inter peccatum distat & crimen, quod omne crimen peccatum est, non tamen omne peccatum crimen est. Et in hac vita multi sine crimine, nullus vero esse sine peccatis valet.* Ex his manifeste patet, Concilii Tridentini doctrinam Scripturæ & Patribus consentaneam esse, quod Sess. VI. Cap. XI. ita loquitur: *Licet enim in hac mor-*

mortali vita quantumvis Sancti & justi in levia saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi. Nam justorum illa vox est humilis & verax, Dimitte nobis debita nostra. Atque eadem Sessione Can. XXV. de Justificatione fundamentum Protestantium evertit. *Si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri: tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema sit.*

172. Prob. III. Ratione Theologica. Si peccata omnia ex natura sua forent mortalia, non possent prædestinatis, fidelibus, aut etiam indiscriminatim omnibus in hac providentia imputari ut venialia. Ergo ex natura sua & intrinsece differunt. P. A. Si omnia peccata essent ex natura sua mortalia, haberent gravem malitiam fundamentalem. Ergo in omni providentia deberent a Deo, omnibus omnino, sine respectu ad præsentem justitiam, fidem, aut prædestinationem, gravissime prohiberi; quia in iis quæ pertinent ad jus naturale, Deus vi infinitæ perfectionis suæ prohibere debet intrinsece mala juxta capacitatem & exigentiam materiæ. II. Si omnia peccata essent ex natnra sua mortalia, natura humana non solum viribus suis naturalibus relicta, sed etiam gratia sanctificante aliisque donis supernaturalibus instructa, pessime esset constituta. Atqui hoc dici nequit. Ergo. P. M. Haberet necessitatem moralem frequenter excidendi fine suo ultimo; quia homo etiam justus habet moralem necessitatem frequenter labendi in quædam peccata venialia, juxta illud I. Joan. Cap. I. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ergo natura humana esset pessime constituta. Prob. etiam minor propositio. Hic defectus merito refunderetur in sapientiam & providentiam Dei, qui naturam humanam tam male constituisset. Ergo cum nullus defectus cadere possit in Deum, dicendum est, naturam humanam tam male a Deo constitu-

Ac ratione Theologica.

stitutam non fuſse; adeoque peccata venialia intrinsece atque ex natura ſua a mortalibus differre. III. Peccata venialia non excludunt charitatem; alioquin in hominibus justis eſse non poſsent. Ergo ex natura ſua non continent malitiam gravem. IV. Si quævis offensio ex natura ſua diſsolveret amicitiam Dei, eadem ratione diſsolveret quamvis aliam amicitiam. Quod enim ex natura rei convenit, ſemper & ubique convenit. Atqui certum est inter homines amicitiam prudenter non diſsolvi ob leviſsimam offensam. Ergo etiam amicitiam quæ nobis cum Deo intercedit, non diſsolvit ex natura ſua quælibet culpa.

Undenam hæc differentia ſit desumenda?

173. Quæres. Undenam desumenda ſit differentia peccati venialis a mortali? R. Cum peccatum in genere ſit transgreſsio legis obligantis, recte hæc differentia desumitur ab oppositione cum lege divina: ideoque mortale peccatum dicitur libera transgreſsio legis divinæ graviter, ſub amiſsione ultimi finis hominem obligantis; veniale autem transgreſsio legis divinæ leviter hominem obligantis. Itaque per peccatum mortale homo ſimpliciter avertitur a Deo, tamquam a fine ultimo, ac consequenter finem ſuum ultimum implicite ſaltem constituit in creatura: per peccatum autem veniale non avertitur ſimpliciter a Deo, neque finem ſuum ultimum homo in creatura constituit: paratus est quippe illa quæ inordinate diligit, & in quibus venialiter peccat, potius dimittere, quam a Deo ſeparari.

Argumenta contraria refutantur.

Proteſtantes fruſtra pro ſe adducunt Scripturas.

174. Objic. I. Authoritas Scripturarum. Deuteron. Cap. XXVII. dicitur: *Maledictus omnis qui non permanet in ſermonibus legis hujus.* Atqui etiam ille qui a nobis venialiter peccare dicitur, non permanet in omnibus, quæ ſcripta ſunt in libro legis hujus, cum Deuteron. Cap. VI. v. 5. ſcriptum ſit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Ergo ille est maledictus, ſeu æterna pœna dignus. II. Ezechielis Cap.

XVIII.

XVIII. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Et ad Rom. Cap. VI. *Stipendia peccati mors.* III. Jacobi Cap. II. *Quicunque offendat in uno, factus est omnium reus.* IV. Matth. Cap. V. *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno cœlorum*, id est, non intrabit in regnum cœlorum. Ergo omnia peccata excludunt a cœlo, adeoque peccata omnia funt ex natura sua mortalia. V. Joan. Cap. XIII. Christus ait Petro: *Si non lavero te, non habebis partem mecum.* Augustinus vero per hanc lotionem intelligit purgationem a peccatis venialibus. R. I. Ergo Deus peccata illa imputat etiam fidelibus & prædestinatis etiam in hac providentia, cum illi nullibi excipiantur? R. II. per sermones legis intelligi præcepta in illo capite tradita, quibus sub gravi omnes obligantur: vetatur autem ibi idololatria, homicidium, adulterium &c. Quare in forma R. C. M. D. m. Qui venialiter peccat, non permanet in omnibus, quæ quemlibet graviter obligant, N. m. In omnibus quæ sub levi tantum obligant, C. m. & N. C. Qui venialiter peccat, agit quidem contra perfectionem charitatis, substantiam tamen hujus præcepti servat: efficaciter enim paratus est omni potius bono creato carere, atque omne malum perpeti, quam Deum graviter offendere. Ad II. R. Ezechielem & Apostolum loqui de peccatis gravibus, quæ gratiam & vitam spiritualem adimunt, ut patet ex contextu. Ad III. eadem est responsio. Ideo autem omnium reus dicitur qui in uno offendit, tum quia omnia mandata ad mandatum dilectionis revocantur: tum quia ad evadendam æternam mortem cæterorum mandatorum observantia non sufficit, si vel unicum præceptum grave violetur, quin noxa illa seria pœnitentia eluatur. Ad IV. C. A. N. C. Nam I. loco cit. non dicitur tantum, *qui solverit;* sed additur: *Et docuerit sic homines.* Grave autem peccatum est, Verbum Dei scienter corrumpere etiam in minimis. II. Minima mandata hic vocantur, non absolute, sed comparate ad graviora, & sinistram Scribarum interpretationem ac mentem, apud quos nimirum grave erat adulterium, atque amicorum

corum odium; leve autem concupiscentia uxoris alienæ, & odium inimicorum, quamvis utique lethalia essent peccata. Ad V. R. lotionem illam pedum figuram fuisse lavacri Sanguinis Christi, quo mundandæ erant animæ: ideoque Christum sub gravi præcepisse Petro, ut pedes sibi lavari pateretur. Quod si vero citata verba cum SS. Augustino & Bernardo intelligantur de spirituali lotione a peccatis venialibus, præsertim quia subjungitur: *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet*, ajo ejusmodi peccata neminem simpliciter excludere a regno cœlorum, sed solum ad tempus, quod ad sui purgationem exigunt.

Patres. 175. Objic. II. Authoritas Patrum. S. Basilius in Quæstionibus brevioribus ad Monachos, Quæst. CCXCIII. scribit: *Primo quidem scire illud convenit, differentiam hanc majorum & minorum* (peccatorum) *nusquam in novo Testamento reperiri; siquidem una est & eadem sententia adversus quælibet peccata, cum Dominus dixerit: Qui facit peccatum, servus est peccati.* II. S. Chrisostomus in Homilia, seu Sermone de levium peccatorum periculis ait, *peccata, licet levia, occidere, & inducere contemptum Dei.* III. S. Augustinus Tract. I. in Epist. S. Joannis scribit: *Ista levia quæ dicimus, noli contemnere: Si contemnis, quando appendis; expavesce, quando numeras. Levia multa faciunt unum grande: multæ guttæ implent flumen: multa grana faciunt massam.* IV. Idem Lib. IX. Confessionum, Cap. ult. *Væ etiam laudabili vitæ hominum, si remota misericordia discutias eam.* V. Idem Lib. II. de peccat. meritis & remiss. Cap. III. *Quis enim cum aliqua spe adipiscendæ salutis æternæ de hac vita migraret, manente illa sententia, quod quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, nisi post paululum sequeretur, - - - Superexaltat autem misericordia judicio?* VI. Alii Patres peccatum veniale sæpissime vocant *gravissimum malum.* R. ad I. S. Basilius citatis verbis id unum negat, mortalis & venialis peccati differentiam in eo sitam esse, ut peccata mortalia dicantur vitanda, veniala vero non vitanda,

sed

ſed negligenda; ut faciunt illi, qui majora peccata declinant, minora autem, perinde ac si nihil referret, committunt. Qua in re ſeipsos ſplendide decipiunt: cum Sacræ Scripturæ indiscriminatim deterreant nos a quolibet peccato, tamquam a malo præ cæteris temporalibus fugiendo. Ad II. R. S. Chrysostomus, qui differentiam peccatorum venialium & mortalium eadem Homilia in ſensu Catholico admittit, vult ſolum verbis citatis, quod venialia hominem ſaltem remote disponant ad gravia peccata, & mortem animæ. Ad III. eadem est responsio: multa ſiquidem venialia unum faciunt grave peccatum, non formaliter, ſed dispositive, juxta illud Ecclesiastici Cap. XIX. *Qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Ad IV. R. S. Augustinum loqui ibi de acerbiſsimis pœnis purgatorii. Ne quis enim miretur, quod pro Matre ſua Monica oret, cujus ſanctitatem antea adeo commendaverat, ait justorum vitam quantumvis laudabilem vix ac ne vix quidem, si divina misericordia removeatur, carere culpis venialibus, acerbiſsima purgatorii pœna expiandis. Ad V. N. C. Sensus citati textus est: Cum ad æternam damnationem unicum ſufficiat peccatum grave, nemoque certo ſciat, ſe nullum tale admisiſse, aut si admisit, illud a Deo ſibi condonatum eſse; neminem omnino cum ſpe beatitudinis aſsequendæ mori poſse, nisi ſciret Deum eſse infinite misericordem. Certe quæ circa præsentem materiam mens fuerit Augustini, ſatis ostendunt textus a nobis in probatione adducti, tum etiam ille ex Lib. III. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. III. *Quidam ergo filii ſæculi hujus ſunt, & tamen filii diaboli non ſunt. Quamvis enim diabolus ſit authot & princeps omnium peccatorum; non tamen filios diaboli faciunt quæcunque peccata. Peccant enim & filii Dei, quoniam ſi dixerint ſe non habere peccatum, ſeipsos ſeducunt.* Ad VI. D. A. Peccatum veniale vocant graviſsimum malum, si comparetur cum alio malo etiam graviſsimo, quod peccatum non est, C. A. Si comparetur cum gravi peccato, N. A. & Conseq.

176.

Paritates varias. 176. Objic. III. variæ paritates. I. Nullum peccatum veniale a pura creatura deleri potest satisfactione condigna. Ergo etiam nullum peccatum veniale sufficienter puniri potest pœna finita & temporali. II. Minima opera bona supernaturalia merentur juxta Catholicos vitam æternam. Ergo etiam minima peccata merentur pœnam æternam. III. Posito, quod respectu civis honestæ fortunæ furtum unius floreni sit graviter peccaminosum, qui florenum illi subducit, reatum incurrit æternæ damnationis. Ergo etiam qui eidem furatur crucigeros LVII, quia modicissima est distantia. IV. Qui pestem aut mortem deliberate & advertenter sibi optat, peccat graviter contra charitatem. Ergo etiam qui veniale committit, hoc ipso graviter peccat; quia gravissimum sibi damnum infert promerendo pœnas purgatorii, & impediendo ad tempus visionem beatificam. R. ad I. paritatem, C. A. N. C. Per nullum obsequium a pura creatura præstitutum Deus tantum honorari potest, quantum inhonoratus fuit per levem etiam offensam; quia valor obsequii decrescit partim ex infinita dignitate Dei, cui illud exhibetur, partim ex vilitate personæ satisfacientis. Contra vero satispassio non imminuitur ex infinita dignitate Dei punientis, aut vilitate creaturæ patientis. Ergo pœna temporalis æquare potest culpam venialem. Ad II. R. I^mo^. retorquendo. Opera illa ex natura sua, præscindendo a gratuita promissione Dei, non merentur vitam æternam. Ergo neque levia peccata ex natura sua merentur pœnam æternam. R. II. C. A. N. C. Meritum boni operis fundatur præcipue in munificentia Dei, gratia sanctificante, ac meritis Christi per gratiam nobis applicatis. Contra vis demeritoria unice fundatur in malitia operis, quæ non est infinita. Ad III. C. A. N. C. Rationem additam distinguo. Est modicissima distantia in consideratione physica, C. In consideratione morali, in qua non attenditur ad solum excessum secundum se, sed prout cum aliis partibus summam gravem constituit, N. Ad IV. C. A. N. C. Pœnæ purgatorii, & dilatio visionis beatificæ respective ad Deum

& vi-

& vitam æternam ſunt leve aliquid; potestque qualecunque hoc damnum ab homine facile reparari per dolorem & congruam ſatisfactionem: pestis vero, aut mors respective ad vitam, cujus homo non est dominus, ſed usufructuarius, ſunt quid gravisſimum, nullaque arte reparari amplius potest damnum a morte illatum. Præterea qui mortem aut pestem ſibi optat, agit contra legem Dei graviter obligantem; præceptum vero graviter obligans ad vitanda peccata venialia non datur. Hæc enim obligatio gravis eſset, noxia, & imprudens; quia ad evitandum minus malum imponeret neceſsitatem moralem incurrendi malum absque comparatione majus, ſcilicet peccatum mortale, & pœnas inferni: eoquod moraliter impoſsibile ſit vitare omnia peccata venialia.

Dominium Dei.

177. Objic. IV. Dominium Dei. Deus, ut absolutus Dominus, potest hominem innocentem ſempiternis inferorum cruciatibus addicere. Ergo multo magis reum peccati venialis. *Confirm.* Quod veniale remittatur, est ex gratia Dei. Ergo poſset non remitti: ergo poſset ſemper puniri; ſolique Dei misericordiæ adscribendum est, quod non ſemper puniatur pœna æterna. R. N. A. Deus, ut ſupremus Dominus, nihil potest agere quod aliis divinis perfectionibus, nimirum infinitæ Bonitati præjudicat. Innocentem autem hominem æterna pœna mulctare, eumque in moralem neceſsitatem conjicere Deum odio habendi, ac blasphemandi, non alia de causa quam quia Deo ita libet, impexam ſapit atque horridam crudelitatem, ut ipse S. Augustinus animadvertit Lib. III. contra Julianum, Cap. XVIII. *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus: poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt: non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt.* Ad *confirm.* D. A. Est gratia Dei, debita tamen ex ſuppoſitione gratiæ ſanctificantis, quæ exigit aliquando remiſsionem peccati, & quæ per peccatum veniale non destruitur, C. A. Omnino indebita filiis adoptivis, Dei gratia ſanctificante ornatis, N. A. & Conseq. Quod si forte peccatum veniale non remittatur damnatis, at-

que

que etiam æternum puniatur in inferno, quia conjunctum est cum mortali; id non oritur ex natura peccati venialis, ſed per accidens ob ſtatum damnati propter mortale.

Ac naturam peccati.

178. Objic. V. Natura peccati. Peccatum veniale est contemptus Dei. Ergo continet malitiam gravem. P. A. Ideo mortale peccatum est contemptus Dei, quia immediate est contra amicitiam Dei, & mediate contra Deum. Atqui etiam veniale est immediate contra amicitiam Dei, & mediate contra Deum. Ergo etiam veniale peccatum est contemptus Dei. P. m. Veniale peccatum minuit amicitiam Dei. Ergo est contra amicitiam Dei. R. N. A. Cum peccato veniali ſtare potest amor & appretiatio Dei ſuper omnia quæ diſsolvere poſsunt amicitiam Dei: neque homo per illud avertitur a fine ſuo ultimo: nam licet venialiter peccans Deum actualiter non reſpiciat ut finem ultimum, ſed in bono creato quieſcat; huic tamen bono ita adhæret, ut non propterea velit amittere amicitiam Dei. Ergo peccatum veniale non est contemptus Dei vere ac proprie talis. Ad *probat.* C. M. N. m. Veniale peccatum non est contra amicitiam Dei ſimpliciter, ſed contra familiaritatem Dei, quæ est perfectiſsima amicitia. Ad hujus *prob.* D. A. Minuit amicitiam Dei præhabitam, minuendo gratiam per quam ſumus amici Dei, N. A. Minuit amicitiam Dei habendam, impediendo nempe actus perfectiores, quibus augeretur gratia, aut etiam disponendo ad perdendam Dei amicitiam, C. A. N. C. Neque ſequitur idcirco peccatum veniale continere gravem malitiam; quia non datur obligatio gravis ad illos actus perfectiores, vel ad augendam gratiam, aut ad cavendas omnes occasiones remotas perdendæ Dei amicitiæ.

179. Dices. Peccatum veniale est majus malum quam pœna æterna. Ergo hanc pœnam meretur P. A. Potius deberemus eligere infernum, quam peccatum veniale. Ergo. *Confirmat.* Peccatum veniale infinitam Dei Majestatem offendit. Ergo est malitiæ infinitæ. R. I. D. A. Est majus malum pœna æterna quoad ſuam

enti-

entitatem ſpectata, quæ est malum creaturæ; peccatum vero malum Deo, adeoque ordinis ſuperioris, C. A. Est majus malum respectu nostri, & prout pœna æterna inducit moralem neceſsitatem committendi graviſsima peccata, hominemque avertit ab ultimo fine, N. A. Profecto si pœna æterna consideratur connexa cum hac morali neceſsitate Deum blasphemandi, & odio habendi, est majus malum peccato veniali. R. II. N. C. Non ideo culpæ leviſsimæ debetur maxima pœna, eoquod culpa ſit majus malum pœna æterna: ſed ſolum debetur pœna proportionata, ita ut gravi culpæ gravis pœna, graviori gravior, levi autem levis respondeat pœna: qualis, omnium judicio, non censetur pœna æterna, quantumvis remiſsior & minus acerba. Ad *probat.* R. Neutrum eligendum eſse, cum iste casus poſsibilis non ſit, quo aliquis ad vitandas pœnas inferni indigeat peccato, aut ut, pro hac ſaltem providentia, ad vitandum peccatum indigeat pœnis inferni: peccatum enim neque est medium ad vitandas pœnas inferni, neque pœnæ inferni de facto ordinatæ ſunt a Deo tamquam medium ad vitandum peccatum. Quod si dicas, Sanctos optaſse potius inferni pœnas, quam peccato veniali Deum offendere. R. eos consideraſse inferni pœnas ut contradistinctas, & intentionaliter ſaltem ſeparatas a peccato, ac morali illa neceſsitate Deum odio habendi, & blasphemandi: ſecus ſibimet ipsis contradixiſsent. Ad *confirm.* D. A. Offendit infinitam Dei Majestatem graviter, N. A. Leviter, C. A. N. C. Peccatum mortale non est malitiæ ſimpliciter infinitæ; quia creatura numquam habet perfectiſsimam cognitionem Dei, & malitiæ peccati. Ergo multo minus peccatum veniale malitiam continet ſimpliciter infinitam.

CONTROVERSIA IV.

AN PER QUODLIBET PECCATUM MORTALE AMITTANTUR FIDES, SPES, ET CHARITAS?

CONTRA JOVINIANUM, BEGUARDOS, LUTHERUM, CALVINUM, JANSENIANOS &c.

Errores. 180. Jovinianus, teste S. Hieronymo Lib. II. adversus eundem, docuit justitiam, atque adeo gratiam & charitatem semel habitam amitti non posse; adeoque hominem semel justum, semper esse justum. Beguardi & Beguinæ ut patet ex Clementina Cap. *Ad nostrum* de Hæreticis, asserebant, hominem in hac vita eam consequi perfectionem posse, ut gratiam & charitatem amittere amplius nequeat. Insaniam hanc renovarunt Sæculo XVII. Quietistæ, ut patet ex propositione LVII. damnata Michäelis de Molinos: *Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi amplius peccata, nec mortalia, nec venialia.* Lutherus & Calvinus hac in re non omnino inter se conveniunt. Lutherus ait charitatem non amitti, nisi per solum infidelitatis peccatum; Calvinus vero contendit, fidem & charitatem semel vere acceptas, a prædestinatis nulla ratione posse amitti: reprobos vero fidem & charitatem numquam vere habuisse. Ambo tamen in hoc conveniunt, fidem ac spem a charitate separari non posse; ac veluti vanam irrident distinctionem fidei formatæ & informis, gemina ducti ratione. Prima est; quia existimant veram fidem præcipue sitam esse in persuasione, qua certo quis confidit, propter merita Christi omnia peccata sibi remissa esse, donatamque gratiam & charitatem. Quare cum hæc persuasio illorum judicio verissima sit, putant hanc fidem non posse a gratia & charitate sejungi. Altera ratio est, quia nemo persuadere sibi potest se esse in gratia, si conscientiam habeat peccati mortalis. Cum igitur eam persuasionem dicant esse fidem, hoc ipso negant fidem posse cum peccato mortali consistere, adeoque destitui posse charitate. Eadem quoque est Jansenianorum doctrina, quæ Protestantium. Jansenius Lib. V. de

Gra-

Gratia Salvatoris, Cap. V. scribit, *nullam esse religionem veram, aut cultum Dei, sed simulationem tantum, & larvam ejus, nisi Deus sincere & caste, hoc est, gratis & propter seipsum ex vera charitate diligatur.* Et Lib. V. Cap. IX. *Spem Christianam deprimunt, qui eam subtrahunt charitati, & quodam sinceritatis adulterio puritatem divinæ & gratuitæ charitatis in concupiscentiæ amorem, aut in mercenariæ cupiditatis fœditatem vertunt.* Quesnellus propositione LVII. per Bullam *Unigenitus* damnata ait: *Totum deest peccatori, quando deest spes: & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.* Et propositione LVIII. *Nec Deus est, nec religio, ubi non est Charitas.*

181. Conclusio I. Justus amittere potest charitatem & gratiam sanctificantem: immo per quodlibet peccatum mortale eam amittit, ita ut desinat esse justus. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Ezechielis Cap. XVIII. *Cum averterit se justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis.* Joan. Cap. XV. *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet.* Matth. Cap. XXIV. *Qui autem perseveraverit, hic salvus erit.* I. ad Cor. Cap. X. *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* I. ad Cor. Cap. IX. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo; ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Apocal. Cap. II. *Habeo adversum te, quod primam charitatem tuam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris.* Ergo si justus potest a justitia sua averti: si qui in Christo olim fuit per charitatem, potest foras mitti & arescere: si justi timere jubentur lapsum &c. justus potest amittere charitatem, ac desinere esse justus: immo eam amittit per quodlibet peccatum mortale; quia omne mortale dicit aversionem a summo Bono, & conversionem ad creaturas, quod sine contemptu Dei & charitatis jactura accidere nequit.

Charitas per quodlibet mortale amittitur.

182. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Cyprianus Tract. de Lapsis ait: *An ingemiscit & plangit, cui vacat cultum prætiosæ vestis induere, neque indumentum Christi, quod perdidit, cogitare?* S. Hieronymus Lib. II.

contra Jovinianum: *Si susceperimus Christum in hospitio nostri pectoris, illico fugamus diabolum: si peccaverimus, & per peccati januam ingressus fuerit diabolus, illico Christus recedit. Unde & David post peccatum, Redde mihi, ait, lætitiam salutaris tui, scilicet quam peccando amiserat.* S. Augustinus Lib. de Prædestinatione Sanctorum, Cap. XIV. *Quare aliis concedatur, ut ex hujus vitæ periculis dum justi sunt, auferantur; alii vero justi donec a justitia cadant, in iisdem periculis vita productiore teneantur, quis cognovit sensum Domini?* Et Lib. de Correptione & Gratia, Cap. XIII. *Credendum est quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverandi usque in finem, in fide quæ per dilectionem operatur incipere vivere, & aliquamdiu fideliter ac juste vivere, & postea cadere, neque de hac vita prius, quam hoc eis contingat, auferri.*

183. Prob. III. Authoritate Conciliorum. Viennense Oecumenicum hunc ipsum Beguardorum & Beguinarum errorem damnavit. Tridentinum Sess. VI. de Justificatione, Canone XXIII. ait: *Siquis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere; atque ideo eum qui labitur & peccat, numquam vere fuisse justificatum; anathema sit.*

184. Prob. IV. Exemplis eorum, qui, Spiritu Sancto referente, charitatem amiserunt. I. Adam & Eva gratia supernaturali ac sanctificante ornati, graviter peccarunt transgrediendo Dei præceptum. II. Dæmones antequam peccarent justos fuisse, ex verbis illis Ezechielis Cap. XXVIII. Patres colligunt: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia & perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti. - - - Perfectus in viis tuis a die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te.* III. Saul Rex, de quo antequam Rex eligeretur I. Reg. Cap. IX. dicitur: *Saul electus & bonus: & non erat vir de filiis Israel melior illo*, non solum peccavit, verum etiam, juxta communissimam Patrum & Interpretum, reprobus obiit. IV. David Rex, quem Deus secundum cor suum invenit, adulterio & homicidio se polluit. V. Salomon Rex, singulariter antea Deo dilectus, Diis

Gen-

Gentium sacrificavit. VI. S. Petrus Apostolorum Princeps, cui Christus paulo ante pedes laverat, ut perfecte esset mundus ab omni peccato, Magistrum suum addito perjurio turpiter negavit: quam noxam foras egressus amare deflevit. Certe eo insaniæ non devenerint Protestantes, ut a gravi culpa hos omnes absolvant, aut antea justos fuisse negent, aut demum charitatem cum peccato mortali componi posse asserant.

185. Conclusio II. Fides potest quidem simpliciter amitti, non tamen amittitur sicut charitas per quodlibet peccatum mortale. Prima pars Conclusionis probatur authoritate Scripturarum. Lucæ Cap. VIII. v. 13. dicitur: *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* II. ad Timoth. Cap. II. *Ex quibus est Hymenæus & Philetus, qui a veritate exciderunt.* Ad Titum. Cap. III. *Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devita, sciens quia subversus est.* Quomodo autem subverti, excidere, recedere a fide potest, qui fidem numquam habuit? Præterea ipsi Protestantes admittunt, infantes in baptismo fidem accipere; qui tamen ubi ad adultam ætatem pervenerint, sæpe a fide deficiunt, hæresi adhærentes. Ergo fides amitti potest.

Non tamen Fides.

186. Prob. altera pars Conclusionis I$^{mo.}$ Authoritate Scripturarum. Joannis Cap. XII. v. 42. *Ex Principibus multi crediderunt in eum,* (Christum) *sed propter Pharisæos non confitebantur, ut e Synagoga non ejicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei.* I. ad Cor. Cap. XIII. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Jacobi Cap. II. *Quid proderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Ergo fides consistere potest sejuncta a charitate. Idem S. Jacobus Cap. II. v. 26. ait: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Ex quo sic argumentor. Quale est corpus sine spiritu, talis est fides

ſine operibus. Sed corpus ſine ſpiritu est mortuum quidem, ſed tamen verum corpus. Ergo ſimiliter fides ſine charitate est mortua quidem, id est, nihil conducens ad vitam æternam, ſed tamen vera fides.

187. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Hieronymus, & Theophylactus Comment. in Cap. VII. Mathæi, ac S. Basilius in Reg. Monachorum, Cap. XCIV. ajunt per illa verba Christi Matth. Cap. VII. *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? --- Et tunc confitebor illis: Quia nunquam novi vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem*, excludi multos a beatitudine cœlesti ob ſolum charitatis & operum defectum. Eosdem ſignificari dicit S. Chrysostomus Hom. LIV. in Matth. per virgines illas fatuas, quæ acceptis lampadibus non ſumpserunt oleum ſecum. Et S. Gregorius M. Hom. XXVIII. in Evang. per illum qui intravit ad convivium Regis, non habens vestem nuptialem. S. Irenæus Lib. IV. adv. Hær. Cap. XXV. ait, *neque agnitionem ſine dilectione quæ eſt erga Deum, præſtare aliquid, neque Myſteriorum comprehenſionem, neque fidem, neque prophetiam; ſed omnia vacua & fruſtrata eſſe ſine dilectione.* Idem affirmant S. Cyprianus in Sermone de Zelo & Livore, & S. Ambrosius Lib. II. Officiorum, Cap. II. S. Augustinus Lib. XV. de Trinitate, Cap. XVIII. ſcribit: *Sine charitate quippe fides poteſt quidem eſſe, ſed non & prodeſſe.* Ergo fides vera Catholica & Theologica ſtare potest ſine charitate, & reipsa est in peccatoribus fidelibus.

188. Prob. III. Authoritate Tridentini, quod Seſs. VI. Can. XXVIII. ait: *Siquis dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti; aut fidem quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viva; aut eum, qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum; anathema ſit.* Et Seſs. XIV. Cap. IV. docet attritionem ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ aut pœnarum metu conceptam, si voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, eſſe donum Dei, & Spiritus

ritus Sancti impulsum, ac peccatorem disponere ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam. Ergo supponit peccatores illos, quamvis charitate destitutos, adhuc esse fideles: sine fide enim neque datur detestatio peccati, neque spes veniæ obtinendæ.

189. Conclusio III. Spes Theologica non amittitur per quodlibet peccatum mortale. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Ecclesiastici Cap. XXI. dicitur: *Fili peccasti? non adjicias iterum: sed & de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.* Ergo spes non amittitur per quodlibet peccatum; alias peccator rogare non posset Deum, ut remittat sibi peccata, siquidem de obtinenda venia desperaret. II. Paralipom. Cap. XXXIII. de Manasse Rege in captivitatem abstracto dicitur: *Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum: & egit pœnitentiam valde coram Deo patrum suorum. Deprecatusque est eum, & obsecravit intente: & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Jerusalem in regnum suum, & cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.* Quomodo autem Manasses, aut quicunque alius peccator deprecari potest Deum sine spe illum placandi? II. Authoritate Patrum. S. Augustinus Serm. XXVII, alias XX. de verbis Apostoli scribit: *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur.* Ergo quemadmodum frequentissime visuntur domus, quarum fundamenta jacta sunt, parietes erecti, quin fabrica perfecta atque absoluta sit: ita etiam fides & spes absque charitate possunt consistere. Clemens Alexandrinus Lib. II. Stromatum ait: *Fides est prima ad salutem inclinatio, post quam timor, & spes, & pœnitentia.* III. evertendo præcipuum fundamentum adversariorum. Fides, quæ est fundamentum spei, non tollitur per quodlibet peccatum grave. Ergo neque spes, quæ fide tamquam basi nititur.

Ac Spes Theologica.

190. Quæres. Si non per quodlibet peccatum mortale, per quodnam igitur Fides & Spes amittuntur? R. Fidem amitti per solum peccatum infidelitatis. Sicut enim charitas amittitur per quodlibet peccatum

Per quale peccatum Fides & Spes amittantur?

catum grave, quia quælibet noxa gravis illi opponitur: ita fides per ſolum infidelitatis peccatum amittitur, quia ſola infidelitas directe fidei adversatur. Spes Theologica tollitur tum per peccatum ei oppositum, quod directe tollit objectum formale ſpei, ut desperatio, & efficax nolitio, vel contemptus beatitudinis: tum per peccatum infidelitatis. Sublata enim fide, quæ ſpei Theologicæ est fundamentum, ſpem quoque corruere neceſse est. Contra vero ſicut paries potest eſse ſine tecto, & fundamentum ſine parietibus: ita ſpes eſse potest ſine charitate in peccatoribus, & fides ſine ſpe in iis qui desperant.

Argumenta contraria refutantur.

Charitatem amitti non poſse, nullibi docet Scriptura.

191. Objicitur I. contra I. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. I. Joan. Cap. III. dicitur: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit: quoniam ſemen ipsius in eo manet, & non poteſt peccare, quoniam ex Deo natus eſt.* II. Cantic. Cap. VIII. *Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* Ad Rom. Cap. VIII. *Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita - - - neque creatura alia poterit nos ſeparare a charitate Dei.* Joannis Cap. IV. ait Christus: *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum. Sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* III. I. ad Cor. Cap. XIII. *Charitas numquam excidit.* IV. I. Joan. Cap. II. *Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis: Nam ſi fuiſsent ex nobis, permanſiſsent utique nobiscum.* V. Joan. Cap. III. *Ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* *Confirmat.* Charitas est habitus. Sed habitus non amittitur per unum actum contrarium. Ergó neque charitas per quodlibet mortale peccatum. R. Ad I. Commendari ibi non immobilitatem, ſed excellentiam charitatis, ſensumque citati textus eſse hunc: Qui natus est ex Deo, non peccat, nec peccare potest lethaliter, quamdiu perseverat filius Dei, quoniam ſe-

men

men illius, id est, charitas, quæ omnibus peccatis lethalibus contraria est, in ipso manet. Atque hanc charitatem vult S. Joannes certiſsimam eſse notam, qua filii Dei distinguantur a filiis diaboli. Ad II. R. Nec aquas tribulationum, nec timorem mortis, neque ſitim ſeu cupiditatem rerum creatarum prævalere poſse adversus hominem gratia ſanctificante & charitate munitum, quamdiu eam non abjecerit, aut neglexerit. Si vero hæc arma voluntarie abjiciat, facile obrui poſse aquis tribulationum, terreri mortis periculo, incendi ſiti rerum temporalium. Ad III. R. Charitas excidit ſuperveniente gravi peccato: at numquam excidit ſuperveniente gloria & visione beatifica, de qua ſola l. c. loquitur Apostolus. Nimirum charitas, quæ in hac vita inchoatur & crescit, perficietur in patria, & in æternum permanebit. Contra vero fides & ſpes in cœlo destruentur: neque enim ſperare poſsumus, quod actu poſsidemus, aut credere quod clariſsime & absque obscuritate videmus. Ad IV. R. N. C. S. Joannes ait hæreticos illos non fuiſse constantes, ſolidos, perfectos in fide: neque ex numero electorum ſecundum propositum prædestinationis æternæ. Si enim ex illorum numero fuiſsent, ſolidi ac perfecti, mansiſsent utique in Ecclesia, nec finaliter defeciſsent. Ad V. R. ad ſalutem obtinendam nudam fidem non ſufficere, ſed fidem requiri charitate formatam. Ad *confirm.* D. M. Charitas est habitus acquisitus, N. M. Infusus, C. M. Et D. m. Habitus acquisitus non amittitur per unum actum contrarium, C. m. Infusus, N. m. & Conseq. Habitus infusus charitatis dependet ab actione Dei infundentis, qui ceſsat illum conservare, quando ponitur obstaculum, quale est quodlibet peccatum grave.

192. Objic. II. contra II. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. I. Joannis Cap. II. *Qui dicit ſe noſse eum* (Deum) *& mandata ejus non cuſtodit, mendax eſt.* Ergo ſine charitate non datur fides. II. Ad Rom. Cap. I. *Juſtus ex fide vivit.* At non datur ſpiritualis vita ſine charitate. III. I. Joan. Cap. IV. *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas eſt.* Ergo

Aut fidem non dari ſine charitate.

go si non novit, neque credit. IV. Ad Ephesios Cap. II. *Eratis illo in tempore ſine Chriſto - - - & ſine Deo in hoc mundo.* Ergo nec Deus, nec religio est, ubi non est charitas. V. Joannis Cap. VI. *Sunt quidam ex vobis, qui non credunt; ſciebat enim ab initio Jesus, qui eſsent non credentes, & quis traditurus eſset eum.* IV. I. ad Timoth. Cap. V. *Si quis autem ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior.* Ergo multo magis fidem negarunt peccatores, qui graviter delinquendo curam animæ non habent. R. ad I. S. Joannem non loqui ibi de fide, aut notitia qualicunque, ſed de notitia familiaritatis & amicitiæ, de qua notitia intelligendus est Dominus Matth. Cap. VII. & XV, ubi ad improbos dicit, *Non novi vos*, aut *Nescio vos.* Ad II. R. Si cum Apostolo de justis ſit ſermo, totum id concedimus: neque enim quis justitiam ſine fide & charitate consequi, aut obtentam retinere valet. Hoc tantum negamus, fidem in peccatoribus a charitate ſeparari non poſse. Ad III. N. C. Qui non diligit, Deum quidem novit ſpeculative, non tamen practice, experimentaliter, ſalubriter, atque eo modo quo oportet Deum noſse. Sicut mellis ſaporem & dulcedinem nemo novit per experientiam & ſaporem, nisi qui illud gustat, aut gustavit: ita qui Deum amando non gustavit, eum practice non cognoscit. Ad IV. N. C. Apostolus ibi non de peccatoribus quibusvis agit, ſed de Gentilibus & Idololatris. Hos ſine notitia veri Dei, ac ſine religione eſse, ultro omnes agnoscimus. Ad V. R. a nobis minime negari, quod peccatores aliqui fidei naufragium patiantur, quos inter fuit Judas Iscariotes; quia nimirum amiſsa charitate, ac ſpe abjecta emergendi e gurgite vitiorum, in peccatum infidelitatis quandoque prolabuntur; ſed hoc unum aſserimus, propter absentiam charitatis fidem non extingui. Ad VI. R. Qui domesticorum atque animæ ſuæ curam non gerit, fidem negare, non quidem verbo, ſed re ipsa & facto ſuo crudeli, quia contra præscriptum fidei & Scripturæ facit, monentis Isaiæ Cap. LVIII. *Carnem tuam ne despexeris.*

Et

Et ſic hac in parte est infideli deterior, quia infideles naturali instinctu & pietate curam ſuorum gerunt.

193. Dices I. Jacobi Cap. II. v. 26. dicitur: *Sicut enim corpus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita & fides ſine operibus mortua eſt.* Ergo non datur vera fides absque charitate. P. C. Homo mortuus non est verus homo. Ergo etiam fides mortua non est vera fides. R. C. A. N. C. Ad *prob.* N. C. Homo in ſuo conceptu dicit animal rationale, adeoque compoſitum ex anima & corpore inter ſe unitis. Jam vero si anima ponatur a corpore ſeparata, dabitur quidem verum corpus, non tamen idcirco dabitur verus homo. Contra charitas, ſeu vita ſpiritualis non est de eſſentia fidei in ſe ſpectatæ; ideoque dari potest vera fides absque charitate, ſicut dari potest verum corpus absque anima.

194. Dices II. S. Jacobus in ſua Epistola Cap. II. v. 19. Peccatorum fidem comparat fidei dæmonum: *Tu credis, quoniam unus eſt Deus: Bene facis: & dæmones credunt, & contremiscunt.* Atqui dæmones non habent veram fidem. Ergo neque peccatores. R. D. M. comparat fidei dæmonum per omnia, N. M. In hoc tantum, quod ſicut fides dæmonum caret merito & utilitate ad ſalutem aſſequendam, ita etiam fides ſine charitate, C. M. In hoc utique convenit fides peccatorum cum fide dæmonum. At vero in multis aliis discrepat; dæmonum enim fides neque laudabilis in ipsis est, neque ex gratia, neque ad bonum ipsis utile a Deo conceditur; ſed mere naturalis est, invita, & ſignis evidentibus extorta. Non ita fides hominum viatorum, etiam informis illa & expers amoris atque fiduciæ: Viatores enim, quamtumvis impii, non credunt contremiscentes, id est, inviti, ſed ſponte ac libenter.

195. Objic. III. Infirmitas probationis nostræ ex Scripturis petitæ. Principes illi, de quibus dicitur Joan. Cap. XII, quod crediderint in Christum, ſed eum confeſſi non fuerint, non habuerunt veram fidem Christi, ſed tantum notitiam aliquam imperfectam. II. S. Paulus verbis illis I. ad Cor. Cap. XIII. *Si habuero* *Fruſtra infirmitas argumenti.*

ro

ro omnem fidem, ita ut montes transferam; charitatem autem autem non habuero, nihil sum, ducit argumentum a conditione impoſsibili, ut ostenderet neceſsitatem dilectionis; ſicut etiam initio capitis ejusdem dicit: *Si linguis hominum loquar & Angelorum.* Vel dici potest, quod tantum loquatur Apostolus de fide ſignorum, non vero de fide promiſsionum. III. S. Jacobus in ſua Epistola Cap. II. non dicit: *Si quis fidem habeat*, ſed, *Siquis fidem habere ſe dicat.* Ergo ex illis locis nihil evincitur. R. ad I. N. A. quod gratis, & absque ullo fundamento dicitur ab adversariis. *Credere* enim *in eum*, usitata est Scripturarum phrasis, qua intelligitur vera fides in Christum. Ad II. N. A. Quod Apostolus argumentum non ducat a conditione impoſsibili, patet ex familiari modo loquendi, quasi de re agat quæ ſolet contingere, atque ex ſcopo Apostoli. Nempe quorumdam ibi Corinthiorum insolentiam reprimit, qui de ſola fide nimis gloriabantur. Verba illa, *Si linguis hominum loquar & Angelorum*, ſunt hyperbole in Scripturis valde usitata, huncque habent ſensum: Si omnem haberem humanam & Angelicam eloquentiam, vel si disertiſsime, elegantiſsime, atque excellentiſsime loquerer &c. Ergo ſicut eloquentia, ſcientia, eleemosyna ſine charitate eſse poſsunt, ſed non prodeſse: ita & fides ſine charitate eſse poterit, non tamen ſine illa prodeſse. Neque de fide tantum ſignorum loquitur Apostolus, ſed de vera fide Christiana, Theologica; ait enim: *Si habuero omnem fidem*, & in fine capitis concludit: *Nunc autem manent fides, ſpes, charitas, tria hæc.* Ubi de illa ipsa fide procul dubio loquitur, cujus antea in eodem capite meminerat: ſicut etiam loquitur de eadem charitate, de qua prius agebat. Præterea quamvis adversariis daretur, Apostolum loqui de fide ſignorum, nihil contra nos idcirco evincitur: ſiquidem fides ſignorum nihil aliud est, quam ipsa fides Christiana, eaque excellens: Apostolis enim petentibus fidem, Christianam utique, ſibi adaugeri, respondit Christus Lucæ Cap. XVII. v. 6. *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis huic arbori*

moro:

moro: Eradicare, & transplantare in mare: & obediet vobis. Quibus verbis ostendit Christus, signum auctæ fidei esse, si per eam miracula efficiantur. Ad III. C. A. N. C. Idem omnino dixit S. Jacobus, ac si dixisset, *Siquis fidem habeat.* Arguit enim ibi jactantiam improborum, qui de sola fide gloriantur, ideoque ait: *Siquis fidem habere se dicat*, hoc est, siquis sola fide fretus eam jactet, seque ea contentum esse affirmet, sciat hanc sibi neutiquam profuturam: Atque hanc mentem suam verbis immediate sequentibus declarat: *Numquid fides poterit salvare illum?*

196. Objic. IV. Authoritas Patrum. S. Hieronymus in Cap. IV, Epist. ad Galatas ait: *Cum dilectio procul absuerit, & fides pariter abscedit.* Et Proemio in Lamentat. Jeremiæ scribit, *nudari etiam fide animam fidelem, cum a Deo recedit per peccatum.* II. S. Gregorius M. Hom. XXIX. in Evang. ait, *eos non veraciter credere, & non habere veram fidem, qui non bene operantur.* III. S. Augustinus Epist. CCXXII. nunc CXX. ad Consentium ait: *Pia fides sine spe, & sine charitate esse non vult. Sic igitur homo fidelis debet credere quod nondum videt, ut visionem & speret & amet.* R. ad I. S. Hieronymus tantum vult, quod extincta charitate fides desinat esse viva & perfecta; aut quod peccata fidem aliquo modo debilitent, & ad illius amissionem disponant. Ad II. R. S. Gregorius ait, peccatores non habere veram fidem in ostensione operum, seu non ostendere veram fidem ex operibus; alioquin S. Doctor sibi contradiceret, cum Hom. XXXVIII. apertissime doceat, multos in Ecclesiam intrare, quia fidem habent; & tamen veste nuptiali carere, quia charitatem non habent. Ad III. N. C. Aliud est, quod pia fides nolit esse sine spe & charitate; datur enim a Deo per modum dispositionis ad justificationem: aliud est, quod fides sine charitate & spe non subsistat, quod nullibi dicit Augustinus, immo contrarium expresse docuit, ut patet ex textibus in probatione allatis. Magistro consentit etiam discipulus S. Fulgentius Lib.

Authoritas Patrum.

II. ad Monimum, Cap. IX. *His igitur demonſtratur indiciis, ibi eſse Spiritum Sanctum, ubi eſt finis præcepti, hoc eſt charitas. - - - Ubi autem cum fide charitas non eſt, quæcunque dona Spiritus Sancti eſse poſse; ipsum vero Spiritum Sanctum eſse non poſse.*

Aut ratio opponitur. 197. Objic. V. Ratio. Christus non potest cognosci ſine ſanctificatione Spiritus, quæ charitatem includit. Ergo fides ſeparari non potest a charitate. P. A. Ad Rom. Cap. X. dicitur: *Corde enim creditur ad juſtitiam; ore autem confeſsio fit ad ſalutem.* Ergo. II. Quodlibet peccatum grave meretur puniri amiſsione omnium bonorum ſupernaturalium. Ergo per quodlibet peccatum amittuntur fides & ſpes. III. Habitus fidei non manet in damnatis, quamvis ſemper in vita veram fidem habuerint. Ergo neque manet in peccatoribus. R. N. A. Ad *prob.* C. A. N. C. Sensus citati textus est iste: Ad justitiam obtinendam neceſse est, ut ad voluntatis nostræ imperium per Spiritum Sanctum adjutæ intellectu firmiter credamus; ad eamdem vero fovendam, ſtabiliendam, augendam, adeoque ad ſalutem consequendam requiritur etiam profeſsio fidei, non verbalis tantum, ſed realis per bona opera. Ad II. C. A. N. C. Quodlibet peccatum mortale meretur etiam ſtatim æternis pœnis mulctari: neque tamen idcirco Deus ordinarie denegat peccatoribus ſpatium pœnitendi. Ad III. N. C. Fides, & Spes, aliaque auxilia ſupernaturalia non dantur a Deo, nisi ubi locus est gratiæ, & homo per actus ſalutares potest tendere ad beatitudinem: damnati vero neque piam affectionem ad fidem, neque ullam aliam operationem ſupernaturalem poſsunt elicere, quam elicere poſsunt peccatores adhuc in via constituti, & Dei gratia adjuti.

Auguſtinus nullibi docet ſpem dari non poſse ſine charitate. 198. Objic. VI. contra III. Conclusionem, Authoritas S. Augustini. S. Doctor in Enchiridio, Cap. VIII. ſcribit: *Jam de amore quid dicam, ſine quo fides nihil prodeſt? Spes vero ſine amore eſse non poteſt. - - - Proinde nec amor ſine ſpe eſt, nec ſine amore ſpes: nec utrumque ſine fide.* Ergo juxta S. Augustinum ubi non datur charitas, non datur ſpes. II. Idem Enarratione in

in Psalm. XXXI. ait, *malam conscientiam totam eſse in desperatione.* Ergo ſpes amittitur per quodlibet mortale, cum nemo in peccato mortali constitutus ſperare poſsit æternam beatitudinem. R. ad I. C. A. N. C. Augustinus l. c. per amorem non intelligit charitatem, ſed amorem concupiscentiæ ſanctæ, quo Deum amamus ut bonum nobis, ac beatitudinem appetimus ut nobis perquam accommodam. Atque ſine hoc amore certum est ſpem ſubsistere non poſse; nemo enim ſperat quod non amat. Ad II. R. id non ſemper, ſed quandoque tantum accidere: ſubsequitur enim quandoque ex conscientia maximorum ſcelerum desperatio, quæ omnem Christianam ſpem jugulat, utpote ſpei directe opposita, ut Caino & Judæ contigit. At vero longe frequentius contingit, ut qui in gravia crimina prolapsi ſunt, ſpem ſalutis non amittant. Sperare equidem peccator non potest beatitudinem in ſtatu peccati ſe adepturum; ſperare tamen potest ſe e ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ Dei auxilio transferendum, in quo dein ſalutem æternam consequatur.

CONTROVERSIA V.

AN, ET QUIBUS POENIS APUD INFEROS DAMNATI TORQUEANTUR, QUI IN STATU PECCATI MORTALIS EX HAC VITA DECEDUNT?

CONTRA ORIGENISTAS, ALBIGENSES, ALMARICUM, ARNALDUM DE VILLA NOVA, ET SOCINIANOS.

199. Sæculo VIII. Clemens quidam gente Scotus docuit, Infernum quidem a rerum omnium authore Deo cum cœlo & terra conditum fuiſse, ſed per mortem Christi eversum eſse omnino atque exhaustum, adeo ut in lege amoris & gratiæ nullum infernum credere neceſse ſit. Pœnas quoque inferorum nullo ſuo commodo negarunt Almaricus Carnotensis, Albigenses, & Hermannus Riswick Batavus: docebant enim paradiſum nihil aliud eſse, quam gratiam, & veri Dei cognitionem, infernum vero eſse conscientiam criminum. Locum materialem puniendis reprobis destinatum eſse *Errores.*

infi-

inficiati ſunt Calvinus, Beza, Bucerus, rati inferni nomine in Scripturis ſepulcrum intelligi. Pœnas quod attinet apud inferos infligendas, cenſuit Origenes dæmones atque impios homines igne vero & proprie dicto in inferno non cruciari, teste S. Hieronymo, qui Epist. LIX. ad Avitum de Origene ſcribit: *Ignem quoque gehennæ & tormenta, quæ Scriptura peccatoribus comminatur, non ponit in ſuppliciis, ſed in conſcientia peccatorum, quando Dei virtute & potentia omnis memoria deliɛtorum ante oculos noſtros ponitur.* Eamdem ſententiam Theophylactus amplectitur in Cap. IX. Marci, & Ambroſius Catharinus Lib. de præmio bonorum & ſupplicio malorum. Sed graviorem adhuc hac in materia errorem diſseminavit idem Origenes, ut testantur Theophilus Alexandrinus in Epiſtola Paschali, S. Athanaſius Lib. de communi Eſsentia, S. Hieronymus Epist. LV. ad Pammachium, Epist. LIX. ad Avitum, & in Apologia I. adversus Rufinum. S. Epiphanius in Epist. ad Joannem Jerosol. S. Augustinus Lib. de Hæreſibus, Cap. XLIII. & V. Synodus Oecumenica, ſeu CPolitana II. ſub Vigilio & Justiniano, quæ Origenem proſcripſit. Docuit nimirum pœnas dæmonum atque impiorum hominum ſempiternas non fore; ſed illos vitiis purgatos atque peccatis, cœlestem gloriam aliquando adituros, & cum Sanctis regnaturos: Salvatorem pro dæmonibus ac ſpiritualibus nequitiis apud Superos affigendum Cruci. Aliqui ſectatores Origenis Magistri ſui errorem mitigarunt; quidam enim, rejectis dæmonibus & infidelibus, eos qui Christi baptismate abluti eſsent: alii eos qui in Eccleſia Catholica perſeveraſsent, quamvis in ea male viventes, ab inferni pœnis aliquando liberandos, æternaque vita fruituros dicebant. Integrum Origenis errorem postremis hiſce ſæculis amplexi ſunt Sociniani, impie arbitrantes, justum non fore Dei judicium, ſi creaturas etiam ob unum unicum grave peccatum, v. g. cogitatione admiſsum, ſempiternis cruciatibus addiceret. Alia laboravit inſania Arnaldus de Villanova, natione Catalanus, profeſsione Medicus,

qui initio Sæculi XIV. asseruit, Deum publice tantum, non autem occulte peccantibus inferni pœnas comminatum esse.

200. Conclusio I. Etiam in lege gratiæ & amoris datur Infernus. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Matth. Cap. X. v. 28. Ipse Christus Evangelicæ legis author ait: *Potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.* Matth. XXV. *Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ; & congregabuntur ante eum omnes Gentes --- Tunc dicet & his, qui a sinistris erunt, Discedite a me maledicti in ignem æternum.* II. Petri Cap. II. v. 17. de hæreticis & impiis tum veteris tum novi Testamenti dicitur: *Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reservatur.* Prob. II. Ratione. Ex una parte in Scripturis nullibi legitur, damnatorum carcerem in morte Christi destructum atque eversum fuisse: ex altera parte in Lege Evangelica non minus quam in veteri Testamento, plurima committuntur enormia scelera, plurimique in impietate sua moriuntur, gratia sanctificante, immo sæpe etiam vera fide destituti. Ergo cum nihil coinquinatum cœlum ingredi possit, atque in termino constitutis nullum amplius pœnitentiæ spatium concedatur, etiam in Lege Evangelica impii inferni pœnis torquentur.

Datur Infernus etiam in lege gratiæ.

201. Conclusio II. Infernus, seu damnatorum carcer, est locus materialis, determinatus, ac subterraneus. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Psalm. XCIII. dicitur: *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.* Ubi infernus clare distinguitur a sepulcro, in quo anima non jacet. Lucæ Cap. XVI. *Mortuus est dives, & sepultus est in inferno*, qui locus per antonomasiam *locus tormentorum* ibidem dicitur, & a sinu Abrahæ distinguitur. Ergo infernus est locus materialis ac determinatus. Matthæi Cap. XI. *Et tu Capharnaum numquid usque in cœlum exaltaberis? usque in infernum descendes.* II. Petri

Qui locus est materialis, determinatus ac subterraneus.

Cap. II. *Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Apocal. Cap. V. *Et omnem creaturam* (audivi) *quæ in cœlo est, & super terram, & sub terra.* Ad Philippenses Cap. II. *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum.* In Græco textu dicitur *Subterraneorum.* Ergo carcer damnatorum est subterraneus. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Hieronymus in Cap. XIV. Isaiæ scribit: *Dicimus, quod infernus sub terra sit.* Et in Cap. II. Jonæ: *Sicut cor in medio est animalis, ita infernus in medio terræ esse perhibetur.* S. Augustinus Lib. II. Retractat. Cap. XXIV. *De inferis magis mihi videor docere debuisse, quod sub terris sint, quam rationem reddere, cur sub terris esse credantur, sive dicantur, quasi non ita sit.* Idem sentiunt Tertullianus Lib. de Anima, Cap. XXXI. S. Chrysostomus Hom. XXIV. in Matth. S. Gregorius M. Lib. IV. Dialogorum, Cap. XLII. Ven. Beda Lib. III. in Job. Cap. VII. S. Damascenus Lib. III. de Fide, Cap. ultimo.

In quo torquentur damnati vero igne.

202. Conclusio III. Damnati igne vero & proprie dicto torquentur apud inferos. Hæc Conclusio quamvis de fide non sit, est tamen certa, illique opposita merito censetur temeraria. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Matth. Cap. V. v. 22. *Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis.* Matth. Cap. XXV. v. 41. *Discedite a me maledicti in ignem æternum.* Quis autem dixerit, Judicem contra reum decernentem metaphorice loqui? Marci Cap. IX. v. 42. *Bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem: ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Apocal. Cap. XX. *Diabolus - - missus est in stagnum ignis, & sulphuris, ubi & bestia & pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte.* Verba Scripturæ, præcipue quando constanter & uniformiter loquitur, intelligenda sunt in proprio ac naturali sensu, si ille nullam contradictionem aut absurditatem præseferat. Ergo hæc Scripturarum verba intelligenda sunt de vero ac proprie dicto igne.

203.

203. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Cyprianus Lib. de laudibus Martyrii, Cap. XII. infernum ſic describit: *Sæviens locus, cui gehenna nomen eſt - - - eructantibus flammis per horrendam ſpiſſæ caliginis noctem ſæva ſemper incendia camini fumantis exspirat: globus ignium arctatus obſtruitur, & in varios pœnæ exitus relaxatur. Tunc ſæviendi plurima genera; tum in ſe ipſo convolvit, quidquid ardoris emiſſi edax flamma cruciarit.* Quæ certe descriptio est ignis materialis & corporei. S. Hieronymus Epist. LIX. ad Avitum, arguit Origenem, quod ignem tartareum ad metaphoram transtulerit. S. Augustinus Lib. XXI. de Civit. Dei, Cap. X. *Adhærebunt Spiritus incorporei corporeis ignibus cruciandi.* S. Gregorius M. Lib. IV. Dialog. Cap. XXIX. *Certe reprobis veritas in fine dictura eſt, Ite in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & Angelis ejus. Si igitur diabolus, ejusque Angeli, cum ſint incorporei, corporeo ſunt igne cruciandi, quid mirum ſi animæ, etiam antequam recipiant corpora, poſſint corporea ſentire tormenta?* Porro inferorum ignem, quo dæmones & animæ damnatæ torquentur, materia constare, Theologi hodie omnes, immo & Christiani consentiunt.

204. Neque Conclusioni nostræ obstat, quod S. Ambrosius in Cap. XIV. Lucæ, S. Gregorius M. Lib. XV. Moralium, Cap. XVII. & S. Augustinus Lib. XXI. de Civit. Dei, Cap. X. ignem illum, quo damnati torquentur, *incorporeum* vocent: aut quod S. Damascenus Lib. IV. de Fide Orthodoxa, Cap. XXVIII. non materialem, qualis est apud nos, ſed qualem novit Deus, vocitet, ut longe jam ante illum Lactantius ſcripserat Lib. VII. Divin. Institut. Cap. XXI. Ambrosius enim & Gregorius ignem illum vocant *incorporeum*, tum quia pabulo non indiget: tum quia non virtute corporea, ſed forte ſpirituali torquet Spiritus: Augustinus vero verbis ſubsequentibus mentem ſuam dilucide explicat l. c. *At vero gehenna illa, quod etiam ſtagnum ignis & ſulphuris dictum eſt, corporeus ignis erit, & cruciabit corpora damnatorum, aut & hominum & dæ-*

 monum.

monum. Damascenus & Lactantius volunt tantum ignem inferni non fore impurum & crassum, qualis hic noster est. Audiatur Lactantius Lib. VII. Divin. Institut. Cap. XXI. *Cujus* (ignis infernalis) *natura diversa est ab hoc nostro, quo ad vitæ necessaria utimur. Qui nisi alicujus materiæ fomite alatur, extinguitur: at ille divinus per se ipsum semper vivit, ac viget sine ullis alimentis, nec admistum habet fumum; sed est purus ac liquidus, & in aquæ modum fluidus.* Jam vero si purus, si liquidus, si fluidus instar aquæ est, materialis & corporeus sit necesse est.

Ejusdem speciei cum nostro. 205. Quæres I. An ignis ille ejusdem sit naturæ & speciei cum elementari nostro, an diversæ? R. ejusdem omnino speciei esse, quamvis secundum accidentia differat, ut superius dictum est. Vocatur enim a Scripturis Sacris & Patribus constanter, & absque alia additione, *ignis*, quod nomen specificum est, sicut nomen aquæ. Ergo cum vere ac proprie ignis sit, ejusdem est cum elementari nostro speciei. Differentiam accidentalem ignis illius a nostro elegantissime describit Minutius Felix Sæculi III. Scriptor, in Dialogo, qui *Octavius* inscribitur: *Illic sapiens ignis membra urit, & reficit: carpit, & nutrit. Sicut ignes fulminum corpora tangunt, nec absumunt: sicut ignes Æthnæ & Vesuvii montis, & ardentium ubique terrarum flagrant, nec erogantur: ita pœnale illud incendium non damnis ardentium pascitur, sed inexesa corporum laceratione nutritur.*

Licet modus agendi in Spiritum explicari nequeat. 206. Quæres II. Qua ratione ignis corporeus agere possit in Spiritus? Missis quorumdam opinionibus, qui quod investigari non potest, inexhausta curiositate perquirunt, respondeo cum S. Augustino Lib. XXI. de Civit. Dei, Cap. X. *miris, tamen veris modis.* Et Epist. III. nunc CXXXVII. ad Volusianum: *Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.* Nullus sane ex eo capite negabit animas corporibus inclusas adustione, aut rei ingratæ perceptione torqueri, quod hactenus Philosophorum nullus abditum id naturæ mysterium exponere nobis valuerit. Neque

que dicas mentem esse cum corpore conjunctam in unam personam, ideoque corporis motibus necessario percelli. Præterquam enim quod difficultas hac responsione insoluta dimittatur, ajo, quemadmodum Deus mentes immateriales ita cum corporibus conjunxit, ut motibus eorum afficerentur: sic apud inferos, novis legibus naturæ rerum impositis, efficere potest, ut Spiritus igne materiali & corporeo urantur.

207. Conclusio IV. Non peccata publica tantum, sed etiam occulta, per pœnitentiam nondum remissa, in altera vita inferorum cruciatibus puniuntur. Prob. I. Authoritate Scripturarum, quæ nullo facto discrimine inter peccata gravia publica & occulta, æternam mortem impiis comminantur. Ezechielis Cap. XVIII. v. 4. *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.* Apocalypsis Cap. XXI. v. 27. *Non intrabit in eam* (Jerusalem cœlestem) *aliquid coinquinatum aut abominationem faciens & mendacium.* II. ad Cor. Cap. V. v. 10. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Psal. XVIII. dicitur: *Ab occultis meis munda me.* Quibus verbis Propheta regius satis innuit, peccata, etiam occulta ac secreta, & soli Deo nota, veram habere culpam, ac digna esse supplicio. Matth. Cap. XV. ait Christus: *De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. Hæc sunt, quæ coinquinant hominem.* Prob. II. Ratione Theologica. In die ultimi judicii Deus manifestabit consilia cordium, & illuminabit abscondita tenebrarum ea etiam de causa, ut peccata occulta puniantur. II. Si peccata occulta a Deo post mortem hominis non punirentur, plurima enormia & gravissima scelera manerent impunita; quod justitiæ divinæ repugnat. III. Peccata occulta sunt transgressio libera divinæ legis. Ergo ex natura sua spoliant hominem gratia sanctificante, reddunt inimicum Deo, & reum constituunt æternæ damnationis.

Peccata etiam occulta apud inferos puniuntur.

208. Conclusio V. Animæ, in statu peccati mortalis ex hac vita decedentes, statim ad inferos amandan-

Morientes in peccato mortali

statim ad inferos detruduntur

dantur. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Lucæ Cap. XVI. v. 22. dicitur: *Mortuus est dives, & sepultus est inferno.* Quo nomine non sepulcrum, sed ipsos inferos, seu carcerem damnatorum intelligendum esse, tum ex Patribus, tum ex ipsa Scriptura evincitur. Ait enim Epulo ad Abrahamum: *Quia crucior in hac flamma.* Ergo eadem est reliquorum etiam damnatorum conditio. II. Authoritate Patrum. S. Basilius in Exhortat. ad Baptismum: *Aderit tibi repentinum exitium, ac interitus similis procellæ te evertet. Veniet malus Angelus, per vim, tuam rapiens tot peccatis irretitam animam, teque demum magnopere cruciatum, præcluso lamentis vocis organo, ad nigra tartara deducet.* S. Hilarius in Psal. II. *Excipit impios statim ultor infernus, & decedentes de corpore confestim de via justa peribunt. Testes nobis sunt Evangelii dives & pauper.* S. Gaudentius Brixiensis Tract. XIII. de Natali Domini: *Judas prædictorum facinorum conscientia strangulatus, mortem debitam laqueo sibimet intulit præparato, confestim rapiendus ad inferni supplicia.* S. Augustinus Lib. XIII. de Civit. Dei, Cap. VIII. *In requie sunt animæ piorum a corpore separatæ; impiorum autem pœnas luunt.* S. Gregorius M. Lib. IV. Dialog. Cap. XXVIII. *Si esse Sanctorum animas in cœlo sacri eloquii satisfactione credidisti, oportet ut per omnia esse credas & iniquorum animas in inferno: quia ex retributione æternæ justitiæ, ex qua justi jam gloriantur, necesse est per omnia ut & injusti crucientur. Nam sicut electos beatitudo lætificat, ita credi necesse est, quod a die exitus sui ignis reprobos exurat.* III. Authoritate Oecumenici Florentini, quod in Decreto fidei definivit Sess. ultima, *Illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.* IV. a pari. Sanctorum beatitudo non differtur usque ad ultimi judicii diem. Ergo nec pœna reproborum.

Æternas esse Inferorum pœnas Scripturæ docent.

209. Conclusio VI. Pœnæ damnatorum apud inferos sunt æternæ, nullum umquam finem habituræ. Prob. Conclusio hæc dogmatica I. Authoritate Scripturarum

narum. Matth. XXV. v. 41. dicitur: *Discedite a me maledicti in ignem æternum.* Et v. 46. *Et ibunt hi in supplicium æ. rnum; justi autem in vitam æternam.* Marci Cap. IX. *Vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Apocal. Cap. XX. Bestia & Pseudopropheta, quibus universitas impiorum designatur, in stagno ignis & sulphuris *cruciabuntur die ac nocte in sæcula sæculorum.* II. ad Thessalon. Cap. I. *Qui pœnas dabunt in interitu æternas.*

210. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Justinus Apologia II. scribit: *Sed enim, quia liberi arbitrii & Angelorum & hominum genus ab initio creavit Deus, justo judicio pro delictis suis supplicium in igne sempiterno reportabunt.* Tertullianus in Apologetico, Cap. XLV. *Enimvero nos, qui sub Deo omnium speculatore dispungimur, quique æternam ab eo pœnam prævidemus, merito soli innocentiæ occurrimus, & pro scientiæ plenitudine, pro latebrarum difficultate, & pro magnitudine cruciatus, non diuturni, verum sempiterni, eum timentes.* S. Irenæus Lib. IV. adv. Hær. Cap XLVII. *Quibuscunque dixerit Dominus, Discedite a me maledicti in ignem æternum, isti erunt semper damnati. Et quibuscunque dixerit, Venite benedicti Patris mei, percipite hæreditatem regni, quod præparatum est vobis in sempiternum, hi percipiunt regnum, & in eo proficiunt semper.* S. Hilarius Canone V. in Matth. *Igitur requies nulla gentibus, neque mortis, ut volunt, compedio quies dabitur. Sed corporalis & ipsis æternitas destinabitur: ut ignis æterni sit in ipsis æterna materies, & in universis sempiternis exerceatur ultio sempiterna.* Lactantius Lib. II. Divin. Institut. Cap. V. *Qui maluerit bene vivere ad tempus, male vivet in æternum. Damnabitur enim sententia Dei ad æternam pœnam, quia cœlestibus bonis terrena præposuit.* S. Ambrosius Lib. II. de Fide ad Gratianum, Cap. IV. *Tu te a diabolo creatum Manichæe arbitraris. Ad illius ergo festina sedem, ubi ignis & sulphur, ubi non restinguitur ejus incendium, nec umquam pœna moritur.* Et Lib. de lapsu Virginis, Cap. VIII. *Ego tamen, qui scio graviora facinorosis ser-* Patres.

vari

vari tormenta, & sine fine impias animas cruciatus manere, non temporales utique, sed æternos; aliis te volo cruciatibus affici, profuturis utique, non animam perdituris. S. Basilius in Regulis compendio traditis, Interrogatione CCLXVII. ait: *Cum hæc & ejusmodi sæpe in Scriptura proponantur; hoc quoque est diaboli artis & astutiæ, ut multi homines velut obliti talium tantarumque Domini sententiarum, finem sibi audeant pœnarum in posterum adumbrare. Nam si æterni supplicii quandoque finis est futurus, omnino habebit & vita æterna finem. Sin in vita non sic Evangelici dicti sensum accipimus, quæ ratio est statuendi finem supplicio æterno? Æterni enim adjunctio pariter in utroque ponitur. Ibunt enim hi, inquit, in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam. His igitur ita concessis, intelligendum est illud, Vapulabit multis, & illud, Vapulabit paucis, non finem, sed diversitatem supplicii declarare.* S. Gregorius Nazianzenus Carmine XIX. vermem, qui apud inferos rodit, describens ait: *At vermis illinc perpeti morsu premens.* Et Oratione XV. de plaga grandinis scribit: *Mitto dicere futuræ vitæ tribunalia, quibus hujusce vitæ indulgentia & impunitas eos tradit: ita ut satius sit nunc castigari & purgari, quam ad cruciatum illum transmitti, cum jam pœnæ tempus erit, non purgationis. Quemadmodum enim qui Dei memor hic est, morte superior est, idque a Davide optime dictum est: ita his, qui vita excesserint, non est in inferno confessio, aut morum correctio. Hic enim Deus vitam & actionem, illic rerum gestarum censuram conclusit.* S. Chrysost. Hom. IX. in I. ad Cor. *Non est hæc parva, quæ proponitur, quæstio, - - - an finem habeat ignis gehennæ? Nam quod non habeat, Christus pronuntiavit dicens: Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non desinet.* S. Augustinus Lib. de Fide & operibus, Cap. XV. *Neque illud dici hic potest, in quo nonnulli seipsos seducunt dicentes, ignem æternum dictum, non ipsam pœnam æternam. Per ignem quippe, qui æternus erit, transituros arbitrantur eos, quibus propter fidem mortuam per ignem promittunt salutem; ut videlicet ipse ignis æternus sit, combustio vero eorum,*

rum, hoc est, operatio ignis non sit in eos æterna: cum & hoc prævidens Dominus, sententiam suam concluserit, ita dicens: Sic ibunt illi in combustionem æternam, justi autem in vitam æternam. Erit ergo æterna combustio, sicut ignis; & eos in illam ituros Veritas dicit, quorum non fidem, sed bona opera defuisse declaravit. S. Fulgentius Lib. de Fide ad Petrum, Cap. XLIII. *Ex ejus* (Dei) *ore justi æternique judicii sempiterna atque incommutabili prolata sententia, iniqui omnes ibunt in combustionem æternam, justi autem in vitam æternam; iniqui semper arsuri cum diabolo, justi autem sine fine regnaturi cum Christo.*

211. Prob. III. Authoritate Conciliorum. V^ta^ Synodus, seu CPolitana II. Oecumenica damnavit Origenem, quod docuerit omnium impiorum hominum, atque etiam dæmonum tormenta finem aliquando habitura, ut testantur Evagrius Hist. Eccles. Lib. IV. Cap. XXXVII. Nicephorus Callistus Lib. XVII. Hist. Eccles. Cap. XXVIII. Photius Lib. de VII. Synodis, Theophanes, Zonaras, Cedrenus, VI. Synodus seu CPolitana III. Actione XVIII. & Nicæna II. Act. I. Immo S. Augustinus annis facile CXXX. ante V. Synodum, in libro de Hæresibus, Cap. XLIII. commentum hoc Origenis vocat vanissimam impietatem, propter quam Origenes merito ab Ecclesia proscriptus fuit. Lateranense IV. Cap. *Firmiter* docet, reprobos pœnam perpetuam recepturos esse cum diabolo. Tridentinum Sess. VI. Can. XXV. & Sess. XIV. Can. V. pœnas damnatorum vocat æternas: quo nomine Concilia & Patres non intelligunt longam durationem, sed æternitatem proprie ac stricte dictam, fine cărituram. *Et Concilia.*

Argumenta contraria refutantur.

212. Objicitur I. contra I. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. Christus ad inferos descendens post mortem suam, ut dicitur Psalmo CVI. *Contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* II. Act. *Christus post mortem suam inferos non destruxit.*

Cap.

Cap. II. *Deus suscitavit* (Christum) *solutis doloribus inferni.* III. Christus triduo illo apud inferos moratus, ut dicitur I. Petri Cap. IV. Evangelium prædicavit: *Propter hoc enim & mortuis evangelizatum est: ut judicentur quidem secundum homines in carne; vivant autem secundum Deum in spiritu.* IV. Christus ad Ephes. Cap. IV. v. 8. *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem.* Ergo infernus per mortem Christi eversus & destructus fuit. R. I. Cur ergo Christus in die extremi judicii reprobos æternis flammis addicet, Matth. Cap. XXV. *Discedite a me maledicti in ignem æternum?* R. II. C. A. N. C. I^{mus} textus de Christo ad inferos descendente intelligendus est, non in hoc sensu, quod infernum destruxerit; sed quod divina virtute sua ad inferos penetrarit, carcerem Patriarcharum reserarit, prædamque, ringentibus inferis, animas nimirum piorum hominum, quæ in sinu Abrahæ quiescebant, extorserit. II^{di} textus sensus est, quod Christus sua resurrectione destruxerit mortem, illamque omni dominatu in sanctissimam suam humanitatem exuerit; resurrexit enim immortalis & impassibilis: vel quod Christus dolores inferni solverit, impediendo ne illis amplius tenerentur animæ Patriarcharum, quas liberare decreverat. III. textus dicit, Christum Patribus in limbo reclusis pro vita pie antea transacta lætissimum æternæ beatitudinis nuntium, ac præmium attulisse; ita ut quamvis illi a mundanis & stultis hominibus plane interiisse æstimarentur, tamen revera vivant spiritu in præsentia Divinæ Majestatis, donati a Deo gloria æterna. Ad IV. N. C. Christus enim secum in cœlos non traxit impios, æternæ mortis vinculis constrictos; sed piorum animas apud inferos in sinu Abrahæ quiescentes.

Narratio Evangelica Divitis & mendici ostendit damnatos vero igne.

213. Objic. II. contra III. Conclusionem, Infirmitas probationis. In narratione illa divitis & mendici Lucæ Cap. XVI. plura sunt metaphorice accipienda, v. g. quod dives oculos elevarit, & Abrahamum a longe viderit: quod guttam aquæ rogaverit. Ergo etiam verba illa, *Crucior in hac flamma*, intelligenda sunt

ſunt de flamma metaphorica, non vero proprie ac ſtricte tali. *Confirm.* Eo modo damnati igne torquentur, quo a frigore & vermibus. Atqui vermes & frigus ſunt tantum metaphorice in inferno. Ergo etiam ignis. R. Non desunt viri docti, qui non animam tantum, verum etiam corpus divitis ad inferos delatum fuiſse ſuspicantur: quo casu omnia, absque metaphora, explicari poſsent. Juxta communem autem Interpretum ſententiam, qui verba illa, *Sepultus eſt inferno*, de ſola anima intelligunt, Resp. C. A. N. C. Certum est atque omnibus exploratum, oculos, manus, linguam, ſitim, Spiritibus a corpore ſeparatis non nisi metaphorice tribui poſse: At vero Scriptura clare ac frequenter aſserit dari in inferno ignem, quem naturalem eſse, ac ejusdem quoad ſubstantiam ſpeciei cum elementari nostro Sancti Patres paſsim affirmant. Ad *confirm.* R. I. N. M. Frigoris apud inferos nullibi Scriptura meminit, nisi forsitan, Job Cap. XXIV. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos peccatum illius.* Qui tamen textus facile aliam interpretationem admittit juxta mentem S. Gregorii M. Lib. XVI. Moral. Cap. XXVII. Vermium quidem ſæpius meminit Scriptura, cum de pœnis inferni agit; ſed de illorum veritate ac proprietate non tam concors est Sanctorum Patrum & Theologorum ſententia. R. II. N. m. Ex alternante frigoris & caloris cruciatu damnatos acerbiſsime torquendos eſse affirmant. S. Hieronymus in Cap. XXIV. Job, & Cap. X. in Matth. Ven. Beda in illud caput Job, Hugo Victorinus Lib. IV. de Anima, Cap. XIII. Vermes vero materiales voraciſsime damnatorum corpora depasturos eſse, S. Augustinus Lib. XXI. de Civit. Dei, Cap. IX. S. Maximus, aliique Patres absque cunctatione aſserunt, divinarum Scripturarum oraculis permoti.

214. Dices. Ipsa Scriptura divina quamcunque gravem tribulationem ignem vocat metaphorice, ut Psal. LXV. *Transivimus per ignem & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium.* Psal. XVI. *Igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas.* Ecclesiastici

Cap.

Cap. LI. v. 6. *Et in medio ignis non sum æstuatus.* Ergo ex Scripturis evinci nequit, damnatos igne vere ac proprie tali torqueri. R. N. C. Quamvis hæc vox *ignis* uno aut altero loco figurate sumatur in Scripturis, minime tamen sequitur etiam tunc figurate sumi, quando Scriptura tam frequenter, tamque diversis locis æterno igne damnatos torqueri asserit: præcipue cum divinæ Scripturæ libri a diversis authoribus conscripti sint, Sanctique Patres textus illos in sensu proprio intelligendos esse docuerint.

Ac statim post mortem torqueri.

215. Objic. III. contra V. Conclusionem, Infirmitas argumenti. Narratio illa Lucæ Cap. XVI. Divitis, & mendici, non est historica, sed parabolica. Ergo ex ea probari non potest, impios statim post mortem ad inferos detrudi. R. I. N. A. Narrationem illam non parabolicam, sed historicam esse asserunt Origenes, Tertullianus, S. Irenæus, Clemens Alexandrinus, S. Ambrosius, S. Chrysostomus, S. Cyrillus Alexandrinus, S. Augustinus, S. Petrus Chrysologus, S. Isidorus Pelusiota, S. Gregorius M. Unde enim, ut observat Tirinus, pauperi nomen Lazari, seu Eleazari? Unde diviti quinque fratres? Unde tam exacta damnationis & pœnarum descriptio? Fateor quidem symbolica quædam interseri, ut de lingua divitis, de gutta aquæ &c. Sed non poterat aliter nobis status ejus innotescere; & solent ejusmodi corporalibus symbolis spiritualia adumbrari. R. II. N. C. Quamvis in parabolis non ea narrentur quæ contigerunt; narrantur tamen eo modo, quo contingere possunt, atque etiam in aliis vel similibus circumstantiis, aut saltem ex parte contingere solent. Cum igitur narretur ibi, divitem mortuum, atque in inferno sepultum esse; quamvis narratio illa foret parabolica, legitime tamen infertur, reprobos quoscunque post mortem ad inferos detrudi, non expectato extremi judicii die.

Dæmones pœnas inferni sustinent.

216. Objic. IV. Paritas. Dæmones nondum missi sunt in ignem æternum, sed primum mittentur in die extremi judicii. Ergo etiam damnati nondum apud inferos torquentur. P. A. I. Authoritate Scripturarum.

Mat-

Matthæi Cap. VIII. dæmones dicunt Christo: *Venisti ante tempus torquere nos.* Et I. ad Cor. Cap. VI. ait Apostolus: *Nescitis quoniam Angelos judicabimus?* II. Authoritate Patrum. S. Justinus Apologia I. & II. S. Irenæus Lib. V. adv. Hær. S. Epiphanius in Hær. Sethianorum, Oecumenius in Cap. ult. I^mæ. Petri dicunt, dæmones sempiterno igni tradendos, nondum tamen traditos esse. III. Authoritate Ecclesiæ, quæ in exorcismo Baptismati præmitti solito alloquens dæmonem, ait: *Nec te lateat imminere tibi pœnas, tormenta, diem judicii, diem supplicii æterni, qui venturus est velut clibanus ardens, in quo tibi & universis Angelis tuis æternus veniet interitus.* R. I. Quidquid sit de dæmonibus, reprobos homines statim post mortem in infernum detrudi docent Scripturæ divinæ, & Patres, atque a Florentina Synodo clare decisum est. R. II. N. A. Ad I. *prob.* C. A. N. C. Triplex distingui debet dæmonum damnatio. Prima, qua dæmon damnatus est propter superbiam, & in infernum præceps actus. Altera, qua per Christum potestate sua in homines spoliatus est, ne amplius ea libertate longe lateque dominetur, qua olim ante adventum Christi. Tertia erit in die extremi judicii, in qua licet nulla futura sit accessio ad pœnam principalem, maxima tamen fiet ad secundariam; quia tunc dæmonum malitia toti mundo manifestabitur: quia judicati condemnabuntur a Sanctis, atque omnis ab iis auferetur potestas electis in posterum nocendi. Atque de tertia hac damnatione intelligendi sunt Scripturarum textus in objectione adducti. Ad II. R. Patrum illorum sententiam hac in re deserendam esse, ut pote contrariam cæteris Patribus, præcipue S. Ambrosio, S. Hieronymo, S. Augustino, S. Gregorio M. S. Gregorio Nazianzeno, S. Chrysostomo, S. Cyrillo Alexandrino. Ad III. N. C. Verbis illis in objectione laudatis immediate subjungitur: *Et ideo pro tua nequitia damnate & damnande da honorem Deo; appropinquabit enim judicium Dei.* Quæ verba significant, eum etiam nunc in inferno torqueri; sed pœnarum suarum complementum in die judicii accepturum.

217.

Quamvis multi eorum in äere versentur.

217. Dices. Non omnes dæmones sunt in inferno, sed multi adhuc in äere ac supra terras vagantur, ut tradunt Athenagoras in Legatione pro Christianis, Tertullianus in Apologetico, Cap. XXII. S. Augustinus Lib. VIII. de Civit. Dei, Cap. XXII. Eusebius Lib. III. Demonstrat. Evang. S. Chrysostomus Hom. XI. in I. ad Thessalon. Theodoretus Orat. III. contra Græcos, S. Fulgentius Lib. de Trinitate, Cap. VIII. Ergo dæmones nondum æternis uruntur incendiis. R. Quamvis communis sit Patrum sententia, non omnes prorsus dæmones statim post peccatum in inferorum claustris fuisse conclusos; sed eorum plerosque in tartarum fuisse deturbatos, reliquos vero in äere vicinisque locis vagari, atque ultro citroque commeare: exinde tamen inferri nequit, eos qui in äere versantur, non torqueri ab igne, & damnationis suæ pœnas non pati. Certe Scriptura hanc pœnam adstruit; dicitur enim II. Petri Cap. II. v. 4. *Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari.* Et in Epistola Canonica B. Judæ v. 6. *Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei, vinculis æternis sub caligine reservavit.* Quæ verba *tartarus*, *infernus*, *caligo*, perspicue damnatorum carcerem significant. Sicut igitur Angeli, etiam dum apud nos agunt, semper vident faciem Patris, atque in cœlis esse a Christo dicuntur: ita dæmones etiam, dum in hoc äere versantur, pœnas inferni sustinent. Qua autem ratione fieri possit, ut ignis gehennæ agat in dæmones per äera volitantes, fatemur nos ignorare. Hoc tantum dicimus, fieri id miris & ineffabilibus, veris tamen modis, soli Divinæ Omnipotentiæ & Justitiæ cognitis.

Inferni pœnas finem habituras, neque insinuat Scriptura.

218. Objic. V. contra VI. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. I. Psal. LXXVI. dicitur: *Numquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc? Aut in finem misericordiam suam abscindet a generatione*

neratione in generationem? Aut obliviscetur misereri Deus? Aut continebit in ira sua misericordias suas? II. Psal. XV. *Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno.* III. Psal. CXLIV. *Miserationes ejus super omnia opera ejus.* IV. Psal. CII. *Non in perpetuum irascetur: neque in æternum comminabitur.* V. Isaiæ Cap. XXIV. v. 22. *Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere; & post multos dies visitabuntur.* VI. ad Rom. Cap. XI. v. 32. *Conclusit enim Deus omnia in incredulitate: ut omnium misereatur.* VII, I. ad Cor. Cap. III. v. 15. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem.* VIII. Apocal. Cap. XX. v. 6. *Beatus & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem.* IX. Marci Cap. XII. v. 40. dicitur de Pharisæis: *Hi accipient prolixius judicium.* Ergo pœnæ damnatorum sunt inæquales in duratione. X. Tobiæ Cap. IV. v. 11. *Quoniam eleemosyna ab omni peccato & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Ergo damnati, qui in vita fuere misericordes, non punientur æternum. R. ad I. verba illa referri non posse ad damnatos, sed esse agitationem mentis, in qua noctu diuque Propheta regius exercebatur, cernens quod vix tunc inveniretur qui faceret bonum. Itaque interrogationibus hisce vaticinatur S. David, quod Deus tempore suo visitaturus sit populum suum, adventurumque sit aliquando tempus Redemptionis generis humani, in quo per misericordiam Dei & merita Christi plurimi salventur. Ad II. R. verba illa intelligenda esse de Christo, cujus anima non est relicta in inferno, sive in sinu Abrahæ, & corpus in sepulchro ab omni corruptione fuit immune. Ita locum illum interpretatus est B. Petrus Act. Cap. II. v. 25. *David enim dicit in eum: Propter hoc lætatum est cor meum &c.* Ad III. Deus misericordiam exercet præcipue in hac vita, peccatores excitando ad pœnitentiam, petentibus veniam dando,

gra-

gravesque pœnas in hac vita condonando, justos a lapsu præservando &c. Justitiam vero præcipue in altera vita, electos remunerando, & impios puniendo, quamvis infra condignum. Ad IV. locus hic pertinet ad præsentem vitam, in qua baptizatis remittitur originale, pœnitentibus vero personalia peccata. Ad V. R. locum illum favere, non obesse sententiæ Catholicæ; *Visitare* enim sæpius in Scripturis sumitur in malam partem, pro punire & percutere, ut v. g. Isaiæ Cap. XXVI. *Visitasti, & contrivisti eos.* Ad VI R. recitati textus hunc esse sensum: Deus permisit successive tum Judæos, tum alias nationes in infidelitatem delabi; ut sic omnium totius mundi nationum misereatur, ut misericordiam suam omnibus patefaciat, & hac ratione tam Judæos quam Gentes humiliet: ut eas inter se concordes faciat, & divina beneficia magis illustret, omnes homines, quamvis indignos tanto favore, veræ fidei lumine collustrando. Ad VII. R. Apostolum ibi loqui de iis, qui in statu gratiæ ex hac vita decedunt: per ignem intelligi aut tribulationes hujus vitæ, aut Purgatorium. Ad VIII. R. uti alias sæpe, ita etiam hic per secundam mortem intelligi æterna damnatorum supplicia; minime vero destructionem, seu annihilationem reproborum. Ad IX. Christus ait prolixius fore Pharisæorum judicium, non quoad durationem, sed quoad intensionem pœnarum. Ad X. N. C. Eleemosyna, atque alia misericordiæ opera disponunt quidem hominem ad pœnitentiam, præservant a peccatis futuris, Deum movent ad largiendam uberiorem gratiam: At si homo gratiæ non cooperetur, atque ex hac vita migret charitate destitutus, frustra sunt omnia. Nam ut ait Apostolus I. ad Cor. Cap. XIII. v. 3. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Neque S. Hieronymus.

219. Objic. VI. Authoritas S. Hieronymi, qui in Lib. I. Dialogorum adversus Pelagianos scribit: *Si autem Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, & diabolo tribuit pœnitentiam, quid ad nos,*

qui

qui diabolum & satellites ejus: omnesque impios & prævaricatores dicimus perire perpetuo, & Christianos, si in peccato præventi fuerint, salvandos esse post pœnas? Ergo juxta S. Hieronymum, saltem Christiani in peccato mortui liberabuntur a gehenna. II. Idem l. c. ait: *Illud vero, quod in sequenti ponis capitulo, in die judicii iniquis & peccatoribus non parcendum, sed æternis eos ignibus exurendos, ferre quis potest, & interdicere te misericordiam Dei, & ante diem judicii de sententia judicis judicare: ut si voluerit iniquis & peccatoribus parcere, te præscribente non possit?* III. Idem in Cap. ult. Isaiæ scribit: *Sicut diaboli & omnium peccatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo, non est Deus, credimus æterna tormenta: Sic peccatorum atque impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt, moderatam arbitramur, & mixtam clementia sententiam Judicis.*

220. Resp. I. S. Hieronymum de æternitate pœnarum Catholice sensisse, ex ipso S. Hieronymo facile ostendi potest. Commentario in Caput III. Jonæ scribit S. Doctor: *Sed hoc quia Scriptura sacra non dicit, & evertit penitus timorem Dei, dum facile homines labantur ad vitia; putantes etiam diabolum, qui author malorum est, & omnium peccatorum fons, acta pœnitentia posse salvari, de nostris mentibus abjiciamus, & sciamus peccatores in Evangelio mitti in ignem æternum, qui præparatus sit diabolo & angelis ejus, & de his dici: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Et paulo inferius: *Si longo post circuitu, atque infinitis sæculis, omnium rerum restitutio fiet, & una dignitas militantium: quæ distantia erit inter Virginem & prostibulum? Quæ differentia erit inter Matrem Domini & (quod dictu quoque scelus est) victimas libidinum publicarum? Idemne erit Gabriel & Diabolus? Idem Apostoli & Dæmones? Iidem Prophetæ & Pseudoprophetæ? Iidem Martyres & Persecutores? Finge quodlibet: annos & tempora duplica, & infinitas ætates congere cruciatibus: Si finis omnium similis est, præteritum omne pro nihilo est: quia non quærimus quid aliquando fuerimus, sed quid semper futuri simus.* Idem in Com-

Comment. ad Cap. LXV. Isaiæ, v. 20. ait: *In illo igitur tempore, quando ætas fuerit una cunctorum, & Sanctus & peccator erunt simili resurrectione perfecti, nec inter se variabunt tempore; sed alius ad præmia, alius ad supplicia pertrahetur; & in eo peccator maledictus erit, quod incorrupto corpore pœnas patiatur æternas.*

221. R. II. ac directe ad I. textum. S. Hieronymus non loquitur ibi de omnibus Christianis promiscue, etiam graviorum criminum reis; sed de illis, qui levibus culpis inquinati ex hac vita decedunt: contradistinguit enim illos a prævaricatoribus, seu graviorum criminum reis, quos perpetuo perituros esse dicit. Ad II. R. S. Doctor verbis illis impugnat Pelagianos, quos toto hoc Opere exagitat. Hæreticis illis levia etiam peccata gravissima habebantur; hinc divitem non posse ingredi in regnum Dei, nisi omnia sua vendiderit, contendebant, docebantque, omnia omnino peccata inducere reatum æternæ mortis: & justos, qui in vitam æternam ituri sunt, eos tantum esse qui expertes essent omnis omnino peccati, etiam levis. Quod si verum foret, nullus omnino salvaretur, cum nullus fuerit aut futurus sit, præter Deiparam, qui omni peccato personali caruerit aut peccaturus aliquando non sit. In his ergo levioribus culpis deprehensos Christianos salvandos esse post pœnas rectissime S. Hieronymus asseruit, post pœnas scilicet in Purgatorio subeundas. Ad III. R. S. Hieronymus vel loquitur ibi de Christianis, quos supponit pœnitentiam ante mortem egisse, ideoque purgatorio igne detineri, nomine peccatorum & iniquorum etiam illos intelligens, qui alicujus peccati sive levis rei sunt, sive gravioris, sed pœnitentia jam expiati, & propterea pœna temporali sunt digni: vel solum vult Christianos impios mitius in inferno torquendos, quod in fide Christiana usque ad mortem perseveraverint. Quæ opinio quamvis probabilius sit falsa, nihil tamen cognationis habet cum errore Origenis. Vide Natalem Alexandrum Dissert. XXVII. in Hist. Eccles. Sæculi III. Simonnet Tract. V. de Peccatis, Disput. IV. Art. III.

222.

222. Objic. VII. Authoritas aliorum Patrum. S. Gregorius Nyssenus Lib. de Anima & Resurrectione, atque in Oratione Catechetica, Cap. XXVI. aperte Origenis sententiam propugnat. II. S. Gregorius Nazianzenus Orat. XXXIX. in Sancta Lumina, Novatianis nisi resipiscant, & Christi viam incedant, supplicia post mortem comminatur, sed purgatoria, minimeque perpetua. *In altero ævo*, ait, *igne fortasse baptizabuntur, qui postremus est baptismus, nec solum acerbior, sed & diuturnior, qui crassam materiam instar foeni depascitur, vitiique omnis levitatem absumit.* Orat. XL. dubium esse significat, an pœnæ inferni æternæ sint, & liberum cuique esse ea de re quod voluerit opinari. *Est alter ignis*, inquit, *non purgans, sed scelerum vindex.* -- *Nisi hoc quoque loco quispiam ignem mitius, atque ut Deo vindice dignum est, intelligendum putet.* III. S. Ambrosius in Psalm. CXVIII. scribit: *Differtur diaboli judicium, ut sit semper in pœnis reus; semper improbitatis suæ innexus catenæ, conscientiæ suæ, ut in perpetuum subeat ipse judicium. Ideo Dives ille in Evangelio, licet peccator, pœnalibus urgetur ærumnis, ut citius possit evadere.* Ergo censuit dæmonum quidem, at non hominum æterna fore supplicia. R. ad I. Nysseni Opera probabilius ab Origenistis fuisse corrupta, ut contendit jam Sæculo VIII. S. Germanus CPolitanus Patriarcha in libro, qui inscribitur, *Retribuens & legitimus*, id est, de vera & legitima retributione, quæ rependitur hominibus prout vixerint. Quem librum laudat Photius in Bibliotheca, Codice CCXXXIII. Stylus quidem & dicendi character idem videtur esse, qui S. Gregorii Nysseni: sed norunt etiam hæretici alterius stylum imitari, ne fraus deprehendatur tam facile. Ad II. R. S. Gregorium Nazianzenum in priori loco improprie & obscure locutum esse, & per baptismum ignis postremum & diuturniorem, intellexisse ignis sempiterni supplicia, qui terrenam & crassam materiam tamquam fœnum comedit, hoc est, crassis & obscœnis corporis voluptatibus servientes exurit, atque homines

Neque alii Patres asserunt.

nes peccato leves & aridos ita excruciat, ut tamen non absumat. In Oratione autem XL. pœnarum tartarearum æternitatem diserte adstruit his verbis: *Omnibus his formidabilior ignis, cum insomni illo verme conjunctus est, nec umquam extinguitur, verum in sceleratorum hominum pœnam perennis est, & sempiternus.* Quod autem addit, *Nisi quispiam ignem mitius, atque ut Deo vindice dignum est, intelligendum putet*, non refertur ad æternitatem supplicii, quasi arbitrarium sit asserere, pœnas damnatorum finiendas esse, nec adeo acerbas esse, ut in perpetuum durent: sed ad pœnæ magnitudinem & intensionem referendum est, quam siquis nostrorum atrocitati scelerum non adæquari contendat, sed mitiorem intelligi velit, quam criminum immanis magnitudo mereatur; quia Deus vindex justam pœnam misericordia & lenitate temperare solet, S. Gregorium Nazianzenum repugnantem non habebit. Ad III. R. S. Ambrosius ibi non opponit pœnas, quas homines impii patiuntur in inferno, dæmonum suppliciis quoad durationem; quasi dæmonum quidem pœnas æternas fore existimet, hominum vero impiorum aliquando finiendos cruciatus: sed opponit pœnas dæmonum, & hominum peccatorum in genere spectatas, in eo quod homines peccatores quandoque in hac mortali vita, vel etiam in futura temporaliter a Deo puniantur, pœnis nimirum purgatoriis, idque consequantur temporariis hujusmodi suppliciis, ut æterna effugiant. Unde nomine Divitis Evangelici, quem pœnalibus ærumnis ait urgeri, ut citius possit evadere, non intelligit Divitem illum epulonem, qui sepultus est in inferno, sed Divitem avarum, de quo Lucæ Cap. XII. dicitur, a Deo ultore de morte sibi imminente commonitum fuisse verbis illis, *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te: quæ autem parasti, cujus erunt?* Quem proinde sic a Deo increpitum S. Ambrosius existimavit ex eorum esse numero, qui temporariis pœnis plectuntur, ut æternas evadant. Quam ob rem in eo S. Ambrosii loco, XII. Lucæ Caput ad marginem adnotatur.

223. Objic. VIII. Liberatio Trajani ab inferno. S. Gregorius Magnus Trajanum Imperatorem precibus suis ab inferorum pœnis liberavit, CD. facile annis post illius mortem. Ergo pœnæ damnatorum non sunt æternæ. P. A. I. S. Joannes Damascenus, qui CXXX. annis post tempora B. Gregorii floruit, hujus rei mentionem facit in Oratione de iis, qui in fide dormierunt, additque: quod hoc verum sit, atque ab omni criminatione alienum, totus Oriens Occidensque testatur. II. Idem referunt Paulus Diaconus Monachus Casinensis, & Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii, qui citat etiam Anglicanas Ecclesias, in quibus hæc historia legebatur. III. Ecclesia Græca in Euchologio, Cap. XCVI. sic orat: *Quemadmodum Trajanum per intensam servi tui Gregorii Dialogi intercessionem flagro solvisti, exaudi etiam nos te orantes, non pro idolorum cultore, sed pro fideli servo tuo, qui te propter imbecillitatem ad iracundiam provocavit.* IV. In Revelationibus S. Birgittæ Lib. IV. Cap. XIII. dicitur, quod Gregorius oratione sua infidelem Cæsarem elevarit ad altiorem gradum. V. Narrationem hanc ut certam tenent Hugo Etherianus, Vincentius Bellovacensis, S. Thomas, S. Antoninus, S. Vincentius Ferrerius, Gersonius, Salmeron, Benzonius, & Alphonsus Ciaconius in Vindiciis hujus historiæ, pluresque alii viri docti & pii.

Liberatio Trajani ab inferno, est prorsus commentitia.

224. R. I. N. C. Si vera forent, quæ de Trajano dicta modo fuerunt, inferri legitime non posset, pœnas damnatorum non esse æternas; sed dicendum foret, Trajanum nondum fuisse damnatum: suspensam a Deo fuisse sententiam, dilatamque causæ cognitionem; interim vero secundum præsentem suam iujustitiam punitum fuisse apud inferos. R. II. N. A. Præter argumentum negativum, plures assignari possunt rationes positivæ, ob quas narratiuncula hæc ut inane commentum merito ab Eruditis exsufflatur. I. Trajanus, quamvis magna laude Imperio Romano præfuerit, immanissimus fuit Christianæ Religionis hostis, superstitione, ebrietate, ac nefando sodomiæ scelere

infamis, Dionis Caſsii, Xiphilini, aliorumque Scriptorum tam Græcorum quam Latinorum confeſsione. Ergo omnino incredibile est, Trajanum graviſsimorum criminum reum ab inferis liberatum fuiſse. II. Incredibile est S. Gregorium pro anima Trajani liberanda oraſse, cum ipse S. Gregorius Lib. VII. Epist. XV. ad Gregorium Presbyterum, & Theodorum Diaconum CPolitanum ſcripserit: *Hæc itaque pertractantes nihil aliud teneatis, nisi quod vera fides per Catholicam Ecclesiam docet: quia descendens ad inferos Dominus illos ſolummodo ab inferni clauſtris eripuit, quos viventes in carne per ſuam gratiam in fide & bona operatione ſervavit. Quod enim per Evangelium dicit, Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum, omnia videlicet electa. Nam trahi ad Deum poſt mortem non potuit, qui ſe a Deo male vivendo ſeparavit.* Et Lib. XXXIV. Moralium, Cap. XVI. *Ad diſtricti judicis juſtitiam pertinet, ut numquam careant ſupplicio, quorum mens in hac vita numquam voluit carere peccato: & nullus detur iniquo terminus ultionis, qui quamdiu voluit, habere noluit terminum criminis.* Hæc Gregorius cum ſcripserit, quis adeo imprudens affirmaverit, tentaſse ipsum precibus obtinere, quod nec a Christo ipso ad inferos descendente factum fuiſse aſseruit, & ſecus ſentire hæreticum eſse prædicavit? III. Multa alia incredibilia & falsa in narratiuncula illa apud Damascenum, Paulum & Joannem Diaconos, ac Pseudo-Petrum continentur, v. g. quod S. Gregorius pro Trajano orans hanc vocem cœlitus emiſsam audiverit: *Preces tuas exaudivi: Tu vero poſthac cave, ne preces mihi pro impiis offeras:* quod Gregorio immiſsa fuerit ægritudo, quia pro anima damnati orare præsumpsit: quod Gregorius præterea a Deo petierit, ut nullus Christianus ſepeliendus ad S. Andreæ in clivo Scauri, damnetur. Plures, easque operosiores nugas de Baptismo Trajani invexere ſequiorum temporum Scriptores. IV. Nulla datur ratio adſtruendi exceptionem a lege generali, per verbum Dei ſcriptum & traditum ſufficienter promulgata; ſecus

cus quilibet damnatus ſalutem ſperare, aliique pro ipso orare poſsent.

225. Ad I. rationem dubitandi R. Orationem illam longe probabilius non eſse legitimum S. Damasceni fœtum, ut Michael Le Quien Diſsert. V. ex Damascenicis, Leo Allatius in Diatriba de Scriptis S. Joannis Damasceni, aliique viri doctiſsimi contendunt; tum quia Oratio illa ſtylo, dictione, methodo atque ingenio discrepat ab aliis Damasceni lucubrationibus! tum quia manifestos contra fidem errores continet, & doctrinæ S. Damasceni alibi traditæ repugnat. Etenim Lib. II. de Fide Orthodoxa, Cap. IV. *Sciendum*, inquit, *illud hominibus mortem præſtare, quod lapsus Angelis. Poſt lapsum enim nulla ipsis pœnitentia eſt, uti nec hominibus poſt mortem.* Et in Dialogo contra Manichæos, Paragr. LXV. *Sicut Dæmones poſt lapsum non resipiscunt, neque etiam Angeli nunc peccant, ſed utrique hoc habent, ut nulla in ipsos mutatio cadat; ſic homines poſt obitum conversionem nullam admittunt.* Quod si etiam Oratio illa Damasceni eſse probaretur, dicendum foret, Damascenum, quamvis alioquin vir Sanctus, doctus ac prudens fuerit, narrationi tamen huic facile nimis fidem habuiſse, neque de veritate illius investiganda ſollicitum fuiſse. Ad II. R. Paulum & Joannem Diaconos, tribus ferme ſæculis S. Gregorio posteriores, nullam hac in re fidem mereri. Paulus enim in Vita S. Gregorii, Cap. XXVII. neminem compellat, a quo narrationem hanc acceperit; Joannes vero Lib. II. Cap. XLIV. hæc narrans hærere plane visus est in ſalebris, dum nihil habuit, quod ad rem testandam ex Archivo Romano, aut vicinarum Ecclesiarum ſcriniis adducere poſset; ſed migrandum ipsi fuit ad Britannos, ſeu Anglo-Saxones. Immo ipse Joannes Diaconus fatetur, Romæ ſuo tempore, id est, Sæculo IX. de ea liberatione vehementer dubitari, eoquod S. Gregorius Lib. IV. Dialog. Cap. XLIV. doceat, damnatos ab æternis pœnis liberari amplius non poſse. Accedit quod Anastasius Bibliothecarius, Marianus Scotus, Ado Viennensis, ac præcipue Ven.

Beda,

Beda, S. Gregorii M. alias ſtudiosiſsimus, nullam prorsus hujus rei mentionem faciant. Ad III. R. Græci ex Pseudo-Damasceni Oratione acceptam fabulam in ſuum Euchologium transtulerunt: cui proinde non major adhibenda est fides, præsertim cum Græca Ecclesia, ex quo a Latina ſe ſeparavit, in alios errores momenti longe majoris impegerit. Ad IV. R. Revelationem illam S. Birgittæ factam, valde obscuram eſse, utpote in qua id unum aſseritur, Trajanum elevatum eſse ad altiorem gradum. Immo contraria est revelationi S. Mathildi factæ, iu qua dicitur, *nolle Deum, ut ſciant homines, quid ipse ſtatuerit de anima Trajani.* Cæterum liceat mihi cum Baronio ſentire in Annalibus Eccles. ad Annum Christi DCIV. Num. XLVII. *Veneror quidem, ut par eſt, Sanctas ipsas, & colo: Sed de revelationibus ipsis factis, vel potius ipsis adscriptis, ea dumtaxat recipio, quæ Eccleſia recipit: quam ſcimus non potuiſse iſta probare, quæ ſunt inter ſe pugnantia.* Ad V. R. Doctos illos viros, quamvis eorum aliqui fuerint ſanctitate conspicui, rem hanc plerumque non examinaſse, easque ab illis quandoque narratas eſse historias, quæ vulgo ferebantur, quæque ad timorem Dei, ſpem, Religionem, vel pietatem conducere poterant, absque molesto & ſcrupuloso illarum examine. Cæterum discuſsa nostris temporibus caligine, qua historia prioribus ſæculis premebatur, authores numero fere infiniti, doctrina & pietate illustriſsimi, fabulam hanc communi consensu rejiciunt. Vide Natalem Alexandrum Diſsertat. I. in Hist. Eccles. Sæculi II, Antonium Sandini Disputat. Hist. XVI. Ignatium Schwarz in Colleg. Hist. Parte V. Quæst. VII. Sect. II. Gerardum Castel Controversia XXXIII.

Pœna æterna eſt delicto proportionata.

226. Objic. IX. Ratio. Pœna, quæ peccatoribus post mortem infligitur, debet eſse delicto proportionata. Atqui pœna æterna non est peccato gravi proportionata. Ergo non infligitur pœna æterna. P. m. Peccatum est temporaneum, immo ſæpe momentaneum. Ergo pœna æterna non est illi proportionata.

Confirm.

Confirm. Ex æterna pœna damnatorum Deus nullam utilitatem potest intendere. Ergo non infligit pœnam æternam. R. D. M. Debet eſse delicto proportionata quoad durationem, id est, diuturnitas pœnæ non debet excedere diuturnitatem peccati, N. M. Debet eſse proportionata quoad acerbitatem & gravitatem, C. M. Et ſic dist. minore, N. C. Ad *probat.* C. A. N. Conseq. quam manifestæ falsitatis arguunt Sancti Patres. S. Augustinus Lib. XXI. de Civit. Dei, Cap. XI. ſcribit: *Sic autem quidam eorum, contra quos defendimus Civitatem Dei, injuſtum putant, ut pro peccatis quamlibet magnis, parvo ſcilicet tempore perpetratis, pœna quisque damnetur æterna; quasi ullius id umquam juſtitia legis attendat, ut tanta mora temporis quisque puniatur, quanta mora temporis unde puniretur admisit. Octo genera pœnarum in legibus ſcribit eſse Tullius, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, ſervitutem. Quid horum eſt, quod in breve tempus pro cujusque peccati celeritate coarctetur, ut tanta vindicetur morula, quanta deprehenditur perpetratum?* S. Gregorius M. Lib. XXXIV. Moralium, Cap. XVI. *At, inquiunt, ſine fine non debet puniri culpa cum fine: juſtus nimirum eſt omnipotens Deus, & quod non æterno peccato commiſsum eſt, æterno non debet puniri tormento. Quibus respondemus, quod recte dicerent, ſi Judex juſtus veniens non corda hominum, ſed facta penſaret. Iniqui enim ideo tum cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt; voluiſsent quippe ſine fine vivere, ut ſine fine potuiſsent in iniquitatibus permanere. - - - Ad diſtricti ergo Judicis juſtitiam pertinet, ut numquam careant ſupplicio, quorum mens in hac vita numquam voluit carere peccato; & nullus detur iniquo terminus ultionis, qui quamdiu valuit, habere noluit terminum criminis.* Ad *confirm.* N. A. Quamvis damnati æternis pœnis non corrigantur, ut pote a fine ultimo, atque amicitia divina æternum rejecti; absterrentur tamen a ſceleribus viventes, exerceturque justitia Dei vindicativa, ac Beati in cœlo continuo urgentur ad extollendam divinam misericordiam, gratiasque Deo agendas, cujus ope æterna evaserunt incendia.

ARTI-

ARTICULUS III.
DE MERITO, ET BONIS OPERIBUS.

CONTROVERSIA I.

AN HOMO JUSTUS DIVINA GRATIA ADJUTUS, EFFICERE POSSIT OPERA VERE BONA?

CONTRA LUTHERUM, CALVINUM, ALIOSQUE PROTESTANTES.

Errores. 227. Nulla dari opera bona, ſed omnia etiam juſtorum opera peccatis ex natura ſua mortalibus eſse inquinata aſserunt novi Evangelii buccinatores, ut patet ex Luthero in Aſsertione Articuli XXXI. XXXII. & XXXVI. Immo in Sermone de novo Teſtamento auſus eſt ſcribere: *Caveamus a peccatis, ſed multo magis a legibus & operibus bonis: tantum attendamus Dei promiſsionem & fidem.* Et in Sermone, Sic Deus dilexit mundum &c. *Ego dico tibi, quia anguſta eſt via; oportet te fieri tenuem, ſi vis per eam venire. Cæterum qui operibus onerati ſunt, ſicut conchilibus onuſtos videmus Jacobi peregrinos, ii non poterunt penetrare. - - - Si veneris cum magnis ſaccis operum plenis, deponere oportebit, alioqui non poteris penetrare.* Calvinus Lib. III. Inſtitut. Cap. XII. Paragr. IV. *Qui ſerio tamquam ſub Dei conſpectu de vera juſtitiæ regula quærent, illi certo comperient, omnia hominum opera, ſi ſua dignitate cenſeantur, nihil niſi inquinamenta eſse & ſordes: & quæ juſtitia vulgo habetur, eam apud Deum meram eſse iniquitatem; quæ integritas cenſetur, pollutionem: quæ gloria dicitur, ignominiam.* Et in Antidoto Concilii Tridentini Seſs. VI. *Non ſunt tantopere exagitandi, qui dixerunt, bona opera, ſi exacto rigore cenſeantur, æterna potius damnatione, quam vitæ præmio digna eſse.* Philippus Melanchton in Locis Theol. Tit. de Peccato, ait: *Conſequitur itaque omnia hominum quantumvis laudabilia opera, plane vitioſa eſse, & morte digna peccata.* Nicolaus Amsdorffius Lutheri diſcipulus contra Georgium Majorem Theologum Saxonicum librum conſcripſit

scripsit cum hac epigraphe: *Opera bona ſunt perniciosa ad ſalutem.* Cæterum non desunt hodiedum Protestantes paulo honestiores, quos Majorum ſuorum impudentiſsimæ insaniæ merito pudet, humaniusque de Bonis Operibus ſentiunt.

228. Conclusio. Homo justus gratia Dei adjutus, potest efficere opera vere ac perfecte bona. Dixi, *homo juſtus;* injusti enim, quod charitate destituti ſint, poſsunt quidem cum gratia Dei elicere opera vere bona, non tamen perfecte bona. Prob. Conclusio I. Authoritate Scripturarum. Job Cap. I. v. 22. dicitur: *In omnibus his non peccavit Job labiis ſuis, neque ſtultum aliquid contra Deum locutus eſt.* Quin ipse Deus Cap. II. v. 3. Jobi innocentiam in tantis calamitatibus conservatam dilaudavit: *Vir ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo, & adhuc retinens innocentiam.* Psal. XVI. *Probaſti cor meum, & visitaſti nocte: igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas.* Psal. VII. *Judica me Domine ſecundum juſtitiam meam, & ſecundum innocentiam meam ſuper me.* Ergo David credebat, hominem divina gratia adjutum facere poſse opera vere ac perfecte bona, ſecundum quæ petit judicari. Matth. Cap. V. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Ad Ephes. Cap. II. *Creati in Chriſto Jesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* Ergo non omnia opera ſunt ſecundum ſe peccata. Præterea Scriptura ait opera bona Deo placere. Act. Cap. X. *Qui timet eum* (Deum nempe) *& operatur juſtitiam, acceptus eſt illi.* Hortatur homines ad non peccandum. Isaiæ Cap. I. *Quiescite agere perverse: discite benefacere.* I. ad Cor. Cap. XV. *Evigilate juſti, & nolite peccare.* I. Joan. Cap. II. *Hæc ſcribo vobis, ut non peccetis.* Atqui nihil Deo placere potest peccato infectum: neque peccata vitari poſsent, ſiquidem omnia opera eſsent peccatis inquinata, & mala. Ergo aliqua opera, viribus gratiæ nimirum elicita, ſunt vere ac perfecte bona.

Juſtos efficere poſse opera vere bona, docent Scripturæ

229.

Patres. 229. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Ambrosius Lib. de Apologia David, Cap. VI. *Etenim*, ait, *quia non poteſt ſine peccato eſse humana fragilitas, cavendum eſt, ne plura peccata ſint, quam opera virtutum.* Fruſtra vero S. Doctor distingueret opera virtutum a peccatis, si omnia opera, quamtumvis bona, eſsent vere peccata. S. Hieronymus Lib. III. adversus Pelagianos: *Qui cautus eſt & timidus, poteſt vitare peccata.* Et Comment. in Matth. Cap. XXII. *Veſtis nuptialis præcepta ſunt Domini, & opera quæ complentur ex lege & Evangelio, novique hominis efficiunt veſtimentum.* At vero quis dicet vestem nuptialem obtineri peccatis? S. Chrysostomus Serm. in B. Job & Abraham: *Dives erat Job ex benedictionibus, utebaturque pro neceſsitate divitiis, ita ut ſatiando pauperes, dæmonem mirum in modum contriſtaret; bona enim opera humana plagæ & vulnera ſunt dæmonibus.* Atqui si bona opera ſunt peccata, certe non eſsent plagæ & vulnera dæmonum. Plures textus Patrum exhibebimus Controversia ſequente, ubi ostendemus, bona opera eſse meritoria æternæ beatitudinis.

Tridentinum. 230. Prob. III. Authoritate Tridentini Seſs. VI. Can. XXV. de Justificatione, definientis: *Siquis in quolibet bono opere juſtum ſaltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius eſt, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema ſit.*

Oſtendit ſana ratio 231. Prob. IV. Ratione. Si omnia opera justorum eſsent peccato vitiata, id oriretur vel ex concupiscentia, vel ex defectu charitatis, vel ob admixtionem peccatorum. Atqui ex nullo capite oritur. Ergo. P. m. Concupiscentia, nisi ei consentiatur, non est peccatum, ſed infirmitas, ut diximus Num. 41. & ſeq. Charitas justorum, quamvis comparata ad charitatem Beatorum ſit imperfecta, tamen in ſe absolute perfecta dici potest: peccata vero venialia neque impediunt veram justitiam, ut ostendimus Num. 170. neque ſemper operibus nostris immiscentur; cum non in omnibus, ſed in multis, teste B. Jacobo, offendamus.

232. Prob. V. Ex ſequelis ſane abſurdiſsimis. Si enim omnia opera ex natura ſua ſunt peccata, ſequeretur I. hominem, quando justificatur per fidem, hoc ipso justificari per peccatum, quia fides est opus justorum. II. Justos non debere credere quæ a Deo ſunt revelata; nam omnia opera peccaminosa lege æterna Dei prohibentur. III. Homines tunc etiam peccare, quando Deum rogant dimitti ſibi ſua debita, ſive peccata. IV. Deum intendere, præcipere & mandare ut fiant peccata: intendit enim, præcipit, & mandat, ut fiant opera quædam bona. V. Opera bona fugienda eſse, quia fugienda ſunt peccata: ac viceversa aliqua peccata mortalia facienda eſse, quia facienda ſunt quædam opera bona. VI. Sanctos omnes per ſua bona opera, ac Martyres acerbiſsima quæque pro Christo tolerando, de ſe æterna inferorum ſupplicia promeritos fuiſse; ſolique clementiæ divinæ imputandum eſse, quod inferni pœnæ illis non fuerint irrogatæ. At quæso, quid hac doctrina amentius, quid impudentius excogitari potest? *Ac Sequelæ evincunt.*

Argumenta contraria reſutantur.

233. Objic. I. Authoritas Scripturarum. Psal. CXLII. dicitur: *Non intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.* II. Ecclesiastis Cap. VII. v. 21. *Non eſt enim homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* III. Isaiæ Cap. LXIV. *Facti ſumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menſtruatæ universæ juſtitiæ noſtræ.* Ergo omnia opera nostra ſunt peccata. R. ad I. triplicem hujus loci expositionem apud Patres inveniri, Protestantium doctrinæ minime faventem. Prima est S. Augustini Enarratione in Psal. CXLII. dicentis, hominem ex ſe vere nihil habere, quo justificetur; ſed ſolum ex gratia Dei, ex qua etiam habet, quod bene poſsit operari. Secunda est S. Hieronymi in Epist. ad Ctesiphontem, S. Augustini Lib. de Perfectione justitiæ, & S. Gregorii M. in Psal. cit. qui *Proteſtantes fruſtra ſe tuentur Scripturis*

putant

putant Davidem loqui de venialibus, ſine quibus in hac vita eſse non poſsumus. Non autem ſeqvitur, omnia noſtra opera peccatis inquinari, etiamſi longiori tempore absque omni peccato vivere nequeamus. Miscentur enim aliquando operibus bonis opera quædam mala, quæ tametsi levia & quotidiana ſint, tamen in judicio Dei non injuste puniuntur. Tertia est S. Hilarii, S. Hieronymi, Arnobii, Euthymii in Psal. cit., qui dicunt non poſse hominem justificari, si justitia illius conferatur cum justitia Dei, cujus tanta est ſublimitas ac perfectio, ut omnis hominum & Angelorum justitia cum ea comparata, injustitia eſse videatur. Ad II. R. ſensum eſse, quod nullus tam constanter bene operetur, quin ſubinde veniale committat peccatum. Ad III. R. Isaiam non loqui de bonis operibus justorum, ſed de fictis justitiis Judæorum, de eorum ſacrificiis & neomeniis, aliisque operibus ad cultum divinum institutis, in quibus illi præcipue justitiam constituebant, de agenda pœnitentia nihil ſolliciti, ſed ſcelera ſceleribus cumulantes. Hinc eorum opera panno menstruatæ a Propheta merito comparantur: atque idcirco Civitas Jerosolymitana eversa est a Nabuchodonosore Chaldæorum Rege, & populus Judaicus Babylonem in captivitatem abstractus fuit. Vide Bellarminum Lib. IV. de Justificatione, Cap. XX.

234. Dices cum Luthero. Matth. Cap. VI. omnibus præscribitur orandi forma, quam quotidie usurpamus: *Sanctificetur nomen tuum - fiat voluntas tua. - - Et dimitte nobis debita noſtra.* Ergo in omni opere nostro peccamus. P. C. Petimus quod non habemus. Ergo si petimus ſanctificari nomen Dei, & dimitti nobis peccata, ſemper inhonoramus nomen Dei, repugnamus in omni opere voluntati Dei, & peccamus. R. I. Christus non jubet nos in oratione petere quæ numquam ſumus impetraturi. Ergo per orationem poſsumus a Deo obtinere, ut ſanctificemus nomen ejus, divinamque ipsius voluntatem impleamus. R. II. C. A. N. C. Ad *probat.* N. A. Peccatores petunt quod non habent,

justi

justi vero petunt conservationem & incrementum ejus, quod habent.

235. Objic. II. Authoritas Patrum. S. Hieronymus Dial. I. adversus Pelagianos, ſcribit: *Tunc ergo juſti ſumus, quando nos peccatores fatemur, & juſtitia noſtra non ex proprio merito, ſed ex Dei conſiſtit miſericordia.* S. Augustinus Lib. de Perfectione justitiæ, Cap. VI. in Responsione XV. ait: *Peccatum eſt, cum vel non eſt charitas quæ eſſe debet, vel minor eſt quam debet.* Atqui in nobis ſemper est peccatum. Et Lib. III. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. VII. *Ex hoc factum eſt, virtutem, quæ nunc eſt in homine juſto, perfectam hactenus nominari, ut ad ejus perfectionem pertineat etiam ipſius imperfectionis & in veritate cognitio, & in humilitate confeſſio.* III. S. Gregorius M. Lib. IX. Moralium, Cap. XIV. *Omnis humana juſtitia, injuſtitia eſſe convincitur, ſi diſtricte judicetur. Prece ergo poſt juſtitiam indiget, ut quæ ſuccumbere diſcuſſa poterat, ex ſola Judicis pietate convaleſcat.* Et Lib. XXXV. Moralium, Cap. ult. *Si autem de his divinitus diſtricte diſcutimur, quis inter iſta remanet ſalutis locus, quando & mala noſtra pura mala ſunt, & bona quæ nos habere credimus, pura bona eſſe nequaquam poſſunt.* IV. S. Bernardus Serm. V. de verbis Isaiæ: *Noſtra, ſi qua eſt, humilis juſtitia, recta forſan, ſed non pura, niſi forte meliores nos eſſe credimus, quam patres noſtros, qui non minus veraciter quam humiliter dicebant: Omnes juſtitiæ noſtræ tamquam pannus menſtruatæ mulieris. Quomodo enim pura juſtitia, ubi non poteſt adhuc culpa deeſſe?* R. ad I. Hæc jure a S. Hieronymo dici. Cum enim tota vivendi ratio, qua homo denominatur justus, admixta habeat multa peccata venialia, justi indigent Dei misericordia, & ad pœnitentiæ remedia ſemper confugere debent: & quidquid boni faciunt, non ſine gratia & auxilio Dei faciunt. Ad II. R. Imperfectionem charitatis Augustinus vocat peccatum, non ſtricte, ſed largo modo. Libro enim de Spiritu & littera, Cap. XXXVI. ſcribit: *Neque enim ſi eſſe nondum poteſt tanta* *Patribus.*

dile-

dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenæ perfectæque debetur, jam culpæ deputandum est. Aliud est enim totam nondum assequi charitatem, aliud nullam sequi cupiditatem. Altero vero loco ex Lib. III. contra duas Epistolas Pelagianorum, vult S. Doctor, justitiam in hac vita imperfectam esse, si comparetur cum justitia vitæ beatæ: & hujus imperfectionis cognitionem & confessionem hoc tempore non parum esse necessariam, ne quis existimet esse, quod vere non est, atque ita seipsum seducat. Ad III. R. Sensum prioris loci esse hunc: Omnis humana justitia est injustitia, si judicetur remotis beneficiis Dei, secundum ea quæ homo habet ex se. Posteriori loco S. Gregorius non dicit, omnia bona opera nostra esse impura, sed non omnia posse esse pura; quia fieri non potest, ut non aliquando subrepat aliquid, quo bona aliqua opera vitientur. Ad IV. R. Quamvis S. Bernardus paulo aliter locum illum Isaiæ de panno menstruatæ explicet, ac alii Patres, in re tamen non dissentit a cæteris. Triplicem itaque l. c. justitiam distinguit. In Angelis beatis ponit justitiam rectam, puram & firmam: in primis nostris parentibus, antequam peccarent, dicit fuisse justitiam rectam & puram, sed non firmam: Denique in nobis dicit esse posse justitiam rectam, quia possumus paccato non consentire; sed neque puram, neque firmam. Non puram; quia nemo nostrum est, qui non peccaverit in Adamo, & qui non aliquando saltem venialiter peccet: non firmam; quoniam nemo est, qui eam non possit amittere. Adde, quod Sermones illi in Isaiam non sint genuinum S. Bernardi opus, sed B. Aelredi Angli, Ord. Cisterc. Abbatis Rievallensis.

Ac ratione. 236. Objic. III. Ratio. Omnia opera nostra sunt imperfecta, vanitate, prava intentione, mentis evagatione, ac negligentia inquinata. Ergo placere Deo nequaquam possunt. Ergo quando in Scripturis dicitur opera nostra Deo placere, id non intelligendum est de operibus nostris secundum se, sed propter dignitatem Christi, qui has imperfectiones fidelium merito suo tegit. R. D. A. Omnia opera nostra sunt imperfecta

fecta negative, id est, posſent absolute eſse perfectiora, C. A. Sunt imperfecta positive, id est, ſunt ſemper peccato vitiata, & contra legem Dei prohibentem, N. A. Sæpe eliciuntur ab homine opera ab omni peccato depurata, ut in Conclusione ostendimus authoritate Scripturarum & Patrum. Profecto fieri nequit, ut vel ratione ſui, vel ratione Christi ea tegentis, peccata Deo placeant, quemadmodum opera bona Deo placere aſserunt Scripturæ & Patres.

CONTROVERSIA II.

AN BONA OPERA JUSTORUM, VIRIBUS GRATIÆ ELICITA, MEREANTUR BEATITUDINEM ÆTERNAM ?

CONTRA PROTESTANTES, ET QUESNELLUM.

237. Meritum ſupernaturale definitur eſse obsequium Deo libere exhibitum, ex ſe potens movere ad retributionem præmii ſupernaturalis. Dividitur in meritum de condigno, & de congruo. Meritum de *condigno* est illud, quod ſpectatis omnibus, nempe præstantia operis, dignitate operantis, & munificentia præmiantis, habet cum præmio æqualitatem moralem, ſive ſecundum rectam æstimationem, ita ut præmium ei debeatur, si non ex rigorosa justitia, ſaltem ex fidelitate in ſervandis promiſsis, ideoque ex justitia late dicta. Tale juxta communiſsimam ac veram Catholicorum ſententiam est opus bonum hominis justi, quod propter præstantiam ſuam, quam trahit ex dignitate filii adoptivi Dei, a liberaliſsimo Domino meretur de condigno gratiæ & gloriæ augmentum. Meritum *de congruo* est opus, quod ſuo valore non adæquat quidem æstimationem præmii, habet tamen congruentiam ad illud, ita nempe ut licet ob hujus meriti dignitatem & æstimabilitatem præmians poſsit moveri ad dandum præmium, hoc tamen potius detur ex liberalitate præmiantis, quam ex valore & dignitate operis. Tale censetur eſse contritio perfecta in peccatore, respectu justificationis.

Quid ſit meritum de condigno, & de congruo?

Quid requiratur ad meritum de condigno?

238. Ad meritum de condigno vitæ æternæ necessario requiruntur quædam ex parte Dei præmiantis, quædam ex parte hominis operantis, atque ex parte operis. Ex parte Dei præmiantis ad meritum de condigno requiritur promissio mercedis. Ratio est, quia actus meritorius de se non obligat Deum ad conferendum præmium; cum Deus omnia creaturarum obsequia titulo supremi dominii potiori jure possit exigere, quam Domini a suis mancipiis. Ergo nulli creaturæ debitor fieri potest, nisi ipse voluerit, promittendo mercedem sub conditione talium operum mercedi aliquo modo æqualium. Hinc S. Augustinus Serm. CLVIII, alias XVI. de verbis Apostoli, ait: *Debitor factus est*, (nobis Deus) *non aliquid a nobis accipiendo, sed quod ei placuit promittendo.* Ex parte hominis, seu operantis requiritur I. status viatoris; Deus enim hujus mortalis vitæ spatium nobis constituit ad operandam salutem nostram; illam bonis operibus promerendo, juxta illud Apostoli ad Galatas Cap. VI. *Dum tempus habemus, operemur bonum.* II. requiritur status gratiæ. Constitutus enim in peccato mortali, est palmes a vite succisus, reus æternæ mortis: filius diaboli. Ergo nequit ferre fructus justitiæ, hoc est, opera vitæ æternæ exercere. Ex parte operis requiritur I. ut sit supernaturale; *Cum ille ipse Christus Jesus*, ut ajunt Tridentini Patres Sess. VI. Cap. XVI. *tamquam caput in membra, & vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata & meritoria esse possent.* Ratio est, quia debet dari proportio aliqua & æqualitas inter opus & mercedem, inter meritum & præmium. Atqui nulla est proportio inter opus naturale, moraliter solummodo bonum, & beatitudinem æternam, quæ omnem ordinem creatum excedit. Ut vero actus sit supernaturalis, duo requiruntur, objectum nimirum, seu finis supernaturaliter movens, quia omnis actus speciem & essentiam desumit ab objecto movente: & principium supernaturale, seu gratia, non

habi-

habitualis modo & ſanctificans, verum etiam actualis. II. Ut opus ſit liberum libertate indifferentiæ; quia ut S. Hieronymus ait Lib. II. contra Jovinianum, *Nec ad vitia, nec ad virtutes neceſsitate trahimur: alioquin ubi neceſsitas, nec corona, nec damnatio eſt.* III. Opus debet eſse moraliter bonum, & honestum positive; quia ut opus aliquod ſit apud Deum meritorium, debet habere erga illum rationem obsequii. Atqui hanc rationem erga Deum habere nequit, nisi ei gratum ſit & acceptum: quale profecto eſse non potest, nisi ſit positive honestum.

239. Ad meritum *de congruo* quatuor requiruntur conditiones. I^ma^ est, ut opus ſit ſupernaturale, ac viribus gratiæ actualis elicitum. Si enim ex ſolis naturæ viribus ſit factum, nec est, nec eſse potest de congruo meritorium præmii ſupernaturalis. II. Ut opus ſit bonum, & positive honestum. III. Ut opus illud libere eliciatur. IV. Et quidem ab homine viatore. Quod vero ſpectat reliquas duas conditiones ad meritum de condigno neceſsarias, nempe ſtatum gratiæ ſanctificantis in operante, & promiſsionem in præmiante, absolute non requiruntur ad quodlibet meritum de congruo; quia illud fundatur præcise in motione Spiritus Sancti, & in bonitate operis proportionata beneficio accipiendo. Quamvis autem non requirantur, aliquando tamen alterutra illarum intervenit. Sic in homine justo bona opera per gratiam facta, ſunt tantum meritoria de congruo perseverantiæ finalis in gratia; licet enim cum illa moralem habeant æqualitatem, nulla tamen datur ex parte Dei finalis perseverantiæ promiſsio. Et in homine peccatore contritio charitate perfecta, est tantum de congruo meritoria primæ gratiæ ſanctificantis; quia quamvis ex parte Dei promiſsionem illius habeat, propter defectum tamen dignitatis in persona operante non habet moralem æqualitatem cum prima gratia ſanctificante, ſed ſolum proportionem quamdam & congruitatem, vi cujus Deum decet hominem perfecte contritum justificare.

Quid ad meritum de congruo?

O 2 240.

Quid cadat sub meritum de condigno, et de congruo?

240. Juxta communissimam ac veram Catholicorum Theologorum doctrinam, sub meritum *de condigno* cadunt I. æterna beatitudo II. Augmentum gratiæ sanctificantis. III. Juxta plurimos, etiam primus gradus gloriæ, qui obtineri potest duplici titulo, nempe hæreditatis debitæ filiis adoptionis, & mercedis propter bona opera. Sub meritum *de congruo* cadit prima gratia sanctificans, & quidem infallibiliter, respectu adultorum qui perfecte conteruntur; quia attenta misericordia & promissione Dei, perfecta contritio habet congruitatem quamdam cum gratia sanctificante, ut Deus peccata illi remittat, qui peccata summe detestatur propter Deum super omnia propter se amatum: & contritioni perfectæ a Deo promissa est gratia sanctificans.

Quid non cadat sub meritum de condigno?

241. Contrà, sub meritum *de condigno* cadere non potest prima gratia sanctificans. Ad Rom. enim Cap. III. dicitur: *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Si gratis autem justificamur, quomodo de condigno mereri possumus causam formalem nostræ justificationis? Et S. Augustinus Epist. CXCIV. alias CV. ad Sixtum ait: *Nullane sunt merita justorum? Sunt plane, quia justi sunt. Sed ut justi fierent, merita non fuerunt. Justi enim facti sunt, cum justificati sunt: sed sicut dicit Apostolus, Justificati gratis per gratiam ipsius.* Accedit authoritas Tridentini Sess. VI. Cap. VIII. *Gratis autem justificati ideo dicimur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur.* Et manifesta ratio suffragatur. Moralis enim illa æqualitas operum supernaturalium cum prima gratia sanctificante petitur maxime ex eo, quod fiant ab homine Dei amico, & filio adoptivo: amicus autem & filius adoptivus Dei constituitur homo consequenter ad infusionem primæ gratiæ sanctificantis.

242. II^do. Homo, etsi justus, nec sibi nec alteri de condigno mereri potest donum finalis perseverantiæ, aut ullam gratiam efficacem actualem. Deus enim noluit finalem perseverantiam, aut efficacem gratiam actualem supponere meritis, proponendo illas ut mercedem

cedem retribuendam bonis operibus, etiam in ſtatu justitiæ factis ex auxilio gratiæ ſupernaturalis; ſed voluit eas a pura ſua liberalitate ac miſericordia dependere, ita ut quibus conceduntur, ex pura liberalitate ac miſericordia concedantur, etiam justis & Sanctis. Aſsertio hæc fundatur in ipsis Scripturis. I. ad Cor. Cap. X. dicitur: *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* Ad Philippenses Cap. II. *Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini: Deus eſt enim qui operatur in vobis & velle & perficere, pro bona voluntate.* Quæ verba ſignificant, & finalem perſeverantiam, & gratias efficaces a ſolo Dei beneplacito pendere. S. Augustinus Lib. de Dono perſeverantiæ, Cap. IX. ait: *Ex duobus piis, cur huic donetur perſeverantia usque in finem, illi autem non donetur; inſcrutabilia ſunt judicia Dei.* Et Cap. XIII. *Unde ſatis dilucide oſtenditur, & inchoandi, & usque in finem perſeverandi gratiam Dei, non ſecundum merita noſtra dari; ſed dari ſecundum ipsius ſecretiſsimam, eamdemque juſtiſsimam, ſapientiſsimam, beneficentiſsimam voluntatem.* Dixi, neminem promereri poſse finalem perſeverantiam, ac gratiam actualem efficacem *de condigno:* non enim negamus, quod justus poſsit illa promereri *de congruo* non habente infallibiliter effectum, juxta illud S. Augustini Lib. de Dono Perſev. Cap. VI. *Hoc Dei donum ſuppliciter emereri poteſt.* Porro meritum de congruo non habens infallibiliter effectum dicitur illud, cui retributio a Deo non est promiſsa, ita ut Deus neque titulo justitiæ, neque titulo fidelitatis, teneatur mercedem illam retribuere.

243. III^tio. Justus reparationem post lapsum neque de condigno, neque de congruo infallibiliter meretur per bona opera ſupernaturalia, facta in ſtatu justitiæ. Ratio est, quia justus neque de condigno, neque de congruo infallibiliter meretur auxilia gratiæ efficacia ad non peccandum. Ergo multo minus mereri potest reparationem gratiæ ſanctificantis post lapsum; plus enim est illam restitui, quam conſervari.

244.

244. IV^to. Adulti, qui justificantur, non merentur de condigno primam gratiam actualem; immo nequidem merentur eam de congruo. Prob. afsertio I. Authoritate Scripturæ. Ad Rom. Cap. III. ait Apostolus: *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Et Cap. XI. *Si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* II. Authoritate S. Augustini, aliorumque Patrum adversus Pelagianos & Semipelagianos. III. Authoritate Conciliorum. Arausicanum II. Cap. XVIII. ait: *Debetur merces bonis operibus, si fiant: sed gratia, quæ non debetur, præcedit ut fiant.* Similia habet Tridentinum Sefs. VI. Cap. V. IV. Ratione Theologica. Principium meriti non cadit sub meritum. Sed prima gratia actualis est principium meriti. Ergo. Præterea homo solis naturæ viribus nihil potest, quod conducat ad æternam salutem. Ergo nullo actu naturali mereri potest sive de condigno sive de congruo primam gratiam actualem.

Errores circa meritum. 245. Ut ad quæstionem hac Controversia propositam propius accedamus, Lutherus negavit dari opera vere bona, ac meritoria æternæ beatitudinis, eoquod illa mera sint peccata, apta potius de se ad provocandam Dei iracundiam. Calvinus Lib. III. Institut. Cap. XV. veteres Patres pefsime ait consuluifse fidei sinceritati, dum usi sunt vocabulis meriti & mercedis: sicque haud tacite fatetur, doctrinam suam Patrum traditioni efse contrariam. Sectatores Lutheri: Philippus Melanchton in Confefsione Augustana, & in Apologia Art. XX., Brentius in Confefs. Würtembergensi, Cap. de Bonis operibus, Kemnitius in Exam. Conc. Tridentini ad finem Sefs. VI, aliique pafsim admittunt, opera bona justorum meritoria efse, non quidem ipsius vitæ ac salutis æternæ, ad quam juxta ipsos per solam fidem perveniri potest; sed alicujus præmii temporalis, aut etiam spiritualis: idque non ex dignitate operum, quæ secundum ipsos sunt vera peccata; sed ex indulgentia Dei, tegentis eorum fœditatem. Protestantium errorem renovavit Paschasius Quesnellus propositione LXIX. inter damnatas a Clemente XI.

in Bulla Unigenitus. *Fides, usus, augmentum, & præmium fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.*

246. Conclusio. Opera bona Justorum, viribus gratiæ supernaturalis elicita, merentur beatitudinem æternam. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Gen. Cap. XV. ait Deus ad Abraham: *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Proverb. Cap. XI. dicitur: *Seminanti justitiam merces fidelis.* Sap. Cap. V. *Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum.* Matth. Cap. V. *Merces vestra copiosa est in cœlis.* I. sd Cor. Cap. III. *Unusquisque propriam mercedem accipiet.* II. ad Cor. Cap. IV. *Quod in præsenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Ad Rom. Cap. II. *Qui* (Deus) *reddet unicuique secundum opera ejus: iis quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam.* II. ad Timoth. Cap. IV. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex: non solum autem mihi, sed & iis qui diligunt adventum ejus.*

Opera bona Justorum mereri beatitudinem æternam docent Scripturæ.

247. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Ignatius Martyr in Epist. ad Rom. scribit: *Sinite me ut bestiarum esca sim, per quam possim Deum promereri.* S. Justinus Apologia II. *Homines, qui dignos se Dei voluntate & consilio operibus præstiterint, cum eo victuros esse meritis suis sumpsimus, ac regnaturos.* S. Cyprianus Lib. de Unitate Ecclesiæ, Cap. X. *Justitia opus est, ut quis promereri possit Deum: præceptis ejus & monitis est obtemperandum, ut accipiant merita nostra mercedem.* S. Hilarius Can. V. in Matth. *Regnum Dei vitæ nostræ stipendiis quæramus. Et hæc recte perfecteque viventium merces est.* Et Canone VI. *De nostro est beata illa æternitas promerenda, præstandumque est aliquid ex proprio.* S. Basilius Orat. in initium Proverbiorum. *Omnes qui viam Evangelicam incedimus, mercatores sumus per opera mandatorum nobis possessionem cœlestium comparantes.*

Patres.

S. Gre-

S. Gregorius Nazianz. Orat. XL. in S. Baptisma: *Crede resurrectionem, judicium, mercedem ad justam Dei lancem exigendam.* S. Gregorius Nyssenus Orat. I. de amandis pauperibus. *Denique pro suis quemque meritis ornatum cerno. Illis, qui boni benignique fuerint, summa & perpetua requies tribuitur in regno cœlorum; inhumanis autem & improbis supplicium ignis, idque sempiternum.* S. Ambrosius Lib. I. de Offic. Cap. XV. *Nonne evidens est, meritorum aut præmia aut supplicia post mortem manere?* S. Hieronymus Lib. II. adv. Jovinianum: *Jam nostri laboris est, pro diversitate virtutum diversa nobis præmia præparare.* S. Paulinus Epist. XXIX. ad Victricium: *Tuarum tibi præmia se debere virtutum, Judex justus agnoscet.* S. Augustinus Epist. CXCIV. alias CV. ad Sixtum: *Sicut merito peccati tamquam stipendium redditur mors: ita merito justitiæ tamquam stipendium vita æterna.* Et Lib. de Moribus Ecclesiæ, Cap. XXV. *Vita æterna est tantum præmium, cujus promissione gaudemus: nec præmium potest præcedere merita, priusque homini dari quam dignus est. Quid enim hoc injustius, & quid justius Deo? Non ergo debemus poscere præmium antequam mereamur accipere.* S. Gregorius M. Lib. IV. Moral. Cap. XLII. *Quia in hac vita nobis est discretio operum, erit in illa procul dubio discretio dignitatum; ut quo hic alius alium merito superat, illic alius alium retributione transcendat.* S. Bernardus Serm. LXVIII. in Cant. *Merita habere cures; habita data noveris. Perniciosa paupertas, penuria meritorum.* Ex his colliges, quam impudenter Martinus Bucerus in Actis Colloquii Ratisbonensis mentitus fuerit, negans Scripturam, vel Patres nomine meriti usos fuisse; vel si hoc nomine usi sunt, duram esse in ea voce catachresim, seu abusum vocabulorum.

Et Concilia. 248. Prob. III. Authoritate Conciliorum. Arausicanum II. Cap. XVIII. ait: *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant.* Atqui merces bonis operibus debita, non est donum puræ liberalitatis Dei. Lateranense IV. Cap.

Fir-

Firmiter, de Summa Trinitate & fide Catholica: *Non solum Virgines & continentes, verum etiam conjugatæ per rectam fidem & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem pervenire.* Florentinum in Decreto fidei Sess. ultima definivit, animas Sanctorum plene purgatas in cœlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum trinum & unum, sicuti est, *pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius.* Tridentinum Sess. VI. Can. XXXII. *Siquis dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita; aut, ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non vere mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit.*

249. Quæres I. An justi bonis operibus æternam beatitudinem de condigno mereantur, an tantum de congruo? R. merentur de condigno. Ita communissima Theologorum contra Durandum, & Ariminensem. Prob. assertio. Ex una parte Deus tenetur ex justitia saltem late tali operibus bonis justorum vitam æternam retribuere: ex altera parte opera bona justorum habent cum æterna beatitudine æqualitatem moralem. Ergo justi merentur illam de condigno. Prob. I. pars Anteced. II. ad Timoth. Cap. IV. dicitur: *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.* Ad Hebr. Cap. VI. *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri.* S. Augustinus Lib. de Nat. & Gratia, Cap. II. *Non enim injustus Deus, qui justos fraudet mercede justitiæ.* Et Lib. IV. contra Julianum, Cap. III. *Deus namque ipse, quod absit, erit injustus, si ad ejus regnum verus non admittatur justus.* Dixi, ex *justitia saltem late tali*, id est, ex fidelitate, quia præmium æternum promisit sub conditione bonorum operum, ut omnes Catholici tenent. Prob. etiam altera pars Anteced. Opera bona hominis justi viribus gratiæ elicita, sunt opera filii Dei adoptivi, & dignifican-

Et quidem de condigno.

ficantur a gratia, quæ est femen gloriæ. Ergo opera bona justorum habent moralem æqualitatem cum præmio.

Fiducia poteſt ex bonis meritis naſci.

250. Quæres II. An fiducia, quam justi in Deo constituunt, non ex fide fola, fed etiam ex bonis meritis nascatur? R. contra Protestantes affirmative. Prob. afsertio I. Authoritate Scripturarum. Tobiæ Cap. IV. dicitur: *Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam.* I. ad Timoth. Cap. III. *Qui bene miniſtraverint, gradum bonum ſibi acquirent, & multam fiduciam.* I. Joannis Cap. III. *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Ad Rom. Cap. V. *Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero ſpem.* Prob. II. Authoritate Patrum. S. Cyprianus Serm. de Eleemosyna: *Præclara, & divina res, fratres chariſsimi, ſalutaris operatio, ſolatium grande credentium, ſecuritatis noſtræ ſalubre præsidium, munimentum ſpei, tutela fidei, medela peccati.* S. Chrysost. Hom. II. in Epist. II. ad Cor. *Optamus, ut ex benefactis habeamus fiduciam.* S. Augustinus Enarratione II. in Psal. XXXI. *Ille ſperat, qui bonam conscientiam gerit: quem vero pungit mala conscientia retrahit ſe a ſpe, & non ſibi ſperat, nisi damnationem. Ut ergo ſperet regnum, habeat bonam conscientiam; & ut habeat bonam conscientiam, credat, & operetur.* Prob. III. Ratione. Ex bonis operibus nascitur bona conscientia, ficut ex malis mala. Atqui ex bona conscientia fiducia. Ergo.

Poteſtque fiducia aliqua poni in propriis meritis.

251. Quæres III. Utrum liceat fiduciam aliquam ponere in propriis meritis? R. absolute fiducia potest in operibus vere bonis poni; tutius tamen tota fiducia in fola Dei misericordia & benignitate reponitur. Prob. I. pars afsertionis, I. Authoritate Scipturarum. Psal. XVII. dicitur: *Et retribuet mihi Dominus ſecundum juſtitiam meam, - - - quia cuſtodivi vias Domini.* Isaiæ Cap. XXXVIII. ait Ezechias Rex: *Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim.* II.

ad

ad Timoth. Cap. IV. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ.* II. Exemplis Sanctorum, S. Hilarionis apud Hieronymum in Vita illius: *Egredere anima mea, egredere, quid times? Septuaginta prope annis servisti Christo, & mortem times?* Ac S. Martini Turonici apud Sulpitium Severum in Vita, qui in agone constitutus, dæmonem his verbis alloquebatur: *Quid hic adstas cruenta bestia? Nihil in me funeste reperies. Abrahæ me sinus excipiet.* III. Ratione. Licet confidere in omni vera causa salutis. Atqui bona merita sunt vera causa salutis, ut suo loco a nobis ostendetur. Ergo licet in illis confidere, atque aliquam fiduciam reponere; sine ambitione tamen & superbia.

252. Prob. etiam altera pars assertionis. Ex una parte nemo absque revelatione scire potest certo se habere vera merita, atque in eis usque ad finem se perseveraturum: ex altera parte facile est, nos idcirco superbia inflari, aliosque contemnere. Ergo tutissimum est plurima quidem pro Deo operari, attamen in sola Dei misericordia totam fiduciam reponere. Vel enim homo habet merita, vel non habet: si non habet; seipsum seducit, confidendo in falsis meritis: si habet; in solo Deo confidendo nullam facit meritorum jacturam, quæ Deus in numerato habet, suo tempore largissime remuneraturus. Patres etiam aperte suffragantur assertioni nostræ. S. Chrysostomus Hom. III. in illud: *Elevatum est cor Oziæ.* II. Paralipom. Cap. XXVI. scribit: *Nihil perinde gignit superbiam, ut bona conscientia, nisi advigilemus. Unde & Christus sciens, quod post benefacta nos hic morbus adoritur, dicebat discipulis: Cum feceritis omnia, dicite quia servi inutiles sumus. Quando nihil nos arbitramur operatos egregium, amplius etiam ob talem meremur affectum, quam propter opera ipsa quæ fecimus. Minimum itaque de se sensisse tam magnum est, quam magnas res fecisse.* S. Bernardus Serm. IX. in Psal. *Qui habitat*, scribit: *Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & æstus;*

Quamvis tutius in sola Dei misericordia reponatur.

æstus; mihi adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.

Argumenta contraria refutantur.

Catholicæ Sententiæ non contradicit Scriptura.

253. Objic. I. Authoritas Scripturarum. Psalmo CII. dicitur: *Qui coronat te in misericordia & miserationibus.* Et ad Rom. Cap. VI. *Stipendia peccati mors; gratia autem Dei, vita æterna.* II. Isaiæ Cap. LV. *Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.* III. Danielis Cap. IX. *Neque enim in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.* IV. Lucæ Cap. XVII. *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.* V. Ad Titum Cap. III. *Non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit.* Et ad Ephes. Cap. II. *Gratia salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est: non ex operibus, ut ne quis glorietur.* VI. Ad Rom. Cap. VIII. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam.* Ergo opera nostra non sunt meritoria vitæ æternæ. R. ad I. Æterna beatitudo, quamvis illam vere mereamur, recte tamen misericordiæ ac gratiæ Dei adscribitur triplici ex capite. I. Quia Deus ex mera gratia & misericordia illam benefacientibus promisit. II. Quia gratiam sanctificantem nobis largitur sine merito nostro de condigno. III. Quia gratis omnino gratias efficaces concedit, quæ sunt semen gloriæ. Ad II. R. per vinum & lac non intelligitur hic vita æterna, sed gratia præsentis vitæ. Fatemur autem primam gratiam gratis dari sine meritis, quamvis non sine opere & labore nostro. Nam sicut illæ voces, *Absque argento, & ulla commutatione*, excludunt nostra merita: ita istæ, *Venite & emite* requirunt nostrum laborem. Ad III. R. Daniel ibi non loquitur de vita æterna; sed petit liberationem a captivitate Babylonica, in quam populus Judaicus ob enormia scelera abstractus erat: Bona autem temporalia, aliasque vitæ hujus

hujus commoditates de condigno mereri non possumus, nisi quatenus hominem adjuvant ad consequendam æternam beatitudinem; eoquod illa bonis operibus justorum Deus non promiserit, sicut vitam æternam pollicitus est. Ad IV. R. Christus non dixit servos inutiles nos esse, cum omnia fecerimus; sed jussit ut id nos dicamus ad cavendam superbiam. Quamquam etiam in sensu aliquo servi inutiles sumus, licet omnia fecerimus. I^mo. Quia nihil utilitatis per opera nostra bona Deo conferimus. II. Quia viribus nostris relicti, sine gratia Dei nihil possumus facere ad vitam æternam conducens. III. Quia, cum natura servi simus, nullamque mercedem Deus, ut supremus Dominus, retribuere teneatur, æternam beatitudinem numquam promereri potuissemus, nisi Deus eam gratuito promisisset bene facientibus. Ad V. R. Apostolus manifeste ibi loquitur, non de salute perfecta, quæ reposita est nobis in cœlis, sed de initio justificationis & fidei, quod juxta omnes Catholicos sub meritum non cadit: & de operibus, quæ fidem & gratiam Dei præcedunt, solisque naturæ viribus eliciuntur. Ad VI. R. Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, si veluti materialiter secundum suam entitatem, levitatem, & exiguam temporis durationem spectentur: at vero condignæ sunt passiones ex gratia propter Deum a filiis adoptivis toleratæ, & Christi meritis innixæ. Nam ipse Apostolus II. ad Cor. Cap. IV. testatur: *Quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis*, procul dubio non physice, sed moraliter & meritorie. Itaque si spectetur gratia, a qua procedunt opera meritoria, datur proportio inter illa & gloriam cœlestem, sicuti proportio datur inter semen & arborem. Neque temporis discrimen hanc proportionem tollit: siquidem etiam peccata momentanea damnatorum in hac vita patrata, æternam merentur pœnam, & passio transitoria Christi vitam æternam nobis promeruit.

Non Augustinus. 254. Objic. II. Authoritas S. Augustini, qui Serm. II. in Psal. LXX. ait: *Cum præmium venerit, sua dona coronabit, non merita tua.* II. Serm. CLXIX. alias XV. de verbis Apostoli: *Prorsus gratis das, gratis salvas, qui nihil invenis unde salves, & multum invenis unde damnes.* III. Lib. de Gratia & Libero arbitrio, Cap. IX. *Insuper accipiemus & gratiam pro gratia, quando nobis vita æterna reddetur.* IV. Eodem libro, & capite pergit S. Doctor: *Maluit dicere* (Apostolus) *Gratia autem Dei vita æterna; ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad æternam vitam, sed pro sua miseratione perducere.* R. ad I. S. Augustinus agit ibi contra Pelagianos, excluditque opera solis naturæ, non vero gratiæ viribus elicita, uti manifeste patet legenti contextum. Ad II. R. Deus gratis salvat, quia gratis dat gratiam, per quam salutem meremur; non vero propter opera ex solis naturæ viribus profecta, & quæ gratiam peccedunt. Ad III. R. Vita æterna dicitur ibi gratia, quia datur propter bona merita, quæ sunt effectus gratiæ & dona Dei, ut ipse S. Doctor explicat Libro citato, Cap. VIII. Ad IV. eadem est responsio. Vita æterna dicitur ibi gratia Dei; quia bona illa opera, quibus vita æterna tamquam merces retribuitur, Deus in nobis per gratiam efficacem pure gratuitam operatur: ait enim S. Doctor l. c. *Cum posset dicere, Stipendium autem justitiæ vita æterna; maluit dicere, Gratia autem Dei vita æterna.* Si itaque Apostolus dicere potuit, vitam æternam esse stipendium, sive mercedem bonorum operum, manifeste sequitur, opera nostra bona mereri vitam æternam.

Aliique Patres. 255. Objic. III. Authoritas aliorum Patrum. S. Hilarius in Psal. LI. scribit: *Non enim illa ipsa justitiæ opera sufficerent ad perfectæ beatitudinis meritum, nisi misericordia Dei etiam hac justitiæ voluntate humanarum demutationum & motuum non reputet vitia. Spes igitur in misericordia Dei in sæculum sæculi.* II. S. Basilius in Psalm. CXIV. *Requies æterna non secundum operum debitum ac meritum retribuitur, sed juxta magnificentiam Dei,*

his

his qui in ipsum ſperaverunt, exhibetur. III. S. Gregorius M. Lib. IX. Moral. Cap. XIV. *Si opus virtutis exercuero, ad vitam, non ex meritis, ſed ex venia convaleſco.* IV. S. Bernardus Serm. I. de Annuntiat. *Neque talia ſunt hominum merita, ut propter ea vita æterna debeatur ex jure; aut Deus injuriam aliquam faceret, niſi eam donaret.* *Confirmat.* Deus opera bona ſupra condignum remuneratur, ut patet ex communiſsima Theologorum doctrina, & ex Baii propoſitione, inter damnatas a S. Pio V. & Gregorio XIII, ordine XIV. manifeſte deducitur: *Opera bona juſtorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mereantur accipere.* Ergo. R. ad I. S. Hilarius ſolum docet, operibus bonis levia & venialia peccata ſæpe admiſceri, quæ remiſsione & miſericordia Dei indigent. Ad II. S. Baſilius ait, requiem æternam dari certantibus, non ob merita propria, id eſt, propriis viribus acquiſita; ſed ob gratiam Dei, a qua merita vera naſcuntur. Ad III. R. Non convaleſcimus ex meritis, quæ propriis viribus acquiſivimus; ſed ex venia, per quam juſtificati a Deo, juſtitiam & bona opera ſalubriter habere incipimus. Ad IV. R. juxta S. Bernardum vita æterna non debetur meritis noſtris abſolute & de ſe, antecedenter ad promiſsionem Dei gratuitam; præſuppoſita autem gratia & promiſsione, ex jure debetur, teſtante Apoſtolo. II. ad Timoth. Cap. IV. *Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ.* Ad *confirm.* C. A. N. C. Deus ſupra condignum opera noſtra remuneratur, quia in retribuendo illis præmio non attendit ad ſolam excellentiam operis, atque ipſius operantis, verum etiam ad ſuam, & Chriſti excellentiam, ſub qua ſola conſideratione vita æterna perfectam habet cum meritis æqualitatem. Propoſitio illa Baji merito fuit proſcripta, quia is docebat ad meritum de condigno non requiri ſtatum gratiæ, ſeu adoptionem; bonaque opera tantummodo ſecundum propriam excellentiam, ac dignitatem perſonæ operantis præmiari.

256.

Frustra opponitur meritum Christi. 256. Objic. IV. Meritum Christi. Christus sanguine suo nos redimens, meruit nobis æternam beatitudinem. Ergo eam non meremur nostris operibus. P. C. Ex una parte merita Christi sufficiunt ad consequendam vitam æternam: ex altera parte si requirerentur merita nostra, divideretur gloria inter Deum & hominem. Ergo merita nostra sunt prorsus inutilia, & Christo injuriosa. R. D. A. Meruit nobis beatitudinem æternam in radice, id est, auxilia sufficientia & apta ad illam consequendam, C. A. Meruit nobis beatitudinem æternam formaliter, & absque cooperatione nostra consequendam, N. A. & Conseq. vel D. C. Ergo illam non meremur nostris operibus primo & principaliter, eo nimirum modo, quo Christus eam nobis promeruit, C. C. Non meremur eliciendo opera bona ex gratia, quam Deus ob merita Christi nobis communicavit, N. C. Ad *probat.* D. I. membrum Anteced. Merita Christi sufficiunt, si nobis plene & complete applicentur, C. Secus, N. A. Merita Christi, ex voluntate Dei, atque ipsius etiam Christi per Scripturas & traditionem nobis sufficienter manifestata, ad æternam beatitudinem consequendam plene & complete nobis non applicantur, nisi per bona opera meritoria, ex ejus gratia facta, ejusque meritis innixa. Alterum membrum Antecedentis omnino negatur. Cum enim merita nostra proficiscantur ex gratia Christi, quidquid illa laudis & dignitatis habent, totum redundat in laudem & dignitatem meritorum Christi: sicuti quo palmites magis frugiferi sunt, eo vitis magis laudanda est; quia quidquid succi & humoris habent palmites, hoc totum habent a vite.

Status Elevationis. 257. Objic. V. Status elevationis. Fideles per baptismum constituuntur filii adoptivi Dei. Ergo mereri non possunt æternam beatitudinem. P. C. Vita æterna in Scripturis vocatur hæreditas. Atqui hæreditas debetur filiis solo jure filiationis, seu adoptionis, non ex merito, aut labore. Ergo. *Confirm.* Parvulis baptizatis vita æterna donatur solo jure hæreditatis. Ergo etiam adultis, dicente Christo Marci Cap. X.

Amen

Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. R. C. A. N. C. Ad *prob.* R. Vita æterna in Scripturis non tantum hæreditas, verum etiam merces, denarius, bravium, corona justitiæ & vitæ ſæpe vocatur. Parvulis itaque post baptismum decedentibus donatur vita æterna ſolo jure hæreditatis; adultis vero duplici titulo, hæreditatis nimirum & mercedis, juxta illud ad Coloss. Cap. III. *Scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis.* Deus nimirum hac conditione nos adoptavit in filios, ut observando ejus mandata obtineremus hæreditatem; adeoque titulo meriti. Ad *confirm.* C. A. N. C. Parvuli nondum capaces meriti, non alio quam hæreditatis titulo vitam æternam poſsidere queunt: At vero adultos qui usum rationis habent, voluit Deus propriis laboribus & meritis illam acquirere. Quoniam enim magis honorificum est habere aliquid ex merito, quam ex ſola donatione, ideo Deus ut filios ſuos magis honoraret, id etiam eis præstitit, ut vitam æternam per merita ſibi pararent. Sensus verborum Christi apud Marcum Cap. X. est, nos æterna felicitate minime donandos, nisi per voluntatem reddamur humiles, ſimplices, innocentes, ambitionis & invidiæ expertes, quales ſunt parvuli per ætatem.

258. Objic. VI. Natura meriti. Ut opus aliquod ſit meritorium, requiritur ut detur æqualitas inter opus & mercedem. II. Ut opus afferat aliquam utilitatem & commodum illi, cui præstatur. III. Ut opus illud aliunde non ſit debitum. IV. Ut a propriis viribus proficiscatur. Atqui opera nostra non habent æqualitatem cum vita æterna, nullam afferunt Deo utilitatem, aliunde Deo debentur ut ſupremo Domino, omnemque valorem a gratia accipiunt. Ergo non ſunt meritoria. R. Ad opus meritorium non requiri perfectam & absolutam æqualitatem operis cum mercede; ſed ſufficere moralem æqualitatem proportionis, & promiſsionem gratuitæ mercedis: quæ proportio certe datur in operibus per vires gratiæ elicitis, a qua tamquam forma dignificantur. II^{da} conditio omnino falsa *Ac natura meriti.*

est; qui enim laborem, ſive utilem, ſive ſupervacaneum præcipit, mercedem dare tenetur. III^{tia} conditio omnino admittenda est, nisi ille, cui ea obsequia debentur, nolit uti jure ſuo, illa quasi condonando, & mercedem promittendo si fiant, quod in præsenti casu accidit; liberaliſsimus enim Deus, licet opera nostra omnia titulo ſupremi dominii absque ulla mercede exigere poſset, obligationem hanc gratuito ſerviendi Deo remisit, ampliſsimum atque æternum præmium ſervis ſuis ſtrenue laborantibus pollicitus. IV$^{ta.}$ conditio pariter admittitur; ſiquidem adversarii velint, debere opus illud ex propriis viribus proficisci ex parte, non tamen ex toto. Jam vero opera nostra bona, & Dei ſunt propter gratiam prævenientem, excitantem & adjuvantem: & nostra ſunt, quia Deus nobiscum, & nos cum Deo per liberum arbitrium operamur: totaliter tamen, totalitate influxus, neque Dei ſunt, neque nostra ſunt.

CONTROVERSIA III.

AN LICEAT BONUM AGERE INTUITU MERCEDIS ÆTERNÆ?

CONTRA CALVINUM, LUTHERUM, BAJUM, QUESNELLUM.

Errores. 259. Lutherus contritionem, quæ elicitur ex motivo amiſsæ æternæ beatitudinis, docuit hominem facere hypocritam, ac magis peccatorem. Calvinus Lib. VI. Institut. Cap. XVI. & in Antidoto Conc. Tridentini ad Seſs. VI. Canonem XXXI. negat licitum eſse operari æternæ mercedis intuitu. Id ipsum aſserere visus est Michael Bajus Doctor Lovaniensis, docens omnem amorem, qui non est Dei propter ſe ipsum dilecti, eſse vitiosam cupiditatem, & peccatum, ut manifeste colligitur ex ejus propositione ordine XXXVIII. inter damnatas a S. Pio V. & Gregorio XIII. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus ama-*

amatur. Consentit Paschasius Quesnellus propositione XLVII. inter proscriptas a Clemente XI. in Bulla Unigenitus. *Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est charitas: Quando Dei amor est principium illius interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia.* Eadem fuit Jansenianorum quorumdam in Belgio & Galliis doctrina, quam propositione X. contentam damnavit Alexander VIII. *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, mere ut cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.*

260. Conclusio. Licitum est bona agere intuitu mercedis æternæ. Prob. I. Authoritate Scripturarum, excitant nos ad bene operandum proposita mercede æterna. Apocalyp. Cap. II. dicitur: *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Ad Coloss. Cap. III. *Quodcunque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus: scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis.* Ad Galatas Cap. VI. *Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus.* Psal. CXVIII. S. David de se ipso fatetur: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.* Ad Hebr. Cap. XI. Apostolus laudat Moysem, quod aspexerit *in remunerationem, magis eligens affligi cum populo, quam temporalis peccati habere jucunditatem.* Christus ipse Matth. Cap. VI. nobis præcipit: *Quærite ergo primum regnum Dei, & justitiam ejus.* Et Lucæ Cap. XVI. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* *Licitum esse agere intuitu mercedis æternæ, ostenditur ex Scripturis.*

261. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Hieronymus Lib. II. adversus Jovinianum ait: *Ideo Paulus hoc facit, ut plus laborans, plus etiam mercedis accipiat.* S. Augustinus Enarrat. in Psal. XCIII. *Si forte tentant fluctus concupiscentiæ, intueris quid promisit Deus; & dulcedo promissorum faciet te contemptorem dulcedinum sæculi.* Idem Lib. de Catechizandis rudibus, Cap. XVII. *Qui* *Patribus.*

 propter

propter beatitudinem ſempiternam & perpetuam requiem, quæ poſt hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Chriſtianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, ſed in regnum æternum intret cum Chriſto, vere ipse Chriſtianus eſt. Et Enarrat. in Psal. CXLI. *Timoris & cupiditatis januam claude contra diabolum, aperi ad Chriſtum. Quomodo ipsas valvas aperis ad Chriſtum? Cupiendo regnum cœlorum, timendo ignem gehennarum. Per cupiditatem ſæculi diabolus intrat, per desiderium vitæ æternæ Chriſtus intrat.* S. Gregorius M. Hom. XIII. in Evang. *Nec caſtitas ergo magna eſt ſine bono opere, nec opus bonum eſt aliquod ſine caſtitate. Sed ſi utrumque agitur, reſtat, ut quisquis ille eſt, ſpe ad ſupernam patriam tendat.*

Ex Tridentino. 262. Prob. III. Authoritate Tridentini Seſs. VI. Can. XXXI. *Siquis dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur; anathema ſit.* Et Cap. XI. ejusdem Seſs. *Conſtat, eos Orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari, - - - qui ſtatuunt in omnibus operibus juſtos peccare, ſi in illis ſuam ipsorum ſocordiam excitando, & ſese ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam.*

Ac ratione 263. Prob. IV. Ratione. Vita æterna est finis ſecundarius fidei & bonorum operum, ſubordinatus fini primario, ſeu gloriæ Dei, ad quam nostra beatitudo refertur. Ergo licitum est ad illam, tamquam finem ſecundarium, obtinendam, media, id est, bona opera dirigere. P. A. Ad Rom. Cap. VI. dicitur. *Habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem vero vitam æternam.* Et I. Petri Cap. I. *Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.* II. In operibus temporalibus omnium ſuffragatione licitum est finem ſpectare temporalem, v. g. colere agros ſpe fructus percipiendi, currere ac certare ſpe obtinendæ victoriæ ac bravii, pharmacum ſumere ſpe recuperandæ valetudinis. Ergo etiam in opere ſpirituali licitum erit finem ſpectare ſpiritualem ac ſupernaturalem, præmium a Deo propositum, beatitudinem nimirum æternam.

Argu-

Argumenta contraria refutantur.

Infirma sunt adversariorum argumenta petita ex Scripturis.

264. Objicitur I. Authoritas Scripturarum. Joannis Cap. X. reprehenditur a Christo mercenarius: *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis. Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: & lupus rapit, & diſpergit oves: Mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus.* Atqui qui operantur intuitu mercedis æternæ, ſunt mercenarii. Ergo. II. Apostolus I. ad Cor. Cap. X. v. 31. ſcribit: *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* Ergo qui intuitu æternæ mercedis operantur, agunt contra doctrinam & præceptum Apostoli. R. C. M. N. m. Mercenarii proprie dicuntur illi, qui vel unice, vel præcipue mercedem intendunt, ita ut ſervire nollent, si nulla daretur merces: quales ſunt illi qui viso lupo fugiunt, & dimittunt oves; quia ſalutem ovium pensi non habent, ſed proprium tantummodo commodum quærunt. At vero, qui intuitu ſalutis æternæ operantur, eam tamquam finem ſecundarium, gloriam Dei autem ut finem primarium reſpiciunt: neque ita constituti ſunt, ut Deo ſervire nollent, si merces abeſset. Sicut qui metu gehennæ de peccatis dolet, ac mandatorum observantiam proponit, non idcirco peccare vult, si non daretur gehenna. Ad II. C. A. N. C. Vel enim hoc merum est Apostoli consilium perfectiora ſuadentis, ut plurimi, iique præstantes Theologi autumant; vel si præceptum est, impletur etiam ab illis, qui intuitu mercedis æternæ operantur. Ut enim observat S. Thomas in Quæſtionibus disputatis, Quæſt. VII. de Malo, Artic. I. *Præceptum hoc, omnia in gloriam Dei facite, non obligat ad hoc, quod ſemper observetur in actu. Obſervatur autem ſemper in habitu, quamdiu homo habitualiter habet Deum ultimum finem.* Quamdiu ſcilicet homo est in ſtatu gratiæ, Deum ſemper amat habitualiter; atque ita radix bonorum operum ipsius

est

est charitas, si nempe ex fine honesto, absque prava circumstantia exerceantur. Rursus S. Thomas in I. ad Cor. Cap. X. Lectione VII. *Dicendum est*, inquit, *quod non est necessarium, quod omnia in Deum referantur actu, sed habitu. Qui enim facit contra gloriam Dei, facit contra hoc præceptum*, non qui non dirigit in omnibus actibus intentionem ad Dei gloriam.

Ex Augustino. 265. Objic. II. Authoritas S. Augustini. S. Doctor Enarrat. in Psal. LV. scribit: *Nos ergo Deum amemus, Fratres, pure & caste. Non est castum cor, si Deum ad mercedem colit. - - - Illum ergo sic diligamus, ut aliud præter ipsum non diligatur.* II. Enarrat. in Psal. LXXII. *Factum est cor castum, gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit a Deo, & propterea vult servire Deo; carius facit quod vult accipere, quam ipsum a quo vult accipere. - - Ama Deum gratis, nulli invideas Deum.* R. C. A. N. C. In I. textu S. Augustinus loquitur de mercede, non æterna, sed temporali, quæ posita est in ubertate & copia rerum fluxarum & caducarum, adeoque hæc non debent esse summa votorum apud Christianos homines: etenim paulo ante citata verba ait S. Doctor: *Omnia quippe illa, fratres, quæ commemorarunt filii alieni, Deus dat; sed & malis dat, sed & blasphemis dat, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos.* In II. textu amor concupiscentiæ, quo Deus amatur ut bonus amanti, non reprobatur; sed tantum præfertur illi amor amicitiæ, quo Deus amatur ut bonus sibi, ac propter se. Quod si fingas, hominem ita esse animo constitutum, ut sublato præmio Deum amare recuset, hic utique peccat; præfert enim munus Deo largitori muneris. At hanc animi dispositionem non habet, qui in sententia nostra Deum laudabiliter & honeste amat propter præmium.

Aliisque Patribus. 266. Objic. III. Authoritas aliorum Patrum. S. Chrysostomus Hom. V. in Epist. ad Romanos scribit: *Amore Christi omnia facite, & non spe mercedis.* II. S. Bernardus Lib. de diligendo Deo ait: *Non sine*

præ-

præmio diligitur Deus, etsi absque præmii intuitu diligendus sit. Vacua namque vera charitas esse non potest, nec tamen mercenaria est. III. S. Thomas II^da^ II^dæ^ Quæst. XIX. Artic. IV. ad III^tium^ ait, amorem mercenarium contrariari charitati. Ergo. R. ad I. Cujus mercedis spem abesse velit S. Chrysostomus, l. c. manifeste indicat S. Doctor, nempe spem mercedis temporalis; illico enim subjungit: *Hæc est vera merces, hæc vera gloria, ut Christum possideamus. Hoc nostrum regnum est, nostræ deliciæ.* Ad II. R. S. Bernardus vult tantum, mercedem æternam respiciendam a nobis esse ut finem secundarium, gloriam Dei vero ut finem primarium; quod a justis intuitu mercedis æternæ operantibus, semper fieri superius docuimus. Ad III. R. S. Thomam loqui de inordinato amore bonorum temporalium: ait enim l. c. *Ad tertium dicendum, quod amor mercenarius dicitur, qui Deum diligit propter bona temporalia: quod secundum se charitati contrariatur; & ideo amor mercenarius semper est malus.* Nimirum operari propter mercedem ipso opere viliorem, v. g. ex fine principali ob bona temporalia Ecclesiastica ministeria obire, ac bona opera elicere, sordidum ac servile est. At spectare mercedem eminentissimam, quæ in ipsius Dei visione consistit, honestissima est, & præstans actio.

267. Objic. IV. Ratio. Qui ob cœleste regnum operatur, quærit gloriam suam. Ergo non quærit gloriam Dei. Ergo peccat. *Confirm.* Si talis ita operando quæreret gloriam Dei, Deum non prosequeretur amore concupiscentiæ, sed benevolentiæ, ac perfectæ charitatis. Atqui si intuitu æternæ mercedis operatur, juxta omnes Deum prosequitur amore concupiscentiæ. Ergo. R. D. A. Quærit gloriam suam, ita tamen ut gloriam saltem implicite & virtualiter referat ad ipsum Deum tamquam finem ultimum excellentiæ, velitque æternum beatus esse, ut in ipso Deus glorificetur, C. A. Ut hoc non fiat, N. A. & Conseq. Ad *confirm.* D. M. Si quæreret gloriam Dei formaliter & explicite, C. M. Si implicite & virtualiter, N. M. Justi, (de his *Ac ratione.*

enim

enim hic ſolum agimus, cum injusti, utpote charitate destituti, prudenter & efficaciter operari non posſint intuitu mercedis æternæ,) quando intuitu æternæ mercedis operantur, gloriam ſuam atque utilitatem reſpiciunt tamquam finem, non positive ſed negative tantum ultimum, qui ulterius referri potest, quamquam hic & nunc per ſolum amorem concupiscentiæ ulterius ab operante non referatur formaliter & explicite. Quia vero gratia ſanctificante ornati ſunt, neceſsario Deum complectuntur etiam amore benevolentiæ atque amicitiæ, qui beatitudinem hominis formaliter & explicite, si ſit actualis; implicite vero & virtualiter, si ſit habitualis tantum, refert ad ipsum Deum propter ſe dilectum. Ex quo apparet, justos, quando intuitu æternæ mercedis operantur, Deum diligere amore concupiscentiæ, atque amicitiæ per eumdem, aut diversos actus, ſaltem habitualiter.

268. Dices. Amor benevolentiæ non potest ſimul ſtare cum amore concupiscentiæ. Ergo dicta non ſubsistunt. P. A. Amor benevolentiæ est charitas perfecta, amor concupiscentiæ est imperfectus, habentque motiva ſibi opposita. Ergo non poſsunt ſimul ſtare. *Confirm.* Amor viri, qui uxorem ſuam amat, propter pecunias, vel præpinguem dotem, non potest ſimul ſtare cum amore, quo eam prosequitur propter ſe ipsam. Ergo a pari R. N. A. Ad *prob.* D. I. membrum Anteced. Amor concupiscentiæ est imperfectus, si ſpectetur ſe ſolo absque eo quod Deus etiam ametur propter ſe, C. A. Si ſpectetur una cum amore benevolentiæ, quocum in casu nostro conjunctus est, N. A. & D. etiam alterum membrum Anteced. Habent motiva ſibi opposita formaliter & præcisive, T. A. Realiter & exclusive, N. A. Amor concupiscentiæ quamvis præscindat ab amore benevolentiæ, non tamen illum excludit; potest enim aliquis per eumdem, vel etiam diversos actus ſimul desiderare beatitudinem tamquam mercedem, & ſibi bonam atque utilem, ita tamen ut ſimul illam ordinet ad gloriam Dei. Ad *confirm.* T. A. N. C. Amor uxoris propter pecunias respicit bonum distin-

distinctum a fruitione personæ amatæ: amor vero mercedis æternæ respicit bonum identificatum cum Deo, qui est merces magna nimis nostrorum meritorum.

CONTROVERSIA IV.

AN BONA OPERA SINT NECESSARIA AD SALUTEM CONSEQUENDAM?

CONTRA SIMONEM MAGUM, EUNOMIUM, ÆTIUM, PROTESTANTES.

269. S. Irenæus Lib. I. adv. Hæreses, Cap. XX. refert, præter alia Simonem Magum graviter in eo etiam errasse, quod homines asseruerit per gratiam salvari, non per bona opera. Theodoretus Lib. I. Hæreticarum Fabularum, Cap. II. de eodem Simone scribit: *Jubebat Simon suos Legis minas non pertimescere; sed tamquam liberos facere quæ vellent. Non enim per bonas actiones, sed per gratiam eos esse salutem consecuturos.* Sæculo IV. Eunomius homo pessimus, atque inter Arianos facile impudentissimus, errorem hunc renovavit, teste S. Augustino Lib. de Hæresibus, Cap. LIV. *Fertur*, inquit, *usque adeo fuisse bonis moribus inimicus, ut asseveraret, quod nihil cuiquam obesset quorumlibet perpetratio ac perseverantia peccatorum, si hujus quæ ab illo docebatur fidei particeps esset.* Insaniam hanc ab Ætio itidem Ariano, quo ille Magistro utebatur, hausisse dicunt Philastrius & Augustinus. Quid de bonis operibus Lutherus senserit, arduum non est in ejus scriptis deprehendere. Quamvis enim quandoque, præcipue in libro de Visitatione Saxonica, doceat bona opera esse facienda, eaque ad salutem aliquo modo necessaria esse solita sua levitate affirmet, contrarium tamen variis in locis sæpissime asseruit. Libro de Libertate Christiana scribit: *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala. - - Ut infideli nullum bonum opus prodest ad salutem, & justitiam: sic e diverso nullum malum opus facit malum & damnatum, sed sola incredulitas.* Lib. de Captiv. Babylonica, Cap. de Baptismo: *Vides, quam dives sit homo Christianus, vel baptizatus, ut etiam* Errores.

volens

volens non poſsit perdere ſalutem ſuam quantiscunque peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata poſsunt eum damnare, nisi ſola incredulitas. Tomo IV. Jenensi Latino fol. 98. & Tomo I. Vittenbergensi Germ. fol. 215. *Quare ſi prudens es, longiſsime ableges Mosen balbum & blæsum cum ſua lege, neque ullo modo te moveant terrores & minæ ipsius. Hic ſimpliciter ſit tibi ſuspectus, ut hæreticus, excommunicatus, damnatus, deterior Papa & diabolo, ideo prorsus non audiendus.* Et Serm. de piscatura Petri: *Erga Deum non operibus, ſed nuda fide indigemus; debemus enim cum ſolo Isaac venire, id eſt, in fide: Servos & asinos, hoc eſt, opera deorsum dimittere oportet. Quanto ſceleratior es, tanto citius Deus ſuam gratiam infundit.* Neque profecto aliter ſentire potuit Lutherus principiis ſuis insistendo. Si enim mandata Dei ab homine etiam justo ſervari nequeunt: si omnia justorum opera peccata ſunt ex natura ſua mortalia: si in lege gratiæ justus liberatur a debito implendi legem, quis, nisi cui ſinciput graviter læsum est, neceſsitatem adstruet bonorum operum ad ſalutem æternam consequendam?

Discordia Proteſtantium. 270. Sectatores Lutheri circa neceſsitatem bonorum operum in diversas, ſibique oppositas ivere ſententias. Lutherani rigidi, quos inter Illiricus, Amsdorffius, & Vinarienses Theologi in Colloquio Altenburgensi dicebant, *Opera bona, & novam obedientiam, non ad Regnum Chriſti, ſed ad mundum pertinere: ad Satanam ſpectare Chriſtianos cum operibus bonis.* Item: *Adeo non eſse neceſsaria opera bona, ut etiam ſalutem incommodent, ſintque perniciosa.* Denique, *precari oportere, ut in fide, ſine omnibus operibus bonis, usque in finem perseveremus.* Vide Petrum Canisium Lib. I. de Corrupt. Verbi Dei, Cap. X. Wigandus cum ſociis ea quidem ad ſalutem non neceſsaria, at neque noxia, ſed arbitraria eſse censebat. Contra Lipsienses in eodem Colloquio Altenburgensi ea ad ſalutem omnino requiri contendebant, quibuscum consentit Confeſsio Vittenbergensis Tit. de bonis Operibus definiens, *Neceſsario*

deberi

deberi practicari bona opera, eaque per bonitatem Dei gratuitam mereri remunerationes ſuas corporales ac ſpirituales. Confeſsio Auguſtana Art. XX. dicit, falso a Catholicis accuſari ſuos, quod bona opera negligant, vel prohibeant. Melanchton in Locis Theologicis, Brentius in Catechiſmo, Kemmitius in Exam. Conc. Tridentini Seſs. VI. Calvinus Lib. III. Inſtitut. Cap. XVI. docent, opera bona eſse facienda, veramque fidem non eſse, quæ opera bona non parit, & quæ charitatem comitem non habet.

Proteſtantium recentiorum ſenſus.

271. Cum his communiter ſentiunt noſtrorum temporum Proteſtantes, docentque, opera bona ad ſalutem & juſtitiam obtinendam neceſsaria eſse, non ratione efficientiæ, ſed ſola neceſsitate præſentiæ: id eſt, opera bona neceſsaria eſse, non quod illa ſint cauſæ, conditiones ac merita ſalutis & juſtitiæ; ſed quia fides, quæ ſola hominem juſtificat & ſalvat, nec viva, nec vera eſse poteſt ſine operibus, quamvis opera nullam relationem habeant ad ſalutem: & quia Deus neminem juſtificare & ſalvare decrevit abſque bonis operibus, quamquam illa ſint merum ſignum veræ fidei, nihilque efficiant ad ſalutem obtinendam. Ita illi, ut imperitæ plebi fucum faciant, & capitalem errorem tueantur, quod ſola fides juſtificet. Verum ſi opera bona ex natura ſua ſunt peccata mortalia, & omnes juſtitiæ noſtræ ſunt ſicut pannus menſtruatæ: ſi præcepta Dei ab hominibus perfecte eo modo, quo obligant, ſervari nequeunt; fierine poteſt, ut opera noſtra ſint boni fructus, indices ſalvificæ fidei? Ut Deus facto impoſsibilia tamquam neceſsaria præcipiat, neminem que juſtificare ac ſalvare decreverit, niſi qui prioribus peccatis novum aliquod adjecerit, Deumque ad iracundiam, quantum eſt in ſe, iterato provocaverit? Fierine poteſt, ut peccatum aliquod, de ſe & ex natura ſua mortale, Deum moveat ad impertiendam nobis ſuam miſericordiam, viamque ad cœlum ſternat? Quare aut fateantur Proteſtantes neceſse eſt, opera bona juſtorum viribus gratiæ elicita, vere bona eſse, meritoria vitæ æternæ, atque ad ſalutem conſequendam neceſsa-

ria;

ria: aut si hoc negent, eadem nullo prorsus modo, neque necessitate præsentiæ, ad salutem requiri.

Opera bona necessaria esse ad salutem, docent Scripturæ

272. Conclusio I. Opera bona sunt necessaria ad obtinendam salutem. Conclusio intelligenda est de adultis, qui postquam Christo reconciliati sunt, non statim ex hac vita decedunt. Infantes enim, atque etiam adulti recens baptizati, si continuo ex hac vita decedant, salutem æternam consequuntur, non titulo mercedis, sed hæreditatis. Probatur jam Conclusio. Æterna salus promissa nobis a Deo fuit sub conditione bonorum operum. Ergo ut salutem æternam obtineamus, necessario implenda ac purificanda est conditio. P. A. I. Authoritate Scripturarum. Matth. Cap, XIX. dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Matth. Cap. XXV. *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Ad Hebr. Cap. X. *Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.* I. ad Timoth. Cap. II. *Mulier seducta in prævaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* Ad Rom. Cap. VIII. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Jacobi Cap. I. *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.* Et Cap. II. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? -- Abraham pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens filium suum Isaac super altare? Vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est? --- Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum?*

Et Patres.

273. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Justinus Martyr. Apolog. I. pro Christianis scribit, quod Christiani orent, *Ut postquam veritatem agnovimus, per opera, & præceptorum observationem, ad salutem æternam pervenire valeamus.* Clemens Alexandrinus Lib. V. Stro-

Stromatum: *Gratia ſalvamur, ſed non absque bonis operibus. - - - Quando audierimus, Fides tua te ſalvum fecit, non accipimus abſolute eos ſalvos futuros, qui quomodocunque crediderint, niſi facta quoque fuerint conſecuta.* S. Hilarius Can. VII. in Matth. *Salus gentium omnis in fide eſt, & in præceptis Domini vita eſt universorum.* S. Gregorius Nazianz. Orat. in Sanctum Lavacrum: *Operare bonum ſuper hoc doctrinarum fundamento, quoniam fides ſine operibus mortua eſt, quemadmodum & opera ſine fide.* S. Chrysostomus Hom. XXX. in Joannem: *Si in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum recte credideris, non autem recte vixeris, nulla tibi ad ſalutem utilitas. Cum ergo dicit, Ipſa eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum: nolimus hoc nobis ad ſalutem ſatis arbitrari. Opus namque nobis eſt & vitæ & morum puritate pollere.* S. Hieronymus Comment. in Isaiam, ad Cap. XXVI. interpretans illud, *Murus, & antemurale ponetur in ea*, ſcribit: *Murus bonorum operum, & antemurale fidei. Non enim ſufficit murum habere fidei, niſi ipſa fides bonis operibus confirmetur.* S. Augustinus Lib. de Gratia & Lib. arbitrio, Cap. VII. *Homines autem non intelligentes, quod ait ipſe Apoſtolus, Arbitramur juſtificari hominem per fidem ſine operibus legis: putaverunt eum dicere ſufficere homini fidem, etiamſi male vivat, & bona opera non habeat. Quod abſit ut ſentiret Vas electionis.* S. Fulgentius Lib. II. de Remiſs. peccat. Cap. I. *Vita bona non veraciter dicitur, quæ perverſæ credulitatis vitio depravatur. Neque ſufficit ad ſalutem vita recte credentis, ſi converſatio moribus atque operibus turpatur obſcœnis.*

274. Concluſio II. Opera bona ad ſalutem conſequendam neceſſaria ſunt, non tantum ratione præſentiæ, ſed etiam efficientiæ. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Apoſtolus II. ad Cor. Cap. IV. ſcribit: *Id enim, quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Ergo juxta Apoſtolum bona opera ſalutem efficiunt, & operantur. II. ad Cor. Cap.

Non tantum ratione præſentiæ, ſed etiam efficientiæ.

Cap. VII. *Quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* Pœnitentia utique opus est, eaque per tristitiam effecta, operatur ſalutem. II. Petri Cap. I. *Quapropter fratres magis ſatagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* Ad Rom. Cap. VIII. *Si Spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Ergo bona opera juxta Scripturam non tantum ſunt ſigna veræ ac vivæ fidei; ſed etiam ſunt causæ, conditiones, ac merita ſalutis, quam operantur & efficiunt. Ergo ſunt neceſsaria ratione efficientiæ. Prob. II. a pari. Ut quis damnetur, prærequiruntur peccata gravia, non tantum ratione præsentiæ, ac tamquam indices inobedientiæ erga Deum, & impietatis; verum etiam ratione efficientiæ, quia illa vere operantur damnationem. Ergo a pari, ut quis æternum beatus fiat, requiruntur bona opera, non tantum ratione præsentiæ, ſed etiam efficientiæ. Prob. III. evertendo fundamentum Protestantium. Opera a justis viribus gratiæ elicita, ſunt vere bona, & meritoria vitæ æternæ ut ostendimus Controversia I. & II. Ergo vere operantur & efficiunt ſalutem æternam. Ergo requiruntur etiam ratione efficientiæ. Prob. IV. Ratione. Purificatio conditionis involventis actiones liberas in obsequium promiſsoris præstandas, habet efficientiam moralem ac meritoriam illius rei, quæ ſub conditione promittitur. Atqui opera bona viribus gratiæ elicita, ſunt purificatio conditionis, ſub qua nobis a Deo promittitur æterna ſalus. Ergo moraliter ac meritorie efficiunt, atque operantur æternam ſalutem.

Argumenta contraria refutantur.

Contrarium evinci nequit ex Scripturis

275. Objic. I. Authoritas Scripturarum. Scriptura ſalutem tribuit ſoli fidei, operibus prætermiſsis. Lucæ Cap. VII. *Fides tua te ſalvam fecit.* Lucæ Cap. VIII. *Crede tantum, & ſalva erit.* Joan. Cap. I. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus.* Joan. Cap. III. *Qui credit in Filium, vitam habet æternam.* II. Ad Ephes. Cap. II. dicitur: *Gratia*

tia

tia estis salvati per fidem, - - non ex operibus. III. Ad Rom. Cap. I. *Non erubesco Evangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti.* Joannis Cap. III. *Ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed vitam habeat æternam.* Ergo juxta Scripturas opera bona sunt necessaria ad salutem. R. I. opponendo adversariis clarissimos Scripturarum textus a nobis in probatione adductos, qui necessitatem bonorum operum comprobant. R. II. Quamvis sola fides nominetur, neutiquam tamen sequitur, solam fidem esse causam salutis. Scriptura enim, cum ad unum effectum multæ causæ concurrunt, modo uni, modo alteri causæ effectum tribuit, quin propterea significare intelligatur, unam causam sine aliis sufficere. Sic v. g. Lucæ Cap. VII. dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Tobiæ Cap. XII. *Eleemosyna a morte liberat.* Ad Rom. Cap. VIII. *Spe salvi facti sumus.* Ad Titum Cap. III. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Neque idcirco denotare vult Scriptura, dilectionem, spem, eleemosynam, Baptismum, sine fide salutem parere. Cæterum quod Scriptura salutem tribuat fidei magis quam bonis operibus, causa est, quia fides initium est gratuitæ justificationis, sine qua bona opera nihil prodesse possunt ad vitam æternam, ut observat S. Augustinus Lib. de Prædestinatione Sanctorum, Cap. VII. *Ex fide autem ideo dicit* (Apostolus) *justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ proprie opera nuncupantur, in quibus juste vivitur.* Lucæ Cap. VIII. illis verbis, *Crede tantum, & salva erit,* non est sermo de salute æterna, aut remissione peccatorum; sed de miraculo faciendo, ac revocanda ad vitam defuncta: ad patranda autem miracula in confirmationem veræ fidei sola fides sufficere potest. Ad II. R. textum illum Apostoli non esse ad rem; loquitur enim ibi B. Paulus de prima justificatione, quæ certe omnino gratuita est, ac de operibus quæ fidem præcedunt, atque ex solis viribus liberi arbitrii fiunt. Ad III. R. fidem justificare & salvare,

vare, quantum in ſe est, si non desint cætera, nimirum bona opera viribus gratiæ elicita; eo nimirum modo, quo Scriptura loquitur de ſpe, dilectione, humilitate, oratione, ut v. g. Lucæ Cap. XVIII. *Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur.* Lucæ Cap. XI. *Omnis qui petit, accipit.* Ad Rom. Cap. X. *Quicunque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.* Nimirum si cætera non desint: neque enim quis dicet ad ſalutem ſufficere ſolam orationem, humilitatem, aut Domini invocationem. Verum plura de his dicemus Tract. V. Artic. II. ubi ſermo erit de Justificatione.

Aut ex discrimine Legis veteris & Evangelii.

276. Objic. II. Discrimen Legis veteris, & Evangelii. Quamvis opera bona neceſsaria fuerint in veteri Lege, non ſequitur ea etiam neceſsaria eſse in Lege Evangelii. Ergo. P. A. In Evangelio nullæ continentur leges proprie dictæ, nullæ comminationes, nullæ promiſsiones conditionatæ vitæ æternæ, ſed absolutæ. Ergo. P. A. Apostolica prædicatio dicitur *Evangelium*, id est, bonus ac lætus nuntius. At non eſset bonus ac lætus nuntius, si contineret leges proprie dictas, comminationes, terrores, ac promiſsiones conditionatas tantum. Ergo. *Confirmat.* Promiſsiones Evangelicæ ſunt gratuitæ. Ergo non ſunt conditionatæ. R. N. A. Opera bona etiam in Lege Evangelica neceſsaria eſse ad obtinendam ſalutem, probatum fuit a nobis ex Scripturis novi testamenti. Ad *probat.* N. A. cujus falsitatem manifeste ostendimus. Christus Matth. Cap. V. confirmat, explicat, & perficit legem Moysis de homicidio, adulterio, perjurio, eamque a ſe ita explicatam ſervari voluit; ait enim l. c. *Ego autem dico vobis -- Nolite putare quoniam veni ſolvere legem, aut prophetas: non veni ſolvere, ſed adimplere.* Ac ſtatim ſubjungit: *Qui ergo ſolverit unum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Ergo in Evangelio dantur leges proprie dictæ. Similiter in Evangelio continentur comminationes & terrores. Christus Matth. Cap. V. ait: *Qui dixerit fratri ſuo, raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue:*

fatue: reus erit gehennæ ignis. Et Cap. VII. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* B. Judas in Epist. Catholica v. 15. *Ecce venit Dominus in Sanctis millibus suis, facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt.* Denique Christus Matth. Cap. V. ait: *Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.* Et Cap. XIX. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Lucæ Cap. X. Legisperito, qui Christum interrogaverat, *Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo?* postquam is mandata Legis recitasset, respondit Christus: *Recte respondisti: hoc fac, & vives.* Ergo promissiones Evangelicæ de salute obtinenda non sunt absolutæ, sed conditionatæ, ut ipsi etiam Protestantes fateri coguntur, cum utique conditionem fidei admittant juxta illud Marci Cap. ult. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Neque dicas cum Brentio Hom. I. in Dominicam XIII. post Trinit. Christum verbis illis, *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, indicasse potius adolescenti viam ad æternam damnationem: aut cum Calvino Lib. III. Institut. Cap. XVIII. & Luthero in Cap. III. Epist. ad Galatas, Christum ironice dixisse Jurisperito, *Hoc fac, & vives.* Hæc enim quam impie, flagitiose ac stulte dicantur, nemo non videt. Ad *prob.* C. M. N. m. Prædicatio Apostolica dicitur *Evangelium*, seu bonus ac lætus nuntius, quia annuntiat Salvatoris adventum, reconciliationem humani generis cum Deo, aditum patefactum ad regnum cœlorum, quamvis simul etiam annuntiet iram & indignationem his, qui non recipiunt Salvatorem, neque pœnitentiam agunt. Neque desinit esse bonus nuntius, quod gravissima supplicia comminetur impiis; terret enim, ut ad pœnitentiam perductos postea consoletur, eo fere modo, quo medicus vulnerat, ut sanet. Ad *confirm.* R. I. Ergo promissio Evangelica conditionem fidei non requirit? R. II. N. C. Gratuitum & conditionatum sibi non opponuntur. Ipsa conditio fidei, pœnitentiæ, ac bonorum

operum est gratuita, hoc est gratis, & ex mera liberalitate a Deo posita: atque ideo, quamvis promiſsiones Evangelii ſint conditionatæ, recte tamen vocantur etiam gratuitæ.

277. Dices. Si etiam in Lege Evangelica requiruntur opera bona ad ſalutem, nullum dabitur discrimen inter Evangelium, & Legem veterem. Atqui hoc dici nequit. Ergo. R. N. M. Nam I. Doctrina veteris Legis erat inchoata & imperfecta; Evangelii vero perfecta, ſive ſpectentur Mysteria fidei & promiſsiones, ſive leges & mandata. In veteri Lege Trinitas Perſonarum & Incarnatio obscure ſignificabantur: expreſse bona temporalia, figurate vero regnum cœlorum promittebatur. Cæremoniales leges erant propemodum infinitæ &c. At vero in Lege Evangelica Trinitas Perſonarum, Incarnatio, aliaque dogmata perspicue traduntur, regnum cœlorum & vita æterna disertis verbis promittitur: paucæ cæremoniales leges, prioribus abolitis, ſubrogatæ ſunt, atque ut S. Augustinus ait Enarrat. in Psal. LXXIII. *Mutata ſunt Sacramenta, facta ſunt faciliora, pauciora, ſalubriora, feliciora.* Judiciales leges Christus non tulit, ſed ferendas reliquit iis, qui variis in locis Rempublicam gerentes, pro rerum, perſonarum, ac temporum diversitate instituendas eſse judicaverint; eoquod populus Christianus tam late per totum orbem diffusus, iisdem legibus judicialibus regi non potuerit, & gubernari, ut olim Judæi; cum tam diversa ſint ingenia, mores, & consuetudines hominum. Morales leges & expreſsius leguntur in Evangelio, quæ obscurius habebantur in Lege veteri: & majori perfectione ſunt obſervandæ a Christianis, ut patet ex Sermone Domini in monte Matth. Cap. V. II. Lex per Moysen data est, qui legislator tantum fuit: Evangelium vero per Christum, qui non legislator tantum fuit, ſed etiam Redemptor. Hinc per Evangelium non ſolum doctrinam, ſed etiam gratiam accepimus; ut non modo virtutes & vitia discerneremus, ſed etiam ut justitiam diligeremus. Ex quo patet, bonorum operum neceſsitatem ad Evangelium maxime pertinere. Quorsum

sum enim cum Evangelio gratiam bene operandi, & Legis ipsius implendæ Christus conjunxit, nisi ut, quod per litteram Legis Evangelicæ discimus esse faciendum, id per Spiritum & gratiam impleamus? III. Lex Mosaica uni tantum genti data fuit; Lex Christi omnibus gentibus. IV. Lex vetus umbram & figuras rerum futurarum magna ex parte complectebatur; Evangelium vero ipsum corpus & veritatem exhibet. V. Lex Moysis, adveniente Christi Lege, mutanda erat; Christianæ autem Legi nulla alia succedet. VI. Lex Moysis non habebat vim justificandi, neque data erat ut justificaret, sed ut morbum ostenderet, & ad quærendum Medicum excitaret: Lex autem Christi, seu Evangelium, habet vim justificandi; non quasi littera sola Evangelii salutem afferre posit: sed quia Christus cum lege dedit etiam gratiam implendi legem. VII. Lex Moysis fuit lex timoris & servitutis; Evangelium lex amoris & libertatis, nimirum a peccato, morte æterna, & jugo legis cæremonialis; quia Christus cum lege dedit etiam Spiritum, per quem in corde diffusa est charitas. VIII. Lex Moysis gravissima erat; at vero Evangelium Christi est jugum suave, & onus leve. Vide Bellarminum Lib. IV. de Justific. Cap. II. &c.

278. Objic. III. Authoritas Patrum. S. Chrysost. Hom. de Fide & Lege naturæ scribit: *Eum qui operatur opera justitiæ sine fide, non possum probare vivum esse: fidelem absque operibus possum monstrare & vixisse, & regnum cœlorum asecutum esse. Nullus sine fide vitam habuit; latro autem credidit tantum & justificatus est.* S. Augustinus Lib. I. contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. XXI. ait: *Quantælibet fuisse virtutis antiquos prædices justos, non eos salvos fecit nisi fides Mediatoris.* Et Lib. LXXXIII. Quæstionum, Quæst. LXXVI. *Quod si cum crediderit, mox de hac vita decesserit, justificatio fidei manet cum illo, nec præcedentibus bonis operibus, quia non merito ad illam, sed gratia pervenit; nec consequentibus, quia in hac vita esse non finitur.* R. I. Quænam *Vel ex Patribus.*

nam circa bonorum operum necessitatem mens fuerit Chrysostomi & Augustini, luce meridiana clarius colligitur ex eorum textibus superius a nobis in probatione Conclusionis adductis Num. 273. R. II. Chrysostomum nobis contrarium non esse; vult enim interdum fidem sine opere externo sufficere; numquam vero opus externum sine fide, quia fides parit opera salutaria, opera non pariunt fidem: idque exemplo boni Latronis comprobat, qui ob scelera sua cruci jam affixus in Christum credidit, sicque illa adhuc die cum Christo conjungi meruit ob excellentem fidem, quamquam non omnibus bonis operibus vacuus; siquidem irrogatum sibi supplicium patienter toleravit, ac Christi Divinitatem publice professus est. S. Augustinus priori textu contendit, Justos illos antiquos, neque per naturæ, neque per Moysis legem, sed per ipsam fidem in Christum, esse salvatos: sicque fidem in Christum non opponit bonis operibus viribus gratiæ elicitis; sed tantum legi naturali ac Mosaicæ. Neque magis posterior illius locus Conclusioni nostræ adversatur. Fatemur enim baptizatos, si mox ex hac vita decedant, salutem æternam consequi, non titulo mercedis, sed hæreditatis; opera enim bona quamvis non habeant in actu, habent tamen in voto, & in habitu, eoquod charitate perfecta sint instructi.

CONTROVERSIA V.

DE ORATIONE.

CONTRA MESSALIANOS, PELAGIANOS, WICKLEFFITAS, WALDENSES, QUIETISTAS.

Errores. 279. Circa necessitatem orationis duo fuere oppositi Hæreticorum errores: Sæculo IV. Adelphius, Hermias, & Messaliani, dicti etiam Euchitæ, docebant, teste Theodoreto Lib. IV. Hæreticarum Fabularum, jugem ac non interruptam orationem sufficere cuicunque homini ad consequendam vitam æternam, seclusa quacumque alia virtute, etiam remotis Sacramentis, & spretis Dei & Ecclesiæ mandatis: ita ut qui constanter

orat,

orat, damnari non posſit, etiamsi ſit Judæus, vel infidelis; ſolaque oratio vim habeat delendi omnia peccata. Contra Pelagiani, ut refert S. Augustinus Lib. de Hæresibus, Cap. LXXXVIII. orationem prorsus inutilem eſse, nulliusque virtutis ac meriti apud Deum aſserebant, precesque improbabant, quæ fiunt ab Ecclesia præcipue in majori hebdomade pro perfidis Judæis, & Infidelibus, ut Deus dignetur tollere velamen de cordibus eorum: item pro peccatoribus, ut convertantur, & pro justis, ut perseverent in ſanctitate. Ratio illorum erat, quia juxta eorum principia ad ſalutem consequendam, aut ad peccatum vitandum, ſolum ſufficit liberum hominis arbitrium, absque gratia Dei. Eadem fuit doctrina Albigensium, Abailardi, Wickleffi & Huſsi, qui diverso nitebantur fundamento. Albigenses quidem ideo, quia divinam providentiam res humanas curantem ſustulerant: reliqui vero idcirco, quia omnia, ſive bona ſive mala, neceſsitate absoluta ita evenire ajebant, ut non poſsint non evenire: ex quo consequebatur, Deum frustra orari. Lutherus quamvis ex instituto non negaverit neceſsitatem orationis, alicubi tamen adeo extulit ſolam fidem, & cognitionem propriæ infirmitatis, ut non obscure indicaverit, habenti fidem non eſse neceſsariam ullam orationem. In Concione de Dom. IV. Adventus, a Bucero anno 1525. Latine reddita ſcribit: *Cor quodlibet quanto hanc ſui cognitionem habuerit perfectiorem, tanto ad illud Domino via paratior & inſtructior eſt: etiamsi interim homo nihil niſi vinum Creticum biberet, & ambularet ſuper roſas, neque verbo quidem oraret.* Joannes Monhemius Theologus Lutheranus in ſuo Catechismo, Tract. de Orat. ſcribit, Deum id petentibus dare, quod etiam alias daturus eſset, si non rogaretur. Ex quo ſequitur, orationem non modo neceſsariam non eſse, ſed omnino ſupervacaneam.

280. Novatiani, dicti etiam Cathari, ſeu mundi, quod ſuperbe atque arroganter jactarent peculiarem quamdam animæ munditiem, dicebant, illicitum eſse orare pro ſe, aut aliquo alio in particulari, ac determina-

minate, rati orationem debere esse communem, & pro omnibus. Atque hac de causa Waldenses, seu Pauperes de Lugduno, nullam orationem, præter Dominicam, admittebant, eoquod illa pro omnibus ad Deum fundatur. Notus est pariter Wickleffi Articulus, ordine XIX. inter proscriptos a Constantiensi Concilio. *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.*

281. Eustathius Sæculo IV. asserebat, Templa nullius esse utilitatis: neque aliqua ratione prodesse in Ecclesia Deum orare; quapropter ea evertenda omnino, aut conspurcanda esse, omniaque sacra vasa pretiosa confringenda ac destruenda. Eustathii dementiam adoptarunt Faustus Afer, secta Manichæus, & Waldenses, qui templum Dei mundum universum esse ajebant; adeo ut impium sit ædificare aliquam domum, in qua Dei Majestas coactetur: ac denique Beguardorum progenies, Segarelli & Dulcini discipuli, qui Ecclesiam Deo consecratam aptiorem esse ad orandum negabant, quam stabulum porcorum.

282. Fanatici nostrorum temporum Quietistæ, Michäelis de Molinos Hispani Presbyteri sectatores docent, orantibus, si perfectionis Christianæ studiosi sint, nequidem beatitudinem, & virtutes quibus acquiritur, desiderandas aut petendas esse; sed omnia voluntati divinæ sic permittenda, ut homo veluti passive se habeat, hoc est, paratus sit vel accipere, si Deus concedat, vel privari, si Deus ita velit, ut patet ex propositionibus Molinosii ab Innocentio XI. damnatis, præcipue ex XIV. *Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit, ut a Deo rem aliquam petat; quia petere est imperfectio, cum sit actus propriæ voluntatis & electionis, & est velle, quod divina voluntas nostræ conformetur, & non quod nostra divinæ. Et illud Evangelii, Petite & accipietis, non est dictum a Christo pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Immo ejusmodi animæ eo perveniunt, ut non possint a Deo rem aliquam petere.*

283.

283. Conclusio I. Sola oratio ad ſalutem non ſufficit, neque continua requiritur. Prob. I. Authoritate Scripturarum, quæ plura nobis præscribunt ad obtinendam ſalutem. Joan. Cap. III. ait Christus: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Matth. Cap. XIX. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* II. Petri Cap. I. *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* Prob. II. Authoritate Patrum, qui non ſolum orationem, ſed alia etiam opera bona ad ſalutem exigunt, ut ostendimus Num. 273. Prob. III. Ratione. Si Deus ſalutem nostram alligaſset continuæ ac jugi orationi, constituiſset consecutionem ſalutis nostræ in mediis impoſsibilibus. Quis enim ſine cibo, ſomno, ac potu vivit, aut dormiens &c. orat? Quis domus ſuæ curam geret, si continua ac numquam interrupta oratione mens in Deo ſixa est habenda? Actum plane & conclamatum foret de ſalute omnium hominum, atque evacuata eſset paſsio Christi. Verum hic error rideri magis quam refutari meretur.

Sola oratio ad ſalutem non ſufficit: neque continua requiritur.

284. Dices Lucæ Cap. XVIII. Christus ait: *Oportet ſemper orare, & non deficere.* Et Apostolus I. ad Thessalon. Cap. V. *Sine intermiſsione orate.* Ergo continua ac numquam interrupta oratio est neceſsaria ad ſalutem. R. C. A. N. C. Duplex est objecti textus expositio. Prima est S. Augustini Lib. de Hæresibus, Cap. LVII. Particula *ſemper* non denotat hic continuationem temporis, ſed perseverantiam & constantiam in orando, donec exaudiamur, ita ut nulla dies absque oratione fluat. Qui enim ſingulis diebus, aut dum tempus est orandi, orat, dicitur ſemper orare. Et ſane particulam *ſemper* in Scripturis hoc ſensu quandoque usurpari, ostenditur ex Lib. II. Regum, Cap. IX, in quo legitur David dixiſse Miphiboseth Jonathæ filio: *Comedes panem in menſa mea ſemper.* Quæ verba profecto non denotant, Miphibosethum diu noctuque, absque physica interruptione, ibi comediſse, ſed ſolum ſtatis temporibus. Altera expositio est Sancti Thomæ IIda IIdæ Quæst. LXXXIII. Art. XIV, qui jugem ac con-

continuam ait præscribi orationem, non actu & secundum se ipsam; quod impossibile foret, cum aliis etiam operibus sit vacandum; sed secundum causam, & virtualiter, sive secundum desiderium charitatis; cujus desiderii virtus manet in omnibus, quæ facimus ex charitate. Hinc S. Augustinus Epistola CXXX. alias CXXI. ad Probam ait: *In ipsa fide, spe, & charitate continuato desiderio semper oramus.* Eadem responsio datur ad textum Paulinum, & ad illud Psalmi XXXIII. *Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.* Si enim verba hæc intelligenda essent de oratione formali, eaque continua, S. David non dixisset Psalmo CXVIII. v. 62. *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Et eodem Psal. v. 164. *Septies in die laudem dixi tibi.*

Quamvis sine oratione salus obtineri nequeat.

285. Conclusio II. Oratio ad salutem est necessaria. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Lucæ Cap. XVIII. ait Christus: *Oportet semper orare, & non deficere.* Matth. Cap. VII. *Petite, & dabitur vobis: quærite & invenietis: pulsate, & aperietur vobis.* Matth. Cap. XXVI. *Vigilate, & orate ut non intretis in tentationem.* Ad Ephes. Cap. VI. *Galeam salutis assumite; & gladium spiritus, quod est verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu.* Ad Coloss. Cap. IV. *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione.* I. ad Thessalon. Cap. V. *Sine intermissione orate.* Jacobi Cap. V. *Orate pro invicem ut salvemini.* Ergo oratio divino præcepto est necessaria.

296. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Chrysostomus Lib. I. de orando Deum, scribit: *Quemadmodum corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profecto mortuum est, ac fœtidum: sic anima nisi se ipsam incitet ad orandum, mortua est, ac misera, & graviter olens.* S. Augustinus Enarrat. in Psalm. CXVIII. Sermone XVII. *Cum quo ergo Deus facit suavitatem, id est, cui propitius inspirat boni delectationem; atque ut apertius id explicem, cui donatur a Deo charitas Dei, & propter Deum charitas pro-*

proximi; profecto instanter orare debet, quo tantum sibi augeatur hoc donum, ut non solum pro illo contemnat delectationes cœteras, sed etiam pro illo quaslibet perferat passiones. S. Gregorius M. Lib. XVIII. Moralium, Cap. III. *Corda cum manibus levant, qui orationem suam operibus roborant. Nam quisquis orat, sed operari desinit, cor tantum levat. Quisquis vero operatur, & non orat, manus levat, & cor non levat.* S. Cyprianus in Expositione Orat. Dominicæ: *Qui fecit vivere, docuit & orare, benignitate ea, qua scilicet & cætera dare & conferre dignatus est: ut dum prece & oratione, quam Filius docuit, apud Patrem loquimur, facilius audiamur.* Author librorum de Vocatione Gentium, Lib. II. Cap. ult. *Quamvis ergo quod statuit Deus, nulla possit ratione non fieri, studia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propositum liberi arbitrii devotio relaxatur: cum implendæ voluntatis Dei ita sit prœordinatus effectus, ut per laborem operum, per instantiam supplicationum, per exercitia virtutum fiant incrementa meritorum: & qui bona gesserint, non solum secundum propositum Dei, sed etiam secundum sua merita coronentur.*

287. Prob. III. Ratione Theologica. Ex una parte fieri non potest, ut absque auxilio Dei vitam ducamus Christiano homine dignam, & Deo placentem; Christus enim Joan. Cap. XV. ait: *Sine me nihil potestis facere.* Et Apostolus II. ad Cor. Cap. III. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est:* ex altera parte Deus auxilium suum non nisi petentibus, & orantibus promisit. Matth. Cap. VII. *Petite, & dabitur vobis.* Et Joannis Cap. XVI. *Siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Lucæ Cap. XI. *Pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se.* Ergo cum omnes teneantur salutem æternam procurare, oratio est omnibus necessaria.

288. Dices Oratio est inutilis ad consequendam salutem. Ergo non est necessaria. P. A. Eatenus oratio utilis esse potest, in quantum manifestat alteri orantis

rantis indigentiam, ac desiderium, vel mutare potest ejus voluntatem. Atqui oratio, quæ ad Deum dirigitur, neutrum præstare potest, cum Deus ſit omniscius, & immutabilis. Ergo. R. N. A. Ad *probat.* N. M, quæ ſolum admittenda est, quando agitur de oratione, quæ ad creaturas dirigitur; has enim oratione nostra docere, disponere, excitare, mutare contendimus, ut nobis bene velint, & faciant. At vero oratio ad Deum aliis de causis est nobis utilis. Nam I. oratione ad Deum edocetur homo, quanta ſit ipsius infirmitas & indigentia: ſicque veriſsimam ſui cognitionem acquirendo, ſibimet ipsi vilescit. II. Per orationem immutatur, disponiturque ad accipienda beneficia, quæ Deus ab æterno ſolis orantibus decrevit concedere.

Deus orantibus multa largitur, non concedenda absque oratione.

289. Conclusio III. Deus orantibus multa largitur, quæ absque oratione non concederet. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Psal. CV. *Et dixit ut disperderet eos: ſi non Moyses electus ejus ſtetiſset in confractione in conspectu ejus.* Ergo Israelitæ præcibus Moysis ita ab ultimo exitio liberati ſunt, ut, si Moyses non oraſset, omnes interiſsent. Matth. Cap. XVII. ait Christus discipulis interrogantibus, cur dæmonium illud a corpore obseſsi ejicere non potuerint: *Hoc autem genus non ejicitur, nisi per orationem & jejunium.* Ergo ſine oratione & jejunio non liberantur obseſsi a quibusdam dæmoniis. Jacobi Cap. IV. *Non habetis, propter quod non poſtulatis; petitis, & non accipitis: eoquod male petatis.* Ergo bene petentes accipimus, quod male petentibus denegatur. Prob. II. Authoritate S. Augustini, qui Lib. de Dono perseverantiæ, Cap. XVI. ſcribit: *Conſtat, Deum alia danda etiam non orantibus, ſicut initium fidei; alia non nisi orantibus præparaſse, ſicut usque in finem perseverantiam.* Prob. III. Ratione Theologica. Si Deus petentibus daret id, quod etiam non petentibus concederet, ſupervacaneæ forent orationes nostræ, frustraque juberet nos orare, ne intremus in tentationem.

290.

290. Dices. Si Deus quædam beneficia orantibus concedit, quæ alioqui non esset concessurus, mutaretur divina providentia. Atqui id dici nequit. P. M. Deus ab æterno statuit prædestinatos salvare. Ergo si nunc non orantes salvare nollet, mutaretur divina providentia. R. N. M. Ad *probat.* C. A. N. C. Sicut Deus statuit ab æterno prædestinatos salvare: ita etiam statuit, ut prædestinati per bona opera & orationem salutem suam operentur. Quod si quis orationem penitus negligeret in tempore, numquam ille ab æterno fuisset prædestinatus. Ut paritate utamur, res hæc in temporalibus etiam beneficiis Sole meridiano clarior est. Etiamsi Deus ab æterno decreverit, quos fructus, & quantos accedente hominis industria cultura agrorum & vinearum nobis dare velit; nemo tamen sanæ mentis inficias ibit, laborem nostrum necessarium esse, aut divinam providentiam idcirco mutari asseret, quod homo agros & vineas colat.

Quin idcirco mutetur Divina Providentia.

291. Conclusio IV. Licitum & honestum est orare non pro omnibus in genere tantum, sed etiam in specie pro aliquo determinato. Probatur Conclusio apertis Scripturarum testimoniis. Job Cap. XLII. Deus *dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos. - - - Ite ad servum meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia.* Baruch Cap. I. *Et orate pro vita Nabuchodonosor Regis Babylonis, & pro vita Balthassar filii ejus, ut sint dies eorum sicut dies cœli super terram.* Apostolus fidelium preces sæpius pro se imploravit. Ad Rom. Cap. XV. *Obsecro ergo vos, fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Ad Coloss. Cap. IV. *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione, orantes simul & pro nobis.* I. ad Timoth. Cap. II. jubet orari pro Regibus, & Magistratibus in particulari. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus,*

Licita est oratio pro aliquo in specie.

gibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & caſtitate. Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo. Act. Cap. XII. dicitur: *Et Petrus quidem ſervabatur in carcere. Oratio autem fiebat ſine intermiſsione ab Eccleſia ad Deum pro eo.* Ipse Christus Dominus Lucæ Cap. XXII. peculiariter pro Petro oravit: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Et pro Apostolis Joan. Cap. XVII. *Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi: quia tui ſunt.* Denique pro crucifixoribus ſuis Lucæ Cap. XXIII. *Pater dimitte illis: non enim ſciunt, quid faciunt.* Latronem etiam pro ſe rogantem Lucæ Cap. XXIII. *Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum,* pro infinita bonitate ſua exaudivit, dicens: *Hodie mecum eris in Paradiso.* Mirum itaque non est, Ecclesiam Sanctosque viros exemplis his institiſse ſemper, atque etiamnum insistere, precesque Deo offerre non pro omnibus in genere tantum, ſed etiam pro aliquibus ſpeciatim.

Neque per eam perfectæ charitati aliquid decedit.

292. Dices. Oratio efficax debet proficisci ex perfecta charitate. Atqui oratio quæ fit pro aliquo ſpeciatim ac determinate, non proficiscitur ex perfecta charitate. Ergo non est efficax. P. m. Charitas perfecta neminem excludit, ſed omnes complectitur. Ergo. *Confirm.* I. Oratio Dominica tota est generalis; neque enim dicitur: *Pater mi, qui es in cœlis - panem meum da mihi - & ne me inducas in tentationem,* ſed *Pater noſter - panem noſtrum da nobis hodie - & ne nos inducas &c.* Atque ideo S. Cyprianus, S. Ambrosius, & S. Chrysostomus meliorem eſse orationem generalem dicunt, quam ſpecialem. Ergo non licet pro aliquo in ſpecie orare; quia ſic orando peteremus aliquid, quod in Oratione Dominica non continetur. *Confirm.* II. Communitas præferenda est ſingularitati. Ergo oratio generalis præferenda est ſpeciali. R. C. M. N. m. Ad *prob.* D. A. Omnes complectitur, ita tamen, ut unum alteri præferat pro ratione indigentiæ, vel ex motivo gratitudinis, C. A. Ut hoc non fiat, N. A. & Conseq. Quando

do pro aliquo in ſpecie oramus, neminem positive excludimus: neque petimus, ut oratio nostra nemini prosit, præterquam illi pro quo ea peragitur; ſed ſpeciale auxilium ac juvamen illi impetrare conamur, futuri minime inviti, si omnibus prosit oratio nostra. Ad *confirmat.* I. C. A. N. C. & rationem additam. Speciatim pro aliquo orantes, neque aliud, neque proprie alio modo petimus, quam Christus in Oratione Dominica nos juſserit petere; ſed generalem illam orationem applicamus dumtaxat particularibus personis: quod fieri poſse tum Christus ipse, tum Apostoli exemplo ſuo nos docuerunt, ut patet consideranti Scripturarum loca a nobis in probatione allata. Patres citati volunt orationem generalem utiliorem eſse aliis, atque ipsi etiam oranti, præ oratione ſpeciali; quia dum ſinguli orant pro omnibus, ſequitur ab omnibus orari pro ſingulis, nisi ordinata charitas, nimirum gravior alterius indigentia, aut debitum gratitudinis ſpecialem exigant orationem. Ad II. *confirmat.* D. A. Si eodem tempore neceſsitas æqualis occurrat, C. A. Si inæqualis occurrat neceſsitas, ac particularis persona in majore discrimine versetur, N. A. & Conseq.

293. Conclusio V. Oratio, etiam privata, recte peragitur in Templis, utpote loco aptiſsimo ad orandum, & decentiſsimo. Prob. I. Authoritate Scripturarum. II. Paralipom. Cap. VI. ait Salomon in dedicatione Templi Jerosolymitani ad Deum: *Sed ad hoc tantum facta eſt* (domus ista) *ut respicias orationem ſervi tui, & obsecrationem ejus, Domine Deus meus: & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te: ut aperias oculos tuos ſuper domum iſtam diebus ac noctibus, ſuper locum, in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum, & exaudires orationem, quam ſervus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui, & populi tui Iſraël.* Ipse Deus II. Paralipom. Cap. VII. ait: *Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco iſto oraverit. Elegi enim & ſanctificavi locum iſtum, ut ſit nomen meum ibi in ſempiternum, & permaneant oculi*

Oratio, etiam privata, recte in Templis peragitur.

mei,

mei, & cor meum ibi cunctis diebus. Ecclesiastici Cap. ult. *Cum adhuc junior essem, priusquam oberrarem, quæsivi sapientiam palam in oratione mea. Ante Templum postulabam pro illa, & usque in novissimis inquiram eam.* Matth. Cap. XXI. ipse Christus ait: *Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum.* De Anna filia Phanuelis dicitur Lucæ Cap. II. *Non discedebat de Templo, jejuniis & obsecrationibus serviens nocte ac die.*

294. Pro. II. Authoritate Patrum. Tertullianus in Apologetico, Cap. XXXIX. dicit, in Ecclesiam conveniri ad orationem, lectionem, & exhortationem. S. Basilius in Quæstionibus fuse explicatis, Quæst. XL. scribit, ad Ecclesias non oportere accedere propter negotia sæcularia, sed orationis gratia. S. Ambrosius in Orat. de tradendis Basilicis ait, se quotidie solitum ire ad Basilicas Martyrum orationis gratia. S. Chrysostomus Hom. XXX. contra Anomæos: *Orare, inquiunt, vel domi possumus: te homo decipis, & magno in errore versaris: nam etsi domi quoque datur orandi facultas, tamen fieri non potest, ut domi tam bene ores, quam in Ecclesia.* S. Hieronymus in Epitaphio Marcellæ scribit: *Apostolorum & Martyrum reliquias secretis celebrabat orationibus.* Patres Concilii Gangrensis Sæculo IV. Can. V. inquiunt: *Siquis docet, domum Dei contemptibilem esse, & conventus qui in ea celebrantur, anathema sit.* Et Can. VI. *Si quis extra Ecclesiam seorsum conventus celebrat, & despiciens Ecclesiam, ea quæ sunt Ecclesiæ, voluerit usurpare, - - anathema sit.*

295. Prob. III. Ratione, eaque multiplici. I. Deus speciali modo habitat in Templis, tamquam in domo sua. II. In Templis citius exaudit orationes nostras, ut patet ex promissione Dei facta Salomoni II. Paralipom. Cap. VII. III. Templum, cum sit Deo consecratum, est locus nobilissimus. IV. In Templo omnia accommodata sunt ad excitandam devotionem.

296. Dices. Christus Matth. Cap. VI. ait: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum.* II. Joannis

nis Cap. IV. ait ad Samaritanam: *Venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerosolymis adorabitis Patrem. - - - Spiritus est Deus, & qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* III. Apostolus I. ad Timoth. Cap. II. ait: *Volo viros orare in omni loco, levantes puras manus.* Ergo Templum nullam habet specialem aptitudinem ad orandum præ alio loco. R. C. A. N. C. I^mus^ locus non intelligendus est de cubiculo materiali, sed spirituali, seu fuga inanis gloriæ; carpit enim ibi Christus Pharisæos, qui in angulis platearum orabant, ut viderentur ab hominibus: docetque per orationes nostras non quærendam esse humanam laudem, sed ut soli Deo placeamus. Si vero de materiali cubiculo verba illa intelligenda esse quis contendat, Respondeo, Christum non absolute, sed comparative loqui: præstare nimirum orationem humilem factam in secreto & decenti loco, remotis arbitris, quam factam in loco publico, atque in ipso etiam Templo ad quærendam humanam laudem, & ambitionis gratiâ. Ad II. R. Christum non loqui ibi de adoratione, ratione loci, cum Petrus & Joannes etiam post adventum Spiritus Sancti in Templum Jerosolymitanum ascenderint ibidem oraturi; sed ratione modi & ritus, quo utebantur Judæi & Samaritani. Sensus igitur verborum Christi est, temporibus novæ Legis Deum non adorandum amplius esse ritibus tantum externis, & umbraticis cæremoniis; sed in interna & spirituali cognitione, & dilectione Dei, in corde contrito & humiliato. Ad III. R. locum illum nobis potius favere. Loquitur enim ibi Apostolus de oratione publica, ad quam convenire vult fideles in omni loco, non in una tantum urbe, ut Judæi Jerosolymis, sed in omni loco precibus publicis dicato, id est in Ecclesiis, levantes ad Deum manus puras a sorde peccati. Quod si etiam adversariis concederetur, Apostolum loqui de oratione privata, plus ex eo textu exsculpere non possent, quam non solum in Ecclesia, quæ præcipua est domus orationis, sed etiam in omnibus aliis locis licitum esse orare Deum.

297.

Quæ ad ſalutem æternam pertinent, determinatę ſunt petenda.

297. Conclusio VI. Quædam determinate a Deo peti debent, ut vita æterna, eaque quæ ad illam obtinendam conducunt. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Psal. XXVI. dicitur: *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Psal. LXXIX. *Oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus.* Psal. CXVIII. *Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum.* Isaiæ Cap. XLV. *Rorate Cœli desuper, & nubes pluant juſtum: aperiatur terra, & germinet Salvatorem.* Joan. Cap. XIV. *Dicit ei Philippus: Domine oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.* Christus ipse Matth. Cap. VI. docuit Apostolos omnesque homines, ſalutem æternam, eaque quæ ad illam conducunt, determinate a Deo petere. *Sic vos orabitis: Pater noſter - - Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, & in terra. Panem noſtrum ſuper ſubſtantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra &c.* Ergo, cum juxta S. Cyprianum in Expositione Orat. Dominicæ, non ignorantia ſolum, ſed etiam culpa ſit aliter orare quam Christus docuit, certum est petendam eſse a Deo tum æternam ſalutem, tum ea quæ ad illam conducunt. II. Authoritate Ecclesiæ, quæ a Spiritu Sancto instructa, & Christo desponsata, multa determinate a Deo petit. Hac autem oculatiorem ſe, aut perfectiorem nemo ſanæ mentis dicet. III. Ex praxi fidelium, & Sanctorum. IV. Ratione. Deus, quantum est in ſe, ſerio vult omnes homines ſalvos fieri, jubetque ut mandata ſervemus. Ergo vult nos velle ſalutem nostram, & mandatorum custodiam. Ut enim S. Augustinus ſcribit Lib. de Natura & Gratia, Cap. XLIII. *Non igitur Deus impoſsibilia jubet: ſed jubendo admonet, & facere quod poſsis, & petere quod non poſsis.*

Indifferentia circa ſalutem inepta & commentitia eſt.

298. Dices I. Qui petit a Deo æternam beatitudinem, non est indifferens circa ſalutem, vel damnationem ſuam. Atqui qui ita indifferens non est, charitatem non habet perfectam. Ergo. P. m. Charitas perfecta est charitas pura. Ergo excludit proprium intereſse. P. C. Charitas perfecta & pura, qua Moyses & Pau-

& Paulus prosequebantur populum Judaicum, proprium ipsorum excludebat interesse: Moyses enim Exodi Cap. XXXII. ad Deum ait: *Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Et Apostolus ad Rom. Cap. IX. *Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus.* Ergo multo magis charitas erga Deum excludit proprium interesse, sive propriam utilitatem. R. C. M. N. m. Præceptum spei obligat omnes viatores quantumvis perfectos ad actus spei eliciendos. Ergo indifferentia, quam somniant fanatici hi novi Mystici, est prorsus commentitia. Et profecto nullus negabit, hominem perfectum, absque ullo perfectionis suæ detrimento, posse velle ac desiderare proximo beatitudinem æternam, quatenus summum ejus bonum est, quia eum diligit propter Deum. Ergo etiam homo perfectus, absque ullo perfectionis suæ detrimento, potest sibi velle beatitudinem æternam, quatenus suum summum bonum est, quia se ipsum ordinate diligit propter Deum. Ad *prob.* C. A. N. C. Charitas pura non consistit in exclusione proprii interesse supernaturalis, ultimato ad Dei gloriam relati, sed in eo, quod Deum non colamus, nec amemus propter mercedem æternam; immo quod illam velimus propter Deum, ut per eam Deus, propter se super omnia dilectus, magis glorificetur. Ad hujus *prob.* N. A, quod non probant textus citati. Utraque enim illa locutio est figurata, & hyberbolica, quod de materia sit impossibili; fieri enim non potest, ut Deus quem semel prædestinavit, postea reprobet: & vehementissimum indicat affectum, quo uterque populum suum complectebatur.

Bona temporalia recte petuntur sub conditione.

299. Dices II. Apostolus ad Rom. scribens Cap. VIII. ait: *Quid oremus, sicut oportet, nescimus.* Ergo nihil determinate a Deo petendum est, qualecunque illud sit. R. Nescire nos quandoque quid a Deo petendum sit; at non semper. Æternam beatitudinem, remissionem peccatorum, observantiam mandatorum, majorem Dei gloriam, auxilium congruum & efficax absolute a Deo petere debemus; bona vero temporalia,

& cætera præsentis vitæ subsidia non nisi conditionate postulanda sunt, non propter se, & ut bona per se delectabilia; sed dumtaxat ut media utcunque necessaria, & propter vitam æternam appetibilia. Atque in his locum habet illud Apostoli: *Quid oremus, sicut oportet, nescimus.* Cum enim bona temporalia sint ex natura sua indifferentia, & prodesse nobis possunt, & nocere si illis abutamur. Quare si illa absolute petamus, merito timendum est, ne Deus iratus concedat nobis obfutura, quæ placatus denegaret.

300. Dices III. Bona temporalia neque absolute, neque conditionate a Deo petenda sunt. Ergo. P. A. Oratio est mentis ascensus in Deum; appetitus vero temporalium est descensus ad inferiora. Ergo bona temporalia non possunt esse materia orationis. *Confirm.* In quarta petitione Orationis Dominicæ nomine *panis* intelligunt Patres solum panem spiritualem, ita S. Hieronymus in Cap. VI. Matth. & in Cap. II. Epist. ad Titum. S. Ambrosius Lib. V. de Sacramentis, Cap. IV. S. Cyrillus Jerosol. Cathechesi mystagogica V. Cassianus Collat. IX. Cap. XXI. & XXIV. S. Petrus Chrysologus in Serm. de Orat. Dom. In septima vero petitione per *malum* Græci Patres intelligunt diabolum, quibus ex Latinis adhærent S. Ambrosius, S. Chrysologus, Cassianus. Tertullianus vero Lib. de Oratione, Cap. VI. & S. Augustinus Epist. CXXX. alias CXXI. ad Probam, intelligunt malum culpæ, sive peccatum. Ergo ex Oratione Dominica inferri nequit, temporalia esse a Deo petenda. R. N. A. Ad *prob.* D. A. Appetitus temporalium est mentis descensus, si temporalia propter se appetantur, C. A. Si propter vitam æternam, N. A. & Conseq. Qui media quærit ad vitam æternam consequendam, aliud non intendit, quam ipsam vitam æternam, sicque affectu deorsum non trahitur. Ad *confirm.* R. Sententia Patrum communissima est, Tertulliani, S. Cypriani, S. Gregorii Nysseni, S. Augustini in Enchiridio, Cap. CXV. Bedæ, Theophylacti &c. nomine *panis* intelligi debere alimenta & subsidia necessaria ad vitam tam animæ quam cor-

poris ſuſtentandam; quamquam ſolus panis ſpiritualis principaliter & primaria intentione petendus ſit. Pariter S. Cyprianus. S. Auguſtinus, Ven. Beda, aliique Patres nomine *mali* intelligunt res omnes malas, ac potiſsimum præsentis vitæ calamitates, in quas propter peccata incidimus: quibus ſuffragatur Eccleſiæ authoritas, quæ verbis illis, *Libera nos a male*, ſubjungit in Canone Miſsæ: *Libera nos quæsumus Domine ab omnibus malis, præteritis, præsentibus, & futuris, - - - ut ope miſericordiæ tuæ adjuti, & à peccatis ſimus ſemper liberi, & ab omni perturbatione ſecuri.*

CONTROVERSIA VI.

DE HORIS CANONICIS.

CONTRA HILARUM, WALDENSES, WICKLEFFUM, THABORITAS, PROTESTANTES.

301. *Officium Divinum* est certa ratio publice laudandi precandique Deum mente ſimul & voce, authoritate Præsulum Ecclesiæ instituta. Dicitur I. *Certa ratio*, qua non quælibet Dei laudatio est Officium divinum, ſed certa quædam forma & ordo Psalmorum, hymnorum, & precum, quem omnes ſequi debent, qui divinum Officium ex obligatione persolvunt. II. *Publice*, quia nomine totius Ecclesiæ, pro bono communi, per publicos Ministros nempe Clericos & Monachos persolvitur. III. *Laudandi precandique Deum*, laudandi nimirum pro beneficiis acceptis, pro accipiendis vero precandi Deum, cui ſoli proprie divinum Officium offertur. Atque in hoc Ecclesiæ triumphantis officium differt ab officio Ecclesiæ militantis, quod triumphans post ultimi judicii diem Deum ſit tantum laudatura, militans vero, præter Dei laudem, pro accipiendis etiam beneficiis oret. IV. *Mente ſimul & voce.* Voce, quia recitatio Officii divini debet eſse actus externus: mente, quia ſola vox ſine mente nec Deum laudat, nec gratias impetrat, quin immo Deum ad iracundiam magis provocat. V. *Authoritate Præsulum Ecclesiæ instituta;*

Officium Divinum quid ſit?

quia Ecclesiæ Præsulum est certam orandi formulam præscribere. Hinc Milevitnum II, vel potius Carthaginense anno 418. Can. XII. ſtatuit: *Placuit etiam illud, ut preces, vel orationes ſeu miſſæ, quæ probatæ fuerint in Concilio, ſive præfationes, ſive commendationes, ſeu manus impoſitiones ab omnibus celebrentur. Nec aliæ omnino dicantur in Eccleſia, niſi quæ a prudentioribus tractatæ, vel comprobatæ in Synodo fuerint. Ne forte aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus ſtudium ſit compoſitum.*

Varia ejus nomina. 302. Porro varia nomina Officio divino impoſita fuerunt a fidelibus. *Horæ canonicæ* dicuntur, quia certis horis recitari debent juxta Canones & regulas Sanctorum Patrum. *Breviarium*, quia tamquam in nuce Ilias tum ſelectiſsima Scripturarum & Patrum loca, tum ea omnia continentur, quæ nobis facienda ſunt. Alii cum S. Columbano in Reg. Cap. VII. S. Bonifacio Moguntino Epiſt. XVII. S. Gregorio Turonico Lib. I. de Gloria Martyrum, Cap. XI. horarias preces *curſum divinum* dixerunt, vel a curſu Solis deſumpto vocabulo, vel quia legendo & cantando percurruntur. A Græcis officium *Canon* vocatur: item *Synaxis*, ſeu congregatio; quia ad pſallendum colliguntur in unum, quibus id muneris demandatum fuerit. In Concilio Agathenſi Can. XXX. *Miſſa* nuncupatur, ab aliis *Pſalmodia*, *Agenda*, *Solemnitas*, atque a S. Benedicto in Reg. Cap. XLIII. & XLVII. *Opus Dei*, quaſi per antonomaſiam.

Errores Sectariorum circa officium divinum. 303. Novatores, quibus ſolemne eſt verbum Dei ſpernere, & Eccleſiæ authoritatem convellere, temperare ſibi non potuerunt, quin horas quoque Canonicas, modumque eas publice decantandi improbarent. De Paulo Samoſateno Antiochiæ Epiſcopo Patres Antiochenæ Synodi apud Euſebium Lib. VII. Hiſt. Eccles. Cap. XXIV. in Epiſtola ſua Synodica ad omnes totius orbis Epiſcopos ſcribunt: *Porro quid vobis in memoriam revocemus, quemadmodum Pſalmos & cantus, qui ad Domini noſtri Jeſu Chriſti honorem decantari ſolent, tamquam recen-*

recentiores, & a viris recentioris memoriæ editos exploserit: & in media Ecclesia, solemni Paschatis die, mulieres, quæ inanes cantilenas, quas si quisquam audiret, plane exhorresceret, in ipsius laudem funderent, pararit? Vigilantius non totum quidem Officium Ecclesiasticum, sed nocturnas vigilias fidelium reprehendebat, ut patet ex Epistola S. Hieronymi ad Riparium: *Quod dicis eum execrari vigilias, facit & hoc contra vocabulum suum, ut velit dormitare Vigilantius, & non audiat Salvatorem dicentem sic: Non potuistis una hora vigilare mecum?* Waldenses ajebant, tempus frustra teri in dicendis horis Canonicis; improbabant illarum ordinem, atque obligationem illas recitandi tam in Choro, quam extra illum, rati nullum hominem adstringi debere ad orandum; eoquod oratio, ut Deo placeat, libera esse debeat ac voluntaria. Qua in re consentientes habuere Thaboritas in Bohemia, & Joannem Wickleffum in Anglia, qui usum horarum Canonicarum prudentem non esse, atque obligationem illas recitandi contrariam esse Christianæ libertati contendebat. Martinus Lutherus Lib. de forma missandi, horas Canonicas vocat *simulatum Dei cultum;* utque nihil commune cum Ecclesia Catholica se habere ostenderet, alias ipse instituit, sed brevissimas, & ordine perverso. Centuriatores Magdeburgici Centuria VI. de Pelagio I. loquentes, ajunt: *Notis Antichristi hic quoque insignis fuit; nam constituit, ut Clerici quotidie Canonicas horas septies cantarent.* At vero quid hoc convicio insulsum magis aut puerile? Numquid Antichristus, qui juge sacrificium auferet, ut Daniel testatur, officium instituet statis horis laudandi Deum?

304. Cantum Ecclesiasticum, qui in publica Officii divini recitatione adhibetur, insectatus est Hilarus, de quo S. Augustinus Lib. II. Retractationem, Cap. XI. scribit: *Hilarus quidam vir tribunitius laicus Catholicus, nescio unde adversus Dei ministros, ut fieri assolet, irritatus, morem qui tunc esse apud Carthaginem coeperat, ut hymni ad altare dicerentur de Psalmorum libro, sive ante* *Et Cantum Ecclesiasticum.*

obla-

oblationem, ſive cum diſtribueretur populo quod fuiſset oblatum, maledica reprehensione ubicunque poterat lacerabat, aſserens fieri non oportere. Eumdem errorem postea ſecuti ſunt Henriciani, Petrobrusiani, Waldenses, & Wickleffus, qui Clericos & Monachos in Templo canentes Sacerdotibus Baal comparandos eſse impie aſserebat; quia ſic clamare videntur, ac si Deus dormiens eos non audiret, nisi inconditis eorum vocibus excitaretur. Centuriatores Magdeburgici, maledicendi libidine Wickleffo ſuppares, Cent. IX. Cap. VI. Sacerdotes Catholicos pari petulantia Baaliticos vocant. Sed mirum est cantum Ecclesiasticum ab illis reprobari, cum apud Protestantes non Ministelli tantum, ſed etiam populus magno clamore in Templis canant. Ex ipsis Protestantibus aliter hac de re ſensit Illustris Vir Christianus Wolffius, qui in Institutionibus Juris naturalis, Paragr. CLXXVI. hanc ponit conclusionem: *Ad hymnos componendos & canendos ipsa lege naturali obligamur.*

Usum horarum Canonicarum commendant Scripturæ.

305. Conclusio I. Horarum Canonicarum usus, ab Ecclesia ministris publicis præscriptus, ſaluberrimus est, antiquiſsimus, Deoque gratiſsimus. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Psalmo CXVIII. dicitur: *Septies in die laudem dixi tibi. - - Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Psal. V. *Mane exaudies vocem meam, mane adſtabo tibi, & videbo.* Psal. LIV. *Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo, & exaudiet vocem meam.* Hora III. Apostoli acceperunt orantes Spiritum Sanctum. Act. Cap. II. Hora VI. Petrus ascendit in ſuperiorem ædium partem, ut orationi vacaret. Act. Cap. X. Hora IX. Petrus & Joannes ascendebant in Templum ad horam orationis nonam. Act. Cap. III. Apostolus ad Ephesios Cap. V. ait: *Implemini Spiritu Sancto, loquentes vobismet ipsis in psalmis & hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus, in nomine Domini noſtri Jesu Chriſti, Deo & Patri.*

306.

306. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Cyprianus in Exposit. Orat. Dominicæ ſcribit: *Sed nobis, Fratres dilectiſsimi, præter horas antiquitus observatas, orandi nunc & ſpatia & ſacramenta creverunt. Nam & mane orandum eſt, ut Resurrectio Domini matutina oratione celebretur. - - - Recedente item ſole, ac die ceſsante neceſsario rursus orandum eſt. Nam quia Chriſtus ſol verus eſt, & dies verus, ſole ac die ſæculi recedente quando oramus & petimus, ut ſuper nos veniat denuo lux, Chriſti precamur adventum, lucis æternæ gratiam præbiturum.* S. Basilius in Regulis fusius disputatis ad Interrogationem XXXVII. omnium VII. horarum facit mentionem. S. Hieronymus Epist. XXII. ad Eustochium: *Horam tertiam, ſextam, nonam, diluculum quoque & vesperam nemo eſt qui nesciat. - - Noctibus bis terque ſurgendum.* S. Augustinus, aut quicunque alius Serm. LV. de Tempore, nunc CXL. in Appendice: *Rogo vos, ad Vigilias maturius ſurgite; ad tertiam, ad ſextam, ad nonam ante omnia convenite.* S. Chrysostomus Hom. XIV. in Imam ad Timotheum, describens Monachorum consuetudinem, *Ante lucem*, inquit, *cum gallus vocem dederit, omnes ſtatim cum reverentia ſomnum deponentes exsurgunt, excitante eos prælato, & consiſtunt ſanctum conſtituentes chorum, & ſtatim manus extendentes ſacros hymnos decantant.* S. Benedictus in Regula, Cap. XVI. *His horis referamus laudes Creatori noſtro, Matutinis, prima, tertia, ſexta, nona, vespere, completorio, & nocte ſurgamus ad confitendum ei.* *Patres.*

307. Prob. II. Ex praxi Fidelium primorum ſæculorum, cujus testes ſunt, non modo Patres paulo ante laudati, verum etiam ipsi Scriptores Ethnici. Plinius junior Lib. X. Epist. XCVII. ad Trajanum Imp. de Christianis ſcribit, quod ſoliti eſsent ſtato die ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi Deo, dicere ſecum ipsis. Lucianus Samosatenus, cognomento Atheus, in Philopatore Dialogo Christianos irridet, ad hymnos tota nocte decantandos vigilantes. Ipse Julianus Apostata, teste Hermia Sozomeno Lib. V. *Praxis Fidelium primorum Sæculorum.*

Hist.

Hist. Eccles. Cap. XV. & Cassiodoro in Historia tripartita Lib. VI. Cap. XXIX. *Considerans Christianismum ex vita bona & conversatione consistere, studuit ubique templa Paganorum constructione & ordine Christianæ religionis ornare, sedibus atque processionibus, paganorumque dogmatibus atque monitionibus. Lectores suæ superstitionis instituit instar Clericorum, ut & horas certas, & dies orationum solemniter observarent.* Certe tanta fuit jam ante multa sæcula, præcipue inter Monachos, psallendi contentio, ut cum viri Sanctissimi probe agnoscerent, singulos non posse tota die insistere cantandis Dei laudibus, magnum numerum Servorum Dei in una Ecclesia congregarint, qui in plures turmas distributi, sibi invicem succederent, ut diu noctuque laudes divinæ in eadem Ecclesia numquam interrumperentur. Tale erat institutum Acœmetarum Monachorum, Agaunensium, Centulensium, Cabilonensium, Sandionysianorum, Luxoviensium, Habendensium, Laudunensium &c.

Et ratio. 308. Prob. IV. Ratione. Ex una parte nihil omnino est in toto hoc instituto Horarum Canonicarum, quod jure a Novatoribus reprehendi queat: ex altera parte Ecclesia ad denotanda præcipua Religionis nostræ mysteria, tempora Horarum congrue distribuit, ut ex veteribus illa explicant Rabanus Maurus Lib. de Institutione Clericorum, Amalarius, Rupertus Tuitiensis, & Hugo Victorinus in Libris de Officiis Ecclesiasticis: ex recentioribus Bonartius de Horis Canonicis, & Card. Bona Lib. de Psalmodia divina. Ergo. Præter alias rationes hujus institutionis horarum, quas videre est apud Card. Bona lib. cit. Cap. II. SS. PP. Athanasius, Basilius, Cassianus &c. assignant memoriam redemptionis nostræ; præcipua enim redemptionis nostræ mysteria his horis completa esse noscuntur. Hora Vespertina, a qua Officium Ecclesiasticum initium sumit, Christus cœnam cum Discipulis suis fecit, Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum instituit, de Cruce depositus, & sepulcro illatus est. Hora completorii, post orationem in horto, & sanguineum sudorem, a Judæis captus est; Hora matutina ini-

initum est a ſacerdotibus & Judæis consilium perdendi Christum; Sub auroram Christus a mortuis ſurrexit; Hora prima ductus est ad Pilatum; Hora tertia descendit Spiritus Sanctus ſuper Apostolos; Hora ſexta Christus crucifixus est; Hora nona Spiritum emisit.

309. Conclusio II. Consuetudo canendi in Templis Horas Canonicas antiquiſsima est, justiſsimisque de causis ab Ecclesia introducta. Prob. I. Exemplo Sanctiſsimorum virorum, qui in divinis Scripturis commendantur. Psalm. CL. dicitur: *Laudate eum in ſono tubæ: laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus.* Act. Cap. XVI. *Media autem nocte Paulus & Silas orantes laudabant Deum: & audiebant eos, qui in custodia erant.* Ubi in Græco textu legitur, *hymnos decantantes.* Ad Coloss. Cap. III. *Docentes & commonentes vosmet ipsos, psalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus.* Matth. Cap. XXVI. Christus & Apostoli, finita cœna, *& hymno dicto, exierunt in montem Oliveti.* Hymnus autem Græca vox Latine ſonat *canticum.* Unde S. Augustinus Enarratione in Psal. LXXII. ſcribit: *Hymni, laudes ſunt Dei cum cantico. Hymni cantus ſunt continentes laudem Dei. Si ſit laus, & non ſit Dei, non eſt hymnus. Si ſit laus, & Dei laus, & non cantetur, non eſt hymnus. Oportet ergo ut ſi ſit hymnus, habeat hæc tria, & laudem, & Dei, & canticum.* *Cantum Eccleſiaſticum commendant Scripturæ*

310. Prob. II. Authoritate Conciliorum, ex quibus praxis Ecclesiæ manifeste dignoscitur. Laodicenum Can. XV. juxta versionem Dionysii Exigui, ita ſtatuit: *Quod non oporteat amplius præter eos qui regulariter cantores exiſtunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conscendere, & in Eccleſia psallere.* Carthaginense IV. Cap. X. *Psalmiſta, id eſt, Cantor poteſt absque ſcientia Episcopi, ſola juſsione Presbyteri, officium cantandi ſuscipere, dicente ſibi Presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas: & quod ore credis, operibus comprobes.* Agathense in Galliis A. C. 506. celebratum Can. XXX. *Concilia.*

ait:

ait: *Et quia convenit ordinem Ecclesiæ ab omnibus æqualiter custodiri, studendum est, ut sicut ubique sit, & post Antiphonas collectiones per ordinem ab Episcopis vel Presbyteris dicantur, & hymni matutini vel vespertini decantentur diebus omnibus, & in conclusione matutinarum vel vespertinarum missarum post hymnos capitella de Psalmis dicantur: & plebs collecta oratione ad vesperam ab Episcopo cum benedictione dimittatur.* Toletanum IV. anno 633. Cap. XIII. *De Hymnis canendis & Salvatoris & Apostolorum habemus exemplum.*

Patres. 311. Prob. III. Authoritate Patrum. *Ignatius Antiochiæ*, ut refert Socrates Hist. Eccles. Lib. VI. Cap. VIII, *quæ est in Syria, tertius a Petro Apostolo Episcopus, qui cum Apostolis ipsis multum versatus est, visionem vidit Angelorum Sanctam Trinitatem hymnis alterna vice decautatis collaudantium: & formam canendi in ea visione expressam Ecclesiæ Antiochenæ tradidit. Unde illa traditio in omnibus Ecclesiis recepta est.* S. Hilarius in Psal. LXV. ait: *Audiat orantis populi, consistens quis extra Ecclesiam, vocem: spectet celebres hymnorum sonitus.* S. Ambrosius in Orat. de tradendis Basilicis, adversus Arianorum calumnias cantum Ecclesiasticum hymnosque suos defendit. S. Augustinus adversus Hilarum librum conscripsit, ut ipse testatur Lib. II. Retractat. Cap. XI, qui tamen injuria temporum periit. S. Hieronymus in Vita B. Pauli Eremitæ scribit, S. Antonium Abbatem, quamvis solus esset, Pauli exequias celebrasse, psalmos atque hymnos cantando juxta Christianam traditionem. S. Chrysostomus, teste Socrate Lib. VI. Hist. Eccles. Cap. VIII. cantum Ecclesiasticum auxit & ornavit. Rufinus Lib. I. Hist. Eccles. Cap. XXXV. narrat, translationem S. Babylæ Martyris hymnos inter ac psalmos a frequentissimo populo Antiocheno decantatos factam fuisse, inspectante atque indignante impio Juliano Apostata Imperatore.

Ac ratio. 312. Prob. IV. Ratione. Cantus Ecclesiasticus plurimas easque eximias affert utilitates. Nam I. accendit audientium animos ad pietatem. Testem adducimus S.

Augu-

Augustinum, qui Lib. IX. Confefsionum, Cap. VI. fcribit: *Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, fuave fonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & æftuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Et Lib. X. Cap. XXXIII. *Cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantum Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ --- magnam inftituti hujus utilitatem agnosco.* II. Adhibito cantu facilius atque lubentius laudes Deo persolvuntur, fine tædio, immo cum voluptate. III. Hac ratione omnibus ostendimus, non erubescere nos fidem nostram, cum illam cantu & versibus palam celebrare ac commendare non dubitemus. IV. Perfectum fic omni ex parte redditur obsequium Deo; dum & animo ardentifsimis votis, & corpore elata voce laudes ejus celebrare contendimus.

Argumenta contraria refutantur.

313. Objicitur I. contra I. Conclusionem, Abusus Horarum Canonicarum. Usus officii divini multos continet abusus. Ergo nequit efse Deo gratus. P. A. I. In Ecclesia Catholica horæ Canonicæ recitantur, ut merito hujus operis mitigetur ira Dei, utque peccata expientur. II. Non recitantur lingua vernacula, fed Latina, a rudi populo non intellecta; qui idcirco caret folatio Scripturarum, nec vocem fuam conjungere potest cum voce Ministrorum Ecclesiæ. III. Id officii folis Clericis & Monachis demandatur, exclusis laicis, qui tamen primis fæculis ad recitandas divinas laudes admittebantur. IV. Multa recitantur, quæ in Scripturis non continentur, ut v. g. Hymni, Homiliæ Patrum, Vitæ Sanctorum. V. Clerici & Monachi obligantur ad recitandas Horas Canonicas: quod Christianæ libertati repugnat, & naturæ orationis, quæ libera efse debet. R. N. A. Ad I. R. Horas Canonicas præcipue recitari ad laudandum Deum: quamvis pia hac precatione & veniam delictorum promereri, & pœnas peccatis no-

Usus officii Divini nullos continet abusus.

stris

stris debitas avertere ſtudeamus: quod reliquis etiam piis operibus, præcipue orationi commune est. Ad II. R. justiſsimis de causis id fieri, quas enumeravimus Tractatu II. Num. 234. & ſequent. Ecclesia Latina ſemper usa est in recitatione Officii divini lingua Latina; Græca ſemper idiomate Græco, quamvis populi diversiſsima haberent idiomata, apud quos Ecclesiæ temporibus Apostolorum fundatæ ſunt. Neque aſserere quis verisimiliter potest, psalmos & alias orationes versas fuiſse ab Apostolis in omnes linguas earum gentium, quibus illi Evangelium promulgaverunt. Rudes tamen idcirco ſolatio Scripturarum non carent, quas in concionibus ſacrisque allocutionibus a Ministris Ecclesiæ explicari ſibi audiunt, majori certe fructu, quam si ipsi Scripturas diu noctuque volverent, ac minore periculo, ex ignorantia & imbecillitate humani intellectus in noxios errores labendi. Ad III. R. Quamvis omnium fidelium ſit privatim orare; proprium tamen est Ministrorum Ecclesiæ pro populo publice Deum deprecari. Exemplum habemus Ecclesiæ utriusque Testamenti. I. Paralipom. Cap. XV. *Dixit David Principibus Levitarum, ut conſtituerent de fratribus ſuis cantores.* Et Cap. XVI. *Conſtituitque coram Arca Domini de Levitis, qui miniſtrarent, & recordarentur operum ejus, & glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israel.* Act. Cap. VI. ſoli Apostoli munus ſuum proprium ac peculiare eſse duxerunt, verbo Dei & orationi ſine intermiſsione instare. *Nos orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus.* Neque verisimile est, priscis temporibus inconditam multitudinem voces incompositas in decantandis horis Canonicis junxiſse; unde nec decor, nec ordo qui præcipitur, valent expectari: cum tamen omnia honeste, & ſecundum ordinem fieri præcipiat Apostolus I. ad Cor. Cap. XIV. Multo minus probabile est, mulieres cum viris in Ecclesia, ſaltem ordinarie, ceciniſse, quas tacere l. c. v. 34. jubet Apostolus. Et quamquam nostris temporibus laicis omnibus integrum foret Officium divinum cum Ecclesiæ ministris decantare; facile tamen huic privilegio renuntiarent,

rent, aut certe, ob Gregoriani cantus & rubricarum ignorantiam, ad risum magis quam ad pietatem adstantes excitarent. Ad IV. R. id nullam absurditatem involvere; perinde enim est, quibus verbis laudetur Deus, modo pie & decenter id fiat, neque in ipsa oratione error contineatur. Hinc Toletanum IV. anno 633. Cap. XIII. excommunicationis pœnam in eos tulit, qui Ecclesiasticos hymnos propterea respuunt, quod humano ſtudio ſint compositi; ſecus, ut observant Toletani Patres, hymnus qui in fine Psalmorum dicitur, *Gloria Patri, & Filio &c.* rejiciendus foret. Ad V. R. Libertatem Christianam consistere in exemtione a ſervitute diaboli, atque ab oneribus Mosaicæ legis, minime vero in exemtione a lege humana civili vel Ecclesiastica; ſecus frustra Christus Apostolis potestatem dediſset ligandi & ſolvendi, & frustra juberet Apostolus fideles obedire Præpositis ſuis. Æquum autem est, ut Clerici & Monachi, qui a fidelibus aluntur, ac publici Ecclesiæ ministri constituti ſunt, ad orandum pro populo Ecclesiæ legibus adigantur. Neque idcirco oratio desinit eſse libera; poſsent enim Ecclesiæ ministri, quamvis non ſine gravi piaculo, omittendo preces præceptum Ecclesiæ transgredi, quod nunc libere observant.

Moniales rationabiliter obligantur ad recitandum Latinum Breviarium.

314. Dices. Ecclesia Catholica ſaltem Moniales imprudenter & irrationabiliter obligat ad recitandum Latina lingua Officium divinum. Ergo. P. A. Moniales non intelligunt quod orant. Ergo earum oratio omni fructu caret. Ergo est ſupervacanea. R. N. A. Ad *prob.* D. A. Non intelligunt quod orant, id est, non aſsequuntur ſensum omnium verborum, C. A. Non ſciunt ſaltem in genere, Psalmis & hymnis a ſe Deum laudari, N. A. & Conseq. Deus, quem orando precantur Moniales, quocunque demum idiomate illæ utantur, etiam a ſe non intellecto, earum petitiones atque obsecrationes cognoscit. Sicut igitur qui libellum ſupplicem peregrina lingua ab amico conscriptum extero Principi offert, de eo unice ſollicitus est, ut amicus interpres mentem ſuam probe aſsecutus, eoque ſermonis

nis genere usus fuerit, qui a Principe facile intelligatur: ita Moniales, dum in Choro Officium divinum recitant, ignorantia Latinæ linguæ minime sollicitas habet. Sciunt enim in genere Deum a se tunc laudari, ac fidissimo se uti interprete, Scriptura nimirum & Ecclesia, cujus nomine horas Canonicas persolvunt, eaque mente, prout intendit Ecclesia. Ergo nihil obstat, quo minus earum mens cum Deo conjungatur, atque in pulcherrimos fructus earum oratio efflorescat; licet earum animus, ob linguæ latinæ ignorantiam, peculiari illa suavitate non perfundatur, quæ ex intellecto verborum sensu oritur.

Cantum Ecclesiasticum neque Scripturæ

315. Objic. II. contra II. Conclusionem, Authoritas Scripturæ. Matth. Cap. VI. ait Christus: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito.* II. Apostolus ad Ephes. Cap. V. scribit: *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.* III. I. Reg. Cap. I. *Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia ipsius movebantur, & vox penitus non audiebatur.* Ergo consuetudo decantandi in Templis horas Canonicas non est Deo grata. *Confirm.* Cantoribus his merito dici potest, quod Elias Sacerdotibus Baal III. Reg. Cap. XVIII. *Clamate voce majore: Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit, ut excitetur.* Credere enim videntur, Deum ubique non esse, & secretas preces non audire. R. C. A. N. C. I^mum^ locum explicavimus Controversia priore, Num. 296. Christus ibi nos monet, ne precibus & orationibus nostris quæramus humanam laudem. II^do^ textu admonemur ab Apostolo, ut non labiis tantum, sed etiam corde Deum laudemus. Et quamvis vocem ibi, aut labia clare non exprimat Paulus, sufficienter tamen indicat per ly, *Cantantes, & psallentes*, quod in proprio sensu fieri non potest absque voce. III^tius^ locus agit de privatis precibus Annæ, quas secretas esse oportere prudentia & sana ratio docent, ne petitiones nostræ alteri quam soli Deo innotescant. Ad *confirmat.* N. A, & rationem additam. Sacerdotes Baal irridentur ab Elia,

non

non quia voce magna clamabant; ſed quia inane Dei falsi ſimulacrum, Baal nimirnm invocabant, qui exaudire eos non poterat. Contra Catholici & verum Deum laudant, & elata voce in ejus laudes effunduntur, ut perfectum Deo reddant obsequium corde & ore, & adstantium animos ad pietatem excitent. Profecto si Baalismi nota alta voce psallentibus inuritur, hoc illi convicium haud gravate ferent: ſocios enim habebunt Davidem Regem, Cantores ante Arcam fœderis a Davide constitutos, Paulum & Silam, immo Apostolos omnes, ipsumque Christum, qui finita cœna, *& hymno dicto exierunt in montem Oliveti.* Matth. Cap. XXVI.

316. Objic. III. Authoritas Patrum. S. Cyprianus Serm. VI, qui est de Orat. Dominica, ait: *Deus non vocis, ſed cordis auditor eſt. Nec admonendus eſt clamoribus, qui cogitationes videt. Quod Anna in primo Regum libro Eccleſiæ typum portans, cuſtodit & ſervat; quæ Dominum non clamosa petitione ſed tacite & modeſte intra ipsas pectoris latebras precabatur.* II. S. Chrysostomus Hom. XIX. in Matt. ſcribit: *Non geſtibus corporis, neque clamoribus vocis, ſed intentione optimæ voluntatis orationum vota reddamus.* III. S. Hieronymus Comment. in Cap. V. Epist. ad Ephesios ait: *Audiant hæc adoleſcentuli, audiant hi, quibus psallendi in Eccleſia officium eſt, Deo non voce, ſed corde canendum, nec in tragœdorum modum guttur & fauces dulci medicamine colliniendas, ut in Eccleſia theatrales moduli audiantur & cantica; ſed in timore, in opere, in ſcientia Scripturarum.* Ergo Patres cantum omnem exulare volunt ab Ecclesia. R. C. A. N. C. Cyprianus & Chrysostomus de privata tantum oratione loquuntur, non de publica. S. Hieronymus non usum cantus, ſed abusum reprehendit, eorum nempe ſuperbiam, qui in hoc toti ſunt, ut cantando adstantibus placeant; ſubjungit enim l. c. *Sic cantet ſervus Chriſti, ut non vox cantantis, ſed verba placeant, quæ leguntur.* Cæterum dum cantum Ecclesiasticum, gravem illum & moderatum, a Sectariorum obtrectationibus vindicamus, minime nobis probatur cantus ille mollis ac fra-

Neque Patres improbant.

ctus,

ctus, qui Musurgorum intemperantia ac levitate, contra mentem Ecclesiæ, quandoque in Templis auditur: qui sæcularem vanitatem, ac Theatri licentiam redolet, & fideles ad choreas magis, quam ad pietatem excitat.

CONTROVERSIA VII.

DE JEJUNIO ECCLESIASTICO, ET DELECTU CIBORUM.

CONTRA EUSTATHIUM, ÆRIUM, JOVINIANUM, WALDENSEM, BEGUARDOS, PROTESTANTES.

Quid sit jejunium Ecclesiasticum?

317. *Jejunium Ecclesiasticum*, de quo solo in præsentiarum nobis sermo est, dicitur abstinentia a pluribus refectionibus, certoque ciborum genere secundum Ecclesiæ regulas. Nomine cibi ea intelliguntur, quæ apta sunt ad alendum corpus, sive per modum cibi solidi sumantur, ut panis, caro, ova &c. sive per modum potus, ut lac, mel &c. Nomine potus ea veniunt, quæ non ad alendum corpus referuntur, sed ad juvandam digestionem, vel sitim restinguendam, ut sunt vinum, aqua, cerevisia. Quæ ad morbos pellendos ordinantur, nec cibi, nec potus, sed pharmaca nominantur. Præceptum jejunii Ecclesiastici tria includit. I^mo^ unicam refectionem, II^do^ abstinentiam a carnibus, III^tio^ tempus pro unica refectione præscriptum. Notio potissima jejunii, juxta communem omnium Gentium existimationem, sita est in unica refectione, cujus hora primis Ecclesiæ sæculis fuit vespertina, id est, post solis occasum saltem tempore Quadragesimæ; dein hora nona, demum hora sexta, quæ est meridiana, ita ut a media nocte qua incipit dies naturalis, usque ad mediam noctem qua dies finitur, unica sumatur plena refectio sub meridiem ejus diei: qui mos ad finem Sæculi XIV. introductus, & hucusque ab Ecclesia est toleratus. Quamvis vero potissima notio jejunii sita sit in unica refectione, tempore tamen jejunii a carnibus semper abstinuere Christiani, ut testantur S. Cyrillus Jerosol. Catech. IV. S. Basilius Orat. I. de Jejunio,

nio, S. Chrysostomus Hom. VI. in Genes. Theophilus Alexandr. Orat. III. Paschali, S. Augustinus Lib. XXX. contra Faustum, Cap. V. Immo S. Cyrillus, S. Basilius, S. Chrysostomus ac Theophilus ſcribunt, Orientales populos non a vino minus quam carnibus in Quadragesima abstinuiſse; notæque ſunt illorum Xerophagiæ in Majori hebdomada, ſeu cœnulæ, in quibus ſolus panis, ſal, & aqua apponebantur.

318. Utilitas Jejunii uberrima est. Nam I. corpus in ſervitutem redigit, & carnem crucifigit cum vitiis & concupiscentiis ejus. II. Animam disponit ad orationem, & rerum cœlestium contemplationem. Idcirco dicitur Tob. Cap. XII. *Bona eſt oratio cum jejunio.* Et S. Chrysostomus Hom. I. in Genes. ſcribit: *Jejunium leves pennas animæ producit, ut in ſublime feratur, & ſumma contemplari queat, voluptatibusque, & omnibus quæ in hoc mundo habentur ſuavia, ipsa ſit ſuperior.* III. Utile est ad colendum Deum; non quidem ex opere operato, ut nos docere fabulatur Kemnitius, ſed ex opere operantis. IV. Ad Deum nobis placandum, Deique beneficia tam ſempiterna, quam temporalia impetranda maxime conducit, ut patet ex jejunio Achab III. Reg. Cap. XXI. & Ninivitarum Jonæ Cap. III. Item Judæorum Estheris Cap. IV. & Judith Cap. IV.

Quæ ejus utilitas?

319. Omnium celeberrimum est Quadragesimale jejunium, ab Apostolis absque dubio institutum, ut patet tum ex regula illa Augustiniana Lib. IV. de Baptismo contra Donatistas, Cap. XXIV, quia dicitur omnia illa ex Apostolica traditione descendere, quæ in universa Ecclesia observantur, & in nullo Concilio instituta inveniuntur: tum ex testimonio S. Hieronymi in Epist. ad Marcellam: *Nos unam Quadragesimam, ſecundum traditionem Apoſtolorum, toto anno, tempore nobis congruo jejunamus.* Et S. Leonis Magni Serm. VI. de Quadrag. *Quod ergo, dilectiſsimi, in omni tempore unumquemque convenit facere Chriſtianum, id nunc ſollicitius eſt, & devotius exequendum, ut Apoſtolica inſtitutio quadraginta dierum jejuniis impleatur.* Neque obstat, quod

Origo jejunii Quadragesimalis.

S. Augustinus Epist. XXXVI. olim LXXXVI. ad Casulanum ſcribat: *Ego in Evangelicis & Apoſtolicis litteris, totoque inſtrumento quod appellatur Teſtamentum novum, animo id revolvens, video præceptum eſse jejunium. Quibus autem diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apoſtolorum non invenio definitum.* Loquitur enim ibi S. Doctor de præcepto Domini, vel Apostolorum, non tradito, ſed ſcripto in divinis libris.

Non ubique eadem die inchoabatur.

320. Porro quamvis Quadragesimale jejunium in Ecclesia Dei tam Latina quam Græca ſemper viguerit, ut antiquiſsimi testantur Patres; illud tamen non eadem die ab omnibus Ecclesiis inchoabatur. Græci, qui diebus Dominicis & Sabbathi non jejunabant, VII. ante Pascha hebdomadis; Latini vero, apud quos dies Dominica tantum a jejunio eximebatur, VI. hebdomadis jejunii tempus circumscribebant, quibus ad explendum XL. dierum numerum quatuor alii dies adjecti ſunt: tempore S. Leonis M. quidem Feria II. IV. VI. & Sabbathum post Dominicam Quinquagesimæ, ut colligitur ex Sermone IV. de Quadragesima a S. Leone habito, haud dubie Dominica Quinquagesimæ, qua Quadragesimale jejunium indixit: *Secunda igitur, & quarta & ſexta feria jejunemus: Sabbatho autem apud S. Petrum vigilias celebremus.* Tempore autem S. Gregorii M. feriæ II. ſubstituta est V^ta^ feria, ita ut ſerie non interrupta, a feria IV. post Quinquagesimæ Dominicam usque ad Pascha, diebus Dominicis exceptis, jejunatum fuerit: qui mos hodiedum adhuc in Ecclesia Latina perdurat.

Causæ instituendi jejunium Quadragesimale.

321. Causæ instituendi Quadragesimale jejunium, præter communes illas, quas in præfatione Miſsæ Quadragesimalis Ecclesia indicat: *Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris & præmia*, aliæ etiam fuere, justiſsimæ ſane ac prudentiſsimæ. I^ma^. Ut Christiani omnes pro negligentiis toto anno commiſsis agant quasi communem & publicam pœnitentiam, & Deum conjunctis ſtudiis, precibus & lacrymis pla-

placare nitantur. Sic enim loquitur S. Leo M. Serm. IV. de Quadrag. *Dum per varias actiones vitæ hujus sollicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere: ideo magna divinæ institutionis salubritate provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas & pia tempora redimerent, & jejunia casta decoquerent.* II. Ut ad sacram Communionem, quam in Paschate Christianorum nullus debet omittere, simul omnes per hoc publicum ac solemne jejunium præparemur, ut scribit S. Hieronymus in Cap. III. Jonæ: *Ipse Dominus, verus Jonas, jejunavit XL. dies, & hæreditatem jejunii nobis derelinquens, ad esum corporis sui sub hoc numero nostras animas præparat.* III. Ut impleatur, quod Dominus ait Matth. Cap. IX. *Venient autem dies, cum auferetur ab eis Sponsus: & tunc jejunabunt.* Tempore enim Quadragesimæ Ecclesia passionem Dominicam commemorat. IV. Ut ad celebrationem passionis, ac resurrectionis Domini, quæ sunt Mysteria nostræ redemptionis omnium maxima, per hoc solemne jejunium præparemur. V. Ut Christiani non solum pro se, sed etiam pro Catechumenis in Paschate regenerandis jejunent & orent. Atque hanc rationem reddit S. Ambrosius Serm. XXVII. *Sic Elias quadraginta dierum curriculo continuato jejunio, totius mundi longam ac nimiam siccitatem meruit imbrium rore restinguere, & ardentem terrarum sitim cœlestis pluviæ largitate perfundere. Quod quidem in figuram nostri factum esse cognoscimus, ut nos quoque horum quadraginta circulo dierum jejunantes, Spiritualem baptismatis pluviam mereamur, nostramque jam diu aridam terram cœlestis desuper imber enfundat, & longam Gentilium siccitatem lavacri inundatio salutaris irroret. Siccitatem enim & ardorem animæ suæ patitur, quisquis baptismi gratia non rigatur.* VI. Ut Christum, qui caput nostrum est, eo modo quo possumus imitemur. Imitamur autem per hoc jejunium tum passionem Christi, quam hoc tempore ipse pro nobis pertulit, tum etiam illud ipsum jejunium, quod

nostri causa ſuscipere dignatus est. Atque hanc rationem plures ex Patribus aſsignant. S. Hieronymus Comment. in Cap. LVIII. Isaiæ: *Dominus XL. diebus in ſolitudine jejunavit, ut nobis ſolemnes jejuniorum dies relinqueret.* S. Chrysostomus Hom. I. in Genes. *Dominus noſter Jesus Chriſtus, & ipse XL. dierum jejunio declarato, ſic certamen contra diabolum aggreſsus eſt, omnibus nobis exemplar dans, ut per illud armemur.* S. Ambrosius Serm. XXXVII. *Hoc fecit causa ſalutis noſtræ, ut rem utilem non ſolum doceret verbis, ſed etiam exemplis inſtrueret: ut iisdem veſtigiis, quibus ad fidem currimus, ad abſtinentiam graderemur.*

Jejunium hebdomadarium.

322. Præter Quadragesimam alii etiam dies per annum jejuniis consecrabantur: cujus rei rationem reddit S. Leo M. Serm. IV. de Jejunio VII. mensis: *Cum nos oporteat ſemper ſtudere virtutibus, quidam tamen dies ſunt ad caſtigationem communis observantiæ consecrati; ut anima, quæ terrenis adhuc desideriis implicatur, & curis ſæculi impeditur, ex intervallo ſaltem ad divina respiret, & quia portio divini agri eſt, dignos cœleſtibus horreis afferat fructus.* Bis in hebdomade ubique terrarum jejunabant Christiani, si non a ſecunda refectione, ſaltem a carnibus abstinendo. In Græca quidem, Mediolanensi, & Africana Ecclesia ſingulis feriis IV. & VI. quod feria IV. Dominus venditus ſit, ac feria VI. crucifixus: in Romana vero Ecclesia ſingulis feriis VI, & diebus Sabbathi tantum, ob Christi ſepulturam, & Apostolorum mœrorem. Atque hæc consuetudo diebus Sabbathi & feria VI. abstinendi a carnibus jam a multis ſæculis, non in Romana tantum, ſed in tota viget Latina Ecclesia.

Et quatuor Temporum.

323. Solertiſsime etiam in Ecclesia Romana observatum fuit jejunium triduanum quatuor Temporum, ſcilicet I. IV. VII. & X. mensis, nimirum mensibus Martio, Junio, Septembri, & Decembri, tribus potiſsimum de causis. I^mo. Ut etiam Christiani, qui perfectiores Hebræis eſse debent, quatuor haberent tempora jejuniis destinata. Hancque rationem aſsignat S. Leo

Leo M. Serm. VII. de Jejunio VII. mensis, & Serm. IV. & VI. de Jejunio X. mensis. II. Propter Ordinationes Clericorum, quæ initio quidem mense tantum Decembri fiebant; postea vero crescente numero ordinandorum, etiam reliquis tribus temporibus. De Ordinationibus cum jejunio IV. Temporum conjungendis mentionem facit S. Gelasius I. Epist. VI. ad Episcopos Lucaniæ. III. Ut his temporibus Deo supplicaremus pro frugibus & fructibus terræ: & pro iisdem jam perceptis gratias ageremus. Nam in iis IV. temporibus äeris temperies maxime variatur, & fructus omnes ac fruges vel feruntur, aut nascuntur: vel maturantur, aut colliguntur. Rationem hanc affert S. Leo M. Serm. II. V. & VIII. de Jejunio X. mensis.

324. Circa jejunium Ecclesiasticum, & delectum ciborum varii atque inter se pugnantes Hæreticorum errores exorti sunt. Tatianistæ, Encratitæ, Manichæi, Priscillianistæ, docebant, nefas esse quocunque tempore carnibus vesci; quod illæ immundæ essent propter mali principii commixtionem, & quia a malo principio, seu Deo malo creatæ. Sæculo IV. Eustathius asserebat jejunia Ecclesiastica contemnenda esse, quia absque legitima authoritate ab Ecclesia instituta. Qua in re consentientem sibi habuit Aërium Presbyterum Arianum, quem S. Epiphanius Hæresi LXXV. ita loquentem inducit: *Sed neque jejunium erit ordinatum. Hæc enim Judaica sunt, & sub jugo servitutis. Justo enim lex non est posita, sed patricidis, & matricidis, & reliquis. Si vero omnino volo jejunare, qualemcunque eligam diem a me ipso, & jejunabo propter libertatem.* Jovinianus & ciborum delectum, seu abstinentiam a carnibus damnabat, dicens, in jejunio nullum esse meritum: & Ecclesiam posse illud instituere negabat, cum illa nequeat præcipere quæ meritoria non sunt, nec ad vitam æternam conducunt. Eadem sensere Waldenses, & nostrorum temporum Sectarii, Lutherus, Calvinus, Melanchton, Brentius, Centuriatores Magdeburgici, Kemnitius, & Erasmus Roterodamus, qui in Epistola ad Episcopum Basileensem scribit: *Paulatim irrepsit*

Errores Novatorum.

repsit consuetudo, quæ diem Veneris pisculentum nobis reddidit. Deinde ubi hoc successit, adjuncta est & Sabbathi dies: nunc etiam Mercurii periclitatur. Ob idque genus observatiunculas videmus homines affligi, & denique mori, sibique Christianos videri, cum sint Judæi. Beguardi & Fraticelli potestatem jejunia instituendi non omnino Ecclesiæ denegarunt; ajebant enim peccatores tantum, non vero justos qui ad statum perfectionis pervenerunt, ad jejunia Ecclesiastica obligari posse; eoquod justis culpa carentibus nulla infligi valeat pœna, nullisque legibus illi teneantur.

Abstinentia a carnibus ut natura sua immundis, est superstitiosa.

325. Conclusio I. Abstinentia a carnibus, tamquam natura sua immundis, ac pro omni tempore a Deo prohibitis, impia ac superstitiosa est. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Apostolus I. ad Timoth. Cap. IV. scribit: *Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes Spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, - - - prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & iis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur; sanctificatur enim per verbum Dei & orationem.* II. Authoritate Christi & Apostolorum, qui tum alias, tum potissimum in ultima Cœna agnum comederunt, & vinum biberunt. III. Authoritate Conciliorum. Toletanum I. in assertione fidei ait: *Siquis dixerit, vel crediderit, carnes avium vel pecudum, quæ ad escam datæ sunt, non tantum pro castigatione corporis abstinendas, sed execrandas esse; anathema sit.* Et Bracarense I. A. 561. Can. XIV. *Siquis immundos putat cibos carnium quas Deus in usum hominum dedit; & non propter afflictionem corporis, sed quasi immunditiam putans, ita abstineat ab eis, ut nec olera cocta cum carnibus prægustet, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt; anathema sit.* IV. evertendo fundamentum Manichæorum. Falsum est dari plures Deos, unumque ex illis natura sua malum esse, creatorem rerum visibilium, ut ostendimus Tract. I. Controversia I. Ergo.

326.

326. Dices. Apostolus ad Rom. Cap. XIV. scribit: *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum.* Ergo in lege Evangelica præscripta est abstinentia a carnibus, quia nimirum immundæ sunt. R. C. A. N. C. & rationem additam. Apostolus l. c. non absolute damnat esum carnium, sed tunc tantum, quando aliis occasio scandali datur, ac merito timetur spiritualis ruina proximi, ut manifeste colligitur ex toto Cap. XIV. Aut quando quis ex erronea conscientia judicat illicitum esse esum carnium; quia in eo casu comedendo carnes ageret contra propriam conscientiam. Juvat Apostoli verba adducere: *Scio, & confido in Domino Jesu, quia nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. --- Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Ergo juxta Apostolum de se nihil commune est, id est, nihil profanum & immundum, neque carnes Lege Mosaica olim vetitæ: licetque illis vesci, modo quis illarum esum ex erronea conscientia illicitum sibi esse non existimet, aut scandalum aliis non præbeat: cujus quidem temporibus nostris nullum amplius est periculum, utpote Synagoga jam dudum sepulta; erat tamen temporibus B. Pauli, quibus Judæi aliqui, in fide adhuc infirmi, cibos a lege Mosaica vetitos usurpare verebantur, Christianæ libertatis nondum sat gnari. Pari de causa Apostoli præceperunt abstinentiam ab immolatis, sanguine, & suffocato; non quod illa ex natura sua immunda essent, sed ne Judæi ad Christum perducti, qui ab immolatis vehementissime abhorrebant ob longam Mosaicæ legis consuetudinem, forte occasionem sumerent recedendi a fide Christiana, & doctrina Apostolorum, si Gentiles recens Christo authoratos vidissent idolothytis vesci.

Jejunium ex malo fine inutile ac pravum est.

327. Conclusio II. Jejunium ipsum, & abstinentia a carnibus quamvis de se licitis, si ordinetur ad finem supernaturalem, est opus bonum, utile, honestum, ac Deo placens. Dixi, *Si ad finem supernaturalem ordinetur.* Si enim ad malum finem referatur, v. g. ad vanam ostentationem, jejunium inutile ac pravum erit. Huc enim pertinet præceptum Domini Matth. Cap. VI. ne scilicet cum jejunamus, velimus videri hominibus jejunantes; neque imitetur hypocritas, qui *exterminant facies suas, ut appareant hominibus jejunantes.* Quod tamen, ut recte observat S. Augustinus, aut quicunque alius Serm. LX. de Tempore, nunc LXIII. in Appendice, non ita intelligendum est, quasi non liceat publice jejunium indicere & vidente toto populo cum ipso jejunare; sed *hoc sensu oportet id intelligi, ut nemo pro laude humana, sed pro peccatorum indulgentia, vel pro misericordia divina jejunet: & unusquisque interroget conscientiam suam, & si pro solo Deo facit eleemosynam, securus & publice faciat, ut quicunque viderint, imitentur.* Quod si vero jejunium conjuncta non habeat bona opera & charitatem, opus erit neque Deo gratum, neque utile ad salutem. Hinc S. Hieronymus Lib. II. contra Jovinianum scribit: *Non igitur jejunium reprobavit* (Deus) *sed quale vellet, ostendit; neque enim ventris esuries accepta est Deo, quam lites, & rapina, & luxuria destruunt. -- Sanctificate jejunium &c. ut monstraretur jejunium sanctificari cæteris operibus, & sanctificatum jejunium curationi proficere peccatorum.* S. Gregorius M. Hom. XVI. in Evang. *Per Jöelem dicitur, Sanctificate jejunium; jejunium quippe sanctificare, est adjunctis bonis aliis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Cesset ira, sopiantur jurgia; in cassum enim caro atteritur, si a pravis suis voluptatibus animus non refrænatur.*

Ex bono fine susceptum, opus bonum est, et Deo gratum.

328. Probatur itaque Conclusio sic explicata I. Authoritate Scripturarum. Tob. Cap. XII. dicitur: *Bona est oratio cum jejunio & eleemosyna magis quam thesauros auri recondere.* Joelis Cap. II. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu.*

Matth.

Matth. Cap. VI. *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, - - & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* II. ad Cor. Cap. VI. *Exhibeamus nosmet ipsos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, - - in vigiliis, in jejuniis, in caſtitate.* Act. Cap. XIII. *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod aſsumpsi eos. Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiſerunt illos.* Prob. II. Authoritate Patrum. S. Basilius Hom. I. de laud. Jejunii, ait: *Jejunium hoc ipſum ſuo dignum eſt nomine, quod inedia purgat animæ viſcera.* S. Athanasius Lib. de Virginitate: *Amplectamur valde jejunium; magnum enim munimentum eſt. - - - Dæmones fugat, malasque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit.* S. Chrysostomus Hom. I. in Genes. *Vellem vos purificata veſtra mente, valeque deliciis & voracitati dicto, matrem omnium honorum, & pudicitiæ aliarumque virtutum omnium Magiſtram, jejunium inquam, explicitis mentis veſtræ ſinibus ſuscipere, ut & vos majori fruamini voluptate, & illud congruam vobis ſuam medicinam conferat.* S. Leo M. Serm. II. de Jejunio X. mensis: *Semper virtuti cibus jejunium fuit; de abſtinentia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubria consilia: & per voluntarias afflictationes caro concupiscentiis moritur, virtutibus ſpiritus innovatur.* III. Exemplo Sanctorum, qui ſine jejunio ad insignem illam morum ſanctimoniam numquam ſunt eluctati. IV. Ratione. Illud opus bonum est, utile, ac Deo gratum, quod plurimum valet ad ſubigendam carnem rationi & ſpiritui. Atqui tale opus est jejunium, ut Patres omnes unanimi voce affirmant. Ergo.

329. Dices. Delectus ciborum redolet Judaismum, in quo certis cibis vesci non erat integrum. Ergo opus Deo gratum eſse nequit. P. A. Apostolus ad Coloss. Cap. II. ſcribit: *Si ergo mortui eſtis cum Chriſto ab elementis hujus mundi: quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? Ne tetigeritis, neque guſtaveritis, neque* **Neque Judaismum redolet.**

con-

contrectaveritis: quæ ſunt omnia in interitum ipſo uſu, ſecundum præcepta & doctrinas hominum. Ergo. R. N. A. Multiplex Catholicos inter & Judæos circa delectum ciborum datur diſcrimen. Nam I^mo Catholici non obſervant leges Judaicas, ſed Eccleſiæ conſtitutiones. II. Non abſtinent a quibusdam cibis ob certam rerum præſentium vel futurarum ſignificationem, ut olim Judæi; ſed tum ut carnis petulantiam coerceant, tum ut Chriſtum XL. diebus jejunantem aliquo modo imitentur. III. Extra jejunii tempora carnibus omnis generis veſcuntur, quod Judæis numquam integrum erat. Ad *probat.* C. A. N. C. Apoſtolus l. c. non loquitur de abſtinentia a carnibus certo quodam ac determinato tempore obſervanda; ſed de legalibus cæremoniis, ut ſcribit S. Hieronymus in Epiſt. ad Algaſiam, Quæſt. X. & S. Auguſtinus Epiſt. CXLIX. olim LIX. ad Paulinum: aut ut vult S. Chryſoſtomus in Commentario illius loci, damnat ibi Apoſtolus Græcorum Philoſophorum, ac Simonianorum errorem, qui carnes tamquam natura ſua immundas, & nuptias tamquam a Satana inventas execrabantur, ita ut carnes numquam comedi vellent, neque eas tangi ſine contaminatione.

Eccleſia præcipiendo jejunium obligat fideles in conſcientia.

330. Concluſio III. Eccleſia præcipiens fidelibus jejunium, obligat illos in conſcientia, ac ſub gravi peccato ad jejunandum: neque jejunium præcipiendo excedit limites ſuæ poteſtatis. Prob. I. Authoritate Scripturarum, quæ generatim jubent fideles omnes obtemperare Eccleſiæ aliquid præcipienti. Matth. Cap. XVIII. *Si Eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Lucæ Cap. X. *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Ad Hebr. Cap. XIII. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis.* Obligationi autem huic obtemperandi correſpondet poteſtas præcipiendi, quam primarii Paſtores a Chriſto acceperunt, ut Eccleſiam debito modo; ſuaviter & fortiter regerent ac gubernarent.

331. Prob. II. Authoritate Conciliorum, quæ ſpernentes, aut violantes jejunia anathemate percellunt, irrefragabili indicio, peccari ab iis graviter, qui jejunia

junia violant, aut ea ſuperbe contemnunt. Cum enim excommunicatio pœna ſit inter Eccleſiaſticas graviſſima, ea ob peccatum leve non infligitur. Gangrenſe Sæculo IV. Can. XIX. ita ſtatuit: *Siquis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, præter neceſſitatem corporalem, & ſuperbiens, jejunia communia totius Eccleſiæ putaverit contemnenda, perfectam in ſua ſcientia vindicans rationem; anathema ſit.* In Carthaginenſi IV. Cap. LXIII. ſtatuitur, ut *Clericus, qui tempore jejunii abſque inevitabili neceſſitate jejunium rumpit, inter minores habeatur.* Agathenſe A. 506. Can. XII. ſtatuit: *Placuit, ut omnes Eccleſiæ filii, exceptis diebus Dominicis in Quadrageſima, etiam die Sabbathi, Sacerdotali ordinatione, & diſtrictionis comminatione jejunent.* Toletanum VIII. A. 653. Capit. IX. ait: *Quisquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitatis evidente languore, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate, diebus Quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit Reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejuſdem diei ſancta Communione.* In Moguntino A. 813. ſub Carolo Magno, Can. XXXV. anathematizantur, qui indictum jejunium insolenter diſſolvunt.

332. Prob. III. Authoritate Patrum. S. Epiphanius Hæreſi LXXV. contrariam Aërii ſententiam, docentis jejunium debere eſſe liberum, & non ex præcepto ſervandum eſſe, pro explorata hæreſi habuit. Theophilus Alexandrinus Epiſt. III. Paſchali de illis, qui Eccleſiæ jejunia clam violant, ſcribit: *Neſcientes, quod etiamſi conſcientiam hominum fugiant: & clauſi parietibus veſcantur carnibus diebus Quadrageſimæ, corripiat hujuſcemodi Dominus, & dicat, Iniquitates magnas faciunt iſti, ut recedant a Sanctis meis.* S. Ambroſius Serm. XXV. *Non leve peccatum eſt fidelibus indictam Quadrageſimam a Domino violare, & jejunia conſecrata ventris voracitate diſſolvere.* S. Baſilius Orat. II. de Jejunio: *Omnes æqualiter & præceptum audiunt, & cum gaudio ſuſcipiunt. Angeli ſunt, qui per ſingulas Eccleſias jejunantes deſcribunt. Vide ne propter parvam eduliorum*

volu-

voluptatem damnum incurras, ut ne ab Angelo in numerum adscribaris, & te ipsum criminis desertoris reum ob exercitus lustratore statuas. S. Hieronymus in Epist. ad Marcellam: *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum tempore nobis congruo jejunamus. Non quod & per totum annum, excepta Pentecoste, jejunare non liceat; sed quod aliud sit necessitate, aliud voluntate munus offerre.* S. Leo M. Serm. III. de Jejunio X. mensis: *Pium est agere non indictum; impium est negligere prædicatum.* S. Chrysostomus Hom. VI. ad populum Antiochenum ait: *Consuetudo res est tam facilis & expedita, ut adveniente jejunio, etsi millies quis exhortetur, & infinita crucient, & cogant vinum delibare, vel aliud quid jejunii lege non concessum gustare; omnia quis mallet pati, quam prohibitum tangere nutrimentum.* Nicephorus Lib. XVII. Hist. Eccles. Cap. XXXII. narrat, a CPolitano populo adeo severe observatum fuisse delectum ciborum, ut, cum Justinianus Imperator, ob ingentem penuriam rerum ad victum necessariarum, altera Quadragesimæ hebdomada carnes in macellis publice jussisset venum exponi, nullus ex tanto populo repertus sit, qui carnes emere voluisset.

Neque in hoc excedit limites suæ potestatis.

333. Cæterum quod Ecclesia jejunium præcipiendo non excedat limites suæ potestatis, probatur tum negative, quia id ab adversariis ostendi non potest; tum etiam positive. Ecclesia habet potestatem præcipiendi fidelibus actus illos, qui & moraliter sunt possibiles, & plurimum conducunt ad consequendum finem supernaturalem, seu æternam beatitudinem. Atqui jejunium est moraliter possibile, plurimumque conducit ad finem illum obtinendum. Ergo. P. M. tum a pari, quia potestas laica ea omnia præcipere potest quæ & moraliter sunt possibilia, & plurimum conducunt ad finem naturalem, seu ad conservandam publicam quietem & felicitatem. Ergo Ecclesia potest ea præcipere, quæ ad finem supernaturalem conducunt: tum exemplo Apostolorum, qui Act. Cap. XV. Gentilibus ad Christi fidem conversis præceperunt abstinentiam *ab immolatis simu-*

ſimulacrorum, *&* *ſanguine*, *&* *ſuffocato*. Fuiſse autem Decretum illud Apostolicum verum præceptum, perspicuum est tum ex verbis B. Lucæ Act. Cap. XV. v. 31. *Perambulabat* (Paulus) *Syriam & Ciliciam*, *confirmans Eccleſias*, *præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum*. Tum ex eo, quod præceptum illud per aliquod tempus religiose adeo custoditum fuerit, ut Christiani mori mallent, quam ſanguinem degustare, ut patet ex Apologetico Tertulliani Cap. IX. Minor propositio est certa; jejunium enim adhuc in Ecclesia Catholica observatur, ac longe rigidius observatum ſemper fuit in antiqua Ecclesia, ob insignem ejus utilitatem, quam Patres uno ore deprædicant. Ergo jejunium est moraliter poſsibile, plurimumque conducit ad finem ſupernaturalem obtinendum.

334. Dices I. In antiqua Ecclesia nulla dabatur lex jejunium præcipiens. Ergo posterioribus temporibus Ecclesia præscribendo jejunium exceſsit limites ſuæ potestatis. P. A. Montanus tamquam hæreticus damnatus fuit ab Ecclesia, quia quasdam leges instituit de jejunio. Ergo. R. I. N. C. Quamvis in antiqua Ecclesia nulla viguiſset lex jejunium præcipiens, potuiſset tamen Ecclesia posterioribus temporibus justis de causis legem hanc ferre, quin propterea limites ſuæ potestatis excederet. Nemo enim ſanæ mentis negabit, Principem justis de causis legem ferre poſse, a prædeceſsoribus ſuis numquam antea latam. R. II. N. A, cujus falsitas tum ex Patribus, tum ex Ecclesiastica Historia maniſeste ostendi potest. Ad *probat*. R. Montanum his de causis ab Ecclesia damnatum fuiſse. I^mo^, Quod contra consuetudinem Ecclesiæ, propria authoritate tres in anno Quadragesimas instituerit, ut testatur S. Hieronymus Epist. LIV. ad Marcellam, a Christianis omnibus neceſsario observandas. II. Quia jactabat legem hanc latam fuiſse per commentitium ſuum Paracletum, quem perfectius ſibi, quam Apostolis communicatum eſse ajebat. III. Quia ſuperstitiose, & contra Ecclesiæ morem, ſuos adigebat ut per aliquot dies illarum trium Quadragesimarum cibis dumtaxat aridis,

aridis, & ab omni humore exsiccatis uterentur, asserens sine hoc jejunio homines carnales esse, animales, Psychicos, numquam vere spirituales.

335. Dices II. Saltem jejunium XL. dierum non viguit in antiqua Ecclesia. Ergo. P. A. I. S. Irenæus in Epistola ad Victorem Pontificem Romanum apud Eusebium Lib. V. Hist. Eccles. Cap. XXIV. ita scribit: *Quidam existimant unico die sibi jejunandum: alii duobus, alii pluribus: non nulli etiam quadraginta horis diurnis ac nocturnis computatis diem suum metiuntur. Atque hæc in observando jejunio varietas non nostra primum ætate nata est, sed longe apud Majores nostros cœpit; qui negligentius, ut verisimile est, præsidentes ex simplicitate & imperitia ortam consuetudinem posteris tradiderunt. Nihilominus tamen & omnes isti pacem inter se retinuerunt, & nos invicem retinemus. Ita jejuniorum diversitas fidem commendat.* II. S. Basilius Orat. II. de Jejunio, indicit publice Quadragesimam: & tamen dies tantum quinque, non autem quadraginta jejunandum esse monet. III. Socrates Lib. V. Hist. Eccles. Cap. XXII. scribit: *Primum igitur jejunia illa quæ ante Pascha fiunt, aliter apud alios observari reperias. Nam qui Romæ sunt, tres continuas hebdomadas ante Pascha, exceptis Sabbatho & Dominico die, jejunant.* Idem testantur Sozomenus Lib. VII. Hist. Eccles. Cap. XIX, & Cassiodorus in Historia Tripartita. R. N. A. Ad I. *prob.* R. S. Irenæum non loqui de ipso quadragesimali jejunio, sed solum de forma illius. Narrat nimirum antiquissimus ille Martyr quosdam Christianos integrum diem absque cibo & potu transegisse, quosdam duos vel plures cum eadem districtione decurrisse; alios per horas quadraginta, quas unius diei solidi instar computabant, jejunium prorogasse, ut numerum dierum quibus continuatim Christus jejunaverat, totidem horarum numero imitarentur. Similia referunt S. Epiphanius in Expositione fidei Catholicæ, S. Hieronymus in Epist. ad Marcellam de laudibus Asellæ, & S. Augustinus Lib. de Moribus Ecclesiæ, Cap. XXXIII. Neque desunt

etiam

etiam hodie, præsertim apud Græcos, qui ad initium & finem Quadragesimæ tres dies, aut quadraginta horas impasti transigant. Ad II. R. S. Basilium non loqui de jejunio totius Quadragesimæ, sed singularum Quadragesimæ hebdomadum; ac quinque tantum dies numerare, quia Græci nec Sabbatho, nec Dominica jejunabant. Ad III. R. Socratem Novatianum uti alias sæpius, ita etiam hic hallucinatum esse, & incertis deceptum rumusculis, alios in errorem traxisse. Quid mirum autem, si Græcus homo tanto locorum intervallo a Romana Urbe agens, Romanæ disciplinæ ignarus fuerit? Porro deceptum fuisse Socratem, Sanctorum Petri Chrysologi, & Leonis M. qui eadem ætate vixerunt, nec non Cassiani supparis etiam authoris testimoniis luculentissime probatur. Illi enim quadraginta dierum jejunium, publica lege, Romæ & in vicinis Ecclesiis, observatum fuisse suis temporibus testantur. Præterea quis sibi persuadeat, Romanos, qui reliquo anni tempore Sabbathi jejunium tam religiose observabant, ut testantur S. Augustinus Epist. XXXVI. olim LXXXVI. ad Casulanum, S. Hieronymus Epist. XXVIII. ad Lucinium Bæticum, S. Innocentius I. in Epist. ad Decentium, S. Leo M. Epist. LXXXI. ad Dioscorum Alexandrinum, & Joannes Cassianus Lib. V. de Institutis Cœnobiorum, Cap. X, quis inquam sibi persuadeat, Romanos hujus moris tenacissimos Quadragesimæ Sabbatha a jejunio absolvisse? Quod si errasse Socratem circa Sabbathi exceptionem a Quadragesimali jejunio in Romana Ecclesia evidens est: quidni & circa hebdomadarum numerum Quadragesimalis jejunii erraverit? Neque verior evadit Socratis narratio, quod eam Cassiodorus in Historia sua Tripartita adoptarit; constat enim Cassiodorum errata Socratis & Sozomeni æque exscripsisse, ac ea quæ veritati consentanea sunt. Id autem mirum nemini videri debet: qui animadvertit consilium Cassiodori in scribenda Historia Tripartita aliud non fuisse, quam *de singulis Dictatoribus deflorata colligere, & cum authoris*

sui

ſui nomine in ordinem collocare, ut ipse monet in ejusdem Historiæ Præfatione.

Lege jejunii tenentur omnes fideles, justi & peccatores.

336. Conclusio IV. Præceptum jejunii non peccatores tantum, ſed etiam justos comprehendit. Beguardicam insaniam rejiciunt Scripturæ & Patres, qui nullo facto peccatores inter & justos discrimine, ab omnibus audiri volunt Eccleſiam, ab omnibus obtemperari legitimis Præpositis, hancque jejunii legem a nemine ſine piaculo violari. Vide dicta Tract. III. de Ecclesia, Num. 244. ubi ostendimus, justos æque ac peccatores legibus Ecclesiasticis ſubiici. Denique quotidiana experientia ostendit, quo etiam in justis caro concupiscat adversus ſpiritum, ac justos etiam legem ſentire in membris ſuis repugnantem legi mentis. Ergo ſicut Apostolus, quamvis usque ad tertium cœlum raptus viderit arcana Dei, quæ non licet homini loqui, castigavit corpus ſuum, & in ſervitutem redegit, ne posteaquam aliis prædicaverat, ipse reprobus efficeretur: ita multo magis justi concupiscentiam jejunio aliisque afflictationibus corporis compescere debent. Quamdiu enim in hoc mundo versamur, inimicos domi nostræ habemus, qui velut latrunculi nobis insidiantur.

Atque hæc lex recte atque utiliter lata est ab Ecclesia.

337. Conclusio V. Ecclesia recte atque utiliter præcipit fidelibus jejunium & abstinentiam a carnibus. Prob. I. exemplis e Scriptura petitis. Rechabitæ ex præcepto humano, Jonadab nimirum, abstinebant a vino: placuitque Deo hæc abstinentia, ut manifeste colligitur ex Jeremiæ Capite XXXV. *Domui autem Rechabitarum dixit Jeremias: Hæc dicit Dominus Exercituum Deus Israel: pro eo quod obediſtis præcepto Jonadab patris veſtri, & cuſtodiſtis omnia mandata ejus, & feciſtis universa, quæ mandavit vobis: propterea hæc dicit Dominus Exercituum Deus Israel: non deficiet vir de ſtirpe Jonadab filii Rechab, ſtans in conspectu meo cunctis diebus.* Ergo si Jonadab recte filiis ſuis abstinentiam a vino præcepit, multo magis Ecclesia recte filiis ſuis præcepit jejunium, & abstinentiam a carnibus. Alios Scripturarum textus adduximus Num. 328. Prob. II. Ratione.

Illud

Illud recte atque utiliter Ecclesia præcipit observari, quod approbatum est usu ac praxi primitivæ Ecclesiæ, quam ipsi adversarii fatentur erroris fuisse expertem: quodque religiosissime omnibus sæculis a fidei orthodoxæ cultoribus est observatum, atque à Patribus semper tamquam pium, rectum & laudabile est commendatum. Atqui hujuscemodi est jejunium & abstinentia a carnibus, ut constat ex dictis tota hac Controversia. Ergo.

338. Christianos jejunii tempore a carnibus semper abstinuisse, innumeris Patrum locis comprobari facile posset. S. Basilius Hom. I. de Jejunio ait: *Carnes non edis, a vino abstines, vesperam expectas, ut cibum sumas.* Theophilus Epist. III. Paschali: *Qui autem legum præcepta custodiunt, ignorant vinum in jejuniis, carnium esum repudiant.* S. Cyrillus Jerosol. Cathechesi IV. Illuminatorum. *Jejunamus, & a vino carnibusque abstinemus.* S. Chrysostomus Hom. I. in Genes. *Hæ veræ feriæ sunt, ubi animarum salus, ubi pax & concordia est, ubi omnis hujus vitæ apparatus abigitur, ubi clamor & tumultus, & coquorum discursus, & pecudum mactationes e medio tolluntur.* S. Hieronymus in Cap. X. Danielis: *Hoc docemur exemplo tempore jejunii a cibis delicatioribus abstinere, nec carnem comedere, nec vinum bibere.* Theodorus in Epitome divinorum Decretorum, Cap. de Abstinentia: *A vino, & ab esu carnium, & ab aliis ejusmodi abstinentiam, non similiter ac hæretici, amplectitur Ecclesia.* S. Fulgentius Lib. de Fide ad Petrum, Cap. III. *Servi Dei in eo quod a vino & carnibus abstinent, non tamquam res immundas refugiunt, sed mundioris vitæ instituta sectantur.* S. Maximus Hom. III. de Jejunio Quadragesimæ: *Jejunium Christianum pacem debet nutrire, non jurgia. Quale autem est illud, quod non vesceris carnibus, & de ore tuo omni esca sordidius egreditur maledictum?*

339. Conclusio VI. Jejunium recte ad eum etiam finem refertur, ut per illud, tamquam per bonum opus, mercedem a Deo promereamur; & Deo satisfacia- *Per jejunium mercedem a Deo promeremur.*

 mus

mus pro peccatis. Meritum jejunii prob. I. Authoritate Scripturarum. Christus Matth. Cap. VI. ait: *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, ſed Patri tuo, qui eſt in abscondito: & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Ubi vides a Christo mercedem promitti jejunantibus. II. Authoritate Patrum. S. Cyrillus Jerosolymitanus Catech. IV. Illuminatorum: *Jejunamus, & a vino carnibusque nos abſtinemus, non ea quaſi piacula abhorrentes, ſed mercedem expectantes, ut dum ſensibus grata contemnimus, ſpirituali cœleſtique mensa fruamur; utque nunc ſeminantes cum lacrymis, cum exultatione metamus in ſæculo venturo.* S. Ambrosius Epiſt. LXXXII. ad Ecclesiam Vercellensem: *Audio homines eſse qui dicunt, nullum eſse abſtinentiæ meritum, nullum frugalitatis, - - delirare eos, qui jejuniis caſtigant carnem ſuam, ut menti ſubditam faciant; quod numquam feciſset, numquam ſcripsiſset Paulus Apoſtolus, ſi deliramentum putaſset: gloriatur itaque dicens, Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo. - - Quæ iſtos Epicureos nova ſchola misit? - - Qui ſunt hi præceptores novi, qui meritum excludunt jejunii?* S. Basilius Orat. I. de Jejunio: *Jejunium ad venturi ſæculi mala fugienda, & aſsequenda bona utile eſt.* S. Hieronymus Lib. II. adversus Jovinianum, ex instituto oſtendit jejunium eſse meritorium. S. Leo M. Serm. I. de Jejunio VII. mensis: *Ut per humilitatem jejunii contra omnes hoſtes noſtros divinum mereamur auxilium.* S. Maximus Hom. III. de Jejunio Quadrag. *Eodem numero Moyses per mansiones pervenit ad requiem, quo & nos per jejunia properamus ad cœlum: Jejunia enim noſtra mansiones quædam ſuut, per quæ iter ſpiritualiter facientes, animæ virtutibus ambulamus, & diurno profectu repromiſsæ nobis terræ viciniores efficimur.*

Ac pro peccatis ſatisfaciamus.

340. Probatur etiam vis ſatisfaciendi pro peccatis, quam jejunium habet, I. Authoritate Scripturarum. Jonæ Cap. III. *Vidit Deus opera eorum* (nimirum Ninivitarum jejunia & pœnitentiam) *quia converſi ſunt de via ſua mala: & miſertus eſt Deus ſuper malitiam, quam* *locu-*

locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit. I. Reg. Cap. VII. jejunantes filii Israel cum Samuele, Deum placarunt, & victoriam de hostibus retulerunt. III. Reg. Cap. XXI. impius Rex Achab, posteaquam indutus cilicio jejunasset, iram Dei ex parte mitigavit; ait enim Deus ad Eliam: *Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus.* Alia exempla suppeditant Scripturæ Estheris Cap. IV, & Judith. Cap. IV.

341. Prob. II. Authoritate Patrum. Tertullianus Lib. de Jejuniis scribit: *Omnium erga victus macerationem hæc est ratio, quia rursum interdicto cibo, & observato præcepto primordiale jam delictum expiaretur: ut homo per eamdem materiam causæ Deo satisfaciat, per quam offenderat.* S. Basilius Orat. I. de Jejunio: *Per jejunium satisfacito Deo.* S. Chrysostomus Serm. I. de Jejunio: *Peccavit alius; jejunabit, se ipsum castigans, ut effugiat pœnam.* Et Hom. I. in Genes. *Communis nostri omnium Dominus, veluti pater filios indulgenter amans, cupiens ea, quæ umquam peccavimus, nos abluere; hanc nobis, quæ per jejunium fit, curationem adinvenit.* S. Cyprianus in Tract. de Lapsis: *Iram & offensam ejus, jejuniis, fletibus, planctibus, sicut monet ipse, placemus.* S. Ambrosius in Lib. de Elia & jejunio, Cap. III. *Jejunium culpæ mors, excidium delictorum, remedium salutis.* S. Epiphanius in compendiaria doctrina, quæ est ad finem librorum adversus hæreses, *Jejunamus*, inquit, *non ut beneficium aliquod ei qui pro nobis passus est, exhibeamus, sed ut Domini passionem, quam pro nobis ipse suscepit, ad salutem nostram confiteamur; & ut pro peccatis nostris jejunia nobis apud Deum supputentur.* S. Hieronymus Comment. ad Cap. III. Jonæ: *Saccus & jejunium arma sunt pœnitentiæ, auxilia peccatorum.* S. Leo M. Serm. VIII. de Jejunio VII. mensis: *Convenientibus in unum propositum tribus studiis, oratione scilicet & eleemosyna atque jejunio, præstabitur nobis a misericorde Deo & cohibitio cupiditatum, & exauditio precum, & remissio peccatorum per Dominum Jesum Christum.* S. Bernardus Serm. LXVI. in Cantica: *Ego interdum abstineo,*

ſed abſtinentia mea ſatisfactio eſt pro peccato, non ſuperſtitio pro impietate. Hæc Patrum testimonia tam perspicua ſunt, ut Calvinus & Kemnitius ſcribere non erubuerint, per hanc doctrinam ſuperstitionis ſemina jacta fuiſse, Patresque ab analogia fidei & norma Scripturarum non parum receſsiſse. At quis non videt, antiquiſsimos Sanctiſsimosque Patres Scripturarum ſensum felicius aſsecutos eſse, ac fundamentum fidei & ſalutis firmius tenuiſse, quam Novatores heri nati, nec doctrina nec probitate cum Patribus conferendi? Fateantur itaque neceſse est Protestantes, doctrinam Catholicam de jejunio doctrinæ Patrum omnino conformem eſse.

Objectiones Protestantium.

Scriptura esum carnium nullibi præcipit.

342. Objicitur I. contra V. Conclusionem, Auctoritas Scripturarum. Christus Lucæ Cap. X. juſsit Apostolos omnes cibos ſine delectu manducare, dicens: *Manducate quæ apponuntur vobis.* Cujus ipse rationem dat Matth. Cap. XV. *Non quod intrat in os, coinquinat hominem.* II. Apostolus permisit Christianis esum omnium ciborum; ſcribit enim I. ad Cor. Cap. X. *Omne quod in macello vænit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.* Ergo Eccleſia legitime præcipere nequit delectum ciborum, contra ipsius Christi, & Apostoli conceſsionem. *Confirm.* Omnia quæ Deus creavit, in hominis usum condidit. Ergo cum multa animalia nullum alium usum habeant quam ut comedantur, Ecclesia contra finem a Deo intentum agit præcipiendo abstinentiam a carnibus. R. D. A. Christus Apostolos juſsit omnes cibos manducare, qui pro loco & tempore liciti & utiles ſunt, C. A. Secus, N. A. Christus citatis verbis monet Apostolos, ne cibos ſumptuosos quærant cum hospitio recipiuntur, ſed appositis quibuscunque cibis ſint contenti. Neque dubitari potest, quin Christus de iis tantum cibis loquatur, qui pro loco & tempore liciti & utiles ſunt. Profecto venenum, si apponeretur, aut etiam carnes porcinas eo tempore, quo lex Mosaica adhuc vigebat, comedi

medi noluit. Verbis illis, *Quod intrat in os non coinquinat hominem*, Christus ſuperstitionem Judæorum reprehendit, qui existimabant cibos illotis manibus ſumptos, nescio quas ſordes contrahere, quibus anima quoque inficeretur. Cibi itaque, si ſecundum ſe ſpectentur, præscindendo ab usu vel lege prohibente, hominem non coinquinant. Quod si vero immoderate ſumantur, aut contra legem prohibentem, nemo negare potest hominem illis aliquo modo coinquinari, id est, peccatorem constitui, nisi qui crapulam & ebrietatem quæ per os intrat, aut primorum parentum nostrorum inobedientiam vetitum fructum absumendo, peccato vacare contendat. Ad II. R. Apostolus verbis illis liberat fideles a nimia cura & ſollicitudine, quam quidam anxie nimis adhibebant, dum ſe teneri putabant inquirere, an carnes, quæ in macello venales prostabant, Diis immolatæ fuerint. Ad *confirm.* R. I^mo^. Ergo contra finem a ſe intentum egit Deus prohibendo Judæis esum carnis porcinæ ac leporinæ, ac male egerunt Antediluviani abstinendo ab omni carne: peſsime autem Apostoli præcipiendo Antiochenis abstinentiam ab immolatis, ſanguine, & ſuffocato? R. II. C. A. N. C. Nam I^mo^ Ecclesia diebus tantum jejunii carnes prohibet, alio tempore illas permittit. II^do^ Omnia animalia, licet eorum carnes non comedantur, alium usum habent; ſunt enim, præter alios fines nobis incognitos, a Deo creata, vel ut ex iis pharmaca pro conservanda vel reparanda hominum ſanitate præparentur, vel ut ex eorum varietate ac venustate majus accedat huic Universo ornamentum, animusque noster ad laudandum Creatorem rerum omnium incitetur, cujus perfectiones infinitæ ex creaturis elucescunt.

343. Dices I. Apostolus I. ad Timoth. Cap. IV. ſcribit: *Spiritus autem manifeſte dicit, quia in noviſsimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium ſuam conscientiam, prohibentium nubere, abſtinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus.* Ergo doctrina

na Catholicorum de jejunio & delectu ciborum est doctrina dæmoniorum. R. Protestanticam hanc consequentiam esse omnino dæmoniacam. Apostolus l. c. vaticinatur errorem Ebionis, Tatiani, Marcionis, Manetis &c. qui in Creatoris injuriam a carnibus abstinebant, tamquam natura sua malis & immundis. Ne vero Protestantes dicant, hæc a Catholicis gratis confingi, antiquissimos audiant Patres. Tertullianus Lib. de Jejuniis, Cap. XV. scribit: *Prædamnans* (Apostolus) *jam hæreticos, abstinentiam perpetuam præcepturos, ad destruenda & despicienda opera Creatoris. Quales inveniam apud Marcionem, apud Tatianum.* S. Hieronymus Lib. II. adversus Jovinianum, agens de hoc Apostoli loco, *Marcionem*, inquit, *designat, & Tatianum, & cæteros hæreticos, qui abstinentiam indicunt perpetuam, ad destruenda, & contemnenda, & abominanda opera Creatoris.* S. Augustinus Lib. contra Adimantum Manichæum, Cap. XIV. *Apertissime istos* (Manichæos) *significavit* (Apostolus) *cum dicit, in novissimis temporibus futuros quosdam prohibentes nubere, abstinentes a cibis quos Deus creavit. Hos enim proprie designat, qui non propterea temperant a cibis talibus, ut aut concupiscentiam suam refrænent, aut infirmitati alterius parcant; sed quia ipsas carnes immundas putant, & earum Creatorem Deum esse negant.* Neque obstat, quod Apostolus dicat, *in novissimis diebus;* nam per dies novissimos intelligit Paulus totum tempus, quod est a Christi adventu usque ad mundi finem; hoc enim tempus I. ad Cor. Cap. X. vocat fines sæculorum: & Petrus Act. Cap. II. de suo tempore exponit, quod Jöel Propheta futurum esse prædixerat in novissimis diebus. Denique S. Joannes Epist. I. Cap. II. sæpius repetit: *Filioli, novissima hora est.*

Neque Catholici a carnibus abstinent, tamquam natura sua malis.

344. Dices II. Etiam Catholici abstinent a carnibus tamquam natura sua malis ac immundis. Ergo in eodem hærent luto cum Marcione, & Manichæis. P. A. I$^{mo.}$ Aliqui inter illos, ut v. g. Carthusiani, Carmelitæ, Minimi, tota vita a carnibus abstinent. II. Catholi-

tholici dicunt esu carnium pravas concupiscentias excitari. III. Ecclesia Catholica adhibet benedictiones ad ejusmodi cibos mundandos, in quibus diserte petit, *ut diaboli vis ac potestas a creaturis expellatur, & per consecrationes hoc accipiant, ut sint sanitas mentis & corporis.* Ergo Ecclesia prohibet carnes, quia illas esse natura sua immundas putat. R. N. A, cujus falsitas ex Patribus demonstratur, quos sine manifesta infrunitæ impudentiæ nota Protestantes mendacii arguere nequeunt. S. Augustinus Lib. XXX. contra Faustum, Cap. V. scribit: *Christiani, non hæretici, sed Catholici, edomandi corporis causa, propter animam in orationibus amplius humiliandam, non quod illa esse immunda credant, non solum a carnibus, verum a quibusdam etiam terræ fructibus abstinent; vel semper sicut pauci, vel certis diebus atque temporibus.* Theodoretus in Epitome divinorum Decretorum, Cap. de Abstin. *A vino, & ab esu carnium, & ab aliis ejusmodi abstinentiam, non similiter ac hæretici, amplectitur Ecclesia. Illi enim ab iis tamquam abominandis abstinendum esse censent: Ecclesia autem nihil horum decernit.* S. Isidorus Lib. I. de Offic. Eccles. Cap. XLIV. *Non igitur quia carnes malæ sunt, ideo prohibentur: sed quia earum epulæ carnis luxuriam gignunt: fomes enim ac nutrimentum sunt omnium vitiorum.* Ad I. *probat.* N. C. Ecclesia neminem cogit Carthusianum aut Carmelitam fieri, sicque tota vita a carnibus abstinere. Ipsi vero hi viri religiosissimi perfectiores primorum temporum Christianos sectando, a Manichæorum dementia toto cœlo distant. Nam I$^{mo.}$ carnes non ut ex natura sua immundas execrantur, sed religiose ab illis abstinent, sine contumelia Creatoris, ac pietatis causa, ut carnem spiritui subjiciant. II. Christianos reliquos, qui extra jejunii tempora carnes comedunt, minime damnant; quod certe facerent, si cum Manichæis carnes immundas esse ex natura sua censerent. III. Carnes piscium non infrequenter adhibent: quas tamen non minus ac carnes pecorum & animalium Ebionitæ, Tatianistæ, & Manichæi execrabantur. Ad II. N. C.

Quam-

Quamvis carnes, juxta Patrum doctrinam, seminarium sint libidinum, non tamen sunt, aut a Catholicis censentur ex natura sua immundæ. Non enim a Deo creatæ sunt, vel concessæ ut concupiscentias excitent, sed ut moderate sumptæ corpus reficiant, viresque ad divinum servitium suppeditent. Facile tamen nihilominus contingit, ut immoderate sumptæ multa trahant post se incommoda: unde fit, ut non natura carnium, sed cupiditas sumentis sit culpanda. Ad III. iterum N. C. Ecclesia non benedicit carnes omni tempore, sed ex laudabili consuetudine in Paschate tantum: immo ne Paschali quidem tempore obligationem imponit fidelibus, ut carnes benedici sinant; sed etiam tunc sine benedictione earum esum concedit, quod permittere non posset, si eas natura sua immundas esse censeret. Ecclesia igitur benedictiones illas adhibet eo fine, ut fideles post transactum Quadragesimale jejunium ad esum carnium redituri, carnes tamquam novum cibum de manu Domini recipiant, & benedictione Sacerdotali adjuti, iis sobrie & salubriter utantur. Exorcismos vero ideo adhibet, quia non ignorat, infensissimum dæmonem creaturis ex se bonis uti in perniciem hominum: proinde precatur Deum, ne sinat res illas a diabolo converti hominibus in malum. Ex quo patet Kemnitianam hanc calumniam omni probabilitate ac fundamento destitui.

345. Dices III. Si Ecclesia Catholica censeret carnes ex natura sua immundas non esse, magisque culpandam esse sumentium cupiditatem, quam naturam carnium, moderatum illarum usum, non vero omnimodam abstinentiam præscribere debuisset. Ergo. P. A. Lautitiæ epularum, quæ ex piscibus parantur, multo majus sunt concupiscentiæ incitamentum, quam carnes v. g. sale conditæ, aut fumo duratæ & arefactæ. Ergo. R. N. A. Immoderatus usus carnium & aliarum rerum per se jam lege divina naturali & positiva prohibitus est, ut adeo opus non sit nova lege Ecclesiastica: neque definire potuit Ecclesia, quantum singillatim cibi, sive ex carnibus sive ex aliis rebus cuilibet

bet fit fumendum, ob diversam hominum complexionem & necefsitatem. Hinc cum lex generalis efse debeat, certamque fingulis cibi quantitatem præscribere non potuerit Ecclesia, de fola qualitate legem tulit, certisque temporibus esum carnium omnibus fimpliciter interdixit. Ad *probat.* T. A. N. C. Ecclesia præcipiendo abstinentiam a carnibus, tamquam cibis natura fua concupiscentiam magis incitantibus, minime præcipit lautitias piscium, quæ omnino paucorum funt; immo ferio desiderat, ut fideles abstinentia a carnibus non contenti, pretiosis aliis cibis non delectentur. Quod si quis immoderate lautitias ciborum esurialium ac piscium consectetur, legem quidem Ecclesiasticam de jejunio idcirco non violat, cum finis legis fub præceptum non cadat; at meritum jejunii amittit.

346. Objic. II. contra VI. Conclusionem, Authoritas Scripturarum. Scripturæ rejiciunt & damnant jejunium. Ergo jejunium efse nequit meritorium, aut fatisfactorium. P. A. Isaiæ Cap. LVIII. dicitur: *Quare jejunavimus, & non aspexifti: humiliavimus animas noftras, & nescifti? Ecce in die jejunii veftri invenitur voluntas veftra. - - Nolite jejunare ficut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vefter. Numquid tale eft jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animam fuam? Numquid contorquere quasi circulum caput fuum, & faccum & cinerem fternere? Numquid iftud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino? Nonne hoc eft magis jejunium, quod elegi? difsolve colligationes impietatis.* Zachariæ Cap. VII. *Cum jejunaretis & plangeretis, - - - numquid jejunium jejunaftis mihi? Confirm.* I. ad Timoth. Cap. IV. fcribit Apostolus: *Exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis eft: pietas autem ad omnia utilis eft.* Ubi corporalis exercitationis nomine intelligitur jejunium. Ergo. R. N. A. Ad *probat.* C. A. N. C. Deus non jejunium, quod a fe præceptum fuerat, & a fanctifsimis viris, Davide, Tobia, Daniele pie religioseque fervabatur; fed modum jejunandi vituperat, quem Judæi tenebant. Illi quippe, quod putarent

Jejunium neque a Scripturis.

tarent

tarent ad obtinendam Dei misericordiam satis esse corpus inedia afflictare, omni flagitiorum genere vitam suam contaminabant. Docet igitur Dominus ingrata sibi esse jejunia, quando a solis cibis, non item a vitiis & sceleribus abstinemus; multumque apud Deum valere jejunia corporis, si mens a peccatis jejunet. Ad *confirm.* N. C. Per *corporalem exercitationem* Theodoretus, S. Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius Comment. in hunc locum non intelligunt jejunium, sed studium confirmandi & corroborandi corpus; ita ut sensus loci illius non alius sit, quam iste: Exerce te more boni Athletæ ad cursum, vel certamen pietatis. Hoc enim vere utilissimum est tum in hac vita, tum in futura. Nam qui vires exercent ad cursum, vel corporale certamen, parum omnino inde lucrantur in hac vita, & in alia nihil omnino.

Neque a Patribus, aut primitiva Ecclesia fuit reprobatum.

347. Objic. III. Authoritas Patrum, & primitivæ Ecclesiæ. Tertullianus Lib. de Jejuniis, Montanum defendens, scribit abstinentiam a carnibus & jejunium utilia esse ad Deum placandum, promerendum, illique pro peccatis satisfaciendum: tum vero objicit sibi Catholicorum refutationem, qui locum illum Isaiæ LVIII. *Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi?* atque illum Matth. Cap. XV. *Non quod intrat in os, coinquinat hominem*, proferebant. Ergo Catholici sæculo II. censebant jejunium non esse meritorium, aut satisfactorium. II. S. Chrysostomus Hom. XLVII. in Matth. ait, jejunium in choro virtutum ultimum sortiri locum. III. Eustathius a Gangrensi Synodo damnatus est, licet coram Patribus professus fuisset se abstinere a carnibus, non propter contumaciam, sed propter exercitationem cultus divini. IV. Eusebius Cæsariensis Lib. V. Hist. Eccles. Cap. III. ex Epistola Viennensium & Lugdunensium Christianorum ad Asiaticos fratres, juxta versionem Valesii, ita scribit: *Alcibiades unus ex illorum Martyrum numero, durum & squalidum vivendi genus sectabatur; nullumque omnino cibum admittens, solo pane & aqua vesci hactenus consueverat. Cumque in carcere positus eamdem vitæ rationem vellet retinere,*

Attalo

Attalo post primum quod in Amphitheatro confecerat certamen, revelatum est, non recte, neque ordine facere Alcibiadem, qui & creaturis Dei minime uteretur, & aliis exemplum scandali fieret. Paruit itaque Alcibiades, & cunctis promiscue cibis uti cœpit, gratias agens Deo. R. C. A. N. C. Catholici non ipsum jejunium reprehendebant, sed errorem & superbiam Montani, qui contra morem Ecclesiæ suos certis diebus adigebat ad Xerophagias, alias vero ad cibos comedendos crudos & aridos, asserens, eos qui hoc ritu non jejunarent, non spirituales esse homines, sed animales, atque æterna salute excidere. Ad II. Ipse S. Chrysostomus l. c. mentem suam dilucide explicat; ait enim: *Hæc dixi, non quia jejunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus: sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis jejunium existimetis, quod in choro virtutum ultimum certe sortitur locum. Præcipuæ namque virtutes sunt charitas, humilitas, misericordia, quæ vel Virginitatem superant.* Ad III. R. Eustathium a Gangrensibus Patribus damnatum fuisse, quod Ecclesiastica jejunia contemneret, carniumque esum, etiam extra Quadragesimam & jejunii tempora, semper illicitum esse doceret, negans salvari eos qui carnes gustarent, ut patet ex ipsa præfatione Concilii. *Declaratum est*, inquiunt Patres Gangrenses, *hos eosdem* (Eustathianos) *nuptias accusare & docere, quod nullus in conjugali positus gradu, spem habeat apud Deum. - - - Jejunia, quæ in Ecclesiis sunt constituta, comedendo contemnere. Quidam eorum esum carnium illicitum reputare: nolle in domibus conjugatorum orationes facere &c.* Et Can. II. *Siquis carnem edentem præter sanguinem, & idolis immolatum & suffocatum, cum religione & fide, condemnat, velut spem propter hujusmodi perceptionem non habentem, anathema sit.* Hæc ergo abstinentia Eustathianorum non cultus Dei erat, sed turpissimus error ac superstitio. Ad IV. R. imperite a Protestantibus factum illud, contra Ecclesiasticam de carnium abstinentia legem proferri; cum ad abstinentiam perpetuam spectet, quæ propter vitandam fratrum offensionem,

sionem, & ex charitatis officio remitti non solum potest, sed etiam debet. Alcibiades enim durum illud vivendi genus perpetuo servaverat, & in carcere positus retinere volebat. Quod scandalum Confessoribus movit, sive quod Montanistarum jam turbas in Ecclesia excitantium Xerophagiæ suspectum facerent austerius illud vitæ genus; sive suspicarentur Confessores cæteri, quod hæreticorum more, qui ciborum quorumdam esu hominem pollui dicebant, a carnibus & vino Alcibiades abhorreret; sive periculum esset, ne Judices Ethnici duriorem Alcibiadis abstinentiam unum esse e Christianæ legis officiis arbitrarentur, adeoque cæteros a Christiana lege hoc in capite deflectere existimarent. Vide quæ de Jejunio fuse ac erudite disserunt, Gregorius de Valentia Comment. Theolog. Tomo III. Disput. IX. Quæst. II. Card. Berllarminus Tomo IV. Controvers. Lib. II. de Bonis Operibus in particulari. Natalis Alexander Dissertat. IV. in Hist. Eccles. Sæculi II. Franc. Xav. Zech de Jure rerum Ecclesiasticarum, Sectione II. Titulo XXI.

ARTICULUS IV.

DE LIBERO HOMINIS ARBITRIO, ET STATU NATURÆ PURÆ.

CONTROVERSIA I.

QUÆNAM LIBERTAS NECESSARIA SIT AD LIBERUM HOMINIS ARBITRIUM?

CONTRA BUCERUM, BAJUM, JANSENIUM.

Quid sit libertas a coactione, & necessitate?

348. *Libertas* in genere idem est, ac immunitas a quocunque vinculo & subjectione. Triplex a Patribus & Theologis communiter statuitur. I^ma^ est libertas a culpa, seu peccato, & dicitur libertas gratiæ. II^da^ a miseriis hujus vitæ, & vocatur libertas gloriæ. III^tia^ a vi & necessitate: atque hæc libertas naturæ appellatur. Libertas naturæ, de qua sola in præsentiarum nobis sermo est, subdividitur in libertatem a coactione,

& ne-

& necessitate. *Libertas a coactione*, quæ etiam libertas spontaneitatis dicitur, est immunitas ab omni violentia, contra propensionem voluntatis illata, qua quis non invitus, sed sponte agit, licet agat necessario. Hoc modo libere Deum amant Beati in cœlo, licet necessario ament Summum Bonum clare cognitum. Hoc sensu libera dicitur processio Spiritus Sancti a Patre & Filio, ac ipsius etiam Filii Divini generatio; quia neutra coacta est, sed ex naturali inclinatione, ac necessaria propensione divinæ voluntatis, & intellectus oritur. *Libertas a necessitate*, quæ etiam libertas electionis, arbitrii, indifferentiæ vocatur, est potentia sive facultas, quæ positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere vel non agere, non tamen ita ut habeat quis potentiam simultatis, id est, conjungendi actum cum illius omissione; sed simultatem potentiæ, id est, simul utramque potentiam tam ponendi quam omittendi actum.

349. Libertas a necessitate subdividitur in libertatem contradictionis & contrarietatis. Libertas *contradictionis*, seu quoad exercitium, est potentia se determinandi per electionem ad utrumlibet ex duobus contradictoriis, qualia sunt v. g. amor, & non amor. Libertas *contrarietatis* est potentia se determinandi per electionem ad utrumlibet ex duobus contrariis, qualia sunt v. g. amor & odium, aut ad utrumlibet ex specie diversis, incompossibilibus: qualia sunt v. g. oratio & studium. Atque hæc potestas dicitur etiam diversitatis & specificationis, quippe quæ est ad actus diversæ speciei. *Quid libertas contradictionis et contrarietatis?*

350. Ad essentiam libertatis a necessitate proximæ & expeditæ non requiritur libertas contrarietatis, seu potentia contrarium agendi; sed sufficit libertas contradictionis, seu potentia agendi, & non agendi. Ratio est, quia tota essentia ac natura liberi arbitrii reperitur in Deo, ac Beatis; neque tamen in illis reperitur peccandi potestas. Ergo potentia peccandi, aut agendi contrarium, v. g. malum, non est de essentia liberi arbitrii, sed potius est ejusdem defectibilitas, pro- *Libertas contrarietatis non semper requiritur ad libertatem a necessitate.*

proveniens ex defectu intellectus, qui noxio errore malum apprehendit tamquam bonum. Quod si vero extaret præceptum de illa contraria actione ponenda, voluntas proxime expedita esse ad agendum non posset sine libertate contrarietatis. Res patebit in exemplo. Homo qui positivo actu odii Dei peccat, debet liber esse ut abstineat ab illo positivo actu odii Dei. At necesse non est, ut proximam & expeditam habeat in eo instanti potestatem eliciendi actum contrarium supernaturalis amoris Dei; quia fieri potest, ut tunc non habeat gratiam, sine qua talem actum amoris Dei elicere nequit: neque enim singulis momentis præsto adest gratia. Quod si vero instaret præceptum eliciendi actum supernaturalis amoris Dei, quia v. g. aliter superari nequit gravis illa tentatio tunc enimvero ad libertatem requiritur potentia contrarietatis, seu eliciendi actum supernaturalis amoris Dei, odio directe oppositum: neque Deus eo in casu denegare posset gratiam, qua adjutus homo actum supernaturalis amoris Dei elicere queat.

Quid requiratur, ut potentia sit proxime expedita ad agendum?

351. Ut potentia sit proxime expedita ad agendum vel non agendum, requiritur quasi duplex actus primus proximus, ita nempe ut adsint omnia requisita ad utrumque extremum libertatis. Constitutiva hujus actus primi proximi sunt, Imo voluntas ipsa, quantum est de se, & ex sua nativa indole potens se ipsam determinare ad suas operationes, & eligere hanc vel illam, prout ipsi libuerit. IIdo. Omnipotentia divina parata ad concurrendum simul cum voluntate creata ad quoscunque actus ipsi liberos. Decretum, quo omnipotentia paratur ad concurrendum cum voluntate creata, tale est, ut per illud Deus, quantum est in se, velit actus bonos & meritorios; sed libertati creatæ consulendi causa nolit impedire concursum physicum suæ omnipotentiæ etiam ad actus malos, quos tamen, quantum est de se, non vult, sed odit, & severe prohibet: Unde ad actus hujusmodi se habet pure permissive. III. Ex parte intellectus requiritur cognitio indifferens, repræsentans non solum objectum, sed etiam

moti-

motiva allicientia & absterrentia. IV. Ex parte voluntatis auxilia naturæ & gratiæ ad agendum necessaria. V. Negatio omnis impedimenti per ipsum actum secundum inauferibilis, sive negatio eorum omnium, quæ voluntatem necessitare ad unum, vel ab altero impedire possent, & quæ per ipsum exercitium libertatis auferri nequeunt.

Necessitas alia antecedens, alia consequens.

352. Ut libertatis, ita etiam necessitatis multiplex est apud Theologos acceptio. *Necessitas* in genere est determinatio ad unum, vel ex inclinatione naturali atque ex ipsa natura proveniens: ut v. g. necessitas in homine amandi beatitudinem in communi: vel ex inclinatione adventitia, quæ nempe ab aliqua forma extrinseca naturæ intellectuali accedit. Talis est in Beatis necessitas amandi Deum intuitive cognitum. Dividitur hæc I. in antecedentem & consequentem. Necessitas *antecedens* est, quæ non consequitur ad rem, sed est causa cur res sit. *Consequens* dicitur, quæ ad rem ipsam consequitur, Utramque sic explicat S. Anselmus Lib. II. Cur Deus homo, Cap. XVIII. *Est præcedens necessitas, quæ causa est, cur sit res; & est necessitas consequens, quam facit res.* Prima opponitur libertati a necessitate, altera vero non opponitur. Antecedens alio etiam nomine vocatur absoluta, quia omne voluntatis imperium liberum antecedit: Consequens vero hypothetica seu conditionata, quia liberam voluntatis determinationem consequitur.

Perpetua, & transiens.

353. Dividitur II. in perpetuam & transeuntem. Necessitas *immutabilis ac perpetua* dicitur illa, quæ pro omni tempore durat, ut v. g. necessitas in Beatis Deum intuitive cognitum semper amandi. *Mutabilis ac transiens*, quæ non pro omni tempore datur. Talis est flexibilitas voluntatis ad bonum, vel ad malum, qualis in hac vita reperitur, ubi voluntas non est immobiliter bono vel malo affixa & alligata.

Metaphysica, physica, & moralis.

354. Dividitur III. in metaphysicam, physicam, & moralem. *Metaphysica* est qua voluntas ita ad unum determinatur, ut absolute nequeat aliud agere. *Physica*, quando naturaliter nequit aliud agere. *Moralis*, quan-

quando naturaliter quidem aliud potest agere, ſed non ſine ſumma difficultate operandi bonum, vel abstinendi a malo: qualis ex inveteratis habitibus contrahitur, cui nihilominibus voluntas, quæ ſui actus domina ſemper remanet, aliquando resistit. Ab hac communi & recepta neceſsitatis moralis ſignificatione deflectunt non nulli Janſenistæ, apud quos vere & proprie dicta neceſsitas, ex delectatione relative ſuperiori proveniens, cui voluntas numquam resistit, immo neque resistere potest in illis circumstantiis, mitiori ac molliori vocabulo *moralis* appellatur; quia nempe ad mores pertinet, vel ex delectatione nascitur.

Libertas a coactione neceſsario convenit voluntati humanæ.

355. Antequam ſententias Catholicos inter & Novatores controverſas examinemus, observo I^mo, omnium etiam Novatorum confeſsione, libertatem a coactione absoluta neceſsario convenire voluntati humanæ, prout hæc facultas rationalis est, & electiva a nobis dicitur ſuorum actuum, quos ipsa immediate elicit, cum impoſsibile ſit eam quoad actus ſuos internos cogi. Quod enim cogit, est ab extrinseco contra inclinationem patientis: omne autem voluntarium est ab intrinseco & vitali principio, atque ex inclinatione voluntatis profluit. Sicut ergo impoſsibile est, ut voluntas volendo non velit: ita impoſsibile prorsus est eam ad volendum cogi coactione absoluta. Agnovit id ipse Janſenius Lib. VI. de Gratia Christi, Cap. V. ſcribens: *Implicat contradictionem, ut voluntas non ſit libera, ſicut implicat, ut volendo non velimus, aut non faciamus quod volumus: hoc eſt, ut voluntas non ſit voluntas.* Dixi *coactione absoluta;* coactio enim ſecundum quid, ut cum v. g. metu amittendæ vitæ cariosum membrum præcidimus, aut merces in naufragio projicimus, quæ omnia mœrentes ac quasi inviti agimus, non est libertati prorsus opposita, ſed tantum ſpontaneo. Voluntas tamen humana potest violentiam & coactionem pati quoad actus, quos potentiis inferioribus ſibi ſubjectis imperat, ut contingit in eo, qui volens moveri per vim cohibetur, vel quiescere volens per vim ad motum impellitur.

356.

356. Observo II. Juxta omnes, non hæreticos modo ſed etiam Catholicos, liberum arbitrium creaturæ rationalis verſari non poſſe circa finem ultimum, ſecundum communem beatitudinis rationem consideratum, ita ut homo beatitudinem ſuam in genere libere appetat, vel aversetur. Ratio est, quia creatura rationalis ultimum finem ſuum ex naturali instinctu, adeoque neceſſario appetit; cum nullus poſſit velle eſſe miser, aut malum ſibi optare ſub ratione mali. Ergo liberum arbitrium non versatur circa finem ultimum formaliter ſumptum, ſeu ſecundum communem beatitudinis rationem consideratum; ſed tantum circa media, quæ ad obtinendum finem ultimum conducunt. Quod si igitur voluntas consideretur ut appetens eſſe beata, ſuumque ſtatum habere plenum atque perfectum, aut ut appetens bonum, ſuumque ultimum finem, in quæ omnia ſine electione ac deliberatione, & ſuo veluti pondere rapitur; tunc non consideratur voluntas ut potentia rationalis & electiva, ſed per modum naturæ, quæ neceſſario ad unum est determinata. *Homo necessario appetit beatitudinem.*

357. Quæritur modo an ad liberum arbitrium ſufficiat libertas a coactione, an vero requiratur libertas etiam a quacunque neceſſitate antecedente & inimpedibili: ſive, an ad hoc ut actus nobis liber dicatur, ſufficiat eum a voluntate elici tamquam a principio intrinseco, juxta illius inclinationem; an vero requiratur etiam ut ſit immunis ab omni neceſſitate antecedente & inimpedibili? Omnes, non Catholici modo, verum etiam quotquot fuere hæretici, qui liberum arbitrium negarunt, persuasum ſemper habuere, liberum arbitrium ſine immunitate a ſimplici neceſſitate ſtare non poſſe; adeoque illud non ſolum coactioni, ſed etiam neceſſitati opponi. Certe Calvinus Lib. II. contra Pighium ſcribit: *Si coactioni opponitur libertas, liberum eſſe arbitrium & fateor, & conſtanter aſſevero, ac pro hæretico habeo, quisquis ſecus ſentiat. Si hoc, inquam, ſensu liberum vocetur, quia non cogatur, & violenter trahatur externo motu, ſed ſponte agatur ſua, nihil moror.* Primus omnium Martinus Bucerus in Lib. de Concor- *Status quæstionis.* *Errores Novatorum.*

dia doctrinæ ſcripsit, libero arbitio ſolam coactionem repugnare, putans hoc modo viam ad concordiam Catholicos inter & Protestantes ſe reperiſse. Quod enim Catholici dicunt hominem eſse liberi arbitrii, Bucerus intelligi jubet de arbitrio libero a coactione, non a neceſsitate: quod vero Protestantes aſserunt hominem non eſse liberi arbitrii, accipiendum eſse docet de arbitrio libero a neceſsitate, non a coactione. Michael Bajus Doctor Lovaniensis, cum ſciret Protestanticam doctrinam, quæ liberum hominibus adimebat arbitrium, a Tridentina Synodo damnatam fuiſse, ut fulmen hoc effugeret, atque erroris ſuspicionem declinaret, docuit hominem quidem a neceſsitate immunem non eſse; neque ideo tamen liberum arbitrium amisiſse, eoquod ſola coactio libero arbitrio repugnet. Hinc damnata fuit a S. Pio V. & Gregorio XIII. Baji propositio ordine XXXIX. *Quod voluntarie fit, etiamsi neceſsario fiat, libere tamen fit.* Et LXVI. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* Errantem Magistrum ſecutus est discipulus Cornelius Jansenius, Iprensis postea Episcopus, Lib. VI. de Gratia Christi Servatoris, Cap. V. *Voluntas ſeu volitio, & libera voluntas idem ſunt, ſicut velle, & libere velle; & impoſsibile eſt, ut velle non ſit liberum.* Et Cap. VI. *Ex quibus aperte conſentaneum eſt, omnem omnino voluntatem, quantumcunque ad unum determinatam, nulla tali neceſsitate, qua dicitur neceſse eſse ut velit, desinere eſse liberam.*

Libertatem a coactione non ſufficere ad liberum arbitrium, evincit Scripturarum.

358. Conclusio. Ad liberum arbitrium non ſufficit libertas a coactione, ſed requiritur libertas a quacunque neceſsitate antecedente & inimpedibili. Prob. I. Authoritate Scripturarum, quæ ubicunque fere liberum arbitrium describunt, immunitatis a ſimplici neceſsitate meminerunt. Paucos textus ex plurimis delibabimus. Genes. Cap. IV. ait Deus ad Cain: *Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* Ecclesiastici Cap. XV. dicitur: *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu consilii ſui. Adjecit mandata & præcepta ſua. Si volueris mandata ſervare, conserva-*

servabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi. Et Cap. XXXI. *Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit.* I. ad Cor. Cap. VII. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis.* Quæ verba satis indicant immunitatem ab omni simplici & absoluta necessitate.

359. Prob. II. Authoritate S. Augustini, qui Manichæos & Pelagianos oppugnans constanter docuit, humanam libertatem immunem esse ab omni necessitate, seu ineluctabili ad unum determinatione; atque ad liberum arbitrium requiri, ut homo actum in sua potestate habeat. Lib. de Spiritu & littera, Cap. XXXI. disputans S. Doctor de libertate hominis lapsi, scribit: *Quid igitur ultra quærimus; quandoquidem hanc dicimus potestatem, ubi voluntati adjacet facultas faciendi? unde hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit; si non vult, non facit.* Lib. V. Operis imperfecti, Num. XL. *Qui enim propterea peccavit, quia voluit, potuit & nolle peccare: & ita homo creatus est, ut & nolle posset & velle; & quodlibet horum haberet in potestate.* Lib. II. de Actis cum Felice Manichæo, Cap. III. *Esse autem liberum arbitrium, atque inde peccare quemque si velit, non peccare si nolit, non solum in divinis Scripturis, quas non intelligitis, sed etiam in verbis ipsius Manichæi vestri probo.* Et Cap. IV. *Audi ergo de libero arbitrio ipsum Dominum, ubi duas arbores commemorat, quarum mentionem ipse fecisti: audi dicentem, Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Cum ergo dicit, Aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arborem potest; sed habet unusquisque in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala.* Enarratione in Psalm. CXLIV. *Laus Dei, in via te constituens, ostendere tibi de-*

S. Augustini.

bet, & quid diligas, & quid timeas: & quid appetas, & quid fugias: quid eligas, & quid rejicias. Tempus electionis nunc est, acceptionis postea erit. Enarratione in Psalm LI. *Benignitas ante te: iniquitas ante te. Compara, & elige.* Et in Psalm. XCI. *Satanas autem non cogit invitum: in tua potestate est consentire, aut non consentire.* Lib. de duabus Animabus, Cap. XII. *Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, id est, si libero & ad faciendum & non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccatum earum tenere non possumus.* Lib. XXII. contra Faustum Manichæum, Cap. XXII. *Si resistere non voluerunt, innocentes damnantur; si autem voluerunt, nec voluerunt, quid adhuc tam fabulose inducitis naturam mali, cum a propria voluntate sit origo peccati? Hoc enim certe sua culpa, non vi aliena fecerunt, quod cum possent malo resistere, noluerunt. Si ergo noluerunt, voluntatis crimen est, non necessitatis.*

Aliorumque Patrum.

360. Prob. III. Authoritate aliorum Patrum & Scholæ Principum. Clemens Alexandrins Lib. I. Stromatum ait: *Quoniam libera electio & appetitio peccata primum inchoat, jure infliguntur supplicia.* S. Gregorius Nazianzenus in Apologetico: *Arbitrii libertas parem in utramque partem motum habet.* S. Hilarius Comment. in Psal. II. *Unicuique nostrum libertatem vitæ, sensumque permisit, non necessitatem in alterutrum affigens.* S. Optatus Milevitanus Lib. VII. adversus Parmenianum: *Voluntas habet pœnam, necessitas veniam. Homicida scelus potest facere, potest etiam non facere, & cætera hujusmodi, in quibus liberum habetur arbitrium.* S. Ambrosius Lib. II. de Fide, Cap. III. *Pro voluntatis arbitrio, non pro necessitatis obsequio.* S. Joannes Damascenus Lib. II. de Fide Orthodoxa, Cap. XXVI. *In nostra potestate sunt ea, quæ liberum est nobis facere, vel non facere. - - - Proprie autem in nostra potestate consistunt omnia ea, de quibus deliberamus. Consilium porro ac deliberatio de iis rebus suscipitur, quæ peræque in utramque partem contingere possunt. Peræque autem contingens id est, quod & ipsum posse-*

possemus, & quod ipsi adversatur. Hujus vero electio penes mentem nostram est. S. Bernardus Lib. de Gratia & Libero arbitrio: *Est vero ratio data voluntati, ut instruat illam, non ut destruat. Destruaret autem, si necessitatem ei ullam imponeret, quo minus libere pro arbitrio sese volveret, sive in malum consentiens appetui, sive in bonum, gratiam sequens.* Eadem est S. Thomæ Aquinatis doctrina. I. Parte, Quæst. LXXXIII. Art. III. ait: *Proprium liberi arbitrii, est electio: ex hoc enim liberi arbitrii esse dicimur, quod possumus unum recipere alio recusato: quod est eligere.* Electionem vero sic describit Ima. IIdæ. Quæst. XIII. Artic. II. *Cum electio sit præacceptio unius respectu alterius, necesse est quod electio sit respectu plurium, quæ eligi possunt: & ideo in his quæ sunt penitus determinata ad unum, electio locum non habet.* Demum ad libertatem requirit exclusionem determinationis ad unum; ait enim Lib. I. contra Gentes, Cap. LXVIII. *Dominium quod habet voluntas supra suos actus, per quod est in ejus potestate velle vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum.* Præceptorem Angelicum sequuntur cæteri Theologi.

361. Prob. IV. Authoritate Pontificum, Pii V. & Gregorii XIII, qui propositiones Baji proscripserunt: & Concilii Tridentini, quod Sess. VI. Cap. V. docet, hominem qui inspirationem divinam recipit, aliquid agere, *Quippe qui illam & abjicere potest.* Et Can. IV. posse hominem gratiæ dissentire, si velit. At qui potest gratiæ dissentire, & inspirationem abjicere, non solum a coactione, sed etiam a necessitate est liber. Præterea Tridentinum Sess. VI. doctrinam Protestanticam rejicit ac damnat circa liberum arbitrium. At vero nequo Lutherus, neque Calvinus umquam negarunt immunitatem hominis a coactione, sed tantum a necessitate. Ergo fateantur necesse est Janseniani, simplici atque inimpedibili necessitate tolli liberum arbitrium; nisi eo petulantiæ devenerint, ut dicant, definitiones Tridentini Concilii contra Lutherum & Calvinum liberi arbitrii hostes, ineptas fuisse, falsas, aut saltem supervacaneas. *Ac Pontificum & Tridentini authoritas*

362.

Ratio Theologica. 362. Prob. V. Ratione Theologica. I. Quidquid repugnat electioni, repugnat etiam libero arbitrio. Atqui absoluta necessitas, quamvis sit voluntaria, repugnat electioni: hæc enim est acceptio unius præ alio, sine antecedente necessitate, & intrinseca ad unum determinatione. Ergo. P. M. Liberum arbitrium nihil aliud est quam vis eligendi, ut observat S. Thomas I. Parte, Quæst. LXXXIII. Artic. III. a nobis Num. 359. adductus. II. Liberum arbitrium dicit essentialiter dominium in actus illos circa quos versatur. Atqui dominium in actum stare non potest cum antecedente necessitate, & determinatione intrinseca ad illum. P. m. Voluntas eatenus habet dominium sui actus, quatenus potest de illo pro arbitrio disponere, hoc est, illum producere vel non producere. Atqui si datur antecedens necessitas ac determinatio ad actum, voluntas non potest jam actum illum non producere. Ergo.

Ac Sequelæ. 363. Prob. VI. Ex sequelis. Si sola libertas a coactione sufficeret ad liberum arbitrium, sequeretur I. quod amor quo Deus se ipsum amat, & quo Beati Deum intuitive cognitum prosequuntur, sit liber eo libertatis genere, quod ad merendum vel demerendum requiritur. Atqui id certo falsum est, quia is non est in potestate operantis. II. Deum Patrem libere genuisse Filium, quia non coactus illum genuit. III. Furiosos, somniantes, infantes, usum habere liberi arbitrii; cum illi non minus sponte agant, atque adulti rationis compotes. IV. Quæstionem hanc jam a primis sæculis ad nostra usque tempora in Ecclesia agitatam circa liberum arbitrium, inanem fuisse logomachiam, & litem vocabulariam; cum nullus hæreticorum homini libertatem a coactione denegaverit.

Argumenta contraria refutantur.

Jansenianis non suffragatur authoritas Patrum. 364. Objicitur I. Authoritas Patrum. Patres, præcipue Augustinus, Damascenus, Anselmus &c. necessitatem & coactionem, voluntarium, spontaneum & liberum, cogi & necessitari, pro eodem sumunt. Ergo

juxta

juxta Patres per solam immunitatem a coactione salvatur liberum arbitrium. R. C. A. N. C. Patres, atque etiam Theologi illi, qui ante Bajum & Jansenium scripsere, non raro hæc vocabula promiscue usurparunt, ea accipientes non in stricta significatione, quam modo in Scholis habent, sed in latiori sensu, prouti juxta popularem loquendi modum passim etiam nunc adhibentur. Quare voces illæ pro subjecta materia ad illorum mentem, quam in scriptis suis clarissime manifestarunt, exponendæ sunt. Nunc autem Theologi accuratius easdem voces distinxerunt, & in strictiori sensu easdem usurpant, ut Jansenianorum cavillationibus aditum præcludant.

365. Dices I. S. Joannes Damascenus Lib. II. de Fide Orthod. Cap. XXVII. dicit, libertatem nihil aliud esse quam voluntatem. Ergo cum necessitas non lædat voluntatem, neque destruet libertatem. R. C. A. N. C. Voluntas apud Patres & Theologos dupliciter sumitur, nempe prout natura est, ideoque potentia ad unum determinata, & prout est facultas sui ipsius per electionem determinativa: atque in hoc sensu voluntas dicitur libertas. Duplicis hujus acceptionis aperte mentionem facit S. Thomas Quæst. II. de Potentia, Art. III. *Voluntas, in quantum voluntas, cum sit libera, ad utrumlibet se habet: potest enim voluntas agere vel non agere, sic vel sic facere, velle & non velle. Et si respectu alicujus hoc voluntati non conveniat, hoc accidit voluntati, non in quantum voluntas est, sed ex inclinatione naturali*, id est, in quantum natura est. Necessitas igitur non lædit voluntatem, si hæc consideretur tamquam natura, atque ad unum determinata; neque enim liberum habemus arbitrium circa ea quæ necessario volumus, aut ex naturali instinctu: lædit vero necessitas voluntatem, si hæc consideretur tamquam facultas agendi aut non agendi.

S. Joannis Damasceni.

366. Dices II. S. Augustinus agnoscit quamdam esse in homine lapso peccandi necessitatem. Ergo sensit necessitatem non repugnare libero arbitrio. P. A. Lib. I. Operis imperfecti contra Julianum, Num. 105.

S. Augustini.

absolute necessariis voluntas habet modum agendi communem cum cæteris rebus naturalibus, nempe cum determinatione ad unum: neque agit ut voluntas, sed ut natura, saltem quoad modum agendi cum libertate; licet quantum ad substantiam operis semper modum agendi naturalium supergrediatur, cum ejusmodi actus oriantur ex principio intellectuali.

368. Dices I. Omne quod se ipsum agit, seu movet, est liberum. Atqui voluntas in omni actu voluntario, quamtumvis is sit necessarius, se ipsam agit & movet. Ergo in omni actu voluntario est libera. P. M. Authoritate S. Thomæ, qui Lib. II. contra Gentes, Cap. XLVIII. docet, quod sola moventia se ipsa, libertatem habeant in agendo. R. N. M, secus voluntas Beatorum se ipsam movens in amando Deo, atque etiam anima in hypothesi Manichæorum se ipsam movens vel ad bonum vel ad malum, foret libera. R. II. D. M. Omne quod se ipsum movet cum facultate ad oppositum, seu cum dominio sui actus, est liberum, C. M. Sine tali facultate & dominio, N. M, & D. m. Ita tamen, ut juxta Jansenianos non possit se non movere, nec facultatem habeat ad oppositum, C. m. Aliter, N. m. & Conseq. Ad *probat.* R. S. Thomam loqui de iis, quæ se ipsa movent, non physice tantum, sed etiam moraliter, cum dominio sui actus.

369. Dices II. Omnis actus a voluntate elicitus & imperatus, est liber. Atqui omnis actus voluntarius, quamtumvis necessarius, est a voluntate elicitus & imperatus. Ergo. *Confirm.* Omnis actus, qui in nostra est potestate, est liber. Sed omnis actus voluntatis, quamtumvis necessarius, est in nostra potestate. Ergo est liber. R. C. M. N. m. Actus a voluntate imperatus dicitur ille, qui est sub imperio ac dominio voluntatis, a quo potest illa, si velit, abstinere. Atqui talis non est actus necessarius. Ergo non est imperatus a voluntate, quæ ad oppositum, seu ad non volendum actum, non est expedita. Res patet in amore Beatorum, quo illi Deum prosequuntur: atque in hypothesi Manichæorum de necessitate inducta ad malum per animam malam.

malam. Ad *confirm.* D. M. Qui est in nostra potestate electiva, & active indifferente, C. M. In potestate non electiva, N. M. Potentia electiva est potentia se determinandi per electionem, includitque simul potentiam ponendi actum, & potentiam illum non ponendi, ita ut voluntas de utroque contradictionis membro pro arbitrio suo posit disponere.

370. Dices III. Illud est in potestate nostra, quod fit cum volumus. Atqui omnis volitio fit cum volumus; neque enim illa fieri potest nobis nolentibus. Ergo omnis volitio est in potestate nostra. R. D. M. Illud est in potestate nostra, quod fit cum volumus ex propria determinatione & electione, & ita ut posimus non velle, C. M. Secus, N. M. Et D. m. Omnis volitio fit cum volumus, sive ex propria determinatione, sive ex ineluctabili necesitate, C. m. Fit ex propria determinatione, quando libertas tantum datur a coactione, N. m.

371. Dices IV. Si liberum arbitrium consistit essentialiter in indifferentia agendi vel non agendi, habitus boni perinde ac mali repugnarent libero arbitrio. Atqui id dici nequit. P. M. Habitus boni perinde ac mali tollunt indifferentiam. Ergo tollunt libertatem. R. N. M. Ad *prob.* D. A. Tollunt indifferentiam activam, id est, facultatem se determinandi per electionem ad utrumlibet ex duobus oppositis, N. A. Tollunt indifferentiam propensionis, C. A. N. Conseq. Ad liberum arbitrium non requiritur indifferentia propensionis; sed sufficit sola indifferentia activa, quæ expedita semper manet ad utrumlibet, quamvis sublatum sit æquilibrium propensionis. Immo meritum vel demeritum eo majus est, quo habitus boni vel mali intensiores fuerint; quia tunc eo intensius in bonum vel malum fertur voluntas, libere, & sine antecedente ad unum determinatione.

372. Dices V. In Deo datur libertas circa creaturas, quamvis non detur indifferentia. Ergo indifferentia illa non est de esentia liberi arbitrii. P. A. Deus ab æterno determinatus est ad hoc agendum vel

non

non agendum; neque deinceps potest non velle quod ſemel voluit. Ergo in Deo non datur indifferentia. R. N. A. Ad *probat.* R. I. D. A. Deus ab æterno determinatus est ad agendum vel non agendum libere, C. A. Ad agendum vel non agendum neceſsario, N. A. & Conseq. R. II. Neceſsitatem illam, qua Deus nequit non velle quod ab æterno voluit, non eſse antecedentem, ſed mere consequentem: adeoque illam minime obstare libero Dei arbitrio.

373. Dices VI. Ratio allata id unum evincit, Deum quidem fuiſse, non autem modo eſse liberum. Ergo, P. A. Si Deus nunc foret liber, tunc ideo quia pro priori cum indifferentia & propria libertate ad actum ſe determinavit. Atqui hæc ratio nihil probat. P. m. Tali modo liber etiam dicendus eſset actus amoris beatifici; quia Angeli & homines, qui Beati fiunt, propria voluntate, libere ac indifferenter ſe determinarunt ad diligendum Deum. Ergo. R. N. A. Cum neceſsitas volendi quod Deus aliquando voluit, ſit mere consequens & ex hypothesi, eadem perseverat in Deo libertas; quia actus non destruit potentiam, nec per actum tollitur indifferentia positiva & in actu primo, ſed tantum indifferentia in actu ſecundo, & ſecundum negativum ſumpta. Ad *probat.* C. M. N. m. Ad hujus *probat.* N. A. Deus circa creaturas liberrime, ac cum plena indifferentia ſe determinavit ad hoc agendum vel non agendum: at vero Beati jam in primo instanti, quo Deum intuitive vident, non libere & ex electione, ſed ſuavi neceſsitate adacti Deum amant, ita ut eorum voluntas ſe ab hoc amore cohibere non poſsit; quamvis cum adhuc eſsent in via constituti, Deum & justitiam dilexerint libere atque ex electione. Neque enim putandum est, actum charitatis, quem Beati olim habebant in via, eumdem eſse ſecundum identitatem numericam cum illo, quem habent in termino, ſeu in patria: aut eumdem eſse modum illum producendi in patria, & in via. In via enim a voluntate indifferenter producitur, non ſic in patria; quia nulla est in patria, ſicut in via, indifferentia judicii, quæ proponat Deum indifferenter

renter amandum vel non amandum. Vide Tournely Tomo I. de Deo, Divinisque attributis, in Appendice de natura libertatis.

374. Objic. III. Infirmitas argumenti, quod Num. 363. ex ſequelis instruximus. S. Thomas Quæst. X. de Potentia, Art. II. ad Vtum, & Scotistæ communiter proceſsionem Spiritus Sancti a Patre & Filio liberam appellant, quia voluntaria est. II. Voluntas Beatorum in potestate ſua habet amorem beatificum. Ergo amor beatificus est liber. P. A. Voluntas Beati potest ſuspendere amorem beatificum, quo neceſsario Deum diligit. Ergo amor beatificus est liber. P. A. Si Beatus non vellet Deum amare, non amaret. Ergo potest ſuspendere amorem beatificum. *Confirm.* Modus operandi neceſsario, est modus agendi brutorum. Ergo amor Beatorum est liber. R. ad I. S. Thomas, & Scotistæ liberam vocant proceſsionem Spiritus Sancti a Patre & Filio in latiori ſensu, ut probent eam non eſse coactam, ſed ex ſumma voluntatis propensione & inclinatione. Ipse Aureolus Scoti discipulus in I. Sententiarum, Dist. I. Cap. III. Artic. III. fatetur, ex Scotistarum opinione, nec Deum libere amare ſe ipsum, nec Patrem & Filium libere Spiritum Sanctum producere, si eſse liberum idem ſit, ac habere dominium ſui actus. Hinc Scotistæ non loquuntur de ea libertate, quæ liberi arbitrii propria est, & quæ definitur dominium & potestas in actum. Ad II. R. N. A. Voluntas Beatorum ita exercet amorem beatificum, ut illum non poſsit non exercere. Ad *probat.* R. Antecedens equidem veriſsimum est, ſed ſub conditione impoſsibili, ſimileque huic: *Si Deus vellet mentiri, mentiretur.* Quare negatur ſuppositum, quod Beatus poſsit velle Deum non amare, quem neceſsario amat. Ad *confirm.* D. A. Modus operandi neceſsario, in omnibus & ex cognitione imperfecta, est modus agendi proprius brutorum, C. A. Modus operandi neceſsario circa objectum præstanstiſsimum, nempe Deum perfecte & clare cognitum, N. A. & Conseq.

Firmitas argumenti noſtri vindicatur.

CON-

CONTROVERSIA II.

AN AD MERENDUM VEL DEMERENDUM IN STATU NATURÆ LAPSÆ REQUIRATUR LIBERTAS INDIFFERENTIÆ?

CONTRA BAJUM ET JANSENIUM.

Baji & Jansenii errores.

375. Bajus & Jansenius admittunt quidem ad merendum vel demerendum in præsenti ſtatu requiri liberum arbitrium. Verum cum liberi arbitrii nomine nil aliud intelligant, quam libertatem a coactione, hoc ipso negant, ad meritum vel demeritum requiri libertatem indifferentiæ, ſive potentiam proxime expeditam ad agendum vel non agendum, quæ ad eſsentiam liberi arbitrii omnino pertinet. Hinc Pius V. & Gregorius XIII. damnarunt Baji propositionem ordine LXVII. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſsario facit.* Innocentius X. hæreticam declaravit propositionem Jansenii ordine tertiam. *Ad merendum vel demerendum in ſtatu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a neceſsitate, ſed ſufficit libertas a coactione.*

Ad meritum, vel demeritum neceſsariam eſse libertatem indifferentiæ, oſtenditur ex Scripturis.

376. Conclusio. Ad merendum vel demerendum etiam in ſtatu naturæ lapsæ requiritur liberum arbitrium, ſeu libertas indifferentiæ. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Ecclesiastici Cap. XXXI. dicitur: *Beatus - - qui potuit transgredi, & non eſt transgreſsus; facere mala, & non fecit: ideo ſtabilita ſunt bona illius in Domino.* Quibus verbis Scriptura laudabilitatem moralem, & rationem meriti repetit ex eo, quod homo non transgrediatur mandata, cum poſset transgredi: nec mala faciat, cum poſset facere, hoc est, quod ſine antecedente neceſsitate, ac cum plena libertate indifferentiæ bonum agat.

Patribus.

377. Prob. II. Authoritate Patrum Tertullianus Lib. II. contra Marcionem, Cap. VI. ſcribit: *Cæterum nec boni, nec mali merces jure pensaretur ei, qui aut bonus, aut malus neceſsitate fuiſset inventus, non voluntate.* S. Justinus Apologia II. pro Christianis: *Illa quippe ortæ cujusque rei natura eſt, ut virtutis & vitii ſit capax,*

neque

neque quidquam eorum quæ creata sunt, laude dignum esset, nisi vim ac potestatem alteroversum se convertendi obtineret. S. Irenæus Lib. IV. adv. Hær. Cap. LXXII. *Si igitur non in nobis esset facere hæc, aut non facere, quam causam habebat Apostolus, & multo prius ipse Dominus consilium dare, quædam quidem facere, a quibusdam vero abstinere? Sed quoniam liberæ sententiæ ab initio est homo, & liberæ sententiæ est Deus cujus ad similitudinem factus est, semper consilium datur ei, continere bonum, quod perficitur ex ea, quæ est ad Deum obedientia.* Clemens Alexandrinus Lib. I. Stromatum: *Quoniam libera electio & appetitio peccata primum inchoat, jure instiguntur supplicia.* Origenes in Cap. I. Epist. ad Rom. *Non enim vi res agitur, neque necessitate in alteram partem anima inclinatur: alioquin nec culpa ei, nec boni electio præmium, nec electio mali supplicium mereretur.* Eusebius Lib. VI. Præparationis Evangelicæ, Cap. VI. *Sublato libero arbitrio, jacebit omnis Philosophia, jacebit pietas, nulla erit laus virtutis, nullus fructus laboris, nec puniendi erunt improbi, nec admirandi studiosi. - - - Nullum meritum, nulla laus, nec virtus erit, nec vitium, si non libera voluntate, sed necessitate fatorum opera nostra fiunt.* S. Hilarius in Psalm. II. *Quid honoris ac præmii bonitatis necessitas mereretur, cum malos nos esse vis quædam inserta non fineret? Voluntati ergo promissa bonitas est, ut præmium sibi voluntas bonitatis acquireret.* S. Chrysostomus Hom. XXII. in Genes. *Nonne manifestum est, sua quemque voluntate vel malitiam vel virtutem eligere? Nam si ita esset, & naturæ nostræ potestas insita esset, neque illos puniri, neque istos præmia virtutum accipere oportebat.* S. Hieronymus Lib. II. contra Jovinianum: *Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin ubi necessitas, nec corona, nec damnatio est.* S. Cyrillus Alexandrinus Lib. II. in Joannem, Cap. LIV. *Liberum arbitrium hominis his verbis ostendit, qui ad alterutrum secundum animi sui judicium potest proficisci. Sic enim juste laudem, si bene agimus, & contraria, si mala committimus, invenimus.* S.

Ber-

Bernardus Serm. LXXXI. in Cantica: *Ubi non est libertas, nec meritum. Propterea quæ sunt carentia ratione animalia, nihil merentur; quia sicut deliberatione, ita & libertate carent.*

Præcipue S. Augustino. 378. Prob. III. peculiariter Authoritate S. Augustini, quem Janseniani non flagitiose minus quam false suum esse contendunt. Lib. de duabus Animabus, Cap. XI. scribit S. Doctor: *Neminem vituperatione, suppliciove dignum, qui aut id velit quod justitia velle non prohibet; aut id non faciat quod facere non potest. Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris pöetæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & antistites in sacratis locis, & in orbe terrarum genus humanum?* Lib. XII. de Civit. Dei, Cap. VIII. *Scio in quo sit mala voluntas, id in eo fieri, quod si nollet, non fieret; & ideo non necessarios, sed voluntarios defectus justa pœna consequitur.* Lib. contra Fortunatum Manichæum, Disp. I. Num. XV. *Animæ rationali, quæ est in homine, dedit Deus liberum arbitrium. Sic enim posset habere meritum, si voluntate, non necessitate boni essemus. Cum ergo oporteat non necessitate, sed volutate bonum esse, oportebat ut Deus animæ daret liberum arbitrium.* Et Disput. II. Num. XX. *Liberum arbitrium si non dedisset Deus, judicium puniendi nullum esse justum posset, nec meritum recte faciendi.* Lib. de Gratia & Libero arbitrio, Cap. II. *Ipsa divina præcepta homini non prodessent, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad promissa præmia perveniret.* Ex quibus locis sic argumentor. Ex divinis præceptis, eorumdem utilitate, transgressione, ac transgressorum punitione S. Augustinus eam infert libertatem, quam Manichæi, quos impugnat, negabant. Sed illi negabant libertatem arbitrii, seu libertatem a simplici necessitate, non vero a coactione, quæ essentialis est ipsi voluntati, cum nolens non possit velle. Ergo hanc ipsam libertatem S. Augustinus infert, atque adeo hæc, juxta ipsum, requiritur ad obediendum præceptis, eorumque transgressionem, adeoque ad merendum vel demerendum.

379.

379. Prob. IV. Authoritate Theologorum, ac præcipue S. Thomæ, qui Quæst. VI. de Malo, Artic. unico ita scribit: *Quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur; non enim omne necessarium est violentum, sed solum id, cujus principium est extra. --- Hæc autem opinio est hæretica: tollit enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus: non enim videtur esse meritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit.* Et paulo infra: *Si ex necessitate movemur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, præceptum & punitio.* *Et S. Thoma.*

380. Prob. V. Ratione Theologica. Nam I^{mo} ad meritum requiritur, ut actio qua meremur, sit nostra, eamque dare possimus tamquam pretium pro præmio. Atqui ut hoc fiat, requiritur libertas a quacunque necessitate simplici. II. Ad rationem demeriti requiritur peccatum proprie ac vere tale. Atqui peccatum proprie ac vere tale dari non potest sine libertate indifferentiæ. P. m. In homine nec datur, nec dari potest obligatio moralis ad impossibile. Ergo actio necessario ab homine elicita non est contra aliquam obligationem moralem. Ergo non est peccaminosa. Ut enim observat S. Augustinus Lib. de duabus Animabus, Cap. XII. *Peccati reum tenere quemquam, quia non fecit quod facere non potuit, summæ iniquitatis est & insaniæ.* Confirmatur id ex communi consensu omnium hominum, qui judicant neminem mereri laudem vel præmium, pœnam aut vituperium, quod egerit id quod omittere non potuit, vel omiserit id quod non potuit facere. *Ac ratione Theologica.*

Argumenta contraria refutantur.

381. Objicitur I. Authoritas S. Augustini, qui Lib. I. Operis imperfecti contra Julianum, Num. 106. scribit: *Necesse est ut peccet, a quo ignoratur justitia: numquid ideo cum justitiam cognoverit, non sunt ei remittenda peccata, quæ ignorantiæ necessitate commisit?* Er- *Jansenianis non favet S. Augustinus.*

go S. Augustinus censet, hominem demereri posse cum necessitate peccandi. R. C. A. D. C. Cum necessitate peccandi consequente & impedibili, C. C. Cum necessitate antecedente & absoluta, N. C. Augustinus agit ibi de peccatis, quæ fiunt ex ignorantia culpabili, quam homo debuit & potuit vincere, nec tamen vicit ob negligentiam in perquirenda veritate. Unde hæc ignorantia est indirecte volita, & est in potestate hominis, ut sit, vel non sit: neque impedire potest imputabilitatem aut demeritum.

382. Dices I. S. Augustinus loquitur ibi de peccatis quæ fiunt ex ignorantia invincibili. Ergo loquitur ibi de peccatis quæ necessario fiunt, necessitate antecedente. P. A. Loquitur de ignorantia, quæ est pœna peccati. Ergo loquitur de ignorantia invincibili. R. N. A. Ad *prob.* C. A. N. C. Utraque ignorantia, tam invincibilis quam vincibilis, est pœna peccati originalis: invincibilis quidem a peccato proprie tali operantem excusat; vincibilis autem, qua non ex impossibilitate, sed ex magna difficultate discendi quid appetendum ac vitandum sit, laborat homo non adhibens ad eam depellendam tantam diligentiam, quantam posset & deberet, non excusat a peccato.

383. Dices II. S. Doctor post verba superius laudata illico subjungit: *Non est igitur impunitatis securitas in necessitate peccandi; sed ut non obsit ista necessitas, donat ille cui dicitur, De necessitatibus meis erue me. Donat autem duobus modis, & præteritam dimittendo iniquitatem, & opitulando ne intremus in tentationem. Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus.* Ergo necessitas non tollit demeritum. R. C. A. N. C. S. Augustinus loquitur ibi de morali necessitate peccandi, orta partim ex ignorantia culpabili, partim ex effreni concupiscentia: quæ moralis necessitas cum nihil aliud sit quam magna illa ad malum propensio, tollit quidem libertatem æquilibrii, seu propensionis; at non tollit indifferentiam activam.

384. Dices III. S. Augustinus Lib. XII. de Civitate Dei, Cap. I. scribit: *Quam porro magna sit laus,*

(Ange-

(Angelorum) *adhærere Deo, ut ei vivat, inde ſapiat, illo gaudeat, tantoque bono ſine morte, ſine errore, ſine moleſtia perfruatur, quis cogitare digne poſsit, aut eloqui?* Ergo juxta S. Doctorem laudari potest id, quod neceſsario fit. R. Angelos laude dignos appellat S. Doctor ob amorem beatificum, ſumendo laudis nomen in ampliore ſignificatione, nempe pro honore, qui non exhibetur propter actionem liberam, ſed propter ſolam dignitatem ſuppoſiti. Quare id unum Augustinus ibi vult dicere Angelos, propter indefectibilem illam adhæsionem ad ſummum Bonum per constantem amorem, eſse honorandos ac colendos.

385. Objic. II. Meritum Christi. Actiones Christi maximi ac infiniti fuerunt meriti, quamvis neceſsario Deum diligeret: item obedientia illius Patri præstita mortem pro nobis ſubeundo fuit meritoria, quamvis Christus non potuerit non implere quæ Pater præceperat. Ergo ad merendum vel demerendum non requiritur libertas indifferentiæ. *Confirmatur* ex doctrina S. Thomæ, qui de libero Christi arbitrio diſserens in III. Sententiarum, Dist. XVIII. Quæst. unica, Art. II. ad V. ait: *Vel dicendum, quod etiamsi eſset determinatum ad unum numero, ſicut ad diligendum Deum, quod non facere non poteſt; tamen ex hoc non amittit libertatem, neque rationem laudis ſive meriti, quia in illud non coacte, ſed ſponte tendit: & ita eſt actus ſui dominus.* Ergo juxta S. Thomam ad meritum & laudem ſufficit ſola libertas a coactione. R. I. Nos loqui de merito puri hominis tantum, ad quod Scriptura & Patres libertatem indifferentiæ exigunt. R. II. N. C. Quamvis Christus ad diligendum Deum neceſsitatus fuiſset quoad exercitium actus, mereri tamen potuiſset ex eo capite, quod Deum actu valde intenso ac cum magna inclinatione diligeret, Patrisque voluntatem exequeretur; poterat enim ex actibus charitatis imperatis alios elicere, alios omittere pro arbitrio. R. III. probabilem eſse, nec fundamento destitui illam ſententiam Theologorum quorumdam, qui dicunt, Sanctiſsimam Christi Humanitatem liberrime amaſse Deum, ac Patri obtemperaſse,

Frustra obtendunt meritum Christi.

tæ, eoquod in ipso instanti Unionis hypostaticæ, ſed pro priori ſigno rationis ad illam, habuerit potentiam proximam peccandi, peccato impeditivo Unionis hypostaticæ. Verum hæc ad forum nostrum non pertinent, ſed ad Speculativæ Theologiæ tractatores. Ad *confirmat.* patet responsio ex alio loco S. Thomæ III. Parte, Quæst. XVIII. Artic. IV. ad III^tium^. *Voluntas Chriſti, licet ſit determinata ad bonum, non tamen eſt determinata ad hoc vel illud bonum. Et ideo pertinet ad Chriſtum eligere per liberum arbitrium.* Quare per voces illas, *non coacte, ſed ſponte*, Angelicus Doctor idem ſignificare voluit, ac non neceſsario quacunque neceſsitate, ſed libere, libertate a quavis ſimplici & absoluta neceſsitate, ut patet ex verbis: *Et ita eſt actus ſui dominus.* Etenim S. Thomas pluribus locis ad dominium actus requirit libertatem a quavis ſimplici & absoluta neceſsitate.

Argumentum ab inductione.

386. Objic. III. Argumentum ab inductione. Laus aut vituperatio, meritum ac demeritum tribuitur etiam actionibus neceſsariis. Ergo ad merendum vel demerendum neceſsaria non est libertas indifferentiæ. P. A. I. Bruta laudantur ac vituperantur, præmio aut pœna afficiuntur, quamvis ſolam habeant libertatem a coactione. II. Damnati graviſsime peccant Deum blasphemando: nec excusantur consuetudinarii a peccato, quamvis a peccato abstinere nequeant ob pravi habitus vehementiam. III. Homo in ſtatu naturæ lapsæ, ipsis etiam Catholicis fatentibus, vitare non potest omnia peccata venialia: neque tamen idcirco, si delinquat, a peccato excusatur, aut a pœna eximitur. IV. Mercenarius est dignus mercede ſua, licet ad laborem illum adigatur, vel forsan mente captus ſit. V. Amor, quo Beati Deum intuitive cognitum prosequuntur, est laudabilis. Ergo ad merendum vel demerendum non requiritur libertas indifferentiæ. R. N. A. Ad I. R. per laudes brutorum aliud nos non indicare, quam nostram de iis æstimationem, aut eorum ad hoc vel illud aptitudinem, non autem meritum aliquod proprie tale: ferme ſicut interdum laudamus res etiam inanimatas,

v. g.

v. g. horologium ad regulas artis exactum. Hinc bruta neque pœnis proprie afficiuntur, aut præmiis; ſed tantum materialiter, aut quasi medicinaliter ut ex ſpeciebus doloris aut voluptatis, ſuo tempore rursus excitandis, determinentur ad actiones aliquas vel eliciendas vel omittendas. Ad II. R. Si damnati physice neceſsitantur ad blasphemias, eos formaliter non peccare. Quia tamen communius Theologi existimant, neceſsitatem illam non physicam, ſed moralem eſse, blasphemiæ illorum a peccato excusari nequeunt, quamvis non amplius illis imputentur ad novam pœnam; quia damnati non amplius in via, ſed in termino ſunt. Consuetudinarii poſsunt potentia physica abstinere a peccato, quamvis id non poſsint potentia morali. Et quamvis in illis non amplius detur indifferentia propensionis, datur tamen indifferentia electionis, quæ ſola libertatem constituit. Non obstante enim inclinatione ad malum, quam consuetudinarii experiuntur, poſsent illi ac deberent cupiditatibus ſuis resistere. Præterea hæc ipsa inclinatio ad malum consuetudinario est libera, & volita, quia in eam ſe libere conjecit, ac in eadem libere perseverat. Ad III. D. A. Homo vitare non potest omnia peccata venialia, potentia physica, N. A. Potentia morali, C. A. N. C. Ut aliqua actio libera dicatur, ſufficit si detur potentia physica illam eliciendi. Ad IV. D. A. Est dignus mercede ſua propter meritum, ſeu propter obsequium moraliter imputabile, N. A; hoc enim obsequium exigit libertatem indifferentiæ. Est dignus mercede ſua propter ipsam utilitatem operis, ex æquitate naturali, aut etiam ex contractu, fidelitate &c. C. A. N. C. Ad VI. D. A. Est laudabilis objective, quia conformis est naturæ rationali, habetque honestatem objectivam, C. A. Est laudabilis formaliter, ita ut hic amor Beato imputari poſsit ad meritum vel ad laudem proprie talem, quæ ſit præmium hujus amoris, N. A. & Conseq.

387. Objic. IV. Voluntarietas actionis. Si impoſsibilitas ſervandi mandata Dei est peccatori voluntaria, tunc illum non excusat a peccato, neque eximit a pœna. *Voluntarietatem actionis.*

na.

na. Atqui est voluntaria. Ergo. R. D. M. Si est voluntaria ita, ut peccator poſsit illam impoſsibilitatem pro arbitrio tollere vel non tollere, C. M. Si hoc non poſsit, N. M. Et ſic distincta minore, N. C. Hæc impoſsibilitas, quam tamen dari constanter negamus, quamvis non foret contraria inclinationi peccatoris, neceſsitatem tamen inferret violandi mandata Dei, nec pro arbitrio ſuo eam a ſe propulsare poſset peccator, adeoque liberum arbitrium everteret.

388. Dices. Peccator quamvis neceſsario agat, habet tamen potentiam faciendi oppositum. Ergo hæc impoſsibilitas non tollit liberum arbitrium. P. A. Peccator, si vellet, poneret oppositum. Ergo habet potentiam faciendi oppositum. R. D. A. Habet potentiam ligatam & impeditam, C. A. Completam & expeditam, quæ requiritur ad liberum arbitrium, N. A. & Conseq. In Systemate Janseniano impoſsibile est, ut ſtante delectatione terrena ſuperiore homo velit bonum. Ergo ad bonum non habet potentiam expeditam, ſed ligatam. Ad *probat.* C. A, ſed nego ſuppositum, quod peccator in ſystemate Jansenii poſsit velle oppositum; ſimpliciter enim impoſsibile est, ut in illis circumstantiis, poſsit homo velle oppositum illius quod neceſsario facit. Ergo homo non habet veram potentiam faciendi oppositum: nam quod non est poſsibile nisi ſub conditione impoſsibili, est absolute & ſimpliciter impoſsibile.

Ad libertatem in causa. 389. Objic. V. Libertas in causa. Quamvis homo neceſsario peccet, peccatum tamen merito illi imputari potest, quia liberum erat in voluntate Adami, quæ est moraliter nostra. Ergo ad merendum vel demerendum non requiritur personalis libertas indifferentiæ, ſed ſufficit libertas in causa. R. N. A. Replica hæc quam Jansenistis familiaris, tam absurda est, ac merito proscripta ab Alexandro VIII, qui propositionem hanc ordine I. damnavit: *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium & liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.* Nam I. pec-

cata

cata personalia debent procedere a libertate propriæ voluntatis, quæ ſit physice nostra; ac per hoc præcipue personale differt a peccato originali, ad quod committendum ſufficit voluntas physice aliena, ac moraliter tantum nostra. II. Deus non potest præcipere impoſsibilia, etiam cum hæc impoſsibilitas oritur ex aliqua nostra culpa personali, si non est in nostra potestate, ut pro arbitrio impedimentum tollamus vel non tollamus. Sic si quis ſibi eruat oculos, ne Breviarium recitet: aut si mancipium pedes ſibi amputet, currere ne cogatur ab hero; Deus atque herus poterunt quidem illi imputare, quod oculos ſibi eruerit, aut pedes amputarit, & eruendo oculos, atque amputando pedes recitationem Breviarii, aut cursum ſibi impoſsibilem effecerit; at non poterunt exigere ab eo, eique præcipere, ut erutis oculis Horas Canonicas legat, aut amputatis jam pedibus currat.

390. Præterea plura alia ex Janseniano hoc commento ſequerentur absurda. Primo ſiquidem non poſset Deus posteris Adæ præcipere, ut ab aliis peccatis abstineant, ſicuti non potest ipsis præcipere, ut abstineant a motibus indeliberatis concupiscentiæ rebellis, quamvis motus isti fuerint posteris liberi in causa, in peccato nempe originali, & in Adami libertate. Deinde si non requireretur in posteris libertas indifferentiæ, ſed ſatis eſset libertas ejusmodi in causa, ſive in Adamo, ſimiliter non requireretur in posteris usus rationis ad peccandum; ſed ſatis eſset usus rationis, qui fuit in Adamo, quando commisit peccatum originale, & in ipso peccarunt posteri; unde etiam mentis inopes, & phrenesi abrepti blasphemando vel furando peccarent. Demum deleto peccato originali per baptismum posteri evaderent impeccabiles; eorum ſiquidem actiones materialiter malæ non haberent unde traherent formalem malitiam, cum post deletum per baptisma originale peccatum nihil damnationis in eis ſupersit, atque adeo in iis nulla ſupersit formalis malitia contracta in Adamo: nisi dicere velint, quod Deus ficte tantum in baptismo homini condonet peccata,

eum-

eumque in filium suum simulate tantum adoptet, atque ad amicitiam suam admittat. Insuper ipse Adam amisso per peccatum inobedientiæ statu integritatis, etiamsi centies & millies peccasset, nullam contraxisset novam militiam, præter illam quam contraxit comedendo pomum vetitum.

CONTROVERSIA III.

AN SIMPLEX NECESSITAS VOLUNTARIA ET MUTABILIS, QUÆ JUXTA MENTEM JANSENII ORITUR EX DELECTATIONE SUPERIORI RELATIVA ET INDELIBERATA, TOLLAT LIBERTATEM QUÆ IN STATU NATURÆ LAPSÆ REQUIRITUR AD MERENDUM VEL DEMERENDUM?

CONTRA JANSENIANOS.

Systema Janseniance delectationis explicatur.

391. Primum Janseniani Systematis fundamentum est, naturam humanam Adami peccato vitiatam non aliter bonum operi posse quam impulsu delectationis cœlestis prævalentis; nec aliter malum, quam prævalentis terrenæ delectationis impulsu, eo ferme pacto, quo homo viribus penitus destitutus ac semivivus non aliter quam alieno impulsu ad sinistram vel dexteram verti potest. Hoc fundamento præjacto Jansenius explicat, quomodo voluntas a prædictis delectationibus moveatur ac determinetur; idque fieri docet lege quasi mechanica, atque adeo delectationem illam, quæ vividior est, pluresque habet virtutis gradus, movere ac determinare voluntatem ad prosecutionem objecti vel boni, vel mali, quod magis delectat; eo ferme pacto, quo in bilance pondus plus habens gravitatis movet ac determinat lancem cui superincumbit, ad descensum: & sicuti non potest non descendere lanx illa cui pondus gravius superincumbit, quia ponderi graviori nequit pondus minus grave præponderare: ita non posse voluntatem non operari id, ad quod a majori delectatione inclinatur, quia delectatio minor præponderare nequit delectationi majori. Docet insuper delectationem vividiorem,

rem, pluresque habentem virtutis & actívitatis gradus, inevitabiliter ac insuperabiliter voluntatem movere & determinare: *inevitabiliter*, quia est actus indeliberatus, advertentiam omnem & consensum antevertens: *insuperabiliter*, quia tam impossibile est voluntatem non operari id quod magis delectat, quam impossibile est majori delectationi minorem præponderare.

392. Delectatio cœlestis major ac vividior terrena delectatione opposita juxta Jansenium est gratia Christi Reparatoris sufficiens simul & efficax, ultra quam nullam in statu naturæ lapsæ gratiam pure sufficientem admittit. Nam nisi cœlestis delectatio sit major delectatione terrena, est vel minor vel æqualis. Si minor: non est sufficiens; quia impossibile est voluntatem non amplecti quod magis delectat, atque adeo amplecti quod delectat minus. Si vero sit æqualis, voluntas nihil operari potest, eamque suspensam hærere necesse est, non aliter ac necesse est bilancem hærere suspensam, si pondera utrinque sint æqualia. Delectatio major ac vividior appellatur a Jansenio *victrix*, & ideo victrix, quia gradibus superior; qua docet non indiguisse Adamum in statu integritatis, etiam ad recte operandum, quia tunc concupiscentia non dominabatur voluntati, peccatum enim Adami sine impulsu terrenæ delectationis indeliberatæ perpetratum est, cum opposita delectatio terrena nihil aliud sit, quam concupiscentia carens freno, quo illa coercebatur in Adamo nondum lapso.

393. Delectatio illa Janseniana, indeliberata, superior ac relativa, centrum est ex quo quinque illæ Jansenii propositiones ab Ecclesia proscriptæ, quasi totidem lineæ necessario derivantur. Ex hoc enim principio necessario infertur I^mo. aliqua Dei præcepta a justis etiam volentibus & conantibus, impleri non posse secundum præsentes quas habent vires: in justis enim non raro major est indeliberata delectatio terrena quam cœlestis, etiam tunc quando præceptum urget: atque hinc transgressio erit necessaria, cum impossibile sit *Consectaria hujus Systematis*

juxta

juxta Jansenium, ut minor delectatio cœlestis superare possit in his circumstantiis terrenam majorem.

394. Infertur II$^{do.}$ interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resisti. Si enim cœlestis delectatio major fuerit terrena, plenum suum effectum ac perfectum obtinebit, scilicet opus bonum, ad quod ex natura sua ordinatur, & ex natura sua tendit. Si vero minor fuerit terrestri, inefficaces solum & imperfectos ad bonum motus excitabit, effectumque obtinebit imperfectum, ad quem solum a Deo ordinatur. Neque enim Deus gratiam parvam seu delectationem cœlestem terrena minorem ordinare potest ad plenum effectum in his circumstantiis obtinendum, quod impossibile esse Deus cognoscit. Ergo gratia interior semper est efficax, quia semper aliquid efficit, & numquam frustratur eo effectu, ad quem a Deo proxime datur. Ergo illi numquam potest resisti, quia semper est efficax, licet non semper sit victrix, quando nimirum minor est terrena delectatione.

395. Infertur III$^{tio.}$ ad merendum vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri in homine libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione; eoquod delectatio illa superior, indeliberata ac relativa, necessitatem agendi inducat quidem, non tamen advertentiam tollat, judicium rationis, & approbationem voluntatis. Secus si libertas indifferentiæ ad meritum vel demeritum requireretur, homo in statu naturæ lapsæ hac libertate spoliatus, nec mereri nec demereri posset.

396. Infertur IV$^{to.}$ Semipelagianos in hoc hæreticos fuisse, quod vellent interiorem gratiam talem esse, cui posset humana voluntas pro libito suo resistere vel obtemperare. Si enim voluntas eo semper necessario trahitur, quo major delectatio eam ducit; & si fieri non potest, ut minor delectatio indeliberata superiorem vincat, omnino consequens est, ut delectatio superior motione insuperabili & indeclinabili voluntatem ad unum determinet, nec possit voluntas eo in statu tali determinationi non consentire.

397. Infertur V^{to.} Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum non esse, nec sanguinem fudisse, ut nimirum omnibus hominibus gratias vere sufficientes mereretur, quibus salvari possent. Vel enim delectatio cœlestis major est terrena, vel minor, vel æqualis. Si major; necessario plenum ac perfectum effectum obtinet: si minor; impossibile est voluntatem amplecti illud quod minus delectat: si æqualis; voluntas suspensa hæret. Ergo juxta Jansenium nulla datur gratia vere sufficiens, sed tantum efficax. Ergo Christus mereri non potuit reprobis gratias vere sufficientes, multoque minus promeritus illis fuit gratias efficaces ad obtinendam salutem. Ergo pro illorum salute mortuus non est.

398. Janseniani ut a solidissimo, sibique molestissimo Catholicorum argumento se expediant, quo illi invicte probant, hominem justum sola gratia parva, seu delectatione cœlesti minore instructum, veram & expeditam non habere potentiam ad superandam tentationem, sed irresistibiliter ad peccatum necessitari: reponunt, necessitatem illam quam infert præponderans delectatio, non absolutam esse & totalem sed relativam & partialem; quatenus nimirum homo gratia parva instructus posset quidem absolute sequi delectationem cœlestem, nisi adesset delectatio terrena præponderans, adeoque *relate* tantum ad illam necessitari hominem. *Partialem* vocant hanc necessitatem, quia hæc vincit quidem, at non tollit omnem potentiam. Duplici huic necessitati duplex pariter juxta Jansenianos respondet potentia, absoluta nimirum, & relativa, quibus duobus vocabulis innumeras fraudes ac fallacias tegunt. Per *absolutam* intelligunt illam, quæ a circumstantiis, ac subjecti præsentibus dispositionibus præscindit; per *relativam* vero eam intelligunt, quæ hic & nunc datur, attendendo ad præsentes circumstantias. Jam vero hominem parva gratia instructum absolutam dicunt habere potestatem & potentiam superandi tentationem, non vero potentiam relativam. Atque hac unica potentiæ æquivocatione se involventes, quinque pro-

Jansenianorum æquivocationes.

proscriptas Jansenii propositiones verbis damnant, at re ipsa tuentur. Si enim rogas, an justis impoſsibilia ſint Dei mandata: respondent, non eſse impoſsibilia, intelligendo impoſsibilitate absoluta, non autem relativa. Si quæris an poſsit gratiæ interiori resisti: respondent, poſse; ſcilicet quoad effectum ulteriorem, quem habere potest absolute, at non relative. Si rogas, an a libertate excludant neceſsitatem: respondent ſe excludere; at absolutam, non relativam: item voluntatem resistere poſse gratiæ vel obtemperare, si absolute ſpectetur, non si relative, hoc est, si cœlestis delectatio gradibus inferior ſit terrena. Denique Christum mortuum eſse pro omnibus, & Deum velle omnes homines ſalvos fieri, ob gratias illas parvas & ſufficientes, quæ quidem absolute poſsent homines ad ſalutem perducere, non vero relate ad præsentes hominum dispositiones. Ex quo vides quam facile etiam ſolo potentiæ vocabulo incautis fucum faciant Janseniani, videanturque verbis idem docere, quod Catholici. Atque inde est, quod potentiam absolutam, quæ totius mysterii iniquitatis arcanum est, ac quasi nucleus, Janseniani multis aliis nominibus involvant & implicent. Vide Tournely de Gratia Christi, Parte I. Quæst. III. Jos. Carpani in Disputatione Polemica de Delectationibus cœlesti ac terrena, Sectione II. Nos in præsentiarum omiſsis aliis, quæ ſuo loco ac tempore plenius discutientur, hoc unum examinabimus, num ſimplex ac relativa hæc neceſsitas, quæ oritur ex delectatione ſuperiore indeliberata, liberum tollat voluntatis arbitrium, quod ad merendum vel demerendum in ſtatu naturæ lapsæ requiritur.

In hoc Syſtemate liberum arbitrium ſubruitur.

399. Conclusio. Neceſsitas, licet voluntaria & mutabilis, quæ juxta Jansenium oritur ex delectatione ſuperiore relativa & indeliberata, tollit libertatem, quæ in ſtatu naturæ lapsæ requiritur ad merendum vel demerendum. Prob. Hæc neceſsitas, quæ in ſystemate Janseniano oritur ex delectatione ſuperiore relativa & indeliberata, tollit libertatem indifferentiæ. Atqui libertas indifferentiæ, ut priore Controversia ostendimus,

mus, requiritur etiam in ftatu naturæ lapsæ ad merendum vel demerendum. Ergo hæc necefsitas tollit eam libertatem, quæ etiam in ftatu naturæ lapsæ requiritur ad meritum vel demeritum. Major propositio a Jansenio facile admittitur, qui libertatem indifferentiæ feu electionis Adami peccato deperditam fuifse contendit, folamque ad liberum arbitrium fufficere ac requiri immunitatem a coactione. At præfracte negatur ab aliis, qui vel bona fide, fed incaute, Jansenianum hoc principium adoptant, putantes id in Augustini doctrina fundari; vel ab iis, qui occultis cuniculis id agunt, ut & Jansenii fystema erroresque renovent, & Catholicis Catholici videantur, dum proscriptas quinque Jansenii propositiones, quas ex hoc principio tamquam ex fonte promanare ostendimus, damnare fe fingunt; utque fe a Jansenio differre ostendant, nescio quæ doctrinæ commenta illi falso affingunt.

400. Probatur itaque major illa propositio Imo. In hoc fystemate delectatio indeliberata relative fuperior, insuperabiliter & inevitabiliter trahit fecum unum extremum libertatis, atque æque insuperabiliter & inevitabiliter impedit extremum oppositum. Ergo tollit libertatem indifferentiæ & arbitrii. Consequentia est certa, quia libertas indifferentiæ est facultas voluntatis, quæ positis omnibus ad agendum requisitis potest agere vel non agere. Quod si vero voluntas ab alio necefsario determinetur, evidens est voluntatem facultate hac agendi vel non agendi fpoliari. Prob. itaque Antecedens. Delectatio illa non potest a voluntate evitari, quia indeliberata est, omnem advertentiam rationis antecedens, atque independens a libitu voluntatis, & cum uno extremo libertatis inseperabiliter connectitur; nimirum delectatio cœlestis fuperior cum actu bono, prævalens vero terrena cum actu malo, adeo ut impofsibile fit fuperiorem delectationem vinci ab inferiore. Ergo delectatio indeliberata relative fuperior infallibiliter atque inevitabiliter trahit fecum unum libertatis extremum, atque alterum impedit.

401.

401. Prob. II. Id quod in voluntatem inducit necessitatem antecedentem ad unum extremum libertatis, tollit libertatem indifferentiæ. Atqui delectatio relative superior inducit in voluntatem necessitatem antecedentem ad unum extremum libertatis. Ergo. P. M. Stante necessitate antecedente ad unum, voluntas non est proxime expedita ad utrumlibet. Ergo stante necessitate ad unum non datur libertas indifferentiæ. Prob. etiam minor prioris syllogismi. Delectatio relative superior est causa, cur sit & ponatur unum libertatis extremum, estque inevitabilis & inseperabiliter connexa cum uno extremo libertatis. Ergo inducit necessitatem antecedentem ad unum extremum.

402. Prob. III. Extremum libertatis, quod ex delectatione relative superiore infallibiliter sequitur, est a voluntate inimpedibile. Ergo manifeste sublata esset libertas indifferentiæ; quia voluntas ad unum libertatis extremum coarctata esset, nec amplius haberet proximam & expeditam potentiam ad utrumlibet, in qua tamen consistit libertas indifferentiæ. P. A. Quod sequitur per necessariam consequentiam ex inimpedibili, est inimpedibile. Sed extremum, quod infallibiliter sequitur ex delectatione relative superiore, per necessariam consequentiam sequitur ex inimpedibili. Ergo tale extremum est a voluntate inimpedibile. Minor propositio est certa; voluntas enim creata in systemate Jansenii impedire non potest delectationem indeliberatam & inseparabiliter connexam cum uno extremo libertatis. Major est evidens, ulterius tamen sic demonstratur. Quod per necessariam consequentiam ex inimpedibili sequitur, impediri non potest, nisi vel impediendo id ex quo sequitur, vel impediendo id quod sequitur, vel impediendo ne sequatur. Sed nihil horum potest a voluntate fieri. Ergo. P. m. Non potest fieri primum; quia in terminis implicat impediri id quod est inimpedibile: non secundum; quia impediri non potest id quod necessario sequitur, nisi impediatur id, ex quo necessario sequitur: non tertium; quia si impediri posset ne sequatur, non per necessariam

riam consequentiam ſequeretur, eoquod poſset non ſequi.

403. Altero, eoque non minus decretorio argumento Conclusio nostra ſtabilitur. Patres, præcipue S. Augustinus, Manichæos tamquam violatæ & extinctæ libertatis reos damnabant, eoquod in homine dari libertatem a neceſsitate negarent, quamvis eam quæ a coactione est, admitterent. Contendebant enim Manichæi duo eſse domestica principia, quæ actus ſuos neceſsario quidem, ſed ſponte depromerent, animam bonam alteram, alteram malam: Bonam animam eadem neceſsitate virtutem amplecti, qua Deus ipse, cujus illam fragmentum eſse delirabant, bonum amat: item malam animam eadem neceſsitate in vitium ruere, qua malum principium, a quo decisam eſse fingebant, in malum fertur. At vero neceſsitas illa, qua Deus neceſsario bonum amplectitur, & qua malum principium, si quod daretur, neceſsario malum amaret, non est interna coactio, ſed neceſsitas dumtaxat ſimplex, & ad unum partem determinatio. Manichæi igitur non coactionem, ſed ſimplicem tantum neceſsitatem induxerunt. Jam vero Janseniana hæc neceſsitas, quamvis a Manichaica discrepet causa & origine; eo quod non ex concreta malitia vel bonitate, ſed ex dominio gratiæ vel concupiscentiæ oriri dicatur; quoad effectum tamen & modum determinationis invincibilis ad unum, illi omnino ſimillima est. Neque enim magis fieri potest, ut voluntas ſub dominio gratiæ vel concupiscentiæ in alteram partem flectatur, quam ut anima mala ex Manichæorum mente flectatur ad bonum. Parum vero refert unde ea ſit neceſsitas, modo vera ſit, antecedens, & ineluctabilis, ut revera est Janseniana, quæ ex delectatione indeliberata relative ſuperiore oritur.

Jansenius idem docet quoad ſubſtantiam, quod olim Manichæi.

Argumenta contraria refutantur.

364. Objicitur I. Iniquitas accusationis. Neceſsitas quæ oritur ex delectatione indeliberata relative ſuperiore, facillime conciliari potest cum libero arbitrio.

Fallaces Jansenianorum exceptiones

consufflantur. trio. Ergo ſystema Janſenii non evertit libertatem. P. A. Delectatio illa relative ſuperior inducit tantum neceſsitatem infallibilitatis, aut tantum conſequentem, quia neceſsitas hæc oritur ex prædicta delectatione, quæ ſe tenet ex parte actus ſecundi. Ergo non evertit libertatem. R. N. A. Ad *probat.* D. A. Inducit tantum neceſsitatem infallibilitatis, abſolutam tamen & antecedentem, C. A. Hypotheticam & conſequentem, N. A. & Conſeq. Omnis neceſsitas, ſive antecedens ſive conſequens, eſt neceſsitas infallibilitatis: prior tollit liberum arbitrium, non vero ſecunda, quia hæc ſupponit liberum exercitium voluntatis. Jam vero delectatio relative ſuperior veram infert neceſsitatem antecedentem, quia hæc neceſsitas oritur ex motione prævia & indeliberata, cui voluntas in iis, quibus verſatur circumſtantiis, plane reſiſtere non poteſt. Ratio addita optimo jure negatur; delectatio enim prævalens ex parte actus primi ſe tenet, eoquod voluntas per illam potentiam & vires ad operandum acquirat. Quod ſi etiam Janſenianis daretur, eamdem ex parte actus ſecundi ſe tenere, negatio ſaltem delectationis relative ſuperioris, tamquam impedimenti ad agendum vel non agendum a voluntate inauferibilis, actum primum proximum conſtituet. Cum igitur in eodem inſtanti, quo voluntas operatur, totus actus primus proximus completus dari debeat, neque ſimul duo contradictoria, affirmatio nempe & negatio ejuſdem rei dari queant; ſi delectatio relative ſuperior ex parte actus ſecundi ſe tenet, actus primus proximus completus non erit, ideoque potentia non dabitur proxime expedita ad agendum vel non agendum, ſed ad unum neceſſario determinata. Ergo voluntas libero ſpoliabitur arbitrio.

405. Dices I. Neceſsitas hæc a delectatione relative ſuperiore inducta, non eſt niſi accidentalis voluntati humanæ, quæ non niſi propter ægritudinem contractam ex peccato originali indiget moveri ad operandum a delectatione prævalente. Ergo non lædit liberum arbitrium. P. C. Oculus, licet hic & nunc ad videndum aliquo adjumento indigeat ob aliquam accidentalem

talem ægritudinem, potentiam videndi retinet. Ergo etiam voluntas retinet nativam ſuam libertatem, licet per accidens hic & nunc indigeat delectatione ad operandum. R. T. A. N. C. Neceſsitas amandi Deum inducta per visionem beatificam, accidentalis est voluntati Beatorum; neque tamen idcirco Beati in ſtatu beatifico retinent libertatem indifferentiæ ad amandum vel non amandum Deum. Ergo neceſsitas voluntati inducta, ſive eſsentialis ſive accidentalis fuerit, tollit libertatem indifferentiæ, ſiquidem voluntas in his circumstantiis illam tollere, aut resistere nequeat. Ad *probat.* C. A. N. C. & paritatem. Oculus ponitur indigere adjumento, ut melius & facilius videat: At vero in ſystemate Janseniano voluntas absque delectatione relative ſuperiore, absolute & ſimpliciter agere nequit. Quod si vero æqua ponatur eſse utriusque conditio, paritas hæc nobis ſubserviet. Sic enim ratiocinamur: Quamvis oculum habeam optime a natura formatum, & ſol lucidiſsimos radios ſpargat; si tamen ex infirmitate, vel alia quacunque de causa palpebras aperire non valeo, verum est quod videre non poſsim, atque hanc impotentiam mihi in his circumstantiis vitio vel culpæ verti non poſse, quamvis ſit mere accidentalis. Ergo etiam si terrena delectatio indeliberata relative ſuperior est, nec potentiam accidentalem habeo ei resiſtendi, id nullo pacto mihi imputari poterit.

406. Dices II. Juxta Jansenium datur indifferentia flexibilitatis in alterutram partem: & neceſsitas quam infert delectatio relative ſuperior, est mutabilis. Ergo non tollitur per illam liberum arbitrium. R. D. A. Datur indifferentia flexibilitatis, & neceſsitas illa est mutabilis hic & nunc in occurrentibus circumstantiis, N. A. In aliis circumstantiis, C. A. N. C. Voluntas in occurrentibus circumstantiis, ſive hic & nunc, tam parum potest operari oppositum, quam parum opposita delectatio inferior juxta Jansenium prævalere potest delectationi cui opponitur, gradibus ſuperiori. Ergo voluntas nullo modo potest operari oppositum; ſed ſolum poſset, nisi obstaret impedimentum insupe-

 rabi-

rabile. Cum tali igitur flexibilitate ſucceſsiva ſtat actualis neceſsitas determinans ſive ad bonum per gratiam, ſive ad malum per concupiscentiam; ita ut tota libertatis humanæ prærogativa in eo ſit, ut una neceſsitate excuſsa, jugum alterius ſubeat. Pari modo mutabilitas illa ſucceſsiva Janseniana non importat immunitatem a neceſsitate, ſed mutationem dumtaxat neceſsitatis; cum nempe voluntas a jugo cupiditatis transit ad dominium gratiæ, cui neceſsario ſervit, ſicut ſervierat cupiditati: adeoque mutabilitas illa ſucceſsiva non tollit a præsenti voluntatis actione neceſsitatem, quam tameu removendam eſse Ecclesia definivit, ut ſalva & incolumis ſit actionis humanæ libertas. Et profecto si neceſsitas, quantumcunque mutabilis independenter a libito voluntatis, liberum arbitrium non tollit, absolvendi erunt etiam Manichæi, juxta quos homo non ſemper bonum, aut ſemper malum operabatur, ſed modo unum, modo aliud, prout ex bona vel mala agebat anima: Liber etiam ad ambulandum dici poterit ille, qui vinculis constrictus ab illis expedire ſe nequit, eoquod remota præsenti hac neceſsitate, potentiam haberet expeditam ambulandi.

407. Dices III. Voluntas prævalente delectatione affecta, habet potestatem diſsentiendi, si velit. Ergo non amittit libertatem. R. D. A. Ita tamen, ut juxta Jansenium voluntas id non poſsit velle, C. A. Ut hoc ipsum poſsit velle, N. A. & Conseq. Ad ſalvandam libertatem requiritur ut voluntas poſsit velle diſsentire gratiæ, vel delectationi. Hinc Tridentinum quando contra Lutherum & Calvinum definivit voluntatem poſse diſsentire gratiæ, eamque abjicere si velit, utrumque affirmavit ac definivit; voluntatem ſcilicet poſse diſsentire gratiæ, eamque abjicere, & poſse id ipsum velle. Nam juxta communem loquendi modum, quando quis dicit ſe poſse hoc vel illud si velit, ſimul affirmat ſe poſse velle. Alioquin definitiones illæ Tridentini Concilii contra Novatores ineptæ fuiſsent ac ſupervacaneæ. Neque enim Calvinus & Lutherus negabant, poſse voluntatem diſsentire & resistere ſub conditione impoſ-

impoſsibili quod velit. Cæterum quod juxta Jansenium impoſsibile ſit, ut voluntas poſsit velle diſsentire, patet ex eo, quia voluntas impeditam habet facultatem, eoquod destituatur opposita ſuperiore delectatione, quæ plane neceſsaria est, ut voluntas poſsit velle oppositum.

408. Dices IV. Neceſsitas agendi oritur ex delectatione prævalente. Ergo est neceſsitas mere consequens, quæ libertati non repugnat. P. C. Neceſsitas consequens dicitur illa, quæ datur ex ſuppositione. Atqui hæc neceſsitas datur ex ſuppositione delectationis prævalentis. Ergo. R. C. A. N. C. Ad *probat.* D. A. Quæ datur ex ſuppositione libera illi qui neceſsitatem ſubit, C. A. Secus, N. A. Tali enim pacto nulla daretur neceſsitas antecedens, ſed omnis foret mere consequens, ut patet exemplo vinculis ligati, qui neceſsitatem habet omnino antecedentem omittendi ambulationem, quamvis hæc neceſsitas oriatur ex ſuppositione, quod vinculis ſit constrictus.

309. Dices V. Voluntas potest prævalenti delectationi resistere, non quidem in ſensu composito, ſed diviso. Ergo voluntas libere agit. R. N. C. Talem libertatem ineptam omnino & ridiculam Calvinus, Lutherus, aliique omnes liberi arbitrii hostes ultro admittunt; numquam enim v. g. Calvinus negavit, quod voluntas humana poſsit omittere amorem in absentia gratiæ neceſsitantis ad amorem. Ut igitur voluntas poſsit resistere delectationi relative ſuperiori, requiritur potentia conjungendi diſsensum cum illa; nemo enim proprie resistit hosti non existenti. Ergo si voluntas habet potentiam resistendi delectationi prævalenti, debet eam habere in ſensu composito. P. C. Actu obedire præcepto, atque actu diſsentire delectationi, dicit conjungi actionem cum præcepto, & conjungi diſsensum cum delectatione. Ergo etiam potentia diſsentiendi delectationi relative ſuperiori dicit potentiam conjungendi ſeu componendi diſsensum cum delectatione prævalente. Atqui hoc juxta Jansenium est impoſsi-

poſsibile. Ergo in ſystemate Janseniano voluntas nullam habet potentiam resistendi delectationi ſuperiori.

410. Dices VI. Omnes Theologi etiam Catholici, fatentur ad libertatem ſufficere potentiam operandi vel omittendi operationem in ſensu diviso. Ergo cum voluntas ſuperiori delectatione affecta retineat potentiam omittendi operationem in ſensu diviso, si nimirum delectatio prævalens hic & nunc non daretur, hoc ipso voluntas ponendo actionem illam libere agit. R. D. A. Si ſimul ſit potentia ad faciendum ſensum divisum, hoc est, si ipse operans poſsit ſe ab hoc dividere, & impedire ſensum compositum, C. A. Secus, N. A. & Conseq. Justus habet libertatem ad peccandum, quia licet peccare non poſsit in ſensu composito gratiæ ſanctificantis, potest tamen pro ſuo libito ſe dividere a gratia ſanctificante, & impedire ſensum compositum. Sedens habet libertatem ad ambulandum, quia licet non poſsit ſedere ſimul & ambulare, potest tamen pro ſuo libito relinquere ſeſsionem. Contra Beati licet poſsint, non amare Deum, si Deus auferat ab ipsis visionem beatificam, liberi tamen non ſunt ad Deum amandum vel non amandum: ligatus vinculis ab ipso insolubilibus, licet currere poſset si vincula removerentur, liber tamen non est ad currendum; quia nec Beati, nec vinculis ligatus ſensum divisum facere, ſeu a visione beatifica aut vinculis dividere ſe poſsunt. Jam vero in ſystemate Jansenii voluntas ſub delectatione relative ſuperiori constituta dividere ſe nullo modo potest a delectatione, aut illam impedire, eoquod illa ſit indeliberata, atque independens a libito voluntatis. Ergo voluntas nullo modo erit libera.

411. Dices VII. Neceſsitas quæ oritur ex delectatio relative ſuperiore, non est absoluta, ſed relativa tantum. II. Non est neceſsitas physica, ſed moralis tantum. Ergo non lædit liberum arbitrium voluntatis. R. ad I. O. A. N. C. Neceſsitas hæc, ſive absoluta ſive relativa vocetur, est talis naturæ, ut voluntas in his circumstantiis constituta, atque hac relative ſuperiore delectatione affecta resistere ei non poſsit, aut illam

impe-

impedire. Ergo voluntas in his determinatis circumstantiis constituta, non habet libertatem indifferentiæ, quia potentia non est proxime expedita ad alterum membrum contradictionis. Cæterum dixi, O. A. quia hæc necessitas absoluta vocari potest, si per hanc vocem intelligatur necessitas propria, vera ac realis, cui voluntas non potest non obtemperare. Ad II. R. nisi terminis abuti velint Janseniani, N. A. Necessitas quæ oritur ex delectatione prævalente, est omnino physica, quia voluntatem ita physice movet, & applicat ad unum, ut expedita non sit relative ad oppositum. Quod si vero Janseniani eam moralem vocent, quia delectando operatur, vel quia ad mores pertinet, fucum incautis faciunt: siquidem necessitas moralis nil aliud esse passim definitur, quam potentia naturaliter quidem aliud agendi, sed cum magna difficultate: quæ definitio profecto non convenit necessitati ortæ ex prævalente delectatione. Nam I. Deus in delectatione prævalente infallibiliter cognoscit actus bonos & malos creaturarum futuros. Ergo delectatio prævalens inseparabiliter conjuncta & connexa sit oportet cum actu bono vel malo creturarum, ita ut voluntas simpliciter & absolute in præsentibus circumstantiis oppositum eligere aut facere nequeat; secus infallibilis non foret Dei cognitio, qua Deus actus nostros futuros cognoscit, cum sæpe voluntas nostra necessitati morali resistat. II. Voluntas a superiore delectatioue ita rapitur & ligatur, ut actum contrarium in illis circumstantiis omnino elicere nequeat. Ergo necessitas illa non est moralis, sed physica, & libertatis humanæ eversiva.

Quod necessario sequitur ex inimpedibili, est inimpedibile

412. Objic. II. Infirmitas argumenti a nobis Num. 402. propositi. Quamvis extremum libertatis, quod ex delectatione relative superiore infallibiliter sequitur, sit inimpedibile, non tamen idcirco tollitur libertas. Ergo. P. A. Hæc propositio Petri de Rivo Doctoris Lovaniensis, *Quod ex inimpedibili sequitur per necessariam consequentiam, est inimpedibile*, damnata fuit a Sixto IV. A. 1476, ut refert Franciscus Sylvius in I. Part. Quæst. XIX. Art. VIII. Ergo. R. N. A. Ad

probat.

probat. iterum N. A. Card. de Lugo de Incarnat. Dominica. Disput. XXVI. Sect. VI. ex Archivo Academiæ Lovaniensis luculenter ostendit, non priorem illam, quæ ipso lumine naturæ evidenter innotescit; ſed aliam Petri de Rivo propositionem a Dominico Domenichi Episcopo Brixiensi, Papæ Vicario in Urbe, ex commiſsione & mandato ipsius Pontificis Sixti IV. damnatam fuiſse, nimirum istam: *Quod ex præcedenti, ordine ſucceſsivæ durationis, per neceſsariam consequentiam ſequitur, eſt neceſsarium & inimpedibile.* Quo falso principio deceptus Petrus de Rivo negavit in Deo dari præscientiam nostrorum actuum liberorum, eoquod cum hæc præceſserit ab æterno, & ad præteritum non detur actio, adeoque voluntas humana impedire nequeat ne fuerit id quod fuit, ſequeretur hominem non habere libertatem ad impediendos ſuos actus, eosque omittendos. Cæterum quod, detecta adeo perspicue veritate, aliqui Doctores etiam Catholici damnationem propositionem propositionis illius, *Quod ex inimpedibili ſequitur per neceſsariam consequentiam, eſt inimpedibile*, adeo frequenter oggerant, causam quidem facile divinavero: qui id fieri poſsit absque impudentiæ nota, ſane non perspicio.

Sola indifferentia judicii non ſufficit ad libertatem.

413. Objic. III. Indifferentia judicii. Ubi datur indifferentia judicii, datur etiam libertas indifferentiæ, ſeu indifferentia potentiæ liberæ. Atqui quando voluntas afficitur delectatione ſuperiore, datur indifferentia judicii. Ergo. *Confirm.* Actus elicitus dependenter a cognitione neceſsaria, non est liber. Ergo viciſsim actus elicitus dependenter a cognitione indifferente non est neceſsarius. R. D. M. Datur etiam indifferentia potentiæ liberæ, ordinarie loquendo, & si adsint etiam reliqua requisita ad libertatem, C. M. Semper, & si reliqua requisita absint, N. M. Judicium indifferens est radix libertatis, atque hæc ad illud consequitur, nisi aliunde impediatur, ut de facto impeditur a delectatione victrice in ſystemate Jansenii. Ad *confirm.* C. A. N. C. Ad libertatem indifferentiæ non tantum requiritur cognitio indifferens, verum etiam negatio omnis impedimen-

dimenti inauferibilis a voluntate: quorum unum si desit, non dabitur amplius libertas indifferentiæ, seu potentia proxime expedita ad agendum vel non agendum, ut patet exemplo hominis vinculis ab ipso insolubilibus ligati, qui licet cognitionem habeat indifferentem de ambulatione, motivaque pro & contra illam consideret, numquam tamen liber dici poterit ad eam ambulationem ponendam vel omittendam. Quamvis igitur in casu nostro voluntati non desit libertas ex defectu judicii indifferentis, quod ultro concedimus, deest tamen ex alio capite, nimirum per delectationem relative superiorem & victricem, quæ insuperabiliter & inevitabiliter trahit secum unum libertatis extremum, atque insuperabiliter & inevitabiliter impedit alterum. Profecto si ad salvandam libertatem sufficeret judicium indifferens, facillimum foret explicare concordiam libertatis cum gratia efficaci; quod tamen Augustino difficillimum evplicatu semper visum est. Præterea facillimum fuisset SS. Patribus, ac Theologis impugnare Fatalistas, Manichæos, Calvinum, Lutherum, cæterosque liberi arbitrii hostes, qui numquam negarunt dari in homine judicium indifferens: potuissent enim ex judicio indifferenti ab ipsis admisso inferre contra ipsos evidenter libertatem arbitrii quam negabant: hanc viam tamen numquam illi tentarunt, optime gnari, ex sola judicii indifferentia liberum arbitrium neutiquam evinci posse.

Systema utriusque delectationis male a quibusdam Catholicis defenditur

414. Objic. IV. Authoritas Catholicorum. Systema utriusque delectationis relative victricis traditur ac defenditnr a multis Catholicis. Ergo hoc systema innoxium est, nec libertati actuum humanorum derogat. R. id fieri ab aliquibus fide non quidem mala, sed parum prudenter, minusque caute; quia principium adoptant, ex quo quinque damnatæ propositiones Jansenii tamquam ex fonte profluunt necessario: at vero doctiores ex illis, qui hoc principium defendunt, jure merito Jansenismi suspecti sunt, quamvis forte magnificentius quam verius glorientur, Jansenistarum tela a se contrita fuisse, in multis dissidere se a Jansenii

doctri-

doctrina, & quæ ſunt ejusmodi ad fucum imperitis faciendum peropportuna. Verum quidquid ſit de antecedente, absque ullo ſcrupulo negamus consequentiam, donec adversarii rationes a nobis in probatione allatas ſolida responsione enervarint.

Implicite enim videtur damnatum a Sede Apoſtolica.

415. Dices I. Quamvis damnatæ fuerint a Sede Apostolica quinque Jansenii propositiones non tamen damnatum fuit ſystema utriusque delectationis relative victricis. Ergo frustra huic ſystemati ex eo capite conflatur invidia. R. D. A. Non fuit damnatum explicito, eoque modo, quo quinque propositiones, C. A. Implicite & æquivalenter, N. A. & Conseq. Cum Ecclesia quinque propositiones illas damnaverit in ſensu Jansenii, vel ostendi debet, Jansenium ex principio delectationis relative ſuperioris perperam intuliſse quinque propositiones, velut totidem conclusiones: vel neceſse est illas damnatas fuiſse in ipso Jansenii ſystemate, delectationis ſcilicet ſuperioris ac relative victricis, quæ totius ſystematis basis, clavis, ac fundamentum est. Prius dici non potest, eoquod quam optime cohæreant & neceſsario fluxu dimanent ex illo principio, ut ostendimus Num. 393. & ſeq. Ergo dicendum est posterius, implicite nimirum reprobatum fuiſse principium ex quo damnatæ propositiones tamquam totidem corollaria neceſsario deducuntur.

Ac re ipsa idem illi videntur docere cum Jansenio.

416. Dices II. Catholici prætensi illius Augustiniani ſystematis Patroni, rejiciunt & damnant proscriptas quinque Jansenii propositiones, licet principium illud admittant. Ergo propositiones illæ ex eo principio non deducuntur neceſsario. R. D. A. Damnant verbis, C. A. Damnant re ipsa, ex qualicunque demum ignorantia id contingat, vincibili vel invincibili, aut etiam affectata, de qua re certam ferre ſententiam nostrum non est, N. A. & Conseq. Damnant nimirum & admittunt quinque propositiones, in quo eas damnant vel admittunt ipsi Janseniani. Nam I. prætensi hujus Augustiniani ſystematis patroni docent, transgredienti præcepta divina conferri gratiam parvam, quæ dat quidem potentiam resistendi, ſed impeditam a terrena delecta-

lectatione, quacum impoſsibile est conjungi consensum ſalutarem. II. Hominem non poſse resistere gratiæ magnæ, ſed parvæ tantum; nec in hominis potestate eſse gratiam magnam obtinere, aut impedire. III. Ad merendum vel demerendum neceſsariam eſse libertatem indifferentiæ, quæ excludat neceſsitatem eſsentialem tantum & absolutam, non vero accidentalem & relativam. IV. Christum non eſse mortuum pro omnibus hominibus, quia nec meruit nec obtinuit omnibus per mortem ſuam gratiam magnam, qua ipsis æterna ſalus reddatur poſsibilis: ut patet in reprobis, qui ad finaliter perseverandum non habent ex meritis Christi prædictam gratiam, consistentem in cœlesti delectatione relative ſuperiore, ſine qua voluntas non potest ſuperare oppositam concupiscentiam, illique renitendo ſalutariter operari. Atqui hæc omnia etiam Janseniani admittunt, neque alio modo quinque propositiones defendunt. Ergo eadem est horum Theologorum & Jansenianorum doctrina. Verum est equidem, quod Jansenius ferme numquam, ac non nisi valde raro gratiam parvam *gratiam* vocaverit: quamquam hac in re non incongrue egit; capi enim difficulter potest, quod tale auxilium, quocum impoſsibile est homini ponere actum bonum, ſit donum misericordis ac liberalis divinæ manus, pretio ſanguinis ſui a Christo emptum. Attamen, præterquam quod perinde ſit ad rei ſubstantiam, ſive gratia parva ſive gratia cœlestis relative inferior nuncupetur, agnovit tamen Jansenius gratiam parvam, eamque aliquando vocavit *gratiam.* Scribit enim Lib. II. de Gratia Christi, Cap. XXVII. *multos divinitus mente colluſtrari, immo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab interna ejus ſuasione & inclinatione diſsentiunt.* Et paulo post: *Videmus plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis ſe abſtinere poſsunt, vehementer tamen optare continentiam: cujusmodi vota divinæ gratiæ ſunt munera, & majoris gratiæ provocativa.* Ex quibus verbis colligitur falsum eſse, quod quidam aſserunt, Jansenium docuiſse,

se, has gratias parvas a Deo conferri, ut ille cui conferuntur, fiat pejor, magisque inexcusabilis.

CONTROVERSIA IV.

AN ETIAM IN STATU NATURÆ LAPSÆ DETUR LIBERTAS INDIFFERENTIÆ?

CONTRA MANICHÆOS, PRÆDESTINATIANOS, LUTHERUM, CALVINUM, JANSENIUM.

Errores. 417. Primus contra liberum hominis arbitrium vexillum erexiſse dicitur Simon Magus, hæreticorum omnium coryphæus, quem longo ordine Novatores ſecuti ſunt communi conſilio, ſed ex causa diversa. Bardesanes Syrus ſyderum influxus obtendebat: Marcion, Manichæi, Priscillianus, aliæque Manichæorum propagines, concreatam animæ duplici bonitatem vel malitiam. Prædestinatiani, quos inter Lucidus erat in Galliis Presbyter, Gothescalcus Monachus Orbacensis, aliique, homines ex æterna Dei prædestinatione ineluctabiliter ad bonum vel malum rapi aſserebant. Petrus Abailardus docuit omnia ex absoluta rerum neceſsitate evenire, & Deum, ne dicam hominem, non poſse res aliter facere quam facit: dementiæ hujus ſectatorem habuit Joannem Wickleffum Anglum. Nostrorum temporum Sectarii, Calvinus, Bucerus, Oecolampadius, aliique, hominem in ſtatu naturæ lapsæ nulla in re liberum habere arbitrium contendunt, ne in civilibus quidem & indifferentibus, rerum omnium quæ fiunt neceſsitatem rejicientes in præscientiam Dei, & efficaciam gratiæ. Id ipsum docuerant Melanchton & Lutherus in Lib. adversus Regem Angliæ, & in Aſsertione Articuli XXXVI. hæc ſcribens: *Liberum arbitrium eſt figmentum in rebus, & titulus ſine re, quia nulli eſt in manu quidpiam cogitare boni vel mali; ſed omnia, ut Wickleffi articulus Conſtantiæ damnatus recte docet, de neceſsitate absoluta eveniunt. - - - Non eſt dubium, Satana magiſtro, in Ecclesia veniſse hoc nomen, liberum arbitrium.* Uterque tamen post modum ſententiam ſuam mutavit,

admi-

admisitque libertatem arbitrii in actionibus civilibus tantum & externis, ut patet ex Lutheri libro de Visitatione Saxonica, Melanchtonis Locis communibus, ac Confeſsione Augustina in Articulis fidei, Cap. XVIII. *De libero arbitrio docent*, (Confeſsionistæ) *quod humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam civilem juſtitiam, & deligendas res rationi ſubjectas, Sed non habet vim ſine Spiritu Sancto efficiendæ juſtitiæ Dei, ſeu juſtitiæ Spiritualis, quia animalis homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei.*

418. De libero arbitrio præterea, quod nova & inaudita phrasi *ſervum arbitrium* vocabat, absone prorsus & incomposite ſcripsit Lutherus, aſserens in libro, cui titulus: *Operationes in Pſalmos*, hominem ad regenerationem, ſeu conversionem mere paſsive ſe habere. *Error eſt*, inquit, *quod liberum arbitrium habeat aliquam activitatem in bono opere, quando de interno opere loquimur. -- Ecce* Jerem. XVIII. *Sicut lutum in manu figuli, ita & domus Israel in manu mea. Quid, obſecro, activitatis habet lutum, quando figulus formam ei affingit? Nonne mera paſsio ibi cernitur?* Durum hunc atque incompositum loquendi modum temperarunt Melanchton & Kemnitius, Lutheri verba in alium ſensum detorquendo. Et profecto nihil hac Lutheri ſententia absurdius excogitari potest: Velle enim est actus immanens & vitalis, ſicut intelligere & videre; proinde principium activum ejus actus debet eſse ipsa voluntas. Ergo voluntas non mere paſsive ſe habet, ſicut lutum in manu figuli.

419. Bajus & Jansenius liberum arbitrium verbis admittunt, mutatis nimirum illius notionibus jam receptis, ut errorem ſuum occultent; re ipsa autem negant, eoquod hominem a ſola coactione, non vero a neceſsitate antecedente & inimpedibili liberum eſse velint. Admittunt quidem indifferentiam ad bonum & malum; ſed per illam intelligunt indifferentiam paſsivam, quæ juxta illos est capacitas quam habet voluntas, ut a gratia intensiore ad bonum, vel a motu concupi-

cupi-

cupiscentiæ intensiore ad malum insuperabiliter determinetur: at constanter denegant voluntati veram indifferentiam activam, & potentiam eligendi libere & absque necefsitate bonum aut malum.

Per peccatum Adami sublatum non fuifse liberum arbitrium ostenditur ex Scripturis.

420. Conclusio. Etiam in ftatu naturæ lapsæ habet homo liberum arbitrium, feu libertatem a quacunque antecedente & inimpedibili necefsitate, tam quoad actiones civiles, quam morales, pias & falutares. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Nam I. Scripturæ multa continent præcepta, quibus omnes in conscientia obligantur, qualia funt præcipue illa Exodi Cap. XX. ab ipso Christo dein in nova lege confirmata: *Non habebis Deos alienos: non afsumes nomen Domini Dei tui in vanum &c.* Atqui præcepta non imponuntur a Legislatore, nisi iis qui liberi funt, ut illa observent. P. m. quia omnium consensu Legislator ille tyrannus efset vocandus, qui fubditis fuis fub pœna mortis impofsibilia præciperet, v. g. ut cursum Solis fistant. II. In Scripturis Deus nobis aliqua promisit fub conditione si voluerimus. Amos. Cap. V. *Quærite bonum, & non malum, ut vivatis.* Matth. Cap. XIX. *Si vis ad vitam ingredi, ferva mandata.* Ergo cum fine blasphemia dici nequeat, has promifsiones efse irrisorias, conditio fub qua fiunt, vere est in potestate hominis. III. Scriptura fæpius aperte testatur, per hominem ftare ac ftetifse, quo minus bonum egerit, vel agat. Jerem. Cap. II. *Hæc eft gens, quæ non audivit vocem Domini Dei fui, nec recepit disciplinam.* Isaiæ Cap. V. *Quid eft, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei?* Matth. Cap. XXIII. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluifti?* Ergo cum per hominem fteterit, quo minus bene ageret, potuit ille malum vitare: ergo habet liberum arbitrium. IV. Scriptura docet, Deum quasi recedere & explorare quid homines faciant. Deuteron. Cap. XIII. *Tentat vos Dominus Deus vefter, ut palam fiat, utrum diligatis eum an non, in toto corde, & in tota anima veftra.* At frustra quasi exploraret Deus, quid homines facere velint, nisi pofsent illi rem eamdem

facere,

facere, aut non facere; nemo enim prudens explorat eventum rei determinatæ ad unum, v. g. an ignis sit calidus, vel frigidus. V. Scriptura ait, hominem sui actus dominium habere & potestatem: posse bonum vel malum eligere: nulla ipsum necessitate ad hoc vel illud agendum impelli. Gen. Cap. IV. ait Deus ad Cain: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne si bene ageris, recipies; sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? Sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* Quibus verbis post peccatum Adami, atque in statu naturæ lapsæ prædicatur liberum arbitrium. Ecclesiastici Cap. XV. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Adjecit mandata & præcepta sua. Si volueris mandata servare, conservabunt te - - - Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* His verbis significatur, non modo Adamum cum libero arbitrio conditum fuisse, sed etiam idem liberum arbitrium in posteris remansisse. Ecclesiasticus enim l. c. monet homines, ne causam sui peccati in Deum rejiciant: *Non dixeris, per Deum abest: quæ enim odit ne feceris. Non dicas: ille me implanavit.* Et continuo rationem adjungit: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui &c.* Si autem solus Adamus ante lapsum habuisset liberum arbitrium, inepta foret hortatio Ecclesiastici; hunc enim sensum haberet: Adamus ante lapsum, quia liberum habebat arbitrium, non potuit rejicere causam sui peccati in Deum. Ergo etiam homines in statu naturæ lapsæ causam peccati sui in Deum rejicere nequeunt, quamvis libero arbitrio sint spoliati. Quid autem ineptum magis hac argumentatione?

421. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Justinus M. Apologia I. ad Antoninum Imp. *Supplicia & cruciatus, nec non remunerationes optatas, pro operum meritis unicuique retribui, per Prophetas edocti, id quod in vero est, constituimus. Nam si hoc non fit, sed fato omnia fiant,* *Patribus Græcis.*

nihil

nihil etiam plane in nostra fuerit potestate situm. Si enim fatale sit hunc quidem esse bonum, illum vero malum; neque ille fuerit probandus, neque hic reprehendendus. Ac nisi arbitrio libero, & ad turpia fugienda, & ad honesta diligenda facultatem habeat mortalium genus, non fuerit in causa sive culpa qualiumcunque demum factorum. Sed enim libero id delectu, tum recte per virtutem vivere, tum per peccatum labi, ad hunc demonstramus modum. Athenagoras in Apologia ad Antoninum Imp. *Liberi arbitrii in ipsis quoque Angelis in utramque partem constituerat Deus, sicut & in hominibus liberam & pravitatis & virtutis deligendæ potestatem habentibus cernere est.* Clemens Alexandrinus Lib. I. Stromatum: *Quæ cum ita sint, & liberari ab ignoratione, & a mala & delectabili electione, & ante omnia non assentiri fallacibus illis phantasiis & visis, situm est in nostra potestate.* S. Irenæus Lib. IV. adv. Hær. Cap. LXXII. *Non tantum in operibus, sed etiam in fide liberum, & suæ potestatis arbitrium homini servavit Dominus, dicens, Secundum fidem tuam fiat tibi, propriam fidem homini ostendens, quoniam propriam suam habet sententiam.* S. Basilius Serm. de Lib. arbitrio: *Quod in hominis potestate situm est liberum arbitrium, in eligendo & non eligendo situm est.* S. Chrysost. Hom. LX. in Matth. explicans illud, *Necesse est ut veniant scandala,* scribit: *Necessitatem dicit, non quia libertatem voluntatis, potestatemque liberi arbitrii tollat: nec quia necessitati rerum humanarum vitam subjiciat; sed quod omnino venturum est, pronuntiat.* Et infra: *Non quia futura scandala prædixit, idcirco veniunt, sed quoniam futura erant, idcirco prædixit.*

Et Latinis 422. Græcis suffragantur communi consensu Latini Patres. Tertullianus Lib. II. contra Marcionem, Cap. VI. *Tota ergo libertas arbitrii in utramque partem concessa est illi* (homini) *ut sui Dominus constanter occurreret, bono sponte servando, & malo sponte vitando.* S. Cyprianus Epist. LV. ad Cornelium de Christo a quibusdam suorum Discipulorum deserto ait: *Et tamen ille non increpuit recedentes, aut graviter comminatus est; sed*

sed magis conversus ad Apostolos suos dixit, Numquid & vos vultis ire? servans scilicet legem, qua homo libertati suæ relictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibimet ipse vel mortem appetit, vel salutem. Lactantius Lib. IV. Divin. Instit. Cap. XXIV. *Qui dat præcepta, amputare debet omnium excusationum vias, ut imponat hominibus parendi necessitatem, non vi aliqua, sed pudore; & tamen libertatem relinquat, ut & præmium sit constitutum parentibus, quia poterant non parere, si vellent.* S. Optatus Milevitanus Lib. VII. adversus Parmenianum: *Quidquid necessitas peccat, non potest magnis viribus accusari. Voluntas habet pœnam, necessitas veniam. Homicida scelus potest facere, potest & non facere: adulterium moechus potest admittere, potest & non admittere, & cætera hujusmodi, in quibus liberum habetur arbitrium.* S. Ambrosius in Psal. XL. *Homini dedit eligendi arbitrium quod sequatur. Ante hominem vita & mors. Si deliqueris, non natura in culpa est, sed eligentis affectus.* S. Gaudentius Brixiensis Tract. III. *Homini concessa semel voluntatis libertas non aufertur, ne nihil de eo judicari possit, qui liber non fuerit in agendo.* S. Hieronymus Dial. III. adv. Pelagianos: *Hoc est, quod tibi in principio dixeram, in nostra esse potestate peccare vel non peccare, ut liberum servetur arbitrium.* Profecto clarioribus verbis liberum arbitrium exprimi non poterat a Patribus Græcis & Latinis, adeo ut Calvinus ipse Lib. II. Institut. Cap. II. fateatur, se in præsenti materia aliud sentire, quam Græci Latinique Patres hactenus senserint.

423. Prob. III. Authoritate Conciliorum & Pontificum. Arausicanum II. Cap. XXV. ait: *Hoc secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* Constantiense Joannis Wickleffi propositionem ordine XXVII. *Omnia de necessitate absoluta eveniunt*, proscripsit, hancque Constantiensium Patrum censuram ratam habuit Martinus *Ex Conciliis, & Pontificibus.*

V.

V. Tridentinum Sefs. VI. Canone IV. ait: *Siquis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum nihil cooperari afsentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam juftificationis gratiam fe disponat ac præparet, neque pofse difsentire, fi velit, fed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque pafsive fe habere; anathema fit.* Can. V. *Siquis liberum hominis arbitrium poft Adæ peccatum amifsum & extinctum efse dixerit, aut rem efse de folo titulo, immo titulum fine re, figmentum denique a Satana invectum in Ecclesiam; anathema fit.* Can. VI. *Siquis dixerit non efse in poteftate hominis vias fuas malas facere, - - - anathema fit.* Leo X. articulum Lutheri XXXVI. damnavit: *Liberum arbitrium poft peccatum eft res de folo titulo: & dum facit* (homo) *quod in fe eft, peccat mortaliter.* Baji, Jansenii, & Quesnelli propositiones proscriptæ fuerunt folemni decreto a Pio V, Gregorio XIII, Urbano VIII, Innocentio X, Alexandro VII, Clemente XI.

Ex univerfali fere omnium consensu.

424. Prob. IV. Ex constanti ac universali omnium ferme hominum consensu, qui merito vox naturæ appellari potest, & fundamentum omnis probitatis. Omnes enim nationes fenserunt, hominem in actionibus fuis ab omni inimpedibili necefsitate immunem efse, quamquam id pauci flagitiosi homines inficiati fint, ut fine conscientiæ remorsu vitiis indulgerent, & concupiscentiam tamquam regulam moralitatis fequerentur. Horum tamen paucorum impudentia non officit fensui communi: Sicut Deum existere, animamque immortalem efse res dicitur universali omnium gentium consensu firmata, licet pauci quidam fceleribus infames tum Dei ipsius existentiam, tum animæ rationalis immortalitatem in dubium vocaverint.

Ac ratione Theologica.

425. Prob. V. Ratione, eaque multiplici. I. Si in homine non efset libertas arbitrii, nullus foret præmio aut pœnæ locus, ut ostendimus Num. 376. II. Homo teneretur ad impofsibile, & quidem fub reatu æternæ damnationis. III. Deus prohibendo malum fub gravifsimis pœnis, hominemque inermem fine culpa

fua

ſua ad illud neceſsitando, crudelius ageret cum creaturis ſuis, quam ſævifsimi Tyranni cum mancipiis. IV. Omnes deliberationes, consilia, præcepta, hortationes, monita, frustra & inepte adhiberentur, ſiquidem homo aliud facere non poſset quam quod facit. V. Homines projecti ac profligati pudoris, gravifsimis peccatis onerati, rationabilem ac legitimam haberent excusationem. VI. Deus frustra homini dediſset judicium indifferens, ſeu potentiam comparandi unum cum alio. VII. Sensus intimus, & quotidiana experientia, quæ libertatis nostræ nos certos reddunt, in errorem turpiſsimum nos inducerent. VIII. Omnis virtutis cura & ſtudium, tamquam prorsus inutile, eſset intermittendum. Quæ omnia tam absurda, impia, ac fatua ſunt, ut nihil magis.

Argumenta contraria refutantur.

426. Objicitur I. Authoritas Scripturarum. Jerem. Cap. X. dicitur: *Scio Domine, quia non eſt hominis via ejus: nec viri eſt, ut ambulet, & dirigat greſsus ſuos.* Proverb. Cap. XVI. *Hominis eſt animam præparare: & Domini gubernare linguam.* Proverb. Cap. XX. *A Domino diriguntur greſsus viri: quis autem hominum intelligere poteſt viam ſuam?* II. Ad Rom. Cap. XI. *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso ſunt omnia.* I. ad Cor. Cap. XII. *Omnia in omnibus operatur.* Ad Ephes. Cap. I. *Qui operatur omnia ſecundum consilium voluntatis ſuæ.* III. Proverb. Cap. XXI. *Cor Regis in manu Domini: quocunque voluerit, inclinabit illud.* Psal. CXVIII. *Inclina cor meum in teſtimonia tua.* IV. Isaiæ Cap. XLI. *Bene quoque aut male, ſi poteſtis, facite.* V. Joan. Cap. VIII. *Omnis, qui facit peccatum, ſervus eſt peccati.* II. ad Timoth. Cap. II. *Et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ejus voluntatem.* VI. ad Rom. Cap. VII. *Video aliam legem in membris meis .. captivantem me in lege peccati.* II. ad Cor. Cap. III. *Non quod ſufficientes ſimus aliquid cogitare a nobis, quasi ex nobis.* VII. Ezechielis Cap. XXXVI. *Auferam cor lapide-*

Adversarii fruſtra provocant ad Scripturas.

pide-

pideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Et Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis. VIII. I. Joan. Cap. III. *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* Matth. Cap. VII. *Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere.* Ergo juxta Scripturas homo non habet liberum arbitrium. R. ad I. Scriptura locis citatis indicat, magis in potestate nostra esse cogitationem & voluntatem, quam ipsam operis executionem; quamvis enim homo mature deliberet & proponat, progressus tamen negotii non est plene in ejus potestate, cum multis variisque modis impediri possit. Deus itaque dirigit gressus nostros, non tamen ita, ut non etiam nos divina gratia adjuti eos dirigamus, juxta illud Proverb. Cap. XV. *Vir prudens dirigit gressus suos.* Ad II. R. Deum operari omnia in omnibus, sed non sine nobis: operari omnia secundum consilium voluntatis suæ; sed ita suaviter, ut sinat etiam res creatas agere motus suos, neque cooperando tollat aut destruat, sed adjuvet perficiatque naturam. Ad III. R. Deum inclinare corda & voluntates hominum, non eas necessitando, sed vocando eas & movendo, quomodo scit congruere ut vocantem non respuant, sed Deo libere consentiant. Ad IV. R. Isaiam l. c. non loqui de hominibus, sed de idolis & simulacris gentium, quæ oculos habent, & non vident: aures habent, & non audiunt. Ad V. R. sensum esse, quod peccator necessario subjectus sit pœnis peccati, nec possit sine gratia a peccato ejusque pœnis se liberare, & justitiam adipisci. Apostolus asserit, impios captivos teneri ad voluntatem diaboli, non quia ab illo ad peccatum necessitantur; sed quia ob pravos habitus difficillime eis resistunt. Ad VI. R. hominem captivari in lege peccati improprie dicti, seu concupiscentiæ, quæ ad peccatum inclinat, atque effectus est peccati. Homo enim, rebellis concupiscentiæ motus etiam contra voluntatem suam sæpe experitur; numquam vero invitus, ac contra voluntatem suam,

concupiscentiæ obsequitur. Alter Apostoli locus non negat nos esse sufficientes, sed affirmat tantum sufficientiam nostram non ex nobis esse, sed ex Deo, qui gratia sua nos roborat. Ad VII. R. ex verbis illis Ezechielis inferri tantummodo gratiam congruam quæ a Deo prævidetur conjungenda cum consensu, ita ut sensus sit: Dabo vobis auxilia congrua cœlestis gratiæ, quæ prævideo conjungenda cum consensu libere a vobis ponendo, atque adeo cum innovatione cordis, & observatione meorum præceptorum. Ad VIII. R. Justum peccare non posse in sensu composito justitiæ; eoquod peccatum conjungi non possit cum gratia sanctificante. Sic etiam homo habens efficacem voluntatem bonam, quæ hic per arborem bonam intelligitur, quamdiu illam habet, non potest malum agere, & vicissim.

427. Objic. II. Authoritas Conciliorum & Pontificum. Milevitanum Can. IV. ait: *Utrumque donum Dei est, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus.* II. Arausicanum II. Cap. XIII. *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi, non potest reparari: quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi. Unde veritas ipsa dicit: Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.* III. Idem Arausicanum Cap. XXII. *Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum. Siquid autem habet homo veritatis atque justitiæ, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo; ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus in via.* S. Cœlestinus I. in Epistola ad Episcopos Galliarum, credere jubet cum Catholicis, & dicere, *in prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei miserantis erexerit.* Ergo homo in statu naturæ lapsæ non habet liberum arbitrium. R. C. A. N. C. Et ad I. quidem Milevitanum, aut potius Carthaginense A. 418, cui Canon ille est adscribendus, ait contra Pelagianos, non tantum cognitionem divinæ

Ad Concilia & Pontifices.

legis, ut illi fatebantur, verum etiam ac longe magis ipsam Dei dilectionem, quod Pelagiani negabant, liberale esse donum Dei gratia sua nos adjuvantis. Ex quo minime inferri potest, Deum libere a nobis non diligi; sed tantum liberum hominis arbitrium absque gratia Dei expeditum non esse ad Deum amandum. Ad II. R. Arausicanum non loqui de libero arbitrio, ut est facultas naturalis, quæ positis omnibus ad agendum requisitis potest agere vel non agere; sed ut est potentia iis omnibus instructa, quæ necessaria sunt ad operandum supernaturaliter, & sicut oportet ad salutem. Hæc autem potentia operandi ad salutem restituitur nobis in prima justificatione, quæ fit per baptismum vel in re, vel saltem in voto susceptum, Deo infundente gratiam sanctificantem, aliosque habitus supernaturales. Ad III. R. Arausicanum non negat liberum arbitrium posse actus moraliter bonos elicere, aut a peccato etiam abstinere, quando in contrarium tentatio urget, idque fieri posse viribus naturalibus tantum; sed solum asserit contra Semipelagianos, qui admittebant quædam salutis initia ex solis naturæ viribus profecta, hominem, quantum ad æternam salutem obtinendam attinet, & ad salutariter operandum, de suo nihil habere nisi mendacium & peccatum, nihilque omni ex parte bonum operari posse sine adjutorio divinæ gratiæ. Ad IV. R. per possibilitatem naturalem non intelligi a S. Cœlestino potentiam quomodocunque libere agendi, sed potentiam salutariter agendi, quæ amissa est per Adæ peccatum, & per Christum reparata. Hæc autem potentia *naturalis* dicitur, quia eam Adamus, si a peccato abstinuisset, cum natura ad posteros transmisisset.

Ad rationem. 428. Objic. III. Ratio. Si daretur in homine libertas indifferentiæ, tunc maxime daretur, quando homo actu operatur. Atqui tunc non datur. Ergo. P. m. In eo instanti, in quo homo actu operatur, tollitur hæc indifferentia, quia per ipsum actum causa operans determinatur ad unum extremum libertatis. R. C. M. N. m. Ad *prob.* D. A. Tollitur indifferentia in actu

secun-

ſecundo, ſive ſumpta ſecundum negativum, C. A. Tollitur indifferentia poſitiva, & in actu primo, N. A. Indifferentia in actu ſecundo dicit negationem actus, quæ negatio utique tollitur per ipsum actum. Indifferentia in actu primo dicit tantum actum primum proximum liberum, ſive ipsam potentiam proxime expeditam ad agendum vel non agendum: hæc autem potentia remanet, etiam dum actus ipse ponitur, eoquod actus non destruat potentiam ſuam.

429. Dices I. Humana voluntas vel bonum proſequitur, vel malum averſatur. Atqui utrumque facit neceſsario. Ergo. P. m. Voluntas bonum ita proſequitur, ut illud averſari non poſsit: malum vero ita averſatur, ut illud non poſsit velle. Ergo utrumque agit neceſsario. R. C. M. N. m. Ad *prob.* D. A. Vult bonum ita, ut illud averſari nequeat ſub ratione boni; atque ita malum averſatur, ut non poſsit illud velle ſub ratione mali, C. Ut bonum averſari nequeat ſub ratione mali, & malum non poſsit velle ſub ratione boni, N. A. & Conseq. Bonum ferme ſemper proponitur voluntati ut mixtum aliquo malo, ac viciſsim malum ut mixtum aliquo bono, v. g. virtus ut honeſta, ſed tamen ſimul ardua: vitium ut turpe, ſimul tamen delectabile.

430. Dices II. Saltem voluntas tunc non est libera, quando pro una parte plura ac graviora dantur motiva, quam pro altera. Ergo. P. A. Si bilanx quæ est indifferens ad producendum motum ſurſum vel deorſum, inæquali pondere prematur, majus pondus determinat lancem cui incumbit, ad motum deorſum; oppoſitam vero lancem una cum minori pondere ad motum ſurſum. Ergo etiam voluntas a majori pondere motivorum neceſsario determinatur: ergo non est libera. R. N. A. Ad *prob.* C. A. N. C. Bilanx non est cauſa agens ex electione arbitrii, ſed paſsive ſe habet, estque tantum determinabilis. At vero voluntas, quamvis motivo indigeat ut agat, est tamen indifferens indifferentia activa, quæ non ex defectu, ſed abundantia virtutis naſcitur; estque principium ſuæ volitionis, ac ſe ipsam movet. Præterea voluntatis est motiva ponderá-

derare, quæ afferuntur, potestque voluntas motivis ſuum pondus adimere, ita ut non adeo gravia & convincentia videantur; mentem nimirum avertendo ab intuitu majoris boni, eamque inducendo ad contemplandam amabilitatem minoris boni, utpote minus ardui. Quo fiet, ut bonum in ſe minus majori præferat.

431. Dices III. Cum voluntas ſit potentia cæca, neceſsario debet illam præcedere dictamen aliquod intellectus. Ergo voluntas neceſsario illud ſequitur. R. C. A. D. C. Voluntas neceſsario ſequitur aliquod dictamen intellectus, nempe vel hoc, vel illi oppositum, C. C. Sequitur neceſsario hoc potius dictamen intellectus, quam huic oppositum, N. C. Cum nihil ſit volitum nisi præcognitum, ut voluntas libere agat hoc vel illud, aut actionem omittat libere ac meditato, requiritur cognitio motivorum in utramque partem, ac dictamen aliquod intellectus, quo judicat hanc vel illam actionem ponendam aut omittendam eſse. Igitur voluntas, posito quod libere agat, vel actionem omittat, neceſsario ſequi debet vel hoc dictamen intellectus, vel huic oppositum. Hæc tamen vaga neceſsitas ſequendi hoc vel illud dictamen intellectus, non obstat libertati; quia voluntatis est eligere cui præ altero velit obtemperare.

432. Dices IV. Voluntas non tantum qualecunque dictamen intellectus, ſed ultimum etiam dictamen practicum intellectus neceſsario ſequitur, quo intellectus voluntati indicat, in his determinatis circumstantiis hoc vel illud eſse faciendum, vel omittendum. Ergo voluntas non est libera. R. N. A. Intima cujusque experientia ostendit, bonum ex ſe mere finitum tantum ex ſe non habere efficaciam, ut voluntatem neceſsario ad operandum determinet. R. II. D. A. Neceſsario ſequitur, ita tamen ut illud ipsum judicium practicum in potestate voluntatis ſit, hæcque qualiscunque neceſsitas ſit impedibilis a voluntate, ac mere consequens, T. A. Ut illud ipsum judicium practicum non ſit in potestate voluntatis, atque ab ea impediri

non

non posſit, non ſinendo ſe ab illo moveri, aut mentem ad alia convertendo, N. A.

433. Dices V. Ultimum judicium practicum, quod voluntati dictat ita hic & nunc eſse agendum, indicat illud eſse voluntati in his circumſtantiis melius. Ergo voluntas ſe non poteſt determinare ad oppoſitum, ſeu ad bonum minus. P. C. Bonum minus cum majore comparatum habet rationem mali. Ergo. R. C. A. N. C. Ad *prob.* N. A. Benum minus etiam in comparatione majoris retinet rationem boni, poteſtque a voluntate majori bono præferri, vel ut voluntas ſua libertate utatur, vel quia illud minori difficultate ſe ſperat conſecuturam: vel denique quia mentem ab attenta majoris boni conſideratione avertit.

434. Objic. IV. a Calvino Præſcientia Dei. Deus infallibiliter cognoſcit ac prævidet actus noſtros futuros. Ergo homo non habet libertatem. P. C. Quidquid Deus prævidet eſse futurum, neceſsario eſt futurum. Sed Deus omnes actus voluntatis humanæ, qui aliquando ſunt futuri, prævidet eſse futuros. Ergo. P. M. Si talis actus non eſset neceſsario futurus, præſcientia Dei vel poſset falsificari, vel mutari, vel tolli. Atqui illa nec poteſt falsificari, nec mutari, nec tolli, cum ſit eſsentialiter vera, immutabilis, atque æterna. Ergo. R. C. A. N. C. Ad *probat.* D. M. Eſt neceſsario futurum, neceſsitate ſemper antecedente, N. M. Neceſsitate conſequente, quæ a libero exercitio creaturæ dependet, C. M. Et ſic diſt. minore, N. C. Nimirum quia voluntas humana in tempore exiſtens libere ponet hunc actum, Deus ob infinitam perfectionem intellectus ſui, vi cujus eſt eſsentialiter determinatus ad cognoſcendam omnem veritatem, actum illum futurum prævidet, non prævisurus actum, ſed omiſsionem illius, ſi voluntas humana in tempore hanc potius quam illum eſset electura. Hinc ſicut præſcientia Dei logice præſupponit actum libere futurum tamquam objectum, quo non poſito non daretur præſcientia illa: ita logice præſuppoſit liberam determinationem voluntatis humanæ, atque inducit neceſsitatem mere conſequentem. Sane

Praſcientia Dei non ob eſt hominum libertati.

quam

quam ineptum ſit hoc Calvini ſophisma, patet in re obvia. Vel enim Deus v. g. prævidet hunc morbum fatalem fore ægroto, vel non. Si prævidet fatalem fore, omnia medicamenta nihil proderunt, atque ita moriendum erit ægroto: si prævidet morbum non fore fatalem, ſanabitur ægrotus etiam absque medicamentis. Ergo in nulla ægritudine advocandus est medicus, aut ulla adhibenda ſunt medicamenta. Ad hujus *prob.* N. M. Præscientia Dei nec falsificari, nec mutari, nec tolli, ſed impediri potest.

435. Dices I. Quod est ab æterno, impediri nequit ab eo quod primum est in tempore. Sed præscientia Dei est ab æterno, & actus voluntatis primum est in tempore. Ergo. P. M. I^mo. Antichristus non potest impedire peccatum Judæ, quia illud extitit pluribus ſæculis ante Antichristum. Ergo multo minus homo impedire potest præscientiam Dei, quæ tota æternitate est prior. Prob. eadem major propositio II^do. Si id quod primum est in tempore, impedire potest præscientiam ab æterno existentem, deberet habere ad hanc aliquam prioritatem. Atqui homo nullam habere potest prioritatem ad præscientiam Dei. Ergo. R. D. M. Impediri non potest physice per existentiam rei physicam & actualem, C. M. Impediri non potest logice per existentiam rei objectivam, ſeu cognoscibilitatem illius, quæ cognoscibilitas ab æterno jam extitit, cum logice prius ſit eſse cognoscibile quam cognosci, N. M. Et ſic dist. minore, N. C. Voluntas humana vi libertatis a Deo ſibi conceſsæ potest facere, ut non detur objectum hujus præscientiæ, utque illud ab æterno non fuerit cognoscibile. Si autem voluntas directe facere potest, ut non detur objectum hujus præscientiæ, hoc ipso indirecte etiam facere potest, ut data ab æterno non fuerit hæc præscientia. Voluntas igitur indirecte & logice impedire potest præscientiam Dei; non quod removeat ſcientiam in Deo ſemel datam, ſed quod faciat ne illa data umquam ab æterno fuerit in Deo. Ad I. *probat.* C. A. N. C. Præscientia Dei habet connexionem consequentem & impedibilem cum actione

ne ab homine ponenda, tamquam objecto suo, quam non habet peccatum Judæ cum Antichristo; ac proin ab hoc nec directe, neque indirecte impediri potest. Ad II. *probat.* D. M. Debet habere prioritatem physicam & realem, N. M. Logicam & objectivam C. M. Et sic dist. minore, N. C.

436. Dices II. Saltem de facto homo actu existens non poterit amplius impedire præscientiam Dei de suo peccato. Ergo non amplius est liber. P. A. Quidquid in Deo semel datur, semper datur. Ergo cum in Deo jam detur hæc præscientia, homo actu existens non poterit illam amplius impedire. R. D. A. Non potest illam amplius impedire potentia antecedente, N. A. Potentia consequente, C. A. N. C. Ad *probat.* C. A. D. C. Non poterit illam amplius impedire, hoc est, non potest efficere ut scientia quæ data semel est, non amplius detur, C. C. Ut numquam data fuerit hæc præscientia, N. C. Prius illud non dicit impedire, sed tollere præscientiam Dei: atque hoc tam parum homo potest efficere, quam parum potest peccare simul & non peccare. Posterius vero tantum dicit, quod in homine illo actu existente detur plena & completa potentia omittendi peccatum: adeoque non ponendi objectum illius præscientiæ, quo non posito, data ab æterno numquam fuisset illa præscientia.

437. Dices III. Si homo stante nunc præscientia Dei de peccato posset adhuc omittere peccatum, posset præscientiam falsificare. Atqui hoc efficere nequit. Ergo. P. M. Si homo nunc stante præscientia Dei de peccato, omitteret peccatum, præscientiam Dei actu falsificaret. Ergo si stante præscientia Dei de peccato, potest omittere peccatum, potest illam falsificare. R. N. M. Ad *prob.* C. A. N. C. vel D. C. Potest præscientiam falsificare, si stante illa posset omittere peccatum in sensu composito præscientiæ, & potentia consequente, C. C. Si tantum in sensu diviso præscientiæ, & potentia antecedente, N. C. Si homo posset nunc facere, ut dum jam datur præscientia Dei de peccato, simul non detur peccatum, tunc posset præscientiam falsificare:

care: si autem efficere tantum potest, ut non detur peccatum, eoque non dato etiam data non fuerit præscientia de peccato, non quidem falsificare, sed impedire hanc præscientiam potest. Quare hoc tantum sensu potest homo præscientiam non verificare, quod antecedenter posſit non ponere objectum præscientiæ, non autem quod cum præscientia posſit conjungere objectum eidem difforme.

438. Dices IV. Si præscientia Dei posſet impediri a libertate creata, tunc impediretur in tempore, vel ab æterno. Neutrum horum dici potest. Ergo. P. m. Non ab æterno, quia liberum arbitrium hominis ab æterno non extitit: non in tempore, quia quod datur ab æterno impediri non potest ab eo quod est in tempore. R. C. M. N. m, & dico, præscientiam impediri posſe indirecte & logice a libertate creata in tempore, quatenus homo omittendo peccatum pro illo instanti potest efficere, ut Deus pro illo instanti non præviderit peccatum, sed potius illius omiſsionem.

439. Dices V. Præscientia Dei antecedit actum futurum, quia est ab æterno. Ergo infert neceſsitatem antecedentem, adeoque nequit impediri. P. C. Si posſet impediri, tunc quod factum est, posſet fieri infectum. Atqui hoc implicat. Ergo. R. D. A. Antecedit tempore, C. A. Causalitate, determinatione, aut prioritate naturæ, ita ut ſit illius causa, N. A. Præscientia Dei non determinat ad actum v. g. peccaminosum futurum; sed hic actus est conditio, ſine qua non datur præscientia peccati. Sicut igitur objectum hujus præscientiæ impediri potest: ita etiam præscientia ad peccatum extiturum, tempore prior, ab homine impediri potest potentia antecedente. Ad *prob.* N. M. & suppositum, quod si præscientia illa impediatur, factum fieret infectum; sed duntaxat id quod factum est, factum non fuisset: id est, si præscientia de peccato impediretur, numquam illa in Deo data fuisset.

440. Dices VI. Præscientia Dei non potest determinari ab objecto futuro. Ergo non potest impediri. P. A. Si præscientia Dei posſet determinari ab actu libero

bero futuro, tunc actus liber creaturæ foret causa præscientiæ. Atqui hoc fieri nequit. P. m. Præscientia Dei est ipse Deus. Atqui nullus actus liber creaturæ potest esse causa Dei, qui est Ens necessarium. Ergo nullus actus liber creaturæ potest esse causa præscientiæ divinæ. R. D. A. Non potest determinari physice, & in sensu proprio, ac si objectum futurum præstaret influxum physicum in præscientiam Dei, C. A. Non potest determinari logice, quatenus actus liber creaturæ in tempore futurus per suam cognoscibilitatem terminat præscientiam Dei, N. A. Ad *probat.* D. M. Si præscientia Dei posset physice determinari ab actu libero futuro, C. M. Si logice tantum potest determinari, N. M. Peccatum v. g. futurum non influit physice in præscientiam Dei, non est causa, non dat suum esse præscientiæ divinæ; sed est tantum purus illius terminus, sive præcise tantum terminat præscientiam divinam, estque ratio logica, cur Deus ex natura sua determinatus ad cognoscendam omnem veritatem, concipiatur a nobis cognoscere peccatum potius quam omissionem peccati.

CONTROVERSIA V.

AN S. AUGUSTINUS HOMINEM OB PECCATUM ADAMI LIBERO ARBITRIO SPOLIATUM FUISSE DOCUERIT?

CONTRA JANSENIANOS.

441. Antiqua est ac pervulgata Hæreticorum fraus, ut Vincentius Lerinensis Commonitorii Cap. XL. testatur, *Qui cum sub alieno nomine hæresin concinnare machinentur, captant plerumque veteris cujuspiam viri scripta paulo involutius edita, quæ pro ipsa sui obscuritate dogmati suo quasi congruant: ut illud nescio quid, quodcunque proferunt, neque primi, neque soli sentire videantur. Quorum ego nequitiam duplici odio dignam judico: vel eo, quod hæreseos venenum propinare aliis non pertimescunt: vel eo etiam, quod Sancti cujusque viri memoriam tamquam sopi-*

Novatorum conatus in vindicando sibi Augustino.

sopitos jam cineres profana manu ventilant, & quæ silentio sepeliri oportebat, rediviva opinione diffamant. Horum vestigiis strenue institere posteriorum temporum Sectarii. Confidentissime jactabat olim Wickleffus apud Waldensem Tomo I. Lib. I. Art. II. Cap. XXXIV. *A modernis dissentio; sed cum multis Sanctis antiquis, & specialiter Augustino convenio.* Si Luthero credimus, Augustinus totus Lutheranus est; ait enim Lib. de servo Arbitrio contra Erasmum Roterodamum: *Fateor, mi Erasme, non immerito te istis omnibus moveri. - - - Videbam omnium illorum authoritatem, quos recensuisti, super caput meum velut diluvium inundaturum. Verum Augustinus, quem præteris, totus meus est.* Calvinus initio libri de æterna Dei Prædestinatione scribit: *S. Augustinus adeo totus noster est, ut si mihi confessio scribenda sit, ex ejus scriptis contextam proferre abunde mihi sufficiat. - - - Constabit, quam solide omni ex parte mihi suffragetur.* Michael Bajus identidem repetebat, se semper atque ex animo facere cum Augustino. Cornelius Jansenius, Iprensis postea Episcopus, teste Valerio Andrea in ejus Vita, *unum fere e SS. Patribus vitæ suæ ducem, studiorumque Magistrum Sanctum delegerat Augustinum, cujus Opera omnia fere decies, libros vero de gratia divina & libero arbitrio plus quam trigesies a capite ad calcem evolverat.* Hinc famosum opus suum non alio insigniri voluit titulo, quam *Augustinus Cornelii Jansenii.* Sectatores ac pedissequi Jansenii non alio cupiunt appellari nomine, quam *Discipulorum S. Augustini*, illud sibi quasi proprium antonomastice vendicantes. Quesnellus in præfatione explicationis apologeticæ ait, se doctrinam in Observationibus moralibus expressam ex SS. Augustino & Thoma hausisse, ratus se sub talium umbra Magistrorum adversus quaslibet Pontificum censuras sat esse tutum. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam*, ajebat Macarius Havermans Doctor Lovaniensis, Jansenianæ factionis Theologus, author propositionis ordine XXX. ab Alexandro VIII. proscriptæ.

442.

442. Verum enimvero etiamsi Jansenianis daretur, (quod nullo tamen pacto ipsis conceditur,) Sanctum Augustinum de libero arbitrio duriuscule scripsisse, aut etiam in errorem lapsum esse; neutiquam tamen sequeretur, solum Augustinum præponendum esse authoritati Ecclesiæ, ac Tridentinæ Synodi decretis, nisi Janseniani ipsius Augustini ac Thomæ doctrinam eversam velint. S. Thomas II^da. II^dæ. Quæst. XI. Artic. II. ad III. scribit: *Postquam autem essent authoritate universalis Ecclesiæ determinata, siquis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus censeretur. Quæ quidem authoritas principaliter residet in summo Pontifice, - - - contra cujus authoritatem nec Hieronymus nec Augustinus, nec aliquis sacrorum Doctorum suam sententiam defendit.* S. Augustinus Epist. CXLVIII. alias CXI. ad Fortunatianum scribit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum & laudatorum hominum, velut Scripturas canonicas habere debemus, ut nobis non liceat salva honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere, si forte invenerimus quod aliter senserint quam veritas habet divino adjutorio vel ab aliis intellecta, vel a nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales esse volo intellectores meorum.* Et Lib. de vera Religione, Cap. X. *Quæ vera esse perspexeris, tene, & Ecclesiæ Catholicæ tribue; quæ falsa, respue, & mihi qui homo sum, ignosce: quæ dubia, crede; donec aut respuenda esse, aut vera esse, aut semper credenda esse vel ratio doceat, vel præcipiat authoritas.* Si Augustinus unus ille irrefragabilis est Magister, quid demum causæ est, quod Janseniani non omnibus subscribant Augustini pronunciatis, seseque authoritati Ecclesiæ, ejusque supremo Capiti submittant, quando id toties docuit, fierique præcepit Augustinus? Exploratum est, causam ipsum existimasse absolutam, cum suam de ea Sedes Apostolica sententiam ferebat. Pelagianis, qui Innocentii anathemate irritati cœlum terramque miscebant, ora obturavit Serm. CXXXI. de verbis Evangelii S. Joannis, Cap. X. verbis illis: *Jam enim de hac causa*

Augustinus præponenda est authoritas Ecclesiæ.

causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est. Ad Julianum vero identidem obstrepentem ait Lib. II. Operis imperfecti, Num. CIII. *Quid adhuc quæris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?* Epist. CLXXIII. alias CCIV. ad Donatum scribit: *Foris ab Ecclesia constitutus, & separatus a compage unitatis & vinculo charitatis, æterno supplicio punireris, etiamsi pro Christi nomine vivus incendereris.*

Quæ non Augustini tantum, sed aliorum etiam Patrum doctrinam approbavit.

443. Quod si Janseniani dicant, doctrinam Augustini approbatam fuisse a Conciliis, Ephesino in causa Pelagianorum, CPolitano II. Arausicano II. Romano sub S. Gelasio I. atque ab ipsis Romanis Pontificibus, Cœlestino I. in Epist. ad Episcopos Galliarum: *Augustinum Sanctæ recordationis virum, pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec umquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor adspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam ante a meis Decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote qui utique cunctis & amori fuerit & honori. Unde resistatur talibus, quos male crescere videmus.* Item S. Hormisda in Epist. ad Possessorem, & Joanne II. Epist. III. *Hujus* (Augustini) *doctrinam, secundum Prædecessorum meorum statuta, Romana sequitur, & servat Ecclesia.* R. I. Si Pontifices in materia fidei falli possunt, ut volunt Janseniani, cur in commendando Augustino infallibiles erunt? R. II. a Conciliis & Pontificibus non Augustini libros tantum, verum etiam aliorum Patrum, Hieronymi, Ambrosii, Basilii &c. approbatos fuisse, ut liquet ex V. Synodo, sive CPolitana II. quæ Collatione III. ait: *Super hæc sequimur per omnia & Sanctos Patres & Doctores Ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum, Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Joannem CPolitanum, Cyrillum, Leonem, Proclum. Et suscipimus omnia, quæ de recta fide, & condemnatione hæreticorum exposuerunt.* Neque ex verbis Pontificum plus evinci potest, quam

quod

quod Augustinus irreprehensibiliter fidem Catholicam docuerit, præcipue contra Pelagianos; quin tamen omnia, quæ Augustinus scripsit, ad fidem Catholicam pertineant. Profecto si Ecclesia tamquam fidei articulum definire voluisset, quidquid in Augustini libris continetur, ad fidem Catholicam pertinere, iisdem ferme verbis usa fuisset, quibus Patres Concilii Romani sub S. Gelasio I. A. 494. S. Leonis Epistolam commendarunt. *Item* (Ecclesia suscipit) *Epistolam Beati Leonis Papæ ad Flavianum CPolitanum, de cujus textu quispiam si usque ad unum jota disputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.*

Ad Ecclesiam confugiendum foret, quamvis Augustini doctrina foret infallibilis.

444. Verum quamvis Ecclesia de libris S. Augustini ita locuta fuisset, ut Patres Synodi Romanæ de Epistola S. Leonis ad Flavianum, ne tum quidem Janseniani Augustini authoritatem authoritati Ecclesiæ præferre possent. Nam I. si Ecclesia fallitur juxta Jansenianos, dum definit in libro Jansenii impias hæreses contineri, cur Ecclesia falli non poterit Augustini libros approbando? Si falluntur Innocentius X. Alexander VII. & Clemens XI. cur falli non potuere Joannes II. Hormisdas, & Cœlestinus? II. Quamvis Ecclesia declarasset, omnia verba Augustini infallibilem, immo divinam habere authoritatem, confugiendum tamen nihilo secius foret ad Ecclesiam, tamquam columnam veritatis, ut illa doceat ac declaret, quo sensu Augustini verba intelligenda sint; eaque loca, quæ nobis favere ipsi Janseniani non inficiantur, cum aliis in speciem oppositis quomodo sint concillianda. Numquid enim Evangelia divinam habent authoritatem? Nihilo tamen minus Nicænum I. litem cum Arianis exortam dirimere debuit statuendo, quis gemini loci in speciem oppositi, *Pater major me est. Ego & Pater unum sumus*, sit sensus, & quo pacto inter se conciliari debeant? Jam vero Ecclesia tum in Pontificum Constitutionibus, tum in Tridentina Synodo aperte docuit, hæresin esse asserere, quod gratiæ divinæ in statu etiam naturæ lapsæ resisti non possit, aut quod nullus libero arbitrio locus in hoc statu relinquatur, & quæ sunt hujus-

hujusmodi. Ecclesia propositionem hanc per Alexandrum VIII. publico decreto proscripsit: *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.*

Adeoque Jansenianі causa ceciderunt

445. Neque dicant Janseniani, Magistrum suum a Pontificibus tantum damnatum fuisse. Ut enim nihil dicam de infallibili Romanorum Pontificum in quæstionibus fidei & morum authoritate, Tridentinum aperte gratiam necessitantem, ac libero hominis arbitrio exitialem, ut hæreticam damnavit. II. Decretum Innocentii X, ac Bulla *Unigenitus* Clementis XI. acceptata sunt ab universa Ecclesia, cui Christus non eo, tantum exiguo tempore, quo in Concilio congregata est, sed etiam dispersæ inerrantiam promisit. III. Etiamsi Oecumenicum Concilium convocaretur, non alia tamen expectari posset sententia, quam ea, quæ a tot Pontificibus, & Episcopis per orbem dispersis lata est. Janseniani vero Conventum illum Ecclesiæ, tamquam a Christo Sponso suo derelictæ, pari audacia ac temeritate spernerent, qua olim Lutherus, aliique Sæculi XVI. Novatores Tridentinam Synodum.

446. Hæc quæ de Augustini authoritate disseruimus, non præsenti modo, verum etiam aliis materiis inservire poterunt, in quibus de mente Augustini disceptatur. Maximi haud dubie est ponderis authoritas Augustini, etiam in illis quæ ab Ecclesia clare non sunt decisa; attamen non est infallibilis, aut tanta, ut authoritati Ecclesiæ præponi possit, aut debeat, maxime si Ecclesia opinionem aliquam damnaret, quæ in Augustino satis expressa ac tradita videretur. Qui Augustini authoritatem altius extollunt, aut decipere amant solito hæreticorum more, aut splendide decipiuntur, fortassis zelo quidem ducti, sed non secundum scientiam. Verumtamen ne Janseniani hæc a Catholicis ex desperatione dici autument, quod Augustinum sibi ereptum cernant, solide ac perspicue ostendemus, Jansenianos pessima fide, atque inani conatu Augustinum sibi vendicare.

447. Conclusio. S. Augustinus constanter docuit, homini etiam in præsenti statu naturæ lapsæ inesse libertatem ab omni necessitate simplici & antecedente. Præter ea, quæ Controversia I. & II. ex Augustino deprompsimus, probatur Conclusio ex aliis libris & locis S. Doctoris, quibus mentem suam perspicue hac de re aperuit. Ac I. quidem Lib. de duabus Animabus, Cap. XI. ait: *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere.* Ergo ab homine exclusit omnem necessitatem simplicem, antecedentem; hac enim posita jam non amplius liberum esset abstinere.

S. Augustinus Catholicam de lib. arbitrio doctrinam invicte propugnavit.

448. II. Libro de Natura & Gratia, Cap. LXV. approbans verba S. Hieronymi: *Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin ubi necessitas, nec corona est*, subjungit illico: *Quis non agnoscat? Quis non toto corde suscipiat? Quis aliter conditam humanam neget esse naturam? Sed in recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.* Lib. II. contra Faustum, Cap. V. *Liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter justum judicium Dei ab omni necessitatis vinculo vindicamus.* Lib. III. de Libero arbitrio, Cap. XX. affirmat, *animam in ignorantia & difficultate natam, nulla tamen necessitate comprimi ad permanendum in eo, quo nata est.* Lib. I. Retractationum Cap. IX. istos de Libero arbitrio libros censoria virgula recognoscens, non retractat quod de immunitate a necessitate & indifferentiæ libertate dixerat; sed monet dumtaxat necessitatis gratiæ mentionem esse faciendam, de qua pauca tunc dixerat, quod institutæ contra Manichæos disputationis ratio plura non postularet.

449. III. Libro de Spiritu & litera, Cap. III. scribit: *Nos autem dicimus humanam voluntatem sic divinitus adjuvari ad faciendam justitiam, ut præter, quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, præterque doctrinam qua ei præcipitur quemadmodum vivere debeat, accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in animo ejus delectatio, dilectio-*

que summi illius atque incommutabilis boni quod Deus est. Epist. CLXXVII. alias XCV. ad Innocentium: *Ad non peccandum, id est, ad non male faciendum, quamvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficit, nisi adjuvetur infirmitas.* Lib. II. de Nuptiis & Concupisc. Cap. III. Juliano querenti, quod si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum nascentium esse Conditorem dixerit, illico Cœlestianus aut Pelagianus vocaretur, Augustinus ita respondet: *Non est ita ut loqueris, quicunque ista dixisti; non est ita: multum fallere meditaris: non liberum negamus arbitrium. - - - Liberum itaque in hominibus esse arbitrium, & Deum esse nascentium Conditorem, utrique dicimus; non hinc estis Cœlestiani & Pelagiani. Liberum autem esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio Dei, & non erui parvulos à potestate tenebrarum, & sic transferri in regnum Dei hoc vos dicitis; hinc estis Cœlestiani & Pelagiani. Quid obtendis ad fallendum communis dogmatis tegmen, ut operias proprium crimen, unde vobis inditum est nomen?* Ergo Augustinus agnovit communem esse secum Pelagii & Juliani sententiam de libero arbitrio, nisi quod ad bene ac salutariter agendum necessitatem divinæ gratiæ adstrueret, quam inficiabantur Pelagiani. Certe id ipsum innumeris fere locis testatur Augustinus, admittere se pariter cum illis liberum hominis arbitrium; non posse tamen sine gratia actum poni salutarem. Quod si Augustinus libertatem a coactione, non vero a necessitate simplici & absoluta admisisset, ut Jansenius contendit, & Pelagianos & totam Ecclesiam decepisset scribendo: *Liberum itaque in hominibus esse arbitrium utrique dicimus.* Quanam enim ætate aut sæculo liberum arbitrium aliud umquam significavit, quam libertatem ab omni necessitate simplici & antecedente? Ergo Augustinus in eo sensu admisit liberum arbitrium, quo id admittebant Pelagiani, & quo ipse Augustinus id defendit contra Manichæos, qui non negabant liberum arbitrium a coactione, sed tantum a necessitate. Vide dicta Controversia I. hujus Articuli.

450.

450. IV. Lib. II. de Actis cum Felice Manichæo, Cap. IV. ait: *Habet unusquisque in voluntate, aut eligere quæ bona ſunt, & eſse arbor bona; aut eligere quæ mala ſunt, & eſse arbor mala.* Lib. X. de Genesi ad literam, Cap. XIV. *Poteſt* (homo) *per voluntatem bonam eligere vitam bonam; quod quidem non poterit, nisi adjuverit gratia Dei per Mediatorem.* Enarratione in Psalm. LI. *Benignitas ante te, iniquitas ante te: compara & elige.* Atqui verbum *eligere* juxta omnes ſignificat indifferentiam ad opposita: neque enim electionem habet, qui inimpedibili neceſsitate ad unum determinatur. Ergo.

451. V. Lib. I. Retractat. Cap. XXII. *In poteſtate quippe hominis eſt mutare in melius voluntatem, ſed ea poteſtas nulla eſt, nisi a Deo detur.* Lib. de diversis Quæstionibus LXXXIII. Quæstione LXVIII. *Ad illam cœnam, quam Dominus dicit in Evangelio præparatam, nec omnes qui vocati ſunt, venire voluerunt, neque illi qui venerunt, venire poſsent, nisi vocarentur. Itaque nec illi debent ſibi tribuere qui venerunt quia vocati venerunt: nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed tantum ſibi; quoniam ut venirent, vocati erant in libera voluntate.* Lib. de Spiritu & litera ad Marcellinum, Cap. XXXI. examinat, utrum fides ipsa in nostra constituta ſit potestate: & postquam explicavit, quid ſit rem aliquam in nostra eſse potestate: *Hanc dicimus poteſtatem, ubi voluntati adjacet facultas faciendi. Unde hoc quisque in poteſtate habere dicitur, quod ſi vult facit; ſi non vult, non facit*, affirmat ſidem in nostra eſse potestate, quamvis ad fidem neceſsario requiratur donum liberale gratiæ; hancque affert rationem, quia qui vult, credit, qui non vult, non credit: *Vide nunc, utrum quisque credat, ſi noluerit; aut non credat, ſi voluerit. Quod ſi absurdum eſt: quid enim eſt credere, nisi consentire verum eſse quod dicitur? Consensio autem utique volentis eſt: profecto fides in poteſtate eſt.* Ac paulo post Cap. XXXIV. ſubjungit: *His ergo modis* (ſuasionibus) *quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat, neque enim credere poteſt quodlibet libero arbitrio, ſi nulla ſit ſuasio vel vocatio cui cre-*

dat; profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est. Ubi notandum est, Augustinum dixisse *propriæ*, non alienæ voluntatis esse, quod ad Simplicianum Lib. I. Quæst. II. Num. X. adhuc clarius explicat. *Ut velimus, & suum voluit esse & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo.* Inspiratio, quamvis & ipsa sit actus voluntatis nostræ, non tamen ab Augustino nobis tribuitur, sed Deo, qui solus eam infundere potest: sequi vero inspirationem vel non sequi, nobis imputatur; quia quamvis in alicujus arbitrio non sit credere sine inspiratione, præsente tamen inspiratione liberum est credere, vel non credere. Denique Lib. V. Operis imperfecti, Num. XLVIII. scribit adversus Julianum S. Doctor: *Tam bonum certe quam malum ex propria homo, sicut dicis, voluntate facit, & utriusque in illo possibilitas æqua lance libratur: & ad bene faciendum Deus adjutorium subministrat.* Vide plura apud Petavium Theolog. Dogmatum Tomo III. de Opificio sex dierum, Lib. IV. Nicolaum Ghezzi Principi della Filosofia, Tomo I. Parte II. Illustrissimum Scipionem Maffei Historiæ Theologicæ Lib. IX. & XIV. Natalem Alexandrum Dissertat. XXVI. in Hist. Eccles. Sæculi III. Laurentium Alticotium Summæ Augustinianæ Parte I. Quæst. VII. & Parte IV. Quæst. II. Artic. IV.

Argumenta contraria refutantur.

Exceptiones Jansenianorum eliduntur.

452. Objicitur I. contra I^mam^ probat. Definitio peccati, quam dedit S. Augustinus Lib. de duabus Animabus, Cap. XI. spectat Adami peccatum, non vero personalia, in quæ homines prolabuntur. Ergo ex illa definitione nihil evincitur. P. A. S. Doctor Lib. I. Operis imperfecti contra Julianum, qui hac ipsa definitione peccati Augustinum premere, ac parvulos sine peccato Originali nasci probare conabatur, Num. XLIV. ita scribit: *Hic peccatum definitum est, quod tantummodo pec-*

peccatum est, non quod etiam pœna peccati. De hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quærebatur: quale commissum est a primo homine ante omne hominis malum. Sed tu aut non potes intelligere, aut non vis. Et Num. XLVII. ait: *Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem, Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere. Adam quippe omnino quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret, Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: ac per hoc id egit peccando, quod justitia vetabat, & unde liberum illi fuerat abstinere. Nam ei qui dicit, Quod nolo malum hoc ago, abstinere inde, liberum non est.* Ergo cum definitio illa ad illud peccatum pertineat, quod tantummodo peccatum est, non autem pœna peccati, definitio illa Augustiniana se non extendit ad peccata hominum personalia, quæ non modo peccata sunt, sed etiam pœna peccati. R. N. A. Ad *probat.* C. A. N. C. Quamvis Augustinus l. c. cum Manichæis disputans ad peccatum Adami præcipue respexerit, unde omnis mali origo fluxit, in libris tamen contra Julianum editis numquam ab illa definitione exclusit peccata hominum personalia, vere ac proprie talia; sed tantum peccatum originale, ac motus indeliberatos concupiscentiæ, qui sunt quidem pœna peccati, at non peccata vere, proprie ac formaliter talia, modo eis resistatur, ut dictum fuit Artic. I. hujus Tractatus, Controversia II, eoquod liberum nobis non sit iis carere.

453. Dices. S. Augustinus ab illa definitione peccati excludit illud, quod est peccatum & pœna peccati. Atqui omnia personalia hominis lapsi sunt peccata, & pœna peccati originalis. Ergo ab illa definitione excludit omnia personalia peccata hominis in statu naturæ lapsæ. R. D. M. Quod est pœna peccati immediate, qualis est ignorantia invincibilis, & indeliberati motus concupiscentiæ, C. M. Quod pœna peccati mediate, qualia sunt peccata hominum personalia,

quæ

quæ ſunt effectus rebellis concupiscentiæ, N. M. Et D. m. Personalia peccata hominum ſunt pœna peccati Originalis immediate, N. m. Mediate, Transeat min. Dixi, *Transeat;* universaliter enim verum non est, omnia personalia peccata hominis lapsi pœnas eſse peccati originalis, etiam mediate tantum. Non infrequenter enim accidit, ut homo ex mera malitia peccet, quamvis legem Dei optime perspectam habeat, nullisque concupiscentiæ ſtimulis, aut certe modicis urgeatur, quod expreſse agnovit Augustinus Lib. I. Operis imperfecti Num. CV. *Cum igitur & illa fateatur in hominibus eſse peccata, quæ committuntur, non neceſsitate, ſed volutate, quæ tantummodo peccata ſunt, unde ab eis liberum eſt abſtinere.* Quare per peccatum, quod etiam pœna peccati est, & a quo S. Augustinus negat liberum eſse abstinere, non intelliguntur peccata personalia, quæ deliberate in hoc ſtatu a nobis committuntur; ſed ea ſolum, quæ ex omnium opinione caveri non poſsunt, videlicet originale peccatum, quod proprie peccatum est, & concupiscentia cum motibus ejus indeliberatis, atque ea peccata, quæ ex ignorantia invincibili committuntur; quæ licet proprie peccata non ſint, vocantur tamen peccata, quod primi peccati fructus ſint & pœnæ.

454. Objic. II. contra reliquas probationes. Libros de Libero arbitrio, aliosque contra Manichæos S. Augustinus ſcripsit ante ſuum Episcopatum: ætate autem provectior hanc ſuam de libero arbitrio doctrinam damnavit in Libris contra Pelagianos, & in libris ſuarum Retractationum. II. Sermones illius, & Enarrationes in Psalmos levioris ſunt momenti, quod alius omnino a ſe fuerit, dum pro concione diceret. Ergo ex illis ſolidum argumentum instrui nequit. R. ad I. Libros quidem de Libero arbitrio, & quædam alia contra Manichæos ante Episcopatum ſuum ſcripsit Augustinus; plura tamen contra eosdem ſcripsit jam Episcopus, ut v. g. librum contra Epistolam Manichæi, de Natura boni, contra Faustum & Felicem Manichæos, Petilianum, Secundinum &c. Quæ vero contra Mani-

chæos

chæos tum ante tum post Episcopatum suum scripsit, tantum abest ut in libris Retractationum damnaverit, ut etiam ea confirmaverit Lib. I. Retractat. Cap. IX. Num. VI. scribens: *Ecce tam longe antequam Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut jam contra illos disputaremus.* Pro modestia sua & veritatis amore damnat S. Doctor Lib. I. Retractat. Cap. XXIII, quæ olim ante exortos Semipelagianos incautius scripserat, docetque ipsum etiam initium fidei non ex nobis, sed ex Deo esse: At vero dum libros de libero arbitrio, aliaque quæ contra Manichæos scripsit, incudi iterum subjicit Augustinus, numquam negat liberum hominis arbitrium etiam in statu naturæ lapsæ ab omni necessitate inimpedibili immune esse; quod singuli fere versus horum librorum tam luculenter docent, ut nec Augustinus aliter illos explicare potuisset; sed eos integros spongia, ut dicitur, delere, aut omnino igni tradere debuisset, siquidem mentem suam quam in libris illis tam manifeste prodiderat circa liberum hominis arbitrium, postea mutasset. Ad II. R. has esse de causa sua desperantium voces, quæ sine luculenta Sancti Doctoris injuria proferri nequeunt. Enarrationes in Psalmos Cassiodorus aliique Veteres cæteris omnibus Augustini lucubrationibus anteponunt; Sermones vero ad populum habuit jam Episcopus, plene utique illo tempore a Deo collustratus: neque fas sibi esse putavit vir Sanctissimus e suggestu verba faciendo disseminare dogmata minus sana ac periculosa.

455. Objic. III. S. Augustinus expressis ac clarissimis verbis ait, liberum arbitrium per peccatum Adami periisse. Ergo. P. A. I. Lib. contra Fortunatum, Disput. II. Num. XXII. scribit S. Doctor: *Liberum voluntatis arbitrium in illo homine fuisse dico, qui primus formatus est. Ille sic factus est, ut nihil omnino voluntati ejus resisteret, si vellet Dei præcepta servare. Postquam autem libera ipse voluntate peccavit, nos in necessitatem præcipitati sumus, qui ab ejus stirpe descendimus.* Et Lib. de Perfectione justitiæ, Cap. IV. *Respondetur, per arbitrii li-*

berta-

bertatem factum, ut esset homo cum peccato; sed jam pœnalis vitiositas subsecuta, ex libertate fecit necessitatem. II. In Enchiridio Cap. XXX. scribit: *Libero arbitrio male utens homo & se perdidit, & ipsum. - - - Cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato amissum est liberum arbitrium.* Lib. de Perfect. justitiæ, Cap. IV. *Victa enim vitio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura. Hinc alia Scriptura dicit: A quo enim quis devictus est, huic & servus addictus est.* Et Epist. CCXVII. alias CVII. ad Vitalem: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus.* III. Sermone CLVI. Num. XI. ait, *nos non agere, sed agi.* R. D. A. Periisse per peccatum Adami liberum arbitrium, id est, periisse libertatem indifferentiæ, oppositam necessitati, seu inimpedibili determinationi ad unum, N. A. Periisse libertatem, seu immunitatem a peccato, ejusque pœnis, morte nimirum & concupiscentia, C. A. N. C. Fatemur ultro libertatem hanc a peccato periisse, neque posse nos ab ea servitute liberari, nisi per Christum liberatorem nostrum, juxta illud Joan. Cap. VIII. *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis.*

456. Ad I. R. C. A. N. C. Per liberum arbitrium non intelligitur ibi simpliciter libertas indifferentiæ, sed libertas sana ac robusta, seu facultas prompte facile, & hilariter se determinandi ad bonum, quacum primus homo conditus fuit, & quam Augustinus dicit nos amisisse per Adami peccatum. Per necessitatem illam intelligitur necessitas patiendi motus inordinatos concupiscentiæ ad peccatum inclinantes, nascendi in peccato originali, & manendi sub captivitate dæmonis, donec per baptismum liberemur: aut etiam necessitas peccandi, non vere ac proprie talis, nempe inimpedibilis & physica, sed moralis tantum, quæ consistit in magna difficultate aliquid agendi vel omittendi. Porro certum est, necessitatis nomen, cui hominem subesse dicit Augustinus, vario sensu ab illo usurpari. Aliquando loquitur S. Doctor de necessitate consequente liberam voluntatis determinationem, quæque ab ipso homi-

homine impediri potest: quandoque de necessitate, non absoluta quidem & plena, sed tantum secundum quid modo necessitatem sumit pro simplici molestia, aut difficultate in operando, ita ut vocis hujus significatio ex subjecta materia, atque aliis clarioribus textibus desumi debeat.

457. Ad II. Respondet ipse S. Augustinus Lib. I. ad Bonifacium contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. II. *Quis autem nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem periit per peccatum, sed illa quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiam; propter quod natura humana divina indiget gratia.* Ex quibus verbis manifeste sequitur, Augustinum non negasse libertatem a necessitate, sed tantum immunitatem a peccato ac pœnis peccati, & præcipue a concupiscentia, cujus rebelles motus sæpe inviti experimur. Citatis itaque in objectione locis arguit S. Doctor Pelagianos, qui asserebant liberi arbitrii virtute concupiscentiam exstirpari atque aboleri posse: hominem ex se suisque viribus absque interioris gratiæ adjutorio fidem obtinere, ac Deum supernaturali amore diligere posse: liberum arbitrium hominis post peccatum Adami tam plenum esse, ac fuerat ante peccatum, adeoque pari facilitate hominem operari bonum, ac illud antea operabatur, & quæ plura alia sunt Pelagianæ doctrinæ flagitia. Demonstrat itaque Augustinus, homines per Adami peccatum gratia supernaturali spoliatos fuisse, sine qua liberum arbitrium nihil omnino potest in ordine ad salutem; atque hinc liberum arbitrium ad bonum supernaturale amissum esse dicit, non quod ipsa naturalis facultas volendi aut non volendi sublata sit; sed quia liberum arbitrium gratia supernaturali spoliatum fuit, tamquam complemento necessario, ut salutariter possit operari. Hunc sensum clarissime indicat ipse S. Augustinus Lib. II. ad Bonifacium contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. V. *Peccato Adæ liberum arbitrium de hominum natura periisse non dicimus: sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo; ad*

bene

bene autem pieque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta. Sexcenties repetit Augustinus, hominem non esse liberum, nisi liberetur; liberatio autem, quæ per primam nobis gratiam obvenit, sublevat, extollit, & perficit arbitrium, non evertit. Epist. CLVII. alias LXXXIX. ad Hilarium ait: *Non enim voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia juvatur; sed ideo juvatur, quia non tollitur.* Et Lib. de Correptione & Gratia, Cap. XII. *Per secundum Adam Dei gratia liberati, & ista liberatione habentes liberum arbitrium, quo serviant Deo.*

458. Ad III. R. Id non sine incredibilis impudentiæ nota a Jansenianis nobis objici. Verba Augustini hæc sunt Sermone CLVI. Num. XI. *Dicit mihi aliquis, ergo agimur, non agimus. Respondeo, immo & ageris; & tunc bene agis, si a bono agaris. Spiritus enim Dei, qui te agit, agenti adjutor est tibi. Ipsum nomen adjutoris præscribit, quia & tu ipse aliquid agis. Agnosce quid poscas; agnosce quid confitearis, quando dicis, Adjutor meus esto, ne derelinquas me, Adjutorem utique invocas Deum. Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur. --- Si non esses operator, ille non esset cooperator.*

459. Dices I. Juxta S. Augustinum in statu naturæ lapsæ homo peccator est subjectus servituti dæmonis & concupiscentiæ: immo ipsum liberum arbitrium redactum est in servitutem & captivitatem peccati. Ergo in statu naturæ lapsæ sublatum est ex Augustini sententia liberum arbitrium. R. C. A. C. Juxta S. Augustinum homo peccator est subjectus servituti dæmonis, quia graviores patitur tentationes, quibus ut plurimum cedit, destitutus potentioris gratiæ auxilio; quamvis si vellet, posset non cedere, cum Deus nemini, adeoque etiam nec peccatoribus gratiam sufficientem deneget. Dominatui concupiscentiæ pari modo subditur homo peccator, quia vehementiores illius motus experitur, quibus ut plurimum obtemperat, nulla constrictus necessitate physica, sed morali tantum,

quæ

quæ libertatem ſimpliciter non tollit. Per ſervitutem & captivitatem liberi arbitrii Augustinus nil aliud intelligit, quam magnam propensionem ad malum propter rebellionem concupiscentiæ ex peccato Adami ortam, quæ absolute ſuperari quidem potest, at non ſine magna difficultate.

460. Dices II. S. Augustinus contra Pelagianos contendit, ad ſalutariter operandum neceſsarium eſse in ſtatu naturæ lapsæ auxilium gratiæ actualis. Ergo in ſtatu naturæ lapsæ homo non amplius indifferens est ad bonum vel malum amplectendum. R. C. A. N. C. Neceſsitas auxilii divini non impedit, quo minus eo nobis oblato poſsimus pro arbitrio agere vel non agere: neque libertas indifferentiæ est facultas agendi independenter ab omni auxilio ſuperaddito; ſed ſolum est facultas, qua positis omnibus ad agendum prærequisitis poſsumus agere vel non agere. Ergo neceſsitas divini auxilii non tollit libertatem indifferentiæ. Rem hanc explicat S. Augustinus Lib. de Spiritu & litera ad Marcellinum, Cap. XXX. ſcribens: *Liberum arbitrium non evacuatur per gratiam, ſed ſtatuitur, quia gratia ſanat voluntatem, qua juſtitia libere diligatur:* potestque paritate non incongrua illustrari. Certum est, quod ſine luce nullum objectum videri poſsit; neque tamen idcirco ullus aſseret, a lucis neceſsitate potentiam visivam destrui: quin immo ultro omnes fatebuntur, corroborari illam magis a luce, atque expeditam reddi ad videndum, ac visionem ipsam liberrimam eſse, quia homo etiam præsente luce videre potest objecta, aut si nolit, ea non videre, oculos nimirum non aperiendo. Pari modo gratia divina ad ſalutariter operandum neceſsaria non aufert, ſed complet ac perficit libertatem humanam; illa enim præsente liberum est homini consentire piæ inspirationi ac motioni, vel diſsentire: atque ideo gratia dicitur ab Augustino ſanare voluntatem, ut poſsit, quod ante ſine gratia non poterat, libero amore in justitiam ferri.

461. Dices III. Juxta S. Augustinum homo in ſtatu naturæ lapsæ indiget potentiore gratia ad ſalutariter

ter operandum, quam indiguerit in ſtatu naturæ innocentis. Atqui ideo indiget potentiore gratia, quia homo per peccatum Adami indifferentiam activam amisit. Ergo. R. C. M. N. m. Homo quamvis indifferentiam activam ſeipsum determinandi retinuerit, tantam tamen ægritudinem ac infirmitatem per peccatum Adami contraxit propter rebellionem concupiscentiæ, ut ſine gratia medicinali, qua ſanatur & corroboratur, neque ad bonum agendum ſicut oportet, neque ad malum meritorie fugiendum, ſeipsum ulla ratione determinare valeat. Ergo in ſtatu naturæ lapsæ potentiore indiget adjutorio, quam in ſtatu innocentiæ, in quo, utpote firmo & robusto propter donum integritatis, ſufficiebat gratia illustrationis. At vero in præsenti ſtatu indiget homo non ſolum illustratione, ſed etiam inspiratione, ſeu adjutorio interno voluntatem ejus immediate afficiente, ſine quo non amplius potest velle bonum, aut nolle malum, ſicut oportet ad ſalutem.

462. Dices IV. Saltem peccatores & infideles juxta Augustinum non habent liberum arbitrium. Ergo. P. A. Peccatores & infideles nec ex ſe ipsis habent quod ad volendum vel non volendùm requiritur, nec poſsunt pro libito illud obtinere. Ergo non ſunt liberi ad bene operandum; quia gratiam non habent ex ſe, nec illam pro libito obtinere poſsunt, cum gratia donum ſit gratuitum & liberale. Hinc S. Augustinus Lib. de Spiritu & litera, Cap. XXX. ſcribit: *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas. Si ergo ſervi ſunt peccati, quid ſe jactant de libero arbitrio?* R. N. A. Ad *prob.* N. C. Quando actus ſalutaris a Deo præcipitur, vel malus prohibetur, cum nemo ad impoſsibile obligetur, ut ſexcenties Augustinus monet, certum est, quod Deus cuilibet auxilium det ſufficiens, cui poſset homo cooperari, si vellet. Ergo in illo casu peccatores & infideles libere peccant, quamvis non ſine magna difficultate a peccato abstinere poſsint. Augustinus citatis verbis loquitur de libertate a peccato, & Pelagianos arguit, qui ad bene & ſalutariter operandum neceſsitatem divinæ gratiæ excludebant.

463.

463. Dices V. Juxta Augustinum homo non fit liber ad bonum faciendum, aut malum vitandum, nisi per gratiam liberantem. Atqui infideles & peccatores non habent gratiam liberantem, quia non habent gratiam justificantem. Ergo. R. D. M. Homo non nisi per gratiam liberantem, id est, justificantem fit liber libertate majore & potentiore, quacum facile vincit concupiscentiam, C. M. Libertate sufficiente & idonea ad vincendam concupiscentiam, N. M. Homo, etiam sine gratia justificante, habet libertatem per alia minora auxilia vere sufficientia, quibus adjutus concupiscentiam vincere posset, si vellet, quamvis non sine difficultate. Quod si vero homo gratia sanctificante sit ornatus, longe facilius resistit concupiscentiæ; quia gratia sanctificans confert homini jus ad auxilia frequentiora, ac potentiora.

464. Objic. IV. S. Augustinus Lib. I. Operis imperfecti, Num. C. definitionem libertatis, quam Julianus ita statuerat: *Liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est, bonum & malum*, his verbis impugnat: *Si liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est, & bonum & malum; liber Deus non est, qui malum non potest velle, de quo ipse dixisti, Deus esse nisi justus non potest: Siccine Deum laudas, ut ei auferas libertatem?* Ergo juxta S. Augustinum ad liberum arbitrium non pertinet libertas indifferentiæ. R. C. A. D. C. Libertas indifferentiæ, id est, agendi bonum vel malum non pertinet ad liberum arbitrium generice spectatum, C. C. Non pertinet ad liberum arbitrium, quale habent homines viatores, N. C. Quia Julianus, ut scribit S. Augustinus Lib. III. contra eumdem Cap. VII. amabat *Dialecticorum quasi jaculis oneratus in certamen procedere*, ideo illum tamquam ineptum Dialecticum explodit S. Doctor, quod definitionem liberi arbitrii statuerit, quæ non omnibus liberum arbitrium habentibus, nimirum Deo & Beatis convenit. Ostendit igitur Augustinus plures libertatis species distinguendas esse, Deumque ac Beatos habere libertatem ac potestatem, quatenus libertas & potestas sunt perfectio, non quatenus includunt

ac

ac ſupponunt imperfectionem: Liberum arbitrium, ſi ſumatur generaliter, ac ſecundum rationem eſsentialem, nihil aliud eſse, quam facultatem eligendi hoc vel illud, hoc eligendi vel non eligendi, ſervato ordine finis. Verumtamen quamvis Auguſtinus Deum & Beatos liberos eſse aſseruerit, licet peccare non poſsint, nequaquam tamen ex eo intulit, homines quoque viatores liberos fore, meriti aut demeriti capaces, licet unum tantum ex duobus poſsent, In eodem enim libro, in quo Juliani definitionem rejecit, nempe Lib. I. Operis imperfecti, Num. XCVIII. ſæpius docet, *hominem, ex quo incipit uti voluntatis arbitrio, & peccare & non peccare poſse.* Et Num. LXXIV. contra definitiones & argumenta, quibus evincere ſe putabat Julianus, eſse etiam in homine poteſtatem actus boni & meritorii, reſponsio Auguſtini alia non fuit, quam non negare ſe liberum arbitrium; ſed dicere, quod eſset in homine per Filium Dei liberantem: dixiſse ſe tantum, neminem eſse liberum ad bene operandum ſine adjutorio Dei.

CONTROVERSIA VI.

DE STATU NATURÆ PURÆ.

AN HOMO POTUERIT A DEO CREARI, QUIN PER GRATIAM SANCTIFICANTEM ELEVARETUR AD FINEM SUPERNATURALEM ?

CONTRA LUTHERANOS, CALVINISTAS, BAJANOS, JANSENIANOS.

Quid ſit Status?

465. Ut facilius intelligantur, quæ de ſtatu naturæ puræ dicturi ſumus, notiones quædam neceſsario præmittendæ ſunt. *Status* prout hic a Theologis conſideratur, eſt certa quædam conditio ſeu modus ſe habendi naturæ humanæ, relate ad ultimum finem, ſecundum divinæ providentiæ ordinationem. Duplex generatim diſtinguitur, nimirum *ſtatus viæ*, quo tenditur ad beatitudinem, & *ſtatus patriæ*, in quo beatitudo poſſidetur. Status viæ, de quo ſolum in præſentiarum agi-

agimus, dividitur in ſtatum naturæ puræ, integræ, ac lapsæ, per Christum tamen reparatæ. *Status naturæ puræ* foret ille, in quo homo conderetur cum proprietatibus & facultatibus ſibi debitis, absque ordinatione ad finem ſupernaturalem per dona ſupernaturalia, & absque corruptione naturæ per peccatum originale. Certum est hunc ſtatum nec fore umquam, nec fuiſse. Nam primi parentes nostri cum dono integritatis creati fuerunt, & in ipsa creatione, vel ſaltem paulo post creationem acceperunt a Deo dona ſupernaturalia gratiæ ſanctificantis, fidei, ſpei, & charitatis ad consequendam beatitudinem ſupernaturalem, ad quam a Deo fuerant gratuito ordinati, ut constat ex communi doctrina ac traditione Patrûm adversus Pelagianos, qui primum hominem a Deo talem fuiſse conditum aſserebant, quales nunc nascimur ſine virtute nimirum, & ſine vitio. Hoc ipsum, quod Patres tradiderant, manifeste ſupponit Tridentinum Seſs. V. in Decreto de peccato Originali, Can. I. *Siquis non confitetur, primum hominem Adam, cum mandatum Dei in paradiso fuiſset transgreſsus, ſtatim ſanctitatem & juſtitiam, in qua conſtitutus fuerat, amiſiſse; anathema ſit.* *Status naturæ puræ.*

466. *Status naturæ integræ* est, qui naturæ puræ ſuperaddit donum quoddam ſpeciale ac indebitum, ſcilicet carentiam fomitis & effrænatæ concupiscentiæ, ſive ſubjectionem appetitus ſensitivi ad rationalem, ita ut inferior contra ſuperiorem moveri, & rationem prævertere non poſsit. Hic ſtatus ſecundum ſe ſpectatus, & præscindendo ab hac providentia, non involvit neceſsario ordinationem ad finem ſupernaturalem. Unde bene ſubdividitur in ſtatum naturæ integræ non elevatæ, & elevatæ ad beatitudinem ſupernaturalem. *Status naturæ integræ elevatæ & innocentis*, in quo fuit Adamus ante peccatum, præter negationem peccati & plura alia dona, triplex præcipue donum importat, nempe gratiam ſanctificantem, ſubjectionem perfectam appetitus ſensitivi ad rationem, & immunitatem a morte, morbis ac doloribus, quæ omnia S. Thomas complectitur ſub nomine Justitiæ originalis. Ultimus denique ſtatus *Status naturæ integræ.* *Innocentis & elevatæ.*

est

Lapsæ & reparatæ. est *naturæ lapsæ*, & corruptæ per Adami peccatum, per Christum autem *reparatæ:* atque hic ſtatus datur hodie; est enim homo ordinatus quidem ad beatitudinem ſupernaturalem: quoniam autem peccavit Adamus, non tantum ipse donum illud integritatis & innocentiæ amisit, ſed propter illud ipsum peccatum, quod in Adamo morali posterorum omnium capite commisimus, his privilegiis ſpoliati nascimur. Reparavit autem hunc ſtatum Christus, per cujus merita liberamur a noxa peccati originalis, cæterisque personalibus, & restituimur gratiæ ſanctificanti, ac primævo illi juri ad æternam felicitatem; ita tamen, ut non omnia per peccatum Adami inflicta vulnera ſanentur, ſed omnes fere pœnalitates in nobis remaneant ad exercitium virtutis.

Status quæſtionis. 467. Quæritur modo, an ſtatus naturæ puræ fuerit poſsibilis? Numquam enim extitiſse, aut extiturum esſe, apud omnes in comperto est. Quæstio hæc ſic proposita tria involvit, quæ in controversiam cadunt. I. An Deus potuerit hominem creare, quin per gratiam ſanctificantem eumdem elevaret ad finem ſupernaturalem. II. An homo innocens potuerit a Deo creari cum aliqua rebellione concupiscentiæ. III. An obnoxius morti, morbis ac doloribus. Sive ut paucis rem complectamur, an Deus ſalva justitia, bonitate, providentia, aliisque divinis ſuis perfectionibus potuerit hominem creare innocentem, & tamen obnoxium morti, doloribus, morbis, concupiscentiæ motibus, quin illum umquam admitteret ad visionem beatificam, ſeu intuitivam? Poſsibilitatem hujus ſtatus admittunt Catholici; Novatores illam negant, contenduntque, elevationem hominis per gratiam ſanctificantem ad eam felicitatem, ad quam modo est ordinatus a Deo, cæteraque dona justitiæ originalis fuiſse homini innocenti naturalia: ac proin hominem ſine illis donis procreari a Deo non potuiſse.

Errores. 468. Lutherus in Cap. III. Genes. de originali justitia primi hominis ſcribit: *Quare ſtatuamus, juſtitiam non fuiſse quoddam donum, quod ab extra accederet ſepara-*

paratum a natura hominis; sed fuisse vere naturalem, ut natura Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum. Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale est, quod oculi lumen recipiunt. Et infra: *Porro hæc probant, originalem justitiam esse de natura hominis; ea autem per peccatum amissa, non mansisse integra naturalia, ut Scholastici delirant.* Calvinus Lib. I. Institut. Cap. XV. repugnantiam status naturæ puræ, in quo primitus homo conderetur sine originali justitia, unice repetere videtur ex justitia, bonitate, ac providentia Dei. Atque hinc tria colligunt Novatores, I. Hominem per peccatum in donis naturalibus læsum fuisse, libero in primis arbitrio, cujus non nisi vanum in nobis relictum est nomen. II. Luctam illam carnis ac spiritus, quam vel ipsi Sancti experiuntur, verum ac proprium esse peccatum. III. Hominem non potuisse talem initio creari, qualis nunc nascitur; quia videlicet semper ac necessario ex ipsa sui institutione peccasset: unde sequeretur ejus peccata in Deum naturæ authorem esse refundenda.

469. Huic Novatorum doctrinæ subscripsit Michael Bajus Doctor Lovaniensis, Melini in Territorio Athensi apud Belgas natus A. 1513. vir præfidentis ingenii, suique immodicus æstimator, adeo ut Ruardus Tapperus vir antiqui moris atque excellentis doctrinæ, quo Magistro utebatur Bajus in Theologia, dicere solitus fuerit, se ab illo Juvene nil nisi *Schisma* expectare. Institutus jam Regius Professor Sacrarum Litterarum a Carolo V, nova cum Hesselio, qui Joannes a Lovanio dicebatur, disseminare cœpit dogmata, non sine animorum æstu ac tumultu, quæ a Sacra Facultate Parisiensi, censurâ notata fuerunt. Anni 1563. initio a Philippo II. Hispaniarum Rege Tridentum ad Concilium cum Hesselio Collega suo missus est, judicante Commendono Cardinale id expedire, ut illic a novitatibus uterque deterreretur. Bajus doctrina sua multos e Tridentinis Patribus ita offensos deprehendit, ut, nisi Martinus Rithovius Iprensium Episcopus obstitisset, Patresque Concilio, quod jam XVIII. annis duraverat, finem ali- *Baji initia.*

aliquando imponere properaſsent, Baji doctrina a Concilii Patribus damnata fuiſset, ut Morillonius testatur in Epistola ad Granvellanum Cardinalem. Lovanium e Concilio redux opuscula quædam typis vulgavit, ex quibus propositiones quasdam excerptas, apud Pontificem Maximum denuntiarunt tum Minoritæ, tum Lovanienses etiam Theologi. S. Pius V. A. 1567. data ſolemni Constitutione, tacito tamen Baji nomine ad preces Cardinalis Granvellani, propositiones numero LXXIX. damnavit in globo *tamquam hæreticas erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandalosas, & in pias aures offenſionem immittentes.* Quæ Constitutio juſsu Pii V. a Maximiliano Morillonio, Granvellani Cardinalis & Archiepiscopi Mechliniensis Vicario Generali, coram Facultate Theologica Lovaniensi promulgata fuit, Doctoribus Bullæ obsequentiſsimos ſe fore promittentibus.

A Pio V. damnatus.

470. Bajus A. 1569. die VIII. Januarii, ut censuræ Pontificiæ ſe ſubduceret, ad Pium V. litteras dedit, quibus exposuit, ſe nullum Bullæ transumptum neque Romæ neque Lovanii obtinere potuiſse: misit præterea doctrinæ ſuæ apologiam, in qua contendebat, ex ſententiis damnatis plurimas ſibi falsò imputari, aliquas verò ad mentem S. Augustini veras eſse: Tum demum Pontificem rogat, ut perlecta attentius apologia cogitet, utrum Bullam ut legitimam & ſufficienter discuſsam haberi vellet, an tamquam ſubreptitiam rescindere. Bajo rescripsit S. Pius V. die XIII. Maji ejusdem anni: *Quæ ſuper hoc ipso jam decreveramus, nisi antea a nobis decreta fuiſsent, eadem, prout facimus, de integro decernenda ſtatuendaque eſse judicavimus. Itaque tibi, & cæteris prædictarum propositionum aſsertoribus ac defensoribus pro earum aſsertione perpetuum ſilentium imponimus.* Deinde eum ſerio admonet, ut Apostolicæ Constitutioni quantocius ſe ſubmittat. Bajus a Morillonio interpellatus, num damnatas propositiones ejurare vellet, post longam tergiversationem respondit tandem, paratum ſe eſse absolute parere, flexoque genu, ejurataque doctrina, a censuris quas incurriſse dicebatur, absolutus est: nullum tamen obtinuit tunc Bullæ tran-

Post longam tergiversationem tandem obsequium ſpondet.

sum-

sumptum, quod Pontifex rem istam silentio sopiri cuperet, omnemque tumultum caveret. A. 1570. jussu Synodi Provincialis Mechliniensis, Bullam Pii V, quam coram Theologica tantum Facultate legerat, ritu solemni in scholis publicis Lovaniensibus promulgavit Morillonius, omnibus consentientibus, ac Bullæ se subjicientibus.

471. Cum vero Gregorius XIII. intellexisset Bajanos errores a Pio V. Prædecessore suo damnatos ab aliquibus Lovanii pertinaciter defendi, spe fretis, Pianam constitutionem aliquando revocandam fore, præfatam Pii V. Bullam sua authoritate confirmavit, damnatosque in illa errores iterato proscripsit Anno 1579. misso Lovanium Francisco Toleto Pontificio tunc Theologo & Concionatore, postea S. R. E. Cardinale, qui Bullam promulgaret. Promulgata ea fuit in frequentissimo totius Academiæ consessu clara & intelligibili voce per Conradum Sylvium Universitatis Notarium A. 1580. Mense Martio, dictumque ab omnibus Doctoribus & Studiosis fuit consona voce: *Articulos damnamus, Bullam reverenter suscipimus, atque obedientiam pollicemur.* Bajus scripto publico dato die XXIV. Martii A. 1580. ac propria manu subscripto agnovit ac declaravit, *se plene persuasum habere, earum omnium sententiarum damnationem atque prohibitionem jure meritoque, ac non nisi maturo judicio, ac diligentissima discussione præmissis, factam atque decretam esse. Fateri insuper plurimas ex iisdem sententiis in nonnullis libellis a se olim & ante emanatam Sedis Apostolicæ super eis censuram conscriptis, & in lucem eiditis contineri & defendi, etiam in eo sensu, in quo reprobantur. Denique se in præsentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi a Sancta Sede factæ acquiescere, neque posthac ullam earum docere, aut defendere velle.* Anno 1585. Facultas Theologica Lovaniensis, urgente Joanne Bonhomio Episcopo Vercellensi, & per utramque Germaniam Nuntio Apostolico, jussa est non solum a damnatis articulis abstinere, sed etiam sententias singulis quoad doctrinam contradictorias

Ad ingenium redeuns compescitur a Gregorio XIII.

definire, quarum indicem contexuit Lensacus, cæterique Doctores una cum Bajo probaverunt.

Doctrina Baji.

472. Propositiones Baji a Pontificibus damnatæ, quæ de elevatione hominis agunt, sunt istæ XXI. *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* XXIII. *Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam supernaturali & gratuito, supra conditionem naturæ suæ fuisse exaltatum, ut fide, spe, & charitate Deum supernaturaliter coleret.* XXIV. *A vanis & otiosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est; hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.* XXVI. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* LXXIX. *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari & institui sine justitia naturali.*

A Discipulis post mortem Magistri renovata.

473. Bajo demortuo Anno 1589. die XVI. Septembris, non defuere Discipuli, qui Magistri doctrinam renovarent. Hos inter præcipue numerandus est Jacobus Jansonius Amstelodamus Batavus, quem constat Baji alumnum fuisse præ cæteris longe charissimum. Huic discipulus obtigit Cornelius Jansenius Leerdamensis Batavus, cui, Baji dogmatumque ejus amorem & venerationem facile instillavit, adeo, ut in Augustino suo nil nisi Bajum spiret. Tomo II. Editionis Lovaniensis, columna 797. insuperhabitis Pii V. & Gregorii XIII. Constitutionibus, ausus est scribere Jansenius: *Beatitudo supernaturalis, & regnum cœlorum non potest a creatura rationali innocente separari sine injustitia.* Gabriel Gerberonius Janseniano furore percitus, novam Baji librorum editionem adornavit, virulentis additis vindiciis, quibus in Pium V. Gregorium XIII. & Urbanum VIII. intolerabili petulantia debacchatur. Paschasius Quesnellus, post Antonii Arnaldi mortem Jan-

Jansenianæ factionis caput, Bajanam hac in quæstione doctrinam expressit propositione XXXV. inter damnatas a Clemente XI. in Constitutione Unigenitus, quæ sic habet: *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ.*

474. Conclusio. Homo potuit a Deo creari, quin per gratiam sanctificantem elevaretur ad finem supernaturalem. Prob. I. Authoritate Scripturarum. Ad Rom. Cap. VI. ait Apostolus: *Gratia autem Dei, vita æterna, in Christo Jesu Domino nostro.* Ergo vita æterna, seu exaltatio hominis ad amicitiam divinam, & visionem intuitivam Dei, naturaliter eidem non debetur, sed est gratia quæ omne debitum excludit, & gratuito confertur. Certe nomen *gratiæ* simpliciter prolatum in Scripturis regulariter denotat gratiam stricte sumptam; alias contra Pelagianos probari amplius solide non posset, gratiam stricte dictam necessariam esse ad actus salutares. Neque officit Conclusioni nostræ, quod vita æterna vocetur in Scripturis *corona justitiæ;* Deus enim bene operantibus tenetur illam vel ex justitia, vel ex fidelitate reddere consequenter ad gratuitam promissionem, quæ si non existeret, Deus ex nullo titulo teneretur illam hominibus largiri.

Hominem potuisse ad finem supernaturalem non elevari docent Scripturæ.

475. Prob. II. Authoritate Patrum. S. Basilius Lib. de Spiritu Sancto, Cap. XVI. scribit de Angelis: *Sanctificatio non est absque Spiritu: non enim naturâ sanctæ sunt cœlorum virtutes, sed juxta proportionem eminentiæ inter ipsas, sanctificationis mensuram a Spiritu Sancto habent.* Ergo multo minus homo naturâ sua gratiam sanctificantem habuit. S. Augustinus Lib. II. ad Bonifacium contra duas Epistolas Pelagianorum, Cap. VI. ait: *Dei gratia non solum omnia sidera & omnes cœlos, verum etiam omnes Angelos supergreditur.* Ergo non potuit esse debita Adamo, sive ex parte Dei conditoris, sive ex parte hominis conditi, sed ex mera liberalitate Dei manavit. Hæc duo enim verba *res indebita*, & *gratia* apud Augustinum expressione vocis dumtaxat discrepant, sed tamen unum idemque penitus sonant. Hinc Lib. de Gestis Pelagii, Cap. XIV. *Ipsum*, inquit,

Patres.

gra-

gratiæ nomen, & ejus nominis intellectus aufertur, si non gratis datur. --- Si autem debitum est, gratia non est: gratia quippe donatur, debitum redditur. Et rursus Lib. de Gratia Christi, Cap. XXIII. *Quomodo est ergo gratia, si non gratis datur? Quomodo est gratia, si ex debito redditur?* S. Cyrillus Alexandrinus Lib. I. in Joannem, Cap. IX. *Participatione luminis splendet super naturam suam glorificantis Dei gratia, & variis donorum ornamentis ascendens. --- Misericors enim Dominus est, qui creaturam parvam atque abjectam secundum naturam, magnam atque mirabilem sua efficit bonitate.* Et Cap. XIII. *Creatura cum serva sit, nutu solum & voluntate Patris ad supernaturalia vocatur, non debito naturæ.*

Pontifices. 476. Prob. III. Authoritate Pontificum Romanorum. S. Pii V. Gregorii XIII. Urbani VIII. Clementis XI, qui errores Baji, Jansenii, Quesnelli, damnarunt. Prob. IV. Argumento negativo. Adversarii nulla solida ratione probare posſunt, ut ex solutione objectionum patebit, Deum non potuiſse homini quantumvis innocenti visionem intuitivam ac supernaturalem illam felicitatem denegare. Ergo frustra negant ejus rei posſibilitatem.

Argumenta contraria refutantur.

Bajanis non patrocinatur Augustinus. 477. Objicitur I. Authoritas S. Augustini, qui Pelagianis ostendit, parvulos sine baptismo decedentes excludi non poſse a regno cœlorum, seu visione Dei, nisi eſsent peccato originali infecti; ait enim Lib. III. contra Julianum, Cap. XII. *Quare nihil male merentes tot in parvulis imagines Dei, si non baptizentur, non admittitis ad regnum Dei? --- Qua justitia, quæso, a regno Dei, a vita Dei alienatur imago Dei, in nullo transgreſsa legem Dei?* II. Idem Sermone CCXCIV. alias XIV. de verb. Apost. scribit, inauditum eſse in Ecclesia, & a mente fidelium extirpandum errorem eorum, qui statuunt vitam beatam præter regnum cœlorum. Ergo Augustinus judicavit non dari aliam beatitudinem, quam visionem intuitivam Dei eamque naturæ

ratio-

rationali innocenti deberi. R. C. A. N. C. Augustinus utroque loco non loquitur de pofsibilitate aut impofsibilitate ftatus naturæ puræ, fed de parvulis in ftatu naturæ elevatæ: quo fuppofito, merito fcribit Augustinus parvulos fine injustitia excludi non pofse a visione beatifica absque eorum demerito; & contra Pelagianos concludit dari peccatum originis, ac commentitiam proin efse beatitudinem, quam illi parvulis extra cœlum pollicebantur.

Fruftra confugiunt illi ad Dei providentiam.

478. Objic. II. Providentia Dei. Deus pro omni ftatu naturæ humanæ debet efse providus illius Gubernator. Ergo hominem necefsario elevavit ad finem fupernaturalem. P. C. fi Deus hominem non ordinafset ad finem fupernaturalem, non ordinafset illum ad beatitudinem. Atqui Deus non potuit hominem non ordinare ad beatitudinem; alias homo non habuifset medium practice fufficiens ad fectandam virtutem, & vitia fugienda. Ergo Deus non potuit hominem non ordinare ad finem fupernaturalem. P. M. Sola Dei visio intuitiva est vera ac perfecta hominis beatitudo, in qua fola conquiescit & fatiatur hominis desiderium, juxta illud Augustini Lib. I. Confefsionum, Cap. I. *Fecifti nos ad te, & inquietum eft cor noftrum donec requiescat in te.* Ergo. R. C. A. N. C. Ad *probat.* N. vel D. M. Non ordinafset illum ad beatitudinem fupernaturalem & omnino indebitam, C. M. Ad beatitudinem naturalem, N. M. Et fic dist. minore, N. C. Deus tamquam providus naturæ humanæ gubernator non ad fupernaturalem, quæ omnino indebita erat, fed ad naturalem tantum beatitudinem ordinare hominem tenebatur, quam ille post vitam innocenter transactam, tempore a Deo ftatuto consecutus fuifset. Hæc vero naturalis beatitudo nihil aliud foret, quam cognitio Dei abstractiva, in fuo genere clara & perfecta ac numquam interitura, ex qua consurgeret amor Dei naturalis pariter in fuo genere perfectus, cum immunitate a peccatis, ab omni dolore & tristitia, conjunctus cum plena certitudine felicitatis hujus numquam turbandæ. Ad hujus *probat.* D. A. Est beatitudo fupernaturalis,

atque

atque in præsenti ſtatu, C. A. Naturalis, ac pro omni ſtatu poſsibili, N. A. & Conseq.

479. Dices I. Si ſtatus naturæ puræ foret poſsibilis, homo beatitudinem ſuam etiam mere naturalem tantum non poſset consequi. Ergo natura humana foret peſsime constituta. P. A. Beatitudo non potest obtineri nisi per actus bonos & meritorios. Atqui in ſtatu naturæ puræ nulli darentur actus boni & meritorii. Ergo. P. m. Non potest dari actus bonus & meritorius ſine gratia. Sed in ſtatu naturæ puræ non daretur gratia. Ergo in ſtatu naturæ puræ non darentur actus boni & meritorii. Ergo vel implicat ſtatus naturæ puræ qui gratiam excludit; vel obtineri ab homine non poſset beatitudo naturalis. R. N. A. Ad *prob.* C. M. N. m. Ad hujus *prob.* D. M. Non potest dari actus ſupernaturalis & meritorius præmii ſupernaturalis ſine gratia, C. M. Præmii mere naturalis, ſubdist. Sine gratia ordinis ſupernaturalis, N. M. Sine gratia ordinis tantum naturalis, C. M. Et ſic dist. minore, N. C. In ſtatu naturæ puræ nulla darentur hominis merita ſupernaturalia, ſed mere tantum naturalia; quia illa non elicerentur viribus gratiæ, ſed viribus liberi arbitrii in illo ſtatu non depravati, quin influeret charitas ſupernaturalis, aut aliud ejusmodi principium. Porro in ſtatu etiam naturæ puræ Deus contuliſset gratias naturalis ordinis, neceſsarias & ſufficientes; quia voluntas etiam in illo ſtatu amare non potuiſset honestum qua honestum, nisi per cognitionem actualem repræsentaretur ut honestum: qua cognitione prælucente potuiſset pro ſua libertate bonum illud honestum amare aut repudiare. Hæc tamen auxilia fuiſsent ordinis tantum naturalis, quia Deus ea in nobis produxiſset per concursum generalem, ut author naturæ rationalis; fuiſsentque gratia in ſensu latiore, prout nempe gratia dicit quodcunque donum Dei gratis collatum. Quod si Deus in ſtatu naturæ puræ contuliſset aliqua auxilia, non mere ſufficientia, ſed efficacia; talia auxilia, etsi ordinis tantum naturalis, fuiſsent favor ſpecialis, quia

Deus

Deus etiam ut author naturæ potuiſet illa negare cuilibet homini in particulari.

480. Dices II. In quocunque ſtatu ſit homo, debet eſse capax remiſsionis peccatorum; ſecus in deſperationem actus, omnibus flagitiis ſe inquinaret. Sed in ſtatu naturæ puræ dari non potuiſset remiſsio peccatorum. Ergo. P. m. Remiſsio peccatorum obtineri non potest ſine influxu gratiæ ſanctificantis. Sed in ſtatu naturæ puræ numquam infusa fuiſset gratia ſanctificans. Ergo. R. C. M. N. m. Ad *prob.* D. M. Remiſsio peccatorum obtineri non potest ſine infusione gratiæ ſanctificantis in hac providentia, C. M. Etiam in alia providentia, N. M. In ſtatu naturæ puræ remiſsio peccatorum obtineri potuiſset vel per condonationem mere extrinsecam, vel per infusionem doni alicujus naturalis.

481. Objic. III. Natura beatitudinis. Beatitudo est ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus. Ergo non est poſsibilis ſtatus naturæ puræ. P. C. Vel homo in ſtatu naturæ puræ ſciret visionem Dei intuitivam eſse poſsibilem, vel id ignoraret. Si primum; eam efficaciter desideraret: si ſecundum; tunc beatus eſset ob errorem & ignorantiam. Ergo. R. Hominem probabilius cognitionem beatitudinis ſupernaturalis habiturum non eſse: neque tamen idcirco mancam, ac positive imperfectam fore hominis beatitudinem, eoquod ille cognitione careret ſibi prorsus indebita. Quod si etiam visionis intuitivæ cognitionem haberet, neutiquam tamen idcirco turbaretur; quia cognito divinæ voluntatis decreto eam nemini concedendi, homo facile acquiesceret, neque efficaciter illam appeteret: ſicut Beati in cœlis cum Christo regnantes non appetunt Unionem hypostaticam. *Ad naturam beatitudinis.*

482. Objic. IV. Appetitus naturalis. Illud bonum naturaliter homini debetur, quod ille naturaliter appetit. Atqui homo naturaliter appetit visionem beatificam. Ergo visio beatifica naturaliter homini debetur. P. m. S. Thomas Lib. III. contra Gentes, Cap. L, & I. Parte, Quæst. XII. Artic. I. docet ineſse homini *Ad appetitum naturalem.*

mini naturalem appetitum videndi Deum. R. D. M. Quod homo naturaliter appetit appetitu innato, C. M. Appetitu elicito, N. M. Et D. m. Atqui homo naturaliter appetit visionem beatificam appetitu innato, N. m, Elicito appetitu, & quidem ſuppoſita fide ac gratuita promiſsione Dei, C. m. Appetitus innatus est propensio vel ordinatio rei in bonum ſibi naturaliter debitum, nulla præsupposita cognitione illius rei quæ appetitur. Appetitus elicitus est actus voluntatis, quo homo fertur in bonum cognitum, ſive hoc naturaliter debeatur ſive non debeatur. Appetitus innatus ſemper efficax est & absolutus; atque ideo homo neceſsario quærit beatitudinem in genere, nec vult, nec potest velle eſse miser: contra appetitus elicitus potest eſse conditionatus & inefficax, pótestque ferri quandoque in bonum chimæricum & impoſsibile, ut patet v. g. ex eorum Principum Ethnicorum ſuperbia, qui inter Deos referri, ac pro Diis haberi voluerunt. Jam vero homo appetitu innato appetit beatitudinem in genere, atque eam efficaciter ac neceſsario desiderat; beatificam autem visionem non nisi appetitu elicito, inefficaci ac conditionato appetere potest, præscindendo a notitia per fidem ſupernaturalem hausta, dicendo nempe, *vellem, ſi fieri poſset, frui visione beatifica.* Rem hanc explicat S. Thomas in IV. Sentent. Dist. XLIX. Quæst. I. Art. III. his verbis: *Quamvis ex naturali inclinatione voluntas habeat, ut in beatitudinem feratur ſecundum communem rationem, tamen quod feratur in beatitudinem talem, vel talem, hoc non eſt ex inclinatione naturæ, ſed per discretionem rationis, quæ adinvenit in hoc vel in illo ſummum bonum hominis conſtare.* Ad *probat.* R. Appetitum illum videndi Deum a S. Thoma *naturalem* appellari, non quod per ſolas vires naturales eliciatur; ſed quia ſuppoſita fidei notitia ſupernaturali, quæ visionis beatificæ & præstantiam & poſsibilitatem detegit, natura hominem efficaciter ſtimulat ad talem appetitum per vires gratiæ eliciendum, cum ſit actus ſpei Theologicæ.

483.

483. Objic. V. Necefsitas amoris Dei. Homo in quocunque naturæ ftatu fuerit, indispensabiliter tenetur diligere Deum. Atqui fine gratia Deum diligere non potest. Ergo in quolibet ftatu indiget gratia. Ergo ftatus puræ naturæ est impofsibilis. P. m. S. Augustinus ad amorem Dei fuper omnia fexcenties docuit necefsariam efse Dei gratiam; hicque capitalis fuit error Pelagii, quod afsereret, folis naturæ viribus Deum fuper omnia amari pofse. R. D. M. Tenetur diligere Deum dilectione vel naturali vel fupernaturali, C. M. Dilectione fupernaturali, fubdist. In hac providentia, C. In ftatu naturæ puræ, N. M. Et D. m. Atqui fine gratia Deum diligere non potest fuper omnia dilectione fupernaturali, C. m. Dilectione naturali, N. m. In ftatu naturæ puræ homo teneretur Deum amare amore naturali tantum, ad quem non fupernaturalis gratia, fed naturale dumtaxat auxilium fufficeret. Ad *probat.* R. S. Augustinum loqui de amore Dei fupernaturali in præsenti ftatu elevationis, & Pelagium in eo errafse, quod vellet amorem Dei fupernaturalem, filialem & amicabilem, ad quem tenemur in hoc ftatu naturæ elevatæ, haberi pofse folis naturæ viribus. At vero in ftatu naturæ puræ longe alius efset amor hominis erga Deum, nimirum mere naturalis; benevolus quidem, at non amicabilis aut filialis.

Ad necefsitatem amoris Dei.

484. Dices I. Dei amor naturalis fictitius est & impofsibilis. Ergo. P. A. S. Augustinus pluribus in locis docet, omnem amorem creaturæ rationalis efse charitatem vel cupiditatem. Ergo Augustinus judicavit amorem mere naturalem erga Deum locum non habere in creaturis R. N. A. Præterquam enim, quod hæc implicantia ab adverfariis non pofsit ostendi, Pius V. & Gregorius XIII. damnarunt has Baji propositiones, XXXIV. *Diftinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut Author naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana eft & commentitia, & ad illudendum facris litteris, & plurimis veterum teftimoniis excogitata.* XXXVI. *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex fola Philosophia, per elationem præsumptio-*

ptionis humanæ, cum injuria Crucis Christi defenditur a non nullis Doctoribus. Ad *probat.* R. S. Augustinus nomine *charitatis* non intelligit amorem Dei super omnia propter se dilecti, sed charitatem late sumptam, quæ complectitur amorem omnium virtutum moralium, seu bonam voluntatem & amorem boni, prout hic quemcunque affectum honestum significat: cupiditas ex S. Augustino quemlibet affectum inhonestum denotat; adeoque in hac latissima usurpatione ex omnibus affectibus, qui ad mores pertinent, nullus est medius affectus inter charitatem & cupiditatem. Omnis enim ordinatus amor superioris boni charitas est apud S. Augustinum: & e contrario omnis amor inordinatus boni inferioris a S. Doctore cupiditas dicitur. Verum hac de re uberior redibit sermo Tract. V. Num. CCCLIII. Porro cum S. Doctor asserit amorem justitiæ inspirari atque infundi per Spiritum Sanctum, non de quolibet amore loquitur, sed de dilectione supernaturali, ad vitam æternam conducente.

485. Dices II. Explicari non potest, in quo amor ille naturalis differat a supernaturali. Ergo amor ille naturalis commentitius est. R. N. A. Amor supernaturalis triplici ex capite differt a naturali. Ac I^mo quidem ex parte principii necessarii & concurrentis; quia ad amorem Dei supernaturalem requiritur gratia actualis supernaturalis, qua adjutus homo cognoscit Deum ut authorem supernaturalium. Contra ad amorem Dei naturalem sufficit cognitio ordinis mere naturalis; neque ad illum requiritur habitus charitatis infusæ, vel omnipotentia Dei specialiter præparata. II. Ratione modi tendendi. Amor supernaturalis, quo Deus propter se super omnia diligitur, est amor amicitiæ, quo bene volumus Deo tamquam intimo amico ac Patri, qui nos per gratiam in filios adoptavit. Amor naturalis non est amor amicitiæ, sed solius benevolentiæ, qualem habere potest servus ad Dominum. III. Ratione objecti indirecti; quia amor supernaturalis includit propositum efficax servandi omnia mandata Dei etiam supernaturalia: amor vero naturalis includeret tantum effi-

efficax propositum servandi totam legem naturalem, quæ sola pro illo statu daretur.

486. Dices III. Homo in statu naturæ puræ non haberet bonam voluntatem. Ergo non posset amore naturali justitiam sive Deum prosequi. P. A. Bona voluntas esse non potest sine gratia supernaturali, ut scribit S. Augustinus Lib. de Gratia Christi, Cap. XXI. *Quasi vero aliud sit bona voluntas quam charitas, Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & a Patre datam, ut filii ejus essemus.* Atqui in statu naturæ puræ non datur gratia supernaturalis. Ergo. R. D. A. Non haberet bonam voluntatem bonitate supernaturali, C. A. Bonitate morali ac naturali, N. A. & Conseq. Homo in statu naturæ puræ voluntatem haberet a peccato liberam, ideoque voluntas hominis foret naturaliter bona & honesta, possetque diligere justitiam naturalis ordinis, & Deum tamquam fontem omnis virtutis moralis, non vero tamquam fontem justificationis. Ad *probat.* eadem est responsio. Voluntas potest esse bona bonitate morali & naturali absque gratia supernaturali: at bona esse non potest bonitate supernaturali sine gratia supernaturali: atque de hac tantum bonitate agit l. c. S. Augustinus contra Pelagianos.

487. Dices IV. Si homo in statu naturæ puræ posset justitiam naturalem diligere absque gratia, posset a se ipso fieri melior. Atqui hoc fieri nequit. P. m. S. Augustinus Lib. XII. de Civit. Dei, Cap. XXIX. docet, Angelos bona voluntate a divina gratia factos esse, nec meliores a se ipsis fieri potuisse. R. D. M. Posset a se ipso fieri melior in ordine supernaturali, N. M. Posset absque gratia supernaturali a se ipso fieri melior in ordine naturali, C. M. Et sic dist. minore, N. C. Ad *probat.* C. A. N. C. S. Augustinus loquitur de Angelis, qui non in statu naturæ puræ, sed elevatæ conditi fuerunt, in quo proinde necessarium erat auxilium gratiæ supernaturalis.

488. Objic. VI. Infirmitas probationis ex damnatione Propositionum Baji petitæ. Gabriel Vasquius, de partium studio minime suspectus, testatur in Imam IIdæ *Invictum est argumentum, petitum,*

ex damnatione propositionum Baji. II^dæ S. Thomæ Disp. CXC. Cap. XVIII. Num. CLXXVI. aliquas Baji propositiones, non ob doctrinam, ſed ob acrem cenſuram, qua non nullorum Catholicorum ſententias perſtringebat, fuiſse damnatas, idque ipsum aſseruiſse ſibi Franciſcum Toletum, qui in Bajana causa a Gregorio XIII. Lovanium miſsus fuerat. Ergo ex damnatis Baji propositionibus evinci non potest, Deum creare potuiſse hominem, quin illum per gratiam ſanctificantem elevaret ad finem ſupernaturalem. R. C. A. N. C. Propoſitio Baji XXIII. & XXIV. cenſuram aliquam continet; at vero in XXI. XXVI. LXXIX, quibus eadem prorsus doctrina traditur, nullum omnino cenſuræ alicujus veſtigium apparet. Ergo illæ damnatæ fuerunt ob doctrinam, non ob cenſuram. Idem omnino dicendum est de propositione XXXV. Quesnelli a Clemente XI. damnata.

Quæ damnatæ ſunt in proprio verborum ſensu, ab aſsertoribus intento. 489. Dices I. Pius V. & Gregorius XIII. non damnarunt omnes propositiones Baji in rigore ac proprio verborum ſensu a Bajo intento, ſed prout ab aliis in ſensu improprio exponi poterant. Ergo ex Bulla Piana nihil probatur. P. A. Post recenſitas Baji propositiones ſubjungit Pontifex; *Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ ſuſtineri poſsent in rigore ac proprio verborum ſensu ab aſsertoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas &c. damnamus.* Ita ut post verba illa, *ſuſtineri poſsent*, nulla fuerit collocata virgula ſeu comma. Ergo aliquæ illarum propositionum poſsunt ſuſtineri in rigore, ac proprio verborum ſensu a Bajo intento. R. N. A, quo nihil absurdius, aut Pontificibus injurioſius excogitari potest. Nam I. Pontifex ſine manifeſta prævaricationis nota non potest ſententias Theologicas in proprio ſensu veras proſcribere, & conſequenter earum contradictorias in proprio ſensu falsas approbare, atque definire. II. Tali pacto Pontifex poſset etiam v. g. Epiſtolas Apoſtolicas condemnare; non quod in ſensu proprio hæresin aut errorem contineant, ſed quia hæretici eas prave interpretantur. III. Conſtans Eccleſiæ praxis est, ut, quando propositiones aliquas condem-

demnat, eas in se ipsis absolute non consideret, sed relative ad mentem authoris, & sensum libri; quia sæpe absolute in se ipsis spectatæ nullam videntur mereri censuram, sed tantum respective ad mentem & sensum authoris. IV. Ipse Bajus semel coram Morillonio, atque iterum coram Toleto agnovit, propositiones damnatas suas esse, seque censuræ subjecit. Ad *probat.* N. A. Et transmisso etiam antecedente, N. C. Etiamsi ex incuria Scribæ Romani post illa verba, *sustineri possent*, omissa fuisset virgula seu comma, sufficienter tamen ex iis quæ paulo ante diximus, constat de mente Pontificis, atque ex ipso contextu manifeste colligitur, post verba illa *sustineri possent*, virgulam debere poni. Dicitur enim: *Quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore ac proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas: erroneas &c. respective damnamus.* Jam vero si verba illa, *in rigore ac proprio &c.* Ad priorem constructionem *quamquam non nullæ* pertinerent, non diceretnr *aliquo pacto*, sed *omni pacto* sustineri, aut omnino omitti debuissent. Quis enim umquam citra risum audivit dici, propositiones aliquas sustineri posse aliquo pacto in proprio earum sensu? Profecto sustineri in sensu proprio, non est aliquo tantum pacto sustineri.

490. Dices II. Jansenius Lib. IV. de Statu naturæ lapsæ, Cap. XXVII. hæc habet: *Jacobus Jansenius palam contestatus est, Pontificis Bullam adulteratam esse ab iis, qui distinctionem ponerent inter illa verba,* sustineri possent, *et* in proprio verborum sensu. *Nullius enim distinctionis in originali Bulla, quam tenebat manibus, & legebat, vestigium esse asserebat. Et revera nullum esse distinctionis vestigium ego ipse sæpe meis oculis vidi.* II. Petrus Cuneri, adversarius Baji, in Opusculo ad Pontificii diplomatis defensionem A. 1571. elaborato, verba Bullæ ita refert: *Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam earum nonnullæ aliquo pacto in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento sustineri possent, tamquam erroneas*

Famosa lis de Bajano commate.

roneas

roneas tamen & hæreticas &c. damnamus & abolemus. III. In Decreto Sacræ Facultatis Lovaniensis circa Bullam S. Pii V. a Morillonio intimatam die XXIX. Decembris A. 1567. dicitur. *Comparuit Maximilianus Morillonus, - - qui exposuit ſe accepiſse Bullas Apoſtolicas - - quibus certæ ſententiæ - - damnantur respective tamquam erroneæ, - - quamquam earum nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſsent in rigore & proprio verborum ſensu ab aſsertoribus intento.* IV. Urbanus VIII. A. 1643. rursus eamdem Bullam Romæ imprimi juſsit, in qua pariter famosum illud comma post ea verba, *ſuſtineri poſsent*, desideratur. Ergo etiam in Bulla Piana post verba illa nulla fuit posita virgula.

491. Resp. ad I. C. A. N. C. Bulla, de qua testatur Jansenius, erat exemplar manuscriptum Roma miſsum ad Michaelem Bajum, in quo nec comma illud, nec aliqua alia interpunctio notabatur. Moris est enim in Romana Curia, cum aliquid manu describitur, omnes interpunctionum notas omittere. Ergo ex illo manuscripto exemplari nihil evincitur. Ad II. N. A. Inter edita Petri Cuneri Opera non reperiuntur citata verba, ſed a mendaciſsimo Bajanorum Operum editore Gabriele Gerberonio, ſolita Jansenistarum fraude, conficta fuere. Ad III. N. C. Quamvis forsitan eo tempore aliqui Doctores Lovanienses Bajo addicti in ea fuerint opinione, aliquas ſententias ex damnatis in proprio verborum ſensu a Bajo intento poſse defendi, idque Morillonius diſsimulandum eſse censuerit, ut rem citius perficeret, utque lenito vulnere facilius Bajum induceret ad acquiescendum; certum tamen est, Bajum & Academiam Lovaniensem ab hac ſententia receſsiſse, cum Franciscus Toletus Anno 1580. Bullam Gregorii XIII. Lovanii promulgavit. Ipse enim Bajus faſsus est, plurimas ſententias etiam in eo ſensu, in quo a Pontifice reprobantur, in libellis a ſe editis defendi: & Academia ſententias ſingulis Bajanis quoad doctrinam contradictorias definivit A. 1585. Ad IV. R. Comma illud tanti momenti Typographi incuria omiſsum fuiſse; ſed in altera editione Romana, juſsu Urbani VIII.

erro-

errorem emendatum eſse. Cum enim Sinnichius & Papius, Doctores Lovanienses, apud Pontificem quererentur, Bullam illam in Belgio vitiatam fuiſse, eoquod in exemplaribus illic impreſsis restitutum fuerit comma illud in Editione Romana omiſsum; juſsit Urbanus, ut ex Archivo generalis Inquisitionis, & ex matrice Actorum, quæ in eodem Archivo conservantur, extraheretur exemplar Bullæ prædictæ, atque cum eo commate, prout in Archivo Congregationis Sancti Officii continetur, denuo imprimatur, impreſsumque exemplar consignari mandavit Sinnichio & Papio, cum Apostolico mandato, ut eidem exemplari ſic consignato fides adhibeatur. Vide, quæ de Janseniana hac cavillatione circa famosum illud comma ſcripserunt Theodorus Eleutherus, ſeu Livinus de Meyer in Hist. Controversiarum de Auxiliis Divinæ Gratiæ, Lib. VI. Cap. XXV. Tournely de Gratia Christi, Parte I. Dominicus Viva in Trutina ad propositionem XXXI. inter damnatas ab Alexandro VIII.

492. Dices III. Condemnatio propositionum Baji, & Quesnelli, a Pontificibus facta, est omnino inutilis, contra morem Ecclesiæ, & fidelibus noxia. Ergo nullius est roboris. P. A. Propositiones illæ damnatæ fuerunt in cumulo, ſeu in globo ut vocant, nulla ipsis aſsignata ſpecialis censuræ nota, ita ut dignosci nequeat, quodnam ſit uniuscujusque propositionis ſingulare vitium; an nimirum hæc determinata propositio ſit hæretica, aut tantum temeraria, vel piarum aurium offensiva. Atqui hic modus damnandi est inutilis, contra morem Ecclesiæ, ac fidelibus noxius. Ergo. R. N. A. Ad *probat.* C. M. N. m. Modus propositiones acervatim ſeu in globo damnandi, non a recentioribus Pontificibus Pio V, Gregorio XIII. ac Clemente XI. in Ecclesiam invectus est, ſed diu ante in Ecclesia erat usitatus. Sic Joannes XXII. A. 1317. in Bulla ſua contra Fratricellos edita definivit, aliquas eorum opiniones eſse hæreticas, alias insensatas, alias fabulosas. Facultas Theologica Parisiensis A. 1347. quadraginta malæ doctrinæ articulos damnavit in globo tamquam

Modus propoſitiones in globo damnandi, antiquus eſt, ac maxime utilis.

erroneos, ſuſpectos, male ſonantes in fide. A. 1382. Facultas Theologica Oxonienſis in Anglia Articulos Wickleffi, & Concilium Conſtantienſe Seſs. VIII. ejusdem Wickleffi articulos XLV. Seſsione vero XV. articulos XXX. Joannis Hus in globo ac generatim damnavit, nulla ipsis ſingillatim inuſta cenſuræ nota. Modum hunc ferendæ generalis cenſuræ, velut communem & ordinarium, adverſus libros & propoſitiones ex iis extractas ſecuti ſunt Sixtus IV. A. 1478. contra Petrum de Osma, Leo X. A. 1520. contra Lutherum, Alexander VII. A. 1665. & A. 1666. atque Innocentius XI. A. 1679. contra laxas aliquorum Theologorum opiniones. Idem Innocentius XI. A. 1688. contra Michaelem Molinoſium, Alexander VIII. A. 1690. contra Janſenianos quosdam Doctores, atque Innocetius XII. A. 1699. contra librum, cui titulus: *Placita Sanctorum.* Neque ullus umquam modum hunc propoſitiones noxias proſcribendi damnavit, præter manifeſtos hæreticos, aut de hæreſi vehementer ſuſpectos, nimirum Marcum Anton. de Dominis, Paulum Sarpium in falsa ac mendaci Hiſt. Conc. Tridentini, Franciſcum Le Courayer, Queſnellum, aliosque Janſenianos, qui non tam dolent a Romanis Pontificibus propoſitiones ſingulas determinata cenſura non fuiſse confixas, quam easdem ſimpliciter fuiſse reprobatas. Si enim illi determinatas fixasque amant cenſuras, cur quinque propoſitiones Janſenii non rejiciunt, de quibus certam, perſpicuam ac determinatam cenſuram tulit Innocentius X? Utilitatem quod attinet, quæ ex damnatione noxiarum propoſitionum in fideles redundat, ea certe maxima eſt; genuini enim Eccleſiæ filii facile agnoſcunt, doctrinas illas, quamtumvis in globo damnatas, pernicioſas eſse in docendo, periculoſas in credendo ac ſequendo; admonenturque illas ſollicite devitare, velut profanas novitates. Sufficit profecto pro Fidelium inſtructione, modo ſciatur hanc vel illam doctrinam eſse malam, quamvis ſpecies ac gravitas erroris, malitiæ, aut periculi in qualibet parte illius doctrinæ contenti non cognoſcatur. Ut enim

Sfor-

Sfortia Card. Pallavicinus observat Lib. I. Hist. Conc. Tridentini, Cap. XXI. ut quis ex urbe pellatur, necessarium non est, eum declarari hostem publicum, aut peste evidenter infectum; sed sufficit eum de prava machinatione aut contagioso morbo graviter esse suspectum. Pari modo ut quis a venenato fructu abstinendum sibi esse decernat, sufficit si cibum illum veneno infectum esse resciat, quamvis veneni in eo latentis speciem ignoret. Vide Instructionem Pastoralem Illustrissimi Archiepiscopi Parisini Anno 1756. Num. CXXXI.

CONTROVERSIA VII.

AN DEUS POTUERIT HOMINEM INNOCENTEM CONDERE, MORBIS, MORTI, ALIISQUE VITÆ MISERIIS OBNOXIUM?

CONTRA BAJANOS, ET JANSENIANOS.

493. Certum ac Catholicis omnibus exploratum est, ut Num. 53. ostendimus, primum hominem a Deo ita conditum fuisse, ut moriturus numquam, aut hujus vitæ miseriis obnoxius fuisset, si peccatum numquam perpetrasset. In præsenti itaque Controversia non quæritur, quid factum fuerit, sed quid fieri potuerit: an nimirum Deus in alia providentia, salvis Bonitatis, Justitiæ, aliarumque suarum perfectionum legibus, hominem a se conditum, nulloque inquinatum peccato, morti, morbis, doloribus, aliisque hujus vitæ miseriis subjicere potuerit absque ullo ejus demerito? Quid Bajus hac de re senserit, satis produnt aliquæ ejus propositiones ab Ecclesia proscriptæ, nimirum VI. *Naturali lege constitutum fuit homini, ut, si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.* LV. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.* LXXII. *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & Martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt.* LXXVIII. *Immortalitas primi hominis non erat*

Status quæstionis.

Error Baji & Jansenii.

gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio. Aberrantem Bajum pro more ſuo ſecutus est Janſenius Tomo II. Edit. Lovanienſis, columna 938. ſcribens: *Ex ipſis terminis crudelitatem & injuſtitiam ſpirat, innocentem animam, nulli peccato obnoxiam, ad miſerias ſtatus præſentis condemnare.* Et columna 883. *Mors corporis nequit innocenti creaturæ ſine merito præcedentis iniquitatis a Deo infligi.* Columna 945. *Ex miſeriis puræ naturæ cogimur ad diverſas impietates, ad blaſphemiam in Deum, ad Manicheiſmum.* Eodem collimat Queſnellus propoſitione LXX. damnata aſſerens: *Numquam Deus affligit innocentes: & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

Hominem innocentem condi potuiſſe, morti & miſeriis ob noxium docet Auguſtinus.

494. Concluſio. Deus potuiſſet hominem innocentem condere, morti, morbis, ac doloribus obnoxium. Prob. I. Authoritate S. Auguſtini, qui Lib. VI. de Geneſi ad literam, Cap. XXV. de mortalitate corporis primi parentis ſcribit: *Illud quippe* (corpus Adæ) *ante peccatum, & mortale ſecundum aliam, & immortale ſecundum aliam cauſam dici poterat: id eſt, mortale, quia poterat mori; immortale, quia poterat non mori. Aliud eſt enim non poſſe mori, ſicut quasdam naturas immortales* (id est, Angelos humanasque animas) *creavit Deus: aliud eſt autem poſſe non mori, ſecundum quem modum primus creatus eſt homo immortalis; quod ei præſtabatur de ligno vitæ, non de conſtitutione naturæ: a quo ligno ſeparatus eſt cum peccaſſet, ut poſſet mori, qui niſi peccaſſet poſſet non mori. Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio Conditoris.* Jam vero auctore Auguſtino, immortalitas primi hominis non erat de conſtitutione naturæ, non de conditione naturæ, non de conditione corporis animalis, ſed de beneficio Conditoris. Contra autem auctore Bajo in damnata propoſitione LXXVIII. immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis ejus conditio. Ergo Bajana doctrina de primi hominis immortalitate pugnat omnino cum Auguſtini doctrina. Neque dici poteſt, primi hominis immortalitatem juxta

xta Augustinum ex una parte mirabilem Dei gratiam fuiſse; ex altera vero parte primo homini ratione aliqua debitam fuiſse. Etenim apud S. Doctorem hæc duo pugnant inter ſe quam maxime, nec conciliari ſimul ulla ratione poſsunt, id est, Dei gratiam tale quid eſse, quod ſupra naturam est; atque illud ipsum debîtum quavis ratione naturæ eſse, ut ex S. Augustino ostendimus Num. 475.

495. Prob. II. Authoritate Pontificum, qui propositiones Baji & Quesnelli damnarunt. III. Ratione positiva. Corpus humanum componitur ex elementis inter ſe contrariis. Ergo ſicut cætera animalia ob hanc elementorum contrarietatem ſunt morti & morbis natura ſua obnoxia: ita etiam illis homo natura ſua foret ſubjectus, nisi per indebitum privilegium a Deo redderetur immunis. IV. Argumento negativo. Adverſarii nullam ostendere poſsunt repugnantiam ſive ex parte Dei, ſive ex parte hominis, ut patebit ex ſolutione objectionum. Ergo frustra negant hominem non potuiſse a Deo creari absque ullo ſuo demerito morti, morbis, ac doloribus obnoxium. *Idque aliis momentis oſtenditur.*

Argumenta contraria refutantur.

496. Objicitur I. Authoritas Patrum & Conciliorum, ac præcipue Augustini. S. Augustinus Lib. IV. contra Julianum, Cap. ult. ſcribit: *Quid reſtat, nisi ut causa iſtorum malorum ſit iniquitas vel impotentia Dei, aut pœna primi veterisque peccati? Sed quia nec injuſtus, nec impotens eſt Deus: reſtat quod non vis, ſed cogeris confiteri, quod grave jugum ſuper filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem ſupulturæ in matrem omnium non fuiſset, nisi delicti originalis meritum præceſsiſset.* Et Lib. VI. Operis imperfecti, Num. XXVII. *Ipsi* (infantes) *nullum, ſicut putatis, trahentes peccatum; immeritas, ſi hoc ita eſt, procul dubio ſuſtinent pœnas.--- Ubi eſt juſtitia Dei? quam ſi cogitares, numquam crederes ſine ullo merito peccati originalis tam miseros eſse nascentes.* Augustino ſuffragatur S. Gelasius I. Epist. VII. *Patres illi non de poſsibili, ſed præsenti ſtatu loquuntur.*

ad

ad Episcopos Piceni ſcribens: *Ideo de felicitatis ſuæ claritate ſeclusus, atque ad ſpinas & tribulos, miseriasque multiplices cœleſti voce damnatus eſt, quæ utique pœna juſti judicii tam gravis & aspera in bono perseveranti nullatenus eſset inflicta, & nisi malo non convenienter illata probaretur.* Et S. Anselmus Lib. II. Cur homo Deus, Cap. II. *Sapientiæ & juſtitiæ repugnat, ut cogeret mortem pati ſine culpa, quem juſtum facerat ad æternam beatitudinem.* Patres Africani in Sardinia exules Lib. de Incarnatione & Gratia, quem eorum nomine conscripsit S. Fulgentius, Cap. XIV. ajunt: *Qua igitur juſtitia Deus juſtus infantibus ſine peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam?* Arausicanum II. Cap. II. *Siquis ſoli Adæ prævaricationem ſuam, & non ejus propagini aſserit nocuiſse, aut certe mortem tantum corporis, quæ pœna peccati eſt, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ, per unum hominem in omne genus humanum transiſse teſtatur, injuſtitiam Deo dabit.* Ergo Augustinus, Gelasius, Anselmus, Patres Africani, & Arausicani ſensere, hominem innocentem a Deo, ſalva ſua justitia ac bonitate, non potuiſse creari obnoxium morti, morbis ac doloribus.

497. R. C. A. D. C. Sensere hominem innocentem non potuiſse a Deo creari obnoxium morti, morbis ac doloribus, in hac providentia, ac ſupposita gratuita promiſsione Dei hominem ab his miseriis immunem ſervandi quamdiu in justitia perseveraverit, C. C. In alia providentia poſsibili, & præscindendo a gratuita promiſsione Dei, N. C. Augustinus cum Pelagianis dimicans de præsenti tantum providentia loquitur, ostenditque, Adamum ex beneſicio Conditoris ſui creatum fuiſse in gratia, immunem a concupiscentia, atque immortalem, si non peccaſset. Id tum alibi frequenter, tum Lib. I. de peccat. meritis & remiſsione, Cap. II, & Lib. I. contra Julianum, Cap. V. probat, ſcribens: *Tu interim habes in conspectu non ſolum Occidentis, verum etiam Orientis Episcopos. Nam qui nobis deeſse videbantur, plures Orientis invenimus. Omnes uno eodemque mo-*

do

do credunt; per unum hominem peccatum intrasse in mundum, & per peccatum mortem. Supposita hac Dei promissione, ut existentiam peccati originalis evinceret S. Doctor, Pelagianos stringit, eosque interrogat, cur infantes nullius peccati personalis rei nascantur morti ac morbis obnoxii? aitque Deum aut impotentem fore, quia quæ promiserat implere non potuit: vel iniquum fore & injustum; eoquod non sine justitiæ, aut fidelitatis suæ dispendio promissis stare nolit hominem tamdiu immunem servandi a morte & miseriis, quamdiu ille justitiam diligeret. Ex quo manifeste patet, supponi hic ab Augustino gratuitam Dei promissionem, sermonemque illi esse non de quacunque possibili, sed de præsenti tantum providentia. Porro eadem, quæ Augustini, fuit etiam Gelasii, Anselmi, PP. Africanorum, & Arausicanæ Synodi mens ac sententia.

498. Dices I. S. Augustinus Lib. XIII. de Civit. Dei, Cap. XV. scribit: *Constat inter Christianos veraciter Catholicam tenentes fidem, etiam ipsam nobis corporis mortem, non lege naturæ, quia nullam mortem homini Deus fecit, sed merito inflictam esse peccati.* Ergo Augustinus censuit hominem innocentem natura sua immortalem esse. R. C. A. N. C. Verbis illis S. Doctor id unum significat, moriendi necessitatem, quæ ex natura hominis de se secutura erat, per Dei gratiam fuisse sublatam: & ideo mortem, quæ nunc regnat in nobis, non lege naturæ, sed merito inflictam esse peccati. Atque hanc fuisse mentem Augustini invicte probatur ex ejus Libro VI. de Gen. ad lit. Vide dicta Num. 494.

Ex miseriis hujus vitæ existentia peccati originalis non certo, sed probabiliter inferri potest.

499. Dices II. S. Augustinus docet, seclusa etiam Scripturarum authoritate, ex solis hujus vitæ miseriis colligi posse existentiam peccati originalis: atque ex sola miseriarum hujus vitæ consideratione Philosophos Gentiles peccatum aliquod toti naturæ humanæ commune suspicatos esse. Lib. IV. contra Julianum, Cap. ult. ita scribit S. Doctor: *Hujus evidentia miseriæ Gentium philosophos, nihil de peccato primi hominis sive scientes, sive credentes, compulit dicere, ob aliqua scele-*

ſcelera ſuscepta in vita ſuperiore pœnarum luendarum cauſa nos eſse natos, & animos noſtros corruptibilibus corporibus, eo ſupplicio quo Hetruſci prædones captos affiigere conſueverant, tamquam vivos cum mortuis eſse conjunctos. Ergo juxta Auguſtinum in nulla providentia Deus potuit hominem innocentem condere obnoxium morti & miſeriis. P. C. Si hoc Deus in aliqua providentia facere poſset, Auguſtini argumentum foret ineptum. Atqui id, ſalva erga tantum Doctorem reverentia, dici nequit. Ergo. P. M. Pelagiani facile reſpondere potuiſſent, Deum ob alios fines ſibi ſoli cognitos, vel etiam ad exercendam hominis virtutem, poſse hominem innocentem condere obnoxium morti & miſeriis: neque Auguſtinus ſolo lumine rationis oſtendere potuiſset, Deum promiſsiſse homini immortalitatem, si in juſtitia perſeveraret. Ergo Auguſtini argumentum fuiſset ineptum. R. D. A. Docet colligi poſse exiſtentiam peccati originalis ex ſolis vitæ hujus miſeriis, argumento probabili & conjecturali, C. A. Argumento certo & decretorio, N. A. & Conſeq. Certam exiſtentiæ peccati originalis notitiam ex ſola fide haberi poſse ipſe ſcribit Auguſtinus Lib. VI. contra Julianum, Cap. IV. Quia vero Julianus authoritate Philoſophorum Gentilium delectabatur, idcirco Auguſtinus eos contra Julianum adducit, atque ex illorum ſententia argumentum format, non palmare ac demonſtrativum, ſed mere conjecturale. Cæterum Philoſophi illi Gentiles originale peccatum ſuſpicati ſunt vel ex intimo primævæ hominis felicitatis ſenſu ac deſiderio, vel ex lectione librorum Moysis, aut ex commercio cum Judæis. Ad *prob.* N. M. Ad hujus *prob.* N. C. Argumentum conjecturale ac probabile, quamvis non ſit certum ac demonſtrativum, non ideo ineptum eſt.

Quin certitudini ſententiæ noſtræ aliquid decedat.

500. Dices III. Si argumentum Auguſtini probabile ac conjecturale eſt, certum amplius non eſt, Deum poſse hominem innocentem ſubjicere morti ac miſeriis: neque certum eſt propoſitionem Baji LXXVIII. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio*, damnatam eſse eo ſenſu, qui a nobis

aſsi-

aſsignatur; Ergo. R. N. A. Augustinus non vult eo argumento evincere, Deum non poſse hominem innocentem ſubjicere morti & doloribus; ſed probabiliter tantum ac conjecturaliter infert, Deum conditurum non fuiſse hominem morti & miseriis obnoxium, si a peccato ſemper abstinuiſset. Posterius hoc valde probabile eſse fatemur; prius autem illud omnino improbabile est, falsum, erroneum, atque a Pontificibus in Bajo damnatum. Neque argumentatio hæc ullo modo legitima est: Deus probabiliter, præscindendo etiam a gratuita promiſsione illi facta, innocentem hominem non ſubjeciſset morti ac miseriis, si in justitia perseveraſsèt. Ergo Deus non potuit hominem innocentem condere morti & miseriis obnoxium.

501. Dices IV. Non absque injuria S. Doctoris dicitur, eum contra Pelagianos usum fuiſse argumento conjecturali. Ergo. R. N. A. Importunus atque immodicus Augustini laudator dicendus est, qui omnia Augustini argumenta, quibus Donatistas, Manichæos, Pelagianos, aliosque hæreticos, aut etiam Catholicos aliter ſentientes in materiis dubiis impugnat, demonstrativa ac decretoria eſse contendit. In præsenti itaque materia contra Pelagianos utitur potiſsimum Augustinus argumentis certis, ex Scriptura, traditione ac consensu Ecclesiæ petitis; quandoque vero argumentum adhibet conjecturale ac probabile, quale illud est, quod ſuperius objiciebatur. Sane S. Thomas Lib. IV. contra Gentes, Cap. LII. absque injuria Augustini docet, miserias humanæ naturæ eſse peccati Originalis ſigna quædam probabilia, non autem manifesta, certa, aut evidentia.

Aut S. Augustino injuria inferatur.

502. Objic. II. Infirmitas argumenti, quod ex damnatione propositionum Baji ducitur. Propositio Baji LV. & LXXVIII. damnatæ fuerunt a Pontificibus, quia in illis id denegatur Omnipotentiæ divinæ. Ergo qui docent vel de ſola justitia, vel de ſola ſanctitate, vel etiam de ſola bonitate ſua, non potuiſse Deum talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur, cum Bajo minime ſentiunt, neque proscriptam proposi-

Absurda adversariorum replica enervatur.

sitio-

sitionem tuentur. II. Multæ propositiones Baji damnatæ fuerunt, non ob falsitatem doctrinæ, ſed ob acerbitatem censuræ. Ergo ex damnatione illarum propositionum ſolidum argumentum instrui non potest. R. ad I. Replica hæc quam familiaris quibusdam, tam absurda est. Dei attributa unum quid ſimplex & idem reipsa ſunt: nec aliter quam propter plures diversasque perceptiones: quibus ſummam infinitamque Dei perfectionem cognoscimus, plura illa & diversa nostris mentibus, parvis admodum & angustis, apparent. Quam ob rem manifestum est, si Dei potentiæ non repugnat creare hominem morti, morbis, ac doloribus obnoxium ſine ſuo demerito; neque id ipsum a Dei justitia, bonitate, aliisve Dei perfectionibus alienum eſse. Sin autem a Dei justitia eſset alienum, a Dei quoque potentia illud abhorrere neceſse foret. Hinc S. Anselmus Lib. I. Cur Deus homo, de rebus divinis magnifice ſcribens ait: *In Deo, quamlibet parvum inconveniens, ſequitur impoſsibilitas.* Ad II. N. C. Propositio Baji LV. & LXXVIII. nullam Pelagianæ hæreseos accusationem exprimunt, nullamque continent censuræ acerbitatem. Ergo propositiones illæ non ſunt ex earum numero, quæ propter acerbitatem censuræ; ſed ad earum pertinent claſsem, quæ propter falsitatem doctrinæ a Sede Apostolica ſunt damnatæ. Porro ex LXXIX. damnatis propositionibus Baji, non plures quam VIII. enumerantur, quæ acerbam Pelagianismi censuram exhibent. Quod si ſemel licentia hæc concedatur interpretandi ſuo cujusque arbitratu damnatas Baji propositiones, poterit unusquisque pro libito totam doctrinam Baji propugnare, ac tueri. De ſingulis enim in Bajo proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus ſimili licentia affirmari poterit, illas non propter falsitatem doctrinæ, ſed propter acerbitatem dumtaxat censuræ fuiſse damnatas. Vide hac de re plura apud Laurentium Alticotium Summæ Augustinianæ Parte IV. Quæst. I. Artic. VI.

503. Objic. III. Ratio. Deus, quando homines affligit, non alium ſibi præfigit finem, quam ut præterita peccata congruis pœnis castiget. Ergo cum in ſtatu puræ & innocentis naturæ Deus hunc finem ſibi præfigere non potuerit, pariter neque potuit hominem innocentem morti & doloribus ſubjicere. R. N. A, quod in Bajo & Quesnello damnatum fuit a Pontificibus, quodque manifestæ falsitatis arguunt afflictiones B. Virginis Mariæ, Sancti Josephi ejusdem Sponsi, Jobi, aliorumque piorum hominum, quorum eximiam ſanctitatem commendant divinæ Scripturæ & Patres. Fines quos Deus homines affligendo ſibi præfigit, varii ac diversi sunt. Ut enim Ven. Beda apud Cornelium à Lapide Comment. in Cap. II. Marci ait: *Affliguntur homines corporis moleſtiis aut ad augmentum meriti, ut Job & Martyres: aut ad humilitatis conservationem, ut Paulus: aut ad correctionem peccati, ut ſoror Moyſis, & hic paralyticus: aut ad Dei gloriam, ut cœcus natus: aut ad initium damnationis, ut Herodes.* Atque hi ſunt præcipui fines, quos in diversorum hominum afflictionibus divina providentia ſibi præfigit; ita ut non in omnibus ſint aut punitio peccati, aut peccatoris purgatio. Sic Tobiæ Cap. XII. ait Angelus ad eundem: *Ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit ut tentatio probaret te.* Neque dicit, quia peccator eras, neceſſe fuit ut immiſſa cæcitas eſſet punitio tuorum peccatorum, vel ab iisdem purgatio. Similiter de Jobo loquens S. Augustinus Lib. II. de peccatorum meritis & remiſſione, Cap. XII. ſcribit: *Novimus non propter peccata, ſed propter ejus demonſtrandam juſtitiam illa omnia fuiſſe perpeſſum.*

Deus ſæpe non ob peccata, ſed ob alios fines, homines affligit

504. Dices I. Sapientiæ Cap. XII. dicitur: *Cum ergo ſis juſtus, juſte omnia disponis: ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum æſtimas a tua virtute.* Ergo juxta Scripturas, Deus non potuit hominem innocentem miseriis hujus vitæ ſubjicere. P. C. Miseriæ hujus vitæ ſunt pœnæ. Atqui homo innocens non est dignus pœna. Ergo. R. C. A. N. C. Magnum

Et tunc afflictio non eſt pœna, ſed pœnalitas.

est

est afflictionem inter & condemnationem discrimen: condemnatio ſupponit culpam; non item afflictio, quæ a Deo dirigente longe ob alias causas obvenire potest, quam ob peccata. S. Thomas Parte III. Quæst. LXIX. Artic. III. ex Sacris literis ostendit, convenientius non auferri per baptismum pœnalitates hujus vitæ: quod tribus confirmat argumentis, inter quæ neque punitio peccati est, neque peccatoris purificatio. *Primo quidem*, inquit, *quia per baptismum homo incorporatur Chriſto, & efficitur membrum ejus, ut ſupra dictum eſt. Et ideo conveniens eſt, ut id agatur in membro incorporato, quod eſt actum in capite. Chriſtus autem a principio ſuæ conceptionis fuit plenus gratia & veritate: habuit tamen corpus paſſibile, quod poſt paſſionem & mortem eſt ad vitam glorioſam reſuſcitatum. Unde & Chriſtianus in baptiſmo gratiam conſequitur, quantum ad animam: habet tamen corpus paſſibile, in quo pro Chriſto poſſit pati, ſed tandem reſuſcitabitur ad impaſſibilem vitam. - - - Secundo hoc eſt conveniens propter ſpirituale exercitium, ut videlicet contra concupiſcentiam & alias paſſibilitates pugnans homo victoriæ coronam acciperet. - - - Tertio hoc fuit conveniens, ne homines ad baptiſmum accederent propter impaſſibilitatem præſentis vitæ, & non propter gloriam vitæ æternæ.* Ad *prob.* D. M. Miseriæ hujus vitæ ſunt pœnæ in hac providentia, ſaltem ſæpiſsime, quamvis non ſemper, C. M. In omni providentia, N. M. In ſtatu naturæ puræ miseriæ hujus vitæ non eſsent pœnæ, quæ neceſsario ſupponunt peccatum; cum pœna nihil aliud ſit, quam malum inflictum propter peccatum: ſed forent meræ pœnalitates naturales, quæ naturæ humanæ conditionem ſequerentur, ſicut rubigo ſequitur naturam ferri. Ex quo colligitur male ab adverſariis opponi nobis Auguſtinum, qui Lib. III. de Libero arbitrio, Cap. XVIII. ſcribit: *Omnis pœna ſi juſta eſt, peccati pœna eſt, & ſupplicium nominatur.* Patet enim S. Doctorem loqui de pœna, non de pœnalitate naturali: de præſenti providentia, non de alia.

505. Dices II. S. Augustinus Lib. I. Operis imperfecti, Num. XXXIX. scribit: *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam nisi mereatur potest.* Ergo homo innocens subjici non potest morti & doloribus. P. C. Homo innocens morti & doloribus obnoxius foret miser. Ergo. R. C. A. N. C. Ad *probat.* N. A. Nemo sapiens, & Christianæ perfectionis æstimator Apostolum tunc miserum fuisse affirmabit, quando in tribulationibus & persecutionibus pro Dei gloria toleratis superabundare se gaudio fatebatur. Neque cæteros Apostolos quis jure miseros vocaverit, de quibus dicitur Act. Cap. V. *Ibant* (Apostoli) *gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Ipse Christus Dominus Matth. Cap. V. non miseros, sed beatos pronuntiat, *qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Miseria igitur proprie ac vere talis est malum beatitudini oppositum, quod ea nos privat; vel ab ea nos abstrahit: aut saltem afflictio, in qua sistitur absque relatione aut utilitate ad bonum superius. Tales autem non essent afflictiones hujus vitæ, innocenti homini a Deo immissæ ad charitatis & tolerantiæ, aliarumque virtutum probationem. Vide plura apud Jacobum Fontaine in Constitutione Unigenitus Theologice propugnata Tomo III. ad Proposit. LXX.

Neque qui sic affliguntur, sunt miseri.

CONTROVERSIA VIII.

AN DEUS POTUERIT HOMINEM INNOCENTEM CONDERE CUM ALIQUA SALTEM REBELLIONE CONCUPISCENTIÆ?

CONTRA BAJANOS ET JANSENIANOS.

506. *Concupiscentia* in sensu latiore sumpta, est appetitus sensitivus, sive inferior, qui concupiscere potest objecta sensibilia, quæ ipsi remote per sensus externos, & proxime per phantasiam proponuntur. Quod si hic appetitus versetur circa bonum & malum sensibile secundum se consideratum, & non prout conjunctum

Quid sit concupiscentia?

ctum est cum difficultate, dicitur *concupiscibilis.* Si autem versatur circa bonum & malum ſensibile ut arduum, ſive cum aliqua difficultate obtinendum aut amovendum, vocatur *irascibilis.* Porro uterque appetitus, tam irascibilis quam concupiscibilis, ſumi potest vel pro potentia appetendi, vel pro ipso actu. Potentia appetendi importat ipsam animam, & organum corporeum, in quo eliciuntur & recipiuntur actus qui procedunt a tali appetitu. Actus appetitus ſensitivi vocantur paſsiones, quas comitatur certa aliqua, & paſsioni proportionata corporis immutatio, ſeu motus ſanguinis.

Quid rebellis concupiscentia?

507. Per rebellionem concupiscentiæ intelliguntur actus illi inordinati appetitus inferioris tam irascibilis quam concupiscibilis, quibus incitamur ad malum, aut retardamur a bono, & qui in nobis oriuntur citra advertentiam rationis, atque accedente etiam ea advertentia perdurant, tametsi voluntas eisdem positive resistat. Hæc rebellis concupiscentia ſumi potest vel pro potentia, vel pro actu. Si pro ipsa potentia ſumatur, involvit duo, I^mo ipsum appetitum ſensitivum, qui de ſe prodire potest in actus rectæ rationi, & appetitui rationali reluctantes. II^do dicit negationem doni indebiti, per quod appetitus ſensitivus ex imperio rationis poſset impediri a ſuis actibus alias neceſsariis. Si vero appetitus rebellis pro actu ſumatur, dicit ipsos motus rationi & voluntati reluctantes.

Status quæſtionis

508. Ut ad præsentem quæstionem propius accedamus, noto I^mo, ſermonem non eſse de præsenti in qua vivimus providentia; certum est enim, Adamum in gratia conditum, eumque Conditoris beneficio immunem fuiſse ante lapsum a rebellione concupiscentiæ; quæ proinde in ſtatu naturæ lapsæ est pœna peccati originalis, orta non a Deo, ſed a peccato, ut Augustinus contra Pelagianos invicte ostendit, nosque ipsi docuimus Num. LVI. II^do. Quæri hic tantum, num Deus ſalvis divinis ſuis perfectionibus, potuerit innocentem hominem creare cum *aliqua* ſaltem rebellione concupiscentiæ. Certum est enim, quod hæc rebellio & inclinatio

natio ad malum de facto ſit multo major, quam fuiſſet in ſtatu naturæ puræ, partim ob proprios habitus vitiosos, partim ob habitus vitiosos parentum, qui non raro ſuas propensiones æquæ ac morbos in prolem transfundunt. III. Juxta omnes certum eſse, quod concupiscentia qua rebellis, atque ipsi etiam motus appetitus ſensitivi rectæ rationi reluctantes, non poſsint eſse a Deo ut ſpecialiter eos procurante aut intendente; ſecus Deus eſset author mali moralis, ſaltèm materialis, si nimirum consensus creaturæ non accederet: ſed hoc tantum Catholici contendunt, poſse eſse in ſtatu naturæ puræ a Deo motus illos permittente ex imperfectione naturæ exortos, atque ad illos concurrente concursu generali ex officio causæ primæ, non aliter quam nunc ad entitatem actus mali concurrit.

509. Bajani & Janseniani negant innocentem hominem potuiſse a Deo creari cum aliqua rebellione concupiscentiæ, aut cum ignorantia; quia juxta eorum principia ignorantia juris naturæ quamtumvis invincibilis, & concupiscentia quamvis non victrix, ſunt peccata mortalia; ideoque si Deus hominem cum aliqua rebellione concupiscentiæ, aut ignorantia crearet, Deus eſset author peccati. Hinc damnatæ fuerunt a S. Pio V. & Gregorio XIII. Baji propositiones XXVI. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio.* Et LV. *Deus non potuiſset ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.* Quarum propositionum ſensus a Bajo intentus, ipso fatente Jansenio Lib. III. de Statu puræ naturæ, Cap. ult. non alius est, quam non potuiſse hominem aliter creari quam creatus est, ſcilicet in justitia originali cum immunitate a rebellione concupiscentiæ: neque potuiſse creari, uti nunc nascitur, absque justitia originali, & cum infirmitatibus hominem nunc comitantibus. *Error Baji & Jansenii.*

510. Conclusio. Potuit Deus hominem innocentem condere cum aliqua ſaltem rebellione concupiscentiæ. Prob. I. Authoritate Pii V. & Gregorii XIII. qui Baji propositiones XXVI. & LV. paulo ante cita- *Potuiſse hominem a Deo creari cum aliqua rebellione concupi-*

scientiæ, ostenditur authoritate Pontificum. citatas, in sensu ab eodem intento damnarunt, non ob censuræ acerbitatem, cum nullam omnino censuram contineant; sed ob doctrinæ falsitatem. Præterea damnatio unius propositionis est definitio alterius contradicentis. Ergo cum propositio Baji LV. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur*, damnata fuerit, definita fuit a Pontificibus tamquam vera & Catholica propositio illi contradicens: *Deus potuisset ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur.* Atqui si Deus non potuisset hominem innocentem condere cum aliqua saltem rebellione concupiscentiæ, propositio Bajana foret verissima, altera vero ei contradicens manifestam contineret falsitatem, ut patet consideranti; cum nullus ex Adæ posteris, præter B. Virginem, ab omni rebellis concupiscentiæ motu immunis fuerit. Ergo ex mente Pontificum & Ecclesiæ Deus potuit hominem innocentem condere cum aliqua saltem rebellione concupiscentiæ.

S. Augustini. 511. Prob. II. Authoritate S. Augustini, qui Lib. IV. contra Julianum, Cap. XVI. scribit: *Quid est gustato cibo prohibito nuditas indicata, nisi peccato nudatum quod gratia contegebat? Gratia quippe Dei magna ibi erat, ubi terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat. Qui ergo vestitus gratia non habebat in nudo corpore quod puderet, spoliatus gratia sensit quod operire deberet.* Lib. I. de peccat. meritis & remiss. Cap. XVI. *Quando ergo peccavit Adam non obediens Deo, tunc ejus corpus, quamvis esset animale & mortale, gratiam perdidit, qua ejus animæ omni ex parte obediebat.* Lib. XIV. de Civit. Dei, Cap. XVII. *Patebant ergo oculi eorum, sed ad hoc non erant aperti, hoc est, non attenti, ut cognoscerent quid eis indumento gratiæ præstaretur, quando membra eorum voluntati repugnare nesciebant. Qua gratia remota, ut pœna reciproca inobedientia plecteretur, exstitit in motu corporis quædam impudens novitas, unde esset indecens nuditas. - - - Cognoverunt ergo quia nudi erant: nudati scilicet ea gratia, qua fiebat ut nuditas corporis nulla eos lege peccati menti eorum repugnante confunderet.* Ergo juxta

xta S. Augustinum obedientia illa & subjectio, quæ & integritas dicitur, donum Dei mere gratuitum fuit, gratis omnino a Deo datum, quavis ratione indebitum, quod ex nulla decentia, sive ex parte Dei Conditoris, sive ex parte hominis conditi, sed ex mera Dei bonitate & liberalitate manavit; cum *res indebita* & *gratia* expressione vocis dumtaxat discrepent, ut ostendimus Num. 475. Idem S. Doctor Lib. III. de Libero arbitrio, Cap. XX. ex hypothesi, quam utique impossibilem non judicavit, impugnat Manichæos, qui ignorantiam & difficultatem non esse in homine nisi ab æterna quadam natura mala asserebant; aitque, quod si ignorantia & difficultas, non præcedentis ullius peccati supplicium, sed naturæ primordia forent, non parvum bonum haberet homo, unde Conditori suo gratias ageret, Deumque has ob causas non culpandum, sed laudandum fore. I. Quia anima a Deo sic creata, id est, cum naturali ignorantia & difficultate, adhuc vi & natura sua quovis perfecto corpore longe perfectior esset. II. Quia anima hujusmodi vim facultatemque a Deo haberet, qua Creatore suo eam naturaliter adjuvante, apta & idonea esset ad comparandas sibi virtutes illas, quibus ignorantiam difficultatemque magis magisque in dies proficiendo minueret, ac superaret. III. Quia naturalis ignorantia & difficultas tali animæ forent & proficiendi admonitio, & perfectionis exordium. IV. Quia anima hujusmodi sic creata, nulla obstricta esset necessitate permanendi in ea ignorantia & difficultate, in qua exorta esset: utramque enim naturalibus auxiliis sui Conditoris adjuta, paulatim debilitare & vincere posset, & ad sapientiam justitiamque, ac naturalem quamdam beatitatem pervenire. Confirmat hanc suam doctrinam S. Augustinus Lib. I. Retractat. Cap. IX. *Quamvis ignorantia & difficultas, etiamsi essent hominis primordia naturalia; nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus sicut in eodem tertio libro disputavimus. Quæ disputatio contra Manichæos habenda est, qui non accipiunt Scripturas sanctas veteris instrumenti, in quibus originale peccatum narratur; & quidquid inde in* lite-

literis Apostolicis legitur, detestabili impudentia immissum fuisse contendunt a corruptoribus Scripturarum, tamquam non fuerit ab Apostolis dictum. Et Lib. de Dono perseverantiæ, Cap. XI. *Etiamsi verum esset quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus hominum nascitur, primordia, non supplicia esse naturæ; vincerentur tamen Manichæi, qui volunt duas, boni scilicet & mali coæternas esse naturas.* Atqui manifestum est, Manichæos non fore vincendos, neque Deum ideo laudandum fore, siquidem Deus, salvis divinis suis perfectionibus, hominem creare non posset absque dono integritatis cum ignorantia illa ac difficultate. Ergo manifestum est juxta Augustinum, Deum salvis divinis suis perfectionibus, posse hominem condere cum aliqua saltem rebellione concupiscentiæ.

S. Thomæ. 512. Prob. III. Authoritate S. Thomæ, qui I. Parte, Quæst. XCV. Art. I. ait: *Manifestum est, quod illa subjectio corporis ad animam, & inferiorum virium ad rationem non erat naturalis: alioquin post peccatum mansisset, cum etiam in dæmonibus data naturalia post peccatum permanserint. - - - Unde manifestum est, quod & illa prima subjectio, qua ratio Deo subdebatur, non erat solum secundum naturam, sed secundum supernaturale donum gratiæ.* Et in II. Sentent. Dist. XXXI. Quæst. I. Artic. II. ad III^tium^. *Poterat Deus a principio quando hominem condidit, etiam alium hominem ex limo terræ formare, quem in conditione suæ naturæ relinqueret, ut scilicet mortalis & passibilis esset, & pugnam concupiscentiæ ad rationem sentiens: in quo nihil humanæ naturæ derogaretur, quia hoc ex principiis naturæ consequitur. Non tamen iste defectus in eo rationem culpæ aut pœnæ habuisset, quia non per voluntatem iste defectus causatus fuisset.*

Et ratione. 513. Prob. IV. Ratione. I^ma^ est. Nihil Omnipotentiæ divinæ denegandum est, nisi manifesta ostendatur implicantia. Atqui, ut ex solutione objectionum patebit, nulla ostendi potest implicantia, quod Deus hominem innocentem creare posit cum aliqua saltem rebellione concupiscentiæ. Ergo. II. Concupiscentia

in

in ſtatu naturæ puræ foret causa pugnandi & admonitio non ſuperbiendi, homo enim admoneretur ſuæ infirmitatis, ejusque virtus in infirmitate perficeretur; quia clare animadverteret, divino auxilio ſe indigere, ſicque justam Deo daret gloriam obedientiâ & precibus. Ergo concupiscentia in ſtatu naturæ puræ foret utilis, hancque utilitatem poſset Deus intendere. III. Homo ex una parte naturaliter impedire non potest, ne phantasiæ umquam occurrat bonum ſensibile ac delectabile, inhonestum ac prohibitum: ex altera parte non potest naturaliter impedire, quo minus appetitus ſensitivus moveatur a tali objecto ſufficienter proposito; quia appetitus ſensitivus non est minus potentia neceſsaria, quam ſensus externi: nec minus est determinatus ad amandum objectum ſensibile ac delectabile, quam v. g. oculus ſit determinatus ad videndum. Ergo appetitus ſensitivus etiam in ſtatu naturæ puræ ſæpius insurgeret adversus potentiam ſuperiorem, nisi aliunde impediretur. Atqui ostendi non potest, quomodo aliunde impediri debuerit ſemper: neque enim magis credibile est in ſtatu naturæ puræ Deum id impedire debuiſse, quam quod Deus debuiſset omnes causas naturales impedire, ne homini ullam molestiam inferrent.

Argumenta contraria refutantur.

514. Objicitur I. Perfectio Dei. Si Deus poſset creare hominem cum aliqua rebellione concupiscentiæ, tunc concupiscentia rebellis eſset a Deo. Atqui hoc dici nequit. Ergo. P. m. Concupiscentia rebellis est peccaminosa, & ex mundo, juxta illud I. Joan. Cap. II. *Quoniam omne quod eſt in mundo, concupiscentia carnis eſt, & concupiscentia oculorum, & ſuperbia vitæ: quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt.* Ergo. R. D. M. Concupiscentia quæ est rebellis, eſset a Deo, prout est potentia concupiscendi bona ſensibilia, C. M. Concupiscentia ut rebellis eſset a Deo, & ſumpta pro actu concupiscendi mala, ſubdist. Eſset a Deo ut authore, illam volente ac procurante, N. M. A Deo ut permit- *Contrarium neque perfectio Dei.*

tente illam ad majus meritum hominis, C. M. Et ſic dist. minore, N. C. Concupiscentia, prout dicit potentiam concupiscendi bona ſensibilia, eſset a Deo ut authore etiam in ſtatu naturæ puræ; ſic enim ſumpta non est mala, nec pugnat contra ſanam rationem: immo est perfectio & bonum naturæ, quatenus est principium actuum ad naturæ functiones & conservationem neceſsariorum, ac rectæ rationi non adversantium; licet quatenus erumpere potest in motus inordinatos & rectæ rationi diſsentaneos, non ſit perfectio, ſed defectus naturæ connaturalis, & a Deo permiſsus: quemadmodum voluntas est perfectio naturæ, si ſpectetur ſecundum ſuam entitatem, & in quantum prosequi potest objecta licita & honesta; in quantum vero objecta illicita & inhonesta prosequi potest, est defectus perfectionis. At vero concupiscentia ſumpta pro ipso actu inordinate concupiscendi, Deum authorem habere non potest; quia ad malum incitat, & Deus ad illam mere permiſsive ſe habet, ac concursu tantum generali ex officio causæ primæ ad illam concurrit. Ad *probat.* D. A. Concupiscentia rebellis est peccaminosa, si adjunctum habeat voluntatis consensum, C. A. Secus, N. A. vel ſubdist. Est peccaminosa in ſensu proprio, N. In ſensu improprio, quia in hac providentia ex peccato originali oritur, & ad peccatum inclinat, C. A. N. C. Pari modo concupiscentia carnis ſumpta pro actu concupiscendi objecta inhonesta dicitur a S. Joanne non eſse ex Patre, ſed ex mundo; ſumpta vero pro potentia concupiscendi illicita, est defectus naturalis.

515. Dices I. Si Deus hominem crearet cum aliqua rebellione concupiscentiæ, homo absque aliqua inordinatione non prodiret e manibus ſui Conditoris. Atqui id repugnat divinis perfectionibus. P. M. Est inordinatum, quod potentia inferior non ſubjiciatur ſuperiori, & quod Deus condat hominem cum ſtimulo ad peccatum. Ergo. R. D. M. Homo non prodiret e manibus ſui Conditoris absque inordinatione tenente ſe ex parte Dei, & proveniente a Deo, N. M. Proveniente ex defectibilitate & nihilo creaturæ, C. M. Omnis

crea-

creatura, ut pote ex nihilo producta, est per se defectibilis, multæque imperfectiones idcirco ei conveniunt. Ad *probat.* D. A. Ita tamen, ut hæc inordinatio proveniat a Deo, N. A. Ut proveniat ex nihilo, & imperfectione creaturæ, C. A. N. C. Alterum membrum pariter Dist. Est inordinatum ut Deus condat hominem cum stimulo efficaci, physice vel moraliter necessitante ad peccatum, C. A. Cum stimulo inefficaci, neque physice neque moraliter necessitante ad peccatum, subdist. Si Deus id faceret eo fine, ut inde sequatur peccatum, C. A. Si id faciat eo fine: ut referatur victoria, N. A. & Conseq. Propterea quod Deus hominem conderet cum aliqua rebellione concupiscentiæ, defectus aliquis in Deum non caderet; quia Deus author quidem foret rebellantis concupiscentiæ, at non author foret rebellionis illius: quemadmodum Deus producit quidem fatuos homines, nec tamen est author fatuitatis, cum sit sapientissimus, ut scribit S. Augustinus Lib. III. Operis imperfecti, Num. CLX.

516. Dices II. Est impossibile ut Deus producat aliquid, quod est obex sapientiæ & virtutis. Atqui concupiscentia est obex sapientiæ & virtutis. Ergo est impossibile ut Deus producat concupiscentiam. R. D. M. Si illud sit per se obex sapientiæ & virtutis, vel ex intentione operantis, vel ex conditione operis, C. M. Si est obex per accidens tantum, præter conditionem operis, & intentionem operantis, N. M. Et sic dist. minore, N. C. Concupiscentia de se, ut dictum fuit superius, in quantum est potentia prosequendi objecta honesta & licita, est perfectio naturæ, Deumque habet authorem: in quantum vero est potentia prosequendi objecta illicita & inhonesta, est defectus perfectionis, naturæ rationali connaturalis, ac malum aliquod naturale, non tamen culpabile, nisi in actum exeat cui voluntas consentiat: neque Deum habet authorem, sed a Deo tantum permittente existit.

517. Dices III. Si concupiscentia prout est potentia prosequendi objecta illicita, non esset a Deo, esset a natura. Atqui a natura esse non potest. P. m.

Cau-

Causa efficiens omnium rerum est Deus. Ergo. R. C. M. N. m. Ad *prob.* D. A. Deus est causa efficiens omnium rerum quæ perfectionem aliquam involvunt, C. A. Prout illæ imperfectionem includunt, N. A. & Conseq. Concupiscentia ſumpta pro potentia prosequendi objecta illicita, est imperfectio ex conditione naturæ consequens: imperfectio autem proprie non efficientem, ſed deficientem causam habet; & idcirco non in Deum Creatorem, ſed in ipsam creaturam rejicitur. Bonitas responsionis patet in peccato, quod certe Deum non habet tamquam causam efficientem.

518. Dices IV. Si concupiscentia in ſtatu naturæ puræ non eſset malum morale, ſed tantum naturale, liceret consentire motibus concupiscentiæ. Atqui hoc aperte falsum est. Ergo. Prob. M. I^mo. Morti & morbis licet consentire, quia malum ſunt mere naturale. Ergo etiam liceret consentire concupiscentiæ. Prob. eadem M. II^do. In ſtatu naturæ puræ licerent ea omnia, ad quæ naturaliter propenderet natura. Atqui natura in eo ſtatu propenderet ad turpia. Ergo. P. M. Omnis propensio naturalis naturæ bonæ est bona. Sed propensio ad illicita, eſset propensio naturæ bonæ, utpote non depravatæ per peccatum. Ergo. R. N. M. Ad I^mam *prob.* C. A, at nego rationem additam. Idcirco licet consentire morti ac morbis, quia consensus iste nullum ex ſese adjunctum habet peccandi periculum, cum natura ab illis malis vehementer abhorreat: at vero periculum illud præsentiſsimum est in motibus concupiscentiæ propter fragilitatem hominis, & propensionem in res ſensibiles. Ad II. *prob.* D. M. Ad quæ naturaliter propenderet natura qua bona est, C. M. Qua defectibilis est, N. M. Et ſic dist. minore, N. C. Ad hujus *prob.* ſimili modo D. M. Omnis propensio naturalis naturæ bonæ a defectu immunis, est bona, C. M. Naturæ bonæ, ut defectu hæc vitiatur, N. M. Et ſic diſt. minore, N. C. Propensio naturæ in puris naturalibus conditæ ad turpia, quamtumlibet naturalis, non eſset bona; ſed defectus quem homo etiam in illo ſtatu teneretur quantum poſset cohibere.

519. Dices V. Saltem in ſtatu naturæ puræ homo nullam juxta nos haberet cauſam erubeſcendi ob concupiſcentiam. Atqui hoc dici nequit, quia concupiſcentia ſemper est opus pudendum. Ergo. P. M. Opus Dei non potest eſse cauſa justi pudoris. Atqui concupiſcentia in ſtatu naturæ puræ eſset opus Dei. Ergo non poſset eſſe cauſa justi pudoris. R. N. M. Concupiſcentia, prout est potentia proſequendi objecta illicita, in omni ſtatu eſset opus pudendum; non quidem in ordine mali moralis culpabilis, quamdiu voluntas his motibus non conſentit, ſed in ordine mali naturalis. Ergo in ſtatu naturæ puræ daretur aliqua neceſſitas erubeſcendi ob concupiſcentiam. Ad *probat.* C. M. D. m. Concupiſcentia in ſtatu naturæ puræ eſset opus Dei, ſumpta pro potentia proſequendi objecta honesta & licita, C. m. Sumpta pro potentia proſequendi objecta inhonesta & illicita, N. m. Concupiſcentia prout dicit potentiam proſequendi objecta honesta, eſſet a Deo, nec cauſa foret ullius pudoris, quia perfectio eſset naturalis: prout vero dicit potentiam proſequendi objecta illicita, non eſset a Deo, ſed foret defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ, & cauſa justi pudoris. Homo igitur idcirco erubeſcens, non erubeſceret de opere Dei, neque ingratus eſset erga Deum; ſed ſolum ſuam naturalem imperfectionem, ſuumque in regendis ejusmodi motibus defectum agnoſceret.

520. Dices VI. Si homo in ſtatu naturæ puræ creari potuiſset a Deo cum aliqua rebellione concupiſcentiæ, creari etiam potuiſset cum pravo aliquo habitu. Atqui id dici nequit. Ergo. P. M. Habitus peccaminoſus, quem Deus homini infunderet, non magis eſset ſtimulus ad peccandum, quam concupiſcentia. Ergo. R. I^mo. Multi, iique graves Theologi admittunt, quod Deus abſolute loquendo poſset hujusmodi habitum, vel qualitatem, ut vocant, infundere eo fine ut homo eam ſuperando victoriam referat. R. II. N. M. Ad *probat.* N. A. Habitus peccaminoſus ex natura ſua inclinat animam directe atque unice ad culpam; quia

eam

eam inclinat ad repetendos illos actus, ex quibus contractus est habitus, vel ad quos incitat habitus infusus. At vero naturalis concupiscentia animam per se & directe tantum inclinat ad prosequenda objecta sensibilia, quæ sæpe honesta sunt & licita.

Neque paritas persuadet. 521. Objic. II. Paritas. Deus non potuit hominem innocentem condere in eo statu, in quo laboraret ignorantia invincibili, Ergo neque potuit creare hominem obnoxium concupiscentiæ. Prob. A. Imo. Ignorantia invincibilis est causa multorum peccatorum. IIdo. Ignorantia & notitiam tollit & potentiam ea adhibendi media, quæ necessaria sunt ad obtinendum finem, ad quem natura rationalis creata est. Ergo natura humana in tali statu esset pessime constituta, quod sine injuria Creatoris dici nequit. *Confirm.* Ea quæ tunc fierent ab hominibus ex ignorantia invincibili, merito tribuerentur Deo ut authori. Ergo. R. N. A. Ad I. *probat.* D. A. Esset causa multorum peccatorum materialium, C. A. Formalium, N. A. Ad II. *probat.* iterum D. A. Ignorantia totalis, perpetua, & ita cæca, ut nullum prorsus lumen præbeat, quo anima suas tenebras cognoscat, & quo exstimuletur ad quærendam lucem, hæc, inquam, ignorantia & notitiam tollit & potentiam, C. A. Ignorantia tantum quoad aliqua, eaque nec perpetua, nec ita cæca, N. A. & Conseq. Ignorantia illa superius descripta, non tantum locum non habuisset in statu naturæ puræ, sed ne in statu quidem naturæ lapsæ invenitur. Quamvis enim hæc ignorantia initio sit maxima; posteaquam tamen homo ad usum rationis pervenit, minuuntur tenebræ illæ, & veritates morales clarius ac luculentius percipiuntur. Profecto nec Bajus nec Jansenius facile dicent, quod in statu naturæ integræ quilibet homo primo nativitatis momento, vel quando anima corpori infusa est, perfectam habiturus fuisset scientiam & cognitionem omnium, quæ ad consequendum ultimum finem, Deumque cognoscendum pertinent; sed eo modo rerum harum scientiam acquisivisset, quo nunc; hoc tamen discrimine, quod in acquisitione illius summum gau-

dium

dium expertus fuisset, omni labore ac tædio liberum. Ad *confirm.* N. A. Cum homò intellectum habeat ex natura sua valde limitatum, ignorantia foret defectus homini connaturalis. Quæ igitur ab homine fierent ex ignorantia invincibili, non essent a Deo nisi ut permittente & concurrente concursu generali ex officio causæ primæ; ideoque Deo ut authori tribui non possent.

522. Dices. S. Augustinus sæpissime in suis libris contra Pelagianos scribit, ignorantiam esse pœnam peccati. Ergo innocens homo non potuit a Deo creari ignorantiæ obnoxius. R. S. Augustinum non loqui de statu possibili, sed de præsenti, in quo certum est tum ignorantiam tum concupiscentiam effectus esse & pœnas peccati originalis; cum Deus ex mera liberalitate sua, non ex debito, primum hominem creaverit a rebellione concupiscentiæ immunem, atque omnigena scientia ornatum: ex quo ipso contendit Augustinus contra Pelagianos dari peccatum originis, eoquod posteri Adæ iis donis destituti nascantur.

523. Objic. III. Pelagianismus. Julianus Eclanensis, Pælagianæ factionis signifer, id ipsum de concupiscentia docuit, quod a nobis superius traditum fuit. Ergo doctrina nostra merito Pelagianismi accusatur. P. A. Julianus docuit, concupiscentiam, prout est inclinatio in bonum sensibile, esse bonam, ac perfectionem naturalem; libidinem vero ipsam, seu excessum concupiscentiæ esse malum. Hinc illæ voces Juliani: *Concupiscentiæ naturalis qui modum tenet, bono bene utitur: qui modum non tenet, bono male utitur: qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit, bono melius non utitur.* Contra Augustinus novam hanc insaniam irridens, concupiscentiam vocat *pulcherrimam Pelagianorum famulam*, & Lib. III. contra Julianum, Cap. XXI. Adversario suo ita respondet: *Ego vero sic ad tua ista respondeo: Concupiscentiæ carnalis qui modum tenet, malo bene utitur; qui modum non tenet, malo male utitur; qui autem etiam ipsum modum Sanctæ Virgini-*

Janseniani frustra nobis Pelagianismum.

ginitatis amore contempserit, malo melius non utitur. - - - *In hac controversia de bene utendo isto, utrum bono an malo, tota inter nos causa versatur.* Ergo doctrina nostra Pelagianæ simillima est, & Augustino contraria. R. N. A. Ad *probat.* C. A. N. C. Præterquam quod Julianum inter & Augustinum lis numquam fuerit de concupiscentia in statu naturæ puræ, sed tantum de eadem in statu naturæ lapsæ, per Christum reparatæ, multiplex doctrinam inter Juliani & nostram datur discrimen. Ac Imo quidem Julianus in concupiscentia potentiali, seu in ipsa facultate concupiscendi illicita nullum defectum, nullum vitium agnoscebat, modo illi ratio non consentiret extra matrimonium; in hoc enim solo consensu reponebat ejus excessum, quem damnabat. Hinc inferebat, primum hominem, quem rectum a Deo conditum fuisse profitebatur, fuisse a Deo creatum cum effrænata concupiscentia, qualis nunc est. II. In laudes concupiscentiæ, præsertim carnalis, impudentius se effundebat, ut ipsi sæpius exprobrat Augustinus. III. Non satis distinguebat inter concupiscentiam & libidinem; unde utramque bonam esse videbatur affirmare, ut patet ex Augustino Lib. IV. contra Julianum, Cap. XIV. Contra fatemur nos, concupiscentiam, non actualem modo, verum etiam potentialem, quoties ratione non regitur, seu prout dicit potentiam prosequendi objecta inhonesta, esse malam, neque Deum habere authorem, sed ab imperfectione naturæ proficisci: rebellionem concupiscentiæ originali peccato tribuimus: libidinem a concupiscentia secernimus, neque in illius laudes excurrimus. Ergo doctrina nostra toto cælo a Juliani doctrina distat, & intimo nexu cum Augustiniana conjungitur.

Aut rationem opponunt.

524. Objic. IV. Ratio. Si homo in statu naturæ puræ a Deo creatus fuisset cum rebellione concupiscentiæ, habuisset moralem impotentiam servandi totam legem naturalem, saltem diu & constanter. Hoc dici non potest, quia natura rationalis pessime fuisset constituta, utpote morali necessitate adducta ad excidendum fine suo ultimo. Ergo. P. M. Homo in statu

natu-

naturæ lapsæ ob rebellionem concupiscentiæ non potest viribus ſuis absque gratiæ auxilio moraliter ſervare totam legem naturalem, ſaltem diu & constanter. Ergo etiam homo in ſtatu naturæ puræ, ſiquidem concupiscentiæ foret obnoxius, non haberet potentiam moralem diu & constanter ſervandi totam legem naturalem. P. C. In ſtatu naturæ puræ non daretur gratia; ſolæ autem animæ vires non ſufficerent ad totam legem diu & constanter implendam. Ergo. R. N. M. Ad *prob.* C. A. N. C. Ad hujus *prob.* D. A. In ſtatu naturæ puræ non daretur gratia ſupernaturalis, quæ in præsenti providentia datur, C. A. Non daretur gratia ordinis naturalis, N. A. & Conseq. In hac providentia cum ex divina liberalitate evecti ſimus ad ſtatum adoptionis, atque ad finem ſupernaturalem ordinati, dantur etiam nobis auxilia ſupernaturalia, vi quorum actiones non tantum moraliter honestas, ſed ſalutares etiam & vitæ æternæ meritorias eliciamus. In ſtatu autem naturæ puræ, quia finis eſset mere naturalis, auxilia etiam forent inferioris ordinis ac mere naturalia.

525. Dices I. Hanc gratiam ordinis naturalis vel libere Deus cuilibet homini in ſtatu naturæ puræ conferret, vel neceſsario. Quidquid dicatur, data a nobis responsio evertitur. Ergo. P. m. Si libere a Deo confertur; Deus poſset illam negare, adeoque innocentem hominem in neceſsitatem moralem conjicere excidendi fine ſuo ultimo, quod ſane barbariem ſapit Deo indignam: Si neceſsario confertur; auxilium illud ordinis naturalis non eſset gratia, eoquod gratia omne debitum excludat. Ergo. R. C. M. N. m. Ad *prob.* dico, Deum vi divinarum perfectionum ſuarum teneri homini innocenti conferre auxilium, quo ille per aliquod tempus legem Dei ſervare poſset: hocque ipsum auxilium ſufficiens eſset ſimul potentia moralis inchoata, qua poſset eamdem legem ſervare diu & constanter. Si enim homo faceret quantum poſset, & per aliquod tempus legem Dei ſervaret, teneretur Deus pro tempore proxime ſequente rursus conferre aliud auxilium ſufficiens, quo adjutus etiam per illud tempus

mora-

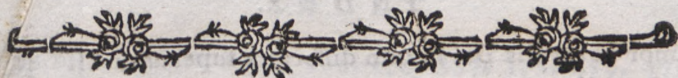
moraliter poſset ſervare legem, & ſic deinceps. Atque in hoc ſensu primum illud auxilium ſufficiens dicitur potentia moralis inchoata legem diu & constanter ſervandi quia ſcilicet homo dependenter a primo illo auxilio acquirere poſset potentiam moralem completam ſervandi diu & constanter totam legem naturalem. Homini itaque in ſtatu naturæ puræ neceſsario Deus conferret auxilium ſufficiens, & potentiam moralem inchoatam, quæ non eſset gratia ſtricte dicta, ſed gratia ex gratia, ſeu donum Dei homini debitum ex ſupposito, quod hic creatus ſit a Deo; hæc ipsa tamen creatio est donum Dei gratuitum & indebitum. At vero auxilium congruum & efficax, atque ipsa potentia moralis completa diu & constanter ſervandi totam legem naturalem, eſset favor Dei ſpecialis, atque omnino indebitus.

526. Dices II. Etiam hæc potentia moralis completa deberetur homini innocenti. Ergo non eſset gratia vere ac proprie talis. P. A. Si homo per aliquod tempus ſervaret legem naturalem, Deus teneretur pro alio tempore proxime ſequente rursus conferre aliud auxilium ſufficiens, vi cujus etiam per illud tempus moraliter poſset ſervare legem. Ergo potentia moralis completa deberetur homini innocenti. R. N. A. Ad *probat.* C. A. N. C. Hoc debitum conditionatum, *ſi homo per aliquod tempus ſervaret legem naturalem*, non impedit quo minus potentia moralis completa ſit favor Dei omnino ſpecialis; quia hæc conditio numquam purificaretur, nisi Deus auxilium congruum & efficax dediſset præ alio, quod ex malitia hominis inefficax futurum fuiſse præviderat. Deus autem nulla lege tenetur dare tale auxilium, quo lex actu impleatur; ſed tantum quo impleri poſsit, licet hic & nunc ex malitia hominis lex non observetur.

527. Neque dicas, si potentia moralis completa favor eſt ſpecialis, homini imputandum non eſse, quod illa careat. Respondeo enim, hominem habere auxilia ſufficientia ad faciendum id, quod Deus ab ipso exigit per modum conditionis ad ulteriora auxilia ordinis naturalis. Ergo homo in causa eſt, quod careat iſtis auxiliis, & consequenter potentia morali completa ad observandam diu & conſtanter legem Dei graviter obligantem. Vide Antonium Ziegler in Disputatione Theologica de Gratia Chriſti, Quæſt. II. Art. II. Paragrapho III.

O. A. M. D. G.

INDEX

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM,
quæ
in Tractatu IV. de Peccatis, Bonis Operibus, & Libero Arbitrio continentur.

A.

Amor

Cle-

Impios

Quæ

Con-

Varia

Pro-

INDEX.

O. A. M. D. G.

